

විනයපටිමකුප්පුසා

නාම

කඨකවිතරණී ටිකා.

විනයසම්මසද්දසා
නාම
කඩබාවිතරණී විකා,

(පරිමො භාගො.)

තනිසපටිසඛිරණං.

විජ්ජාදායපරිවේණාධිපතිනා
නිප්පකචාවිසංගාරාචරියංසං සිද්ධසුමනලාභිධානංසං
පධානනායකපඤ්චපාදංසං
සිසංගුනෙන

සු. පී. ජිකතායක මහායයෙන

ලොබක දෙසාපහරණෙන
සුසොධිතා

විජ්ජාදායපරිවේණාධිපතිනා
නිප්පකචාවිසංගාරාචරියංසෙන සිද්ධ ඤාණීසංගාරාභිධානනා
පධානනායකපඤ්චපාදෙන
පටිග්ගභිතා.

සී. ජේ. ජිකතායක නාමිකෙන

සිද්ධ භාරතී සත්තාලසං
මුද්‍රාපිතා.

1937.

VINAYATTHA MANJUSA

ALSO CALLED

KANKHA VITARANI TIKA

BY

THE ERUDITE BUDDHANAGA MAHA THERO

EDITED BY

U. P. EKANAYAKA

PUPIL OF

THE LATE VENERABLE HIKKADUWE SRI SUMANGALA

(Expounder of the Three Pitakas.)

HIGH PRIEST OF ADAM'S PEAK.

PRINCIPAL OF THE VIDYODAYA ORIENTAL
COLLEGE.

APPROVED BY

VENERABLE MAHAGODA SIRI NANISSARA THERO

(Expounder of the Three Pitakas.)

HIGH PRIEST

PRINCIPAL OF THE VIDYODAYA ORIENTAL
COLLEGE, COLOMBO.

PUBLISHED BY

D. J. EKANAYAKA

AT THE JINALANKARA PRESS, HUNUPITIYA.

BUDDHIST ERA, 2455.

CHRISTIAN ERA, 1912.

විකල්පය.

විනයත්මකඥානාම කඩබාවිතරණිවිකා.

සිරිසත්තපුත්තනාමාගතස්ස අලොකං භගවතො සාසනං පරි යත්තිපටිපත්තිපටිවෙධවසෙන ගිධා විගතනං ජෙතිරඛනමණිරතන මිව සුතිමමලං සුපරිසුඛං සද්දෙවකස්ස සකලස්සාපි ලොකස්ස සග්ග ජොක්ඛසුඛෙකස්සිඤ්ඤාධිතං පවත්තතෙ තත්ත්වාපි පරියත්ති යෙව තදිතරසාසනවයස්සාපි මුලමිවමු න කොපි විවාදවකාසො පොරණෙතෙව තථා වචන්වාපිනත්තා. සාපි පරියත්ති නිවිධිනෙත නෙව සමුපලංගතෙ සුත්තාපිටකමතිධමමපිටකං විනයපිටකමිති, තථා තථා දෙසිතත්තා තප්ථව ධමමසංගාහකෙති සංගතිතත්තා ව. තත්ත්වාපි විනයසිටිකමෙව තදිතරනමපි ජිවිතමිති පටිභාති "විනයො නාම බ්‍රහ්මසාසනයස්ස ආයු"ති තෙසෙව සංගාහකානං උචිතතො. ආමනනති ච ඉමමෙව විනයං තං තං කාරණමාගමම ආණ්ඩෙසනා යථාපරධසාසනං සංවරසංවරකථාති නාමනතරෙති පි. තං ච බො විනයපිටකං උභතොවිගඛනා වාසීතිබ්බකානි යොළසපරිවා රුති මෙති නිගඛෙති සංගතිතං සමත්තං සමපරිපුණ්ණං හොති. තස්ස පන විවිධවිසෙසසත්තත්තා ගමතිරතරත්තා ච දුක්ඛාවගාහ මලංගතෙයපතිඨං ච හොති, තං මඤ්ජනිති සසාදිති වියමනා සමද්දං. තථාපි සුකුමාරමිතිනමපි සාසනාවචරතං කුලපුත්තාන මාවස්සකං තස්සග්ගහණධාරණාදිනා පරියාපුණ්ණං නාමෙති තදන්ධසිඤ්ඤා බ්‍රහ්මදරෙති ධමමසංගාහකෙති යෙව සංගතිතං හොති උභතොවිගඛනසුත්තාසංඛාතානං සාධිකදියඤ්ඤාසත්තිකතාපදනං එකමු සංකලනෙන විනයමාතිකාපාලිතං පාතිමොක්ඛං නාම. තස්මිං බල පාතිමොක්ඛෙ පාට්ටමපි විනයසුද්ධතාවාය පමාණමිත්ත වසීයතෙ, "උභයාති බො පනස්සපාතිමොක්ඛාති වින්ධරෙන ස්වාගතාති හොනති"ති වචනතො. එවං ච පතිදං පාතිමොක්ඛං නිබ්ලස්සාපි විනයපිටකස්ස අථවා සාසනයස්ස මුලභුතමිති වත්ත බ්‍රහ්ම නිරුද්ධාසමෙව සමපති සමපත්තා හොති. එත්තාවතා ච පාති මොක්ඛස්සාතස්සසාධාරණො මනිමාතිරෙකො සබ්බසංයෙව සුචරතෙනා සුසංකපොති කතමනෙන පලවිතෙන අථව පනස්මිං පාතිමොක්ඛෙ සාධිපබ්බජිතෙති සමත්තෙති පි සාසනාවචරෙති උග්ගහණධාරණචිත්තනතිරුපණාදිනා සාදරං සානුබ්බං සාති සුසුස්සානමායොගො කරණියොති වෙත්තාවරියානමනුසාසති. පාති මොක්ඛස්සාටස්සං පරියාපුණ්ණබ්බත්තායෙව තදජෙක්ඛනකානං සුඛාවබ්‍රොධමානංබ්‍රොතෙන කංඛාමිභාරණිනාමා පාතිමොක්ඛස්ස ඨකථා අභිකථාවරියෙන සිරිමතා බ්‍රහ්මසාසනෙය්වපාදෙන පුථ තෙව විරජිතා හොසි විජ්ජනාගියාපි විනයභිකථාය. තත්ත්වාපි දුරෙබ්බාධපදවාකාදිසු සමමුද්ගානතානං සුකුමාරමිතිතං අත්තාය භිතාය සුඛාය ආයසමතා බ්‍රහ්මනාගතෙය්වරෙන විනයසත්මකඥානාමායං කංඛාවිතරණියා පකතා විකා. අයං බල බ්‍රහ්ම නාගතෙය්වපාදෙ කදි කතමං විහාරමත්තතො වාසෙසනාලංචකා

රෙහි නිරූපයිනුං නාලොහිතාවනොනා මහාපරියසමො විබෙයොනා
 හොති, තෙනෙවසො විකාය පරියොසානෙ උපතිබ්බාති නිගන්ත
 ගාථාති යෙව තසාසත්තසා සමමදෙව පකාසනතො. අයං නිල මහා
 ථෙරෙ මහාපරකමබ්බාසුරසොසො සමමෙ සුලංචිමිති සංර
 තෙනෙව රසොසො කාරපිතෙ පවජිමංගමංකාවිහාරෙ තදිග
 විරුද්ධනාමනනෙරන විභුසිතං මොලකුලනතකතාමංපටිංචිණ
 මංකොට්ඨිති තතො පතිගතො. අසා මහාපරකතමභුජසා රුජිතො
 රජ්ජානුසාසනං සිරිසනසුගරතථාගතසා අලොකං භාගතො
 නිරුපසිසෙසපරිත්තිතො 1702 තමවසානො යාට 1735 තමවසා
 පරිඤ්ඤානිත්තිසාසනො වසිගතො. අතො බුඩ්ධාගතෙරසා පනසි
 දංවිකානිමොණසමයො අතු තෙනතිගවසානාමනනෙරති බායති
 එටං සති විකාසා පනසානිතාති 752 වසානො නාධිකාති
 නානුමානතො සලකබ්බතො අයං ච පන බුඩ්ධාගතෙරෙ
 විකාචරියසාසනමතො මොලසාසනමහාසාමිකා සියසාස
 මොති සමමෙව චිතති, පච්චිකතබ්බමෙවසා බුඩ්ධාගතෙරසා
 පනසිවොතිසමමාචරිපපමාණෙන විතං විකාසමාලොචනවිතා
 පාරෙතති බ්බතො භවතෙවිතනොරෙ. තං තථෙවොති න මයං තත්ත
 ලෙසනො පි විතිසුද්ධාමහෙ.

සමපති පනසමි දීපෙ පාතිමොකතද්ධකථාදිතං මුද්දපන
 විධිතං සුලභරූපතො සත්තපිතදෙකවිකාය පනසා එතාවනතම
 නෙහසං යථා තථා වා සුලභතොසමපතතිසමමානෙති කතිපස
 සාධුති සමාරබ්බතා මයං තසා සංසොධනමුද්දපනපමාරණෙසු.
 තදෙකසනං මනසිතිධාය තතො ලිභමානං පුසොප්පං පච්චා
 සිංසමානා යෙ මහතා පරියසමෙන විතයත්තොසුසා නාම මිමං
 කංබාවිතරණිවිකං කාලනාරිය දෙසතිරකරණෙන යථාසතති
 යථාබලං පුබ්බාපසිග්ගං. තථාපි විතයතනායා තානානසසුබ්බතො
 නසබ්බථාධිකාරෙමහාසමෙනසමි. විසයෙ.

අපිවමහාසමෙනසමි. පරියසමකරෙ සංසොධනවිසයෙ මහා
 පනසිතෙන කොලමනගරෙ විලංඝාදපරිවෙණාධිපතිනා පත්ති
 යසොසොසෙන සිරිමනා පුජ්ජාචරියෙන සබ්බගාමදිසායං සංඝ
 නායකධුරකරෙන නිපිටකවාසියෙරෙන සිද්ධසොසොසොගිධාන
 මහාථෙරපාදෙන ඔසානසිසිපතනාමලොකන පටිග්ගහණාදිනා
 නුග්ගතිනා යෙමිති සවිතයං නිවේදයාම. තථෙව බේරුචල නිගමෙ
 මහාලාරාධිපතිනො පුජ්ජාචරියසා සිද්ධසොසොසොසො මහාථෙර
 සාමිනො සියසාසමෙන සිතිනා සිද්ධසොසොසොසොසොසොසො
 තත්ත ගණනානවිසිකරණාදිනා බහුපකතාවෙති තෙදං නිගුතිතු
 විවජාම.

එටංව පතිමයමි. විතයත්තොසුසා සංසොධනෙ යාවනනා
 පරියසමො, නුභුතො අහොසි සො සබ්බොපි සබ්බො සබ්බොසං
 භවපරියසමවිනොදය හෙතු හොතුති ආසිංසාමහෙ.

ඉතිසං.

අනුකූල මණිකා.

10

සිංහල මණිකා.

සිංහල මණිකා.

රජන නන්දය පණ්ණාමි.

පඨම සිකුණාපදං 130

පකරණපපකාරාදී 1

ද්විතීය සිකුණාපදං 131

අභිකථාවරියං පණ්ණාමාදී
වණ්ණනා 3

නිකුණු මණිකා නිකුණු මණිකා :-

පාතිමොකනි පදනම්
වණ්ණනා 6

පඨම සිකුණාපදං 144

සහලද්දෙසහලදෙන නිදන
වණ්ණනා 8

ද්විතීය සිකුණාපදං 148

සීමාකාර වණ්ණනා 15

තනිය සිකුණාපදං 155

මධ්‍යපාතිමොකනි ගාථා
වණ්ණනා 28

චතුර්ථ සිකුණාපදං 157

පඨම පාරාජික වණ්ණනා 40

පඤ්චම සිකුණාපදං 158

පේශ්‍යසංවාසන වණ්ණනා 43

ඡන්ද්‍ර සිකුණාපදං 159

ආනන්දනිරයකම වණ්ණනා 46

සත්තම සිකුණාපදං 160

ද්විතීය පාරාජික වණ්ණනා 66

අභිම සිකුණාපදං 162

තනිය පාරාජික වණ්ණනා 81

නවම සිකුණාපදං 162

චතුර්ථ පාරාජික වණ්ණනා 88

දසම සිකුණාපදං 166

මධ්‍යපාතිමොකනි :-

සංකාද්‍රව්‍යසංකාතනි
වණ්ණනා සං.

පඨම සිකුණාපදං 167

පඨම සිකුණාපදං 96

ද්විතීය සිකුණාපදං 167

ද්විතීය සිකුණාපදං 96

තනිය සිකුණාපදං 168

තනිය සිකුණාපදං 99

චතුර්ථ සිකුණාපදං 169

චතුර්ථ සිකුණාපදං 100

පඤ්චම සිකුණාපදං 169

පඤ්චම සිකුණාපදං 102

ඡන්ද්‍ර සිකුණාපදං 171

ඡන්ද්‍ර සිකුණාපදං 106

සත්තම සිකුණාපදං 171

සත්තම සිකුණාපදං 106

අභිම සිකුණාපදං 172

අභිම සිකුණාපදං 110

නවම සිකුණාපදං 173

නවම සිකුණාපදං 113

දසම සිකුණාපදං 173

දසම සිකුණාපදං 116

පපතවණ්ණනා :-

ථකාදසම සිකුණාපදං 117

පඨම සිකුණාපදං 175

ථාදසම සිකුණාපදං 118

ද්විතීය සිකුණාපදං 176

පෙරසම සිකුණාපදං 119

තනිය සිකුණාපදං 180

අනිකුණු මණිකා නිකුණු මණිකා 128

චතුර්ථ සිකුණාපදං 182

පඤ්චම සිකුණාපදං 184

පිටියබිකා		පිටියබිකා	
ජයම සිකිනාපදං	186	පඤ්චම සිකිනාපදං	215
සහනම සිකිනාපදං	186	ජය	215
අයම සිකිනාපදං	187	සහනම	216
නවම සිකිනාපදං	189	අයම	217
දසම සිකිනාපදං	190	නවම	217
		දසම	217

පාටිපතියක මුසාමාද

වග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	192
දුතිය	192
තතිය	193
චතුත්ථ	195
පඤ්චම	196
ජය	196
සහනම	197
අයම	198
නවම	198
දසම	200

භුතනාම වග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	203
දුතිය	204
තතිය	204
චතුත්ථ	207
පඤ්චම	209
ජය	210
සහනම	210
අයම	211
නවම	212
දසම	213

බමාදවග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	214
දුතිය	214
තතිය	214
චතුත්ථ	215

නොජනවග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	218
දුතිය	220
තතිය	221
චතුත්ථ	221
පඤ්චම	225
ජය	225
සහනම	226
අයම	228
නවම	229
දසම	232

අමෙලකවග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	233
දුතිය	234
තතිය	234
චතුත්ථ පචම සිකිනාපදං	234
ජය සිකිනාපදං	235
සහනම	235
අයම	236
නවම	236
දසම	236

සුරාසානවග්ගො:-

පයම සිකිනාපදං	237
දුතිය	237
තතිය	238
චතුත්ථ	238

පඤ්චම සිකිකාපදං .	238
ජඨ	239
සත්තම	239
අභිම	240
නවම	240
දසම	240

සප්පාණිකවග්ගො:-

පඨම සිකිකාපදං	241
දුතිය	241
තතිය	241
චතුස්ථ	242
පඤ්චම	242
ජඨ	242
සත්තම	243
අභිම	244
නවම	245
දසම	245

සහස්මිමිකවග්ගො:-

පඨම සිකිකාපදං	245
දුතිය	246
තතිය	247
චතුස්ථ	247
පචම	248
ජඨ	248
සත්තම	248
අභිම	248
නවම	251
දසම	252
එකාදසම	257

රහතමනො:-

පඨම සිකිකාපදං	257
දුතිය තතිය සිකිකාපදනි	258
චතුස්ථ	259
පඤ්චම, ජඨ	259
සත්තම	259
අභිම	259
නවම දසම	259

පාටිපදකයාස වණ්ණනාමො:-

පඨම දුතිය සිකිකාපදනි	260
තතිය	261
චතුස්ථ	262

සෙබ්බවණ්ණනාමො:-

පඨම සිකිකාපදං	262
දුතිය තතිය චතුස්ථ පචමානි	263
ජඨ සත්තම නවම වාදසම	264

භොජනපටිසංසුතන

නිංසවණ්ණනාමො:-

පඨම සිකිකාපදං	264
දුතිය, තතිය, චතුස්ථ, සත්තම	265
දසම, එකාදසම, වාදසම,	266
තෙරසම, සොමුකම,	
සත්තම සම,	271
අබ්බකරණ සමපවණ්ණනා	

ගිහිකුණි පාරාජික

වණ්ණනාමො:-

පඨම, දුතියානි,	273
තතිය, චතුස්ථානි	274
සංඝාදිසෙසවණ්ණනාමො:-	
පඨම සිකිකාපදං	276
දුතිය	277
තතිය, චතුස්ථ, පචම, ජඨම,	279
සත්තමාදිනි	280

නික්කමිස වණ්ණනාමො:-

පඨම, දුතිය, තතිය, චතුස්ථ,	231
පචමානි	
ජඨම, සත්තම, අභිම, නවම,	282
දසමානි	

පාටිපතිස වණ්ණනාමො:-

පඨම සිකිකාපදං	283
දුතිය, තතිය, චතුස්ථ, පචම,	284
ජඨ, සත්තම, අභිමානි,	
නවම	285
දසම	286

අබ්බකර වග්ගො:-

නග්ගවග්ගො	288
තුට්ටක වග්ගො	
විහාරානාර වග්ගො	290
ආරාම වග්ගො	291
ගබ්ගිනි වග්ගො	
කුමාරිගුහ වග්ගො	293
ජිකුතවග්ගො	294
පාටිපදකනික වණ්ණනා	294
නිගමනගාමා වණ්ණනා	295

සුඛි පනත.

පිටුව.	පනතිය.	අසුඛපාඨය.	සුඛපාඨය.
3	8	නිපට්ටිකාරයාව	නිපට්ටිකාරයාව
"	"	විඤ්ඤානාදි	සන්තානපාඨනාදි
"	16	ඉමසංපදයා	ඉමසං පන තසං පදයා
"	26	කෙසං	කෙසං
4	1	පිරාජාතාථව	පිරාථව
"	3	අභිධානමානිසංස	අභිධානමානිසංස
"	8	සංවරගුණ	සංවරගුණ
"	15	චතුර්විංශිකා	චතුර්විංශිකා
"	19	අවිප්පට්ඨාරභානාති	අවිප්පට්ඨාරභානාති
"	26	චතුර්	චතුර්
5	3	දුරවතාගතං	දුරවතාගතං
"	4	තසා	තසා
"	17	පනතානිදසසිතං	පවනතානිදසසිතං
"	"	තංවකාදියා	කිඤ්ඤානාදියා
"	22	පසොජනංකරණපකාර	පසොජනංකරණපකාර
"	63	නිසංසාහිධානාදි	නිසංසාහිධානාදිති
"	25	තස්මිංපාඨිමාකෙති	(ඉතංසිකං)
"	31	සාධාරණ	අසාධාරණ
6	16	වණ්ණනං	සංවණ්ණනං
"	21	අතිමොක්ඛනාති	පඅතිමොක්ඛනාති
"	25	අන්තො	ධාතංතො
"	34	ඉතිසංග්ගො	(ඉතංසිකං)
"	"	අතිමොක්ඛි	අතිමුක්ඛි
7	11	කිමාදිකුසලානං	කොමාදිකුසලානංධම්මානං
8	1	අනතානු	අනතානු
"	18	කපිතං	කිතං
"	21	උද්ගුසො	උද්ගුසොති
"	"	විජාරො	විජාරොච
9	15	චතුරාරො	චතුරාරි
"	24	ආවාසංවා	ආවාසෙවා
10	17	නිව්ඤ්ඤානිති	නිව්ඤ්ඤානිති
"	"	නිව්ඤ්ඤානානාසානෙසු	නිව්ඤ්ඤානානාසානෙසු
"	29	නාදද්දෙද්දෙසං	නාදද්දෙද්දෙසං
"	"	යං අභාජනාභාවතො	යං භාජනාභාවතො
"	"		

පිටුව. පනතිං.		අසුබපාඨය.	සුබපාඨය.
11	15	ථෙරායනනනනි	ථෙරායනනං හවිතුනති
"	26	අනුසසථං	අනුගතගණේ
12	3	වසෙහානි	වසෙනානි
"	4	විධා	විධි
3	30	උපොසථොවානි	උපොසථොථවානි
13	19	විසෙදෙසෙය්‍යා	විසෙදෙය්‍යා
"	32	වචනනො	වචනං
14	16	අනුවාසවසෙන	අනුවාසවසෙන
"	19	කාලෙජ්ඣේන	කාලෙ
"	20	පචාරෙය්‍යාමානිව	පචාරෙය්‍යාමානිව "සුඤ්ඤානං ආරාධනාං ආවාසිකා යද්ධානානං පචාරෙය්‍යාමානිව ආගමේ ආගමේ කාලෙ
"	22	ආගමේජ්ඣේන	ආගමේ කාලෙ
"	23	ඤ්ඤානං ආගමේ	ඤ්ඤානං ආගමේ කාලෙ
15	19	අපචාරණාය	පචාරණාය
16	13	වචන	වචන
"	27	උපපරිකම්මා	උපපරිකම්මා
"	30	වචන	(ඉතරායං)
"	33	චං	චං
17	6	පරෙය්‍යං	පරෙය්‍යං
"	8	ගණ්ඨපදෙ	ගණ්ඨපදෙ
"	"	පරෙය්‍යං	පරෙය්‍යං
"	13	සමපද	සමපද
"	17	දිසාහතෙ	දිසාහතෙ

සිංහලය.	පනතියං.	අසුඛපාඨො.	සුඛපාඨො.
17	18	එතෙහි	එතෙත
18	8	අසිංචයා	අසිංච
"	20	සුතෙතො	අනිතෙතො
"	32	තසමා	තඤ්ඤ
19	19	නුයුත්ති	යුත්ති
"	31	තෙසං	සෙසං
20	10	සකමධුර	සකමධුර
"	28	මාහිකාදිසු	මාහිකාසු
"	29	පරියොසානං	පරියොසානං සංචාරානං නතිවුත්තපරිච්ඡේදකාලං
21	10	පෙසෙතබ්බා	පෙසෙතබ්බං
"	11	සනතිපාතාපෙතබ්බං	සනතිපාතාපෙතබ්බං
"	24	යුත්තං	යුත්තං
"	28	සමානසාවාසං	සමානසංචාරං
"	36	සමිත්තං	සමිත්තං සිමා
22	12	නිමිත්තපභා	නිමිත්තපභා
"	17	සමුත්තනියමාති	සමුත්තනියමාති
"	28	සිමනතරිකාය	සිමනතරිකායපි
23	13	සීමා	එතෙසිමා
24	10	විසෙසභාවනො	විසෙසසාමාවනො
"	11	සමුද්දංච	සමුද්දංචා
"	12	සමුද්දංචං	සමුද්දංචං
"	25	සමුද්දංචං හික්කුනං	හික්කුනං
"	28	ජාතසාරජාත	ජාතසාරජාත
25	9	බකුතාවාසපි නව්වනියෙව, බසිතාවාසපි නව්වනි,	(සෙසන
"	12	ඉමං	සිමං
26	5	උපවාසො	(ඉත්තධිකං)
"	12	එතෙසමෙව	එතෙසමෙව
"	19	මහාඅභිකථාදිසු	මහාඅභිකථාදිසු සබ්බං (අභිකථාසු
"	23	සරා	පරා
27	20	උපොසථකරණෙපඤ්ඤානති	උපොසථකරණෙ (පඤ්ඤානං
"	23	තෙසං සෙසං	තෙසං සෙසං
30	5	වතුමාසි	මාතුමාසි
"	13	පච්ඡිකායපි	පච්ඡිකාය
"	18	පච්ඡිකායපි	පච්ඡිකාය

පිණිස, පහතිය. අසුබපාඨො.	සුබපාඨො.
31 7 සභාගාපනති	සභාගාපනති.
„ 30 සභනබ්බ	සභනබ්බතතා
32 8 පිඨකඨලිකාදිති	පිඨපලකාදිති
„ 34 දුරෙහොති	දුරෙ හොනති
33 17 දෙසෙතබ්බො	දෙසෙතබ්බො
„ 21 ඡන්දෙමපාරිසුඛිව	ඡන්දෙව ඡන්දපාරිසුඛිව
34 18 අත්‍ර	අඤ්ඤත්‍ර
35 10 යාව	යාවස
36 5 එත්ථ	නථත්ථ
„ 15 සතිවිප්පවාසනො	සතිවිප්පවාසො
„ 18 නිඉමිනා	නිංඉමිනාති
37 15 අනාවිකතා	අනාවිකතාව
38 6 අනුසොගං	අනුප්පසොගං
39 16 පාමුජ්ජාදි	පාමොජ්ජාදි
„ 30 ගාමිනො	ගාමිනිනො
„ 32, 33 අරොචන	ආරොචන
„ 34 පකාසෙතබ්බො	පකාසෙතබ්බො
40 5 සඤ්ඤපෙක්ඛාය	ඵාසුසඤ්ඤපෙක්ඛාය
„ 7 අවිප්පට්ඨාර	අවිප්පට්ඨාරාදි
„ 30 ලිහස්සන	ලිහස්සන
41 9 ගොචුනථාගොතෙනාවා	නථාගොතෙනාවා ගොචු
42 14 කාරණාරහෙන	කාරණාරහෙන
„ 16 තඤ්ච	තඤ්ච
„ 30 පෙක්ඛා	පෙක්ඛො
43 2 නිවාරිනා	වාරිනා
„ 21 මෙථනං	මං ඵනං
44 26 සංඝමජ්ජකි	සංඝමජ්ජකි
46 23 කීතතිමාතාදි	කීතතිමාදි
„ 24 නිප්පරිශායසිඬ	නිප්පරිශායසිඬං
„ 31 ආනන්තරිශෙන	ආනන්තරිශෙන මානු (සාතකකමෙමන
47 2 පතා	සතා
„ 98 දුසනෙතාපි	දුසෙතෙතාපි
48 28 කරිසසති	කරිසති
49 19 වානුණ්ණසාත්ථා	(ඉතාසබ්බං)
„ 20 කඤ්චා	අකඤ්චා
„ 26 ඵසා	ඵසං
50 8 ඉමති	ඉමාති
51 9 සමාපනෙතාති	සමාපනෙතාති
„ 23 මඤ්ඤපෙතති	පඤ්ඤපෙතති

සිංහලය.	සිංහලය.	අසුබයා.	අසුබයා.
53	9	සෙවනකයා	සෙවනකයා
„	17	ගබ්බකයා	ගබ්බකයා
54	16	අඟුලිසංකොවතාදිනා	අඟුලිසංකොවතාදිනා
55	2	අනතිරනියා	අනතිරනියාපිලිනා
56	27	අපිගහනෙක	අපිගහනෙක
57	21	පාරාජිකො	පාරාජිකො
„	23	පාරාජිකොව	පාරාජිකො
„	28	නං	(ඉත්තරිකං)
58	11	දුස්සාදිනං	දුස්සාදිනං
59	15	වග්ග	වග්ග
„	16	වංචක	වංචක
„	18	පඤ්ඤා	පඤ්ඤා
„	18	චුලපඤ්ඤා	චුලපඤ්ඤා
„	19	බෙලුට්ඨිසිසො	බෙලුට්ඨිසිසො
„	26	යපිත	යපිත
„	29	ජනපදෙසසු	ජනපදෙසසු
„	32	සුඛිතිකුක්කමෙවති	සුඛිතිකුක්කමෙවති
60	20	බ්‍රහ්මජනමහතං	බ්‍රහ්මජනමහතං නානං
61	9	සියාති	සියාති
63	31	පාරාජිකාපනති	පාරාජිකාපනති
65	12	සත්තානං	සත්තානං
66	17	චුලසංචාරික	චුලසංචාරික
„	29	අනවසේස	අනවසේස
„	„	කතොනාමෙකොති	කතොනාමෙකොති
67	5	චුතත	චුතත
„	20	පිරිසිට්ඨ	පිරිසිට්ඨ
71	34	පාචාරිකකොටකාදිං	පාචාරිකකොටකාදිං
72	9	පරිකප්පිතොකාසෙ	පරිකප්පිතොකාසෙ
73	12	පඤ්ඤානිසා	පඤ්ඤානිසා
74	15	උපකොසනාදිං	උපකොසනාදිං
„	25	සප්පිතොලාදිනි	සප්පිතොලාදිනි
„	27	අනෙතාව	අනෙතාව
76	1	සමෙකො	සමෙකො
„	11	උච්චතො	උච්චතො
77	9	සුප්පිතොපරපසොගයා	සුප්පිතොපරපසොගයා
„	22	සතිමො	සතිමො
7	88	ගවං	ගවං
79	2	ජිඛික	ජිඛික
„	30	ගහසාවා	ගහසාවා පබ්බතාවා
80	3	යපිත	යපිතං, නං
„	34	මුච්චනො	මුච්චනො

විනයපටිපාටිය

නාම

කබ්බාවිතරණී විනා.

නමො නාමා භගවතො අරහතො

සමමා සමුබ්බසා

—(ං)—

තිලෝකතිලකං බුඩං වජ්ඣෙ පුබ්බකුණ්ණකරං,
කරුණාසිතලිහුනහදයං මහිතොදයං.

තෙතාපි ධම්මරුජෙන ලොකෙකාවරිසොන යො,
පුජිතො තඤ්ච සබ්බමං වජ්ඣෙ ගවහිරමුත්තමං.

මුනිඤ්ඤවජ්ඣසබ්බමරංසිති විමලෙති යො,
ඛොධිතොතං සද්ධං වජ්ඣෙ තං සබ්බකුමුද්ධකරං.

විනයෙ නයගවහිරෙ සබ්බථා පාරදසසිතා,
වාරිතා දුතතරුණං සබ්බසත්තමසණ්ණපෙ.

යා තතා බුඩ්ධසංඝෙන ථෙරෙන පිරවේනසා,
කබ්බාවිතරණී නාම මාතිකඤ්ඤා සුභා.

පිරතෙකභූතොඝෙන ථෙරෙන විනයඤ්ඤාතා,
භරුණාචාරපුත්තෙන ධම්මා මුනිසුත්තා.

විනයසිතියාමෙන සුමමෙධිතාතිසාවිනො,
තමහං වණ්ණසිසංසුචි සුචිසුචිකාකුලං,
සාධපො තං නිසාමෙථ සක්කවට්ඨං මම භාසනොති.

සබ්බකුලධම්මපමුඛසා විපුලොදාරභූතවිසෙසාවහසා පර
මගවහිරසා පාතිමොක්ඛසා අත්ථසංවණ්ණනං කතතුඤාමොයමා
වරිසො පඨමං තාම බුඩං ධම්මනති අදීනා රතනත්තය
පණ්ණාමකරණෙන අත්තනො විත්තසත්තාතං පුණ්ණාති, විපුබ්බවිත්ත
සත්තාතතිසංයාති පඤ්ඤාතිකවිසද්ධාචපනතියා යථාධිපොත
සංවණ්ණනාය පරිසොභානගමිනසමන්තං භොතිති. අපිච රත
නත්තයපණ්ණාමෙන විපුබ්බසබ්බකිලිසෙ විත්තසත්තාතෙන භවත්ත
රූපවිතාතිපි අත්තරුසිකකමමාති පව්වයවෙකලලතො යථා
ධිපොතාය අත්ථසංවණ්ණනාය නාලමනතුරුගකරණොයාතිපි

ආචරියං රතනතනයවන්තො, තත්ථ බුඛසද්දං තංච
 බුජ්ඣතා සච්චාතිති බුඛො, ඛොධො පජායාති බුඛොති ආදිතා
 තිද්දසනගෙන අන්තො චෙදිතබ්බො, අථවා සච්චාසනාය
 අඤ්ඤාණතිද්දං අවචන්තවිගමනතො බුඛියංවා විකසිතනාමිතො
 බුඛවාති බුඛො, ජාගරණවිකසනත්ථසෙන, අථවා කසාපිපි
 ඤෙය්‍යධම්මස්ස අනම්බුඛස්ස අභාවෙන ඤෙය්‍යවිසෙසස්ස කම්ම
 භාවෙන අභගණතො කම්මවිචිතිජ්ජායාභාවෙන අවගමනත්ථ
 සෙනෙවි කතතුතිද්දෙසො ලබ්භතිති බුඛවාති බුඛො, යථා
 දක්ඛිතො ත දදතිති, අන්තො පන පාරමිතාපරිභාවිතෙන
 යමභුඤ්ඤෙන සච්චාසනාය විගතවිධිත්තතිරවසෙසුපකිල
 සො† මහාකරුණාසබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාදි අපරිමෙය්‍යභුණ්ණණ
 ඛාරොව බන්ධනනානො බුඛො, යථාහ, බුඛොති යො ඤා ඤා
 භගවා සයම්භු අතාවරියතො පුබ්බ අනන්තසුතෙසු ධම්මෙසු
 සාමිං සච්චාති අභිසම්බුජ්ඣි තත්ථ ව සබ්බඤ්ඤාතමපතො
 ථලෙසු ව චිකිභාවනති, තං බුඛං, ඛාරොතිති ධම්මො, අයං හි
 යථානුසිද්ධං පටිපජ්ජමානෙ අපායදුකෙහි සංසාරදුකෙහි ව අපත
 මානෙ ඛාරොතිති, තං කිබ්බන්තකතිලෙස විධංසනං චෙත්ථ
 ඛාරණං, ඵලඤ්ඤා කථා අරියමිග්ගොතස්ස තදන්තසිභිහෙතුතාය
 නිබ්බානඤ්ඤාති, උභයමෙව නිප්පරියායතො ඛාරොති, අරියථලං
 ව පන තං සමුවේන්තකිලෙස පටිප්පස්සමනතො තදනුභුණ්ණාය
 පරිඤ්ඤාධම්මො තදබ්ගමගෙතුතායාති උභයමෙව පරියායතො
 ඛාරොතිති චෙදිතබ්බං, තං ධම්මං, ව සද්දං සමුවධංගන්තො, තෙන
 යථා චුත්තං බුඛිං ඉමඤ්ඤා ධම්මං වන්දිතාති බුඛිරතනෙන සහ
 වන්දනත්‍රියං ධම්මරතනං සමුවිත්‍රිතාති, ත කෙවලං ඉමං වය
 මෙවති ආහ සබ්බඤ්ඤාති, අරියෙන දිසිසීලසාමිඤ්ඤාන සං
 ගතො සටිතොති සබ්බො, අභ්භරියපුග්ගලසමුතො, තෙහි තෙහි
 වා මග්ගථලෙහි කිලෙසදරථානං සමුවේන්දපටිප්පස්සමනවසෙන
 සමථෙව සටිතතො සබ්බො, පොඤ්ජනිකසබ්බස්සාපි පුබ්බ
 භාගපටිපද්දං සීතනතො පුරිමවේතනා විධ දුතෙ ඵන්තෙව සංග
 භො දඨෙබ්බො, භොපි හි කිඤ්ඤාපි අරියෙන දිසිසීලසාමිඤ්ඤාන
 අසංගතො, නිත්‍යානිකපක්ඛිගෙන පන පොඤ්ජනිකෙන සංග
 තතො දක්ඛිණෙග්ගපඤ්ඤාපාභාරතො සබ්බොගෙවති, තං සබ්බං
 වසද්දන්තො, ඵන්තං චුත්තතගෙනෙව චෙදිතබ්බො, කිං විසිද්ධං
 බුඛං ධම්මං සංඝඤ්ඤාති ආහ වන්දනාමානා පුජාසක්කාර භාජ
 නනති, ඉදඤ්ඤා විසෙසනං පච්චෙකං ගොපේතබ්බං වන්දනා
 මානපුජාසක්කාරභාජනං බුඛං - පෙ - වන්දනාමාන පුජාසක්කාර
 භාජනං සංඝඤ්ඤාති, තත්ථ සදෙවකෙන ලොකෙන අරහාදිති
 භුණ්ණති සෙසභාවෙන කාරියමානො පණාමො වන්දනා, සමච්ච

නො මානො, ගනිපුළුන්දීහි උපකාරෙ පුජා, අභිසංඛතපව්වෙ
දුකං සකකාරෙ, වන්දනා ව මානො ව පුජා ව සකකාරෙ ව
වන්දනාමානපුජාසකකාර, තෙසං මහපථලභාවකරණෙන භාජ
තතනා ආධාරතනා. වන්දනාමානපුජාසකකාරභාජනං, ඉමිතා
රතනතනයෙසු අරහදීහි ගුණෙහි අසමභාවං දෙසෙති, තං දෙසා
නමපි * තඤ්ඤාසං නිපව්වාකාරෙසු සන්තානපාවනාදිවසෙත
යථාධිපෙතාය අන්තර්විකල්පනාය නිපථාදනසමන්තාදිප
නන්තරානි වෙදිතබ්බං, විසමසංවේදනා වෙදිතාසං වන්දනාදි
අනෙකප්පකාරගුණවිසේසසාමුදායාරම්භෙන විවිධක විසේසෙ
න වා පසන්නෙන මිත්තං සම්මං කායවාචාහි කරණභූතාහි
අභිවන්දනාහි අනෙකා, තිහි වා, රෙහි තමසසිත්තාහි වුත්තං භොති,
තිවිධා වාසං වන්දනා කායවිවිච්ඡේදනා වන්දනානං වසෙත, තන්ත
බ්බාදිගුණාරම්භකාමාවරකාසලකිරියානං අඤ්ඤාතරවෙන
නා කායවිවිච්ඡේදනාහි සමුදාපෙත්වා කායවිවිච්ඡාරවසෙත
උප්පන්නා කායවිවිච්ඡේදනාහි වුට්ඨති, උභයවිච්ඡේදනාහි පන
අසමුදාපෙත්වා මනොවාරම්භෙන උප්පන්නා මනොවන්දනාහි,
ඉමෙසා පන තස්ස පදස්ස වණ්ණනං වණ්ණනිස්සංමිති ඉමිතා
සමෙත්වා.

එවං රතනතනයෙසු පණංමං දෙසෙත්වා, ඉද්දති අනන්තො
නිස්සංභූතානං අභිකථාවරියානඤ්ච පණංමං දෙසෙත්තො
ථෙරවංසප්පදිපානනාහි ආදිමංග. තන්ත කතාඤ්ඤා පුබ්බා
විට්ඨෙතිහානං නමො කතාහි සමෙත්වා, කතො අඤ්ඤා කර
පුච්ඡො එතෙනාහි කතාඤ්ඤා, ජන්දනුරක්කනන්තං භෙත්ත දිසො,
කතාඤ්ඤා හුත්වාහි වුත්තං භොති, පුබ්බාවරියා පොරණභි
කථාකාරා තමෙපණ්ණියා මහාථෙරා, තෙ එව පරික්ඛය්‍යනන
නො පරිපක්කභූතාහිලෙසනනනො පරවාදිමගෙහි අප්පබ්බං
සනියතො ව සිහසදිසත්තා සිහසාහි පුබ්බාවරියසිහසං, තෙසං පුබ්බා
වරියසිහසානං, කිදිසා තෙ පුබ්බාවරියා? යෙසං මියා නමො කර
යනිති ආහ "ථෙරවංසප්පදිපාන"නාහි ආදි, තන්ත ථෙරවංසප්ප
දිපානනාහි විරෙහි සිලකතනාහි සමන්තාගතාහි ථෙරා මහා
කස්සපාදෙසො, තෙසං වංසො අනුසොහි ථෙරවංසො, එතෙත
තිනලභිකානං සත්තරසප්පකෙදනං මහාසංඝිකාදිනං වංසං
පටිකතීපති, ථෙරවංසපරියාපනා හුත්වා පන ආගමාධිගමසමප
න්නතො පඤ්ඤාපමජ්ජනෙන තස්ස ථෙරවංසස්ස දිපතතො
ථෙරවංසප්පදිපා, පුබ්බාවරියසිහසං, තෙසං ථෙරවංසප්පදිපානං,
අසංකීර්තනා, පිරිතං විනාසකතමෙති, ආරම්භානුරූපවචනමෙ
තං, තෙ පන සුත්තාහිධම්මපුට්ඨ පිරිත ජාතා එව.

* තස්ස නිපව්වාකාරෙසු සන්තානමාසනාදිවසෙත,

එවමළකළාවරියානමට පණාමං දසෙය්වා ඉදුති සංවණේණ තබබමමවිසෙසය්වා අභිධානානාතිසංසදෙසකසමපනතියො ව දසෙය්වනනා පාතිමොක්ඛනනි ආදිමාහ. තත් මහෙසිනා යං පාතිමොක්ඛං පකාසිතනනි සමබොධො තත් මහෙසිනාති මහ නෙත සීලාදිනෙ පඤ්චබමමකබොධො එසි ගවෙසිති මහෙසි, මහනෙතනි එසිනොති ටිං පුත්ථුජ්ජනසෙධාසෙධාදුසිති විසිදානනා මහනෙතා ඉසිති වා මහෙසි, සමමාසමවුඛො, තෙන මහෙසිනා; පාතිමොක්ඛනනි සතතාපනතිකබොධාසංවරභූතං සිකඛාපදසීලං, තද්දිපතයො උභයොවිභවිකසුත්තාභිධානභත්තපාතිමොක්ඛනමෙව වාති, කිං භූතනනි ආහ. පාතිමොක්ඛනනි ආදි; පමුඛෙ සාග්ගිති පමොක්ඛං, පමොක්ඛමෙව පාමොක්ඛං, ජජ්ජපටිපකනනා අනවජ්ජානං සමාධිපඤ්ඤාසංඛාතානං පරිත්තමික ගතතලොකු, තතරුතං කුසලානං ධම්මානං ආදි පඨිදා භූතනනි අත්ථො, “සීලෙ පඨිදාය තරෙ සපඤ්ඤා විතතං පඤ්ඤාඤච භාවො”නනි හි වුත්තං, මුඛමිචාති මුඛං වාරං, යථාහි සතතානං ඛජ්ජෙහාජ්ජ ලෙය්වපෙය්වසෙත වතුබ්බිමොපි අභාතෙ මුඛෙන පටිසිත්වා අබ්භපච්චිතාති එරති; එවං යොගිනොපි වතුභූතකුසලං සීල මුඛෙන පටිසිත්වා අත්ථසිතිං සමපාදෙති, තෙන වුත්තං මුඛමිච මුඛනනි, අථවා මුඛං වාරං මොක්ඛපථවෙසනාය නිබ්බාණ්ණෙව් කිරියායාති අත්ථො, වුත්තංහි “අවිප්පටිසාරත්ථාති ඛො අනන්ද කුසලාති”ති, තථා අවිප්පටිසාරෙ පාමොජ්ජත්ථාය, පාමොජ්ජං පිතත්ථාය, පිති පය්වසිත්ථාය; පය්වසි සුඛත්ථාය; සුඛං සමාධිත්ථාය, සමාධි යථාභූතඤ්ඤාදය්වනත්ථාය; යථාභූත ඤ්ඤාදය්වනං නිබ්බි දත්ථාය; නිබ්බිද වීරගත්ථාය; වීරගො විමුත්තත්ථාය; විමුත්ති විමු තතිඤ්ඤාදය්වනත්ථාය; විමුත්තිඤ්ඤාදය්වනං අනුපාදපටිතිබ්බා භත්ථායාති ව.

එවං සංවණේණතබබබමමය්වා අභිධානාදිං දසෙය්වා ඉදුති සංවණේණාය නිමිත්තං දසෙය්වං සුරතෙතනාති ආදිනා වතුත්ථං භාථමාහ; තත් සුරතෙතනාති සොභන රතොති සුරතො; උකාරය්වා දිසං කත්වා, තෙන සුරතෙන, සොභන කාසිකවාම සිකකමෙව රතෙතනාති අත්ථො, විනිතෙතනාති වුත්තං හොති, නිවාතෙතනාති නිවවුත්තනා, සුචිසලෙඛවුත්තනාති සුචි භූතා කිලෙසසලෙඛනසමත්ථා වුත්ති පටිපතති එතය්වාති සුචි සලෙඛවුත්ති. තෙන සුචිසලෙඛවුත්තනා; පරිසුඛාය අපටිච්ඡ වුත්තියා සමනනාගතෙතනාති අත්ථො; විනාශාචාරසුත්තනාති චාරිතතචාරිතතසීලසමපනනන; අථවා විනාශොති වේත් පාතිමොක්ඛසංවරදිගෙදො සංවරවිභයො, අචාරණෙති අචාර

ගොවරනිදදුසෙ අංගතසමිණසාරුප්පාවායෙ, ගොණසෙත්තර
තාති එත්තෙ ගොණෙති තස්ස නාමං, පිරෙති සීලකතියාදිති සම
ත්තාගතතතා ථෙරෙ, ආවිජොති අභියාපිතො, ථෙරෙති
පාතිමොක්කස්ස ගමනිරතාය දුරවගාහනං අවරියස්ස ච තං සං
වණ්ණනාය සාමඥ්‍යං ඤාතා තාතිමොක්කස්ස සස්ස අත්තං
වණ්ණනා කාතබ්බා එවං ති සංසතස්ස සුවරසීති කතා තොතිති
සංසංසංසංසංසංසං යාවතං අතාසි; පාදස්ස යාවතං අත්තතො
සංවණ්ණනාය නිදනගුතං දසෙස්ස නතා යාපිතොති අංග. එත්ත
ච සුරසොනාති ඉමිකාස්ස සොරවං වුවවති, නිවානොනාති
ඉමිකා නිවමනතා, නිවානවුත්තතා, යාය නිවානවුත්තතාය
සමිත්තාගතො පුගගලො නිගතමානො නිගතදෙපො පාදපුඤ්ජ
නවොලකසමො හිත්තවිසංඤ්ඤාසංසමො උබ්බද්ධසප්පසමො ව
හුත්තා සණ්ණො සබ්බො දුඛසංඝාසො ගොති. සුවිසලෙව
වුත්තතාති ඉමිකා ඉත්තියංවරපව්වසන්නිසිතිතොප්පාදිසිලං
සීලං; විතසංචාරසුත්තතාති ඉමිකා පාතිමොක්කසංවරසීලං
වුත්තතාති වෙදිතබ්බං; එවමිත්තකතොති සස්ස අභිත්තං,
යථා වුත්තකතො සමිත්තාගතස්ස අමුගව්වාරිතො අපෙක්ඛිතං
ත සකතා පටිබාසිකානති පරමෙ මහිරස්සාපි පාතිමොක්කස්ස අත්ත
සංවණ්ණනාය පණතොති දසිති; තඤ්ච තාදිසස්ස අපෙක්ඛිත
තං නිස්සාය කඨිරමානා අත්තංවණ්ණනා තස්ස අපෙක්ඛිතතාති
පවෙත මමෙව උස්සාගසමානතා නවිරෙන පරියොසානං ගව්ජ
තිති කතනාති වෙදිතබ්බං.

එවං සංවණ්ණනාය නිමිත්තං දසෙස්සා ඉදුති තස්සවණ්ණ
සොත්තප්පසාදරං ජනෙතු * තප්පසොජනකරණප්පකාරකස්ස
යාතිධානාදිති දසෙස්ස නතා 'තත්තා'ති අදි ගාථායමාන. තත්ත
තත්තාති යං මිත්තෙති පාතිමොක්කං පකාසිතනති වුත්තං,
තස්මිං පාතිමොක්කෙ, සඤ්ඤාසංඝාතනති පදපදන්තිතිව්ජය
විසෙත සංජනකංඛානං අමුප්පන්නසංසයානනති අත්තො, කංචා
විතරණත්තොති යථා වුත්තසංසයස්ස අතිකතමාත්තො, තස්සාති
පාතිමොක්කස්ස, වණ්ණෙයති අත්තො කප්පති එතාතාති වණ්ණනා,
අභිකප්පා, තං වණ්ණනං, ඉමිස්ස ච වණ්ණසිස්සාමිති † ඉමිකා
සමබ්බො; තිං ගුත්තති අංග, පරිපුණ්ණ විතිව්ජයනති අදි, පටි
පුණ්ණවිතිව්ජයනති බ්බකපරිවාරපදගාජතාදිවිසෙත සාධා
රණවිතිව්ජයස්ස ච නිදුතාදිවිසෙත සත්තරසපගෙදස්ස වෙව
සබ්බසික්කාපද සාධාරණවිතිව්ජයස්ස පකාසනතො සමුප්පණ්ණ

* සප්පසොජන කරණ ප්පකාරකස්සායාතිධානාති.

† වත්තසිස්සාමිති. ඉදුමෙව ඉදුමෙව.

විනිව්ච්ඡයං, මහාවිහාරව්වාසිනානි මහාමෙඝමනුස්සානාදුමිහානෙ පතිසිතො විහාරෙ මහාවිහාරෙ, යො සන්ථි මහාබොධිනාපි භුසිතො, තත්ථ වසනාති සිලෙතාති මහාවිහාරවාසිතො, තෙසං මහාවිහාරවාසිනං, චාචනාමග්ගනිසසිනානි තත්ථාමග්ගනිසසිනං, අභිකම්මග්ගනිසසිතනාති අනෙථා, මහාවිහාරව්වාසිනං සිහසුළුකථානං ඉධ නිසායංති වුත්තං නොති, වනනසියාමිති පවත්තසියාමි, නාමෙනාති අත්තනො ගුණනාමෙන, කංඛා විහරන්ති එතායාති කංඛාවිහරණි, තං කංඛාවිහරණිං, සුභන්ති අත්ඛාසඤ්ඤාසම්පන්නතා සුඤ්ඤං, සද්දලකම්මසුභතො විනිව්ච්ඡසුභතො විඤ්ඤායාසුභතො ච සුභං පරිසුඛං, එත්ථ ච කඛබාවිහරණත්ථායාති ඉමිනා පයොජනං දයෙයිති. පටිපුණ්ණවිනිව්ච්ඡනාති ඉමිනා සංවණ්ණනාපටකාරං, මහාවිහාරව්වාසිනං චාචනාමග්ගනිසසිනාති ඉමිනා සංවණ්ණනාය නියායවිසුඛිං, නිකායනාරලසිංකරදෙසවිවච්ඡනතො, වනනසියාමිති ඉමිනා අත්තනො අභිසායං දයෙයිති දඬබබං.

එවං රත්තත්තසපණ්ණාමාදිසතිනං සඤ්ඤාදිකං දයෙයිති, ඉද්ධති පාතිමොක්ඛස්ස වණ්ණනං වුත්තසියාමිති වුත්තතා, පාතිමොක්ඛනාති ච වචනත්ථතො සරුප්පෙහදතො වණ්ණණ්ඩදතො ගන්ථපෙහදතො උද්දිස්සවිහාගතො උද්දෙහපරිවේෂදතො ච වචන්ථපෙහදතො තදුද්දුක්කකමෙනායං වණ්ණනා ගවිස්සතිති දයෙයිතුං “තත්ථ පාතිමොක්ඛ”නාති අදි අරබං; තත්ථ නන්ධාති තස්මිං ශාථාපදෙ, පඤ්ඤාමොක්ඛනාති පකාරතො අතිවිය සිලෙසු මුඛභුතං අතිපමොක්ඛනාති තමෙව පදං උපසංගාමාත්තයෙන වදති, අථවා පඤ්ඤාමොක්ඛනාති පදවේෂදෙ, තස්ස උපසංගාමාත්තයෙනත්ථාන අතිපමොක්ඛනාති; එවං පපෙහදතො පදවණ්ණනං කත්වා ධාත්ථත්තො වදති අතිපසංඝං අතිඋත්තමනාති අනෙථාති. එත්ථ ච සිලපාතිමොක්ඛං සබ්බගුණානං මූලභාවතො සෙඨං, ගන්ථපාතිමොක්ඛං පත සෙඨගුණසංවරණතො සෙඨනාති වෙදිතබ්බං. උත්තමනාති එත්ථාපි එසෙවනොයො ඉතිති එවං ඉමිනා යථාචුත්තවචනත්ථං තිදයෙයි, තිදස්සතත්ථා සි අයං ඉති සද්දො, “අනිති ඛො කච්චාන අයමෙතො අනො, නන්ධිති ඛො කච්චාන අයං දුතිසො අනො”ති අදිසු විය, ඉමිනාති ආත්තනපච්චකවචනං, ඉති සද්දන අත්තනාරං තිදසසිතස්ස පටිගායනපච්චකවචනං, ඉති සද්දන අත්තනාරං තිදසසිතස්ස පටිගායනවචනතො, අථවා ඉමිනාති ආත්තනපච්චකවචනාරණවචනං යථාචුත්තස්ස වචනත්ථස්ස අතිමුඛිකරණතො, වචනත්ථනාති අතිසෙඨනාති සද්දත්තන, එකවිධමපිති එකකොඨාසමපි, සිලගන්ථකෙදතො දුච්ඛං ගොතිති පුත සිලගන්ථසංඛාතෙන පපෙහදන දුච්ඛං ගොති සිලපාතිමොක්ඛං ගන්ථපාති

මොකක්දැයි දුටුදා මොනකින් අනෙක්. ඉදහි තදහසෙහි පි
සුනෙත අංගනහැට දෙසෙත්තු. “තරාති” නි අදිවුනහ. තරා
පාති රකකතිති පාති, තං මොකෙකි මොවෙති අපාතිකා
දිති දුකෙකිති පාතිමොකකි සංවරණං සංවරණ කාය
වංචාති අපිතිකකමො, පාතිමොකකමෙව සංවරණ පාතිමොකක
සංවරණ පාතිමොකකසංවරණ සංවුතො සමනතාගතොති පාති
මොකකසංවරණසංවුතො, විහරනිති වනනති ආදිමෙතනති
එතං සිකකාපදසිලං පුබුදුපපනතිඅනෙත අදි, වුනනමි වෙනං,
“තසාතික තං උතතිම! අදිමෙව විසොබෙති කුසලෙසු බවෙම
සු, කො වාදි කුසලානං බවමානං සිලසුදු සුවිසුසං දිති ව උජ්ජකා”
ති, සපාති තතරවසිති කතරං මොපතුකාමො පසං තතරසා
තං සොබෙති, තතො අපරහාගෙ විවිචකකකසිංසාවකාදි
පරිවෙත්දෙන විහජ්ජි. තතරං මොපෙති, සපාති පන රජකො
පසමං තිති බාසරති වන්දං බොවිති. පරිසුබෙ වන්දෙ සවිවත්තං
රහජානං උපතෙති, සපාති පන ජෙකො විතතකාසෙ රුපං
ලිඛිකුකාමො අදිතොව හිතතිපරිකමමං කතෙති; තතො අපර
හාගෙ රුපං සමුසාපෙති, එවමෙව යොගාවචරණ අදිතොව සිලං
විසොබෙති. අපරහාගෙ සමඵවිපසානාදයො බවෙම සවිත්තෙර
ති, තසො සිලමාදිති වුනනං, මුඛමෙතනති අදිති වුනනන්දො
තෙම, අදිසද්දෙන පාතිමොකක ව සංවරණ” නි අදි පාලි
සංගණනාති, සිලනති වාරිතත වාරිතත වසෙත දුටුදා, මිතස
පිටක පරිසංපනසිකකාපදසිලං බවමො පන සිලං කාමි,
පාණාතිපානාදිති වා විරමිතකාස වනනපටිපනති වා පුරෙතකාස
වෙනනාදයො බවමො වෙදිතබ්බො, වුනනං තෙතං පටිසම්බද්ධං
“කිං සිලනති වෙනනා සිලං වෙනසිකං සිලං සංවරණ සිලං අපි
තිකකමො සිල” නති. උගයාති වෙස පනසා පාතිමොකක
තිති හිකුතිකුතිපාතිමොකකවසෙත උගයාති පාතිමොකකාති
වෙ මාතිකාති අනෙක්, අයාති හිකුතොවාදකයා, විසාසෙර
නාති උගතො විහජ්ජික සති, සොකයාතිති සුසු අංගනාති,
අදිසද්දෙන “පාතිමොකක උද්දිසෙයා” නි අදි පාලි සමගණනා
ති. තසාති තෙසු සිලගන්ධපාතිමොකකසු, සොති අතිගම
තිද්දෙසො යො කොවි පුග්ගලො, නනති විතපරිසංපනසිලං,
රකකති සමාදතිතො අවිකොපෙනනා පාලෙති; තං පාතිති ලඛ
නාමං පාතිමොකකසිලෙ සිතං, මොවෙතිති සහකාරි කාරණ
හාවතො මොකකති. අපායෙ පාතං අපාසිකං, දුකකං, තං
අදි සෙසං තාති අපාසිකාදිත්, අදිසද්දෙන තද්දෙසු සබ්බ
සංසාරදුකකං සමගණනාති. අනානුචාදදිතිති අනානං අනු
චාදෙ අනානුචාදෙ, සො අදි සෙසං තාති අනානුචාදදිති,
තෙති අනානුචාදදිති, අදිසද්දෙන පරනුචාදෙසුදහනති

ගරුකි සංගහනනාති. නායක පාඨමොක්ඛායකයෝ ජොනානනාති තස්ස සීලපාඨමොක්ඛායකයෝ දිපනනනා. ආදිවති පන වුතොනා චචනානෙත්වාති අතිසෙසිනති ආදිනා ආදිවති වුතොනා. චචනනෙත්වා උතිනනමපි සාධාරණො හොති, සීලපාඨමොක්ඛො සබ්බගුණානං මුලභාවනො සෙසං, ගන්තපාඨමොක්ඛමපි සෙසංගුණසංචරණෙනා සෙසං, නානිත්වාති තෙසු සීලපාඨමොක්ඛගන්තපාඨමොක්ඛෙසු, අසං චණ්ණනාති චක්ඛමානචණ්ණකමාන. ගන්තපාඨමොක්ඛායකා ච සුඡ්ඡාදු, කථං සීලපාඨමොක්ඛායකා සුඡ්ඡාතිති ආහ. “ගන්තෙ ති”ති ආදි, නිති කාරණන්තෙ නිපානො, නායකාති ගන්තස්ස, අන්තොති සීලං චණ්ණෙනොච හොති, ගන්තචණ්ණනමුඛෙන අන්තස්සච චණ්ණකෙනො, ඉදං වුතනං හොති යස්මා ගන්තෙ චණ්ණෙන තදවිනාභාවනො තස්සන්තො චණ්ණෙනො හොති, තස්මා සීලපාඨමොක්ඛායකාපි සුඡ්ඡාතිති, එවං සරුපභෙදනො චචන්තපෙත්වා, ඉදති ගන්තභෙදනො චචන්තපෙත්වා. “තං පනෙන”නති ආදිමාහ. නානිත්වාති තෙසු හිනවුපාඨමොක්ඛා හිනවුතිපාඨමොක්ඛෙසු විසු, උද්දෙසාපරිච්ඡිත්තනාති යෙති චක්ඛමානචචනපථබ්බෙති; තෙ උද්දෙස පරිච්ඡිද, තෙති, චචන්තමි නනාති අසංකරනො සිතං; එවං ගති ගන්තෙනා චචන්තපෙත්වා, ඉදති උද්දෙසවිභාගෙනා චචන්තපෙත්වා. “තන්තො”ති ආදිමාහ, උද්දිසි යති සරුපෙන කවිසති එන්ත එතෙනාති චා උද්දෙසො, නිදුතස්ස උද්දෙසො නිදුනුද්දෙසො, එවං සෙසෙසුපි, වින්තරෙච උද්දෙසො, වින්තරාද්දෙසො.

ඉදති නිදුනුද්දෙසාදිතං පරිච්ඡිදදස්සනන්තො. “තන්තො නිදුනුද්දෙසො”ති ආදි ආරබ්ථං, තන්තො නානිත්වාති තෙසු පච්ඡ උද්දෙසෙසු නිදුනුද්දෙසො උද්දිසි හොතිති සම්බන්ධො, යං පනෙන නිදුනුද්දෙසපරිච්ඡිදං දස්සෙන්නෙන “පුණ්ණං මෙ ගන්තො සංඝො-පෙ අවිකතා හිස්ස එසු හොති”ති, ඉධාගතනිදුතපාළිං දස්සෙත්වා තදනනතරං උද්දෙසකාලෙ චතතබ්බස්සාපි “උද්දිසං ඛො ආයස්මන්තො නිදුත”නති ඉමිස්ස පාඨස්ස යොජනමිකත්වා තන්තොයස්මන්තො පුච්ඡාමති ආදිතා අනුසාචණ්දිකමෙච යොජෙත්වා දස්සිතං, තං පරිපුණ්ණනිදුතපාළිදස්සනපුබ්බකං නිදුනුද්දෙසපරිච්ඡිදදස්සනන්තො. බුද්ධකපෙතාලවසෙන එපාකචතනා තස්ස අයොජනං කතනාති චෙදිතබ්බං, උද්දෙසකාලෙ පන යොජෙත්වාච චතතබ්බං, චක්ඛතිති, තං පනෙන පාරුජිකාදිතං අවසානෙ දිස්සති, ත නිදුතාචසානෙ, කිඤ්චාපි ත දිස්සති, අථ ඛො උද්දෙසකාලෙ ආවිකතා හිස්ස එසු හොති නි චන්තා. “උද්දිසං ඛො ආයස්මන්තො නිදුතං තන්තොයස්මන්තො පුච්ඡාමති ආදිතා තෙයෙන චතතබ්බමෙචාති ආදි, අවසෙසෙසුගෙනා සාමිගෙනා අවසිසං පාරුජිකුද්දෙසාදි චතුකකං

“සුභා බො පතායසමනනති වතනානෙ පාරජිකා බවමා:-පෙ-
 අවිච්ඡිද්ධානති සිකිතිකබ්බ” නති එවං සුභා වසෙසන සාවිතො, එතෙ
 නෙව තයෙත සෙසාපි තයො පාතිමොක්ඛාද්දස පරිවෙද්ද වෙදි
 තබ්බාති දසොසංඝං පාරජිකාද්දසාදිනනති අදිමොහ. පාරජි
 කාද්දසාදිනං පරිවෙද්ද යොජෙතබ්බාති සබ්බෙකො. නිදනස්ස අ
 දිනො සමාස පාරජිකාදිති බසාපෙක්ඛාති නිදනං පාරජිකාදි
 තද්දහං සබ්බාදිසෙසං ව තං තිසං අනිශ්චන්ද්‍රාති එවං යථානත
 මං උද්දිසිතො පාරජිකාදිති පරිවෙද්දසාපෙක්ඛා, යොජෙතබ්බාති
 අවසෙසෙ සුතෙන සාවිතෙ උද්දිසිතො නොති පාරජිකාද්දසො
 තාදිනො යොජෙතබ්බා, අවසෙසං සුතෙන සාවිතෙතබ්බාති
 මවනානොති-උපොසථකකිකිකෙ “පඤ්ඤාමෙ භික්ඛුනි පාතිමො
 ක්ඛුද්දසා නිදනං උද්දිසිතො අවසෙසං සුතෙන සාවිතෙතබ්බං;
 අයං පඨමො පාතිමොක්ඛාද්දසො නිදනං උද්දිසිතො වතනාරි
 පාරජිකාති උද්දිසිතො අවසෙසං සුතෙන සාවිතෙතබ්බං, අයං දුති
 යො පාතිමොක්ඛාද්දසො”ති අදිසු එවං වුත්තතො, සෙසං විපස
 කතෙති යමං උද්දසෙ අපරියොසිතෙ, අනිත්තියො උපපජ්ජ
 නිති දසසු අනන්තයෙසු යො නොවි අනන්තයො උපපජ්ජති. දස
 අනන්තයො නාම:-රජනන්තයො, වොරනන්තයො, අභ්‍යන්තරයො,
 උදකන්තරයො, මිත්තන්තරයො, අමිත්තන්තරයො, වාමනන්
 රයො, සිරිංසපනන්තරයො, ජිවිතන්තරයො, බ්‍රහ්මවරිතන්තරයො
 ති. තත්ථ සවෙ භික්ඛුසු උපොසථං කරියොමොති නිසින්නෙසු රජ
 අභව්ජිති, අයං රජනන්තයො. වොර අභව්ජිනති, අයං වොර
 නන්තයො. දවබානො වා අභව්ජිති අවාසෙ වා අග්ගි උභයති,
 අයං අභ්‍යන්තරයො. මෙකො වා උභයති මෙකො වා අභව්ජිති,
 අයං උදකන්තරයො. බ්‍රහ්මන්තරයො අභව්ජිනති, අයං මිත්තන්ත
 රයො. භික්ඛුං යතෙකො ගණනාති, අයං අමිත්තන්තරයො.
 බ්‍යාසාදයො වණ්ණමිතො අභව්ජිනති, අයං වාමනන්තරයො.
 භික්ඛුං සප්පාදයො බසනති, අයං සිරිංසපනන්තරයො. භික්ඛුගිලා
 නො වා නොසි කාලං වා කතෙති වෙරිතො වා තං මාරෙතුකාමො
 ගණනනති, අයං ජිවිතන්තරයො. මිත්තන්තරයො එකං වා බ්‍රහ්ම වා භික්ඛු
 බ්‍රහ්මවරිතො වාසවතුකාමො ගණනනති, අයං බ්‍රහ්මවරිතන්තරයො
 නාම. ඉති යං වුත්තං “අනන්තයො උපපජ්ජති”ති, දසසු අනන්ත
 යෙසු යො නොවි අනන්තයො උපපජ්ජති”ති, තස්සෙකො පකා
 සිතො නොති. නොති සබ්බාති විපකතුද්දසෙසන සබ්බං අවසෙසං
 සුතෙන සාවිතෙතබ්බං; උද්දිසිතොද්දසාපෙක්ඛානො අවසෙස මව
 තස්ස, යථාත “නිදනං උද්දිසිතො”ති අදි; තෙතෙතො “නිද
 නාද්දසෙස පතා”ති අදි, සුතෙන සාවිතෙතබ්බං නාම තත්ථ උපො
 සථස්ස අනන්තයො ව / නාතිති අභිප්පායො, අනිශ්චන්ද්‍රානො

පටිභාසනීති, භික්ඛුනීතං අනියතසික්ඛාපදපඤ්ඤාතර්ථං අභාවි
 තො තදභාසො ව, ඉදමෙව ලක්ඛණං, තත්ථාපි අනුගතනාති
 කත්වාති වෙදිතබ්බං; අසංසන්ති අවසෙසසුද්දසපරිවේෂද්දස්සතං;
 එතෙසං විනාසං පාතිමොක්ඛානනාති සම්මෙද්ධො, භාවාති පඨමං,
 ඉදන්ති ඉදං චතතබ්බං බ්‍රහ්මං විපරිචතතමොතං සාමෙඤ්ඤාත
 දස්සන්ති. ඉදං අක්ඛරපදනියමිතභන්තිචචතං වුවවති කපිතනීති
 අපේඨා, කිං තනති අංග "සුඤ්ඤාමෙති අදීන"න්ති අදී, තත්ථ
 සුඤ්ඤාමෙති අදීනනති "සුඤ්ඤාමෙ හන්තෙ සංඝො අර්ඤ්
 පොසපොති අදීතං භික්ඛුපාතිමොක්ඛො අංගතාතං සුත්තපද
 තං, අත්ථාති ච්ඡෙදනති අභිබ්බෙය්‍යත්ථස්ස වෙව අධිප්පායත්ථස්ස ව
 නිච්ඡයතං වචන්තංපනනති අපේඨා, ඉමංග හි අභිකප්ථාය තෙසං
 අභිබ්බෙය්‍යත්ථා වෙව අධිප්පායත්ථා ව අනෙකඛා වචන්තංපිඤ්ඤා
 අපථා, නිච්ඡන්තොති නිච්ඡයො ඤාණධාරානෙසු බිලම්භදානාකා
 රෙන පවතතා විමතිඃච්ඡදකථා; අපේඨා ව නිච්ඡයො ව අත්ථ
 නිච්ඡයො, තං අත්ථනිච්ඡයං, මයා වුවවමාතං අත්ථඤ්ඤා නිච්ඡය
 ඤ්ඤාති වුත්තං නොති. සිලසම්පන්නාති සම්පන්නො පන්නං
 පන්නං පුණ්ණන්ති සම්පන්නං, සිලං සම්පන්නමෙතෙසන්ති සිල
 සම්පන්නා, පරිපුණ්ණසිලාති අපේඨා, අපථා; සම්මෙදෙව පන්නා
 ඤා උපගතාති සම්පන්නා, සිලෙන සම්පන්නා සිලසම්පන්නා,
 පාතිමොක්ඛසංවරෙන උපෙතාති අපේඨා, අධිසිල අධිවිත්ත අධි
 පඤ්ඤ සංඛාතා තිස්සොපි සික්ඛිතබ්බෙදෙන සික්ඛා, තං කාමෙ
 නතිති සික්ඛාකාමා, සුඤ්ඤාමෙති තෙ සංඝබ්බපි භික්ඛෙදො
 මම සන්තිකා නිසාමෙනතු, ඉමිතං අත්තතො සංවණ්ණකාය
 සක්කව්චං යවණ නියොපෙති. සක්කව්චං යවණපටිබ්බං හි
 ඤාමාපි සංසතසම්පන්නා; එත්ථ ව සිලසම්පන්නාතං සික්ඛාකාමා
 තං යෙව භික්ඛුතං ගණං, ත තදඤ්ඤාසං, ඉමිස්සා සංවණ්ණ
 තායං අභා ජතභාවෙනා නති තෙ විතයං සොතබ්බං පටිපජ්ජි
 තබ්බඤ්ඤා මඤ්ඤාදිස්සන්ති එත්ථාති එතස්මිං භාවාපදෙ එතෙසං ච
 භාවාය සංගතිතාතං "සුඤ්ඤාමෙ"ති අදීතං පදනමත්තරෙ සව
 ඤ්ඤානතිඤ්ඤා වචනනාති සවණ අණන්තිචචතං සවණාණන්තික
 වචනං, කිඤ්ඤාපි සවණාණන්ති වචනං, තථාපි පාතිමොක්ඛඤ්ඤා
 කෙත එවං චතතබ්බන්ති ගගවතා වුත්තතතා ගගවෙනා අණන්ති
 ත උද්දෙසකස්සාති නවකතරෙනාපි ඉදං වත්තුං වට්ඨති. සංඝොර
 වෙන සසිඤ්ඤාමොතෙත ව සතිතතතා සංඝොරවසප්පතිස්සව වචනං,
 සංඝො හි සුපට්ඨපන්නාදි භුණ්ඩිසසසුත්තතතා උත්තමං, භොර
 වපට්ඨස්සවධිතං, ඉදඤ්ඤා සබ්බං කෙත තත්ථ කද වුත්තනති අංග
 "සබ්බමෙව වෙත"න්ති අදී, ආනිමොක්ඛඤ්ඤා අනුග්ගිතොගත
 භාති 'අනුග්ගිතාමි භික්ඛෙව පාතිමොක්ඛං උද්ධිතුං, එවඤ්ඤා

පන භික්ඛුවෙ උද්දිස්සනබ්බං, බ්‍යාපනන භික්ඛුතං පටිබලෙන සමඛ්‍යා ස්‍යුප්පනබ්බො, සුඤ්ඤා මෙ භනන සමඛ්‍යා, 'ති එවිමා දිනං අනුජ්ඣනෙනාන, ඤජ්ඣනෙති එවං තාමිකෙ තගරෙ, තංගි මනිංචුමහාමොච්ඡද්දිති පරිඤ්ඤානිතතා රජ්ඣනනි වුවෙති. තං පනතං බුඩ්ධිකාලෙ ව චක්ඛවතතිකාලෙ ව තගරං හොති, සෙසකාලෙ සුඤ්ඤං හොති, යකච්ඡරිඤ්ඤානං, තෙතං චක්ඛතං නං හුත්වා තිට්ඨති. නිසංඛාති යසමා ඉදං පාතිමොක්ඛාද්දාසකෙත චතනබ්බවචනං තසමා, නිං තෙ උපහාපි පාතිමොක්ඛං උද්දාස නති සෙතෙවං චතනබ්බනති අංග. සංඝස්ථෙවෙති වා ගිති අදි, ථෙව්ඤ්ඤානති පෙරුසිතං පෙරුසනනති අපෙත්වා, ථෙව්ඤ්ඤාන නති වා පාසො, තො යෙවපෙත්වා, නිසංඛාති තසං පරික්ඛායං, බ්‍යාපනනාති පඤ්ඤාපෙය්‍යනතිසෙත සමනතාගතො, පගුණොති කොති අපෙත්වා, පටිබලොති චතනං සමපෙත්වා; අතිපෙත්වා චතනං හොති, එත්ථ ව භික්ඛොපි දුකරස්සාපි බ්‍යාපනස්ස පාතිමොක්ඛො අනුඤ්ඤානො, අථ චො එත්ථායං අධිප්පායො, සෙව පෙරස්ස පඤ්ඤ වා චතනාරෙච වා තප්පොවා පාතිමොක්ඛාද්දාසා නානවජ්ජනති වෙ පන අවිඤ්ඤා සුචිසද්ධ වාචුඤ්ඤානො හොතති. පෙරුසනෙතොව පාතිමොක්ඛො, සෙව පන එතනකවපි විසදං කාචුං තසංකතොති බ්‍යාපනස්ස භික්ඛුනො අංගතොනො හොති, ඉදංගි සමඛ්‍යාති අවිසෙසෙත චුතනතො ඉධාධිප්පතසංඝො විසෙසිත්වා දස්සෙතං සං සොති ඉමිතං පන පදෙත්වාති අදිමොග කිංඤ්ඤාපිති අනුක්ඛන පෙත්ථ තිපාතො; තසං යදි නාමාති අපෙත්වා වෙදිතබ්බො. දක්ඛ නති එතාය සතො යථාධිප්පතොති සමපනතිති චිත්තනතිති දක්ඛ ඤා, පරලොකං සද්දං හෙත්වා දුතබ්බං දුතං, දක්ඛිණං අරහති දක්ඛිණොය වා ගිතො යසමා තං මහපථලකාරිතාය විප්පොච්ඡති'ති දක්ඛිණෙත්ථො; දිසිසිලසංඛාතෙත සංහතොති සංඝො; දක්ඛිණෙත්ථො ව සො සමඛ්‍යා වාති දක්ඛිණෙත්ථොසංඝො; සමමුතියො චතුමග්ගාදි විතයපඤ්ඤානතිඤා සිමො සමඛ්‍යා සමමුතිසමඛ්‍යා; අවිසෙසෙතොති අරියාති වා පුට්ඨජ්ජනාති වා අවිසෙසෙත්වා සාම සෙසෙත්වා, ගහාති සමමුතිසමඛ්‍යා; ඉධාති ඉමිසං උප්පාසථ පඤ්ඤානතිසං අධිප්පතො, උප්පාසථපඤ්ඤානතිසං අවිසෙසතො තනු ව සොපි පඤ්ඤාපිමො හොති. තත්ථ කතමො ඉධාධිප්පතො ති අනුප්පොගං සංඝායාහ "සො පනෙතො"ති අදි. කමමමසෙතො ති විතයකමමමසෙතො, පඤ්ඤාපිමො පකාර අස්ස සමමුතිසමඛ්‍යායාති පඤ්ඤාපිමො. තථා ගි විධිසුත්තානප්පකාරසද්දොත සමානපෙත්ථ වර්ණනෙත්ථාති. චතුතනං වග්ගො සමුසොති චතුමග්ගො, චතුපරි මාණසුප්පතො වා වග්ගො චතුමග්ගො; එවං පඤ්ඤාචග්ගාදි; ඉදංගි සෙසං කමමානං වසෙතොයං පඤ්ඤාපිමො හොති තං විසෙසෙත්වා

දෙසෙයින් “තත්ථා” යනි ආදිමාන. තත්ථා පටිපාටියෙහි සංග්‍රහය
 මෙකී මෙකී උපසංගතියෙහි උපසංගතියෙහි දසවග්ගකරණියකතා
 වුතන. “භිජෙත්වා-පට-උපසංගතියෙහි” යනි නමානි ඉමිනා ත
 කීකූපි සංග්‍රහයෙහි. කා. වං. න වට්ඨනීති ඉමිමත්ථං අනිදිසති. යදි
 එවං කිමිත්ථමතිරෙකභිසති වෙග්ගා වුතනතාති. “සං. පනා” යනි
 ආදි. අනිතරකතනරනානි වතු වග්ගාදි කරණියං පසාදි වග්ගාදිනා
 අනිතරකතනරන, දසවග්ගකරණියෙහි එකාදසවග්ගාදිනා අනි
 තරකතනරන, දසවග්ගකරණියෙහි, සද්ධර්ම, ඉදිමෙව වුතන තත්ත
 බලං කමමං කමමවසෙන පසාදි වග්ගාදි වුතන, කමමසානිය
 මෙ කමමෙතං යුජ්ජයානි ඊදිසි වොදනා අනවකාසානි දට්ඨ
 බලං. ඉමිමෙ. පටිපාටියෙහි උපසංගතියෙහි, උපසංගතියෙහි, පනායං
 පානිපාමොක්ඛසද්ධර්ම උපසංගතියෙහි දිවසෙයු වුතන. තථා
 නෙස “ආයාමා වුසො කප්පිත උපසංගතියෙහි” යනි ආදිසු
 පානිපාමොක්ඛසද්ධර්ම ආනතො; එවං අට්ඨකතමනනාගතො වො
 විසංචෙ උපසංගතියෙහි උපවුතනානි ආදිසු සිලෙ; “සුඛස්ස වෙ සද්ධ
 එග්ග-සුඛස්ස පසංගතියෙහි සද්ධ” යනි ආදිසු උපසංගතියෙහි; උපසංගතියෙහි
 නාම නාගරුකති ආදිසු පසාදිකතියං; ත භික්ඛවෙ තදනුපො
 සපෙ සතිකුක්ඛා ආයාසානි ආදිසු දිවසෙ; ඉධාපි දිවසෙ යෙව
 වතනමානො අබිජෙත්වානානි ආන “අජ් උපසංගතියෙහි” යනි
 ආදි, උපවසනති එත්ථානි උපසංගතියෙහි, උපවසනති සිලෙත වා
 සබ්බෙසො ආකාරස්ස අභුජනසංඛාතෙන අනතෙන වා බිරපාන
 මුද්‍රාපානාදිමනෙතන වා උපෙතා හුචා වසනති අත්ථා, සබ්බ
 සමි වාකානං එවකාරත්ථසතිතතො උපසංගතියෙහි එතස්ස
 උපසංගතියෙහි වානි අගමත්ථා ලබනති ආන, එතෙන අනුපො
 සපෙදිවසං. පටිකම්මනීති ඉමිනා අවධාරණෙන නිරුක්තං
 දෙසෙයි. අට්ඨා සද්ධනරත්ථමානං * වසෙන සද්ධ, අත්ථං
 වදනීති උපසංගතියෙහි එතස්ස අනුපොසපෙත නෙකානිති අග
 මත්ථානි වුතන, එතෙන අනුපොසපෙදිවසං. පටිකම්මනීති එස
 තස්ස පණ්ණරසොති ඉමිනා අසද්ධං උපසංගතියෙහි පටි
 කම්මනීති එත්ථාපි, එතෙනානි උපසංගතියෙහි එතෙන සද්ධන,
 පසාදිසනනං නිපිතං පුරුණවසෙන පණ්ණරසො, පණ්ණරසොනි
 ඉමිනා අසද්ධං උපසංගතියෙහි පටිකම්මනීති සංඛින්නත වුතන
 මත්ථං. විත්ථාරතො දෙසෙයින් දිවසවසෙන යනි ආදිමාන, වාතුද
 සියං නිසුත්තො වාතුදසිකො, එවං පණ්ණරසිකො, සංග්‍රහ
 උපසංගතියෙහි නාම සංග්‍රහයෙහි කතදිවසෙ කතනබලඋපො
 සපො. නෙමනනි මහවස්සානානං නිණ්ණං උතුරනති එත්ථ

හෙමනනුකුණාම අපරකතනිකයා කාලපකඩපාටිපදනො පදාය
එහෙත් කපුණුණමපරිභොගානා වතනාණ මාසා, ගිව්නුකුණාම
එහෙත් කාලපකඩපාටිපදනො පදාය ආසාලිපුණුණමපරි
භොගානා වතනාණ මාසා, වසාන උතුනාම. ආස ලාසා කාල
පකඩපාටිපදනො පදාය අපරකතනිකපුණුණමපරිභොගානා
වතනාණ මාසා, නානිස සනාම පනෙකුණුණම වෙ කඩාප වාතු
දුද්ධි නානි හෙමනනායා උතුනො තනියෙ ව සනාම ව පනෙක
වෙ වාතුදුද්ධිකා, එවමනෙරසං උතුනනනි ප වාතුදුද්ධිකා, සෙසා
සණුණුණමපරිභොගානා සෙසා අපරක පණුණුණමපරිභොගානා වෙත්:-

කතනිකයා ව කාලමා යාව එහෙත් කපුණුණම,
හෙමනනාලොති විසෙසෙය්‍යා අපර කතනනි උපපාසටා,
එහෙත් කාලමා යාව ආසාලිපුණුණම,
ගිව්නාලොති විසෙසෙය්‍යා අපර කතනනි උපපාසටා.

ආසාලාසා ව කාලමා යාව කතනිකපුණුණම,
වසානාලොති විසෙසෙය්‍යා අපර කතනනි උපපාසටා.
උතුනං පන තිණුණනං පනෙක තනියසනාම,
වාතුදුද්ධිකා පාමොකං උද්ධිසනනි තයසෙසෙය්‍යා 'ති.

පකතියා න බහුතර ආවාසිකාදිපටව්‍යයන කාතබ්බං පකති,
වාරිතනං; බහුතර ආවාසිකාදිපටව්‍යයන පන සති අසෙසෙය්‍යා
වාතුදුද්ධිකා වාතු වටති 'ති, තෙනාන "සති" 'ති ආදි, සතිනනි,
එකසමි වාසෙ, ආවාසිකානං අනු වතනිතබ්බනනි. ආවාසිකෙති
අපුරුපාසෙටා වාතුදුද්ධිකා පුබ්බති වෙ කතිරමානෙ අනු
වතනිතබ්බං, න පරිකතාසිතබ්බං ආදිසෙය්‍යා ආවාසිකෙති
ආනනනුකානං අනු වතනිතබ්බනනි වටනං ව "අනුපාතාම හිකති
වෙ තෙති හිකති වෙ තෙයා උපපාසෙටා වාතුදුද්ධිකෙ කාතුං"
කටං මයං තෙති හිකති පඨමතරං පවාසෙය්‍යා වෙ වතසෙටා
සතිසෙය්‍යා, එනං ව පඨමසුත්තයා එකෙකයා උතුනො තනිය
සනාමපකඩයා වාතුදුද්ධිකා වාතුදුද්ධිකා පණුණුණම වාසතිං
පාතිමොකං උද්ධිසනනි, පකති වාරිතනවසෙතපි අනං
සමනවසෙතා ආනනනුකෙති ආදිති සුත්තාති දසසිතාති වෙදි
තබ්බං. නාම රුපසමව්‍යයන සතිති, අසෙසෙය්‍යා වාතුදුද්ධිකා
උපපාසටං කාතුං අනුරුප ආවාසිකා බහුතර කතනනිති එව
මාදික පටව්‍යයන සති, අසෙසෙය්‍යා වාතුදුද්ධිකා තිණුණං උතු
නං තනියසනාමපකඩවාතුදුද්ධිකා අසෙසෙය්‍යා වාතුදුද්ධිකා;
න කෙවලං උපපාසටදිවසාව කතනනිති ආන පුරිමවයං වුත්තා
නං පනාති ආදි, මා ඉති වාසෙ වුත්තා තයා සතිතා දිවසයා

කිං කාරණංති ආහ “තාවදෙව” ති ආදි, තත්ත්ව තාවදෙව් තං දිවසමෙව, වචනගොති කොසම්බකකිකෙ වුත්තතතා, යත්ත පන පතාවිවරදිනං අත්ථාය අප්පමත්තකෙන ආරණ්‍යන විව දන්තා උපොසථං වා පවාරණං වා යපෙනති, තත්ත්ව තාවදෙව් අධික රණෙ විනිවර්තන සම්මතා ජනමනාති අන්තරා සාමගති උපොසථං කාදුං න උභනති. කාරණෙනති අනුපොසථෙ උපොසථො කපතා නාම හෙති. කතනිකමාසබ්‍යනනෙති එත්ත කතනික මාසො නාම පුබ්බකතනිකමාසො කාලපක්කපාටිපදතො පදාය යාව අපරකතනික පුණ්ණමා, තාව එතුතතිංස රත්තිං දිවං, තසා බ්‍යනනෙර. තතො පච්ඡං මා පන පුරෙවා න වට්ඨති. අයමෙව යො කොච්ඡි දිවසො යෙව. ඉධාපි කොසම්බකකිකෙ සාමගති සද්දිසාව සාමගතිවෙදිතබ්‍යං, යෙ පන නිසම්චිදෙව අප්පමත්තකෙ පවාරණං යපෙනති සම්මතා හෙති. තෙති පවාරණංයමෙව පවාරණං කාතබ්‍යං, තාවදෙව න කාතබ්‍යං, කාරණෙනති අප්ප වාරණංය පවාරණං කතා හෙති, න කාතබ්‍යංයමෙව නිස මෙන සද්දි කාරණති දුක්කවනති දසෙසති. තත්ත්ව උපොසථකර ණෙ දුක්කරං, වුත්තං හෙතං, “න භික්කවෙ අනුපොසථෙ උපො සථො කාතබ්‍යං අසද්දිසං සංසාරගතිං” ති පනතකාලමෙව පනතකාලෙනති ඉමිනා සකප්පෙව පවාරණං දසෙසති. නාය නිති අනිසංයො වුත්තමෙව බ්‍යතිරෙකතො දලං කාරෙති. අනු රූපාති අරණං, අනුච්ඡිකා සාමතොති වුත්තං හෙති. සබ්බන්ති මෙතාති සබ්බකෙසමන වත්තාරෙ, න තෙති විතා තං උපො සථං කමමං කරියති, * න තෙතං ඡන්දමා පාරිසුඛිවා එති, අව සෙසං පන සවෙපි සහස්සමත්තා හෙති සවෙ සමානසංවාසකා සබ්බ ඡන්දරහාව හෙති. ඡන්දපාරිසුඛිං දන්තා ආගච්ඡන්තු වා මා වා කමමං න කුප්පති. පනතතොති අනුක්කතො, පාරජිකං අනුක්කපන්නාව, තත්ත්වපාසො නාම දියව්ගත්තපමාණො;

සිමා නාමෙසා කතමා? යත්ත ගත්තපාසං අවිජ්ජිතා සිතා කමමප්පතො නාම හෙති තිති අනුයොගං සකිං සිමිං දසෙස නොති විභාගවත්තානං සභාවවිභාගතං විභාගදසකවුට්ඨෙ තෙප හෙතිති සිමාති ව නාමෙසාති ආදිමං. සමිතිදුක්කත නාති විසම්මකාරෙනත, අප්පකාමාරෙනතනාති මග්ගෙනත, අනෙතා කාරණෙනතාති වුත්තං හෙති. ඉමා විපත්ති සිමායො නාමාති සම්මතො. තසො විපත්තිසිමායො නාමාති ආහ. ‘එකා දසති’ ති ආදි, ආකාරෙහිති කාරණෙහි, වචනගොති කමම වගෙහි කපිතතො, සංසකමමං නාමෙතං විසම්මගකාරණිගපර

නං පරෙසං සීමාය එකං වා චෙවං නිමිතෙන කිතෙන නිමිතෙන ලොකා මිතනං ගතෙති බවකි, අපේක්ෂා කරන්නේ කාම පරෙසං සීමාය නිමිතෙන කිතෙන නිමිතෙන වං සනාථං වා තසෙසංගාදෙසං වා අනෙකා කෙරෙන නිමිතෙන බව එකිනෙකා විසින් දිසා පු නිමිතෙන කිතෙන බවකි නිමිතෙන.

පබ්බතාදිකං නිමිතනානං සමපතති නිමිතනසමපතති, පබ්බතොව නිමිතනං පබ්බතනිමිතනං, එවං සෙසස්සුපි. එවං වුතෙන සුති උපපාසප්ඛනිකානි සීමාසමවුතිසං වුතෙනස්ස, ඉමෙති ව පත අභිති නිමිතෙනති අසංමිසෙසතිපි අසුදුදුසුදු මිසෙස හිපි සීමං සමමනතිදුං වට්ටති තෙනාන "උසමිං තසමිං දිසා ගාතෙ ඥාතොති නිමිතනුපතාති නිමිතනාති"ති, එතෙති පත විති එං නිමිතෙනති සමමනතිදුං න වට්ටති, නිති පත ආදිං කතො වුතනපතකාරකං නිමිතනානං සෙසෙනාපි වට්ටති, "පුරුෂිමාය දිසාය කිං නිමිතන"නති විතඥාතෙත පුරුෂිමාය වට්ටති, පබ්බතො ගතෙන"ති වුතෙන පුත විතඥාතෙතෙව "එසො පබ්බතො නිමිතන"නති එවං නිමිතනං කිතෙනතබ්බං, එතං පබ්බතං නිමිතනං කෙරෙමි තරිසාම නිමිතනං කතො නිමිතනං ගොදු ගොති ගවිසාතිති එවං පත කිතෙනතදුං න වට්ටති. පාසාණාදිසුපි එසෙවතෙයො, තෙනාන "පුරුෂිමාය දිසාය කිං නිමිතන"නති ආදි, පබ්බතො ගතෙන උදකං ගතෙනති එවං පත උපසමපනනා වා අභිකතදු අනුපසමපනනා වා වට්ටති යෙව. ආදිසෙදුත පුරුෂිමාය අනුදිසාය කිං නිමිතනං, පාසාණො ගතෙන, එසො පාසාණො නිමිතනං, දකුණිමාය දිසාය දකුණිමාය අනුදිසාය පවුෂිමාය දිසාය පවුෂිමාය අනුදිසාය උතන රාය දිසාය උතනරාය අනුදිසාය කිං නිමිතනං උදකං ගතෙන එතං උදකං නිමිතනනති ඉදං සංගතොති, එතෙ පත අභිපෙති, පුරුෂිමාය දිසාය කිං නිමිතනං, පබ්බතො ගතෙන, එසො පබ්බතො නිමිතනනති එවං පදමං කිතතිතං නිමිතනං කිතෙනතොව රුපතබ්බං, එවං නිමිතෙනත නිමිතනං සට්ඨං ගොති සමම, කිතෙනතොති අසුදුදුසුදු තාමිපරිසරෙයෙන අතිමිතනානං ගාමෙත ව අතිතෙනතො, ඥාතො වුතෙනතෙව තෙයෙන කිතෙනතො, සමමතොති "සුඤ්ඤාමෙ ගතෙන"ති ආදිකං තෙයෙන උපපාසප්ඛනිකානි වුතනාය පරිසුඛාය ඤාතතිදුතිගතමමොවං බවකි; තෙති නිමිතනාති සකිං කිතතිතොතිපි කිතතිතොතෙව ගොතති, අනිකාතිකපායං පත තිකතනතුමපි සීමාසංගතං සමමතෙනත නිමිතනං කිතෙනතබ්බනති වුතනං. නාමාති ගෙසු අභිසු නිමිතෙනසු, නිමිතනුපතානාති නිමිතනෙයොගතො, ගතෙපසමාණං ගතො

සභායාහි චිවතානා නන්දිප්පමාණොපි නිමිත්තප්පනො ඡෙව, හන්ති පන සංකරතනො වා † අසිසංඝම රතනො වා, නනො ඛමිකනා ඡෙති තනො හන්තිප්පමාණොනො බුද්ධතනෙරු, සභෙ චතුස්ස දිසාස්ස චිතතානෙරු වා නිස්ස වා තණො පබ්බතා නොනති චතුසි නිසි වා පබ්බ තතිමිතෙතනෙප සමමනති ඉමපි චට්ටති. චිති පන නිමිතෙතනති එතෙන වා සමමනති ඉං න චට්ටති. ඉතො පරෙස්ස වා පාසාණ නිමිත්තාදිස්සපි එසෙව තණො, තසම, පබ්බතං නිමිත්තං කෙරෙ නෙතන පුච්ඡිතබ්බං, එකාබ්බො න එකාබ්බොති, සභෙ එකා බ්බො තොති ත කාතබ්බො, තං හි චතුස්ස වා අසිස්ස දිසාස්ස නිතෙත නෙතනාපි එකමෙව නිමිත්තං කිත්තිතං නොති, තසමා ඡො එවං චිකක්ඛණසානෙන විහාරං පරික්ඛිපිත්වා ධීතො පබ්බතො තං එකදිසායං කිත්තෙතවා අඤ්ඤාස්ස දිසාස්ස තං බිහිමා කත්වා අනෙතො අඤ්ඤාති නිමිත්තාති කිත්තෙතනබ්බොති, සභෙ පබ්බතස්ස තතිග්ග භාගං වා උපසිංඝං වා අනෙතාසිම්මග්ග නත්තුඤාමා නොනති, පබ්බ තං අකිත්තෙතවා රතතකං පදෙසං අනෙතාකත්තුකාමා තස්ස පරතො තසමිං ඡෙව පබ්බතෙ ජාතරුක්ඛවමමිකාදිස්ස අඤ්ඤා තරං නිමිත්තං කිත්තෙතනබ්බං සභෙ ඡොපන විශොජ්ඣපපමාණං සබ්බං පබ්බතං අනෙතාකත්තුකාමා නොනති පබ්බතස්ස පරතො භූමිගං ජාතරුක්ඛවමමිකාදි නිමිත්තාති කිත්තෙතනබ්බොති. සංඛං භවජ්ඣති ගණනෙවංභාරං භවජ්ඣති අනෙතො, මනනිං සපලභූමි පිණ්ඩපටිමාණොති පුලකාය න භූලානණ්ණාය, තන්ථ එකපලං නාම දංකලඤ්ජනති වදනති, ඉදංකා මහනතාපි න චට්ටති. තථා අතිමිත්තප්පනපාසාණොතං රුසි. පඤ්ච පංඝුවාලිකාරුසි, භූමිස මො බලමණ්ඩලසදිඤා පිඨිපාසාණො වා භූමිතො බාණ්ණිකො විග උඨිතපාසාණො වා නොති, සොපි පමාණුපගො වෙ චට්ටති. පිඨි පාසාණො පන අතිමහනෙතාපි පාසාණසංඛමෙව භවජ්ඣති අත, පිඨිපාසාණො පනති අදි. තසම, සභෙ මහතො පිඨිපාසාණස්ස එකපදෙසං අනෙතාසිම්මං කත්තුකාමා නොනති, තං අකිත්තෙ තවා තස්සපරි අඤ්ඤා පාසාණො කිත්තෙතනබ්බො, සභෙ පිඨිපාසා ඤ්ඤාපරි විහාරං කෙරෙනති, විහාරමජ්ඣෙකින ව පිඨිපාසාණො විති විජ්ඣිත්වා භවජ්ඣති, එවරුපො පිඨිපාසාණො න චට්ටති. සභෙති තං කිත්තෙතනති නිමිත්තස්සපරි විහාරෙ නොති. නිමිත්තව තාම බිහි පිමොගං නොති, විහාරෙපි බිහිපිමොගං අපජ්ජති. විහාරං පරික්ඛි පිත්වා ධීතපාසාණො පන එකන්ථ කිත්තෙතවා අඤ්ඤන්ථ න කිත්තෙ තබ්බො, චිතතිමිත්තෙත තිණ්වතං වා තවසාරුක්ඛවතං වා න චට්ටති අත අනෙතාසාමරගිති අදි. අනෙතො සාර තාම අම

ජම්බුපතසාදයො, අනෙකාසාරමය්‍යකෙහිති අනෙකාසාරෙ යෙ
සං තෙ අනෙකාසාර, තෙහි මය්‍යකා අනෙකාසාරමය්‍යකා, තෙ
හි, චතුසස්සවරුකමනෙකමිති තෙහිමපරිච්ඡේදනාහ, උකං
සත්තං පන යොජන්තිකම්පි වනං චිට්ඨං. එත්ථ පන චතුරුකම්
මනනෙස්සව තයො සාරතො එකො අසාරතො, පස්සවරුකමිතන
ස්සව තයො සාරතො චෙ අසාරතො ගතෙතබ්බො, සචෙ වන
මජ්ඣෙකි විහාරං කතෙතනාහි, තං වනං න කිත්තෙතනබ්බං එකදෙ
සං අනෙකාසාරිමය්‍ය කතනුකාමෙහිපි වනං අකිත්තෙතනා තත්ථ
රුකම්පාසාණොදයො කිත්තෙතනබ්බො, පරික්ඛිපිත්වා සීතං වනං
එකත්ථ කිත්තෙතනා අස්සෙත්ථ න කිත්තෙතනබ්බං, රුකම්පිත්තෙතනපි
තවසාරරුකෙතනා න චිට්ඨානි අහං. අනෙකාසාරෙහි භූමියං පභිච්ඡි
කොති, ඉමිනා කුණ්ඩසරාචාදිසු සීතං පටික්ඛිපති. තතො අප
තෙතො පන තං බණ්ඩපි භූමියං ඤෙපෙත්වා කොට්ඨකං කත්වා උද
කං ආසිඤ්චිත්වා කිත්තෙතනං චිට්ඨං. තච්චුප්පාඛාතිගමනං
අසාරණං, බන්ධං * ජිජ්ඣිත්වා පරපිනෙ පන එතං ත සුප්පති, සුචි
දණ්ඩපසමාපණාපිති සිහලදිපෙ ලෙඛනිදණ්ඩපසමාපණොති වද
නාහි. සො ව කභිඨබ්බුපි පරිමාපණොති දඨබ්බං ඉදංපන රුකම්
පිතනං කිත්තෙතනන රුකෙතනාහිපි සාරරුකෙතනා සාර
රුකෙතනාහිපි වනතුං චිට්ඨං, එකාබ්බං පන සුප්පතිසිතතිශ්‍රොධ
සදිසං රුකම්පි එකත්ථ කිත්තෙතනා අස්සෙත්ථ කිත්තෙතනං න චිට්ඨ
ං. මග්ගනිමිත්තෙතන අරස්සෙත්ථෙතනනදිතලාකමග්ගාදයො පන න
චිට්ඨානිති අහං. ප්‍රබ්බාසමග්ගා චා නොභූති ආදි, යො පන ජබ්බ
මග්ගා සකම්මග්ගතො ඕකකම්පිත්වා පුන සකම්මග්ගතෙව ඕතරති,
යෙ වා ජබ්බමග්ගතකම්මග්ගා අචලස්සුත්තො, තෙ න චිට්ඨානි, තෙ
නාහ ප්‍රබ්බාසත්ථසකම්පිතෙත්ථාහිති ආදි, එත්ථ ව සචෙ සකම්මග්ග
යො අනාතිමිත්තකම්මග්ගං නිමිත්තං කතෙතනාහි මග්ගො බහිසිමාය
කොති, සචෙ බාහිරව කකම්මග්ගං නිමිත්තං කතෙතනාහි බාහිරවකක
මග්ගො බහිසිමාය කොති, සෙසං අනෙකාසාරිමය්‍ය ගජන්ති චෙදි
තබ්බං. සචෙ හි චෙ මග්ගා නික්ඛමිත්වා පච්ඡා සකම්මග්ගමිව එහි
භවනාහි, ඒවා භික්ඛාදානෙ වා සම්බන්ධානෙ වා සකං කිත්තෙත
නාහ පුන න කිත්තෙතනබ්බො, එකාබ්බනිමිත්තං තෙතං කොති.
සචෙ විහාරං පරික්ඛිපිත්වා වතනාපර මග්ගා වතුසු දිසාසු ගච්ඡ
නාහි, මජ්ඣෙකි එතං කිත්තෙතනා අපරං කිත්තෙතනං න චිට්ඨං,
එකාබ්බනිමිත්තං තෙතං, තොණං චිතිවිජ්ඣිත්වා ගතංපන පර
භාගෙ කිත්තෙතනං චිට්ඨං. විහාරජ්ඣෙකින චිතිවිජ්ඣිත්වා ගත
මග්ගො පන න කිත්තෙතනබ්බො, කිත්තිතෙ පන නිමිත්තයො උපරි

* භිජ්ඣිත්වා.

විහාරෙ හොති, ඉමංකුචි වග්ගං කිතෙතනෙනාන මග්ගො පඤ්චා පඤ්චාති ආදිකා වුත්තෙතස්ස දසස්ස කාමෙස්ස ගෙන කෙනපි නාමෙත කිතෙතං. චට්ටති, පරිබාසණ්ඨානෙනාන විහාරං පරික්ඛිජ්ඣා, ගත මග්ගො එකත්ථ කිතෙතං. අඤ්ඤත්ථ න කිත්තෙතං. ඔප්පන අබ්බසිමාදානං. ණ නදිං වක්ඛාමාති "සසාං ධම්මානං රුජ්ඣං කාලෙ"ති ආදිකා උදකුකෙතපසිමාස නදියා චික්ඛිමානතො වුත්තං. යා පන නදී මග්ගො විශ සකට්ඨුරසණ්ඨානෙනාන වා පරිබාසණ්ඨානෙනාන වා විහාරං පරික්ඛිජ්ඣා † ගතා, නං එකත්ථ කිතෙතං. අඤ්ඤත්ථ කිතෙතං. න චට්ටති. විහාරස්ස වතුස්ස දියස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤං. විනිවිජ්ඣිතො ගතෙත නදිවතුකෙතපි එසෙව නගො, අසමිත්තනදියො පන වතසෙසාපි කිතෙතං. චට්ටනති, සවෙ චිතං කාලෙනානා විශ රුක්ඛපාදෙ නිබ්බේතො වලලිපලාසා දිති නදියොතං රුක්ඛනති, ‡ උදකංපි අප්පකාපරිකා, අවරණං පවත්තති. යෙව, නිමිත්තං. කායං චට්ටති, යථාපන උදකං නප්ප විත්තති, එවං සෙවුමති කෙන අප්පවත්තමානා නදී නදීතිමිත්තං නායං න චට්ටති. පවත්තමානො, නෙත නදීතිමිත්තං අප්පවත්තන ආනෙ උදකතිමිත්තං කායං චට්ටති. යා පන දුබ්බුතිකාලෙ වා ගිලෙන වා නිරුද්ධකාලෙත නප්පවත්තති සා චට්ටති. මහානදි පො උදකාතිකා නිහරන්ති, සා කුන්තදී සදියා හුතො නිශ්සසායාති උපාදෙනාති නිවෙං පවත්තති, කිඤ්චපි පවත්තති නිමිත්තං කායං න චට්ටති. යා පන මුලෙ මහානදිපො නිහතාපි කාලනතරෙත තෙතං. නිත්තමග්ගෙන නදිං හිඤ්ඤා සංගමෙව ගච්ඡති, ගච්ඡන්ති ව පරතො සුංසුමාරදිසමාකිණ්ණා නාමාති සඤ්චරතබ්බා නදී හොති, නං නිමිත්තං කායං චට්ටති. අසඤ්ඤ මානනාති අප්පවත්තමානං, සඤ්ඤානං නාම ඕසනදි උදකවාහන මාතිකාදිස්ස උදකං, වුත්තසමිත්තදිකාලං අතිභිහත්තාති යාව කමමවා පරිතොසානා අතිභිහත්තං, ගාජනගහන්ති නාමා වාපි ආදිස්ස ගාජනෙස්ස ගතං, යං පන අකිකභිකථායං ගමති. පරස්ස ආවා වාදිස්ස උදකෙතපිමි උදකං උදකතිමිත්තං න කාතබ්බනති වුත්තං, නං දවුත්තං, අත්තනො මතිමිත්තමිව, නං පන අත්තමසො සුකරබ්බායපි ගාමදුරකානං කිත්තවාපිමිව සවෙ යාව කමම වාවා පරිතොසානං නිභිති අප්පං වා නොගු බහුං වා චට්ටති යෙව, තස්මිං පන ආනෙත නිමිත්තසඤ්ඤාකරණත්ථො පාසාණ්ඩොලිකාපංස්ස ආදායං රුක්ඛ පාසාණ්ඩොලිකා, වා කාතං. බ්බා.

එදිං නිමිත්තසම්පන්නස්ස තතං දසොස්සා ඉද්දති යෙති ආකා රෙති බ්බා පරිසසම්පන්නස්ස තාමි හොති. තං දසොස්සා සපි

සසමසන්තිසුත්තා නාමාති ආදිතො. ඉමිස්ස පන කමමස්ස වතු
වග්ගකරණිකත්තා වතුහි හික්ඛුතිති වුත්තං, ඉමස්සෙව සිමං බන්ධිතු
කාමෙහි සාමන්තවිකාරෙසු හික්ඛු තස්ස තස්ස විහාරස්ස සිමාපරි
ච්ඡදං පුච්ඡන්තා ඉබ්බසිමවිහාරං සිමාය සිමන්තරිකං අබ්බසිම
විහාරං සිමාය උපචාරං යපෙත්වා දිසාවාරිකහික්ඛුතං තිස්ස
ඤ්චාරසමයෙ සමෙව එකස්මිං ගාමකෙකිත්තෙව සිමං බන්ධිතුකාමා,
යෙ තත්ථ බ්බසිමවිහාරං තෙසු හික්ඛුතං මයං අප්ප් සිමං බන්ධි
ස්සාමි තුලෙන සකසකසිමාපරිච්ඡදතො මා නික්ඛමිත්ථාති පෙසෙ
තබ්බං, යෙ අබ්බසිමවිහාරං, තෙසු හික්ඛු එකස්මිං සන්තිපාතා
පෙසබ්බා, ඡන්දරුහානං ඡන්දෙ අභාරපෙතබ්බා, තෙත වුත්තං
“යාවතිකා පස්මිං ගාමකෙකිත්තෙව”ති ආදි තස්මිං ගාමකෙකිත්තෙව
ති යස්මිං ගාමකෙකිත්තෙව යත්වා කමමවා වාමෙවනති තස්මිං ගාම
කෙකිත්තෙව, සමෙව අඤ්ඤාතිපි ගාමකෙකිත්තාති අනන්තාකාතුකා
මා, තෙසු ගාමෙසු යෙ හික්ඛු වානන්ති, තෙතිපි අනන්තබ්බා, අතා
ගච්ඡන්තානං ඡන්දෙ අභාරිතබ්බාති මහාඤ්චමෙත්ථෙරෙ අත.
මහාපදුමෙත්ථෙරෙ පන නානාගාමකෙකිත්තාති නාම පාලකිකං
බ්බසිමාසදිසාති, න තෙතා ඡන්දපාරිසුඛි අගච්ඡති, අනන්තාති
මිත්තගතෙති පන හික්ඛුති අනන්තබ්බන්ති වත්වා පුන අග සමා
නසංවාසකසිමාසමන්තාත්තාලෙ අගමනමපි අතාගමනමපි
උට්ඨති. අවිප්පවාපසිමා සමමන්තාත්තාලෙ පන අතොති නිමිත්ත
ගතෙති අනන්තබ්බං, අතාගච්ඡන්තානං ඡන්දෙ අභාරිතබ්බාති.

ඉද්දති යෙති ආකාරෙහි සමමතා කමමවා වාමෙවනතිසුත්තා
නාම භොති. තං දසෙස්ස භුං “කමමවා වාමෙවනති සුත්තා නාමා”
ති ආදිමාන. ආදිසද්දන්ත “යදි සබ්බස්ස පත්තකල්ලං සංසෙසා
එතෙති නිමිත්තෙති සිමං සමමන්තාත්තා සමානසංවාසං එකුපපා
සථං, එසා ඤාතී. සුඤ්ඤාමි හන්තෙති සබ්බස්ස යාවතා සමන්තා
නිමිත්තා කීන්තිතා, සබ්බස්ස එතෙති නිමිත්තෙති සිමං සමමන්තාති
සමානසංවාසං එකුපපථං, යස්සායස්මන්තා බිමිති එතෙති නිමි
ත්තෙති සිමාය සමමුති සමානසංවාසාය එකුපපාසථං, සො
තුඤ්ඤාස්ස යස්ස තත්තමිති සො ගාසෙස්ස. සමමතා සිමා සංසෙසන
එතෙති නිමිත්තෙති සමානසංවාසා එකුපපාසථං, බිමිති සංසෙසන
තස්මා තුඤ්ඤාති එවමෙතං ධාරයාමි”ති * ඉමං පාළි පදෙසං සංත
ණ්හාති වුත්තාණාති උපපාසථකකිත්තෙව වුත්තාය, ඤාතීද්දන්ත
අනුසාවකෙදෙසෙති විරහිත්තතා පස්සමාන.

බණ්ඩසිමා නාම බුද්ධකසිමා, සමානසංවාසත්ථං සමමතා සිමා
සමානසංවාසකසිමා, අවිප්පවාසත්ථං සමමතා සිමා අවිප්පවාස

* ඉදං පාළිපදං.

සිද්ධා, ඉමාසු පත නිසු සිමි. සමමනනනනනි පබ්බජ්ජපසම්පදාදි
 නං සබ්බසංකමානං සුඛකරණස්ථං පඨමං බණ්ඩසීමා බන්ධිතබ්බා.
 තං පත බන්ධනනනනි චිත්තං ජනිතබ්බං, සචෙ හි බොධිචෙතිං
 ගතනසාලාදීහි සබ්බවච්ඡුති පඨමාපෙත්වා, නිසංවිහාර බන්ධනනි,
 විහාරමජ්ඣෙකි ඉත්තං සමාසරණස්ථානෙ අබන්ධිතා, විහාරපච්ච
 නොන විචිතොතාකාසෙ බන්ධිතබ්බා, අතනන විහාර බන්ධනනනි
 බොධිචෙතිංදිනං සබ්බවච්ඡුතිං ථානං සලකෙතිත්වා යථා පති
 සිංහස්ස චච්ඡුස්ස විහාරපච්චනොන විචිතොතාකාසො හොති එවං
 බන්ධිතබ්බා, සා මහසීමපරිච්ඡේදන සචෙ එකවිසතිනිත්තං ගණිතා
 හි වටති. තනො ඔරං න වටති. පරං හිත්තං ගණිතං ගණන
 නාති වටති. තං බන්ධනනනි සිමිසාලකස්ස සමනනා නිමිත්තං
 පතා පාසාණං යපෙසනබ්බා, න බණ්ඩසීමා සිතෙති මහාසීමා බ්බන්ධි
 තබ්බා, න මහාසීමා සිතෙති බණ්ඩසීමා, බණ්ඩසීමායමෙව පත
 යථා බණ්ඩසීමා බන්ධිතබ්බා; මහාසීමායමෙව යථා මහාසීමා.
 තත්ත්වං බන්ධිතබ්බා - සමනනා එතො පාසාණං නිමිත්තනාති එවං
 නිමිත්තනාති නිතොතො කමමවායාස සීමා සමමනනිතබ්බා, අථ
 තස්සා එව දළතිකමමස්ථං අවිප්පවාසකමමවායා කාතබ්බා, එවං හි
 සීමං සමුහනිස්සාමාති අංගනා සමුහනිත්තං න සකස්සනති. සීමං
 සමමනනිතො බති සීමනනරිකපාසාණං යපෙසනබ්බා. සීමනනරිකා
 පච්ඡේදකොපි යා වතුරබ්බුද්ධපාමාණොපි වටති. සචෙ පත විහා
 රෙ මහා හොති, චෙපි නිස්සාපි තතුනනරිච්චි බණ්ඩසීමාසො
 බන්ධිතබ්බා, එවං බණ්ඩසීමං සමමනනිතො මහාසීමා සමමුතිකාලෙ
 බණ්ඩසීමෙනා නිකමිත්තො මහාසීමායං යථා සමනනා අනුපරිඥා
 යනොති සීමනනරිකපාසාණං නිතොතනබ්බා, තෙනො අවසෙස
 නිමිත්තනාති නිතොතො ගත්ථපාසං අවිජ්ජනෙනති කමමවායාස
 සමානසංවාසකසීමං සමමනනිතො තස්සා දළතිකමමස්ථං අවිප්පවා
 සකමමවායාපි කාතබ්බා, එවං හි සීමං සමුහනිස්සාමාති අංගනා
 සමුහනිත්තං න සකස්සනති සචෙ පත බණ්ඩසීමාය නිමිත්තනාති
 නිතොතො තෙනො සීමනනරිකායපි නිමිත්තනාති නිතොතො මහා
 සීමාය නිමිත්තනාති නිතොතනති, එවං නිසු යානස්ස නිමිත්තනාති
 නිතොතො යං සීමං ඉච්ඡති, තං පඨමං බන්ධිතං වටති. එවං
 සනොපි යථා වුත්තනොතො බණ්ඩසීමෙනා පඨමා බන්ධිතබ්බා,
 එවං බන්ධිත පත සීමාසු බණ්ඩසීමාය සිතා හිත්තං මහාසීමාය
 කමමං කරොනනානං කමමං න නොපෙති, මහාසීමාය වා සිතා
 බණ්ඩසීමාය කරොනනානං, සීමනනරිකාය පත සිතා උභින්නමපි
 න නොපෙති. ගාමකෙකිත්තං යථා කමමං කරොනනානං පත
 සීමනනරිකාය සිතා නොපෙති. සීමනනරිකා හි ගාමකෙකිත්තං
 ගජති, අවිප්පවාසසීමාසමමනනෙන කතො සති සා ව අවිප්පවාස

සීමා නාම හොඳි තෙනාහ “සංඝායාං යෙව පභෙදෙ” යි සංඝායාං වාචි බබ්බසීමා, ඵල, අයං පන විසෙසො, ධර්මානාං ගාමිඤ්ඤි ගාමු පචාරඤ්ඤාති වචනෙනා අවිප්පවාසසීමාං ගාමිඤ්ඤි ගාමු පචාරඤ්ඤාති ඔතරති. සමානුක්ඛාසකසීමා පන තත්ථාපි ඔතරති. සමාන සංවාසකසීමා වෙත්ථ අත්තනො ධම්මධාය ගව්ඨති. අවිප්පවාස සීමා පන යත්ථ සමානසංවාසකසීමා තත්ථාපි ගව්ඨති, තති තස්ස විසුං නිමිත්තං කිත්තිතං † අත්ථි. තත්ථ සථෙව අවිප්පවාසාය සමමුත්ති කාලෙ ගාමො අත්ථි තං සා න ඔතරති. සථෙව පන සමමධාය සීමා ය පච්ඡා ගාමො නිවිසති, සොපි සීමාසංඛ්‍යාමිව ගව්ඨති. යථා ව පච්ඡා නිවිසො, ඵලං පථමනිව්ඨස්ස පච්ඡා විබ්බිතප්පදසොපි සීමා සංඛ්‍යමිව ගව්ඨති, සථෙවපි සීමාසමමුත්තිකාලෙ ගොභාති කතා ති පටිසිසංඝාමාති ආලයොපි අත්ථි. මනුස්සා පන අපට්ඨා, පොරු භොගං වා සංඛ්‍යමිව ඡායිසිත්වා, අඤ්ඤාත්ථ ගතා, අගාමො යෙව, ඵත්ථ සීමා ඔතරති, සථෙව පන ඵකමපි කුලං පට්ඨං වා ආගතං වා අත්ථි ගාමො යෙව, සීමා න ඔතරති.

ඵලං බබ්බසීමං දසෙස්සත්ථා ඉද්ධති අබබ්බසීමං දසෙස්සත්තො අබබ්බ සීමා පභාති ආදිමාහ, ගාමො ඵල සීමා ගාමසීමා, ගාමගහණෙන වෙත්ථ නිගමනගරුනමපි සමගහො වෙදිතසංඛ්‍යා, යත්තනෙක පථෙ සො තස්ස ගාමස්ස ගාමගොජනා බලිං ලභනති, සො පථෙසො අප්පවා වා හොතු මහණෙනා දිං ඵකං ගාමිකකිත්තං නාම, යමපි ඵකසීමං යෙව ගාමිකකිත්තං ඵකං පථෙයං අයං විසුං ගාමො හොතුති පටිච්ඡිද්ධිත්වා රුජා කස්සපි ජෙද්ධි, සොපි විසුං ගාමසීමා හොත්ථ යෙව, තස්මා භා ව ඉතරං ව පකතිගාමසීමා බබ්බසීමාසද්ධි සාව හොඳි කෙවලං පන තිව්චරවිප්පවාසපට්ඨාරං න ලභති. අගාමනෙ අර්හස්සඤ්ඤාති විඤ්ඤාටවිසද්දෙස අරඤ්ඤා. තෙනාහ අගාමනං නාමාති ආදි, අගමපන සීමා විචරවිප්පවාසපට්ඨාරමපි ලභති. මච්ඡන්ධිනානාති කෙවට්ටානං, අගමනාපමඨති ගන්තු මසකකුතෙයපමඨ යත්ථ තදගෙව ඤාත්වා, තදගෙව පට්ඨාගන්තුං න සකකා හොඳි තාදිසෙති දින්නං හොඳි. තෙයං ගමිනපට්ඨ යත්තස්ස ඔරතො පන ගාමසීමාසංඛ්‍යා ගව්ඨති. තත්ථගාමසීමං අසොධෙත්වා කමමං කාතුං න පට්ටති, මජ්ඣෙක සිත්තානං ‡ සබ්බ දිසාසු සත්තඛ්‍යානාති මජ්ඣෙක සිත්තානං හික්ඛුතං සිත්තානාස නො සබ්බදිසාසු සත්තඛ්‍යානාති, තත්ථාති තෙසු අභ්‍යන්තරෙසු, යාමාති යෙවං පරිසරෙසක වස්ථිති තස්මා, උපචාරත්ථාසාති සීමා පචාරත්ථාය, සීමාගාවං පටිග්ගිත්ථිත්වාති බබ්බසීමාගාවං පටි ග්ගිත්ථිත්වා, යමානො සංවාසො ඵත්ථාති සමානසංවාසො, ඵකං උපොසමො ඵත්ථාති ජිකුංසාසමා, ඵත්ථ ව උපොසමස්ස විසුං ගති

† නිමිත්තකිත්තං.

‡ සබ්බදිසාදිසාස

යසමා අනෙකා ගවේනි තසමා, සමනතා උදකුකෙව් පට්ඨෙවේ
 දො කායානෙබ්බාති පභොතකට්ඨානං සනිංග වුතනං, යත් පන
 කුතනදීආදීසු තප්පකොති, තත් පභොතකට්ඨානං තො උදකු
 කෙව් පට්ඨෙවේදො කාතෙබ්බා, උපවාරජායාති සිමොපවාර
 ජාය, කසමා පන අඤ්ඤාමෙකං සත්තබ්බන්තරං අඤ්ඤා ඵකො
 උදකුකෙව්පො ව උපවාරෙරු රුපෙතෙබ්බාති ආන, අසං හිති ආදී,
 ඉදං වුතනං තොති, යසමා අයං සත්තබ්බන්තරසීමා ව උදකුකෙව්
 පට්ඨා ව හිනබ්බුතං සිතොසංසතො පට්ඨාය ලබ්බති, තෙ ව හිනබ්බු
 * න සබ්බද්ධ ඵකසද්ධසා, කදුචි චිඤ්ඤාති, කදුචි පරිභායනති, යදුච
 චිඤ්ඤාති. කදු සීමාසංකරෙ තොති, තසමා අඤ්ඤාමෙකං සත්ත
 බ්බන්තරං අඤ්ඤා ඵකො උදකුකෙව්පො ව උපවාරජාය රුපෙ
 තෙබ්බාති. යමි මහාඅට්ඨකථායං "තතො අබ්බං වට්ටතිගෙව,
 උභකමපන න වට්ටති"ති වුතනං, තමි ඵකමිත්ථෙව, න පිත
 තත් කතස්ස කමස්ස ‡ කුප්පතතොති ගහෙතබ්බං. පට්ඨෙවේදො
 බ්බි අඤ්ඤං නතතං ගෙව පට්ඨෙවේදං අනතිකතමිත්ථා සිතො
 පිති අත්තතො සත්තබ්බන්තරෙත උදකුකෙව්පෙන වා අයං
 තෙසං සත්තබ්බන්තරස්ස උදකුකෙව්පස්ස වා පට්ඨෙවේදො, තතො
 බ්බි අඤ්ඤං තතතං ගෙව පට්ඨෙවේදං අනතිකතමිත්ථා සිතො
 පිති අත්තො, කපමෙන විඤ්ඤායතිති ආහ, ඉදං සබ්බඅභිකථාසු
 සනතිආනිනති, ඉදං කමමං ගොපෙතිති මහාඅට්ඨකථාදීසු වචන්තො
 නනති අත්තො, "ඉති ඉම"නති ආදී යථා වුතතස්සත්ථස්ස තිගමනං,
 ගොති වෙත්තො:-

බ්බා, බ්බා වසෙතෙව-සීමා නාම විධා නගිං
 තිසම්පතතිසුතතො චජ්-තෙකාදස විපතතිකා,
 බබ්බිමා තිධා බ්බා-දිතො ගාමාදිතො සරුති.

සහාසාපතති ව නාමෙසා දුට්ඨා වජ්ඣසහාසා අපතතිසහා
 සාති, තත් ඉධ වජ්ඣසහාසා අබ්බෙපහො තෙතරු, තං දසෙසාදුං
 "යං සබ්බං සබ්බසා විකාලගොජකාදිතා"ති ආදිමාහ, ලහුසා
 පතතිනති ලහුතෙන විතසකමෙත විසුජ්ඣිකතො ලහුතා. ඵල
 වචසා විතති යපට්ඨෙසති යදුකකවදුබ්බාසිතසබ්බාතො පඤ්චා
 පතතිගො, වජ්ඣසහාසා සබ්බාදිසෙසාපතතිගාපි සති උපොසථ
 කමමං පතතකලං න ගොති ගෙව, යථාහ "සහාසං සබ්බාදිසෙ
 සං ආපනාස්ස පන සනතිතෙ ආවිකාදුං න වට්ටති, ගෙව ආවික
 රෙති ආපතති ආවිකා ගොති දුක්ඛාපන න මුච්චති"ති, තස්සා
 පන අදෙසකාගාමිතිතො ඵං වුතනං. චක්ඛුසහාසාති වජ්ඣවසෙ
 න සමානසාහා ඵකතොසාසාති වුතනං ගොති ඉමමෙව වජ්ඣසහා

* තං ව පන හිනබ්බුතං:

‡ කුප්පතතො.

හෙතෙම දෙසෙසුන් නිවැරදි, “න භික්ඛවෙ සභාගාමිනි දෙසෙසුන් බලා
 ගොස් දෙසෙසුන් අපනති දුක්ඛවස්සා”ති වුත්තනනා, න පන අප
 නති සභාගං, තෙනාහ විකාලගොස් නිවැරදි අපනතං පනා
 ති අදි අපනති සභාගනති අපනතියා සමානභාගං, සාමනනා
 අවාසාති රාමනනං අවාසං, සමිපවිසාරනති අනෙතා, සජ්ජ
 භනති තදභවංගමනත්තං, පාසෙහනබ්බාති පෙසෙහනබ්බො,
 ඉමෙවනං කුසලංති ඉති එතං සුඤ්ඤං, සද්දං ලබිතනති වුත්තං
 හොති, නො වෙ ලෙහෙයාති විසාරනං දුරතං වා මගෙහ පරි
 පක්ඛාදිතා වා යදි න ලෙහෙයා, නිසං සනතිතෙ පටිකප්පයාති
 ඉමිතා වචනෙන සභාගාමිනි අවිකාමෙති න ලබිතනති දිපිතං
 හොති. යදි ලෙහෙයා අවිකාමෙති උපොසථං කරොස, යදි පන
 සභාගාමිනි සභාගං සමිපවිසාරනං අපනතා හොති, සද්දං
 එතෙව උපොසථං කාමං නිවැරදි. උපොසථං අනතරං
 ව. * උගොසි දුක්ඛං අපමානං නිවැරදි “න භික්ඛවෙ සභාගා
 මිනි දෙසෙසුන් බලා, ගොස් දෙසෙසුන් අපනති දුක්ඛවස්සා, න භික්ඛ
 වෙ සභාගාමිනි පටිගතෙහනබ්බො, ගොස් පටිගතෙහනබ්බො අපනති
 දුක්ඛවස්සා”ති වුත්තනනා. විමති සංගො, තත්ත නිසුත්තනා වෙ
 මිතිතනා; පුන නිබ්බිමිතිතො හුත්තා දෙසෙසුන් බලා වෙති තෙව
 පාමිං න අභිකාමං අනි, දෙසිත පන දෙසො නනි, වුත්ත
 නිසෙහෙව්වාති පරිසුඛං අයසමනනා අනෙවෙයාති අදිතා
 නෙහෙහ සාමනතිතං උපොසථකරණෙ පසුඤ්ඤාති දුක්ඛං මි
 පජ්ජනති වුත්තනනෙහෙව, කසමා සභාගාමිනි යෙව වුත්තනති
 අහ, එතාසු හිති අදි, විසභාගාසු විජ්ජමානාසු පනතකලං
 හොති සෙවොති විසභාගාසු පන විජ්ජමානාසු තෙසං යෙව පුග්ග
 ලානං අපනති න සමිපවිසාරනං සමිපවිසාරනං පනතකලං හොති යෙව,
 අනතිමිතිනි අපමානං නනිතො නාම වතුනනං පාරජිකානං
 අසුඤ්ඤාරං අපමානනනන, පසුඤ්ඤාතිනං විනිවිච්ඡෙයං පරතො
 පාරජිකුද්දෙසෙ අවිකාමෙහි, තිරව්ජානගෙනාති එතා අනත
 මිසො සකකං දෙවරුනනා උපාදාය ගොස් නාගමිතනතිනාදි
 කො අමිත්තසුඛතිතො වෙදිතබ්බො, න අසුඤ්ඤාතොදෙයොති,
 තෙනාහ එතා වාති අදි, තත්ත එතොති එතිසං. විජ්ජනිපුග්ග
 ලකායං, සංගං උපසමපදු පටිකප්පනාති “තිරව්ජානගෙනා
 තිකාවෙ අනුමානනනා න උපසමපාදෙහනබ්බො”ති යසං නාග
 සුපසුඤ්ඤාතිතං තිරව්ජානගෙනා උපසමපදු පටිකප්පනා, ගො
 ඉබාපි තිරව්ජානගෙනා නාමාති අනෙතා, තත්ත නි අනතමිසො
 දෙවෙ උපාදාය නාගමිතොතිතො ගොස් අමිත්තසුඛතිතො

තිරිච්ඡානගතො ගතොති අධිප්‍යයනා. චුතතං හි සමන්තපායා
දික්‍ෂාය "තිරිච්ඡානගතො හික්කිවෙති එත්ථ නාමො වා හොතු
සුපණ්ණමානවකාදිනං අඤ්ඤාතරං අනන්තමයො සකකං දෙවරු
නං උපාදාය යො කොටි අමනුස්සජාතිකො සො සබ්බොව ඉම
සමිං අපෙත්ථ තිරිච්ඡානගතොති චෙදිතබ්බො"ති. තිත්ථං චුච්චති ලඛි,
තං එතෙසං අත්ථිති තිත්ථිකා, තිත්ථිකා එව භිත්ථිසා, ඉතං අඤ්ඤ
ලඛියාති අපෙත්ථ, සුතතස්ස උද්දෙසො සුතතුද්දෙසො, පාරිසුඛි
එව උපපාසෙත්ථා පාරිසුඛි උපපාසෙත්ථා, එතෙසො අධිචාන්ද්‍රසො
සෙත්ථාති එත්ථාපි, සොති සො පාතිමොකත්ථිද්දෙසො, ඔවාදෙව
පාතිමොකකං තස්ස උද්දෙසො සරුපසාන කථනං ඔවාදපාති
මොකත්ථිද්දෙසො, ඉමසමිං විතික්කමෙ අයං නාම අපනනිති එවං
අපනනිවසෙන අයංපනං පඤ්ඤපනං අයං, සෙසං අනන්තර
සද්ධිමෙව, ඛනනි පරමං තපො තිතික්කා-පප-චුතතා තිස්සො,
ගාථා නාම-

ඛනනි පරමං තපො තිතික්කා,

තිබ්බානං පරමං වදනනි බුඛා,

න හි පබ්බජිතො පරුපසාති

සමෙණො හොති පරං විශ්ලේශයනනා.

සබ්බපාසස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පදා,

සවිතතපරිඥාදපනං එහං බුඛානසාසනං.

අනුපමාදෙ අනුපසානො පාතිමොකක ව සංවරෙ

මතකඤ්ඤාතා ව භතතසමිං පත්ථෙව සාකාශනං.

අධිවිතෙන ව අයොගො එහං බුඛානසාසනනනි.

ඉමා තිස්සො ගාථායො. තත්ථ ඛනනි පරමං තපොති අධිවො
තකඛනනි නාම පරමං තපො, තිතික්කාති ඛනනි නා එව වෙච්ච
නං, තිතික්කාසබ්බාතා අධිවොතකඛනනි උතකමං ගපොති අපෙත්ථා,
තිබ්බානං පරමං වදනනිති සබ්බාකාරෙන පන තිබ්බානං පර
මොති වදනනි බුඛා, නාහි පබ්බජිතො පරුපසාතිති යො අධිවොස
න ඛනනි විරහිතතතා පරං උපසානෙති බාධිති විහිංසති, සො
පබ්බජිතො නාමි ක හොති. වතුත්ථසදං ඵත තසස්සම වෙච්චනං,
නාහි පබ්බජිතොති එතස්ස හි ත සමෙණො හොතිති චෙච්චනං,
පරුපසාතිති එතස්ස පරං විශ්ලේශයනනාති චෙච්චනං, අථවා
පරුපසාතිති සිලුපසාති, සිලං හි උතතමයෙක පරනනි චුච්චති,
යො ව සමෙණො පරං යං කිඤ්චි සතතං විශ්ලේශයනනො පරුපසා
ති හොති, අතතතො සිලුපිනාසකො, සො පබ්බජිතො නාමි ත
හොතිති අපෙත්ථා, අථවා, යො අධිවොසනඛනනියා අභාවො පරුප
සාතිතොති, පරං අනන්තමයො බංසමිසාසමපි ජිවිතා, වොරෙපපති.
සො න හි පබ්බජිතො, කිං කාරණං, මලස්ස අපබ්බජිතතතා

පබ්බාජනීයං පන අත්තනො මලං, තසමා පබ්බජිතොති ද්වවගී
ති, ඉදං හි පබ්බජිතලක්කං, ඥානං හි න තෙව ඥානං උපසංකප්පෙන
න මාමරති, අපිච්ඡාදනාදිති විනිශ්චයෙන, ඥානං පරං විනිශ්ච
යනොසං සම්මානං හොති, කිං කාරණං, විනිශ්චය අසම්මතතා,
සම්මතතා සමඥොති වුවවගීති, ඉදං සම්මතලක්කං.

දුතිය ගාථාය සබ්බසාසකානි, සබ්බාකුසලස්ස, අකරණනි
අනුපපාදනං, කුසලස්සානි චතුර්මසකුසලස්ස, උපසංකප්පෙන උප
සමපාදනං, පටිලාභො, සම්මතසම්මතාදිසානි අත්තනො
විතතස්ස චොදපනං පනස්සරතාවකරණං සබ්බසං පරිසංගතං,
තං පන අරහත්තො හොති, ඉති සීලසංවරෙන සබ්බපාපං පහාය
ලොකීයලොකුත්තරාති සමපටිසංස්කානි කුසලං සමපාදනො
අරහත්තඵලෙන විතතං පරිසොද්ධපෙතබ්බතාති, එතං බුද්ධාන
සාසනං ඔවාදො අනුසිසි, තතිය ගාථාය අනුපමාදෙනි වාචාය
තස්සාපි අනුපමාදනං, අනුපමාදනාති කාරණං තස්සාපි උපසංක
ප්පෙන, පාතිමොක්කොති යං තං පාතිමොක්කං පදනිමොක්කං
අතිපමොක්කං උත්තමස්මිං, පාති වා සුභතිතසෙති මොක්කොති
දුග්ගති හෙය්ති, ඥානං වා තං පාති තං මොක්කොති පාතිමොක්කං
ති වුවවගී, තසමිං පාතිමොක්කං ව. සංවිසංගති සත්තනං
ආපනතිකම්මානං අවිනිශ්චයලක්කං සංවරෙන, මහත්සංකප්ප
නාති පටිගහණපරිසංකප්පෙන පමොක්කොති, * පමොක්කො
සංකප්පෙනානි ජනසංසංචිතවිරහිතං නිජ්ජනසම්මානං විවිධතං
සෙතාසත්තං, එතං ව විනිශ්චයෙන පටිපත්තිය චතුර්විධාසනො
සංකප්පෙනාති චෙදිතබ්බො, පටිපත්තියෙනාසංකප්පෙන ඉත
රමාසංකප්පි ලක්කං සාරණයෙන චෙදිතබ්බතා, අධිවිනිශ්චය ව
ආසංකප්පෙනාති විපස්සනාපාදනං අසංකප්පෙනාති විතතං, අධිවිතතං,
තෙතාපි ව මහත්ඵලවිතතමෙව අධිවිතතං, තසමිං ගාථාවුත්ත
අධිවිතත ආසංකප්පෙන ව අනුසංකප්පෙන වාති අනුත්තං, එතං බුද්ධාන
සාසනානි එතං පරස්ස අනුපමාදනං අනුපමාදනං පාතිමොක්ක
සංවරෙන පටිගහණපරිසංකප්පෙන මහත්සංකප්පෙන අසංකප්පෙනාති
විසිසංකප්පෙන විවිධතෙතාසත්තං සත්තං සංකප්පෙන ඔවාදො
අනුසිසිති, ඉමං පන තිස්සං ගාථා සබ්බබුද්ධානං පාතිමොක්ක
ඥානං ගාථා හොනාති චෙදිතබ්බො

තං බුද්ධානං ඵල උද්දිසනාති න සංවිකා, "සුඤ්ඤා මෙ සත්තං
සංකප්පෙන"ති ආදිතා නොසන වුත්තං අනුපමාදිමොක්කං නාම, තං
සංවිකා ඵල උද්දිසනාති, න බුද්ධානං සංකප්පෙන සංකප්පෙන, න ව තත්ථ
පරිසංකප්පෙනාති අනු, "තං සංවිකා ඵල උද්දිසනාති න බුද්ධාන"ති,

* මහත්සංකප්පෙන.

ඉමස්සිං අනෙකං පාඨමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාති එකස්මිං අනෙකං, අනුප්පාදො නාම තනෙකං උපසම්පන්නා අසත්තං පුරිමිකාය අනුප්පාදො වා වාතුමාසිනීයනාති වාතුමාසියං, සාති වතුනාමාසානං පාරිසුඛිභූතාති වාතුමාසි, සා එව චතුමාසිනීති වුවෙති. තස්සං වාතුමාසිනීයං, පච්ඡිකෙතති පුණ්ණමාසිනීයනාති අනෙකං, කාසසාමග්ගිකනාති කාසෙත සමගගතාවං, තත්පාසුපගමනනාති වුත්තං හොති. අයං පනත්ථ විනිච්ඡයං-සෙව පුරිමිකාය පඤ්චතික්ඛු වස්සං උපනතා, පච්ඡිමකායපි පඤ්ච, පුරිමෙති ඤාතං උපෙචා පචාරිතෙ පච්ඡිමෙති තෙසං සනාතිකෙ පාරිසුඛි උපපාසෙථා කාතබ්බො, න එකස්මිං උපපාසෙථායෙව ඤාතත්තං උපපතබ්බො, සෙවපි පච්ඡිමිකාය උපගතා වත්තානං තෙසං වෙ එතෙ වා හොති, එතෙව තෙයො. අප්පුරිමිකාය වත්තානං පච්ඡිමිකායපි වත්තානං තෙයො වෙ එතෙ වා, එතෙව තෙයො, අප්පුරිමිකාය තෙයො පච්ඡිමිකාය තෙයො වෙ එතෙ වා එතෙව තෙයො, අප්පුරිමිකාය තෙයො උක්ඛං, සෙව පුරිමිකාය උපගතනාති පච්ඡිමිකාය උපගතා ථොකතරං වෙව හොතති, සබ්බපචාරණං ව ගණං පුරෙතති සබ්බ පචාරණං වගෙත ඤාතං උපෙචා පුරිමෙති පචාරෙතබ්බොති, සෙව පන පච්ඡිමිකාය එතෙ හොති තෙත සම්මං තෙ වත්තානං හොතති, වතුනා සබ්බඤාතං උපෙචා පචාරණං න වුවෙති. ගණඤාතති න පන සො ගණපුරුකො හොති, තස්මා ගණවගෙත ඤාතං උපෙචා පුරිමෙති පචාරෙතබ්බො, ඉතෙත තෙසං සනාතිකෙ පාරිසුඛි උපපාසෙථා කාතබ්බො. සෙව පුරිමිකාය වෙ පච්ඡිමිකාය වෙ වා එතෙ වා හොති, එත්ථාපි එතෙව තෙයො. සෙව පුරිමිකාය එතෙ පච්ඡිමිකායපි එතෙ, එතෙත එකස්මිං සනාතිකෙ පචාරෙතබ්බො, එතෙත පාරිසුඛි උපපාසෙථා කාතබ්බො. සෙව පුරිමෙති වස්සුපගතෙති පච්ඡ, වස්සුපනතා එතෙතපි අධිකතරං හොතති, පඨමං පාඨමොක්ඛං උද්දිසිත්වා පච්ඡ, ථොකතරෙති තෙයං සනාතිකෙ පචාරෙතබ්බො, කතතිත්වාතුමාසිනීපචාරණං පන සෙව පඨමං වස්සුපගතෙති මනාපචාරණං පරිවාරිතෙති පච්ඡ, උපගතා අධිකතරං වා සමසමා වා හොතති, පචාරණඤාතං උපෙචා පචාරෙතබ්බො තෙති පරිවාරිතෙ පච්ඡ, ඉතෙත පාරිසුඛි උපපාසෙථා කාතබ්බො, අප් මනාපචාරණං පචාරිතා බ්‍රහ්ම හොතති. පච්ඡ, වස්සුපනතා ථොකා වා එතෙ වා, පාඨමොක්ඛං උද්දිසෙ පච්ඡ, තෙසං සනාතිකෙ තෙත පචාරෙතබ්බො, එකස්මිං උගතං සංගං කට්ඨොති එකස්මිං අංශස සාධුකං උගතං සංගං කරිත්වාති අනෙකං, අඤ්ඤාපිං සග්ගිකෙතොති අසතබ්බමොධානං මුල්ලං මඤ්ඤාපිං උක්ඛිපිත්වා, සෙව පන තත්ථ පාරිවාසිකොපි * අපි, සබ්බනවකථාන නිසිදිත්වා තනෙකං නිසින්නා අතතො

* පරිවාසිකොපි.

පාලියා පාරිසූති උපපාසකයා කානුබො, පාතිමොකෙකි උද්දියා මාන * පත පාලියා අතිසිද්ධි පාලිං විහාය හත්පාසං අමු සුවනෙනන නිසිදිතබ්බං, පවාරණායපි එයසව නයයා, සබ්බං පුබ්බකාමණිසනාති සමමජ්ජනාදි තච්චිධං පුබ්බකිවං, යථා ව සබ්බො සබ්බො සහානාපනාති ආපජ්ජිතා, “සුඤ්ඤාමෙ ගෙනන සංඝො-පෙ-පටිකරියාති”ති සද්දන්ති. ධර්මපාලිං උපපාසකං කාතුං ලභති, එවමෙත්ථාපිති හි “සුඤ්ඤාමෙ අයසමනනා, අමෙ හිකුඤ්ඤා සහානං ආපනානං ආපනානං යද්ද අඤ්ඤාං හිකුඤ්ඤාං පුබ්බං අනාපනාති කං පසිසියානාති, තද්ද කසා සනාතිහෙ තං ආපනානං පටිකරියා නාති”ති කඤ්ඤානාති ධර්මපාලිං, මිහිපි අඤ්ඤාං පුබ්බං පසිසියා පටිකරියාමානි වතා, උපපාසකං කාතුං වට්ටති, එතෙතාපි පරිසුඤ්ඤා ලභිතා පටිකරියාමිති ආහොනං කතා කාතුං වට්ටති. තද්දහුති තහමිං අනු තහමිං දිවසෙති අත්ථා, ගාගාසංඛාසකෙතිති ලභිතා සංඛාසකෙති, අනාපාසො තාම තච්චකමමසාලාදිකො යො කොච්චි පදෙසො, අඤ්ඤානු සන්ධිසානාති සබ්බපසොනකෙති හිකුඤ්ඤා හි විතා, අඤ්ඤානු අගාගාසාති පුබ්බං වුතනං දසවිධවනනරුයං විතා, සබ්බනාමිමෙත පත පරිමෙජ්ජෙන අතතවතුත්ථාන වා අනන රුසෙ වා සති ගනතුං වට්ටති. යථා ව ආවාසාදයො ත ගනනබ්බො, එවං සවෙ විහාරෙ උපපාසකං කතෙතති, උපපාසකාධිසානානං සිමාපි තද්දිව ත ගනනබ්බො, සවෙ පතෙත්ථ කොච්චි හිකුඤ්ඤා හොති, තසා සනාතිකං ගනතුං වට්ටති, විසාසකඋපපාසකාපි ආවාසා ගනතුං වට්ටති, එවං ගතො අධිසාතුමපි ලභති, අරඤ්ඤාකොති හිකුඤ්ඤා උපපාසකදිවසෙ ගාමෙ පිණ්ඩාය වරිතා, අතතතො විහාරමෙව ආගනනබ්බො, සවෙ අඤ්ඤාං විහාරං භික්කමති තත්ථ උපපාසකං කතා ව ආගනනබ්බො, අතතා ත වට්ටති. යං ජඤ්ඤා අපජ්ජව තත්ථ ගනතුං සකෙකාමිති, එවරුපො පත ආවසො ගනනබ්බො, තත්ථ හිකුඤ්ඤා සබ්බං උපපාසකං කතෙතනනාපිති ඉමිතා තෙති උපපාසකපනනරුයො කතො ගවිසානාති, උද්දායං ආසන්නානාමාති ආසන්නෙ සහපානිං පරිහොජනිං උද්දායොති අත්ථා, සංඝානාති පානතො පඨමං කතනබ්බං පුබ්බකාරණං, පුබ්බකරණෙනා පඨමං කතනබ්බමපි උපපාසකමතො පඨමං කතනබ්බතො පුබ්බකිවං, උභයමපි වෙතං උපපාසකමතො පඨමං කතනබ්බතො පුබ්බකිවමිමෙවම එත්ථ වුතනනාති ආහ. “එවං මිහි කාමෙති තච්චිධං පුබ්බකිවං දසසිත”නාති, කිං තං කතනත්ථාපුජනිති ආහ නාගිති ආදි, තං අකතා උපපාසකං කාතුං ත වට්ටති. ‘ත හිකුඤ්ඤා පෙරෙත ආර්ථකතනාති අතිලාභෙන ත සමමජ්ජනබ්බං, යො ත

සමමජ්ජය්‍ය ආපනති දුක්ඛකම්මයා” ති ආදි ච චිතතො, තෙන න වා න නිසම්මා ථෙට්ඨන ආණ්ඩනනානාති ආදි, සචෙ ආණ්ඩනො සමමජ්ජ තිං තාවකාලිකමපි ත ලභති, සංඛාගඛනං කප්පියං කාරෙත්වා සමමජ්ජතබ්බං, තමපි අලභනනායං ලබ්බකම්පියං ඉත්ථාති, පානීයං පණ්ණාසකම්පියං උපභිජ්ජතබ්බනති, ආභනතු කාතං අත්ථාය පානීයං පරිභොජනීයං උපභිජ්ජතබ්බං, අසනං පණ්ණාසකම්පියනති පිඨ කඨලිකාදි ආසනං පණ්ණාසකම්පියනබ්බං, ඤජ උපොසථංගානං ආසනං ති නත්ති, සංඝිකා වාසනො ආතරිත්වා පණ්ණාසකම්පියා පුත තරි තබ්බාති ආඤ්ඤා අසති කට්ඨාසකම්පි තට්ටිකායොපි පණ්ණාසකම්පියං චට්ටති. තට්ටිකාසු පි අසති සංඛාගඛනාති කප්පියං කාරෙත්වා පණ්ණාසකම්පියනබ්බාති. කප්පියකාරකං අලභනනායං ලභ්බකම්පියං නොති පදිප්පො කාතකම්පියාති පදිප්පොති, පදිප්පජ්ජලනං කාතබ්බනති වුත්තං නොති. ආණ්ඩනෙන න පන අසුකසම්මං නාම ඔකාසස තෙලං ථා චට්ටිං වා. කපලලිකා වා අත්ති, තං ගහෙත්වා කතෙ තීති චත්තබ්බො, සමෙ තෙලාදිති නත්ති පරිභොජිතබ්බොති, පරිභොජිත්වා අලභනනායං ලබ්බකම්පියං නොති. අපිච කපාලෙ අග්ගිපි ජලතබ්බො. ආණ්ඩනෙන ව කිංසුපි කමමං කාරෙත්වා වා සදුකාලමෙව ඵකො වා භාරති ත්ථරකො වා සරභාණකම්මකපි කාදිසු අසුකතරො වා න ආණ්ඩනෙන බ්බො, අවසෙසා පන වාරෙන ආණ්ඩනෙන බ්බො, තෙනාන ථෙට්ඨනාපි පණ්ණාසකම්පියා ආණ්ඩනෙන බ්බොති බ්බි උපොසථං. කත්වා ආග්ගසනාති නදිශා වා පිමාය වා යත්ත කත්ති උපොසථං කත්වා ආගතෙන ඡන්දෙ දුතබ්බො. කතො මයා උපොසථොති අවිජ්ජං ත ලභතිති අබිප්පායො කිංසුපි පසුගො වාති ගිලානුපට්ඨාකාදි කිංසුපි පසුගො වා, සචෙ ගිලානො ඡන්දපාරිසුඛීං දුතුං ත සකෙකාති. මෙකුට්ඨක වා පිඨෙත වා සඛසමජ්ජං ආනෙත්වා උපොසථො කාතබ්බො සචෙ ගිලානුපට්ඨාකාතං කිංසුපි ඵලං නොති, සචෙ බ්බො මයං ඉමං ගිලානං ධාතං වා චෙත්සාම * ආබාසො වා අභිච්චිකියාති කාලකිරියා වා භවිත්තාතිති, තත්ථෙව ඤා ගිලානො ධාතං වා චෙත්සාබ්බො, සඛසන තත්ථ ගතත්වා උපොසථො කාතබ්බො. තත්ථෙව චග්ගන න සඛසන උපොසථො කාතබ්බො, කතෙත්වා වෙ ආපනති දුක්ඛකම්මයා. සචෙ බ්බු තාදිසා ගිලානා නොනති, සඛසන පටිපාටියා ධාතං සඛබ්බ ගත්ථපාසෙ කාතබ්බො, සචෙ දුරෙ දුරෙතොති, සඛසන න පට්ඨනාති, තං උපොසථො ත කාතබ්බො. තත්ථෙව චග්ගන න ධංසන උපොසථො කාතබ්බො. “අනුජිනාමි භික්ඛො චාදනුපොසථො පාරිසුද්ධිං දෙත්තන න ඡන්දමපි දුතුං සනති

සබ්බසංකරණිය" නම් වූ තතතතා. භතවතො ආණං කරුණෙන
 න "ඡන්දං දමමි" කී වූ තත. "ඡන්දනාරතො වෙ භික්ඛවෙ දිනෙන
 ඡන්දෙ තනෙව පකකමිති ඉඤ්ඤායා දතබ්බො ඡන්දෙ" කී ආදි වච
 තතො පුත අතතරිකා ඡන්දදනපරියාමිවිතොදනනං. "ඡන්දං
 මෙ හරු" කී වූ තත. "ඡන්දනාරතො වෙ භික්ඛවෙ දිනෙන ඡන්දෙ
 සබ්බසංකරණියා සඤ්චිව නායොවෙති දුක්ඛවං ආපජ්ජති" කී වූ තත
 තතාදුක්ඛං තොතං මොවෙතුං "ඡන්දං මෙ ආරොවෙති" කී වූ තත.
 කායසෙවන වා වාචාය වා උභයසෙවන වා විඤ්ඤාපෙතබ්බොති
 මහසා විනිසුනා කායපසායොගං කරුණෙන යෙන තෙනවි
 අභිනපව්වෙතෙන වා වාචං පත නිවජ්ජරතුං සකෙකානෙන *
 තපෙව වාචාය වා උභයථාපි සකෙකානෙන කායවාචාති වා
 විඤ්ඤාපෙතබ්බො ඡන්දපෙතබ්බොති අනෙථා. අසමනෙථාති වච
 තතො පත රාය කායවි භාසාය විඤ්ඤාපෙතං ඊට්ඨති. පාරිසුඛි
 දුතෙ" පි ඡන්දදනෙ වූ තතසදිසොව විච්චජ්ජො තවපත දෙදෙන
 න පඨමං සනති ආපනති දෙසෙතබ්බො. නති පාපනතිකා සමා
 නො "පාරිසුඛිං දමමි පාරිසුඛිං මෙ හරු පාරිසුඛිං මෙ ආරොවෙ
 ති" කී වනතුං උභති. සනති සබ්බසංකරණියාතිති වතතබ්බ
 වචනවිපලාසෙන සනති සබ්බසංකරණියාතිති වූ තත. තො
 සඤ්චි අනතනො ව ඡන්දපාරිසුඛිං දෙතිති එන ඡන්දෙ ව පාරි
 සුඛි ව ඡන්දපාරිසුඛි, තං දෙතිති සරුපෙකාසසතයෙන අනෙථා
 දට්ඨබ්බො. ඉතිති අඤ්ඤාසං ඡන්දපාරිසුඛි. බිලාලසංඛලික
 ඡන්දපාරිසුඛිති එන බිලාලසංඛලිකා නාම බිලාලසංඛලිකං, තන
 හි පඨමවලයං දුතියවලයං යෙව පාපුණාති, න තතියං, එව
 මෑමපි ඡන්දපාරිසුඛි දුතියෙන යසා දිනනා තතො අඤ්ඤාන
 න භවජ්ජති, තසො සා බිලාලසංඛලිකසද්ධතො බිලාලසංඛලි
 කාති වූ තතා බිලාලසංඛලිකාගහණඤ්චනං යසං කාසඤ්චි සං
 ඛලිකානං උපලක්ඛණමනනනති දඨබ්බං. උදුක්ඛානනති තං තං
 කිරියං අවති වතනනති උතු, තසා අකකානං උතුකකානං, උතු
 ආවිකකනනති අනෙථා, යථා ව තසා ආවිකකනං තං සරුපතො
 දසෙතතුං මහමනනාදිනනති ආදි වූ තත. ගරුනාති ගණනං,
 හික්කුනිතං අට්ඨගරුබමමති ඔවදනං හික්කුනොවාදො. යෙව
 උපායසෙවන ආගනනාති යෙව උපායසෙවන තොතිති වූ තත
 අරුච්ච ආගනනා, පණණරසිකෙ උපායසෙවන පකකියා වාතුදුසි
 යං වාතුදුසිකෙ තෙරසියං ආගනනාති වූ තත. යොති, යො
 පව්වරියං පත පකකියා තෙරසියං යෙව ආගනනා අයං උපා

* තං කරුණෙන.

සප්ත වාතුදුෂිකෝ වා පණණරසිකෝ වාති ආපුච්ඡිගබ්බනාති
 චුත්තං භොති, එවං පුච්ඡෙනන ව භික්ඛුනා සචෙ වාතුදුෂිකං
 උපොසථං කැරෙතති වාතුදුෂිකෝ හගිනීති වත්තබ්බං, තචෙ
 පණණරසිකං කැරෙනති පණණරසිකෝ හගිනීති වත්තබ්බං. “අනු
 ජානාමි භික්ඛවෙ ධර්මපඤ්චා බාලං ධර්මපඤ්චා හිලාභං ධර්මපඤ්චා ඝම
 කං අවසෙසෙහි ඔවාදං ගතෙතු”නති චුත්තත්තා නං ධර්මපඤ්චාති
 ආදිමොහ, තත්ථ ආරොචන විධානං අජනනො බාලො, වාතුදු
 ෂිකපණණරසිකෙසු උපොසථෙසු වා පාටිපදෙ වා හන්තුකාමො
 ගමිකො, දුතියපක්ඛදිවසනො පන පටිඨාය තෙනො උද්ධං ගච්ඡ
 නොනා ඉධ ගමිකො නාමි න භොති. අරඤ්ඤෙ නිවාසො අය්‍යාති
 අරඤ්ඤෙකො, සොපි අහං අරඤ්ඤවාසි ඤාමි උපොසථො විතා
 රෙ න වසමිති අපටිගගතිතුං න ලභති, යදි න ගණ්ණාස්ස දුක්ඛං
 ආපජෙත්තං, චුත්තං භෙතං. “න භික්ඛවෙ ඔවාදෙ න ගහෙ
 තබ්බො, යො න ගණ්ණාස්ස ආපනති දුක්ඛවය්‍යාති. තෙන පන
 පට්ඨාගරණත්ථාය ඥානෙනො කාතබ්බො, චුත්තං භෙතං. “අනු
 ජානාමි භික්ඛවෙ අරඤ්ඤෙකෙහි භික්ඛුනා ඔවාදං ගතෙතුං සං
 ඝෙතඤ්ච කාතුං, අනු පටිගරිස්සාමි”ති. හස්මො අරඤ්ඤෙකෙහි
 භික්ඛුනා සචෙ භික්ඛුනිනං වසනගාමෙ භික්ඛා ලබ්බති, තත්ථ ව
 වරිත්වා භික්ඛුනියො දිස්වා ආරොචෙත්වා ගන්තබ්බං, නො වස්ස
 තත්ථ භික්ඛා සුලභා භොති, සාමාන්‍යගාමෙ වරිත්වා භික්ඛුනිනං
 ගාමිං ආනමම තථෙව කාතබ්බං, සචෙ දුරං ගන්තබ්බං භොති, සං
 ඝෙතො කාතබ්බො, අහං අසුභං නාමි තුල්‍යාකං ගාමවාසෙ සහං
 වා භික්ඛුනං වා රුක්ඛමුලං වා උපසංඝාමස්සාමි, තත්ථ ආගචෙත්තං
 ථාති, භික්ඛුනීති තත්ථ ගන්තබ්බං භොති, අනාගන්තුං න ලභනති,
 චුත්තං භෙතං, “න භික්ඛවෙ භික්ඛුනියා සංඝෙතං න ගන්තබ්බං,
 යො න ගචෙත්තං ආපනති දුක්ඛවය්‍යාති. උපොසථං ගමති උපො
 සථං කරණං ධර්මපඤ්චා, අධිකි අධිකිති සිලවා භොති පාතිමොක්ඛ
 සංඝීරසංචුතො විතරති ආවාසෙවරසමපනොනා අනුමිතොසු
 වජෙත්තං හගදස්සාමි සමාදාය සික්ඛාති සික්ඛාපදෙසු, බහුස්සුතො
 භොති සුතධරෙසු සුතඤ්චනිවයො යෙ හෙ ධම්මො ආදිකල්‍යාණො
 භිජෙත්තිකල්‍යාණො පරිඥානාකල්‍යාණො සාත්ථං සච්ඡන්දනං
 භෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුඛං, බුහවරිතං අභිවදන්ති තථා රුපාස්ස
 ධම්මො, බහුස්සුතා භොනති ධර්මා වච්ඡා පරිචිතා මහසංක්‍රමෙකිනා
 දිසියා සුපට්ඨවා, උතයාති චො පනස්ස පාතිමොක්ඛාති විත්ථා
 රෙන ස්වාගතාති භොනති සුචිතතාති සුචුත්තාති සුපට්ඨතාති
 සුචිත්තෙත්තාති සුත්තසො අනුඛ්‍යාසන්තසො, කල්‍යාණවාසො
 භොති කල්‍යාණවාසකරණො, යෙහුයොන භික්ඛුනිනං පියො

හොඳි මනාපො, පටිබලො හොඳි හික්කුතිසො ඔව්දිදුං, නවො පතනං ගතවනං උද්දියා පබ්බජිතාය කාසායවන්චසනාය ගරුබමං අරුඤ්ඤාපනපුරුෂො හොති, විසතිවිසො වා හොති අතිරේක විසතිවසො වාති, ඉමෙහි අට්ඨති අසේනති. පාෂාදි ඝනනාති පසාද්වනෙති නිද්දාසන කායවිවිෂනොකමෙක සමපාදෙත්තුති තිට්ඨං සිකං සමපාදෙත්තු, යදි සත තාති වා හික්කුතිහි පාතිමොක්ඛදෙදසනං යෙව දික්ඛා ඔවාදෙ යාවිනො, එතනො තද උපොසථගෙහ ඝනති පතිතෙහි හික්කුසංඝෙහි පුබ්බ නිවච්චසෙක අනි කාපි හික්කුතිසො ඔවාදං යාවිනොති පුබ්බ නෙ එවං වදෙතිහි අනන්තා වනතබ්බවචනං අසෙද්දාන ඝට්ඨ පෙත්වා අනි කොපි හික්කු හික්කුනොවාදනො සමමතොති ආදි සංචිතො පුත සංමෙව ගතොති හික්කුතිහි අනෙවෙතබ්බං, අසෙද්දාන වා හික්කුතා තස්මිං දිවසෙ පාතිමොක්ඛං උද්දියාපෙ තබ්බං. ඉදන්ති 'තාති'ති බහුවචනං, එකතො සතෙව, සෙත්ති එකතො වාති යත්ති තිණ්ණං වසනට්ඨානෙ පාතිමොක්ඛ දෙදසනා නනි තත්ථ සෙත්තිට්ඨපතකෙක වා ඉතරෙක වා, යත් ටෙ හික්කු වසනති එතො වා, තත්ථ ඉතරෙක වා හික්කුතා, සෙව සංමෙව සමමතො අනන්ති වනතබ්බං, නිමිට්ඨාති උපොසථගෙ වුතතසද්ධමෙව, ආරෙච්චෙත්වා වාති. ඉමිනො අනෙරෙවනං පටි කම්පති. "න හික්කුටෙ ඔවාදෙ න ආරෙච්චෙතබ්බො, යො න ආරෙච්චෙයා අපතති දුක්ඛවසො"ති හි වචනතො, ඔවාදං ඝණ නො උපොසථගෙහ අනෙරෙච්චෙත්තු න වට්ඨති, සප්ප්ඵබ්බාචනති අපතතිසං පටිසුචනං, ආරෙච්චෙත්වාති ආවිකරෙථ, එත්ථ සිතොති පාතිමොක්ඛං උද්දියාමිති එතස්මිං පද අගමනුසොනො ගෙව යා, නිතනං යං සියාති අංග "සමෙකො උපොසථං කාරයා"ති ආදි, පුරුෂොපරං ඝණිකාති පුබ්බවචනත අපරං වචනං සකානං ගව්ඨති, සාමග්ගිකාති කායවිතතති සතිතතාය, ගණ යොති උද්දෙසනං යපෙත්වා වතුමග්ගෙ සෙසහික්කුතං, සබ්බස්ස උද්දිඨං හොතිහි සසමෙකෙහ උද්දිට්ඨං හොති, කරුණෙත්ථ ටෙතං සාමවචනං, එත්ථාති පාතිමොක්ඛදෙදසන, උක්ඛණ්ණති සහසවො. ටෙත්ථ ව නවා ව මජ්ඣිමො වා වාති එත්ථ දසරියො අතිරෙකදස වසො ව ටෙරු, උතෙද්දෙවසො තවා, පසුච්චසො අතිරෙකපසුච්ච වසො ව මජ්ඣිමො, අසි සත්ථාති අතතායං තෙන පාතිමොක්ඛන අට්ඨිකං කත්වා, තං වා පාතිමොක්ඛං ඉදං මිත්තං පාතිමොක්ඛනති අට්ඨි කත්වා, මතසි කරිත්වා විතත යපෙත්වා, ගතානවාරථසෙ නාති සොතවාටිකපටිකවිසුද්ධත්වසෙත, සබ්බවෙනො සම ගතාගමොති විතතස්ස ටොකමපි ඔති ගතත්තු අදෙනොසබ්බන

විනිසන අවච්ඡේදි සලකෙමිති අනෙ, මනසි භවෙමාති අවච්ඡේදි සමනනානරමාති අනෙ, සො ව චො, භෙසිකාපර ඵත් අරමමණපටිපාදනලක්ඛණං, අථ චො, විවිසටිපාදනපටිපාදනමනසිකාරුප්පිකවිනිසන ධුනලකිණෙති අනෙ "එකග්ගවිතතා හුත්වා විනිසන ධුපයාමා"ති, ඤා සමෙතිති න සංගච්ඡති, කසමා න සංගච්ඡතිති අනෙ සමග්ගසාග්ගිති අදි, කිසුචිතිසොති අනෙ පාතිමානුසංදදනසො වාති අදි, සංසප්පිකා පටෙතනාති සංසප්පිකාපනනා අනෙතමො, අදිති නං දෙසො භුතති සමංඤා, ආසංසමානනාති අනෙපතිනානං පියවචනෙන අලපනං, අලප්පිතාති අලප්පිතාය, අලප්පිතභාවෙතාති අනෙ, තතිසංඤා හි ඉදං පටිපත්තවචනං, අසංසංඤා අදි සුටි ඵසෙවිතසො, භුතකුච්චපකානාති භුතකුච්චෙන අතිගුහකාය, සතිසමමානාති සතිවිප්පවාසනො, චතිසංඤාති සිකිකා පදවිතිකකමනං * සංඤ්චිවමාති සංඤ්චිතෙත්වා, අනප්පිකභාවං ජනනෙනා ඤෙව විතිකකමවිතතං පෙසෙත්වාති අනෙ, පටිගුහනිති † නිගුහනිති න දෙසෙති න වුට්ඨාති, ලජ්ජාය පටිගුහනෙනා අලප්පිත භොතිති ඉමිතා ‡ අනාදරෙන පටිගුහනෙනා අලප්පිත භොතිති දෙසෙති. අනෙතමනාසංඤා ගච්ඡතිති ගණකාපතිතයා නාදිසු ජන්දගති අදිහෙදං අනෙතමනාසංඤා ගච්ඡති. අලප්පි සුග්ගලොති අසංඤාතිකසමුදානලජ්ජාපිරිහිතො සුග්ගලො, ඵත් ව සංඤ්චිවමාති ඉමිතා අනාදරිඤ්ඤාවෙනෙව ආපනතිං ආපජ්ජනෙනා ආපනනාසංඤා ආපනතිං පටිගුහනෙනා ගණකාපතිතයානාදිසු අනෙතමනං ගච්ඡනෙනා ව අලප්පිත භොතිති ඉතෙතෙති දෙසෙති. මහෙත්ති මහපසංඤා, අප්පසංඤාසොභනං නාමං, මොඛුභොති, ‡ අතිසමුද්දෙහා, විමර්ශනිති, න රුධිරිති සංඤාති. භුතකුච්චනි විතර්කසංඤා, කප්පිකසංඤා, කාගබ්බං සිසාති විතර්කරං පුට්ඨිති, තෙන වන්ධං ඔලොකෙනා, මාතිකං පදභාජනිං අනතරපනතිං අනාපනතිං ඔලොකෙනා, කප්පති ආවුභො මා ඵත් කංඛිති වුට්ඨත කතබ්බං ගවෙසනං, සහසංඤා විමර්ශන වාසාදිතිති ඵත් සහසංඤා නාම අනුපසංචනෙනා උත්තරිමිතනතිරතතං සහසංඤානං, විප්පවාසනං නාම ‡ එකරතනජ්ජ, උත්තරෙන විප්පවාසනා, අදිසංදදන සත්තාභාවිකකමාදිසු ආපනතිං සංගණනා, සත්තනිති අනෙතමනාසංඤානාති පාරජකසංඤාදිසංඤා ඵලලවං පාතිතිය පාටිදෙසනිය උක්ඛව උඛවා සිත සංඛාතානං සත්තනං ආපනතිකිකානං, දෙසෙත්වා වා

* විතිකකමං. † න දෙසෙති න වුට්ඨාති.
‡ අනාදරෙන ‡ සමුද්දෙහා. ‡ එකරතනතිරතතං.

පතාසෙසු මානි සබ්බසංඝො වා ගණමෙකො වා එකපුග්ගෙ වා
 දෙසෙසු වා පතාසෙසු වා, එත්ථ ව පාරුක්කාපනාදියො නාම
 භික්ඛුහංගස්ස පරිව්වාසො, වුට්ඨාහවසන දෙසනාවිසෙසසත්තා
 දෙසනාති දට්ඨබ්බො, පතාසෙසු මානි ආරුචෙතු වා, එවං අනා
 පනතා මානි එවං ඡන්තං ආකාරතං අක්ඛය්‍යතරෙත අනාපනතා
 වා, මුඤ්ඤාති පරිව්වාසාදිතා වුට්ඨිතා වා, ආරුචිතා මානි ආරි
 කතා වා, ආරුචෙතොතා ව නුග්ගං සන්තිතො එතං ආපනතිං ආරි
 කරෙමිති වා ආරිකතාමිති වා ආරුචෙමිති වා මම එතං ආපනතිං
 ආපනතහංවං ඡන්තාමිති වා වදන්තු, එතං ගරුතං ආපනතිං ආරි
 කරෙමිති * ආදිතා වා නගෙත වදන්තු, සබ්බෙතිපි ආකාරෙති
 ආරෙචිතාව හොති, සචෙ පත ගරුතං ආපනතිං ආරිකරෙතොතා
 ලුහුකාපනතිං ආරිකරෙමිති ආදිතා නගෙතො ව වදන්ති, අනාපි
 කතා හොති ආපනති, වජ්ඣං ආරෙචෙති, ආපනතිං ආරුචෙති,
 උභයං ආරුචෙති, තිවිසෙධනාපි ආරුචිතාව හොති. අසනාතිසා
 ආසනාතිසාති හාචෙත හාචලකමණං භූමමං, භුණ්ණිනාචෙතාපි
 භිති එත්ථ න කෙවලං ආම මගං පරිසුද්ධාති වුජන්ත ගෙව, අථ
 ඛො භුණ්ණිතාචෙතාපි, භිති අපිඤ්ඤාසං අපචා චෙදිතෙබ්බො. කිං
 තං යාව තතිසංගුණිතං නාම, කථෙසුට්ඨං යාව තතිසං අනුසා
 විතං හොතිති විමර්ශයං ආවරියං මනිසංදමුඛෙත තමත්ථං
 දෙසෙසුං සාමානිකං අනුසාවිතං හොතිති එත්ථාති ආදි
 වුග්ගං. තත්ථ යදෙතං භික්ඛුත්තුං අනුසාවිතනති සබ්බෙකො.
 අත්ථබ්බසංඝොතෙකදෙකොති අරියති සංගතිති අපචා, අභිබ්බසං,
 බ්බසංගති අපචා අනෙතාති බ්බසංගං, අකබරං, අපචා ව
 බ්බසංගතසු අත්ථබ්බසංගතාති. තෙසං හෙදො අත්ථබ්බසංගත
 හෙදො, තෙතො අත්ථසං ව බ්බසංගතසං ව විසදිසත්තාති අපචා.
 ඉදං තමෙවත්ථං විභාවෙතං අනුසාවිතං හි නාමාති ආදිමංග,
 භිති කාරණෙත්ථ හිපාතො. තස්ස පා අභිනින්නති ඉමිතා, සබ්බ
 භොති චෙදිතෙබ්බො. මනානාති භින්නතා අස්සාති යස්ස සිතාති
 ආදිවනතතයස්ස, අවසෙසසෙවනමෙව සචපිට්ඨිතබ්බො, අක්ඛය්‍ය
 ථාතිපපසංගොපි සියාති දෙසෙසුං සදි මෙතනති ආදිමංග.
 එතනති යස්ස සියාති ආදි වචනතතයං, අපරෙ අක්ඛය්‍යවිතනති
 පදං ත අභිනින්නති දිපෙති, අථ ඛො අනාගතත්ථං ධාතත්ථ සබ්බ
 භොති කාලනතරවිතිතොපි පච්චයො කාලනතරෙ සාමු හොතිති
 විකප්පත්ථං, තෙතාන අපරෙ අනුසාවිතනති අක්ඛය්‍යාති ආදි.
 උපමි උපද්දසාමසාමති පාරුක්කාසංගොති, අත්ථසුතති
 නමගාමගොති අක්ඛය්‍යං ව කාරණස්ස ව අභාමිතො, ඉදං

* ආදිතෙතෙව,

තමම විභාවෙහිදී ඉදං ගිති ආදියො. කර්මමයං විඤ්ඤායනීති ආහ සද්ධිවර්ගානි ආදි, අන්තර් අනාගතකාලො, අනුශාමිකං ගහණානීති මහදස්සානි අනුසොනං අනාගතකාලං කතා අනුසං විතං ගහණානීති බුද්ධො වදෙය්, අයං ගහණස්සාධිප්පායො. යදි වෙත්ථ ධාතුවස්ස මධිකො. තප්පව්වයො සියා, තථා සති ධාතුවස්ස මධිකො නාම විසෙසන විසෙසාගාමො. සො ව අනුපයොගස්ස සමානත්තාවෙ සති උප්පත්ති තායතිති "ගහණානී"ති අනුපයොගං වදෙය්, තව වුත්තං, තස්මා අනාගතං තදිප්පති, අනිත කාලමෙව දිප්පතිති. අනුසං විසමාගනාති මවනිතොති අනුසං විගමානොති මත්තමානකාලව්වතො, යදි එවං සාව භානියං අනුසං විගං ගහානීති. කිද්දනති ආහ සාව භානියනති ආදි. කිං තෙන උක්ඛියති ගෙතෙනං උක්ඛිණ්විවනමිත්තං සියාති ආහ ගහණානි ආදි. තෙනාති උක්ඛිණ්විවනමිත්තො ගහණා, ගහණං නානි පාඨිමොක්ඛං, ගං ගහණානති "තත්ථායමෙතෙන ප්‍රච්ඡාමි"ති ආදිකං යාවතියානුසංවතං, න දිස්සනීති තොපලබ්භති, ඉමමෙවත්ථනති ඉමං අමෙහති වුත්තමෙවත්ථං. යදි හි යස්ස සියා ආපනතීති ආදිව්වතනතං යාවතියානුසංවතං සියා, තදෙව උපොඤ්ඤාකිකෙ වදෙය්, "ත පන සතිමිදි අනුසං විතං ගහානි"ති ආදිකනති අධිප්පායො. තනු වායං විචිච්ඡයො අවිකප්පාසු න ආහතො. අථ කුතො උද්ධාති ආහ අගමෙත්ථාති ආදි. විජ්ජාමානසු කතපරිවයානං ආවර්ජනං තං තං අත්ථං ඤාපෙ නතානං පමෙඤ්ඤා ආවර්ජනපමෙජරාය ආහතො ආනිතො ආවර්ජනපමෙජනතො.

තනු සමප්පනමුසංවිද පාඨිතියොග හවිතබ්බං, අථ කර්ම දුක්ඛවාපනති ගොතීති ආහ සාව මෙව ගහණ මුසංවිදලබ්භිතො නාති ආදි, අමප්පනමුසංවිද කිං ගොතීති යොගං සමප්පන මුසංවිද අස්ස ගොතීති වුත්තො, සො ආපනතියො කිං ගොතී, කතරං ආපනති ගොතීති අත්ථා, දුක්ඛමං ගොතීති දුක්ඛවාපනති ගොතී, වච්චාමර අකිත්තසමුච්ඡානාපනති ගොතීති අස්ස හි හිමිබුතො අධිමිකාය පටිඤ්ඤාය තුණ්හි භුතස්ස හිසි නතස්ස මෙත්ථාමර ආපනති නාම ඉත්ථි. යස්මා පන ආවිකා තබ්බං ත අවිකාසු, තෙනස්ස වච්චාමර අකිත්තතො අයං ආපනති සමුච්ඡානීති වෙදිගුණො. ඉදං වුත්තමෙවත්ථං පාළියං සංග්‍රහං වුත්තමිදි වෙදිගුණො. ආදිමාහ, එතං උපාළිකොප්පක පරිවාර සෙදසොවතනාපාසු වුත්තමි වානි අත්ථා. අනාලමගහනා මනුෂ්ඨා ගොතීති ආවානි ගොතී මනුෂ්ඨා වාමාය අනාල

පෙනෙන, ගිරං ගනි ව පතර ගතණයාති ඉමෙ සොයන්නාති පරපුගලං * සකිං සද්ධං න නිවන්තරොය, ආපජ්ජයා වාච සිකන්ති වාචනං සමුට්ඨිතං ආපතං ආපජ්ජයා, සඤ්ඤා මෙසා ඤායංගුචි විනිශ්චයාති එත්ථ සඤ්ඤා මෙසාති ලිඛිතවත්ත යෙන වුත්තං, එසො පඤ්ඤා කුසලෙති විනිශ්චයාති අනේ, අයං පඤ්ඤා ඉමමෙව මුතාවාදං සකිං වුත්තං. තං තං සමප තනිං විබ්බකවසෙත සත්තං නාතං අත්තරෙ වෙමජ්ජකි එති ආගමන්ති අත්තරොය, දිට්ඨිමමිකාදි අනේ, අත තිකකමනවෙති තසමි අත්තරොය නිසුත්තං අත්තරොය වා එලං අරහති අත්තරොය වා කරණසිලාති අනන්තිකො, තෙතං විපසම්භාරවක්ඛනාසාති ආදි, තත්ථ විපසම්භාරවක්ඛනා සාති විපසම්භාරො නාම පච්ඡානුතාපවිසෙත විත්තවිපසපිසාණ, තස්ස කාරණංයාති අනේ, පඨමජ්ජකිංදිවෙය්ගතඅවිපසපි සාරවිද්වස්ස විපසපිසාරස්ස පච්චන්තනාති වුත්තං හොති, පාමුජ්ජාදිසමිකවනති දුබ්බලාගරුණපිති පාමුජ්ජං, තං ආදි යෙසං පොමුජ්ජාදියො, තෙසං සමග්ගෙ පටිලාභො පාමුජ්ජාදි සමග්ගො, තං, ආදිසද්දොති පිතිපස්සධාදිතං ගතණං, පඨමජ්ජකි නාදිනන්ති එත්ථාදිසද්දො පන දුෂිගජ්ජකිංය අභිගමො අත්තරොයකො තනිගජ්ජකිංය අභිගමො අත්තරොයකො වකුත්ථ ජ්ජකිංය අභිගමො අත්තරොයකො කිංතං වීමිකිකිංය සමා ගිතං සමාපතනිතං තෙකවමාතං නිසාරණං පටිවෙකාතං කුසලාතං ඛමාතං අභිගමො අත්තරොයකොති වුත්තදුරියජ්ජකි නාදිතං සංගතො දිට්ඨිකො, තසමිති වුත්ත යතසද්දං අබ්බති වරිතසමිකිකාය යසමා අයමනේ උපට්ඨිතො යෙව හොතිති ආහ. සසමාති ආදි ජාග්ගොනාති ජාග්ගොන, ඉමිනාස්ස සමපාතවුසාවාදස්ස සවිත්තකතං දයෙසාති, විසුචිං අපෙකකිති විසුචිපපෙකො, තෙත විසුචිපපෙකොති සා ව විසිති ඉධ වුට්ඨා නාදිති ආහ වුට්ඨාකුතාමෙත විසුජ්ජකිකුතාමෙනාති, වුට්ඨාත ගාමිතිතො සංසාදිසසත්තො වුට්ඨාකුතාමෙන දෙසනාගාමිතො විසුජ්ජකිකුතාමෙනාති අනේ. සබ්බමජ්ජකි වා ගණමජ්ජකි වා එකපුගලෙ වාති උපපාසප්පග්ග සංඝස්ස අරොචනවසෙත සංඝමජ්ජකි වා තත්ථ උග්ගො නිසින්නාං අරොචනවසෙත ගණමජ්ජකි වා අත්තරොය ආරොචනවසෙත එකපුගලෙ වා පකාසෙතවෙධො, ඉමො වුට්ඨිකාති ඉමො උපපාසප්පග්ගො වුට්ඨාය, එත්ථ පන සකංගොයෙව වත්තවෙධො, විසගාගස්ස හි වුට්ඨිමොන ගණිතකලාසංඝගෙද්දිතිපි හොනති, තසමා තස්ස

අවසාන ඉතො වුට්ඨිතිචා පටිකරිසාමිති අංගොගං කතො උපො
සපො කාතබ්බොති අකුකට්ඨකපායං වුතනං, කරණපෙට්ඨි
තතිරාවිහතතිඅප්ථො කතනි භෙතං පච්චතනච්චනං හොති
සද්දපෙක්ඛාය, පච්චතනච්චනනති පඨමාවචනං, පඨමපක්ඛානා
දිතං අබ්ගමාය ඵාසු ගොතිති අබ්ගමිත්ථං තස්ස භික්ඛුනො ඵාසු
හොති සුඛං හොති සංචරස්ස අවිප්පරිසාරහෙතුතනා, තෙනාහ
අවිප්පරිසාරමුලකාතනති අදී, පාපපුඤ්ඤානං කතංතනවසෙන
විතනවිප්පරිසාරාහංගො අවිප්පරිසාරෙ, සො මුලං කාරණං
යෙසෙනන අවිප්පරිසාරමුලා, අවිප්පරිසාරමුලා යෙව අවිප්පරිසාර
මුලකා තෙනං අවිප්පරිසාරමුලකානං, සුඛා පටිපදා සමපජ්ජ
තීති සුඛා පටිපදා සමජ්ඣති, පඨමජ්ඣානාදීතං සුඛෙන අබ්ගමො
හොතිති අබ්ගමායො, හොති වෙත්ථ.

තිදුතෙ ඤාතතිථපනං පුබ්බස්ථවස්ස සුච්ඡතං,
තිදුත්තදදුසංචතෙ විසුඛාතෙවතෙ විබි,
අනාතෙවතෙ වාපතති ඤායාං, පිණාත්ථපඤ්ඤකතති.

ඉති කඛබාවිහරණීයා පාතිමොක්ඛවණණනාය

විනයසම්මසෙක්ඝසායං ලිතත්ථපකාසිතියං.

තිදුතවණණනා නිට්ඨිතා.

ඉදං තිදුත්තදදුසංචතනරං වුතතස්ස පාරුජ්ඣදදුසස්ස
අත්ථං සංවණ්ණෙත්ථං ඉදංගිතාදි අරඨං. තිදුතානනනරනති
භාවනපුංසකතිදදුසො, තිදුතාතනනරං කතීති වුතනං හොති,
කප්ථාති පාරුජ්ඣකකණ්ඩ පාතිමොක්ඛති භික්ඛුපාතිමොක්ඛ,
වනනාතෙති ගණනපරිච්ඡේද, උභතාතිරෙකභාවිතිවතනන
තො, පාරිජිකාති සජාතිතාමං, අපතනිසොති සබ්බසාධාරණ
තාමං, උද්දිසිතති උදදුසො, භාවප්පධානොයං නිදදුසො,
තෙනාහ උද්දිසිතබ්බතනති. යො පනාති එත්ථ ඥාමො
පනාති නිපාතමතනං, හොති අත්ථපදං, තඤ්ච අනිගමෙන
පුග්ගලං දිපෙති, තස්මා තස්ස අත්ථං දස්සන්නො යො ගොවිති
අදිමාන, යස්මා පන. යො කොචි නාමි, යො අවස්සං
ලිඛිතසුතනජාතිනාමගොතනසීලවිහාරගොචරවසෙසු එතෙනා
කාරෙන පඤ්ඤායති, තස්මා තං තථා පඤ්ඤපෙත්ථං රස්සදිශාදි
නාති අදිමාන, අදිසදදුත නවකමොදිතං ගහණං, ලිඛිතාදි
ගහදෙනාති ලිඛිතයති ඤායති එතෙනාති ලිඛිතං, තං අදි යෙ
සංගෙ ලිඛිතාදිගො; තෙනං ගෙදෙ ලිඛිතාදිගෙදෙ; තෙන

ලී බඩාදි ගෙදෙන එන්දාදි සදහන පන යුතනාදි නං ගනණං, ඉදං
 වුතනං ගොති. ලී බඩවසෙන යාදි සො වා තාදි සො වා නොතු දි
 සො වා රසො වා නාලො වා මදනො වා මඩගුරවන්පි වා කිසො
 වා පුලො වා, යොගවසෙන යෙන වා තෙන වා යුතෙනා ගොතු
 නවකමමුතෙනා වා උද්දසයුතෙනා වා වාසධුරසුතෙනා වා,
 ජාතිවසෙන යංජවො වා තංජවො වා ගොතු බතතිශො වා
 බ්‍රාහ්මණො වා වෙසො වා සුද්ද වා, තාමවසෙන යථාතාමො
 වා තථාතාමො වා ගොතු බුබුරකිනො වා බමරකිනො වා
 සබ්බරකිනො වා, ගොතනවසෙන යථාගොතෙනා වා ගොතු
 තථාගොතෙනා වා කවොයෙනා වා වාසිභො වා කොසිශො වා,
 සිලෙසු යථාසිලො වා තථාසිලො වා ගොතු නවකමමිලො
 වා උද්දසසිලො වා වාසධුරසිලො වා, විහාරෙසු යථා විහාරී
 වා තථා විහාරී වා ගොතු නවකමවිහාරී වා උද්දසවිහාරී
 වා වාසධුරවිහාරී වා, ගොවරෙසු යථාගොවරො වා තථාගො
 වරො වා ගොතු නවකම ගොවරො වා උද්දසගොවරො
 වා වාසධුරගොවරො වා, වයෙසු යො වා නො වා ගොතු
 ජෙරො වා නවො වා මුණ්ණිමො වා, අථ ඛො යඛොව ඉමිසමි.
 අනෙ යොති චුට්ඨති, ඉදති භික්ඛුති පදං සංවණ්ණං ජාති
 භික්ඛුසමිපදාති ආදිමාන. තන් ජාති භික්ඛුති ගතවතො චිත්ත
 මතෙනන භික්ඛුතො ජාති භික්ඛුපසම්පදා; බුබුර කරණං ගමන්.
 නි ආදිනා නයෙන තිත්තතො වාමං හිඤ්ඤා වුතෙනති තිති
 සරණං නමෙනති උපසම්පදා සරණාගමනුපසම්පදා, බවොදපමින
 ගනුපසම්පදා නාම “තසමාතිහ තෙ කසාප ඵලං සිත්තං බබං,
 තිබ්බං හි භිරෙතනපං පච්චුප්පිතං ගමිණිනි ජෙරෙසු තවෙසු
 මුණ්ණිමෙසු වාති, ඵලං හි තෙ කසාප සිත්තං බබං; තසමාතිහ
 තෙ කසාප ඵලං සිත්තං බබං, යංකිඤ්ඤි බමමං සොයාමි කුස
 දුපසංහිතං සබ්බන්තං අභිකථා මිතසි කථා සබ්බං වෙතසා
 සමන්තාකරිතා ඔසිතසොතො බමමං සොයාමිති, ඵලං හි තෙ
 කසාප සිත්තං බබං; තසමාතිහ තෙ කසාප ඵලං සිත්තං බබං,
 සංගහගතො ව මෙ කායගතාසති න විජ්ඣිණිති, ඵලං හි තෙ
 කසාප සිත්තං බබන්ති” ඉමිනා ඔවාදපටිග්ගනණෙන මහාකසාප
 ජෙරෙසු අනුඤ්ඤාන උපසම්පදා, පඤ්ඤා බ්‍යාකරණ උපසම්පදා නා
 ම සොපාකසාප අනුඤ්ඤාන උපසම්පදා, ගතවා හිරි පුබ්බාරං මෙ අනු
 වංකමන්තං සොපාකසාමණෙරං “උග්ගිමාතකසඤ්ඤාති වා සො
 පාක රුපසඤ්ඤාති වා ඉමි බමමා තාන්තො තානාබ්‍යඤ්ඤා උද
 හු එකන්තො බ්‍යඤ්ඤාමෙව නාත” නති දසඅසුගතිසිතෙ පඤ්ඤා
 පුච්ඡි, සො තෙ බ්‍යාකාසි, ගතවා තසා සාධුකාරං දන්තා කති
 වසො නං සොපාකාති පුච්ඡි. සත්තවසොගං ගතවාති,

සොපාක තිං මම සබ්බඤ්ඤාභිඤ්ඤාන සම්මං සංසන්දනාං පසඤ්ඤාබ්‍යාකාසීති ආරම්භිතතාං උපසම්පදං අනුජනිතං පඤ්ඤාබ්‍යාකාරණ උපසම්පදා, ගරුඛම්මපටිග්ගහණ උපසම්පදා නාම මහාපජාපතිඥා අභිනරුඛම්මපටිග්ගහණෙන් අනුඤ්ඤාත උපසම්පදා, දුෂ්ඨාන උපසම්පදා නාම අබ්බිකාසියා ගණිකාය අනුඤ්ඤාත උපසම්පදා, අබ්බිවාචිකා උපසම්පදා නාම භික්ඛුනියා භික්ඛුනීයං සතො ඤාතවතුන්තො භික්ඛුසංඝතො ඤාතවතුන්තොති ඉමෙහි විහි කමෙති උපසම්පදා, ඤාතවතුන්තම්ම උපසම්පදා නාම භික්ඛුනං එතරහි උපසම්පදා, ඤාතවතුන්තොති නිහි අනුසාවනාති එකාය ව ඤාතනිතොති එවං ඤාතවතුන්තොති ඤාතාපිති ඤාතති සබ්බපථං වුවහි, තිස්සන්තං පත අනුසාවණං අත්ථාසඤ්ඤාසංගදායවතො අත්ථාසඤ්ඤානභිතො ඤාතති තාසං වතුන්තොති කතො ඤාතවතුන්තොති වුවහි. අඤ්ඤාපට්ඨානාති අසොපෙනබ්බිතං අපටිකකාසිතබ්බිතං උපගතෙන. ධානාරණනාති කාරණාරණෙන, සඤ්ඤාසංහාරණෙන, උපසම්පන්නො නාම උපරිමහාවං සමාපන්නො පන්නොති අන්තො, භික්ඛුහාවො හි උපරිමහාවො, තඤ්ඤා සංගදා වුන්නෙන කමමත සමාපන්නතො උපසම්පන්නොති වුවහි, කසමා පන්නො ඉමි නාම උපසම්පන්නො ඉධ ගතිතො නාඤ්ඤාතිති? වුවහි, එහි භික්ඛුපසම්පදා අනම්මසම්පාදනමි. සරණංගම්මුපසම්පදා පරිපුරානං, ඔවාදපටිග්ගහණ පඤ්ඤාබ්‍යාකාරණුපසම්පදා මහාකස්ස පසොපාකානං, න ව තෙ ගබ්බා ලොකවජ්ජං ආපජ්ජං, ගරුඛම්මපටිග්ගහණාදයො ව භික්ඛුනිතං ගෙම, අගඤ්ඤා භික්ඛු, තස්මා ඤාතවතුන්තොති උපසම්පදාකමමත උපසම්පන්නො ඉධ ගතිතො, නාඤ්ඤාතිති ඉවදිතබ්බිතො. පණ්ණාසකි වජ්ජපු පත සිත්තා පදෙසු එහි භික්ඛුපසම්පන්නාදයොපි සංගහනති, * වක්ඛති හි පණ්ණාසකි වජ්ජපු පත අඤ්ඤාපි සංගහං ගව්හනති.

ඉදති අඤ්ඤාපට්ඨාන ධානාරණෙන උපසම්පන්නොති සංඛිතෙන වුත්තමන්තො වින්තරතො දසෙත්තං ගහන පනාති අදිභං. නාමාති තෙසු පඤ්ඤාසු, වසති එන්තො වඤ්ඤා, අධාරෙ පතිට්ඨා, තෙතොග උපසම්පදාපසන්නො සුගහලොති උතොති අපරිපුණ්ණොති විසති වසාති අසාති උතවිසතිවසො. එන්තං වත්තබ්බං තං උපරි සප්පාණකවසෙග උතවිසතිසිත්තාපදෙ වණ්ණසියො. තෙසුති පණ්ණාසකි එතාදසසු අගබ්බිපුගහලෙසු පණ්ණිතො පන්නො පඤ්ඤාපිට්ඨා ගොති-ආසන්නපණ්ණිතො

උසුයපණිකො ඔපකකම්කපණිකො නසුංසකපණිකො පකබපණිකොති, තෙසු ආසිත්තපණිකය්‍ය ව උසුයපණිකය්‍ය ව පබ්බජ්‍යා න නිවාරිතා, ඉතරෙසං තිණ්ණං වාරිතා. තෙසුපි පකබපණිකය්‍ය යසම් පණිකො පණිකො හොති. තයම් ණෙවය්‍ය පණික පබ්බජ්‍යා වාරිතාති, තඤා චෙත්ථ පබ්බජ්‍යා සම්පදානං අභබ්බතාය අව්ඤ්චි, තෙතාහ ආසිත්තපණිකසුච්ඡාති ආදී. තත්ථ යස්‍ය පරෙසං අංගජාතං චූචෙත ගතෙති; අසුචිතා ආසිත්තය්‍ය පරිලාභො චූපසම්මති, අයං ආසිත්තපණිකො, යස්‍ය පරෙසං අජ්ඣාචාරං පස්‍යන්තො උසුයාය උප්පන්නාය පරිලාභො චූපසම්මති, අයං උසුයපණිකො යස්‍ය උපකකමිතම්ඡාති අපතිතාති, අයං ඔපකකම්කපණිකො, ණො පත පටිසන්ධිං ණෙව අභාවතො උප්පන්නො, අයං නසුංසකපණිකො. එතචෙව පත අක්කසලුපිපාකානුභාවෙන කාලපණිකො පණිකො හොති, ජුණ්ඨපකෙබ් පකය්‍ය පරිලාභො චූපසම්මති, අයං පකබපණිකොති චෙදිතසෙබ්බා.

ථෙරගෙයන සංවාසො ඵකස්සාති ථෙණ්ණසංවාසගෙයා, සො
ච න සංවාසමභවතෙසොච ථෙතනො ඉධාධිපට්ඨතො, අථ ඛො
ලිඛගස්ස කුද්දගගස්ස ච ථෙතනොති අංග ථෙය්‍යසංවාසගෙයා
පන තිව්ඛොති අදි, න භික්ඛුචස්සාති ගණනාති අනං දස
වස්සො වා විසතිවස්සො වාති මුසො වත්ථා භික්ඛුචස්සාති න
ගණනති. න සථාචුඛිති. භික්ඛුතං වා සාමමණ්ඩනං වා වඤ
නං ආදිසති අතතො මුසාවාදං කත්වා * දසසිතවස්සානු
රූපෙන යථාචුඛිති වඤනං නාධිථාසෙති, න අංගනෙන අපි
බාහතිති අපෙති මෙ ඵතං පාපුණාතිති අංගනෙන න පටිබා
හති, න උපපාසථාදිසු සඤ්ඤාතිති උපපාසථ පචාරණාදිසු න
සඤ්ඤාති, ලිඛගමනගෙයොමාති ඵවසගෙයන සංවාසං නිව
තෙතති. සමානොති සනතො, ලිඛගානුරූපෙස සංවාසස්සාති
සාමණෙරලිඛගානුරූපෙස සාමණෙරසංවාසස්ස, සචෙ පන
කාසාගෙ ධුරං නිකම්පිත්ථා තගෙයා වා ඔද්දතචන්තිවගන්ථා වා
මේථුතගෙවතාදීති අස්සමණො නුත්ථා කාසායාති නිවාසෙති,
ලිඛගන්තෙතෙයො ගොති. සචෙ ගිතිසාවං පන්ඨමොතො කාසායං
ඔවට්ටිකං කත්වා අගෙද්දන වා අංගාරෙන ගිතිතිවාසෙන
තිවාසෙති, ගොහති නුඛො මෙ ගිතිලිඛිතං න සොහතිති විමං
නන්ථං, රකඛති තාව, ගොහතිති සමපට්ඨත්ථා පුන ලිඛිතං
යාදිංති, ලිඛගන්තෙතෙයො ගොති, ඔද්දතං නිවාසෙත්ථා විමං
නන්ථං.

* දසවිසති විසස, භුරුපෙන.

සමපටිච්ඡන්දෙසුපි එසෙව නයො, සෙවපි නිවන්තාසාවයො උපරි
 ඕද්දනං නිවාසෙත්වා ඒමංසති සමපටිච්ඡති වා රක්කති එව;
 අනිතිවිච්ඡං. අජකාපනිනතො'පි එසෙව නයොති පාරජිකං
 ආපනනතෙ හික්කුමහිපි එසෙව නයොති අනේවා. ඉදං වුත්තං
 නොති. සෙව කොපි හික්කු කාසායෙ සඋය්‍යානොව ඕද්දනං
 නිවාසෙත්වා චෙත්තං පටිසෙවිත්වා පුත කාසායානි නිවාසෙත්වා
 වය්‍යගණනාදිසෙදං සබ්බං විධිං ආපජ්ජති අයං හික්කුති
 දින්නලිඛය්‍ය අපරිච්චතතතා න ලිඛනෙත්තකො, ලිඛනානු
 රූපය්‍ය සංවාසය්‍ය සාදිතතතා නාපි සංවාසනේතකොති. විසෙද
 ඝනති පරදෙසං, ඉද්දඤ්ච වසෙඤ්චං සත්තව්‍යානං දසෙසං
 වුත්තං, යො පන සෙදෙසො'පි එවං කෙරුති, සො'පි සංවාසනේත
 කොව, සංවාසමත්තයෙසව්‍යානි ඉමිනා ලිඛනං පටිකම්පති. සෙව
 කොපි වුත්තපබ්බජිතො හික්කුමය්‍යානි ගණෙත්වා මහාපෙලාදීසු
 දිගමානං හත්තං ගණෙත්වා, සො'පි ථෙය්‍යසංවාසකො නොති,
 සයං සාමිසෙත්ථ සාමිසෙත්ථපටිපාටියා කුට්ටය්‍යානි ගණෙත්වා
 ගණගනනා ථෙය්‍යසංවාසකො න නොති, හික්කු පන හික්කුපටි
 පාටියා කුට්ටය්‍යානි ගණෙත්වා ගණගනනා ගණනගෙසන කාරෙ
 තබ්බො. තනු සංවාසො නාමි' එකං කමමං එකුද්දසො සමසිකකි
 භා'ති. අත හික්කුමය්‍යගණනාදිකො'පිති ආදී, ඉමිනා න තෙව
 ලං එකකමොදිකොමි කිරියගෙදෙ සංවාසොති ඉධාධිපපනො.
 අථචො තද්දෙසෙසු හික්කුමය්‍යගණනාදිකොපිති දසෙසති. ඉම
 සමිං අනේවානි ථෙය්‍යසංවාසකරණ, සිකකං පට්ටකකායානි
 සිකකං පට්ටච්ඡිත්වා, ඉදං වුත්තං නොති. සෙව කොපි හික්කු සිකකං
 පට්ටකකාය ලිඛනං අනපනෙත්වා දුස්සීලාං කමමං කත්වා වා අත
 ත්වා වා න මං කොපි ජානාතිති පුත සබ්බං පුබ්බ වුත්තං
 වය්‍යගණනාදිසෙදං විධිං පටිපජ්ජති, සො ථෙය්‍යසංවාසකො
 නොතිති.

සෙව පන කය්‍යවි රුජා කුචො නොති, සො එවං මෙ සොත්ති
 හවිස්සාතිති සයමෙව ලිඛනං ගණෙත්වා පලායති තං දිස්වා රසෙද්ද
 ආරොවෙනති. රුජ සෙව පබ්බජිතො න තං ලක්ඛා කිවි කාතුනති
 තස්මිං කොධං පටිවිනෙති, සො වුපසන්නං මෙ රුජගගනති
 සබ්බමජ්ජකි අනොසරිත්වා භිහිලිඛනං ගණෙත්වා අනතො පබ්බා
 ජෙතබ්බො. † අථාපි සායනං නිසාය මයා ජිවිතං ලඛං හද්දති
 අතං පබ්බජ්ජමිති උපනනානං වෙගො තෙතෙව ලිඛනන ආග
 නත්වා ආගනනු කවිත්තං න සාධිගති, හික්කුති පුචො වා අපුචො වා
 යොහුගමිත්තානං ආවිකත්වා පබ්බජ්ජං යාවති, ලිඛනං අපනෙත්වා

පබ්බාජෙතබ්බො සචෙ පන චතතං ඤාදියති, පබ්බජිතාලයං දුස්සෙය්ති, සබ්බං පුබ්බෙ වුත්තවස්සගණකාදිසෙදං පටිපජ්ජති, අයං පන න පබ්බාජෙතබ්බො, ඉධ පනෙතෙවො දුබ්බිකෙති ජිවිතුං අසනෙකානෙතො සයමෙව ලිඛිතං ගණෙතො සබ්බපාසණ්ඩියහතො නි භුඤ්ජෙනො, දුබ්බිකෙති විතීවිනො සබ්බමජ්ඣං අනොසරිතො ච ගිතීලිඛිත ගණෙතො, ආගතොති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව, අපරෙ මහාකන්තාරං නිත්ථරිතුකාමො නොති, සත්ථවානො ච පබ්බජෙන ගණෙතො ඤාප්ති, සො ඵලං මං සත්ථවානො ගණෙතො ගම්ඤ්ඤිති සයමෙව ලිඛිතං ගණෙතො සත්ථවානො සබ්බං කන්තාරං නිත්ථරිතො ඛෙමිනං පත්තො සබ්බමජ්ඣං අනොසරිතො ගිතීලිඛිතං ගණෙතො, ආගතොති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව, අපරෙ රුහුණෙය උපපන්න ජිවිතුං අසනෙකානෙතො සයමෙව ලිඛිතං ගණෙතො සබ්බපාසණ්ඩිය හතොති භුඤ්ජෙනො, රුහුණෙය වුපසන්න සබ්බමජ්ඣං අනො සරිතො ච ගිතීලිඛිතං ගණෙතො ආගතොති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව, අපරෙයං ඵෙතො වෙරිතො කුද්දො, හොති, සානෙතුකාමො නං විව රතී, සො ඵලං මම සොත්ථි ගම්ඤ්ඤිති සයමෙව ලිඛිතං ගණෙතො, චා පලායති, වෙරිතො කුතං සොති පරිසෙසෙනො පබ්බජිතො, පලානොති සුත්තො සචෙ පන පබ්බජිතො න ලබ්බො කිංචිකා භු නති තසමිං කොධං පටිවිසනති, සො වුපසන්තං මෙ චිත්තො නති සබ්බමජ්ඣං අනොසරිතො ච ගිතීලිඛිතං ගණෙතො, ආගතොති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව, අපරෙ ඤාතිකුලං ගනත්තො සික්ඛං පච්ඡ කම්භං ගිතී සුත්තො ඉමං නි විවරති ඉධ විතස්සනති සචෙ ඉමං නි ගණෙතො විහාරං ගම්ඤ්ඤිති අනාරම්භෙය මං වොරෙති ගණෙය්නති * යනාදියො නොපරිහරියාති කත්තො ගප්ච්ඡෙය් නති විවරකරණත්ථං නිවාසෙතො ච පාරාජිප්පො ච විහාරං ගප්ච්ඡති, තං දුරෙතො ආගප්ච්ඡනං දිස්සො සාමිසෙණ ච දහර ච අබ්බුත්ත චිත්තති, චතතං දුස්සෙය්නති, සො න ඤාදියති, යථාභුතමතොනං ආවිකරෙති, සචෙ භික්ඛු නද්දති මයං තං චුඤ්ඤියොමාති බලකො රෙත පබ්බාජෙතුකාමො නොනති, කාසො යාති අපනෙතො පුත පබ්බාජෙතබ්බො, සචෙ පන න ඉමෙ මම නිත්තොචතතොමං ජනනාති තං යෙව භික්ඛුතො පටිපනෙතො සබ්බං පුබ්බෙ වුත්තවස්සගණකාදිසෙදං ඵධං පටිපජ්ජති, අයං න පබ්බාජෙ තබ්බො, තෙනාහ-

භික්ඛුනිකා කතාරං ගුණවෙසිතෙයෙති වාති ආදි, ගය සද්දො වෙත්ථ පචෙතං යොජෙතබ්බො රජතෙයෙති දුබ්බිකෙති ගයෙතොති ආදිතො, ලිඛිතං ආදියෙති වෙසං ගණොති, ඉධාති ඉමෙයමිං සාසනෙ, සංවාසං නාගිවාසෙති ආව ගො සුඛමාන සොති භික්ඛුනං වෙඤ්ඤාතුකාමිතො අභාවතො යො සුඛමානෙයො

* ගණෙතො ගිංසනති.

යාව සංවාසං නාබිවාසෙති, තාව එස ගිහිමං සමිඤ්ඤාති ජනනතු
ති චිකුඛතාවිතෙන සතිපි හික්ඛුතං චිකුඛතුකාමනාං අභාවතො
දොසො නත්ති අප්පයසංවාසකො නාමාති ත වුච්චතීති අනේ.
තිත්තිසෙසු පක්කන්තකො පටිට්ඨො තිත්තිසපක්කන්තකො, සො
ච ත කෙවලං තත් පටිට්ඨමිතෙනතෙව තිත්තිස පක්කන්තකො
හොති, අප් චො තෙසං ලද්ධිගහණෙන, තෙනාහ සො පනාති
අදි, උපසම්පන්නාති ඉතිනා අනුපසම්පන්නා තිත්තිසපක්කන්ත
කො න හොතිති දසොති, වුත්තං හෙතං කුරුදුද්ධිකථායං
'අඤ්ඤා තිත්තිසපක්කන්තකො තාම උපසම්පන්නාතික්ඛුතො කපි
තො, තසො සාමණේරෙ සල්ලෙන තිත්තිසතො. ගතොපි පුත
පබ්බජ්ජා උපසම්පද්ධො ලභතීති. කුසවිත්තිකතති එත්තිදි
සද්දෙන එලකවණිජවාදිතං ගහණං, සවෙපි අයං පබ්බජ්ජා
සෙට්ඨාති සෙට්ඨාභාවං වා උපගමති, ත මුඤ්ඤාති තිත්තිසපක්ක
න්තකොච හොති, වනාතිති උක්ඛුටිකපාඨානාදීති වහාති,
සවෙ පන සොහති නුඛො මෙ තිත්තිසපබ්බජ්ජා ත නුඛො සොහ
තිති මිමංසනත්තං කුසවිත්තිකං නිවාසෙති, ජං වා බ්බති, බාරි
කාජං වා අදියති. යාව ත සම්පට්ඨති තං ලභිං, තාව රක්ඛති,
සම්පට්ඨති මනෙත තිත්තිසපක්කන්තකො හොති. අවුත්ත
විවරෙ පන කුසවිත්තිකතිවාසෙනතො රජගයාදීති තිත්තිසලිඛිතං
ගණන්තො ලද්ධියං අභාවෙන තෙව තිත්තිසපක්කන්තකො
හොති. අවුත්තසො සෙට්ඨාපිති නාගසුපණ්ණෙකකිංකරිකාදි
තො. යං තෙත් වත්තබ්බං, තං හෙට්ඨා වුත්තමෙමි.

යථා සමානජාතියස්ස විනොපතෙ කමමං ගරුතරං ත තථා
විජාතියස්සාති අහ මනුස්සාභිතිසාති, පුත්තසම්මතො මානා
පිතුසම්මසෙය්‍ය දත්තකිත්තිමතාදිවසෙනපි පුත්තවොහායෙ ලොකෙ
දියොති, හො ච ඛො පජ්ඣාසනොති නිප්පරිණාය සිද්ධිතං දසො
තුං "ජනෙනති"ති වුත්තං, ජනෙනතිති ච ජනිකා මාතාති
අනේ, යථා මනුස්සත්තසාවෙ සිතස්සෙව කුසලධර්මානං නික්ඛ
විසද්දුරහාවාපතති, යථා තං තිණ්ණමපි බොධිසත්තානං බොධි
සත්තස්ස නිබ්බතතියං, එවං මනුස්සත්තසාවෙ සිතස්සෙව අකුසල
ධර්මානමපි නික්ඛ විසද්දුරහාවාපතතිත්තාහ මනුස්සභූතෙන වා
ති. සඤ්චිච්ඡාති පාණොති සඤ්ඤාස සභිං වධිකවෙනතාය වෙන
ත්තා, අසං මාතුසාගතො නාමාති අයං අනන්තරියෙන මාතුසා
තකො නාම, සෙත පන මනුස්සිත්තිභූතාපි අජනිකා පොභාවතික
මාතා වා වුග්ගමාමා ජනිකාපි වා අමනුස්සිත්තිභූතා මාතාසාතිතා,
තස්ස පබ්බජ්ජා ත වාරිතා, තව අනන්තරියො හොති, සෙත සයං
තිරිච්ඡාතභූතෙන මනුස්සිත්තිභූතා මාතා සාතිතා, සොපි අනන්ත

රියො න හොති. තිරිච්ඡායනතතතා පජස්ස පබ්බජ්ජා පටිකම්
 නතා, කමමං පකස්ස භාරියං හොති. ආනන්තරියං ආනවෙච්ච
 නිව්ච්චි. යෙන මනුස්සාභුතො ජනනො පිතා සංගමි මනුස්සජාති
 සෙනෙව සතා ඤාතිච්ච ජිවිතා වොරෙපිතො, අයං පිතුසාත
 කො නාමාති, ඉමමන්ථං අතිදිසනො පිතුසාතනෙපි එතෙව න
 යොති අහ. සංවෙපිති වෙසියො පුතතා හොති, අයං මෙ පිතාති
 න ජානාති, යස්ස සමහවෙන නිබ්බන්ධනා, භො ව තෙන සාතිතො
 පිතුසාතකොනෙව සංඛං ගව්ඡති. ආනන්තරියඤ්ච පුතති, එළක
 වතුකකං සංභාමිවතුකකං වොරවතුකකං වෙත්ථ කප්ඵනබ්බං.
 එළකං මාරෙමිති අභිසන්ධිතාපි හි එළකථානෙ සිතං මනුස්සාභුතං
 මාතරං මා පිතරං මා මාරෙනො ආනන්තරියං පුතති මරණාධි
 පායෙනෙව ආනන්තරියවන්ත්තො විකොපිතතා, එළකාභිසන්ධි
 නා පන මාතාපිතුඅභිසන්ධිතා පා එළකං මාරෙනො ආනන්ත
 රියං න පුතති. ආනන්තරියවන්ත්තාභිසන්ධිතො, මාතාපිතුඅභිසන්ධිතා
 මාතාපිතෙර මාරෙනො පුතතෙව, එයෙව තයො ඉතරස්මිමි
 වතුකකවයො, සබ්බන්ථි පුරමං අභිසන්ධිවිතං අපමාණං වධක
 විතං පන තදුරමණ්ඤ්ජිවිතිත්ථිසංඤ්ච ආනන්තරියානන්තරිය
 භාවෙ පමාණං, අරහන්තසාතනොපි මනුස්සාඅරහන්තවයෙනෙව
 වෙදිතබ්බොති අහ සෙන අනන්තමයො ගිහිලිමෙභ සිද්ධාපිති
 අදි, අමනුස්සජාතිකප්ඵන අරහන්තං මනුස්සජාතියං වා අවසෙ
 සං අරියපුගලං සාතෙත්ථ, ආනන්තරියො න හොති, පබ්බජ්ජා,
 පිස්ස න මාරතා, කමමං පන බලවං හොති. තිරිච්ඡානො මනුස්ස
 අරහන්තමපි සාතෙත්ථ, ආනන්තරියො න හොති. කමමං පන
 භාරියනති, අයමෙත්ථ විතිව්ඡයො, යථා මාතාපිතුසු එවං අර
 හන්තපි එළකවතුකකාදිති වෙදිතබ්බොති.

පකනතතං ගිකුක්ඛිනති පරිසුඛසීලං උභයො සමෙඝ උප
 ගමපනං ගිකුක්ඛිං, යො පන කායසංසග්ග න සීලවිතාසං පාපෙ
 ති, තස්ස පබ්බජ්ජා ව උපගමපදු ව න වාරිතා, බලකකාරෙන බදු
 තවන්ථවසනං කත්වා අතිව්ඡිද්ධං ගෙව දුෂ්ඨෙනොපි ගිකුක්ඛි
 දුෂ්ඨො ගෙව, බලකකාරෙන පන බදුතවන්ථවසනං කත්වා ඉව්ඡ
 මාතං දුෂ්ඨෙනො ගිකුක්ඛිදුෂ්ඨො න හොති. කසමා' යගමා
 ගිහිභාවසමපටිව්ඡිතමනෙතෙගෙව සං අගිකුක්ඛිති හොති. සතිං සීල
 විපනං පන පච්ඡා දුෂ්ඨෙනො ගිකුක්ඛිතාසං සාමණේරස්ස ව විපටි
 පජ්ජෙනො තෙව ගිකුක්ඛිදුෂ්ඨො හොති, පබ්බජ්ජං උපගමප
 දඤ්ච ලභති, ධම්මෙතො උග්ගතං අපගතං උච්චමං, උච්චිතයන්ති
 එන්ථාපි එයෙව තයො. වතුහිතං කමමානනති, අපරොක්ත
 ඤාතතිඤාතතිදුභිසංඤාතතිවතුන්ථසංඛාතානං වතුහිතං කමමානං,
 ඉමෙඝං හි අඤ්ඤාතරං සමසකමමං එකසිමායං විසුං කප්ඵනෙතන

සමෙකා හි නොනා නාම හොති, තෙන වුතතං චතුහසිං කම්මානං අසද්දසාදවසෙකා සමානං හිඤ්ඤාති, දුට්ඨවිනොදනානි වුතතමෙව තං විහාමෙතුං වධකවිනොදනානි වුතතං, වධකමෙවතාග්ගි දස්සිතං විතතං ඉධ දුට්ඨවිතතං නාම. ලොකිතං උප්පාදෙතිති අනොකරිතෙව ලොකිතං උප්පාදෙති, සද්දේවං කතෙතිති අධිප්පාදො. තති තථාගතස්ස අභෙජ්ජකායනාය, පරුපිකක මෙන වමං ජිජ්ඣා ලොකිතං පග්ගරති සර්රස්ස පන අනොකෙව එකස්මිං ධාතෙ ලොකිතං සමොසරති, ආසාතෙන පකුප්ප මානං සද්දේවං හොති. තං සක්ඛායෙතං වුතතං, යො පන රොග වුපසමනතං ජිවිතො විය එංලොකා පුත්තිංසද්දව ලොකිතසද්දව නිගරිතා, එංසුං කාතෙති, අයං ලොකිතුප්පාදකො න හොති. බහුං පන භයං පුසද්දං පසවති.

දුට්ඨමපි බ්‍යාසද්දනනති යථා වුතතකමමවගතො සමුට්ඨිතං ඉති නිමිතතං පුරිසනිමිතතං වාති දුට්ඨමපි බ්‍යාසද්දනං, ඉතිතාච විකතෙත උග්ගොබ්‍යාසද්දනකොති අසමාධිකරණවිසයො බාහිරන්තසමායො, පුරිමපදෙ විගතතිඅලොපොති දස්සෙති සො දුට්ඨො හොති, ඉතිඋග්ගොබ්‍යාසද්දනකො පුරිසඋග්ගො බ්‍යාසද්දනකොති, තත්ථ ඉතිඋග්ගොබ්‍යාසද්දනකස්ස ඉතිනිමිතතං පාකවං හොති, පුරිසනිමිතතං පටිච්ඡන්තං, පුරිසඋග්ගොබ්‍යාසද්දනකස්ස පුරිසනිමිතතං පාකවං ඉතිනිමිතතං පටිච්ඡන්තං, ඉති උග්ගොබ්‍යාසද්දනකස්ස ඉතිසු පුරිසතතං කතෙතස්ස ඉති නිමිතතං පටිච්ඡන්තං හොති, පුරිසනිමිතතං පාකවං, පුරිසඋග්ගොබ්‍යාසද්දනකස්ස පුරිසානං ඉතිතාච උපග්ගව්‍යන්තස්ස පුරිස නිමිතතං පටිච්ඡන්තං හොති, ඉතිනිමිතතං පාකවං හොති, ඉති උග්ගොබ්‍යාසද්දනකො සග්ගද්ධි ගබ්භං ගණ්ඨාති, පරසද්ධි ගණ්ඨා පෙති, පුරිසඋග්ගොබ්‍යාසද්දනකො පක සග්ගං න ගණ්ඨාති. පරං ගණ්ඨාපෙතිති, ඉදමෙතෙසං තාතාකරණං.

අසම්මසනානිති අගගණාති අවචනාති, අයං ඉසම්භනා මොති උපසම්පදාමෙකස්ස අකිත්තනනති යස්ස උපසම්පදා කරස්සෙති තස්ස අකිත්තනං, "සුණංතු මෙ භනෙන සමෙකා අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධිරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙට්ඨාති" චන්තං බ්බ අයං ධම්මරක්ඛිතොති අවචනාති වුතතං හොති. ඉසම්භනාමිස්ස උපසම්පදාපෙට්ඨාති උපජ්ඣායස්ස අකිත්තනනති "සුණංතු මෙ භනෙන සමෙකා අයං ධම්මරක්ඛිතො ආයස්මතො බුද්ධිරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙට්ඨාති" චන්තං බ්බ "සුණංතු මෙ භනෙන සමෙකා අයං ධම්මරක්ඛිතො උපසම්පදාපෙට්ඨාති" චන්තා ආයස්මතො බුද්ධිරක්ඛිතස්සාති අවචනං, සබ්බෙනි සබ්බං සද්දාතිසා අනුමොරණනති සද්දාති අභිපෙත්වා චතුකඛ්ඤාං කමමවාචාය එච

අනුසාමිකතමමයා කරණ, සමස්තය නම් උපෙත, සාපනයන් පිරිවිජන, ගොපි එක සැනැති රූපයා සැනැති වා විකල්පය වා අනුසාමික කණය, අයුරි සාමයා කපෙතිගෙව. දුර, විවරණ නම් අසැසුම අනෙක වනුයේ වනුයේ අසැසුම වීම. කසම, කුමමවා, කණයෙනක හිකුනා යොග:-

සිවිල් ධනිකයෙක් ලෙස රජයේ සේවයේ නියෝජිතයෙක්, සමාජයේ වටිනාකමක් සහිතව සේවය කරනු ලබන පුද්ගලයෙක්.

ට්‍රිකෝනා, අයං සුසුරුපලකෙනවනෙබ්බා. එත්ථ හි සිපිලං නාම
 පඤ්චස්ථ වග්ගෙස්ස පඨමිකනිශං, ධර්මානං නාම තෙසෙව උති
 යඤ්ච වතුත්ථංව, දිශන්ති දිශෙන කාලෙන වත්තබ්බං අකාරදී,
 රසානති තතො උපබ්බිකාලෙන වත්තබ්බං. අකාරදී, ගරුක
 නති දිශමෙව, යං වා අඥාසමතො බුද්ධිරක්ඛිතජේරසා යසා
 නකබ්බිතීති එවං සංයොගපරං කත්වා ට්‍රිවචනී, ලුහුකනති රසා
 මෙව, යං වා අඥාසමතො බුද්ධිරක්ඛිතජේරසා යසා නකබ්බි
 තීති එවං අසංයොගපරං කත්වා ට්‍රිවචනී. නිග්ගහිතනති යං කර
 ණානි නිග්ගහෙත්වා අවිසාජේත්වා. අවිවෘතන මුඛෙන සායුතා
 සිකං කත්වා වත්තබ්බං, සමබ්බිතනති යං පරපදෙන සමබ්බිතනී,
 භුණ්තිසායාති වා භුණ්තසායාති වා ට්‍රිවචනී, වච්ඡේදනනති යං පර
 පදෙන අසමබ්බිතනී කත්වා විව්ඡේදිත්වා. භුණ්ති අසායාති වා භුණ්ත
 අසායාති වා ට්‍රිවචනී, විමුක්ඛනනති යං කරණානි අනිග්ගහෙත්වා,
 විසාජේත්වා විවෘතන මුඛෙන අයුතාසිකං කත්වා ට්‍රිවචනී,
 තත්ථ සුණාතු මෙති වත්තබ්බෙ තකාරසා එකාරං කත්වා සුණාට්ඨි
 මෙති වචනං සිපිලසා ධර්මකරණං නාම, තථා පත්තකලලං
 එසා ඤාතනීති වත්තබ්බෙ පත්තකලලං එසා ඤාතනීති වචනඤ්ච,
 හතෙන සමෙසාති වත්තබ්බෙ හකාරසකාරං ඛකාරහකාරෙ
 තත්වා හතෙන සමෙසාති වචනං ධර්මසා සිපිලකරණං නාම,
 සුණාතු මෙති විවෘතන මුඛෙන වත්තබ්බෙ සුණන්තා මෙති වා,
 එසා ඤාතනීති වත්තබ්බෙ එසා ඤාතනීති වා අවිවෘතන මුඛෙන
 සායුතාසිකං කත්වා වචනං විමුක්ඛනසා නිග්ගහිතවචනං නාම,
 පත්තකලලනති අවිවෘතන මුඛෙන අයුතාසිකං කත්වා වත්ත
 බ්බෙ පත්තකලලාති විවෘතන මුඛෙන අයුතාසිකං අකත්වා වච
 නං නිග්ගහිතසා විමුක්ඛනවචනං නාම, ඉති සිපිලෙ * කත්තබ්බෙ
 ධර්මං, ධර්මෙන කත්තබ්බෙ සිපිලං, විමුක්ඛන කත්තබ්බෙ නිග්ග
 හිතං, නිග්ගහිතෙ කත්තබ්බෙ විමුක්ඛනනති, ඉමානි වග්ගාරි බ්‍රාහ්මණ
 නාති අනෙකාකමමවායාකමමං උසෙන්නති. එවං වදනොපි

අඤ්ඤාසම්මං අකකිංසර චතතංබල අඤ්ඤං චදති, දුරුත්තං කතෙරු තිති චුච්චති. ඉතෙරෙසු පන දීඝරක්ඛාදිසු ඡත්ත බ්‍යඤ්ඤානෙසු දීඝ ධර්මෙන දීඝමෙව රක්ඛධර්මෙන රක්ඛමෙවාති එවං යථාධර්මෙන තං තදෙව අකකිරං භාසනෙනා අනුකකමුභතං පච්චෙණිං අවි නාසෙසනෙනා කමමවාමා කාතබ්බා, සචෙ පන එවං අකකිං දීඝෙ චතතංබල රක්ඛං, රක්ඛං වා චතතංබල දීඝං චදති, තථා ගරුකෙ චතතංබල ලහුකං ලහුකෙ වා චතතංබල ගරුකං චදති, සමබ්බෙ වා පන චතතංබල වචජීතං වචජීතෙ වා චතතංබල සමබ්බෙ චදති, එවං චුතෙනපි කමමවාමා න කුප්පති, ඉමාති හි ඡ බ්‍යඤ්ඤානාති කමමං න කොපෙනා. යං පන සුත්තනනාතිකපෙරු “දකාතෙරු තකාරමාපජ්ජති, තකාතෙරු දකාරමාපජ්ජති, වකාතෙරු ජකාරමාපජ්ජති, ජකාතෙරු චකාරමාපජ්ජති, යකාතෙරු කකාරමාපජ්ජති, කකාතෙරු යකාරමාපජ්ජති,* තසමා දකාරදිසු චතතංබල සු තකාරදිකං වචනං න විරුජ්ඣති”ති චදනාති, නං කමම වාමං පච්චා න චට්ඨති. තසමා විනයබ්‍යවේන තෙව දකාතෙරු තකාතෙරු කාතබ්බා-පෙ-න කකාතෙරු යකාතෙරු, යථා පාලියා තිරුත්තං සොධෙත්වා දසවිධාය බ්‍යඤ්ඤානතිරුත්තාය චුත්තදෙසෙ පරිභරෙනෙනා කමමවාමා කාතබ්බා ඉතරථා හි සාවනං භාපෙති නාම, ඤාතතිං අධිපෙත්වා පඨමං අනුසාවනකරණෙනා සමබ්බෙත්වා.

සංවේනිකා හිකනු කම්මප්පනනාති යත්තකා හිකනු තස්ස උප සම්පදාකමමස්ස පනතා යුත්තා අනුරුපා, තෙ ව බො සබ්බනාති මෙන පරිශ්‍යෙයන හත්ථපාසං අවිජ්ජිත්වා එකසීමධර්මා පඤ්ච පකත තතා හිකනු, න තෙති විනා තං කමමං කර්මති, න තෙසං ඡන්දෙ වා පාරිසුඛි වා එති. අවසෙසා පන සචෙපි සහස්සමිත්තා කොනාති. සචෙ එකසීමධර්මා එකසමිං ධාතෙ සමානසංවාසකා සෙබ්බ ඡන්දර භාව කොනාති, ඡන්දපාරිසුඛිං දත්වා අවජ්ජනතු වා මා වා කමමං න කුප්පති. සමිකෙකාසනනාති නිවාරණං, නිවාරිති එත්ථ එඉං තද යත්තචුත්තනායාති ධාතං කාරණං, ඉධ පන උපසම්පදාකමමකර ණස්ස කාරණතතා උපසම්පදාකමමවාමාසබ්බානං භගවතො චච නං චුච්චති, තෙනාහ කාරණාරහනනා පන සන්ත්තසංහාරහ නතාති, යථා ව තං කමමං කතතබ්බනාති භගවතා අනුසීමධර්මා තථාකරණං උපසම්පදාකමමස්ස කාරණං කොනාති ධාතාරහං කාම, තෙවි පන ධාතාරහෙනනාති එත්ථ න හත්ථච්ඡෙනා පබ්බං ජෙතාබ්බාති ආදි සන්ත්තසංහාර ධාතනාති චදනාති, ඉධාති ඉමසමි පාරජිකෙ, යථා ව ඉධ එවං සබ්බන්තාපි ලොකවජ්ජසිකකාපදෙසු අයපෙව අධිපෙපතොති චෙදිතබ්බො. තෙනාහ සඤ්ඤානාති

* ලකාතෙරු යකාරමාපජ්ජති තකාතෙරු කකාරමාපජ්ජති.

විදේශීය සන්නායී ආදී, අප සැසඳූ පිහිටි එහි හිකුළු පසම්පන්නාදයෝපි,
කර්මමතයෝ විසඳුණුයහි? පසුදැනටි * වදේශීය සිකිකාපදෙසු
අපසුදැනටි සහසහයෝ ගවර්නර්හි, අනර්ථයෝ ආපනනතයෝ, කර්ම
වේදප්‍රගහලෝ අහබ්බෝ ආපනනි: ආපජ්ජතුං බුඛි: ව පච්චිකා බුඛි: ව,
වේදප්‍රගහලෝ හබ්බෝ ආපනනි: ආපජ්ජතුං හිකුළු ව හිකුළුතිදෙයෝ
වැනි සාමසුදුසුපන: වුතනතයෝ, එහි හිකුළු පසම්පන්නාදයෝපි
අසංචිච්චි අසනිකා අවිතතකසහසෙය්‍යාපනතිආදිදෙයෝ පණ්ණ
තතිවජ්ජෝ ආපජ්ජනතිහි අනර්ථයෝ ආපනනං. ඉද්දති හිකුළු නතති
ඉමං පදං විසසසනර්ථයෝවදෙයෝ විසුං අමිණ්ණ්ණතීච යං සිකිකාදව
සාජ්චසුදව සමාපනනතයෝ හිකුළුතං සිකිකාසාජ්චසමාපනනා
ගතීහි, තං දෙය්‍යපනනා හිකුළුතං සිකිකාසාජ්චසමාපනනාහි
ආහ.

සිකතිතබ්බාති සිකතා, පාතිමොකකසංවරසීලං, සහජ්චන්ති ඵළාති සාජ්චං, මාතිකාදිභෙද පණ්ණත්ති, සිකතා ච සාජ්චඤ්ච සිකතාසාජ්චං තදුභයං සමාපනෙනා උපනතොති සිකතාසාජ්ච සමාපනෙනා, තෙනාහ සා තිකුමුතනති ආදි, ඵළා ච සිකතාති සාජ්චසහවරියතො අභිසීලසිකතාච අභිපෙපතාති ආහ අභිසීල සබ්බානාති, අභිකං උත්තමං සීලනාති අභිසීලං, අභිසීලනාති සබ්බා තා අභිසීලසබ්බාතා, කතමං පනෙනා ඵ සීලං? කතමං අභිසීලනාති? චුච්චෙන, පඤ්චබහදසබ්බසීලං තාච සීලමෙව, න තං අභිසීලං, පාතිමොකකසංවරසීලං පන අභිසීලනාති චුච්චති, තං ති සුරිඥො චිය පජ්ජාතානං සිහෙරු චිය පබ්බතානං සබ්බලොකියසීලානං අභිකඤ්ඤාච උත්තමඤ්ඤා, බුද්ධිපාදෙඥෙව පචතනති, න චිතා බුද්ධිපාදා, නති තං පඤ්ඤනාති උග්ගිරිතො අඤ්ඤා ඤතො ඤපෙ තුං † සනෙකාති, බුද්ධියෙව පනස්ස සබ්බසො කායච්චිචාරස්සා චාරසොතං ජ්ඣදිතො තස්ස තස්ස චිතිකකමස්ස අනුච්චිකං තං තං සීලසංවරං පඤ්ඤාපෙනා. පාතිමොකකසංවරසීලපතාපි ච මග්ගඵලසම්පයුතනමෙව සීලං අභිසීලං, තම්පන ඉධ අභතිපෙප තං; නති තං සමාපනෙනා මෙත්රිතං බම්මං පතිසෙවති. ඵනෙති නානාදෙසජ්ඣිභොතනාදිභෙදභිත්තා තිකුමු සහ ජීවන්තිති ඵකුඤ්ඤාදිවිසෙක සහ සංචිතනනති, තෙනාහ පිකජ්චිකා සහා ගමුතනිතොති, සිකතාපදසංඛාතනාති පණ්ණත්ති සබ්බාතං, සාපි ති චිරති ආදිතං දීපකතො සිකතාපදනාති චුච්චති. චුතනම්පි මෙ තං “සිකතාපදනාති සො තන්තා මකාසො පදකාසො නිරුතති කාසො බ්බඤ්ජකාසො”ති, ගන්ථාති තෙසු, සිකතං පටිපුර

* **ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସଭା**

† ဗိသုသိဒ္ဓိဗေဒိဗျူဟံ.

ගෙනාහි අභිනවබලපරිච්ඡේදනතත්වබලකරණමයභව වාරිතන වාරිතනසංඛ්‍යාතං දුෂ්ටං සිලං පරිපූරණෙනාහි අනන්තං. වාරිතන සිලවශෙන විරහිතපසුතනවෙනතං වාරිතනසිලවශෙන විරහි විපසුතනං වෙනතසු අතනහි වෙනතනෙනාහි වුතනං ගොති; සාපිට්ඨක අවිනිශ්චිතතෙනාහි සිකිංසද්ධි අමද්ධතෙනා, සිල සංවරණං සාපිට්ඨිකිකමනසුදාහි ඉදමෙව වයං ඉධ සමාපජ්ජ තං කාමාහි අධිපායො, තත්ත්වං සාපිට්ඨිකිකමනසුදාහි සිකිංසද්ධි යං පව්වයො තසාහිකමනතො හි යාව මගා සිකිංස පරිපූරිති අපිට්ඨිකිකං පරිපූරණෙනාහි ඉමිතා විරහිවෙනතසංඛ්‍යා තසා සිලසංවරයා විනිශ්චයො සනාතන පව්වතනාලොව ගති නො. අවිනිශ්චිතතෙනාහි ඉමිතා පන අපව්වතනාලොව, සිකිංස හි පරිපූරණවශෙන අතනහි පව්වතනතෙනාපි නිද්දිව වෙන අපව්වතනතෙනාපි විනිකමාහාවා සිකිංසවශෙන සමාපනනාහි වුවහි, යසම සිකිංසව්වකාතසා එකවිධං දුබ්බ ලාභිකමං අනන්තං ගොති, තසාහි තං සකිංස "සිකිංස අපව්වකා යා"හි පදයා අනන්තං විවරතනා දුබ්බ ලාභං අනාචිකාහි අභාහි දසෙයාහි සිකිංස අපව්වකාහි දුබ්බ ලාභං අනාචිකාහි අද මා, තත්ත්වං සිංස යසම ත සබ්බං දුබ්බ ලාභිකමං සිකිංසව්වකා තං තසා දුබ්බ ලාභං අනාචිකාහි පරිමං විනා තසා අනන්ත මතත්තං සිකිංස අපව්වකායාහි වතනබ්බතා, තං ත, තසා-අනන්ත නුකමාහාවෙන, සිකිංසාපිට්ඨිකමනතොහි හි වුතනතනා යං සිකිංස සමාපනනා තං අපව්වකා, යසම සාපිට්ඨිකමනතො තත්ත්වං දුබ්බ ලාභං අනාචිකාහි වුවහිතෙන අනුකමෙන අනන්ත වුතනා ගොති න අසුද්ධ, තසම ඉදමෙව පරිමං වුතනතා, ඉදහි තද්ධතමෙව පාකමං කතා දසෙයාහි ගාහාහි අදිමා, නදහාවෙනාහි තෙසං විනාදිතං අභාවෙන, විවිධාහිමගා විනතනාහි අපනනාහිමගා විනතන; දවාහි සහසා, ගොති අසුද්ධ හඬිතුකාමො සහසා වුද්ධං පව්වකාමිති ගණිති අයං දවා වදහි නාම, රවාහි විරජ්ජිතා, ගොති අසුද්ධ හඬිතුකාමො විරජ්ජිතා වුද්ධං පව්වකාමිති ගණිති, අයං රවා ගණිති නාම, පුරිමෙන ගො විනතොහි වෙ? පුරිමං පනිතසාපි සහසා වෙන අසුද්ධ ගණිතං, ඉදං පන මනුෂ්‍යා මොවුතනා පකි ලතතසා අසුද්ධ ගණිතාමිති අසුද්ධ ගණිතං. අනන්තමයාහි මවිසුද්ධතාහි කරණසම්පන්නා අභාවෙනා මො කප්පනබ්බ කප්පනුමසනකා, නතා හුතා අසුද්ධ කප්පනා රවා ගණිති නාමාහි එක; උප්පිච්ඡං උප්පිච්ඡායාහි උප්පිච්ඡායො, තං උප්පිච්ඡායො; එවං සකිංසව්වකාමිති වෙ අනිකමනබ්බතා අදිතා

ආචාරසිකධාප නමො ආචරියො, අනන්ත සමපෙ ව්‍යති සිලොනා
 හි අනෙතවාසී, විහනති අලොභෙන. යථා වෙනකසරූපකානි, සමා
 නො උපජ්ඣායො අස්සාති යමානුපජ්ඣායකො, එවං සමානා
 වරියකො, සමුගමවාසිනාති හිනක්ඛං, සො හි එකකමං එකුදො
 සො සමසිකධානාති ඉමං බ්‍රහමං සද්ධං වරිති සමුගමවාරිති
 වුවවති. එවං චුතතානනති එවං පදහාජනිය. චුතතානං; යථාහි
 ලොකෙ සස්සානං විරූහනට්ඨානං ඛෙත්තනති වුවවති, එවමි
 නීපි බුද්ධිති පදනි සිකධාපවකධානස්ස විරූහනට්ඨානතතා
 ඛෙත්තනනති වුවවතිති ආහ. ඉමමස්සං මාවිසතිසො ඛෙත්තපදන
 නති යස්මා පනෙනෙසං මෙවමනෙතිපි සිකධාපවකධානං නොති,
 තස්මා සමෙවමවතස්සාති චුතතං, විවිධං එකසමිං යෙව අනෙව වව
 තං විවවතං, විවවතමෙව මෙවවතං, පරිශායකාමිං; සතමෙවම
 නෙතිති සමෙවමතං තස්ස සමෙවමතස්සාති එත්ථ ව වණණපඨාන
 ආහතං නාමිසසස්සං උපාලිතාථාසු තාමසතං අඤ්ඤති ව ගුණ
 තො උබහමානාති නාමාති බුඬිමෙවමතාතිති මෙදිතබ්බාති
 සබ්බාතිපි ධම්මස්ස නාමාති ධම්මමෙවමතාතිති මෙදිතබ්බාති,
 එස නයො සබ්බත්ථ. නොසු සං කිඤ්චි චතතුකාමස්ස සං කිඤ්චි
 වදන්තො සිකධාසමෙවකධානං නොතිති තෙසු වාසිසත්තිය. ඛෙත්ත
 පදෙසු යං කිඤ්චි එකපදං චතතුකාමස්ස තතො අඤ්ඤං යං කිඤ්චි
 පදමපි වටිනෙදං. භන්තො වදන්තො ඛෙත්තපදන්තොගධතතො
 සිකධාපවකධානං නොතිති අනෙත්ථ.

ඉදං චුතතං නොති. සමෙව පනායං බුද්ධිං පවකධාමිති චතතු
 කාමො පදපච්චාගට්ඨං භන්තො පවකධාමි බුඬිනති වා වදෙය්‍ය,
 මිලකධාසාදිසු වා අඤ්ඤතරහාසාය තමත්ථං මදෙය්‍ය,බුද්ධිං පව
 කධාමිති චතතුකාමො උපපටිපාටියා ධම්මං පච්චාකධාමිති වා, සබ්
 ගමවාරි පවකධාමිති වා වදෙය්‍ය,සසයාථාපි උත්තරිමනුස්ස ධම්ම
 විහසෙත පඨමං ක්කානං සමාපජ්ජාමිති වා චතතුකාමො දුතියජ්ඣා
 නනති වදනි;තමෙ යස්ස වදනි සො අය. හිනක්ඛාමං වරිතුසාමො
 එතමත්ථං වදනිති එතතාමනෙත්තමපි ජානාතිති විරඬං භාම තත්ථි;
 ඛෙත්තමෙව මිතිණ්ණං පවකධායාව නොති සිකධා, සකතතතා
 වා බ්‍රහමතතා වා චුතසතතා විස චුතොව නොති සාසතාති; අල
 නති නොතු, පරිශතතනති අනෙත්ථ, කිනතු මෙති සිංමය්‍යං කිවං
 කාරණීයං කිං සාමධතබ්බනති අනෙත්ථ, නාමමපඨාති තත්ථි මම
 අනෙත්ථ, සුමුහතාගනති සුමුමුතතො අතං, සුමිමෙති ප්‍රදාසති
 පගෙතිති බුඬාදිති සබ්‍රහමවාරිපරිශතෙතති පරිමෙති ප්‍රදාසපදෙති
 නොනුහාහං මෙවමනෙතිගතනති එත්ථ නොනුහාති පරිමිතකකදස්ස
 නො නිපාතො ඉදං චුතතං නොති, “සවායං බුද්ධිං පවකධායං

සාධු වන මෙ සියැති, ආදියදෙන පව්වාවිකල්පනී වා, පව්වාවිකල්පි
 සාමිති වා, හවිසාමිති වා, හොමිති වා, ජාතාමිති වා, අමිති වා,
 එවං භූතානං ගහණං, සචෙ පන අජ්ජ පට්ඨාය හිතීති මං ඛායෙති
 තී වා ජාතාමිති වා, සඤ්ජාතාමිති වා, මහාසිකායෙති වා, මං ඛායෙ
 තී වා, වදන් අරියකෙන වා, වදන් මිලකෙතික වා; එවමෙතස්මිං
 අනෙවු පුත්තන ඥාන වදන් සචෙ යො ජාතාමිති පව්වකල්පනා නොති
 සිකිකා; එසනගො සෙසෙසුපි උපාසකානාදිසු සත්තසු පදෙසු;
 එත් ව අරියකං නාම මාහබ්බසාහාරෙ, මිලකං නාම අනරිය
 කො අනිදම්මාදි, අකල්පි ලිඛනානි බුද්ධං පව්වකල්පිති ආදිතා
 අසෙසෙසු දස්සනත්තං අකල්පිතං. අධිප්පායවිඤ්ඤාපකො
 අබ්බුලසංකොචනාදිකො හත්ථිකොරො හත්ථුද්දා, හත්ථසද්දො
 වෙත්ත කදෙකදෙසෙසු අබ්බුලසු දට්ඨබ්බො. "න සබ්බං හත්තං
 මුඛෙ පකම්පියාමිති ආදිසු විය; තස්මා අධිප්පායවිඤ්ඤාපකස්ස
 අබ්බුලසංකොචනාදිතා හත්ථිකොරස්ස දස්සනං හත්ථුද්දාදිති
 දස්සනානි එවමෙත්ත අනෙවු දට්ඨබ්බො. ආදියදෙන සිසකම්ප
 න දස්සනාදි සංගණනාති.

උමමනනාබිත්තනවිත්තවෙදනට්ඨානානි එත් උමමනනකො
 ති පිත්තමමනනකො, බිත්තවිත්තනාති යකෙති කතවිත්තවිකෙති
 පො, ඥානමමනනකොති වුත්තං නොති. උතිත්තං පන විසෙසො
 අනාපත්තිවාරෙ අවිහවිස්සති. වෙදනට්ඨාති බලවතියා දුක්ඛ
 වෙදනාය පුට්ඨා; මුඛප්පරෙතො, තෙන විප්පලපතෙන පව්ව
 කල්පනාපි අපව්වකල්පනා නොති. මිඤ්ඤාත්තිකො හොතිති සහ
 කො වා විසහාගො වා ගහට්ඨා වා පබ්බජිතො වා විඤ්ඤා වා යො
 නොවි මුත්තස්සා නොති, උමමනනාදිනානි එත් ආදියදෙන
 බිත්තවිත්තවෙදනට්ඨාදවතාතිරත්තනගතානං ගහණං. තත්ථ
 උමමනනකබිත්තනවිත්තවෙදනට්ඨාතිරත්තනගතානං සන්තික
 පව්වකල්පනාපි අජනනභාවෙන අපව්වකල්පනා නොති, දෙවතාය
 පන භනතිකෙ අතිබිප්පං ජාතනභාවෙන, දෙවතා නාම මහා
 පඤ්ඤා තිසෙතුකපටිසන්තිකා අතිබිප්පං ජාතනාති. විත්තඤ්ඤා නා
 මෙතං ලහුපට්ඨිතතං, තස්මා විත්තලහුතස්ස පුත්තලස්ස විත්ත
 මිසෙතෙව මා අතිබිප්පං විතාසො අනොසීති දෙවතාය සන්තික
 සිකිකාපව්වකල්පනං පටිකම්පි. තෙන වුත්තං නව උමමනනාදි
 නං අසෙසෙසුනෙති. දුතෙන වාති මම සිකිකාපව්වකල්පනාචං
 කප්ථෙති බුබ්බසනවසෙන දුතෙන වා; පණ්ණාන වාති
 පණ්ණාන ලිඛිතා පටිකානවසෙන පණ්ණාන මා; අචෙ තෙ සිකිකා
 පව්වකල්පනභාවං ජාතනාති සමබ්බො.

ආවජ්ජනසමයෙති අත්තාගොගසමයෙ, ඉමිතා නං බණ්
 යෙව පන අපුබ්බං අවරිතං දුජ්ජානනාති දස්සෙති, මව්නානගත

රෙමවානි මවනසස අනන්තරමෙව, අවජ්ජනසමයෙවානි අනෙවා,
එව සද්දන පන විරෙන ජානනං පටිකම්පති. උක්කණ්ඩිතොති
අනභිරතියා ඉමසමිං සාසනෙ කිව්ජ්ජිතං පතොතා, අථවා අජ්ජ
යාමි සෙව යාමි ඉතො සාමි එත්ථ යාමිති උචං කණ්ඩං කතො විහර
මානො ඉක්කිතොතො අපකකෙගොති වුතනං නොති. ඉද්දො “අන
භිරතො සාමසුද්ධ වවිභුකාමො”ති අදිනං උපලකඛණං, ගෙන
ගෙනමි-සප-ස්තනානිති තාව උක්කණ්ඩිතොති වා ගිතිතාවං
පථයතීති වා අනභිරතොති වා සාමසුද්ධා වවිභුකාමොති වා
ගෙන ගෙනමි අකාරෙන සික්කාපච්චකතානං ජානනා, ඉදං
ති සික්කාපච්චකතානො උපරි අභුතරුවනදුමුලවා, අතත
කාමිදුමුදෙසභුතාරුවනසික්කාපදාති ව එකපරිවෙජ්ජති, අව
ජ්ජනසමයෙ සුද්ධෙව සිසං එනති, කිං අයං භණ්ණති කඩිබා
විරෙන සුද්ධෙ සිසං ත එනති, තෙනාං අඨ අපරභාගෙති
අදි; අථ විතනං සිතට්ඨානෙ මිත්තමපි නියමෙත්වා, එතෙසං
අරෙවෙමිති වදති; තෙසු එකසමිං ජානනෙතපි මිසු ජානනෙත
සුපි පච්චකතාව නොති සික්කා; එවං සමබ්බුලෙසුපි වෙදිතබ්බං,
වුතනනිගෙනොති “තසං වචනානන්තර”නති අදිනං වුතනන
තයෙන, ගො නොමි මුණුසංස්ථිතොති අනන්තමෙසො නවකමි
තං උපාදාය ගො නොමි මුණුසංස්ථිතොති, වුතනං ගෙනං සමන්තපාසා
දිකායං “සෙව පන අනභිරතියා පිළිවෙතො සභාගෙ තිනු පරිසරික
මානො ගො නොමි ජනාතුති උච්චාසදං කාරෙතොතො බුඬං පච්ච
කතාමිති වදති, තොදො අවිදුරෙ සිතො නවකමිතො වා අසුද්ධ
වා සමසුද්ධා පුරිසො සුත්වා උක්කණ්ඩිතො අයං සමගො ගිති
සාවං පථයති සාසනො වුතොති ජනාති පච්චකතාව
නොති සික්කාති, සෙව වචනත්ථං සුද්ධාපි අයං උක්කණ්ඩිතොති
වා ගිතිතාවං පථයති වා ත ජානාති අපච්චකතාව නොති
සික්කා, සෙව පන වචනත්ථං අභිනිත්වාපි උක්කණ්ඩිතොති වා ගිති
තාවං පථෙති වා ජනාති පච්චකතාව නොති සික්කා දවාසපිති
කිලාධිපපායෙතපි, විතනාදිනං මගෙනොති විතනාදිනං වා ඡල
භිතානං වසෙත, නොති වෙත්ථ.

විතනං බෙහෙසුද්ධ කාලො ව පයොගො පුග්ගලො තථා,
විජානනනාති සික්කාය පච්චකතානං ඡලභිතිතං.

සබ්බසො වා පන අපමික්කානොනොති බුද්ධං පච්චකතාමිති
අදිසු ගෙන ගෙන පරිසරෙක සික්කාපච්චකතානං නොති, තෙනා
එකසංසි පච්චකතාසංස අභාවෙන, ඉමිතං පන ඉදං පදං සාවෙ
සාමි සික්කා පච්චකතාමිති එවං පමිත්තවිතනුපපාදසං අභාවං.

දසොස්සං, සොස්සං හි ඵලදායකං විනාශපාදො නන්ති, සො සබ්බසො
ත පච්චක්ඛාති නාමාති, සික්ඛාපච්චක්ඛානායාති බුද්ධං පච්චක්ඛා
මිති ආදී සික්ඛාය පච්චක්ඛානසොස්සං; අනුභූතං ඵලච්චං දුබ්බ
ලානති. බුද්ධං පච්චක්ඛාමිති වදන් විඤ්ඤාපෙති ඵලමපි හික්ඛිතෙව
දුබ්බලාභිකමමඤ්ඤව හොති. සික්ඛා ව පච්චක්ඛාතා'ති ආදිනා
වුත්තනති සොස්සං වචනෙහි සික්ඛාපච්චක්ඛානඤ්ඤව හොති දුබ්බ
ලාභිකමමඤ්ඤ, තං බුද්ධං පච්චක්ඛාමිති ආදිකං අනුභූතං දුබ්බලාභං
අනාභිකන්තා, දුබ්බං පච්චක්ඛාමිති ආදිමති පන වුත්තන සික්ඛාපරි
සුරණෙ දුබ්බලාභාචස්සපි ගම්මසංඝාතනා සික්ඛාපච්චක්ඛානස්ස
ඉදං දුබ්බලාභිකමමං අනෙථාති දට්ඨබ්බං. ඵන්ත ව අනුභූතනාති
ඉති නා යං හුත්තං බුද්ධං පච්චක්ඛානස්සනාති ආදිකං දුබ්බලාභි
කමමං පටික්ඛිපති. සොස්සං හි සික්ඛාපච්චක්ඛානඤ්ඤව හොති
දුබ්බලාභිකමමඤ්ඤ, තඤ්ච සික්ඛාපච්චක්ඛානස්ස අනුභූතං සොස්සං
පන දුබ්බලාභිකමමමෙව හොති න සික්ඛාපච්චක්ඛාතං, න තං
තස්ස අනුභූතනාති. රුහපරිසුට්ඨානෙත සද්දසංඝාතාපනතියා මිත්ත
නාතං අයනති මෙත්තනාතං ධම්මොති වා බුද්ධතීති ආහ ග්ගපටි
සුට්ඨානෙතනාති ආදී, තන්ත ග්ගපටිසුට්ඨානෙතනාති රුහස්ස පරි
සුට්ඨානෙත මෙත්තනරුහස්ස පටික්ඛිතියා පරිඥානවිචිතනායාති
අනෙථා, ධම්මොති අක්ඛාමාසෙ, පලබ්භතෙව විලම්බෙති ආදියු
විග උපසගගස්ස නොව අනුභූතසොස්සං නන්ති ආහ ග්ගපටිසුට්ඨාති,
අක්ඛාපපෙත්තසාති අනුභූතාපපෙත්තසා. සබ්බන්තීමොන්තාති
පරිච්චිතවසවන්ති-පප-වාතුමමකාරුක්කං මහුසසිත්තාගගරුල
මාණවිකාදිකං සබ්බාසං අන්තිමෙන, තීරවත්තනගතායාති තීර
වත්තනසු උපපන්නාය, තෙතාහ පටිසංඝිවසෙතාති, පාරුජ්
කාය චිත්තභූතා ඵල වෙත්ත තීරවත්තනගතීන්ති තීරවත්තනගතාති
ගහනබ්බා, න සබ්බා, තත්තායං පරිවෙත්තදා:-

අපදනං අති මව්ඡා විපදනඤ්ඤා කුක්ඛාවි.

වතුපපදනං මජ්ඣාරි වත්ත පාරුජ්කසිත්තාති.

තන්ත අපිගහනණෙන සබ්බාපි අපකරණෙන ආදිකද දිස්සති
සබ්බතිත්තා, තස්සා දිස්සතිසු යන්ත තිණණං මග්ගානං අඤ්ඤාතර
සමිං ඝනකා තිලප්ඵලමිතනං පමෙ සෙත්තං, යං පාරුජ්කවත්ත, අවසෙ
සා දුක්ඛකට්ඨත්තී වෙදිතබ්බො. මව්ඡගහණෙන සබ්බාපි මව්ඡ
කව්ඡපමෙණුකාදිසෙද මදකප්පති සබ්බතිත්තා, තත්තාපි දිස්සතිසං
වුත්තනසොස්සෙව පාරුජ්කවත්තඤ්ඤා දුක්ඛකට්ඨත්තඤ්ඤා වෙදිතබ්බො,
අයං පන විසසෙදා, පද්ධතමුඛමෙණුකා නාම නොනති, තෙතං
මුඛමෙණුකානං මහනතං ඡිද්ධං අපපායං, තන්ත පමෙසනං තප්ප

හොඳි මුඛසංඝාතං පන වණසංඛිපං. ඔවජති, තසමා නං ථුලල ව්‍යය චන්ද්‍රිති වෙදිතබ්බං, කුකුලුටිගහණෙන සබ්බාපි කාතකපොත කාදිගෙද පකිත්තති සඛාතිතා, තත්‍රාපි වුත්තනගෙහෙව පාර ජිකචන්ද්‍රිකාව දුක්කචචන්ද්‍රිකාව පෙදිතබ්බං, මජ්ඣරිගහණෙන සබ්බාපි රුක්කචස්තඛමිච්ඡාසංගාධාදිගෙද වතුපපදන්ති සඛාතිතා තත්‍රාපි වුත්තනගෙහෙව පාරජිකචන්ද්‍රිකාව දුක්කචචන්ද්‍රිකාව වෙදි තබ්බං. යොජ්ජිතො හොතිති පඤ්ඤා පඤ්ඤාපඤ්ඤාසමා සංහතොති අයං හි පාරජිකසද්දො සික්කාපදපනතිපුත්තලෙසු චතනති තත්ථ 'අභාතමෙතං අනන්ද අනවකාසො යං තථාග තො චජ්ජිතං වා චජ්ජිපුත්තනාතං වා කාරණං සාවකාතං පාර ජික. සික්කාපදං පඤ්ඤාතනං සමුග්ගෙනායා'ති එවං සික්කාපදෙ පව තතමානො වෙදිතබ්බො. "ආපතතිං තිං හිකුඤ්ඤා ආපනො පාර ජික"නති එවං ආපතතිං "ත මයං පාරජිකා ගො අවගතො සො පාරජිකො"ති. එවං පුත්තලෙ පවතතමානො වෙදිතබ්බො, "පාරජිකෙන ධම්මෙන අනුඤ්ඤාසංගා"ති ආදිසු පන ධම්ම චතනති චදනති, යසමා පන තත්ථ ධම්මොති කත්ථි ආපතති කත්ථි සික්කාපදමෙව අභිපෙපතං, තසමා සොවිසුං න වත්තබ්බො, තත්ථ සික්කාපදං ගො තං අතික්කමිති තං පරපෙති, තසමා පාර ජිකනති වුවිති. ආපතති පන ගො තං අඤ්ඤාපඤ්ඤා, තං පර පෙති, තසමා පාරජිකාති වුවිති. පුත්තලො යසමා පාරජිකො පාරජිකමාපනො, තසමා පාරජිකොති වුවිති, ඉධ පන පුත්ත ලො වෙදිතබ්බොති ආග "පාරජිකො හොති"ති ආදි, ඉමිනා ව ඉදං දසෙයති, පාරජිකසද්දො උපසග්ගස්ස දුට්ඨං කතො තතා රසො ව කතාරං කතො පාරජිකොව හොතිති නිද්දිවෙත්ති.

අපචොකනාදි වතුබ්බිධමපි සඛිකමමං සිමංපරිවර්තනාති පකතෙනති හිකුඤ්ඤා එකතො කතතබ්බතො එකකමමං නාම, ආදිසද්දොන එකුද්දසසමසික්කිතාතංගහණං; තත්ථ ව පඤ්ඤාවිධො පි පාතිමොකුඤ්ඤාසො එකතො උද්දිසිතබ්බතො එකුද්දසො නාම, තතාපිතපුබ්බකාදිතං විය තං ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතං ධම්මො අවසෙසං සබ්බමපි සික්කාපදං සබ්බෙති උජ්ජිපුත්තලෙති සමං සික්කිතබ්බසාවතො සමසික්කිතා නාම, යසමා සබ්බෙති උජ්ජිතො එතෙසු එකකමමාදිසු සහ වසනති න එතො පි තගො බිහිසා සන්ධි ස්සති; තසමා තාති සබ්බාති ගහණොති එකකමමාදිකො වීරි සං වාසො නාමාති ආග. "සො ව වුත්තප්පකාමො සංවාසො තෙන පුත්තලොක සථිං තත්ථි, තෙන කාරණෙන සො පාරජිකො පුත්ත ලො අසංමාසොති වුවිති"ති.

ඉදහි යහමා න කෙවලං මනුසිසිසියා යෙව නිමිතතං පාරු
 ජිකවත්තු, අප ටො අමනුසිසිසිසි රචනාකතිසිතමි, න වුද්දිසා
 එව, අප ටො උහතොබාඤ්ඤානකපණ්ණාසකපුරිසානමි, තහමා
 තහසනෙනසඤ්ඤා යං යං නිමිතතං වත්තු හොති, නං නං නිමි
 තතං, තත්ථ ව ගුරා පටිසෙවෙනො පාරුජිකො හොති, සඤ්ඤා
 සබ්බං වින්දාපරවා දුස්සොචුං අසං සෙනෙධං විනිව්ඡයොති අදි
 මාහ, එධොති ඉමසම් සිකිංසපදො කෙසුති යෙ තිංසමග්ගා වුතතා
 තෙසු, අනාගතො චාති ලබ්බිමුද්ධිසික සකිංස වුතතං, සෙන
 භග්ග වාති යෙන කෙනවි වන්දන වා පණ්ණොක වා වාසපාටට
 න වා වමෙමන මා තිපුද්දොදිනං පටටන වා පඤ්ඤාපඤ්ඤා
 අනො වා පටෙසෙචා පටිව්ඡන්තාසා, අනාගිසිසාසා චාති සොණ
 සිහලාදිති අබාසිතසා, යෙහුසොන අනාගිසිසාසා යාච උපබ්බි
 ක්කාසිතො නාම න හොති එවං අබාසිතසා, අපලොකොසෙති
 තිනොකාසෙ, සෙනෙධං තෙසං යෙව වන්දිතං යෙන
 කෙනවි පටිව්ඡන්තං, අයං හෙත්ථ සබ්බපණ්ණො, න හෙත්ථ අනුපා
 දිතකං අනුපාදිතකෙන ජුප තිති ඉතති අනි; අප ටො උපා
 දිතකෙන මා අනුපාදිතකං සට්ඨං, අනුපාදිතකෙන මා
 උපාදිතකං, අනුපාදිතකෙන මා අනුපාදිතකං, උපාදිත
 කෙන මා උපාදිතකං සෙව යතතකං පටිසෙ පාරුජිකො හොතිති
 වුතතං; තතතකං සෙවනවිනොතන පටෙසෙති; සබ්බන්දං පාරු
 ජිකාපතං අපනො නාම හොතිති; එවං සෙවනවිනොතනෙව
 පටෙසෙනොසා අපතං දුස්සොචා ඉදහි යහමා නං පටෙසනං
 නාම න ව කෙවලං අනුපකකමතෙව පරුපකකමතාපි
 හොති; තනාපි සාදිසනොසොච අපතං පටිසෙවනවිතතසම්
 බ්බිසා න ඉතරසාති දුස්සොචා “පරොක මා” ති අදිමාහ. තත්ථ
 පරොකාති හිකුපච්ඡිකාදිනා යෙන කෙනවි අඤ්ඤා, පටෙ
 සන පටිසෙවනවිතතකොසොති එත්ථ අග්ගතො යාච වුලා පටෙ
 සනං පටෙසනං නාම; අබ්බජ්ඣසා යතතං යානං පටෙසනං
 රහං තතතකං අනවසෙසනො පටිසෙව පටිසෙව නාම; එවං
 පටිසෙවන උද්ධරණොරමනො අනාරා සිකාලො සිතං නාම
 සමනොපාසාදිකං පත මාතුගාමිසා සුකකවිසට්ඨං පචා සබ්බ
 ථා මායමනො ඔරමිනා සිතකාලං සකිංස “සුකකවිසට්ඨසමයො” ති
 වුතතං; උද්ධරණං නාම යාච අග්ගා නිහරණකාලො සාදිසාති
 සෙවනවිතතං උපට්ඨපෙති, අනාබාරණ විනිව්ඡයොති අදිතතා
 දුකාදිති සබ්බස සිකිංසපදොති අසාධාරණො විනිව්ඡයො, සාධා
 රණවිනිව්ඡයොති පරිවාරවසෙකු සාධාරණවිනිව්ඡයො
 මාතිකාති මාතා ජනෙනති අනෙ.

හිදුගිනුන් දෙසන, දෙසනාවසන අවිදිනං විදිනං කතා
නිදසෙය්හිනි නිදනං, පසුකුපිග්ගිති පසුකුතති, තසා පකාපර
පසුකුතතිවිධි; අභිගති ගමෙති සුපෙතිති අභිගතං, කාරණං; සමුච්ඡි
ගනති අපතතිසොං ඵළතනාති සමුච්ඡානං, උපතතිකාරණං,
තසා විධි සමුච්ඡානවිධි, චර්ජකමමපපහදං වාති එත් පහද
සපෙදු පපෙවකං පොපෙතපෙබා, චර්ජපහදං, කමමපපහදං
වාති; නිබ්බිතනාති තසමිං තසමිං සිකිකාපදෙ, පසුකුතතිවිධි
නනති පසුකුතතිවිධි පසුකුතති වානං, සිකිකාපදනං පසුකුතති
දෙසෙය්හි අපෙත්තං. පුග්ගලාති එත් අදිකමමිකාපොව අභිපප
තොති අත "පුග්ගලා නාම යං යං අරබ්බ තං තං සිකිකාපදං
පසුකුතති"නති, "සො සො පුග්ගලාති අභිපපො තොනති
මෙත්තං.

සුදිනනා ධනියො සමබ්බුලා වග්ගමුදනතිකා,
සෙය්හසකො උද්ගි වාලවකා ඡන්තමෙතතියා.

දෙවදතනසාජිපුතබ්බසු ඡබ්බග්ගියොපනතසුකුතතරපිච,
පනිකො වාහුරාසො ව සතතරස චුලපනිකො;
බෙලලිඬිඬිසො වානපෙදු සෙතපොර්විතාමකො.

නතපෙරන තෙව්හ හිකුතං අදිකමමිකා,
සුදුරිකපු ඵුලලනපු ඡබ්බග්ගියසුකුතතරපිච.

වනභකාලි සමබ්බුලා වෙ ව හිකුතියො පර,
හිකුතීතනතු සතතව තොනති තා අදිකමමිකා'ති.

තසා තසා පුග්ගලසාති යං යං සුදිනනාදිකං පුග්ගලං
අරබ්බ සිකිකාපදං පසුකුතනං තසා තසා පුග්ගලසා. පසුකු
තතිති පමමපසුකුතති, පමමපසුකුතතියා, පමමපමපසුකුතති
අනුපපසුකුතති, අනුපපතන දෙසෙය්හි පසුකුතති අනුපප
තනපසුකුතති සබ්බත් මිජ්ඣමදෙසෙය්හි වෙව පමමතතිමෙසු ජන
පදෙසු වාති සබ්බසු ජනපදෙසෙය්හි පමමපසුකුතති සබ්බත්
පසුකුතති, මිජ්ඣමදෙසෙය්හි පමමපසුකුතති පදෙසපසුකු
තති, හිකුතසෙය්හි හිකුතීතසෙය්හි සාධාරණභූතා පසුකුතති
සාධාරණපසුකුතති, සුඛහිකුතමම හි සුඛහිකුතීතං වා පසුකු
තනං සිකිකාපදං අසාධාරණපසුකුතති, උභින්නමි පසුකුතති
උගතො පසුකුතති. විග්ගඛ්ඛපසුකුතමිතොති අනුතාමතක
අවර්ගපසුකුතමිතං.

භණ්ඩාරාභිකාරාදී වතුපටලතො පටිථාය කතා උපහාණා. ත එකවිධිපටලා, වමමන්තරණනති අන්තරිතබ්බං වමං, ඵනෙතං වසෙන වතුබ්බිධා පදෙසපසාදෙතනි නාමාති එතෙස වසෙන වතුබ්බිධා පසාදෙතනි මජ්ඣිමපදෙසෙයෙව පසාදෙතනාති පදෙසපසාදෙතනි නාම, තෙනෙවාහ මජ්ඣිමපදෙසෙයෙවතිති ආදී, යසමා මජ්ඣිමපදෙසෙයෙව යථා වුත්තවත්ත වීති කතමෙ ආපනති හොති ත පටිවනති මජ්ඣිමපදෙ, තසමා පදෙසපසාදෙතනිති අන්තරා, බුට්ඨකානපටිකෙබ්බසමනනනති නිවමං. නතානපටිකෙබ්බසමෙව, එන් ව මිත්තසද්දෙන අසාදෙති නිත්ති සිකාපදාති පටිකබ්බසති. තාති හි “අනුජාතාමි හිකාවෙ සබ්බපට්ඨනාතිමෙසු ජනපදෙසු විතයධරපසාදමෙන ගණෙන උපසමපද”නති ආදිතො වමමකබ්බිකෙ ආගතාති, තෙනෙවාහ “තතො අසාදෙස පදෙසපසාදෙතනි නාම තත්ථ”යි. සබ්බානිති තතො අවසෙසාති සබ්බාති සිකාපදාති, තසමාති යසමා අනුප්පන්නපසාදෙතනි අට්ඨගරුධමමවසෙන හිකුනිතං යෙව ආගතා, යසමා ව බුට්ඨකානපටිකෙබ්බසමනනං ධපෙත්වා පාතිමොකෙබ්බ සබ්බාති සිකාපදාති සබ්බන්තපසාදෙතනි යෙව හොනති, යසමා ව සාධාරණපසාදෙතනිදුකසාදෙ එකතො පසාදෙතනිදුකසාදෙ ධපෙත්වා බ්‍යසාදිතමිත්තං අන්තරා එකං, තසමා, සබ්බන්තාති සබ්බෙසු සිකාපදෙසු; ආපනතිහෙදද්ද හෙත්ථ උත්තරපදලොපෙන ආපනතිති වුත්තනාති ආහ ‘ආපනතිති පුබ්බපයොගාදිවසෙන ආපනතිහෙදද්ද’ති. සීලආචාරදිසිආජිව විජනනිති”නති එන් පඨමා වෙ ආපනතිකබ්බා සීලවිපතතිනාම, අවසෙසා පසාදආචාරවිපතති නාම, මිවණ්දට්ඨි ව අනනගාතිකා ව දිට්ඨි දිට්ඨිවිපතති නාම, ආජිවහෙතු පසාදෙතනාති ඡ සිකාපදාති ආජිවවිපතති නාම, ඉති ඉමාසං සීලආචාරදිට්ඨිආජිවවිපතතිතං අසාදෙතනති අන්තරා. ත කෙවලං යථා වුත්තනසෙයෙන ව වුට්ඨනතිති ආහ. යොති සිකාපදෙසමුච්ඡානාතිති පි වුට්ඨනතිති එතාති හි කිසොපි ආපනතියා සමුට්ඨානාති ත සිකාපදෙසා, වෙහාරසුඛත්ථං පනෙවං වුට්ඨනති. තන්තාති තෙසු ඡසු සමුට්ඨානෙසු, තෙසුති සවිත්තකාවිත්තතෙසු, එකං සමුට්ඨානං උප්පතති කාරණං එතිසායාති එකසමුට්ඨානා, එතෙත වා සමුට්ඨානං එති සායාති එකසමුට්ඨානා, මිසමුච්ඡානාති ආදිසුපි එසෙමතයො, සමුච්ඡානමිසෙයාති සමුට්ඨානසිසවසෙය, පඨමපාරජිකං සමුට්ඨානං එතිසායාති පඨමපාරජිකසමුට්ඨානං, තථා අදිත්තාද්දන සමුච්ඡානාති ආදිසුපි, යයං පඨමිවණෙන කායෙන පරෙත ආණ්ඩෙත්වා භණ්ඩාරාභිකාරාදී වතුපටලතො ව ආපනතිසමවසෙන “පඨමිවණ

නාදිය විය. 'හි වුනකං ආදිසද්දන අදිනනාදනාදිනං පරිගණනා පඨමකභිනාපනති කායමාවතො කතතබ්බං අභිධානං වා වික පපනං වා අකරණනායං නොති, නො කරණනායංති අන 'පඨමකභිනාපනති විය'ති. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුදිය හත්තො විවරපට්ඨගහණොපඨාති නයො හත්තො විවරං පටිගණනනායං පරිවට්ඨකං අදෙනනායං ව නොති. කරණති නො කරණති කිරියාකිරියෙනො සමුට්ඨාති. සිසාකණිගතයොති ආදිය සියාති 'සියො ඛො පන තෙ බ්‍රාහ්මණ ඵමියො'ති ආදිය විය කදවිති ඉමිනා සමානතො නිපාතො. රුපිපට්ඨගහණොපනති සිං කිරියො ගහණෙන අපජ්ජනතො, සියො අතිරියො පරිකෙකපයං අකරණෙනොති අන 'රුපිපට්ඨගහණොපනති විය'ති. කුටිකාර පනති වත්තං දෙසාපෙත්වා පමාණාතිකතනකරණෙ කරණනායං සියො, අදෙසාපෙත්වා පන පමාණාතිකතනකරණෙ පමාණ යුතතං වා කරණනායං ව අකරණනායං ව සියොති අන 'කුටිකාරපනති විය'ති. සඤ්ඤාය අභාවෙන විමොක්ඛො අයොති සඤ්ඤාවිමොක්ඛොති මඤ්ඤිපදලොපසමාසො දට්ඨබ්බොති අන 'සතො විනික්ඛමසඤ්ඤාය'ති ආදි ඉතරා නාමයතො විනික්ඛ මසඤ්ඤාය අභාවෙන න මුට්ඨති, සං ඉතරාදදයං වුතතපටි යොගිවිසයනො. සං අවිනික්ඛන වා සවිනික්ඛනමයං නො වා සමුට්ඨාති ති යො අපනති කදවි අවිනික්ඛනකා කදවි සවිනික්ඛනමයං නො වා සමුට්ඨාතන න සමුට්ඨාති, ඵත්ථ ව සඤ්ඤාදනං අනාපනති මුට්ඨෙතවුතතං, සවිනික්ඛනදුකං අපනතිමුට්ඨෙතොති දට්ඨබ්බං.

යො: සවිනික්ඛනපකෙක විනතං අඤ්ඤාමමම නොතිති යො: සවිනික්ඛනාය අපනතියො විනතං අඤ්ඤාමමම නොති, යො: ව සවිනික්ඛන විනතසඤ්ඤාය සුරපානාදිඅවිනික්ඛනාය අපනතියො වත්තවිජානන විනතතා සවිනික්ඛනපකෙක විනතං අඤ්ඤාමමම නොති. අයං ලොකවජ්ජං, සවිනික්ඛනපකෙකති හි ඉදං වට්ඨකං සවිනික්ඛනායො සවිනික්ඛනං සකියං වුතතං, න හි ඵකංසතො සවිනික්ඛනාය සවිනික්ඛනපකෙකති විමෙසෙන පයොජනං අත්ථිති, යං පනත්ථ ඤාතිපදෙ සුරපානසමිං හි සුරති වා න මට්ඨිති වා ජානත්වා පිමෙන අඤ්ඤාමමමොති, වුතතං, තත්ථ න මට්ඨිති මා ජානත්වාති න සුරජාති පඤ්ඤාතිවජ්ජයං පි ලොකවජ්ජොපපසඤ්ඤානො, යො: පන සවිනික්ඛනපකෙක විනතං අඤ්ඤාමමමොති තියමො තත්ථි, සං පණ්ණෙනතිවජ්ජාති ඉමමත්ථං දෙසොනො අන 'සෙසං පණ්ණෙනතිවජ්ජං'ති, තථා හි තයමො වත්තවිජානනවිනතතා සවිනික්ඛනපකෙක විනතං සියො ඤාලං සියො අඤ්ඤාලං සියො අබ්‍යාක

තනති අකුසල මේවාහි නිසමො තප්පි. උභයන්ධ ආපජ්ජිතබ්බාති කායවාසෙර චිත්තිවාසෙර වාහි උභයන්ධ ආපජ්ජිතබ්බා ආපතති නා පන අදින්නාදුභාදයො. මනෝමාසෙර ආපතති නාම නාප්පිති ඉදං යෙභුත්තවසෙක චුත්තං, උපතික්ඛිත්තසාද්දොනාදිසු ආපතති සමභවිතොති දවස්බ්බං.

අකුසල විතො වා ආපජ්ජතිති පාදර්ශක සුක්කවිසඬ්ඛිකාය සංඝසන්දුසුලු අත්තකාම පාරිවරියා දුට්ඨදොස සබ්බසෙදුපහාය දුක්ඛතලසතතිකාදි හෙදං ආපතතිං අකුසල විතො ආපජ්ජති, අනුපසම්පන්නං පන පදසො ධම්මං වාචෙතොනා මාතුකාමසංඝ ධම්මං දෙසෙතොනාති එවරුපිං ආපතතිං කුසල විතො ආපජ්ජති, අසංඝ්චිච සහසෙය්‍යාදි අබ්‍යාකතවිතොනා ආපජ්ජති, යං අරහා ආපජ්ජති සබ්බං අබ්‍යාකතවිතොනා ආපජ්ජති, තෙනාහ 'කුසලබ්‍යාකතවිතොනා වා'ති. දුක්ඛාමදනාසමඛිති වාහි දුට්ඨදොසාදි හෙදං ආපතතිං ආපජ්ජතො දුක්ඛාවේදනාසමිධිති ආපජ්ජති, මෙජ්ඣ ධම්මාදි හෙදං පන සුඛාවේදනාසමිධිති ආපජ්ජති, යං සුඛාවේදනා සමිධිති ආපජ්ජති, තං යෙව මජ්ඣිකවිතොනා හුත්වා ආපජ්ජතො අදුක්ඛම සුඛාවේදනාසමිධිති ආපජ්ජති, තෙනාහ 'ඉඤ්ජාවේදනාවසමිධිති වා'ති, ඉදමපි ව තිකවසං යෙභුත්ත වසෙතෙව චුත්තං, නිපජ්ජතිං නිරෝධසමාපනො අවිත්තකො අවේදනො සහසෙය්‍යාපතතිං ආපජ්ජතිති කිංඤ්චාපි එදං අනියමෙන චුත්තං, විසෙසො පනෙත්ථ අත්ති දසෙසං; 'එවං සන්නප'ති ආදි චුත්තං, එවං සන්නපිති හි විසෙසාහිධාන නිමිත්තාදසුපගමෙව යුජ්ජති සබ්බසං වසෙන තිංශු විත්තාහිති කුසලාකුසලාබ්‍යාකතානං වසෙන පදසො ධම්මාදිසු නික්ඛිතිත්තාති,

ඉදති තං යථාචුත්තතිදනාදිවේදනාතතිකපරියොසානං සත්තරසප්පකාරං ඉමිසමිං සික්ඛාපදෙ යොජෙත්තුං 'ඉධ පනා'ති ආදිතො. ඉධාති ඉමිසමිං පඨමපාර්ශ්වසික්ඛාපදෙවෙසාලිකනති එවං නාමිකෙ ඉත්තිලිඛිතවසෙන පචත්තවොහාසෙර නගෙර, තං හි නගරං නික්ඛත්තුං පාකාරපරික්කපච්චික්ඛිතෙන විසාලිභුත්තො වෙසාලිති චුච්චති. ඉදමපි ව නගරං සබ්බඤ්ඤාතං සමපන්න යෙව සමමා සමුද්දාහි සබ්බාරවේජුලතං පත්තනති වේදිතබ්බං. සික්ඛං අපච්චිකම්භායාති ව අනුමිසො නිරවජ්ජනගතායාති ව මෙ අනුපඤ්ඤාතතිසොති මික්ඛවිච්ජිත්තකවත්ථුවසෙන චුත්තො, 'අනුමිසො නිරවජ්ජනගතායා'ති ව 'සික්ඛං අපච්චිකම්භායා, ති වාහි ඉමා වෙ අනුපඤ්ඤාතතිසො. ආපතතිකිං ව ගොතිති පඨමපඤ්ඤාතතිතො විසුං යෙවාපතතිකර් ව ගොති. අඤ්ඤා

කාසරන සිතං යථාචුත්තනිමිත්තමංසාදිමපි අනවසෙසෙති,
 වණ්ණසෙඛිධපට්ඨසෙත්තාති වණ්ණසංගහවසෙන වණ්ණ ඵුල්ලවට්ඨයඤ්ච
 “අමගොත අමග්ගං පටෙවසෙති ආපනති ඵුල්ලවට්ඨයං”ති ඉමස්ස
 සුත්තස්ස වසෙන චෙදිතබ්බං; තස්මිං හි සුදන්තා මිසු සමභින්නා
 වණ්ණ ඵසෙකන පටෙවසෙති; දුතියෙත නීගරන්තස්ස ඵුල්ලවට්ඨයං
 චුත්තං, චුත්තං හි සමන්තපාසාදිකායං- “ඉමස්ස සුත්තස්ස අනු
 ලොමවසෙත සබ්බන්තවණ්ණසෙඛිධපට්ඨ ඵුල්ලවට්ඨයං චෙදිතබ්බං”නති.
 මිත්තස්සානං පත අනඤ්ඤාදසොපි වණ්ණසංගහං ගවස්නතීති වණ්ණ
 න ඵකපරිච්ඡේදං කත්වා දසොන්තො නාමාති ආදිමාහ; තෙසං
 වණ්ණසංගහො “තච්චාසරං මහාවණ්ණං”ති ඵවමාදි සුත්තානුසාරෙ
 න චෙදිතසබ්බං. තත්ථ මිත්තස්සානන්ති ඉතිපුරිසපණ්ඩකඋගතො
 බ්‍යඤ්ජනකවසෙන චතුබ්බිධානං මිත්තස්සානං, චන්දිකොපෙසුති
 චන්දිපුට්ඨ පුරිසානං අභිගජාතකොපෙසු, ගන්ධිඅස්සාදිනඤ්ච
 තීරච්ඡානානන්ති ගන්ධිඅස්සොගඋගමිට්ඨමිතිසාදිතං තීරච්ඡා
 තගතානං, තීරච්ඡානානං පනාති සබ්බසම්පි තීරච්ඡාතගතා
 නං, සමබ්බසන්ති යථාචුත්තමනුස්සාදිතං සබ්බසං. ඵලං ජීව
 මානකසරීරෙ ලබ්බමානං ආපනතිවිසෙසං දසොන්තො ඉදං මිත
 සරීරෙ ලබ්බමානං ආපනතිවිසෙසං දසොන්තො “මහසරීරෙ”ති ආදි
 මාහ, වට්ඨමග්ගපස්සාමමග්ගමුඛමග්ගානං වතුසු කොට්ඨාසෙසු
 චෙ කොට්ඨාසෙ ධපෙත්වා යද අපරෙ චෙ කොට්ඨාසා බාදිතා, තද
 උපබ්බිබ්බාසිතං තාම කොති. නකුටීනං කොතිති උමුමාතකාදි
 භාෂෙත කුටිතං ත කොති, අලුන්ති අන්තො, යද පත සරීරං උමු
 මාතකං කොති කුටිතං නිලමනිකසමාකිණ්ණං කිම්කුලසමාකු
 ලං තච්ඡි වණ්ණමුඛෙති පග්ගරිතපුබ්බකුණ්ටිකාවෙන උපගන්තුමපි
 අසකකුණ්ටියං, තද පාරුජිකවත්ථුඤ්ච ඵුල්ලවට්ඨයවත්ථුඤ්ච චෙ
 විජනති, දුක්ඛවත්ථුමෙව කොතිති ආහ “කුටිනෙ දුක්ඛට්ඨා
 පනති”ති. කුටිනෙති උමුමාතකාදිභාවපාතෙන, ඊදං හි සරීරෙ
 යත්ථ කත්ථි උපකකමන්තො දුක්ඛට්ඨං. නාමා චන්තකසෙති මුළු
 අවුප්පහසං අභිගජානං පටෙවසෙත්තස්සාති විවෙ මුඛෙ වන්තාර
 පස්සාති තාලුකඤ්ච අවුසන්තං අභිගජානං පටෙවසෙත්තස්ස දුක්ඛ
 චන්ති අන්තො, සචෙ පත ගෙට්ඨා වා උපරි වා උග්ගපස්සෙති වා
 ජුපන්තං පටෙවසෙති පාරුජිකං, වතුහි පස්සෙති අවුප්පහනං පටෙ
 සෙත්වා අබ්බන්තරෙ තාලුකං ජුපති පාරුජිකමෙව, බ්‍යති නික්ඛ
 නාජ්චතාය වා දන්තසු වා අභිගජානං පටෙවසන්තස්ස ඵුල්ලවට්ඨ
 යන්ති සමබ්බසන්ති. ජීවමානකසරීරෙපි බ්‍යති නික්ඛනාජ්චතාය
 ඵුල්ලවට්ඨයමෙව; යදි පත බ්‍යති ජීවතාය පටිවෙසෙත්වා අන්තො
 මුඛං පටෙවසෙති පාරුජිකමෙව, යදි පත දන්තා සුඵසිති අන්තො
 මුළු භික්ෂාසො නන්ති දන්තා ව භට්ඨමිංසෙත පටිවිජනනා තත්ථ වා

තෙත අසමුද්ධං අලොකාසං නිලඵලමනමපි පවෙසනනසා
පාරජිකමෙව, උපපාටිතෙ පන ඔට්ඨමංසෙ දනෙත යෙව උපකක
මනනසා ඵලලවමං, යොපි දනෙතා ඛති නිකකනෙතා නිට්ඨි
ක සකකා මිටෙට්ඨි පිදතිතුං, තත්ථාපි එසෙවනංයො.

වෙදනාය අවො: පිළිනො වෙදනටො, උමමනකොති
වෙත්ථ පිනත්තමතතකො අබ්පෙසකොති අංග සො පිනමවසෙ
නාති අදි. පිනමවසෙතාති බබ්ථනතවසෙත, තස්මිං හි පිනත
සොසකො වලික: බහි නිකකනෙත සතතා උමමනතකා හො
නති, විපලුත්ථසඤ්ඤා හිරෙතතපං ඡබ්බකා: අසාරුපාවරියං
චරනති, ලුහුකගරුකාති සිකකාපදාති ඉද්දනනාපි න ජනනති, සෙ
සජ්ජකිරියායපි අතෙකිවජ්: හොනති, එවරුපසා හි උමමත
කසා අනාපතති, අබ්බපිතතං පන ලොහිතං විය සබ්බකතං,
තමහි කුපිතෙ සතතානං කණ්ඩුකවුත්ථරකවපාදිති හොනති,
තාති සෙසජ්ජකිරියාය වුපසමනති. තෙන වුතතං බබ්ථන
වසෙතාති. බිතතවිතො: නාම වියට්ඨවිතො: මිකුමමත
කො: වුච්චතිහි අංග සෙකකති සානවිතවිතෙකකො: බිතත
විතො:හි. යකක: කිර ගෙරවාති අරමමණාති දසොකා:
මුඛෙත හත්ථං පවෙසෙකා: හදයරුපං වා මද්දනනා සතෙත විකඛි
තතවිතෙත විපලුත්ථසඤ්ඤා කරෙතති, එවරුපසා බිතතවිත
සා අනාපතති, තෙසං පන උභිතතං අයං විසෙසො, පිනත්තම
තතකො: නිවමමෙව උමමතකො: හොති, පකතිසඤ්ඤං න ලහති,
යකුමමතකො: අනතරනතර පකතිසඤ්ඤං පටිලහති, ඉධ පන
පිනත්තමතකො: වා යකුමමතකො: වා යො සබ්බසො මුට්ඨ
සාති කිඤ්චි න ජනාති, අගතිමපි සුචණ්ණමපි ගුඨමපි වන්දනමපි
එකසදිසං මද්දනනා: විචරති, එවරුපසා අනාපතති. අනතර
නතර පකතිසඤ්ඤං පටිලහිතා: ඤාතා: කරෙතනසා පන අප
තතිසෙව, තෙතාහ විතතමපි ව එකසං තාදා: අබ්මනනමෙද
නාසාති අබ්කපමාණාය දුකවෙදනාය, අදිකමම නිසුතතා:
අදිකමමකො, යො ව අදිකමම නිසුතතා: සො තස්මිං කමම
අදිභුතො හොතිහි අංග සොති අදි. ඉධ පන සුදිනනෙත්ථ
රෙ අදිකමමකො: තස්ස අනාපතති, අවසෙසානං මකකට්ඨමණ
වජ්ජුතතකාදිතං අපතතිසෙව, පතිපාදනං සමපාදනං කරෙ
නො:සෙව හි එතමාපජ්ජතිහි කිසිසො, ඉදමපන යෙභ්බයාවසෙත
වුතතං, පරුපකකමෙත හි සාදියතසා අකිරියසමුට්ඨානහාව
තො, මෙවුතපටිසංසුතතාය හි කාමසඤ්ඤාය අහාවෙන මුඤ්චන
තො සඤ්ඤා විමොක්ඛං, "අනාපතති අජනනනසා අසාදියත

සායා"ති හි වුනහ. මෙප්‍රිහවිතෙතනෙ ව නං ආපජ්ජති න විනා විතෙතනාති සවිතෙතනං, රුකවසෙතෙව ආපජ්ජනබ්බතො ලොක විජ්ජං, කායවාසෙතෙව සමුට්ඨානතො කායසමමුඛං, විතනවප නෙත්ථ අබ්‍යුත්තනං හොති, න සායා වසෙත කම්මහාමො ලබ්‍හති, ලොහවිතෙතනෙව ආපජ්ජනබ්බතො අකුසලවිතනං, සුඛාමබ්‍හි වා උපෙකකාසමබ්‍හි වා ආපජ්ජතිතිපි මිච්චදනං, නනු සමුට්ඨා නාදිති ආපනතියා හොනති න සිකඛාපදසා, අථ කසමා සිකඛා පදසා සමුට්ඨානාදිති වුත්තාතිති ආග. ඉමාහි ව සමුට්ඨානාදිති නාමාති ආදි, ආපනතියාහොනතීති අජ්ඣවාසසා හොනති. වුත්තතො අනුමුත්තතො වුති, සද්ධං, නං එතසා අපිති වුතිමා, සද්ධංවාති අපේඨා.

සමමසාරජිකං සමනතං.

එත්ථාති එතෙසු විසු, එකකුටිකාදිහෙදො සබ්බොපි ගාමොති වෙදිතබ්බොති සබ්බෙනො, තත්ථ එකකුටිකාදිහෙදොති යයම් ගාමෙ එකා එව කුටි එකා ගෙහං, සෙය්‍යපාපි මිලසජ්ජනපදො, අයං එකකුටිකො ගාමො නාම, ආදිසද්දෙන 'විකුටිකොපි ගාමො තිකුටිකොපි ගාමො වතුකුටිකොපි ගාමො'ති වුත්තප්පහෙදං සංගණ්හාති. අතිතවතීවිටො එකකුටිකාදිහාමො පත යාව මනු සා විසිත්වා වාසං න කපෙපනති තාව ගාමසබ්බං න ගව්ඡති, කිං භූතොති ආග පටිකම්මෙනො වාති ආදි, තත්ථ පටිකම්මෙනො නාම ඉට්ඨකපාකාරං ආදිං කත්වා අනතමසො කණ්ඨකසාධාතිපි පරිකම්මෙනො, නංවිපරිතො අපරිකම්මෙනො, අමනුසාසා නාම යො සබ්බසො වා මනුසාසාං අගාමෙත යකච්ඡරග්ගහභූතො, යතො වා මනුසාසා කෙනවි දෙවකරණීයෙන පුත්‍රපි ආගනතු කාමො එව අපකකනනා; යතො පත නිරපෙකකාව හුත්වා පකක මනති, යො ගාමසබ්බං න ගව්ඡති, න කෙවලං එකකුටිකාදි හෙදො වාති ආග අනතමසොති ආදි, යො ගොවි සපේඨාපිති ජබ්‍හසත්ථසකච්ඡත්ථාදිසු යො කොවි සපේඨාපි, ඉමයම් සිකඛාපදො නිගමනගරුති විග ගාමගහණෙනෙව ගාමුපවාසෙපි සබ්බතිතො ති ආග සිසෙපඨො ගාමසාව ගාමුපවාසවාරසාවාති. අසුසුථා පත මාතිකායං අනවසෙසඅවහාරව්‍යා න පරිග්ගහො කතො හොති, න ව වුට්ඨා සාවසෙසං පාරජිකං පසුසුපෙනති, තත්ථාති තෙසු ගාම ගාමුපවාසෙසු, මාසෙති නිබ්බන්ධොසසා උදකපතනව්‍යානතො අබ්‍හනනෙර; අගොනාගෙහෙති පමුට්ඨො අබ්‍හනනෙර' කිහිපෙ

කෙතෙක් පාකාරවිනිශ්චය කතපරිකෙතපා, සුභපතනාදි පරිචේදය පනෙන් අපරිකම්පනකරං සන්ධිය වුනොත්; න කෙ වලං සරසා පුරනො, අප වෙයා සමනනනො තත්තනොව පරි චේදය සරුපවාරෙ නාමාති ගතෙතබ්බං. පුරනොති ආදි කම්පන ලොකියෙහි තථා කරණනො වුනො, එම මිඤ්ඤිමයාති මිඤ්ඤිමථාමයා, තෙව අපථාමයා න මහාථාමයාති වුනො නොති. ඒවා කරුණමනුයාති ආදිතා යථා මෙතෙමෙ කාකෙ වුට්ඨාපෙතො උජ්ඣතමෙව හන්. උකම්පනා ලෙඛ්වං බිපති. යථා ව උදකුකෙතපෙ උදකං බිපනති, එවං බිත්තයා ලෙඛ්වං පතිතට්ඨානං පටිකම්පති. පට්ටිඨාති උද්ධාතා පරි චට්ටානාති වුනො නොති යායා සමෙ මෙ ඉන්ද්‍රිය ලා නොනාති තයා පරිකම්පනායා ගාමයා සමෙ අනුරාධපුරයා ව වෙ උමාර නොනති, යායා පත එකො තයා ගාමාරාමානානං වෙමෙඤ්ඤි සිතයා ලෙඛ්වං පතිතතනරං ගාමුපවාරෙ නාම, යනු පත ඉන්ද්‍රිය ලා නන්ති, තනු ගාමාරාමානානං වෙමෙඤ්ඤි, යනු වාරාමානාති නන්ති, තත් උගායා පසයා වුනො වා පාකාරයා වා කොටි වෙ මෙඤ්ඤිව ඉන්ද්‍රියලාතිතනා ඉන්ද්‍රියලාති ගතෙතබ්බං යො පත ගාමො පුබ්බ මහා හුතා පච්ඡාකුලෙසු නට්ඨා අපකො නොති, තො සරුපවාරෙ ලෙඛ්වං පනෙනෙව පරිච්ඡේදිතබ්බං. පුරිමපරිචේදය පතයා පරිකම්පනායාපි අපරිකම්පනායාපි අපථාමෙවෙති, තනු වෙතං අපරිකම්පනායා උපවාරදයානං පදගාජනන විරුද්ධමෙව දියාති, තත් හි "ගාමුපවාරෙ නාම පරිකම්පනායා ගාමයා ඉන්ද්‍රියලා සිතයා මිඤ්ඤිමයා පුරිසයා ලෙඛ්වං පනො"ති වනා. "අපරිකම්පනායා ගාමයා සරුපවාරෙ සිතයා මිඤ්ඤිමයා පුරිසයා ලෙඛ්වං පනො"ති එතතකමෙව වුනො, න පත තං ලෙඛ්වං පනං ගාමසමභවං කතා තනො පරං ගාමුපවාරෙති වුනොති අංග පදගාජනියෙපි හි ඉමිනා ව නිකම අනෙක වෙදිගතබ්බාති, අයමෙත් අධිපායො.

ඉධ ගාමො නාම දුට්ඨො නොති පරිකම්පනො ව අපරිකම්පනො ව, තනු පරිකම්පනායා පරිකෙතපොයෙව පරිචේදය, තයා තයා වුනං පරිචේදමෙවනා, "ගාමුපවාරෙ නාම පරිකම්පනායා ගාමයා ඉන්ද්‍රියලා සිතයා මිඤ්ඤිමයා පුරිසයා ලෙඛ්වං පනො"ති පාලියං වුනො. අපරිකම්පනායා පත ගාමයා ගාම පරිචේදය වනනබ්බං, තයා තයා ගාමයා ගාමපරිචේදය තත්. "අපරිකම්පනායා ගාමයා සරුපවාරෙ සිතයා මිඤ්ඤිමයා

පුරිසස්ස ලෙඛිට්ඨපාතො”ති වුත්තං. ශාමපරිච්ඡේද ව දස්සිතො
 ශාමුපවායරුක්කං. පුබ්බෙ වුත්තනසෙතෙව සක්කා ඤාතුන්ති
 පුත්ත තත්ථ සිත්ඤා ජෙක්ඛිසෙසා පුරිසස්ස ලෙඛිට්ඨපාතොති න වුත්තං,
 අනේවා පන එත්ථාපි අයමෙව යදාචුත්තොති. යො පන සරූප
 වායෙර සිත්ඤා ලෙඛිට්ඨපාතං යෙව ශාමුපවායෙති වදන්ති, තස්ස
 සරූපවායෙර ශාමොති අපජ්ජති, තතො. “සරං සරූපවායෙර,
 ශාමො ශාමුපවායෙර”ති එසවිහානො සංකීර්ණති; අසංකරතො
 එත්ථ විනිවේශො වේදිතබ්බො; ඤාමො පාලිං ව අට්ඨකථස්සෙව සං
 සන්දෙසො වුත්තනසෙතෙව වේත්ථ ශාමො ව ශාමුපවායෙර ව වේදි
 තබ්බොති. තත්ථාති තෙසු විසු උපවායෙරසු යවායං උපවායෙර
 දස්සිතොති සමබ්බො. විකාශෙ ශාමප්පභවසන්තාදිසුති එත්ථාදි
 සද්දෙන අසංකල්පිකාශාමප්පභවසනං සංගණොති, යො පන
 පරික්ඛින්නස්ස ශාමස්ස උපවායෙර වුත්තො, සො න කත්ථි විනය
 පිට්ඨෙක උපයොගං ගෙයා, කෙවලං අපරික්ඛින්නස්ස පරික්කෙ
 පොකාසතො අපරෙ එකො ලෙඛිට්ඨපාතො ශාමුපවායෙර නාමොති
 ඤාපනත්ථං වුත්තො. එවං වුත්තෙති ඤායති පරික්ඛින්නස්සාපි
 වෙ ශාමස්ස එකො ලෙඛිට්ඨපාතො කප්පිතභූමිසමානො උපවායෙර
 ති වුත්තො, පසෙව අපරික්ඛින්නස්ස පරික්කෙපොකාසතො අප
 රෙ එකොති. ඉමෙසං පටිච්ඡේදදදස්සනත්ථානී ඉමෙසං ශාමා
 රඤ්ඤානං පරිච්ඡේදදදස්සනත්ථං වුත්තො අට්ඨකථායං. පාණ්ඨික
 චිත්තන්ති පාදග්ගතං, අවගරහනස්සාති, ගණනන්තස්ස, අදිත්ත
 නති දන්තපෙණසික්ඛාපදෙ අත්තනො සන්තකමපි අපට්ඨග්ගති ත
 කං * අනෙකොගරඤ්ඤායං වුව්වති ඉධ පන යං කිඤ්චි පරපරි
 ග්ගතිතං සස්සාමිකං ගණනං තදෙතං තෙති සාමිකෙති කායෙත
 වා වාමාය වා න දිත්තන්ති අදිත්තං, අවගාරපගොනකමෙව පන
 දස්සෙත්තං. “අඤ්ඤාස්ස මනුස්සජාතිකස්ස සන්තක”න්ති වුත්තං;
 සබ්බාසද්දස්සෙව තකායෙරෙව වර්ණිතො වුත්තන්තො. “සබ්බාතන්ති
 අත්තො එක”න්ති වුත්තං. තත්ථ නත්තො එකන්ති පදත්තො
 එකං, අත්තන්තරන්ති වුත්තං ගොති. කොට්ඨාසස්සෙතං අභිවච
 නං ගාගතො සබ්බායති උපට්ඨාතිති කත්තො, පපඤ්චසබ්බාති
 සත්තං † සංසාරෙ පපඤ්චන්ති විරුද්ධන්ති පපඤ්චා, තණ්හා
 මානදිට්ඨියෙව, යස්ස වා උපපන්නා තං රත්තොති වා මත්තොති
 වා මිච්ඡාදිට්ඨිති තිවිට්ඨාති වා පපඤ්චන්ති ඛාසෙත්තන්ති
 පපඤ්චා, සබ්බා වුව්වති කොට්ඨාසා, පපඤ්චා ව සබ්බා පපඤ්ච
 සබ්බා, පපඤ්චකොට්ඨාසාති අනේවා; තණ්හාමානදිට්ඨියෙති

වුත්තං භොති අභිසංවිතනසංඛාරොති ථෙය්‍යවිජෙනාති කපිතො, එතො විත්තනොච්ඡායොති විස්සංසතාවකාලිකාදි ගාභවසප්පවිත්තඅථෙය්‍යවිත්තනොච්ඡායොති අසොඤ්ඤ විත්තනොච්ඡායො, අභිසංඛාරොති ථෙය්‍යභූතවිත්තනොච්ඡායො; යදි එවං අභිසංඛාරොති භෙදොති “ථෙය්‍යවිජෙනා අවහරණ විජෙනා”ති වුත්තනාති අංග යො චාති අදි. බ්‍රහ්මඤ්ඤාදි සිද්ධිකාති බ්‍රහ්මඤ්ඤාදි අදරං අනන්ධාති අනන්ධං, සද්දන්තමනො කම්මාති වුත්තං භොති. අනන්ධමයාති ගාවන්තමව, ගත පන අවහරණාති තෙ පඤ්චවිජාති අවහරණං, සවිඤ්ඤාණකඅවිඤ්ඤාණක විසෙක නානාවිධො ගණනා; එතස්ස පඤ්චකස්සාති නානා ගණනා, පඤ්චානං අවහරණං සමුත්තාති පඤ්චකං, පඤ්චපරි ඤාණමස්සාති වා පඤ්චකං, නානාගණනමව පඤ්චකං නානා ගණනපඤ්චකං; සවිඤ්ඤාණකවිසෙක එතො ගණනා; එතස්සාති එකගණනා; සෙසං වුත්තනායමව, සංගතීතොව පඤ්චකං සංගතීතපඤ්චකං, අදිපදවිසෙක වෙතං නාමං කුසලාදිති සස්ස කුසලනතිකමොභාසරං විශ්, තස්මා සංගතීතාදිපඤ්චකනති අනන්ධො දධිබ්බං, එතෙවනො සෙසෙසු පඤ්චකවයෙසු එතෙසස්ස චාති “අදිසෙසා”ති එතෙසස්ස මාතිකාපදස්ස, ඉමෙසං පදානං පසෙසාති ඉමෙසං පඤ්චානං පදානං විසෙක; එනි ව පදමපදං අභිසංභවිසෙක වුත්තං; දුතියපදං අසොඤ්ඤාසං ගණනා හරන්තස්ස ගවන්තො විසෙක. තතියපදං උපතිකම්මතගණනවිසෙක, වතුන්තං සවිඤ්ඤාණකවිසෙක, පඤ්චමං ඵල නිකම්මතොදිවිසෙක, වුත්තනාති වෙදිතබ්බං.

ඉද්ධි තෙසං අනන්ධො යොජනං දස්සෙත්තං නන්ධාති අදි මාන. නන්ධාති තෙසු විසු පඤ්චකෙසු, ඉතරන්ති එකගණන පඤ්චකං; අනන්ධාති පුප්පාරමඵලාරමං, අභිසංඤ්ඤාති පර සන්තතං මම සන්තතොති අයනති මුඛා ගණිතො අභිසංඤ්ඤාති වොදෙති; අට්ඨං කෙරුන්ති අනන්ධා; සමප්පකමුඛා වොදෙති අදි න්නාදනස්ස පුබ්බපයොගතො දුක්ඛවන්ති අංග අමනනිඤ්ඤාන ධර්මාති; දුක්ඛවසංඛිතො අපතති ගවෙය්‍යාති අනන්ධා; අප වා දුක්ඛවසංඤ්ඤාති විනික්ඛමස්ස අපජ්ජනනති අනන්ධා එතෙසො “අපතතිඵලවධස්ස”ති අදිසු. සාමිකස්ස මමති. උපසාදෙතිති විනිවර්තකුසලනාය බලවතිස්සිතාදිගාවෙත වා අරුම සාමිකස්ස සංසයං ජනෙති, කපං- තං හි තපං * විනිවර්තපසුතං දිස්සා සාමිකො විජනනාති සක්ඛස්සාමි නුබො අහං ඉමං අරුමං අනන්ධො සන්තතං කාතුං න සක්ඛස්සාමි නුබොති, එවං තස්ස

විමති උපපජ්ජිතා නෙත උපපාදිතා නොති. ධුරං නිකම්පනිති යද පත සාමිකො අයං එතෙ කකති ලො ජිවිතබ්‍රහ්මවරියනතරං රපි මෙ කතෙරයා, අලං දුතී මයං ඉමිනා ආරමේනාති ධුරං නිකම්පති උය්‍යානං ඵපපති, අතතනො සනතකතරණේ තීරුය්‍යා නො නොතිති අනේ; අපනති පාරුජිකය්‍යා, සපෙ සයමි කතධුර නිකම්පො වාති අබිපායො, අථ පත සාමිකෙත ධුරෙ නිකම් නෙතපි අතිගුණේකො ධුරං අතිකම්පිතොව ඉමං සුසු පිඤ්ඤා මම ආණාපවතති. දය්‍යොති, කිංකාරපටිසංචිතාවෙන ඵපපති දය්‍යාමිති දතබ්‍බහාවෙ සඋය්‍යානො, රකම්පිතාව; අථපි අති ගුණේකො අවිජ්ජිතො තදති මම. ඉමය්‍ය දය්‍යාමිති ධුරං නිකම් පති, සාමිකො පත ධුරං ත නිකම්පති පතං පරියෙසති කාලං ආගමෙති ලජ්ජපරිසං තාව ලහාමි පව්ජ. ජාතිය්‍යාමිති, ගතණේ යෙව ස උය්‍යානො නොති, රකම්පිතාව; යදපත සොපි ත දය්‍යා මිති සාමිකොපි ත ලව්ජාමිති එවං උහො ධුරං නිකම්පනති තද අතිගුණේකය්‍යා පාරුජිකං.

අඤ්ඤාය්‍යා භණ්ඩං ගරුතොති වෙනනෙන වා * මිත්ත භාවෙන වා අඤ්ඤාය්‍යා භණ්ඩං කරනෙනා, සිසෙ භාරනති සිසෙ සිතහාරං, සිසය්‍යා තාව පුරිමගෙල ගලවාටෙනා පිට්ඨිකලෙකෙ සඤ්ඤි කෙසෙනන ආවෙනනා නොති ගලවාටකය්‍යොව උහොසු පය්‍යොසු කෙසඤ්ඤි කෙසා මරුය්‍යා ජයනති යෙ කණ්ණවුලිකාති වුවමනාති, තෙතං අධොගාගො වාති අයං නෙට්ඨිමපරිවෙජ්දො, තතො උපරි සිතං එත්තනෙර සිතහාරනති වුත්තං නොති බන්ධං. ඔරෙපෙතිති උහොසු පය්‍යොසු කණ්ණවුලිකාති පට්ඨාය ගෙට්ඨා කපපෙරෙති පට්ඨාය උපරි, පිට්ඨිගලාවතතනො ව ගලවාටෙනා ව පට්ඨාය ගෙට්ඨා, පිට්ඨිවෙමිජ්ඣවතතනො ව උදරපරිවෙජ්දමිජ්ඣක හදයාවාටකනො ව පට්ඨාය උපරි, බන්ධො; තං ඔරෙපෙති, අයං පනෙත්ථ විනිවෙජ්ඣො; යො හිකුටු ඉදං ගහනො එත්ථ යාතිති සාමිකෙති අනාණනෙනා සයමෙව මයං ඉදං තාමි දෙථ අහං වො භණ්ඩං වහාමිති තෙසං භණ්ඩං සිසෙත ආදාය ගව්ජනෙනා ඵපයාවිනෙතන තං භණ්ඩං ආමිසති දුක්ඛං, යථා වුත්තං සිස පරිවෙජ්දං අනතිකසමනෙනාව ඉතො විතොව සංසනෙනා සාරෙ තිපි පට්ඨායාරෙතිපි ථුල්ලවං, බන්ධං ඔරෙපිතමිතෙන කිඤ්ඤා පි සාමිකානං වහන්සි විත්තං අපි තෙති පත අනාණනෙනා පාරුජිකං, බන්ධං පත අනාණපෙට්ඨාපි සිසතො කෙසගමිත්තං පානෙනාය්‍යා පාරුජිකං, යමකහාරය්‍යා පත එකො ගාගො සිසෙ පට්ඨායාති, එකො පිට්ඨිකං, තත්ථ මිත්තං යානානං වසෙන

විනිව්ඡයො චෙදිතෙබ්බො; 'අයං පන සුඛසිසභාරණොව වෛත
වුතෙනා; යො වායං සිසභායෙ වුතෙනා, ඛනිභාරදිසුපි අය
මෙව විනිව්ඡයො චෙදිතෙබ්බො.

උපතික්ඛිතං" ආණ්ඩනති, සමෙකාපනත්ථාය අත්තනො
ගත්ථ පරෙහි ධර්මගණිතං. අහං න ගණනාමිති සම්මතො; අති
තත්ථ මෙතං වත්තමානවචනං. නාහං ගණසිනති අත්ථො.
දුක්ඛං සමපජ්ඣනමුසංමා දපි අදින්නාදුක්ඛස්ස පුබ්බපජාගත්තො,
කිං තුමෙහ ගණං නෙවිදං මග්ගං අනුරූපං න තුමාකතති
ආදිති වදනායාපි දුක්ඛං මෙව. සාමුහිකස්ස මිමිති. උප්පාදෙ
තිති රහො මයා ඵලස්ස ගත්ථ ධර්මං න අසෙද්දු කොච ජනා
ති 'දස්සති දුමො මෙ තො'ති සාමිකස්ස මිමිති. උප්පාදෙති.
ධුරං නික්ඛිපතිති තස්ස ඵලසාදිභාවං දිට්ඨො උස්සාහං ධර්මෙ,
තත්ථ යොගං හික්ඛු කිලමෙත්ථො තං දස්සාමිති දුතෙහ සඋස්සාහො,
රක්ඛති තාව; සෙව යො දුතෙහ නිරුස්සාහො, ගණනාමිතො පන
තගණෙහ සඋස්සාහො රක්ඛතෙව; යදි පන තග්ගිං දුතෙහ නිරුස්සා
හො ගණනාමිතො න මග්ගං දස්සාතිති ධුරං නික්ඛිපති, ඵලං උග්ගි
නනං ධුරතික්ඛෙපෙන හික්ඛුතො පාරුජිකං, යදිපි මුසවත දස්සා
මිති වදති විනෙතන පන අදුතුකාමො, ඵලෙපි සාමිකස්ස ධුර
තික්ඛෙපෙන හික්ඛුතො පාරුජිකං සහගණනාමිතං නොස්සා
මිති සහගණනාමිතං ගණිතං නෙස්සාමිති විනෙතනො. සමමං
පාදං අතික්ඛාමෙතිති ගණනාමිතං තජෙජ්ඣා තස්ස ගතෙ
පථං වා වායෙත්ථො අත්තනා රුචිතමග්ගං ඵකපාදං අතික්ඛාමෙති
පුලලවචනති, ඵලවචනති; ඵල නික්ඛිතං. භූමිතල වා
පාසාණපබ්බතතලාදිස්ස වා යත්ත ආත්ථි පටිච්ඡන්තෙ වා අපටිච්ඡ
න්තෙ වා ධර්මනති අත්ථො; ඵසුපෙති පුලලවචනති යො
ඵසුපෙති තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පුලලවචනං, ආමිසතෙ
දුක්ඛං ඵසුපෙති පුලලවචනස්ස විසුං විසුං පට්ඨාචන්තන
ආමිසතඵසුපතපයොගෙ කප්පනස්සෙව හොති, ඵකපයො
ගෙන ගණනස්ස පන උච්චාර පාරුජිකමෙව, න දුක්ඛවපුලලව
යාතිති වදනති ධානාති සිතධානතො, සෙව තං ඵලධිං රුසි
කතං හොති; අත්තනාකුමිතිගං භාජනගතකරණමුට්ඨිච්ඡෙදන
විනිව්ඡයෙන විනිව්ඡනබ්බො; සෙව ඵකාබ්බං සිලෙසනිතො ආදි
පක්ඛමධුපාණිතවිනිව්ඡයෙන විනිව්ඡනබ්බො, සෙව ගරුකං හොති
භාරබකුලොගපිණිතෙලමුසවො වා කුමිතිතො ධානා වාචන
විනිව්ඡයෙන විනිව්ඡනබ්බො, ගඩ්ඩලිකබ්බස්ස ව ධානගෙද
සලලනෙතනෙබ්බො; පත්ථිත්ථො ධර්මං පන පාචාරත්ථකාවකාදිං
උපුකං ගතෙත්ථො ආකඩ්ඪිති, පාරිමිතනත භරිමනතන පුට්ඨො

කාසං අතීක්කනෙන පාරුඪිකං. තපෙථි ගහෙනවා; පරතො; පෙ
 ලෙහි පාරිමිනෙනන පුංචාසාසං ඔරිමෙනෙන අතීක්කනෙන
 පාරුඪිකං, වාමෙනා වා දක්ඛිණෙනා වා අපකාමෙනෙනා වා,
 මනෙනන වා දක්ඛිණෙනෙන වා පුට්ඨාසාසං දක්ඛිණෙනෙන වා,
 වාමෙනෙන වා අතීක්කාමෙහි පාරුඪිකං, වෙසෙත්වා උග්ගරි කෙ
 සගගමිතං අකාසගගං කරෙනෙය්ස පාරුඪිකං. සකො හපෙත්වා,
 සහපෙත්වා; තෙන තිබ්බෙනතා තස්ස වා සම්බන්ධිති සාහජිකො,
 අවහාරෙ, අණපතං අණනති, තාය අණනතියා තිබ්බෙනතා
 අවහාරෙ අණනතිකො, නිස්සජ්ජනං නිස්සගො, සුංකසාන
 ධර්මෙන පරිකප්පිතොකාසො ධර්මො. ගණ්ඨස්ස ඛනි නිපාතනං,
 නිස්සගොච නිස්සගතිකො, ත්‍රියංදිභිසො පුරෙතරමෙව පාරු
 ඪිකාපතතිසම්බාතං අත්ථං සංවෙතිති අත්ථසංඛකො; ධුරස්ස අල
 ය සම්බාතස්ස භාරස්ස නික්ඛිපනං පරිච්චජනං නිරුක්ඛාහගාවා
 පජ්ජනං ධුරතිගණ්ඨකො; ඉදුති බ්‍රහ්මාර්තෙ අදරං අකත්වා තෙ
 සං අත්ථමතමෙව දෙස්සෙනො තත්ථ සාහජිකො නාමාති
 අදිමාහ, සහත්ථාති සහපෙත්වා; කරණපෙත්වි ඉදං නිස්සක්කවච
 නං; අසුකස්ස ගණ්ඨං අවහරති අසුසුං අණාපෙතිති එත්ථං.
 පි අණනතිකකො එව අපතති දඬුබ්බා; යදි එවං ඉමස්ස අත්ථ
 සංඛතස්ස ව කො විසෙසොති, තං බණං එව ගහණෙ නිසුජ්ජ
 නං අණනතිකප්පයොගො, කාලනනරෙන ගහණපෙත්වා නිසොගො
 අත්ථසංඛකොති, අගමෙතෙසං විසෙසොති. තෙනෙවාහ අසුකස්ස
 ගණ්ඨං සදු සකොකාසි හදු නං අවහරති අසුසුං අණා
 පෙතිති. සුංකසානපරිකප්පිතොකාසානනති සුංකසානක
 සුච පරිකප්පිතොකාසො ව සුංකසානපරිකප්පිතොකාසං, තෙ
 සං, තත්ථ සුංකසානනති රුක්ඛපබ්බතාදිසසුසුකොන නිගමිතස්ස
 සුඛකානසෙය්සං අච්චතං, තංහි යසො තතො රුජදෙය්ස හා
 යං සුඛකං අදත්වා නිහරන්තා සුඛකං හතනති විනාසෙනති තසො
 සුඛකසානනති චුතතං, කොච පරිචෙණංදිති පටිච්චා කිසුචි
 ලොහතෙය්සගණ්ඨං දිත්වා වාරපච්චාදිවසෙත යං ථානං සපෙ
 මං එත්ථනතෙර පසිසිස්සනති දළුකාමතාය ගහෙනවා චිවරෙනො
 විග දස්සාමි තො වෙ පසිසිස්සනති අහරිස්සාමිති පරිකප්පති;
 අරං පරිකප්පිතොකාසො; අණනතිකකොණෙය්ස ව පාරුඪිකනති
 අත්ථසංඛකවෙනතාකිකොණෙය්ස ව පාරුඪිකං, සපෙඨි අවහාරකො
 සම්බවස්සාතික්කමෙතපි තං ගණ්ඨං අවහරති, අණාපතො ව
 අනතුරෙය්ස කාලං කරෙති හිතාය වා අවතති අස්සමණො ව
 හුත්වා කාලං වා කරිස්සති හිතාය වා අවතතිස්සති, අවහාරකස්ස
 පන අවහාරකකිකොණෙය්ස ව පාරුඪිකං. පාදග්ගනිගහෙනා නති
 එත්ථ පාමද නාමි කතාපණස්ස වතුපෙත්වා හාතො, තං අග්ගතිති

පාදග්ගනකං, පාදග්ගනස්ස භං තෙලස්ස භං පාදග්ගනක
 තෙලං; උපාහනාඥාදි සෙසං චජ්ඣනං තාති උපාහනාදීති;
 ඥාදිසද්දන දුකුලසාවකච්චවකාදිතං ගහණං, පඤ්චපතීති
 ථෙය්‍යවිතෙතන පඤ්චපතී. තෙනාහ "තඤ්ඤා චූඤ්ඤා
 යෙව පාරුච්ඡි"නති, සචෙ පන අතතනො'පි කුච්ඡිතං අඤ්ඤා
 සපපිං වා තෙලං වා ආකීරති, නත්‍ර වායං ථෙය්‍යවිතෙතන තෙල
 පිවනකං ගහණං පඤ්චපතී, චූඤ්ඤායෙතෙව පාරුච්ඡිකං, කායෙ
 න වා වායං වා පසුඤ්ඤානං ආණ්ඩනං පයොගො, ආණ්ඩනාය
 ගහණගහණතො පුබ්බන්තා ඉති පුබ්බා ව සො පයොගො වාති
 පුබ්බසංඝායො, පයොගෙන සහ වතනමානො අවහාරෙ ගහ
 සංඝායො, සමං එකිනුඤ්ඤා චූඤ්ඤා මනනායො අවහාරෙ සංචිද
 වහාරෙ, අඤ්ඤාමඤ්ඤා පඤ්ඤානායා කතාවහාරෙති චූඤ්ඤා
 නොති, පුබ්බන්තාදිකාලපරිච්ඡේදන සඤ්ඤානං සංඝිකතො,
 තස්සාකමං සංඝිකතාමිති, නිමිත්තස්සාකමං නිමිත්තකමිති,
 සඤ්ඤාපපාදනථං කස්සපි තිමිත්තස්සාකරණනාති අනො. තස්මා
 ති යථාචූඤ්ඤා පුබ්බපයොගාදිසු පඤ්ඤාසු, බිලාදීති සංඝායෙ
 යො වෙනාදිගහණවසෙතාති බිලං රජ්ජං වති. මිරියාදං වා
 පාකාරං වා සංඝායෙයො වෙනගහණවසෙත, බිලං රජ්ජං වති.
 මිරියාදං වා පාකාරං වා සංඝායෙයො චජ්ඣගහණවසෙත, සචෙ
 පන විති බිලෙති ගහෙනබ්බං නොති, පඨමෙ බිලෙ ඵලලවං,
 දුතියෙ පාරුච්ඡිකං, සචෙ තිති පඨමෙ දුකුලං, දුතියෙ ඵලලවං,
 තතියෙ පාරුච්ඡිකං. එවං ඛණ්ණෙසුපි අවහාරෙ වෙ ඨපෙ යො පුරි
 මෙති දුකුලං, අවහාරෙ විතනං එතෙන ඵලලවං, ඉතරෙන
 පාරුච්ඡිකං, රජ්ජපසාරණාදිසුපි එතෙව තෙයො.

යං පන සමන්තපාසාදිකායං "තස්ස චො සාමිකානං ධුර
 නිකෙවපසා"ති චූඤ්ඤා, තං "වෙනං, අභිසුඤ්ඤාති අපතති
 දුකුලවස්සා"ති ඥාදි අභිකාරෙ චූඤ්ඤානා අභිකාරවසෙත ගහ
 ණං සන්ධායාති දඨබ්බං. සංචිදගිණාති එතෙයෙව මෙවමං.
 ගහණකමානාති එතෙවජ්ජනාය එතෙවකාසනාය ගහණකමානා
 අනො. ඉමස්මි අවහාර අසමමානථං "එවං සංචිදගිණා ගහ
 සුපි"ත්‍යාදිභ. සඤ්ඤානාකමිති පුබ්බන්තාදිකාලපරිච්ඡේද
 වසෙන සඤ්ඤාණකරණං, තෙනාහ "සචෙති"ත්‍යාදි. එතෙව
 පුරෙහතනං අවහාරති චූඤ්ඤා අප්ප වා පුරෙහතනං අවහාරතු
 යෙව වා අනාගතෙ වා සංචිදරො තත්ථි වසංඝිකතො, උභින්නවපි
 පාරුච්ඡිකං, සචෙ පන අප්ප පුරෙහතනං අවහාරති චූඤ්ඤා තෙව
 හරති, අප්පාති තිමිත්තසංඝිකතං අභිකාරමෙ පච්ඡි අවහාරං.

හොඳි, සවෙ සෙව පුරෙහනනං අවහරති වුනෙනා අජ්ජ පුරෙහනනං හරති, සෙවති නියමිතසංඛිකතං අපථනං පුරෙහනනං අවහරං හොඳි, එවං අවහරනනං අවහරකයෙහි පාරුඡිකං, මුලධර්මය අනාපනති, සෙව පුරෙහනනනති වුනෙනා ආදෙහව වා සෙව පච්ඡාභනනං වා අවහරනෙනාපි තං සංඛිකතයො පුරෙ ව පච්ඡා ව හරති, යො පන එවං අකත්වා යථා පරිච්ඡිකතං කාල මෙව හරති, අයං සංඛිකතපනා අපච්ඡා අපුරෙ තං අවහරතිති වෙදිතබ්බො; එස නයො පච්ඡාභනනරතතින්ද්‍රිවෙසුපි, පුරිමයං ම ජ්ඣාමියං ම පච්ඡිමයං ම කාලජ්ඣා මාසද්වයං වච්ඡරදිවසෙතාපි එත්ථ සංඛිකතවිසංඛිකතතා වෙදිතබ්බො, පරහණ්ඩාවහාරසංඝාදා පාදයං හෙතුතතා අකම්භිතතණාදිනෙව නිමිතතනති අකම්භි බණ්ඩාදිතිමිතනං, තස්ස කරණං අකම්භි බණ්ඩාදිතිමිතන කරණං, ආදිසද්දුත හමුකුකෙව පසිසකමපනභත්ථලඛිකතපාණි පභාරදබ්බුලිපොථනතිවුනනාමනලනෙතාසනාදි අනෙකප්පකා රං සංඛණ්ඩාති. සෙසමෙත්ථ සංඛිකතකමෙව වුනනතයමෙව.

ථෙතනා වුච්චති වොරො, තස්ස භාවො ථෙතනං, තෙන අවහරණං ථෙතනාවහාරයෙහි, පසංග අභිභව්තො අවහරණං පසංගාවහාරයෙහි, එත්ථසුතනාදිකං පරිච්ඡිජ්ජකප්පනං පරිකප්පො, තෙන අවහරණං පටිඝාතාවහාරයෙහි, තිණපණ්ණාදිති පරිච්ඡිකතයං අවහරණං පටිච්ඡිකතාවහාරයෙහි, කුසෙක අවහරණං කුසාවහාරයෙහි, මාන කුටකුටකභාසණාදිති එත්ථ මානකුටං තාම හදයහෙදසිබො හෙදරජ්ජහෙදවෙසන තිවිධං මානකුටං; තත්ථ හදයනති තාළි ආදිමානභාජනානං අබහනනරං, තස්ස හෙදො ඡිද්ධකරණං හදයහෙදො, සො සප්පිතලමිතනකාලෙ ලබති, තාති හි ගණනෙනා හෙට්ඨාඡිද්දුත මානෙන සතිකං ආසිඤ්චාති වනි, අනෙතාභාජනෙ ඛත්තං පග්ගරපථො ගණනාති, අනෙතා ව ඡිද්ධං පිබාය සිසං පුරෙතො දෙති, සිබාහෙදො පන තිලගණ්ඩුලාදි මිතනකාලෙ ලබති, තාති හි ගණනෙනා සතිකං සිබං උසා පෙතො ගණනාති, දදනෙතා වෙගෙන පුරෙතො සිබං ඡිද්ධනෙතා දෙති, රජ්ජහෙදො බෙතත්ථන්ද්‍රිමිතනකාලෙ ලබති, බෙතනා දිමිතනනා හි අමනනනමපි මනනනං කත්වා මිතනති මනනනමපි අමනනනං. තබ්බකංසාදිමයො කුප්ථො කභාසණො කුටකභාසණො, ආදිසද්දුත තුලාකුටකංසකුටමංවනාදි සංඛිකණ්ඩාති; තත්ථ තුලාකුටං රූපකුටං අභිකකුටං ගණකුටං පරිච්ඡිකතකුටනති වතුබ්බිධං කොඳි; තත්ථ රූපකුටං තාම වෙ තුලාසරූපං කත්වා ගණනෙනා මහතිසං ගණනාති; දදනෙතා වුද්දිකාය දෙති,

අභිභක්‍රමං නාම ගණනානාං පච්ඡාසාදෙහි හන්තින භූලං අකක මති, දදන්තො පුබ්බසාදෙහි අකකමති, භග්නකුටං නාම ගණනානාං මුලෙ රජ්ජං ගණනාති, දදන්තො අග්ගො, පටිච්ඡන්ත කුටං නාම භූලං සුසිරං කන්ධා අන්තො අග්‍රවණ්ණං පකඛිපිත්තා ගණනානාං නං පච්ඡාසාදෙහි කරෙති, දදන්තො අග්ගසාදෙහි; කංසො වුවුවති සුවණ්ණපාති, තාස ව්‍යාධිකං කංසකුටං, කථං-එකං සුවණ්ණපාති කන්ධා අඤ්ඤා චෙ තිස්සො ලොකපාතිගො සුවණ්ණවණ්ණං කරෙන්නති, තතො ජනපදං ගන්තො කිංකරෙදව අභිභක්‍රමං පටිසිත්තො සුවණ්ණසාප්තාති කිංකරාති වත්තො අග්ග පුච්ඡන්තෙ මහග්ගතරං දුකුතාමා ගොන්නති, තතො තෙති කථං සුවණ්ණසාදෙහි ජාතිතප්පාති වුවෙන් විමංසිත්තො ගණනාති සුවණ්ණපාතිං පාසාදෙහි සංසිත්තො සංඛ්‍යාපාතිගො දන්තා ගච්ඡන්ති, ව්‍යාධිකං නාම තෙති තෙති උපාසෙති පරසං ව්‍යාධිකං, තත්‍රිද මෙකං වත්තො.

එතො කිර පුද්දන්තො මිඤ්ඤා මිඤ්ඤාපාසාදෙහි ගණනාති අගච්ඡති, තමෙතො වුවෙන්තො කිං ගො මිගො අග්ගති කිං මිග පොතන්තො ත්‍යාග, මිගො චෙ කන්ධාපණං මිගපොතන්තො එකන්ති වුවෙන් කන්ධාපණං දන්තා මිගපොතන්තො ගණනාති පොතන්තො ගන්තො තිවන්තො තමෙ ගො මිගපොතන්තො අන්තො මිගං මෙ දෙති ත්‍යාග, තෙති චෙ කන්ධාපණං දෙතිති, සො අග- තත්‍ර ගො මග්ග පථමං එතො කන්ධාපණං දින්නොති අම දින්නො, ඉදම් මිගපොතන්තො ගණන, එවං සො ව කන්ධාපණං අග්‍රවණ්ණ කන්ධා මිගපොතන්තො චෙ කන්ධාපණං ගණනාති, සො කාරණං වදන්ති සලලකන්ධා මිගපොතන්තො ගණනාති මිගං අද්ධති.

පසංසාති පරෙ අභිභක්‍රම, ගාමිං සාතෙන්නති ගාමිසාතනා; ගාමිං පහරන්තො වොර, තෙ අදි අග්ගං තෙ ගාමිසාතනාදන්තො, අදිසද්දන්ත චෙත්ත පත්තසාතනාදිතං ගණනං. අධාරෙග්ගපාති ජිකන්ති සචෙ සාපන්තො ගණිතාති ගණනාති පරිකප්පසා පටිකප්පසා සාපන්තො ව තත්ත සමභවන්තො. අද්ධාරෙග්ග කාරණං වදන්ති සලලකන්ධා මිගපොතන්තො ගණනාති මිගං අද්ධති.

ගණනාදන්තොති යං පරසාතනාති නයා මුලං වා තදෙව වා ගණනා දුකුතාති අන්තො. නයාති යො එවං පරිකප්පසාති නයා, ඉමිසා අවන්තො ගොතිති ඉමිතා සමභවන්තො. පසංසාති කිලන්තාතං පරිවික්‍ෂන්තාතං වා පරෙග්ග මුග්ගසාතනං වා, පච්ඡා ගණනාති මිති පංසුතා වා පසංසාතන වා පටිච්ඡාදෙතිති සචෙ

ආහ "රුක්මනානි ඉදා බිම්බසාරං යෙව සන්ධාය වුත්ත" නති. සො
හි බවමිකරුජනනා. යපාපවෙණියාව කෙරෙහි, අසෙසු පන කාක
නිකෙතයාපි සිසං ඡිකෙය්‍යං, බහුකයාපි න වා කිසුම් කෙර
ය්‍යං, තෙනාහ අසෙසු පනාති ආදි, හතනං නාම පොථනං
වෙව ඡෙදනසුඛාති ආහ හන්ධාදිති වාති ආදි, ආදිසද්දන
පාදකසාවෙනතඤ්ඤිකානං භහණං; රජ්ජබන්ධනාදිතිති ආදි
සද්දන අනුබන්ධනසබ්බලිකබන්ධනතරභන්ධනපුරිසයුත්තං
භහණං; නිහරෙය්‍යනති රථතො නික්කාමෙය්‍යං; පොරෙසි-පෙ-
පෙභන්ධනාසිති එත් "පරිභාසෙය්‍ය" නති පදං අක්කාහරිතබ්බං
සුපනනා පරපපයොගය්‍ය, තෙනාහ ඉමෙති වා වචනෙති
සෙසියාසෙය්‍යනති. යපානුරූපං පන යසමා පාදතො පට්ඨාය
තොති, තසමා පාදය්‍ය වා පද්‍යරහය්‍ය වාති ආහ, පොරෙසය්‍ය
කතාපණය්‍ය වතුන්ධා ගායො පාදො, පාදං අරහතිති පාදරහො
තය්‍ය පාදය්‍ය වා පාදරහය්‍ය වා, එත් ව පන පාදෙන කතාපණ
ය්‍ය වතුන්ධාගං අකපටිගහණිමෙව දසෙය්‍යති, පාදරහෙන පාද
ගහනකං කපටිගහණං, එතතාවතා ගෙට්ඨිමනාදය්‍යතෙන
සබ්බාකාමරන දුතියපාරුජ්කපතොතකවත්තු දසෙය්‍යං ගොතිති
දට්ඨබ්බං. පොරෙසය්‍යාති පොරෙසය්‍යන්ධානුරූපං උපපාදිතය්‍ය
ලක්ඛණපනතය්‍ය නිලකතාපණසද්දය්‍ය කතාපණය්‍ය; එතෙන
දුප්පදමකාදිති පටික්ඛිපති.

එවං අසාධාරණවිතිවර්තයං දසෙය්‍යති; ඉදං සාධාරණවිතිවර්
තයං දසෙය්‍යතුං යත්තමෙති ආදිමාහ. රසෙසුති බිම්බසාරෙසෙසු;
මාතො නාම පොරෙසකය්‍ය කතාපණය්‍ය විෂතිමො ගායො, සා
ලොකෙ මිසෙසුට්ඨිති පි වුවති. ඉදං ඉමෙය්‍යං අදිනනාදුතෙ විති
වර්තයං දසෙය්‍යතුං සබ්බන්ධාති ආදි වුත්තං, සබ්බන්ධාති උපනමාස
කාතිරෙකමාසකපසුමාසකෙසු පි, සෙසියාසෙසියවසෙය්‍යාති
අග්ගය්‍ය පරිභික්ඛාපරිභික්ඛවසෙන; අගමෙත් සෙසියපො, වින්ධොරු
පන එවං වෙදිතබ්බො; ඉදං හි අදිනනාදුතං විතිවර්තනෙන
න ඔතිණ්ණං වත්තුයමිං සහසා අවිතිවර්තනා පසුඛා ධාතාති
මිලොකෙනබ්බොති, යාති සන්ධාය පොරෙසා ආහ.

වත්තුං කාලසුඛ දෙසසුඛ අග්ගං පරිභොග පසුඛං,
තුලසිත්තා පසුඛා ධාතාති බාහරයන්ධං විවක්ඛණොති.

තත් "වත්තු" නති හන්ධං, අවහාරතෙන හි "මයා ඉදං නාම
අවහව" නති වුත්තෙති ආපතති. අසෙසුපෙත්තාවතං ගහණං
සය්‍යාමිකං වා අය්‍යාමිකං වාති උපපට්ඨිතබ්බං, සය්‍යාමිකෙති සා
මිකානං සාලගහාවො වා නිරුගහාවො වා උපපට්ඨිතබ්බො.

සචේ තෙසං සාලයකාලෙ හටං හණ්ඨං අග්ගාපෙත්වා ආපනති
 කාතබ්බා; සචේ නිරුලයකාලෙ න පාරුජ්ඣකෙත කාතරතබ්බො,
 හණ්ඨසාමිකෙසු පන හණ්ඨං ආඝරුපෙත්තොසු හණ්ඨං දූතබ්බං,
 අයමෙත්ථ සාමිවි, එවං වන්ත්ථ ඔලොකෙතබ්බං. “කාලො”ති අම්
 භාර කාලො, තදෙමි හි හණ්ඨං කදුචි සමිග්ගං හොති, කදුචි
 මහග්ගං, තස්මා තං හණ්ඨං යස්මිං කාලෙ අවහටං, තස්මිං සෙව
 කාලෙ යො තස්ස අග්ගො හොති, තෙනග්ගෙන ආපනති කාතර
 තබ්බො, එවං කාලො ඔලොකෙතබ්බො. “දෙසො”ති අම්භාර
 දෙසො; තං හි හණ්ඨං යස්මිං දෙසෙ අවහටං තස්මිං සෙව
 දෙසෙ යො තස්ස අග්ගො හොති, තෙනග්ගෙන ආපනති
 කාතරතබ්බො, හණ්ඨාධිපතදෙසෙ හි සමිග්ගං හොති, අඤ්ඤත්ථ
 මහග්ගං, එවං දෙසො ඔලොකෙතබ්බො. “අග්ගො”ති හණ්ඨ
 ග්ගො; නවහණ්ඨස්ස හි යො අග්ගො හොති, යො පච්ඡා පරි
 භායති, යථා නවධොතො පත්තො අට්ඨ වා දහවො අග්ගති,
 යො පච්ඡා ජිද්දො වා අංඤ්ඤානිකාහතො වා අප්පග්ගො
 හොති, තස්මා තං සබ්බද්ධ හණ්ඨං පකති අග්ගෙනෙව කාතබ්බනති
 එවං අග්ගො ඔලොකෙතබ්බො. “පරිභො”ති හණ්ඨපරිභොගො;
 පරිභොගෙනාපි හි වාසි අදිහණ්ඨස්ස අග්ගො පරිභායති, තස්මා
 එවං උපපරිකම්භබ්බං. සචේ කොචි කස්සචි පාදග්ගනකං වාසිං
 භරති, තත්ථ වාසිසාමිකො පුච්ඡිතබ්බො, තස්ස අයං වාසි කිත්ත
 තෙත කිත්තාති, පාදෙන හත්තනාති, කිං පන තෙ කිණ්ණිත්ථාච
 ධම්මා, උදුහු තං චලඤ්ඤාසීති, සචේ වදති, එක දිවසං මෙ
 දන්තකට්ඨං වා රජනජලලි * වා පත්තපචතදුරු වා ජිත්තං,
 සංඝිත්ථා වා නිසීතාති, අට්ඨස්සා පාරුණිකො අග්ගො හට්ඨාති
 චේදිතබ්බො, යථා ව වාසියා එවං අඤ්ඤාතියා වා අඤ්ඤාතිසලා
 කාය වා කුඤ්ඤාකාය වා පලාලෙන වා ථුසෙති වා ඉට්ඨක
 වුත්ථානෙන වා එකවාරං සංඝිත්ථා † ධොවිතමත්තෙනාපි අග්ගො
 හග්ගති, නිපුමණිලස්ස මිහරදානවේදනෙනාපි පරිමජ්ජන
 මත්තෙනාපි උදකාසාරිකාය සකිං නිවාසනපාරුපණ්ණාපි
 පරිභොගසිසෙන අංසෙ වා සිසෙ වා ධපනමත්තෙනාපි තඤ්ඤාලා
 දිකං පප්පථාචනෙනාපි තත්තො එකං වා චේ වා අපනාගෙනාපි
 අත්තමසො එකං පාසාණසකකරං උග්ගිරිත්ථා ජබ්බිත මත්තෙ
 නාපි සප්පිතෙලාදිකං භාජනන්තරපරිවත්තනෙනාපි අත්තමසො,
 තත්තො මිකිකං වා කිපිලලිකං වා උග්ගිරිත්ථා ජබ්බිත මත්තෙ
 නාපි, ගුප්ථිකස්ස මධුරභාවජනනත්ථං තබ්බෙත විජ්ඣත්ථා

* රජනජලලිං.

† ධොවනමත්තෙනාපි.

අඤ්ඤාමනං ගතිනමනෙතනංපි අගොග්ගසායනං, සංඝායනං නිකුටි පාදගාමනං. චුත්තනගෙනෙව සාමිකෙති පරිභාසෙන උභනං කතං හොති, න තං අවහෙට්ඨා භික්ඛු පාරජිකෙතන කාතමෙතනං; එවං අගොග්ගසායනෙතනං. එවං ඉමාති තුලසිත්වා පඤ්ඤා ධාතාති ධාරෙය්‍ය අත්ථං විචක්ඛිතො. අපනතියං වා අනාපනතියං වා ගරුකං ලුහුකං වා අපනතියං යථාභාවෙන ඵලපෙය්‍යාති.

එවං තත්ථ විනිවර්ණං දසෙසාත්වා ඉදං අනාපනතියං දසෙසා නොතා "සකසඤ්ඤායං"ති අංකිතො, තත්ථ සකසඤ්ඤායංති මග්ගං සනාතකං ඉදං ගණිතොති එවං සඤ්ඤායං; පරිභාසෙව ගණිතො ගණිතො අනාපනතියං, ගතිතං පන දතබ්බං; සචෙ සාමිකෙති දෙති යි චුත්තො න දෙති, තෙසං බුරුනිකෙතනෙප පාරජිකං, විශ්වාසගාමෙති විශ්වාසගාමෙතනං අනාපනතියං, විශ්වාසගාමෙතනං පන ඉමං සුත්තෙතනං ජාතිතබ්බං "අනුජාතාමි භික්ඛෙව පඤ්ඤාගමෙතනං සමනාගතසං විශ්වාසං ගාමෙතො, සන්ධිවෙතො ව හොති සමනෙතො ව අලපිතො ව ජිවති ව ගතිතෙ ව අනාමනො"ති. තත්ථ "සන්ධිවෙතො"ති දිට්ඨමනෙතනමිතො, "සමනෙතොති" දලාමිතො, "අලපිතො"ති මම සනාතකං යං ඉවර්ධි නං ගණිතොග්ගසායනං අපුරිතො ගණිතො කාරණං තත්ථි චුත්තො, "ජිවති"ති අනුට්ඨානසෙය්‍යංග සතිතොපි යාවජිවිතියුග්ගපවර්ධං න පාපුණොති, "ගතිතෙ ව අනාමනො"ති ගතිතෙ තුලසිත්වා; එව රුපසං සනාතකං ගතිතෙ මෙ අනාමනො ගතිතොති ජාතනොතන ගණිතො වට්ඨති, අනවසෙසපරියාදනවසෙස වෙතොති පඤ්ඤා භික්ඛාති චුත්තොති; විශ්වාසගාමෙතනං පන නිසි අමෙතන රුහති, කපං-සන්ධිවෙතො ජිවති ගතිතෙ අනාමනො, සමනෙතො ජිවති ගතිතෙ අනාමනො, අලපිතො ජිවති ගතිතෙ අනාමනො; එවං සෙසං පන න ජිවති, න ව ගතිතෙ අනාමනො හොති, තස්ස සනාතකං විශ්වාසගාමෙතනං ගතිතෙව පුන දතබ්බං, දදනෙතනං ව මග්ගධාතං තාවසෙස සංගතං ඉග්ගං ගතො වා, තෙසං දතබ්බං, අප නුමනසං සනාතකං තෙසෙව දතබ්බං, සෙසං පන පරමං සෙව සුමුකතං තයං මම සනාතකං ගණිතොනොති මිච්ඡෙදෙන වා විතතුපපාදමනෙතනං වා අනුමොදිතො පවර්ධා කෙතෙවි කුටිතො පවර්ධා ගරුපෙය්‍යං න ලගති, සෙසං ව අදායකාමො විනෙතනං පන අභිවාසොති න නිකුටි වදති සොපි පුන පවර්ධාගරුපෙය්‍යං න ලගති, සෙසං පන මග්ගානුමනං සනාතකං ගතිතොති වා පරිභාසෙනාති වා

වුද්ධගත ගතිතං වා නොභු පරිභුතතං වා මයා පන තං නෙතථි දෙමකරණිසෙත ධර්මතං, පාකතිකං කාතුං චට්ටනීති වදාති, අයං පච්ඡාගරපෙතුං ලභති.

නවකාලිනෙති පටිදස්සාමි පටිකරිස්සාමිති එවං ශරණ නතුස්ස තාවකාලිනෙපි ශතණ අනාපනති, ගතිතං පන සචේ ශරණසාමිකො පුග්ගලො වා ගණො වා තුග්ගමෙතං නොනුති අනුජානාති, ඉට්ටවතං කුසලං, නො චේ අනුජානාති, ආගර පපනනත දුකඛං, සඛසසනාකං පන අවිදුතුමෙව චට්ටනී, ගෙනපරිගහගෙති එනි පන පෙනතිට්ඨසෙය උපපන්නාපි කාලං කන්ධා තස්මිං යෙව අනතභාවේ නිබ්බන්තාපි මාතුමකාරුභිකා දයො දෙවොපි සබ්බපි පෙනානෙව සඛං ගතා, නෙසං පරිග්ග හෙ අනාපනති, දෙවතාය පන උද්දස්ස ඛලිකමං කරෙන්නොති රුකකාදිසු ලභිතෙ සංවතෙ වතනබ්බමෙව නත්ති, තඤ්ච බො ආරක්ඛණෙති අපරිග්ගතිනෙ, පරිග්ගතිතං පන ගණෙනුං න චට්ටනී, නිරවජ්ජානගහපටිගහගෙති නාගසුපණණොදිතං නිරවජ්ජානගතා නං පරිග්ගහෙ; සචේපි හි දෙවො වා නාගසුපණණො වා මනුස්ස රුපෙන ආපණං පසාරෙති, තතො වස්ස සනතානං නොචි දිබ්බ චකත්‍රුණො හිකත්‍රු තං ඤාතො ගහනො ගච්ඡති, චට්ටනී, සංසුකුල සඤ්ඤාස්සාති අස්සාමිකං ඉදං සංසුකුලනති එවං සඤ්ඤාස්සාපි ගහ ණ අනාපනති, සචේ පන තං සස්සාමිකං නොති, ආගරපපනන න දුකඛං, උමත්තකාදිති පුබ්බ චුත්තප්පකාරුතෙව, ආදි කමමිකො පනෙත්ථ ධර්මයො; අවසෙසානං පන රජකගණිකාදි වොරුතං ජබ්බගතිතාදිතං ආපනතියෙව, සචිත්තතෙති නිති සමු ට්ඨාතෙති ඉදං සමුට්ඨාතීති ආග අදිග්ගාදුනසමුට්ඨානනති. නට්ඨි සංගත්තිකං කායචිත්තතො සමුට්ඨාති, ආණතතිකං වා වා චිත්තතො සමුට්ඨාති, සංගත්තිකාණතතිකං කායවාචා චිත්තතො සමුට්ඨාති, තං ව බො භාරියමිදං නිං එතං පස්සනති සංවිධාය උග්ගසෙසං පසොගෙත එකස්ස වද්දුතො ධානාමාවතෙ ලඛනති, කායචිත්තමනනි අවචනං පන කායවාචානං ඊදිසෙ ධානෙ අඛතිමත්තතො, යාය පන වෙතනාය සමුට්ඨාපිකො පසොගො සංගත්තිකො වා ආණතතිකො වා පඛාතභාවෙත ධානාමාවනං සංඛති, තස්ස චසෙත ආපනතිකාරෙතඛං, අඤ්ඤාපා සංගත්ති කං වා ආණතතිකස්ස අභිකං න නොති, ආණතතිකං වා සංගත්ති කස්සාති ඉදං විරුජ්ඣති, අදිත්තං ආදියමිති සඤ්ඤාය අභාවෙන මුට්ටනතො සඤ්ඤාචිමෙසංකමං, කායෙන කතං කමම අකාම භමමං; කායවාරෙත කතනති අනෙව. චිත්තමෙනති එනට්ටි

එසේව නග්ගො. කුසො වා හිතොවා මජ්ඣිමනිකායෙ වා නං ආපජ්ජතිති හිමෙදගං. සෙසං පඨමසිකඛාපදෙ වුත්තනග්ගෙනව වෙදි තබ්බං.

දුතියමාග්ගිකා. සමන්තං.

“ස”නති සහජේ උපසග්ගො, තෙන සභිං උස්සුකකච්චන මෙනං “සඤ්චිච්චා”ති ආහ සඤ්චිතෙත්වාති ආදි, “උස්සුකකච්චන”නති එත් උස්සුකකච්චනං නාම පුබ්බකාලකිරියාවචනං, අයං හි සමානකතතුකෙසු පුබ්බාපරකාලකිරියාවචනෙසු පුබ්බකාලකිරියාවචනයා නිරුත්තරිතොභාරො, ඉද්දති ‘සඤ්චිතෙත්වා’ති ඉමිනා සංඛෙපෙන වුත්තමෙවත්. පාකචං කත්වා දසෙසානං “පාණො”ති ආදි මාහ, තත් ‘පාණොති සඤ්ඤාය සභිං සෙව්වා’ති පාණොති සඤ්ඤාං අභිප්පතිත්වා එවං පාණොති සඤ්ඤාප්පත්තියා අනන්තරනති වුත්තං හොති, එවඤ්ච කත්වා කතං එකකම්මෙණ එකස්ස විත්තස්ස උභයාරම්මණොභාවොති ඊදිසි වොදනා අනවකාසාති දඬබ්බං. තෙවි පන ඤාතපරිඤ්ඤාය දිඝ්භාණං වෙසු ධම්මෙසු නිරුත්තරිතොභාරො නිලකම්මණං. ආරොපෙත්වා “රූපං අනිච්ච”නති ආදිනා සභාවෙන සභිං එකකම්මෙණ අනිච්චාදිලකම්මණ ජාතනං විය “පාණොති සඤ්ඤාය සභිං සෙව වධාමි න”නති ජාතාතිති වදන්ති, අපරෙ පනාවරියා තත්ථාපි එවං න කපෙන්නති, එත්ච “මනුස්සවිග්ගහො”ති අවත්වා “පාණො”ති වචනං. මනුස්සො අයනති අජානිත්වා කෙවලං සත්තසඤ්ඤාය ඤාතෙත්තස්සාපි පාග ජිකභාවදස්ස තත්ථං වුත්තං, නපාණං. “චෙත්තො”ති විනේතත්වා; “පටිකපෙත්වා”ති* අභිවිචාරිත්වා; සන්තිඝාතං කරිත්වාති අත්ථො.

ඉද්දති මනුස්සත්තභාවං ආදිතො පඨාය දසෙසානං “මනුස්සවිග්ගහං”ති ආදිමාහ, තත් “කලලතො පඨායා”ති පටිත්ති විඤ්ඤාණෙන සභිං උප්පත්තකලලරූපතො පඨාය, කලලරූපං නාම ඉත්ති පුරිසානං කායච්ඡේදාදියකම්මෙසෙන සමතිංසරුපාති, නපුංසකානං කායච්ඡේදසකම්මෙසෙන විශති, තත් ඉත්ති පුරිසානං කලලරූපං ජාතිඋත්තංභාය එතෙන අංසුනා උච්චිතෙලබ්භිත්වංගොති අවුත්. විප්පසන්නං, වුත්තකෙත්වං අඝ්ඤාමාසං.

තිලතෙලස්ස යථා බිඤ්ඤ සප්පිමණෙත්වා අනුක්ඛිලො,
එවං වණ්ණපටිභාගං කලලනති පවුච්චති “

එවං පරිත්තකං ච්ඡේදමාදිං කත්වා යාවමරෙ මාලා එත්තනරෙ අනුපුබ්බෙන වුත්තිප්පත්තො අත්තොභාවො මනුස්සවිග්ගහො නාමාති

* “අභිවිචාරිත්වා”කත්ථවි.

වුත්තං හොති, ඉදංඤා යෙච්ඡායාවසෙතෙව වුත්තං, ඔපපාතික සංසෙදජාපි හි මනුස්සා පාරුජ්ඣවජ්ඣමෙව. “කලලකාලෙපි”ති පඨමසත්තාහෙපි, තත්ථ හි සත්තනිවසෙන පවත්තමානං කලලසංඛාතං අත්තභාවං ජීවිතා වොරෙපෙතුං සත්තං, නපන සබ්බපඨමං කලලරූපං, පටිසන්ති විතෙතන හි සත්ථිං. තිංසකමච්ඡරූපානි නිබ්බත්තනති තෙසු පන සීතෙසුයෙව සොලසභවබ්බවිත්තානි උපපජ්ඣා නිරුජ්ඣනති, එතස්මිං අත්තරෙ ගතිතපටිසන්තිකස්ස දුරකස්ස වා මාතුයා වා පනස්ස අත්තරයො නත්ථි, අයංහි මරණස්ස අනොකාසො නාම. “ගෙසජ්ජසමපදනෙනා”ති ගබ්බපාතන ගෙසජ්ජදුතෙන; “නගනො වා උබ්බපි”ති අබ්බදුපෙසිකාලාදීයමපි, “ජීවිතා විශොජෙසා”ති සත්තනි විකොපනවසෙන ජීවිතින්ද්‍රියතො අපනෙය්‍ය; “ඉමස්ස පනඤ්ඤා”ති සඤ්චිච මනුස්ස විගහනං ජීවිතා වොරෙපෙය්‍ය”ති ඉමස්සත්ථස්ස; “ආවිභාවඤ්ඤා”ති පකාසනත්ථං; පාණස්ස අතිපාතො පාණාතිපාතො, පාණ වධො පාණසාතොති වුත්තං හොති ‘සතෙනා’ති බන්ධනනානො; තත්ථ හි සත්තපඤ්ඤානති. “ජීවිතින්ද්‍රිය”නති රූපාරූප ජීවිතින්ද්‍රියං; රූපජීවිතින්ද්‍රියෙහි විකොපිතෙ ඉතරමපි තං සම්බන්ධතාය විතස්සාතිති. “සාස වේදනායා”ති තස්මිං පාණේ පාණ සඤ්ඤානො කායවච්චාරානං අඤ්ඤාතරවාරපවත්තාය යාය වෙන නාය; මනොවාසෙ පන පවත්තාය වධකවෙනතාය පාණාතිපාත භාවො නත්ථි. “සා වේදනා”ති සා ජීවිතින්ද්‍රියපච්චේදක උපකකමස්ස සමුදාපිකා කායවච්චාරානමඤ්ඤාතරවාරපවත්තා වධකවෙනතා, ඉදං වුත්තං හොති යාය වෙනතාය පවත්තමානස්ස ජීවිතින්ද්‍රියස්ස නිස්සාය භූතෙසු මහාභූතෙසු උපකකමකරණ්ණෙකුක මහාභූතපච්චයා උපපජ්ජනක මහාභූතා නුපපජ්ජස්ස නති සා තාදි සප්පයොගසමුදාපිකා වෙනතා පාණාතිපාතො, උබ්බපකකමාතිහි මහාභූතානි ඉතරභූතානි විශ් නවිසදනීති සමානජාතියානං කාරණං නභොතීති. පාණාතිපාතො අස්ස අත්ථිති පාණාතිපාතී, සංසග්ගගමිකාරො, තෙනාග “වුත්තවෙනතාය සමබ්බි පුග්ගලො”ති. සකො තත්ථො සතත්ථො, තෙන නිබ්බිතෙනා පයොගො සාගත්ථිකො, නිස්සජ්ජනං නිස්සගො, සොව නිස්සගත්ථිකො, එවං ආණ්ඩනි, උපාමයො මනනපටිජ්ජපනපයොගො කමමිපාතිහිමයො ඉතා, යාය.

ඉදනි යථාආත්තයෙව ජප්පයොගෙ විහජ්ඣා දස්සෙතුං “තත්ථො”ති ආදි වුත්තංහි “නඤ්ඤා”ති තෙසු ජසු පයොගෙසු; “සාගත්ථිකො”ති එත්ථ සතත්ථො උපලකඛණ්ණාවෙන ගතිතොති ආග “කායෙන වා”ති ආදි, තත්ථ “කායෙන”ති භවත්තවා පාදෙන වා මුඛිතා වා ජාත්‍රතාවා යෙනකෙනවි අභිතපච්චවෙඛන; තායෙකදෙතො

හෙත් හන්දිකායෝ, අවයවෙ සමුදයොපවායො, යථා භාමො දුමිසාති. “කායපිබ්බෙනා”හි කායනො අමොචිතෙන අසි ආදිනා පහරණෙන: “පහරණ”නති කායවිඤ්ඤානිසතිතාය වඩකවෙනනාය අභිපෙතන්සාධනං. “කායෙන චා සතති ආදිනං කායපිබ්බෙනා චා උසුසගතපාසාණාදිනං නිසාජන”නති යථා සමභවං යොජෙතබ්බං ‘කන්ධා’ති තෙසු සාහජික නිසාගතිතෙසු; “උද්දිසානුද්දිසාහෙදන්තා”ති උද්දිසිත්වා ආනුද්දිසිත්වා පවනතිහෙදෙන; උද්දිසානං උදෙදසො, සො එතස්ස අත්ති උද්දිසිකො, පයොගො, තසමිං; ඛිකුති එතෙනාති බන්ධො, කමමෙව බන්ධො කමබන්ධො, පාණාතිපාතොති අන්ධො, අථවා බන්ධනං බන්ධො, කමමුතා බන්ධො කමබන්ධො, සො අස්ස හොති, පාණාතිපාතකමමස්ස සිඛනති වුත්තං හොති. “උභ සන්ධාපි”ති උද්දිසිකො අනුද්දිසිකො වාති විසුපි පච්ඡාදා තෙන රොහෙන මරතුති යොජනා. “පහරිතකඛණෙසෙවා”ති මරණාය පහොතකපහාරස්ස ලබිකඛණෙයෙව කමබන්ධො; යදි අවස්සං තෙන මරතිති අබිප්පායො, සවෙ පන මරණාබිප්පායෙන පහාරං දන්තා තෙන අමතස්ස පුත අඤ්ඤාන විතෙතන පහාරෙ දිනෙන පච්ඡාපි පඨමපහාරෙතෙව මරති, තදව කමබන්ධො, අථ දුතියෙන පහාරෙන නත්ති පාණාතිපාතො, උභයෙති මතෙපි පඨ මපහාරෙතෙව කමබන්ධො, උභයෙතිපි අමත තෙවත්ති පාණාති පාතො, එසතයො බහුතිපි එකස්ස පඨාරෙ දිනෙන, තත්තාපිති යස්ස පහාරෙග මරති තස්සෙව කමබන්ධොති. ආණාපනං නාම වීචිවිඤ්ඤානනිසතිතාය * වඩකවෙනනාය අබිපෙතන්සාධනං.

ඉද්දති ඉමස්මිං ආණ්ඩනිකපයොගෙ යාතෙතවිසංකෙත භාව ජානනන්ධං ජබ්බිධං නිගමං දස්සෙතොනා “නන්ධා”ති ආදිමාහ, “කන්ධා”ති තසමිං ආණ්ඩනිකපයොගෙ, “ආණ්ඩනිතිසාමිකා”ති ආණ්ඩනිපයොගසාධිකා; එතෙසුති අවිරජ්ජිතෙසුයෙව ආණ්ඩනිකපයොගො හොති, ත අඤ්ඤාථාති, “පුගහලො”ති මාරෙ තබ්බො පුගහලො; තෙනාහ යංතිති ආදි, ආණ්ඩකස්ස ආණ්ඩනි කඛණෙ ආපනති, ආණ්ඩනස්ස මාරණකඛණෙ, ආණ්ඩකො මුවචති, ආණ්ඩනස්සෙව කමබන්ධො. වජ්ඣවිසෙසෙන පනෙත්ති කමවිසෙසො ව ආපනතිවිසෙසො ව හොතිති “පුරෙහත්තං මාරෙහිති ආණ්ඩෙනා පුරෙහත්තමෙව මාරෙහි”ති අජ්ජ යෙවති අනිගාමෙත්වා පුරෙහත්තං මාරෙහිති ආණ්ඩෙනා යද් කද්දපි පුරෙහත්තං මාරෙහි යො පන අජ්ජපුබ්බණෙහති වුත්තො මජ්ඣිකෙක වා සායණෙහව යෙවො පුබ්බණෙක වා මාරෙහි විසංකෙ

* “යාය කායපි” කන්ධපි.

තො හොති ආණ්ඩකයා නපි කමමනෙයා, පුබ්බණ්ණ වා, මාරෙත්ථං වායමිත්තයා මජ්ඣකණ්ණ ජාතෙපි එසෙව නගො, එතෙන නගෙන සබ්බකාලප්පභේදෙසු සංකෙතවිසංකෙතනා, වෙදිතබ්බා, එවං වජ්ඣකාලෙසු සංකෙතවිසංකෙතනං දසෙය්‍යන්තා, ඉද්දති ඔකාසාදිසු සංකෙතවිසංකෙතනං අභිදසානෙනා “ඉමිනා නගෙනා”ති ආදිමාන. තත් “ඔකාසො”ති ගාමො වා වනං වා ගෙහංවා වාරංවාති එවමාදිකො. ආවුඛ්නති අසිවා උසුවා සතති වාති එවමාදි. “ඉතිසාපමො”ති මාරෙතබ්බයා ගමනං වා නිසජ්ජ නංවාති එවමාදි. “කිට්ඨසාපිසෙසො”ති විජ්ඣානං වා ඡෙදනං වා හෙදනං වා බණ්ඩකං වාති එවමාදි. ඉමෙසු යථා යථා වඩකො ආණ්ණෙනා තථාතථා කතො ආණ්ඩකයා ආපනති, අඤ්ඤාථා කතෙ විසංකෙතො හොති තෙනාහ “ඉමිනා නගෙනා”ති ආදි තසමා තත් “සබ්බන්තා”ති ඔකාසාදිසු වතුසු හොති වෙත්ථ;—

යථාණතතිවසෙතෙව ආණ්ණෙනා කතෙ සති,
ආණ්ඩකයා ආපනති විසංකෙතඤ්ඤාථා කතෙති.

ආණ්ණතියං පන අයං විසෙසො, “අබ්බාසා”ති අබ්බතිත්ථා; ආණ්ණෙති එවං විජ්ඣා එවං පහර එවං සාතෙතිති වුත්තාය පාළියා ලබ්භතිති ඤාතබ්බො. ඔපනනති එත්ථාති ඔපාතො, ආවා පො, තසා බණ්ණං ඔපාතබණ්ණං, “අපසෙය්‍යනාසංවිධාන”නති අපසෙය්‍යනසා සංවිධානං, නිව්වපරිභොගො මඤ්ඤො වා පිඨං වා අපසෙය්‍යන ඵලකං වා, දිවාදානෙ නිසීදනකසා අපසෙය්‍යනකත්ථ මොවා තත් ජාතරුකෙයා වා වඩකමෙ අපසායය තිඤ්ඤාසා ආලම්බකරුකෙයා වා ආලම්බන ඵලකං වා සබ්බමෙතං අපසායති යට්ඨන අපසෙය්‍යනං නාම, තසමිං අපසෙය්‍යනෙ; යථා අපසායනතං විජ්ඣති වා ඡිද්දති වා තථා කත්ථා එරසුගතති ආරකණවකාදිසු අඤ්ඤාතරසා සත්ථසා ධපනනති අත්ථො. උපතික්ඛිපනං නාම සම්මපෙ තික්ඛිපනං, මිනාපසායා අමනාපසාය වා රුපසාය උපහර ණං සම්මපෙ ධපනං රුපුපහාරෙ අත්තනා වා යකඛපෙතාදිවෙසං ගහෙත්ථා තිට්ඨතං. ආදිසද්දන සද්දපහාරදිකං ගහණං. “එත්ථා පි”ති ථාවරප්පයොගෙපි උද්දිසානුද්දිසාගෙදො වෙදිතබ්බො, යතො තත්ථාපි පුබ්බෙ වුත්තනගෙනෙව කමමනෙයා හොති අයං පන විසෙසො, මුලට්ඨන ඔපාතාදිසු පරෙසං මුලෙන වා මුඛාය වා දිනෙනසුපි යදි තප්පව්වයා කොපි මරති මුලට්ඨසෙය්‍යව කමමනෙයා, යදිපි තෙන අඤ්ඤාන වා තත්ථ ඔපාතෙ විනාසෙත්ථා භූමි සමෙ කතෙපි පංසුබොතකා * වා පංසුං

† “ගෙහවාරංවා” කත්ථි. * “පංසුමාපකා”වා කත්ථි.

ගණනානි මුල බණනා වා මුලානි බණනා ආවාටං කරෙන්නි,
 දෙවෙ වා වසානෙන කදදමො ජායති, තත්ථ කොපි ඔතරිතා වා
 ලග්ගිතා වා මරති, මුලට්ඨස්සෙව කමබ්බෙතො. යදිපත යෙන
 ලඛං සොවා අඤ්ඤා වා විජ්චතරං වා ගමිතරතරං වා කරෙති,
 නපථවයාව කොපි මරති, උභයෙසමපි කමබ්බෙතො. යථාතු
 මුලානි මුලෙහි සංසද්දන්ති, තථා තත්ථ තලෙ කතෙ මුවෙති. එවං
 අපසෙසනසංවිධානාදිසු පියාව තෙසං පවත්ති, තාව යථා සමභවං
 කමබ්බෙතො වෙදිතබ්බො. “විජ්ජාපටිප්පන”නති ආථබ්බති
 කෙති විජ්ජාධරෙති ච මනනපරිප්පනං; “කමමිපාකපාස
 ඉඛිසා”ති සාතිසංකමමතිබ්බතතාය කමමිපාකෙන සහජාතාය
 ඉඛිසා, කමමස්සවා විපාකභාවෙන ජාතාය ඉඛිසා ‘පසොජන’නති
 පවත්තනං; කරණනති අත්ථො. එවං වෘසන දුඨාවුධාදිනං දුඨා
 කොටනාදීනමිව මාරණත්ථං කමමිපාකජ්ඣවිකාරකරණනති
 වුත්තං හොති කමමසාධකො වා සංහාරකසද්දො බහුලවිධානෙන,
 තත්ථාපි ණවුප්පවයස්ස සිජ්ඣකතොති ආහ “අථවා”ති ආදි, ජිවි
 තගරණකං උපතික්කපිතබ්බං වා සත්ථමෙව භාරකනති විකප්පව
 යෙන වුත්තනති ආහ. සත්ථංච තං භාරකං වාති යත්ථාරකං,
 භාරකසත්ථනති වත්තබ්බෙ විසෙසනස්ස පරතිපාතං කතො එවං
 වුත්තනති දට්ඨබ්බං. “පටිසෙසෙය්‍යා”ති ගවෙසෙය්‍ය, “යථා
 ලහති නිථා කරෙය්‍යා”ති ඉමිනා පන අධිප්පායත්ථාහ. “උප
 තික්කපෙය්‍යා”ති ඉමිනා සික්කාප්පතනමත්ථං. “ඉතරථා”ති “පරි
 යෙය්‍යය්‍යා”ති ඉමස්ස පදස්ස උපතික්කපෙය්‍යාති අයමත්ථො
 අධිප්පෙතො නසියා. “පටිසෙසෙය්‍යා”ති පරියෙසිත
 මනෙතයෙව, යදි එවං, අථ කස්මා පාළියං සත්ථාරකං වාස්සපරියෙ
 සෙය්‍යාති ආසිං වා සත්ථං හෙණ්ඨිංවා ලගුලංවා පාසානං වා සත්ථං
 වා විසං වා රජ්ජංවාති වුත්තනති? ආහ ‘පදභාජනෙ පනා’ති ආදි,
 “අස්සා”ති සත්ථාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍යා”ති ඉමස්ස පදස්ස
 බ්‍යඤ්ජනානුරූපතො පරිපුණ්ණං කතො අත්ථස්ස අවුත්තතතො
 “භ්‍යඤ්ජනං අනාදිසිමො”ති වුත්තං. සසති නිංයතිති සත්ථං,
 සසනති නිංයනති එතෙනාති වා සත්ථං, ආදිසද්දෙන සත්ථං වාති
 ආදි පාළි සෙසං සංගණනාති. තත්ථ “ලගුල”නති මුග්ගරෙ “සසු”
 නති වුත්තාවසෙසං යං කිඤ්චි සුබ්බං වෙදිතබ්බං. සො එවං
 මරති”ති යො සත්ථං වා ආහරිතො විසං වා බාදිතො රජ්ජයා වා
 උබ්බන්තිතො සොබ්‍යාදිසු වා පතිතො අඤ්ඤාති වා අග්ගප්ප
 වෙසන උදකප්පවයනාදිති උපායෙහි මරති “සො ඛනං වා
 ලහති ආදිතා නසෙය්‍යා”ති සො ඛනං වා ලහති යසං වා
 ලහති සනං වා ගවජති ඛමෙවො වාස්ස හොතිති ඉමිනා
 තයෙන, කිමනෙන වෙදිතබ්බනති ආහ “එතෙනා”ති ආදි,

තත් “එතෙතා”හි මරණවණණ වා සංවණණයාහි එතෙත වචනෙන, “නබ්බි එව්”තති ඉධ මනුස්සවිගගහපාඨකෙන න එවං, නපරියාය කථාය මුච්චතීත්තප්පො. තෙනාහ “සංවණණයා”හි ආදි “සංථං වා ආහග්ගි ආදිනා”හි එත්ථාදිසද්දෙන විසං වා බාද රජ්ජයා වා උබ්බන්ති කාලං කරෙති සොඛෙන වා නරකෙ වා පපාතෙ වා පපතාති ආදි සබ්බං මරණ්ණපායං සංගණ්ඨාති. එත්ථ නරකො නාම තත් තත් ඵලනතියා භූමියා සයමෙව නිබ්බතතා මහානදි, යත් හත්ථි පතනති වොරපි නිලිසිතා තිට්ඨතති. “සපාතො”හි පබ්බතනතරෙ වා ඵලනතරෙ වා එක තො ජිනෙතා, ‘සාපකොනා’හි ලාමකෙන ‘දුජ්ඣිතොනා’හි දුක්ඛ බහුලතතා දුක්ඛක ජීවිතෙන, “මහං තෙ ජීවිතා සෙසො”හි තව මරණං ජීවිතා සුඤ්ජරතරං, විතතමස්ස අත්ථිති විතතො, තථා මහො, ඉතිසද්දෙයං “අත්ථිති බො කච්චාන අයමෙකො අනෙතො, නත්ථිති බො කච්චාන අයං දුතියො අනෙතො”හි ආදිසු විය නිද ස්සනෙ දව්ඨබ්බො. යථාචුත්තස්ස බුඡ්ඡියං විපරිවත්තමානස්ස මරණස්ස නිදස්සනතො, තෙනෙවාහ “මහං තෙ ජීවිතා සෙ සො”හි ආදි, නනුවෙත්ථ “මනො”හි ඉදමපි අත්තො විතත මෙව, අථ කස්මා චුත්තනති ආහ “එත්ථ වාති ආදි “විතතස්ස අත්ථ දීපනත්ථං චුත්ත”නති නායං විතතසද්දෙ “විතතසංකප්පො”හි ආදිසු විය විවිත්තාදි අත්ථො, අථ බො විඤ්ඤාතවචනොති තස්ස අත්ථදීපනත්ථං චුත්තං, ඉමිනා පුනරුත්තරිද්දෙසාහාවං දස්සෙති. කතමෙතං විඤ්ඤායතීති ආහ “තෙනෙවස්සා”හි ආදි, විතතො නානප්පකාරකො සංකප්පො අස්සාති විතතසංකප්පො, විවිත්ත ත්ථො හෙත්ථ විතතසද්දෙ “නාහං භීක්ඛවෙ අඤ්ඤං එකනිකායමපි සමනුපස්සාමි යං එවං විතතං යථාසිදං භීක්ඛවෙ තිරවජානගතා”හි ආදිසු විය, තෙනාහ විවිත්තසංකප්පොති “එත්ථාපි ඉතිසද්දෙ ආහග්ගිතබ්බො”හි “විතතසංකප්පොති ඉමස්මිං පදෙපි අධිකාරව සෙන ඉතිසද්දෙ ආහරිතබ්බො, ඉදංහි ඉතිවිත්තසංකප්පොති එවං අචුත්තමපි අභිකාරතො චුත්තමෙව හොතිති “සංකප්පො”හි වෙත්ථ තෙනො විතතො සංකප්පොති ආදිසු විය නවිත්තක සෙසතං නාමං, අථ බො තස්සව අඤ්ඤාසඤ්චාති දස්සෙත්ථ සං කප්පොති වාතිආදි ආරඬ්ඨං. “සංවිදගනමත්තස්සා”හි සඤ්ඤා වෙනතො අවිත්තක සංඛාතස්ස සබ්බස්ස සංවිදගනස්ස, සංමඤ්ඤ ත්ථොහෙත්ථමත්තසද්දෙ “බ්‍රාහ්මණමත්තං හොරෙහි”හි ආදිසු විය, තෙනාහ “නඤ්ච සංවිදගන”නති ආදි, ඉමිනා සංවිදගනං නාමෙත්ථ නවිධානනති දස්සෙති, අධිප්පායො නාම විතතො, “උච්චාවමෙන කාරණොනා”හි මහත්තාමහත්තෙන උපා යෙන, තත් මරණවණණ සංවණණතෙ තාව ජීවිතෙ ආදිනවදස්සනවසෙන අවචාකාරතා මරණවණණ හණන

විසේන උච්චාකාරතා වෙදිතබ්බා සමාදපනෙ පන මුඛිජාත්‍ර නිපෙඨායනාදීහි මරණසමාදපනවසේන උච්චාකාරතා එකතො භුඤ්ජනකයා නබෙ විසං පකඛිපිත්වා මරණාදිසමාදපනවසේන අච්චාකාරතා වෙදිතබ්බා.

එවං අසාධාරණවිනිවේශං දසෙය්‍යන්තා ඉද්‍යති සාධාරවිනිවේශං දසෙය්‍යන්තා “වෙසාලිය”න්ති ආදිමාහ ‘බසානබණ්ඩාදිසු දුක්ඛකමං’ ති එත්ථ සචෙපි ජිතපථවිං. බණ්ඩා පාණාතිපාතයා පුබ්බපයො භතතා පයොගෙ පයොගෙ දුක්ඛකමං. මනුස්සවිග්ගහො, නාගස්සපණ්ණාදිසදිසො තිරව්ජානගතො තිරව්ජානගතමනුස්සවිග්ගහො, යකෙබ්බා ව පෙතො ව තිරව්ජානගතමනුස්සවිග්ගහො ව යකඛපෙත තිරව්ජානගතමනුස්සවිග්ගහො, තෙසං තථාහි, ඉමිනා ජුලලවචයං අතිදිසාති. ඉද්‍යති ‘ඉමිනා නයෙහි’ති ආදිනා අපයෙය්‍යන සං විධානාදිසුපි යථාච්ඡින්න ආපතතිහෙදං අතිදිසාති. “සබ්බස්මා”ති අපයෙය්‍යනසංවිධානාදිසු සබ්බෙසු පයොගෙසු, ඉද්‍යති අනාපතතිං දසෙය්‍යන්තා “අසඤ්චිව්වා”ති ආදිමාහ. එත්ථව “අසඤ්චිව්වා”ති ඉදං උපකතමස්ස අසලලකඛණං සන්ධාය චුත්තං. “අජානනකයා”ති ඉදං පන මරණ සංවත්තනිකඋපකරණස්ස අජානනං සන්ධාය, “න මරණාබිප්පායස්සා”ති ඉදං උපකතමං. ජානනකයාපි මරණාබිප්පායස්ස අභාවං, තෙනාහ “අසඤ්චිව්වා”ති ආදි. “අවෙතෙත්වා”ති අසලලකෙත්වා, විරජ්ඣත්වාති චුත්තං හොති. “මුසලුස්සාපනවඤ්ඤාමිං විසා”ති “තෙන බො පන සමයෙන අඤ්ඤාතරෙ භික්ඛු භතතගෙහ අනතරසරෙ ආසනං පඤ්ඤපෙතො මුසලෙ උසසිතෙ එකං මුසලං අග්ගහෙසි, දුතියො මුසලො පරිපටිත්වා අඤ්ඤාතරස්ස දුරකස්ස මත්ථකෙ අවත්ථාසි සො කාලමකාසි. තස්ස කුකකුච්චං අහොසි, කිඤ්චිතොත්වා භික්ඛුති අසංවිච්චාගං භගවාති අනාපතති භික්ඛු අසංවිච්චා”ති ඉමසමිං වජ්ඣසමිං විස. ‘විසගග පිණ්ඩපානවඤ්ඤාමිං විසා’ති “තෙන බො පන සමයෙන අඤ්ඤාතරෙ පිණ්ඩවාරිකො භික්ඛු විසගතං පිණ්ඩපානං ලභිත්වා පටිකතමනං ගරිත්වා භික්ඛුනං අග්ගකාරිකං අද්‍යසි තෙ භික්ඛු කාලමකංසු තස්ස කුකකුච්චං අහොසි කිඤ්චිතොත්වා භික්ඛුති නාතං භගවා ජානාමිති අනාපතති භික්ඛු අජානනකයා”ති ඉමසමිං වජ්ඣසමිං විස. “ගෙහපජ්චඤ්ඤාමිං විසා”ති “තෙන බොපන සමයෙන අඤ්ඤාතරාවඤ්ඤා ඉත්ථි කුලුපකං භික්ඛුං එතදවොච ඉඛිසග්ගෙහෙසජං. ජානාති යෙනාහං විජායග්ගන්ති සුළු භගිනීති තස්සාහෙසජං. අද්‍යසි යා කාලමකාසි තස්ස කුකකුච්චං අහොසි අනාපතති භික්ඛු පාරාජිකස්ස, ආපතති දුක්ඛවස්සා”ති ඉමසමිං වජ්ඣසමිං විස, ඉධ ආදිකමිකා අඤ්ඤාමඤ්ඤා

ජිවිතා වොරොපිතතික්ඛු තෙසං අනාථානි, අවසෙසානං මරණං වණ්ණනාදිතං ආපනායෙව. අථ කථං දුක්ඛවෙදනනති නනු රාජානො වොරං දිස්වා හසමානාපි ගච්ඡති නං සාතෙථානි වදනති සචං හසමානා වදනති. සො පන භාසො තෙසමඤ්ඤ විසයො සනනිසාපකචෙතනා දුක්ඛසම්පයුත්තාව. චුතතං ගෙතං සමනනපාසාදිකායං සචෙපිති සිරිසයනං ආරුලොහා රජ්ජමප තතිසුඛමනුභවනො රාජා වොරා දෙව ආතිනොති චුතෙන ගච්ඡති නං මාරෙථානි හසමානො හණති, දෙමනස්ස චිතෙනතෙව හණතිති වෙදිතබ්බො. සුඛවොක්ඛණ්ණතො පන අනුප්පබ්බා භාවොව, දුජ්ජාතමෙතං පුට්ඨජ්ජනෙතිති.

නාතිසපාරාජිකං සමනතං.

“අනාතිජාන”නති න අභිජානං, යෙනති යො ධම්මො අධි ගතො සො තස්ස පාකවො හොතිති ආග. “සකසනනානෙ”ති ආදි. උතනජි මනුස්සාන”නති පකතිමනුස්සෙති උතනරිතරතං මනුස්සානං; උතකථි මනුස්සානනති අත්ථො. “ධම්ම”නති මහගහලොකුතතර භූතං අධිගතධම්මං, අථවා උතනරි මනුස්ස ධම්මො නාම විතා භාවනා මනසිකාමරත පකතියා මනුස්සෙති නිබ්බතෙනතෙබ්බා දසකුසලකම්මපථධම්මො, යොති මනුස්සානං විතනාධිසානමතෙනත ඉර්කිකතො, තෙසං යොභාවිතධම්මො විය සිතොති තථා චුතො; මනුස්සගහණං වෙත්තෙසු බහුලං පවතනතො, ක්කානාදිකං පන තබ්බිදුරනති තදුතනරි, ඉති මනුස්සධම්මොති උතනරිමනුස්සධම්මො, තං උතනරිමනුස්සධම්ම නති ඵවමෙත්ත අත්ථො දසිබ්බො. “සමුද්ධරගොනා”ති ආරො චෙතොනා; කිඤ්චාපි ලොකියලොකුතතරා සබ්බාව පඤ්ඤා ඤාණ නති චුච්චති ඉධ පන මහගහලොකුතතරාව වෙදිතබ්බොති ආග මහගහලොකුතතර පඤ්ඤා, ජානනසේන ඤාණනති කිලෙසෙති ආරකතො පරිසුඛසේන අරියනති ආග “අරියං විසුඛං උතනම” නති අරියසංද්ඤා වෙත්ත සුඛපරියායො න ලොකුතතරපරියායො, ක්කානාදිහෙදෙති ආදිසද්දෙන විමොක්ඛසමාධිසමාපනති ඤාණ දස්සන මහගහාවනාථලසච්ඡිකිරියා කිලෙසප්පහණවිචිවරණතා විතතස්ස සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරතීති ඉමෙ යංගණාති. “විඤ්ඤායං මනුස්සජාතිකයා”ති ආරොචෙතබ්බ පුගල නිදස්සනං, එතස්ස හි ආරොචිතෙ ආරොචිතං හොති. න දෙව බ්‍රහ්මා නං, නාපිපෙන යකඩතිරවජානනතනති. “ආරොචෙසා”ති වදෙය්; විඤ්ඤායොසාති චුතතං හොති. විනා අඤ්ඤා පදෙසෙති”ති යො තෙ විනාමර වසති සො හික්ඛු පථමස්ස ක්කානස්ස ලාභීති ආදිනා නයෙන අඤ්ඤාපදෙසං විනාතාත්ථො. “ඉමෙධා”ති ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමිති ඉමෙමි. යෙව පදෙ

“නෙත වුතන” නම් අදිතිගමන. “සමනුගාගිසමානො” යි වොදිගමානො, යං චන්ද්‍ර ආරොපිතං ගොති, තස්මිං චන්ද්‍රස්මිං, කිං තෙ අධිගතං කිනති තෙ අධිගතං කද තෙ අධිගතං කථි තෙ අධිගතං කතමෙ තෙ කිලෙයාපතිනා කතමෙයං නිං ධම්මානං ලාභිති කෙනවි වුවම්මානොති වුතනං ගොති. ‘අසමනුගාගිසමානො’ යි න කෙනවි වුවම්මානො, භික්ෂුභාවෙ ධර්මා අභබ්බො ඤානාදිති අධිගතතුනති සික්ඛාපදාතික්කමනනස්ස අනතරායකරතතා වුතනං. භික්ෂුභාවො හිස්ස සගගනනරායො වෙච ගොති මගගනනරායොච වුතනං ගෙතො; “සාමඤ්ඤං දුප්පරාමසං නිරයායුපකඤ්ඤිති”ති.

අපරමපි වුතනං:-සිචිලොති පරිබ්බජ්ජා භියො ආකිරිතෙර ජනති “භික්ෂුභාවො” යි පාරාජිකං ආපජ්ජිතා සමමනො අගනති පටිජානනෙතො වොහාරමනනසිද්ධො භික්ෂුභාවො “දුතාදිති” යි දුතසරණ සිලසංවරාදිති; “අජානමෙවා” යි එථ එවාති අවධාරණජෙතිපානො, අජානමෙවනතිපි පඨනති. තඤ්ච පන එවං ජානාමි එවං පස්සාමිති අවචනති යොජෙතබ්බං. “වචනස්ථවර කිංගො” යි පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජනති ආදිවචනස්ස අත්තුතෙන ඤානාදිනා වජ්ජිතතතා තුවජං උදකාදිසුඤ්ඤං භාජනං විය. “මුසා” යි විසං වාදනපුරෙකබරස්ස පරවිසංවාදකො චචිපයො ගො කායපයොගොවා, තෙනාග “වඤ්චනාධිපජායතො මුසා” යි, මුසාව වඤ්චනාධිපජායොච පුබ්බභාගකකණේ තංඛණේ ව, වුතනං හි පුබ්බචායස්ස ගොති මුසාභණ්ණස්ස නති භණ්ණතස්ස ගොති මුසාභණ්ණමිති. එවං හි වයං අබගතො. ඉතරං පන ගොතු වා මා වා අකාරණමෙනං, “අභණ්” නති විඤ්ඤාපනං අකාසිං “අඤ්ඤානු අධිමානා” යි අධිගතො මානො = අධිකො වා මානො = අධිමානො, ථංගිමානොති අජෙඨා, තං විනාති අජෙඨා. කස්ස පතායං අධිමානො උපපජ්ජති කස්ස නුපපජ්ජති? අරියසාවකස්ස තාව නුපපජ්ජති සොහි මගගඵලතිබ්බණ් පභිණ්ණකලෙයාවසිඨකිලෙස පච්චවෙකකණෙන සඤ්ජාතසොමනස්සො අරියගුණපටි වෙඛනික්කවෙඛා, තස්මා සොතාපනනාදිනං අභං සකද්ගාමිති ආදිව සෙන මානො නුපපජ්ජති දුස්සිලස්ස නුපපජ්ජති සොති අරියගුණාධිගමෙ නිරාසොච. සිලවංතොපි පරිවචනකමම්චානස්ස නිද්දරාමාදිමනුයුතතස්ස නුපපජ්ජති, සුපරිසුඛසිලස්ස පන කමමසානෙ අපමනතස්ස නාමරූපං වචන්ද්‍රපෙතො පච්චය පරිගහගෙන විනිණ්ණ කඛිඛස්ස තිලකඛණං අරොපෙතො සංඛ්ඛාරෙ සමමසනතස්ස ආරභි විපස්සකස්ස උපපජ්ජති, තෙනාග “යායං” නති ආදි, තථ “තිලකඛණං ආරොපෙතො” යි කලාපසමමසනවසෙන අතිවොදිලකකණතතං ආරොපෙතො ‘සමමසනතස්ස’ යි විපස්සනතස්ස; “ආරඛවිපස්ස

කයා”හි උදයබිඟ්‍යානුපයනාය ආරම්භිපයනකයා, “අප්‍ය නෙත”හි අනතනො සනතානෙ උපතතිවසෙන අප්‍යනෙත, අනබ්ගතෙති වුතනං හොති. “පනතසඤ්ඤානාසඛ්‍යානො”හි පනෙනාමයා උතතරිමනුසාධමොති එවං සඤ්ඤානො අබ්‍යානො උපපජ්ඣති, උප්‍යනොති සුඛසම්ප්‍රාප්තී වා සුඛවිපයනාලාභී වා අනතරා ධරෙති සොභි දසමපි විසමපි තිංසමපි වසානි කිලෙස සමුද්ධාරං. අපයානෙනා අහං සොතාපනෙනාති වා සකද්‍යාමිති වා අනාගාමීති වා මඤ්ඤති, සම්ප්‍රාප්තියාලාභී පන අර හතෙතයෙව ධරෙති තස්සති සමාධිබලෙන කිලෙසා විකම්බිතා විපයනා බලෙන සංඛාරා සුපරිගහතිතා, තස්මා සමිමපි වසානි අසිතිමපි වසානි වසාසතමපි කිලෙසා න සමුද්ධරන්ති බිණාස වසොව විතතාවාරො හොති සො එවං දීඝරත්තං කිලෙසසමුද්ධාරං. අපයානෙනා අනතරා අභ්‍යාව අරහා අහන්ති මඤ්ඤතිති. ‘නමබ්‍රහ්මාණං ධරෙතො’හි ඉමිනා “අඤ්ඤානා” හි පදං අපෙ කඛිනා අබ්‍යානාති උපයොගනේ නිසාසන වචනන්ති දසොති.

“පාපිච්ඡනාසා”හි පාපා ඉච්ඡා එතස්සාති පාපිච්ඡා, තස්ස භාවො පාපිච්ඡනා, තාය පාපිච්ඡනාය; ඉච්ඡායාත්‍යනේ. යාසා ඉධෙකච්ඡො දුස්සිලොව සමානො සිලවාති මං ජනො ජානා තුති ඉච්ඡතිති ආදිනා නයෙන වුතතා, තාය අසනතගුණසමාව නිච්ඡායාති වුතනං හොති. ඉමිනා පන මඤ්ඤතා මොච්ඡිතතා සමුද්ධරන්තසා න අනාපතතිති දසොති. “අසං ජි”හි පිසඤ්ඤා න කෙවලං පුරිමා තයො වාති දසොසති “අසංගා”න්ති අභ්‍යං, “කුසානාදිබමම”න්ති කුසානවිමොකබසමාධිසමාපතතිඤ්ඤා දසාන මග්ගභාවනා ඵලසම්ප්‍රාප්තියා කිලෙසප්‍යහානං විනිවරණතා විතතසා සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරතීති එවං වුතනං උතතරිමනුසාධමං, “සස්ස ආරොවෙති”හි වාචාය වා හත්ථිකාරාදීති වා අභිතප්ච්ඡවග්ගවොපනෙති විඤ්ඤාන්ති පථෙ සිතසා යසා පුගලසා ආරොවෙති, විඤ්ඤාන්තිපථං පන අතිකතමිති සිතො කොපි දිබ්බෙන චක්ඛුනා දිබ්බාය ව සොතධාතුයා දිස්වා ව සුතො ව ජානාති න පාරාජිකං, සොපි කිං අයං හණ්ඨිති සංසයං වා ආපජ්ඣති චිරං. විමංසිතො වා පච්ඡා ජානාති න විජානනො ඉවෙව සංඛං ගච්ඡති, යො පන කුසානාදිනං අනතනො අබ්‍යමවසෙන වා උග්ගහපරිපුච්ඡාදිවනෙත වා න ජානාති. කෙවලං කුසානන්ති වා විමොකෙකාතිවා වචනමත්තමෙව සුතං හොති සොපි තෙන වුතෙන න කුසානං කිර සමාපජ්ජාමිති එස වදන්ති යදි එතතකමත්තමපි.

ජාතාති ජාතාතිවෙව්ව සංඛං ගව්ඡති, තස්ස චුතෙන පාරුජික මෙව. සෙසො පන එකස්ස වා විනනං වා බහුතං වා නිශ්මිතා නිශ්මිතවයෙන විසෙසො සබ්බො සික්ඛාපච්චක්ඛානකථාය චුතන නයෙනෙව වෙදිතූඤ්ඛො. පරියාය භාසනෙ පන අහනති අචුතන තතා පටිච්ජානනක්ඛස්ස චුතෙනපි ඵුලලව්වං, විසංවාදනාධිප්පා යෙන මුසාවාදප්පයොගස්ස කතතතා අපටිජානනක්ඛස්සාපි දුක්ඛ චනති ආහ “යො තෙ විභාරෙ වසති-පෙ-දුක්ඛව”නති. “අනුලල පනාධිප්පායස්සා”ති උලලපනාධිප්පායවිරහිතස්ස; අභුතාගෙවනා ධිප්පායවිරහිතස්සාති අත්ථො. උමමත්තකාදයො පුබ්බෙ චුතන නයා එව, ඉධ පන ආදි කමමිකා වග්ගමුද්දාතිරියා භික්ඛු තෙසං අනාපනති.

වතුන්පාරුජිකං සමත්තං.

“ඉධා”ති ඉමයම් භික්ඛුපාතිමොකෙහි; “උද්ධිපාරුජික පදිදිපතමෙවා”ති උද්ධිචානං වතුනතං පාරුජිකානං පරිදිපනවච නමෙව, අවධාරණං පන අඤ්ඤාගමපි නිදස්සනත්ථං, තෙනාහ “සමොධානෙත්වා පනා”ති ආදි, තත්ථ “සමොධානෙත්වා”ති තත්ථ තත්ථ ආගතාති එත්ථෙව සමොදගිත්වා පක්ඛිපිත්වා රුසිං කත්වාති අත්ථො. “පාළිසාගනාති”ති උද්දෙසපාළියං ආගතාති; “භික්ඛු නීතං අසාධාරණාති වත්තාදි”ති උක්ඛජාණ්ණමණ්ඩලිකා වජ්ජ පටිච්ජාදිකා උක්ඛිතතානුවතනිකා අවධිවජ්ජිකාති ඉමාති භික්ඛු නීතං භික්ඛුති අසාධාරණාති වත්තාරි පණ්ඩකාදීනංති එකාදස නතං අභබ්බභාවො පාරුජිකාපතතිසදිසත්තා පාරුජිකොති ආහ ‘එකාදසනත’නති ආදි, “අභබ්බභාවසංඛාතෙහි”ති වජ්ජවිපත්ත තාදිතා පබ්බඤ්ජපසම්පදාය අනරභභාවසංඛාතෙහි පණ්ඩක කිරව්ජාතගත උභතොබ්‍යජනකාති තයො වජ්ජවිපත්තා අගෙභුක පටිසංකිකා, තෙසං සග්ගො අවාරිතො මග්ගො පන වාරිතො, අභබ්බාති තෙ මග්ගපටිලාභාය වජ්ජවිපත්තතා පබ්බඤ්ජාපි තෙසං පටික්ඛිතතා, තස්මා තෙපි පාරුජිකාව. ථෙය්‍ය සංවාසකො කිත්ථිස පක්කනනකො මාතුසාතකො පිතුසාතකො අරභනනසාතකො භික්ඛුනිද්දසකො රුහිරුප්පාදකො සංඝභෙදකොති ඉමෙ අළු අත්ත නො කිරියාය විපත්තනතා අභබ්බචානං පත්තාති පාරුජිකාව, තෙසු ථෙය්‍යසංවාසකො කිත්ථිසපක්කනනකො භික්ඛුනිද්දසකොති ඉමෙසං තිණ්ණං සග්ගො අවාරිතො, මග්ගො පන වාරිතොව. ඉත රෙසං පඤ්චතතං උභයමපි වාරිතං, තෙහි අනත්තරුච නරකෙ නිබ්බත්තනකසත්තා යදු භික්ඛුනී වික්ඛම්තුකාමා හුත්වා කාසාවමෙ ව වා භිහිතිවාසනාකාරෙන කිවාසෙති, තදු පාරුජිකමාපත්තා

නාම ගොතීති ආහ “ගිතීභාවං පත්ථයමානා”ති ආදි, සාපි අප්ඤ්ඤා වාරචිතිකකමං අකත්වාපි එතතාවතා අස්සමඤ්ඤා නාම ගොතී. දිස තාය ලබ්බමානං† අභිගජාතමෙතස්සාති ලභී, න සො එතතාවතා පාරුජ්ඣො, අථ ඛො යද අනභිරතියා පිළිනො අත්තනො අභිගජාතං මුඛෙ වා ච්චමග්ගෙ වා පච්චෙසෙති තද පාරුජ්ඣො හොති. මුදු කතා පිඨි එතස්සාති මුදුපිට්ඨිකො, කතපරිකමාය මුදුකාය පිඨියා සමන්තාගතො, සොපි යද අනභිරතියා පිළිනො අත්තනො අංගජාතං අත්තනො මුඛමග්ගච්චමග්ගෙසු අඤ්ඤාතරං පච්චෙසෙති තද පාරුජ්ඣො හොති. “සරස්ස අංගජාතං මුඛෙත, ගණ්ඨාති”ති යො අනභිරතියා පිළිනො පරස්ස සුත්තස්ස වා පමත්තස්ස වා අභිගජාතං මුඛෙන ගණ්ඨාති. “සරස්ස අංගජාතෙ අභිනිසිදති”ති යො අනභිරතියා පිළිනො පරස්ස අංගජාතං කමෙතියං දිස්වා අත්තනො ච්චමග්ගෙත තස්සුපරි තිසිදති තං අත්තනො ච්චමග්ගෙත පච්චෙසෙතිතාන්තො, එතාති හි වත්තාරි යස්මා උභින්නං රුගව්ඤ්ඤා සද්ධිසංවුපගතා නං ධම්මො මෙජ්ඣික ධම්මොති වුවති, තස්මා එතෙන පරියායෙන මෙජ්ඣිකං ධම්මං අපට්ඨෙවිතො යෙව කෙවල්. මග්ගෙ මග්ගපාටෙය නවසෙක ආපජ්ඣකබ්බතා මෙජ්ඣික ධම්මපාරුජ්ඣස්ස අනුලොමෙනති අනුලොමපාරුජ්ඣාතිති වුවන්ති. එතාහ මාතුසානක පිතුසානක අරහන්තසානකා තතියං. පාරුජ්ඣං ආපන්නා, හික්කුතිදසනො ලභී ආදයො, වත්තාරො ච පථමපාරාජ්ඣං ආපන්නා එවාති කත්වා කුතො චතුර්විසතිති? වුවවතෙ, මාතුසානකා දයොති වත්තාරො ඉධ අනුපසම්පන්නා එව අභිපෙත්තා, ලභී ආදයො වත්තාරො කිඤ්ඤාපි පථමපාරාජ්ඣකෙන සංගහිතා, යස්මා එතෙන පරියායෙන මෙජ්ඣිකධම්මං අපට්ඨෙවිතො ගොනති තස්මා විසුං වුත්තාති. දුතියවිකපෙ “කච්චිස්වා”ති එත්ථ කච්චි අත්ථාති පදච්ඡෙදෙ කාතබ්බො.

ඉති කබ්බාවිචාරණීසා පාඨිමොක්ඛවණ්ණනාස

විනසන්ධමඤ්ඤාසං ලිඛන්ධසාකාසිතිසං.

පාරුජ්ඣක වණ්ණනා තිසිතා.

“පියවචනෙන ආලපන”නති පියාසිතබ්බ වචනෙනාල පනං, සාධුතං සමාලපනනති වුත්තං හොති. යාධවො හි පථෙතොනොති වා දෙවානං පියාති වා තත්ත්ව වා ආයස්මනොනාති වා සමාලපනති. සංසදො විජ්ජමානන්තොති ආහ ගංවිජ්ජතිති. “වෙනනා”ති විතිකමවසපවත්තා පුබ්බභාගවෙනනා, මොච

නසාදාදවෙතනාති අපේඛා. 'අසාදා'ති සුඤ්ඤාචාර්යයා; අඤ්ඤාපදාත් සමාසෙනෙව සුඤ්ඤාචාර්යයා වුනත්තනා ඉක්කසද්දසා විසුං අපේඛා නත්ති ආහ "සඤ්ඤාචාර්යාච සඤ්ඤාචාර්යාති". ඉදාති ඉක්කසද්ද ව අපේඛා. පකායෙතිති දසෙයනෙතා "සඤ්ඤාචාර්යා වා"ති ආදි මාහ, සං විජ්ජමානා වෙතනා=සංවෙතනා, "සුඤ්ඤාසා"ති සමා වසා, "විසංඛි"ති විසංගො, ඉදාති නං යයම් කාලෙ මොවෙති යෙනාධිපායෙන වොපායෙන මොවෙති යඤ්ඤා නසා අධිපායසා වජ්ඣ නං සබ්බං සබ්බෙපතො විභාවෙනා සරූපතො නං විසංඛිං දසෙයතුං "රාගුපජ්ඣාදිසු"ති ආදිමාහ. තත් රාගසා බලව භාවො රාගෙන වා අධිගජාතසුපජ්ඣමො ඵඤ්ඤාවො රාගුපජ් ජමො, සො ආදි යෙසං තෙ=රාගුපජ්ඣාදියො, තෙසු රාගුපජ් ජමාදිසු; ආදි සද්දෙන වච්චුපජ්ඣාදියො වුපජ්ඣමානානුපජ්ඣම උච්චාලිත පාණක ද්විපජ්ඣමානං ගහණං.

"කමමඤ්ඤානං පතෙන"ති මොචනකමමකමතාය කමම නිගතං පතෙන, අජ්ඣාතතරූපාදිසු උපකකමාරග භාවං පතෙනති අපේඛා. ආරොගසා භාවො ආරොගසං, නං ආදි යෙසං තෙ= ආරොගසාදියො, තෙසු ආරොගසාදිසු; ආදිසද්දෙන සුඛමහසජ්ජ දන පුඤ්ඤායඤ්ඤා සංගම්පම්මංසද්ධානං ගහණං, අජ්ඣාතතරූපං අජ්ඣාතනං, උපාදිනතරූපං, නං ආදි යෙසං තෙ=අජ්ඣාතතරූපාද යො, තෙසු; ආදිසද්දෙන බහිච්ඡාරූප අජ්ඣාතතබ්බාරූප ආකා යෙ කට්ඨකමපනානං ගහණං, මොචනෙ අසාදාද්ද සුච්චෙදනා මොචනසාදෙ, මොචනත්ථං පුබ්බහාගෙ පටතතරාගො, සමප යුතන අසාදාදියෙන වෙත්ථ රාගො වුතෙනා. තෙන සමපයුතනා වෙතනා මොචනසාදවෙතනා, නාය; ඉමිනා මුච්චනසාදෙ, මුත්තසාදෙ මෙථුනසාදෙ ඵසසාදෙ කණ්ඩුවනසාදෙ දසා නසාදෙ නිපජ්ජසාදෙ* වාචසාදෙ මගහසිතපෙමං වණහසිති යනති ඉමෙහි සමපයුතනවෙතනාදියො පටිකම්පති, නාති නිමි තෙන උපකකමනසාමුතෙනපි අනාපතති, "නිමිතෙන උපකක මනසාය"ති ඉමිනා පත උරුමස්සපනාදිති පටිකම්පති තෙනති සාතිපි මොචනසාදෙ නිමිතෙන උපකකමාභාවතො මුතෙනපි අනාපතති. වුතනං හෙතං සමගතපසාදිකායං සාව බො නිමිතෙන උපකකමනසෙසව. හත්පට්ඨකමපාදපට්ඨකමම ගතන පට්ඨකමකරණෙන සවෙපි අසුචි මුච්චති අනාපතතිති. "ආසංඝායානානානානො"ති පිත්තසෙමන පුබ්බලොභිනා සයා නඤ්ඤාව පඨවිධානු ආදිතං වතුනතං ධානුතං රසසොනිනාදි

* නිසාජ්ජසාදෙ" මරමම.

නං ‡ වා සත්තනතං ධාතුනං නාතතතතො, “ආනා වාවනා”ති සුක්කස්ස යං ආනං තතො චුති, සුක්කස්සති වජ්ඣසිං කපි කායොති තිබ්බං ආනං පකපෙන්නති. එකො කිරුවරියො වජ්ඣසිං සුක්කස්ස ආනනති ආග. එකො කපිති එකො සකලො කායොති, තෙසු තතියස්ස භාසිතං සුභාසිතං, කෙස්ලොම නබදනනානං හි මංසවිතිමමුත්තආනං උච්චාරපස්සාවබෙල සිඛිස්සාණික ඵඤ්ඤානව චමොති ව චජ්ඣා අවසෙසො ඡවිමංසලොතිතානුගතො සමබ්බා පි කායො කායපසාදභාව ජවිතිඤ්ඤා ඛඤ්ඤානානං සමභවස්සව ආනමෙව. තථාහි රාගපරිසුභානෙතාතිභූතානං භජ්ඣනං උභොති කණ්ණචුලිකාහි සමභවො තික්කමති. එත්ථ ව රාගපජ්ඣාදිසුති ආදිනා කාලො දස්සිතො, රාගපජ්ඣාදිකාලෙසු හි අභගජ්ඣනං කමමතිස්ස භොති තස්ස කමමතිස්සතෙත සති මොවෙති ඉතොපරං අඤ්ඤා කාලො නත්ති. තති විතා රාගපජ්ඣාදිති පුබ්බණ්ඩාදයො කාලභෙදො මොවෙන නිමිත්තං භොනති. “ආරොග්ගාදිසු”ති ආදි නා පන අධිප්පායො දස්සිතො, එවරුපෙන හි අධිප්පායභෙදෙන මොවෙති න අඤ්ඤාථා. “අජ්ඣාතරුපාදිසු”ති ආදිනා උපායො දස්සිතො, අජ්ඣාතරුපෙති වා මොවෙත්ත ඛතිධාරුපෙති වා උභයත්ථ වා ආකාසෙ වා කපිං කමෙපනො, ඉතො පරං අඤ්ඤා උපායො නත්ති.

“නිලාදිවසෙතා”ති ආදිති පන දසති නවමස්ස අධිප්පායස්ස වජ්ඣව දස්සිතං විමංසනෙතාති නිලාදිසු අඤ්ඤාතරවසෙන මිමං සෙති න තෙති විතිමමුත්තනති. “ආනා වාවනා”ති ඉමිනා පන අත්තො විසසි දස්සිතා, යථාග විසට්ඨිති ආනා වාවනා චුච්චතිති. සා වායනතස්ස සුක්කස්ස ආනා වාවනා රාගවසෙන, චුත්තං භෙතං ‘කථාචක්ඛු අසකථාසං’ සුක්කවිසට්ඨිනාම රාගසමුභානා භොතිති. “අඤ්ඤානු සුපිනහනා”ති සුපිනො එව සුපිනනො, තං ධරෙතො ති චුත්තං භොති. තෙනාහ “යා සුපිනෙ”ති ආදි “සංඝාදිසෙ සො”ති ඉමස්ස ආපනතිතිකායස්ස නාම, තෙනාහ “යා අඤ්ඤානු සුපිනනා”ති ආදි. “ආපනති නිකාසො”ති ආපනතිසමුභො, කිවාපි අයං එකාව ආපනති රුලිසදෙදන පන අවයවෙ සමුභ වොභාරෙන වා නිකායොති චුත්තො, එකො වෙදනකඩකො එකො විඤ්ඤාණකඩකො”ති ආදිසු විය, “අස්සා”ති ආපනතිතිකා යස්ස; නනුව අයුත්තොයං නිදෙදසො? සංඝො ආදිමතිවෙව සෙසෙ ච ඉවජ්ඣබෙබ්බා අස්සාති, තති ආපනතිතිකායස්ස ආදිමතිවෙව සෙසෙ ච සංඝො ඉවජ්ඣො, කිංවරති චුභානස්සාති ඉමං වොදනං මනසි නිධාය යථා න විරුජ්ඣති තථාධිප්පායං විවරිතුං

‡ සසොතිතාදිතං”කත්ථවි.

“කිං වුත්තං හොති” කී ආදිමාහ. ආපත්තිතො වුදානස්ස ආදිමති වෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතො සබ්බො ආපත්තියං ච ඉච්ඡිතො නාම හොතිති අයමෙත්ථ අබිපාසො.

“ආපත්තිවුදාන” නැති ආපත්තිතො වුදානං; අනාපත්තිහා වුපගමනනැති අත්තො. “දකසොක” නැති පස්සාච මග්ගං; අධගජා තපපදෙසනැති වුත්තං හොති, යදි එවං අථ කස්මා අසකථාසං. දකසොකං ඔතිණ්ණමතෙනති වුත්තනැති ආහ “දානතො පන වුත්ත” නැති ආදි, අවස්සමෙව දකසොකං ඔතරති අබිවාසෙත්වා අනතරා තිවාමරතුං අසකකුතෙය්‍යනනා, දකසොතො රොහ ණ්තො පසාය පන උපාදිතනතො විනිමුත්තනනා සමභවරූපං උතුසමුදානමෙව අවසිස්සති සෙසං තිසමුදානං නත්ති වෙදි තබ්බං. “නස්මා” කී යස්මා දානතො වුත්තං දකසොකං ඔතරති තස්මා, “අමොචනාධිප්පාසස්සා” කී හෙසජේරන නිමිත්තං ආලි මපනනස්ස උචාරාදීති වා කරොන්නස්ස “සුපිනං පස්සනෙත්තා” කී ධාතුකෙධාහතො වා අනුභූත පුබ්බතො වා දෙවතොපසංභාර තො වා පුබ්බතිමිත්තතො වාති ඉමෙති චතුති කාරණෙති සුපිනං පස්සනනස්ස, කිමපනෙතං පස්සනෙත්තා සුත්තො පස්සති පටිබුද්ධො උදාහු තෙව සුත්තො ත පටිබුද්ධො, කිසෙවත්ථ යදිතාච සුත්තො පස්සති අභිධම්මවිරෝධො ආපජ්ජති හවධගවිත්තනති සුපති. තං රූපතිමිත්තාදි ආරම්භං වා රාගාදිසමපසුත්තං වා නහොති සුපිනං පස්සනනස්ස ච ඊදිසාති විත්තාති උපපජ්ජනති අථ පටි බුද්ධො පස්සති වි නයවිරෝධො ආපජ්ජති යං පටිබුද්ධො පස්සති තං සබ්බොහාරික විත්තනන පස්සති සබ්බොහාරික විත්තනන කතෙ විතිකකමෙ අනාපත්ති නාම නත්ති, සුපිනං පස්සනෙත්ත පන කතෙ විතිකකමෙ එකකමනාපත්ති එව, අථ තෙව සුත්තො ත පටිබුද්ධො පස්සති කොතාම පස්සති. එවසෙව සති සුපිනස්ස අහා වොච ආපජ්ජති න අහාවො, කස්මා යස්මා කපිමිඬා පරෙතො පස්සති, වුත්තං හෙතං “කපිමිඬාපරෙතො ඛො මහාරාජ සුපිනං පස්සති” කී. “කපිමිඬාපරෙතො” කී මකකචතිඤ්ඤ සුත්තො; යථාති, මකකචස්ස නිඤ්ඤ උහුපරිචතො හොති. එවං යා නිඤ්ඤ පුතපුත නං කුහලාදි විත්තවොතිණ්ණනා උහු පරිචතො යස්සා පචනතියං පුතපුතං හවධගතො උත්තරණං හොති තාය සුත්තො සුපිනං පස්සති යස්ස ච එවං පස්සනනස්ස සුපිනෙ මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවනනස්ස විය කායං සග්ගාදීති ආපජ්ජ නනස්ස වියච සුපිනනෙත්තෙව කාරණෙන අසුචි මුච්චති, තස්සාපි අනාපත්ති. සුපිනෙ පන උප්පන්නාය අස්සාදුවන නාය වස්ස විසයො හොති නිච්චලෙන හවිකබ්බං, ත හත්ථන

නිමිත්තං කිලාපෙනබ්බං කාසාවපච්චන්දරණරක්කිණ්ණං පත
හන්දුපෙන ගගෙනා ජගගනන්දාය උදකට්ඨානං ගතත්තං චට්ඨති.

සංඝාදිසෙසකණේඛ පඨමසික්ඛාපදං.

“ඛතිණේණා”ති ඉදං කමමසාධනං, කතත්තුසාධනං වා හොතිති
තදුභයවසෙන අන්ධං දසෙසනෙතා “යකඩාදීති වියසනතා”ති ආදි
මාග. “අසමපෙකතිඤා”ති යථා සභාවං අනුපපට්ඨකිත්වා යථා
රතිජනකා රූපාදයො විසයා අනිච්චදුක්ඛාසුභාගතතාකාමරත
වතතිතා තථා අපසිත්තිති චූතතං හොති. “පජිණගෙනා”ති
පට්ඨතෙතන; භතනාග “යථා පට්ඨතනමාන”නති ආදි. “චූතතරා
ගවසෙතා”ති කායසංසගාරාගවසෙන “තදුහු ජාතාසපි”ති
තස්මිං අගති ජාතං ජනනං එතිස්සාති තදුහුජාතා, තස්මිං අගති
ජාතාති වා තදුහුජාතා, තාය; තංදිවසං ජාතායපිති අප්ථො, ජාත
මතතාය අලලමංසපෙසි වණ්ණායපිති චූතතං හොති ‘අස්සා’ති
“කාය සංසගං සමාපජෙජය්‍යා”ති පදස්ස; ඉදුති හන්දාදිතං
විභාගදස්සනන්ධං “තන්දු හන්දො නාම කපාරතො පඨායා”ති ආදි
මාග “කපපරතො පඨායා”ති දුතියමහාසක්ඛිං උපාදාය; අස්සුඤ්ඤ
න්ද පත මණ්ඩකිකුතො යාව අගගතවා ගන්තො. විතතිත්වා වා අපි
තතිත්වා වා කතකෙසකලාපස්සෙතං අබ්බවතනති සමමෙකො,
තන්දු “විතතිඤා”ති තිති වට්ඨිති ගණතිත්වා; “සුචණ්ණචිරක”නති
සුචණ්ණපාලිං, හන්දුඤ්ඤ වෙණ්ණඤ්ඤ ධර්මපෙත්වා අවගෙසං සරිරං
අඩගනති ආහ “අවසෙසස්ස සරිරස්සා”ති ආදි, යො සෙවත්තාධි
පපායොපි නිච්චලෙන කායෙන කෙටලං එස්සං පට්ඨිජාතාති
සාදිගති අනුභොති තස්ස විතත්තුපාදමතෙන ආපතතිතා අභා
වතො අනාපතතිති ආහ “කායෙන අවයමිත්වා”ති ආදි, “මමා
කඩාධිපපාසෙතා”ති ඉත්තිතො මුඤ්ඤාතුකාමතාධිපපායෙන “අස
මච්චමා”ති ඉමිතා උපායෙන ඉමං චූසිස්සාමිති අවෙතෙත්වා; එවං
අවෙතෙත්වා පනතපට්ඨගහණාදිසු මාතුගාමස්ස අභෙග චූට්ඨෙපි
අනාපතති. “අසතිස්සා”ති අස්සුඤ්ඤ විතිතො හොති මාතුගාමං චූසි
ස්සාමිති සති නන්දි එවං අසතිතා හන්දපාදපසාරණාදිකාලෙ
චූසනතස්ස අනාපතති, “අජානනස්සා”ති දුරකවෙසෙන සිතං
දුරිකං ඉත්තිති අජානනෙතා කෙතවි දෙවකරණියෙන චූසති එවං
ඉත්තිති අජානනතස්ස චූසතො අනාපතති, “අසාදිසනස්සා”ති
කායසංසගං අසාදිගනතස්ස; බාහාපරමපරාය නීතතිකත්තුස්ස විය
අනාපතති, ඉධ පත උදුගිනේරො ආදිකමමසකා තස්ස අනා
පතති ආදිකමමසස්සාති.

දුතිය සික්ඛාපදං.

“දුඝ්ඵලවාචය්‍යාදර්ශවසෙනා”^{*}හි දුඝ්ඵලා වාචා=දුඝ්ඵල වාචා, තාය *අය්‍යාදවෙනනා දුඝ්ඵලවාචය්‍යාද, තෙන සමස යුක්තාරාගවසෙන; එත්ථාධිපෙය්‍යතං මාතුනාමං දසෙය්‍යතං “මාතු ගාම”නති ආදිමාහ “දුඝ්ඵලාදුඝ්ඵලසලකකිණසමස්”නති අසඤ්චම සඤ්චමපරිසංයුතතං කථං ජානිතුං සමත්ථං; යා පත මහලුකාපි බාලා එළමුනා අයං ඉධ අනධිපෙය්‍යතා, වණේණානාම වෙ මගෙහ උද්දිය්‍ය පොමනා “ඉත්ථි ලකඛණෙන සුභලකඛණෙන සමන්තාගතාසි”ති ආදිනා පොමනා, අවණේණා නාම වෙ මගෙහ උද්දිය්‍ය වුත්තච්චරියායෙන ගරහනා, ඉත්ථිලකඛණෙන සුභලකඛණෙන අසමන්තාගතාසිති ආදිති බ්‍රහ්මනාති වුත්තා හොති යාවනා නාම දෙති මෙථුනං අරහසි මෙ දුතුනති වචනං, ආයා වනා නාම කදු තෙ මාතා පසිදිය්‍යති කදු තෙ පිතා පසිදිය්‍යති කදු තෙ දෙවතායො පසිදිය්‍යතති කදු තෙසු බණේසු ලසෙසු මුහුතෙතො හවිය්‍යති කදු තෙ මෙථුනං උච්චං ලහිය්‍යාමිති වචනං. පුච්ඡනං නාම කථං නිං සාමිකය්‍ය දෙසි කථං නිං ජාරය්‍ය දෙසිති වචනං. පටිපුච්ඡනං නාම එවං කිර නිං සාමිකය්‍ය දෙසි එවං ජාරය්‍ය දෙසිති වචනං, ආවිකකිණං නාම පුට්ඨය්‍ය එවං දෙති එවං දෙනති සාමිකය්‍ය පිට්ඨං හවිය්‍යති මනාපාති හණනං, අනුසාසනං නාම අපුට්ඨය්‍ය එවං දෙසි එවං දෙනති සාමිකය්‍ය පිට්ඨං හවිය්‍යති මනාපාති හණනං. අංකනාසනං නාම අතිමිත්තාසි නිමිත්ත මත්තාසි අලොභිතාසි බ්‍රවලොභිතාසි බ්‍රවචෝලාසි සංග්‍රහනතිසි සිබරණ්ණිසි ඉත්ථි පණ්ණිකාසි වෙපුරිසිකාසි සමන්තාසි උභතො බ්‍රහ්මකාසිති වචනං, සසමා මෙථුනුපසංහිතාය වාචාය අධිකං දුඝ්ඵලා නාම නත්ථි තසමා “මෙථුනුපසංහිතාය”ති “ඉදං දුඝ්ඵලවාචය්‍ය සිබ්‍රාසසනලකකිණසමස්”නති වුත්තං. ත පත මෙථුනුපසංහිතායෙව දුච්ඡලවාචනා “සිබරණ්ණි”ති බහි නිකඛන්ත ආණ්ණිමංසා, සමතිගතාසි”ති සමතිගතවච්චං ගහපය්‍යාච මගො, ‘උභතො බ්‍රහ්මකාසි’ති ඉත්ථිනිමිත්තෙන පුරිස නිමිත්තෙන වාති උභතො බ්‍රහ්මකාසි සමන්තාගතා; එත්ථ ව චණ්ණහණෙන තාව ඉත්ථිලකඛණෙන සුභලකඛණෙන සමන්තා ගතාසිති වදති ත තාව සිසං එති, තව වච්චමගො ව පය්‍යාච මගො ව සුංභා සුසංඝානො දය්‍යනීයො ඊදිසෙත නාම ඉත්ථි ලකඛණෙන සුභලකඛණෙන සමන්තාගතාසිති වදති සිසං එති. සංසාදිසෙසො හොතිති අත්ථා,

අවණේහණෙන පත අතිමිත්තාසිති ආදිති එතාදාති පදෙහි අවණේහණ අසතිතෙ සිසං ත එති, සට්ඨෙසු තෙසු සිබරණ්ණිසි

* අය්‍යාදෙ අය්‍යාදවෙනනා” කථවි

සමතිනාසි උභතොබ්‍යඤ්ඤාසීති ඉමෙති නිති සච්ඡෙදෙව සං
 ඝාදිසෙසො, යාවතායපි දෙති මෙති එතතකෙනෙව සිසං න එති,
 මෙථුනං ධම්මං දෙති ති එවං මෙථුන ධම්මෙන-සච්ඡෙදෙව සංඝාදි
 සෙසො, කදු තෙ මාතා පසිදිස්සතිති ආදිසු ආයාවතවචනෙසුපි
 එතතකෙනෙව සිසං න එති, කදු තෙ මාතා පසිදිස්සති කදු තෙ
 මෙථුනං ධම්මං ලභිස්සාමිති වා තව මාතරි පසතතාය වා මෙථුනං
 ධම්මං ලභිස්සාමිති ආදිතා පන නයෙන මෙථුනධම්මෙන සච්ඡෙද
 යෙව සංඝාදිසෙසො, කථං තිං සාමිකස්ස දෙසිති ආදිසු පුච්ඡාවච
 නෙසු පි මෙථුනධම්මෙනි වුත්තෙයෙව සංඝාදිසෙසො, එවං කිර
 තිං සාමිකස්ස දෙසිති පටිපුච්ඡාවචනෙසුපි එසෙව නයො, ආවි
 කඛණාය ව එවං දෙතිති එවං දදමානාති වුත්තෙපි සිසං න එති
 මෙථුනං ධම්මං එවං දෙති එවං උපනෙති එවං මෙථුන ධම්මං දද
 මාතා උපතයමාතා සාමිකස්ස පිඨා ගොතිති ආදිතා පන නයෙ
 න මෙථුන ධම්මෙන සච්ඡෙදෙව සංඝාදිසෙසො, අනුසාසනී
 වචනෙසුපි එසෙව නයො, අනෙකාසවචනෙසු පන එකාදසසු
 සිබරණීසි සමතිනාසි උභතොබ්‍යඤ්ඤාසීති ඉමාති තිණියෙව
 පදනි සුඛාති සිසං එනති, ඉති ඉමාති ව තිණි පුරිමාති ව වචව
 මහපස්සාවමහ මෙථුන ධම්මපදනි තිණිති, ඡපපදනි සුඛාති
 ආපතතිකරාති, සෙසාති අතිමහාසීති ආදිති අතිමහතෙ
 මෙථුන ධම්මං මෙ දෙතිති ඒ අතිමහතාසි මෙථුන ධම්මං මෙ
 දෙතිති වා ආදිතා නයෙන මෙථුන ධම්මෙන සච්ඡෙදෙව ආපතති
 කරාති ගොනතිති වෙදිතබ්බාති. “අබ්බකක”නති අබ්බකතො
 පසාය අබ්බො, “උබ්බජාණුමණ්ඩල”නති ජාණුමණ්ඩලතො පසාය
 උච්චං, “උබ්බකකක”නති අබ්බකතො පසාය උච්චං; “අබ්බො
 ජාණුමණ්ඩල”නති ජාණුමණ්ඩලතො පසාය අබ්බො; අබ්බකමපන
 ජාණුමණ්ඩලඤ්ඤා එතෙව දුක්ඛට්ඨකෙතෙන සබ්බභං ගච්ඡති
 භික්ඛුතිතා කායසංසග්ගෙව, නති බුඛා ගරුකාපතතිං සාව
 සෙසං පඤ්ඤාපෙතතිති. “කායපට්ඨබ්බ”නති වජ්ථං වා පුප්ථං වා
 ‡ ආභරණං වා, “අසුඛමමානුසාසනී පුරෙකබාරාන”නති එතථ
 අතිමහතාති ආදිතං පදනං අතං, කප්පෙනො අධිකපං වා
 සප්ඤ්ඤායං කරෙන්නො අතං පුරෙකබාරොනාම, පාළිං වාවෙ
 නොනා සප්ඤ්ඤායං වා කරෙන්නො ධම්ම පුරෙකබාරොනාම ඉදු
 නිපි අතිමහතාසි උභතොබ්‍යඤ්ඤාසීති අප්පමාදං දනි කරෙ
 ය්‍යාසි යථා ආයතිමපි එපරිපා වා අගොසිති භණ්ණෙනො අනු
 සාසනී පුරෙකබාරොනාම, ඉති අතං ප ධම්මඤ්ඤා අනුසාසනී ව
 පුරකබාසි භණ්ණෙනානං අනාපතති, යො පන භික්ඛුතිතං

පාළු වාමනා පකාතිවාමනාමගං පකායසාසනෙනා ගසනෙනා
සිබරණීසි සමතිනනාසි උගතොබ්‍යඤ්ඤාසිති පුතපුතං හණති
තස්ස ආපතතියෙව. ඉධ ආදිකමමිකො උදසිනෙව්‍යෙත තස්ස අනා
පතති ආදිකමමිකස්ස, නනු සිබරණීසිති ආදිති අනෙකාසනතස්ස
පරිසවිතං උපපජ්ජති දුක්ඛවේදනායපි හවිතබ්බං අථ කස්මා
චිවේදනන්ති? කායං දෙසො රාගවසෙනති අයං ආපතති න
පරිසවසෙන, තස්මා රාගවසෙනෙව පවතෙනා අනෙකාසො ඉධා
බිපෙපතො න පරිසවසෙනාපිති.

නතිස සිකාපදං.

“අනතකාමපාටිවේදිසවසෙනා”ති අනතකාමපාරිවරියාය
රාගවසෙන ඉධාපි දුච්ඡලොදුච්ඡල ජානකයමන්තවිජි අධිපෙප
තාති ආග “දුච්ඡලොභාසනෙ වුත්තප්පකාරාය ඉච්ඡියා”ති, “සමි
පෙ”ති සවණුපවායෙ, එතාති පාඨසෙසො, “අනතකාමපාටිවේ
සායා”ති කාමිකති”ති කාමො, මෙථුන ධම්මො, පරිවරණං උප
ධානං පරිවරියා, සාවපාරිවරියා, කාමෙන පාරිවරියා=කාමපාරි
වරියා, අනතතො කාමපාරිවරියා=අනතකාමපාරිවරියා, අනතතො
අන්තය මෙථුන ධම්මෙන උපධානනන්ති අන්තො, අථවා, කාමිකාති
කාමො, පාරිවරියා, අනතතො කාමො=අනතකාමො, අනතකාමො ව
සා පාරිවරියා වාති අනතකාමපාරිවරියා, තස්සා අනතකාම පාරි
වරියාය, සයං මෙථුනරාගවසෙන පච්ඡිතං උපධානපනනන්ති අන්තො.
තෙනාහ “මෙථුනධම්මසංඛාතෙනා”ති ආදි, එන්තව පඨමෙනන්ති
විකපෙපන කාමගෙතු පාරිවරියා සංඛාතං අන්තතයං දෙසෙහි,
දුතිසෙක අධිපයායං පාරිවරියාසංඛාතං අන්තවයං, බ්‍යඤ්ඤාඋච
පන ආදරමකන්තො අන්තතමෙව දෙසෙහි. අනතතො, පතති
අනතතො ගෙතුං අනතතො අධිපයායං අනතතො පාරිව මාතරා
පදහාපනං. වුත්තං, අනතතො කාමං අනතතො ආදිති, එවං
තො පාරිවරියනන්ති ටි වුත්තෙ ජාතිස්සනන්ති පණ්ණාසිකං මාතරා
අනතතො අන්තය කාමපාරිවරියා වුත්තාති අන්තො, බාහුරකතිතා
යං අනතතො පාරිවරියනන්ති වුත්තෙපි ජාතිස්සනන්ති කතිතා මාර
අනතතො ඉච්ඡිතකාමිතවෙතින අනතතො එතාව එන්තව එං
වුත්තාති කලාසෙන හදදකෙන ගුණෙන නි, “සංඝස්ස වා
කලාසංඛමමො, තෙනාහ “තදුගයෙනාපි” අනතතො”ති එන්ත
රමෙසා”ති තොසෙයස; “එතදගත”නති එවිපකතං හොති,
වේසාන”නති පාරිවරියානං මජ්ඣෙ, නිමාරාසකො වා උපාසි
තං, නනු දුච්ඡලවාසාසිකපාදෙ මෙථුනායා වා උපාසකස්ස එව
කස්මා ඉදං වුත්තං? කායං දෙසො, තන්ති

විසේන වුනහ, ඉබ් පන අතන නො මෙළුන සොදර ගවසෙ නාති,
 “නසමි. සෙව වංණ”ති හණිතකඩනෙ: උහතොබ්සඤ්ඤා කතො
 පන පණ්ඩකගතිකතතා: විසුං න වුංතනා, ඉමසමි සිකබාපදවයෙ
 කායසංසගෙ විය යකිපපතිසුපි දුළුලල අතනකාමවවනෙසු
 පුලලවවයනති වදනති. “නසමි. සෙව”ති පණ්ඩකෙයෙව; ඉති
 සඤ්ඤිතො අතනකාමපාරිවරියාය වණ්ණභණ්ණෙනපි * දුකකටං,
 යො තෙ විහාරෙ වසති; තස්ස අග්ගදුතං මෙළුනබ්බමං දෙහිති පරි
 යාය වවනෙපි දුකකටං, අතනකාමපාරිවරියාය වණ්ණං භාසෙය්‍ය
 යා මාදිසං සිලවනනනති වුතනනනාති එකෙ, පඤ්ඤා අවෙගසු
 අභාවා සංසාදිසෙසො වාති අපරෙ, මෙළුනුපසංගිතෙනනාති
 වුතනනනා: විවරදිති - පෙ-භාසනතස්ස අනාපනතීති වුතනං.

වතුන්සිකබාපදං.

සඤ්ඤරණං සඤ්ඤාරෙ, ‡ සො එතස්ස අතීති සඤ්ඤාරි, සඤ්ඤ
 රණසිලොති වා සඤ්ඤාරි තස්ස භාවො සඤ්ඤරිතනං, සංවර
 ණනති අංචා, තඤ්ඤ පරතො ඉතියා වා පුරිසමතිනති ආදිවව
 නතො ඉතිපුරිසානං චෙ: ජෙකුති ආහ “පුරිපුරිසානං අතනරෙ
 සඤ්ඤරණ භාව”නති “පටිගහණණ චිමං සනපවමාහරණාති”
 ති එත් පරිගහණණං නාම පුරිසෙත වා ඉතියා වා උතිතනං
 මාතාදිති වා හනෙන ඉත්තං නාමං ඉතියා වා පුරියං වා එවං හණ
 තිති වුතෙන තෙසං වවනං සාමුති වා හොතුති වා හණමිති වා
 යෙන කෙනපි ආකාරෙන වවිසභදං කතො සිසකමපතාදිති වා
 සමපරිවත්තං, විමංසනං නාම වුතනප්පකාරෙන සායනං ගහෙතො
 චායා ඉතියා වා පුරිසස්ස වා තෙසං අවස්සාරෙවතකානං මාතා
 කරා, තාහතිති ආදිතං වා සනතිකං ගනතො තස්ස සායනස්ස
 පඨායානං, පව්වාහරණං නාම තෙත ගනතො ආරම්භිතෙ සා
 උද්ධං, ‘පුරිසො වා සාමුති සමපරිවත්තු වා මා වා ලජ්ජාය වා
 ජාණමණ්ඩපුත ආගනතො තස්ස ඉතියා වා පුරිසස්ස වා තස්සා
 ජාණමණ්ඩලවතං, ‘ආපජජජජා’ති පරිපජජජජ, “ඉතියා
 හිකමුතිතා කපුරිසස්ස වා ඉතියාති”නති එත් ආරෙච්චයාති
 සෙසං පඤ්ඤාතිකො. තෙනෙවාහ ‘තත්තා’ති ආදි ‘ජායාභාවෙ’
 ‡ ආහරණං වා ‘ජායාභාවෙ’ති පරිභාවෙ නිමිත්තනෙව වෙතංභුමම
 අතිමිත්තාති ආදි ‘ජායාභාවෙ’ති පරිභාවෙ නිමිත්තං හරියා භාව
 සප්කායං කඤ්ඤායාභාවනිමිත්තං පරිභාවෙ නිමිත්තං හරියා භාව
 නොතො සප්කායං හරියාභාවප්පව්වසාපති භාවප්පව්වසා ආර
 නපි අතිමිත්තාසි “පරමම. ‡ “සඤ්ඤාරෙ” මරමම.
 යනාසි යථා ආයතිමි
 සාසති පුරෙකබාරොස
 පුරකබතො හණනනාන

‡ “සඤ්ඤාරෙ” මරමම.

වුත්තං, ඉධ පන රූපෙන. සෙව බණ්ණාද් ගව්නනස්ස අප්පත්ති වේදියකමෙව කසිරිම, භවකගතිකතතා විප්පං න පුතස්ස භෙසජ්ජායමි උපාසකෙන ආරාධනා විය යකම්පපතිසු ප්‍රියායවා උපාසකස්ස සතතිකං පතිතස්සානි වදනති. “නසමි. සෙසුඛාපි එත්ථ ඉත්තිනාම මනුස්සිනි, න යඤ අත්තකාමපාරිවරියාය ධර්මා, පුරිසස්සානං ම මනුස්ස පුරිසො, න යඤ වසති; තස්ස ආ තථාපි මනුස්සපාතිකාව ඉත්ති පුරිසා ඉධාබිඥෙ අකතං. — ගෙසං මනුස්සජාතිකතා”ති. “න භාලං ධර්මානිසං”ති යථා වුත්තනසෙත පරිවචනතා අලං වචනියා නිවාරණන්තොති එත්ථ අලංසද්දො, න අලං වචනියා නාලං වචනියා, න නාලං වචනියා, තස්සාභාවො නනාලං වචනියතා, අලං වචනියතා ඉවෙව වුත්තං. හොති “පණ්ණානති”නති ඉමං සිකධි පදං. “කාසම්බකාරනා”ති සිසුකම්පනාදි කාය විකාරෙන, “නපේව විමංසිතො නපේව පෙමාගරහනස්සා”ති හත්ථ මුද්දාදිනා කායවිකාරෙන විමංසිතො පුත ආනන්තො තපේව ආරෙ වෙනතස්ස, “ආගම්සස්සති”ති තවසතතිකෙ ධම්මසවණාදි අත්ථං ආගම්සස්සති, “කෙනවි වුත්තෙ”ති ආසනසාලාදිසු නිසින්නස්ස කෙනවි පුරිසෙන වුත්තන, යවෙති බිණ්ණාවස්ස මාතාපිතරෙ කුජ්ඣිකා අලං වචනියා හොනති, තඤ්ච භික්ඛුස්ස ඝරං උපගතං පිතා වදති මාතා තෙ තාත මං මහලලකං ජබ්බිතො සද්ධිකුලං ගතා ගව්ජ නං මං උපට්ඨාභුං පෙසෙහිති සො වෙ ගන්තො තං වන්තො පුත පිතුතො තස්සා ආගමනං වා අනාගමනං වා ආරෙ වෙති එවං ආරෙවෙනතස්ස තස්සාපි කායවාචනො සමුට්ඨාති, තෙන නාග “පණ්ණානතිං අජානන්තස්ස පනා”ති ආදි “බිණ්ණාසම්බසාපි”ති එත්ථ පිසදෙදන සෙව පුප්පජ්ජනානං චත්තබ්බමෙව නත්ති දිපෙති, “පිතුච්චෙනො”ති අත්තතො පිතුච්චෙනො, “ගන්තො”ති තස්සා සම්පං ගන්තො, “පණ්ණානතිං අලං වචනියතාව ඤාමි”ති උභයං අජානන්තස්සාපි කායවාචනො සමුට්ඨාති, “නදු ගස”නති පණ්ණානතිං අලං වචනියතාවඤ්ච, යං පන පණ්ණානතිං ජාතිකො එතෙ ගෙව තිති තයෙහි සඤ්චරිතනං සමාපජ්ජතො කායචිත්තතො වාචාචිත්තතොව කායවාචාචිත්තතොව සමුට්ඨාති, ඉමානි තිණි පණ්ණානති ජානනචිත්තෙන සචිත්තන සමුට්ඨානානිති වුත්තං, තං අයුත්තං, නති පණ්ණානතිං ජාතිකාපි නාලං වචනියාති මඤ්ඤමිත්තස්ස සචිත්තකෙහි යමුට්ඨානෙහි ආපත්ති සමුට්ඨාතිති වත්තුං යුජ්ජති විගිකකමවෙනතාය අසමභවතො;

සඤ්චමසිකතා පදං.

‘සඤ්ඤා විකාස පනා’ති එත්ථ ‘ස’නති අත්තවාචකො තතියන්තො නිපාතො, ‘ඥා විකා’ති භාවසාධනො, තෙසඤ්ච මජ්ඣිමපදලොප

සමාසො, “පනා”ති නිපාතං, තෙනාහ “සසං. සචන්තිනා
 සාවනා වුමවති”ති. යාති අත්තනා පචන්තිනා සා අත්තනො නාම
 හොති”ති ආහ “තසුමා”ති ආදි, නනු සක්කා යාවනායෙව කුටිං
 කාතුනති? අනුසොගං සක්කාය තස්සාතිපායන්තං දස්සෙතුං “සසං
 යාවතකෙති”ති ආදිමාහ. තන් “සසං. සාවිතකෙති”ති වාසිං
 දෙථ ඵරසුං දෙථාති ආදිනා සසං යාවිතකෙති, “උපකරණ
 යි”ති වාසියාදිති, පරෙත භණ්ඩසාමිකෙන මම ඉදන්ති අපරිච්චා
 ගරකඛණගොපනවසෙන පරිගහතිතං, පරපරිගහතිතකං පරසත්ත
 කන්ති වුත්තං හොති, “මුලවෙජ්ඣමසෙනා”ති මුලස්ස ඡිඤ්ඤාව
 සෙන, පරසත්තකභාවතො මොවෙත්වා අත්තනො සත්තකං
 කන්ති වුත්තං හොති, එවංහි අඤ්ඤාතක අප්පචාරිතව්ඨානතො
 යාවත්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤාතනියා දුක්ඛවං, “නාවකාලිකං
 චට්ටති”ති නාවකාලිකං කන්තා යාපිතුං චට්ටති, “සකකමමං න
 සාවිතබ්බා”ති පාණාතිපාතා සික්ඛාපදං රක්ඛණන්තං වුත්තං, හන්
 කමමං දෙථාති අතියමෙත්වාපි න යාවිතබ්බා, එවං යාපිතාහි තෙ
 සාධු භනෙතුති හිකුට්ඨං උපයාප්තො මිත්තෙපි මාරෙත්වාආහරෙය්සං
 නියාමෙත්වා පන විහාරෙ කිඤ්ඤි කත්තබ්බං අත්ති තන් හන්කමමං
 දෙථාති යාවිතබ්බා. කුටිනාම උලලිත්තා වා හොති අවලිත්තා වා
 උලලිත්තාවලිත්තාවාහි පදභාජනෙ වුත්තන්තා, ‘කුටි’න්ති උලලි
 ත්තාදිසු අඤ්ඤාතරන්ති වුත්තං, තන් උභං මුඛං ලිත්තා උලලි
 ත්තා, අනෙතා ලිමපත්තා හි එවං ලිමපන්ති, අමොමුඛං ලිත්තා
 අවලිත්තා, බහිලිමපත්තාහි එවං ලිමපන්ති, තෙනාහ “නස්ථ උලලි
 ත්තා නාමා”ති ආදි, “පිට්ඨසංඝාපො”ති වාරබාහා, “සුඛාස වෘ
 මන්තිකාස වා”ති එතෙන ථපෙත්වා ඉමෙ වෙ ලෙපෙ අවසසො
 භස්මගොමයාදි හෙදෙ ආලෙපොති දස්සෙති, යසමා පන සායාපි
 කාය කුටිං කරෙන්නොති ඉධ වුත්තන්තෙත්තව පටිපජ්ජිතබ්බං
 තසමා “සසං වා කරෙන්නොති ආණ්ඨතියා වා කාරෙන්නොති”ති
 වුත්තං, එන්ත ව “සසං. කරෙන්නොති”ති ඉමිනා. සාමන්තියතො
 ලබ්බමානමන්තමාහ; තනු පදන්තො, “ආණ්ඨතියා වා කාරෙ
 නොති”ති පන පදන්තො, එවඤ්ඤා කන්තා යදි පන කරෙන්නොති
 වා කාරපෙන්නොති වාහි වදෙය්ස, බ්‍රහ්මානං විලොමිතං භවෙය්ස,
 නහි කාරපෙන්නොති කරෙන්නොති නාම හොතිති ඊදිසි වොදනා
 අනවකායාහි දට්ඨබ්බං, තන්හි සාමි පති එතිස්සාහි අස්සාමිකා,
 නං අස්සාමිකං, අතිස්සාරන්ති අත්තො. අතිස්සාරතා වෙත්ති කාරප
 නොති ආහ “කාරෙත්වා†දසකෙන විරහිත”න්ති. “උදෙද
 සො”ති උද්දිසිතබ්බො, “නත්වා”ති සාමිසමිං භුමමවචනන්ති ආහ

“තසා කුටිය”හි. “දිශසො”හි නියාකකවචනනාථි ආහ “දිශ
තො”හි. ‘බඬිකුණෙබ්’හි කුඩබසා බඬි, ථුසෙත මියානො පිණො=
ථුසපිණො, තසා පරියනො=ථුසපිණොපදියනො, තෙන; ථුස
මියා කමනාථි පිණොපරියනොනාථි වුතං. හොති, ථුසපිණො
සසුපරි සෙතකමං. පන අබොහාරිකං, අඛනනරෙ * හවො
අඛනනරිමො, තෙන, “සඬා”හි යසා කුටියං, “පමාණ
සුතො”හි පකතිවිදන්තො තව්විදන්තපමාණො, “නිවිසං සතන
නාථ”හි උකනංසතො පමාණසා වුතනනො හෙට්ඨිමකොටියා
වතුහඬ්චිඬ්ථාර න හොතිති වුතං, “සොඛෙඬා”හි සමතලං
සිමමණ්ඩලසද්ධං. කඬා, ‘පදහාපතෙ වුතනනොනො සං.සං
නිකඛතො යාචිඬා”හි සං.සං උපසංකමිතො එකංසං උතතර
සඬං කරිතො වුසානං නිකඬුතං පාදෙ වන්ති, උකකුටිකං නිසී
දිතො අඤ්ථු පගහනො එවමසා වච්චියො, අහං හංනන සං
යාචිකාය කුටිං කතතුකාමො අසාමිකං අතතුදොසං, සොහමහ
තෙන සං.සං කුටිවන්ති මලොකනං යාචාමිති පදහාපතෙ වුතනන
යෙන නිකඛතො යාචිතො; ‘සඬෙත සමමතා”හි පදහාපතිසං.
වුතනන ඤාතිද්විතකමමන අපලොකනකමවසෙන චා
සඬෙත සමමතා, “වඬු”නති කුටිවන්ති, “අනාපමන”නති අනු
පද්ධං, පරිතො කමති ගච්ඡති එඬ්ථාති පරිකමණං; තෙන සහ
වතනනිති සපරිකමණං, සඋපවාරනති අං.ඬා. තෙනාහ “තෙති
නිකඬුති”හි ආදී. “කිපිලලිකාදින”නති එඬ් කිපිලලිකා නාම
රතනකාලපිං.ලාදිහෙද යා කාචි, තා ආදි යෙසං තානි=කිපිලලි
කාදිති, තෙසං; ආදියදොන : උපවිකාදිතං සංගහණං, “ආස
සො”හි නිබඬ්චසනොනං, තො ආදි යෙසං තෙ=ආසයාදයො,
තෙති; ආදියදොන වෙඬ් නිසිතසා ගහණං, “සොලසති උප
දදමෙති”හි කිපිලලිකාදිතං ආසයො හොති උපවිකානං වා උඤ්ඤ
රානං වා අභිතං වා විච්ඡිකානං වා සතපදිතං වා හත්තිතං වා
අසානං වා සිකානං වා බ්‍රහ්මානං වා දිට්ඨං වා අච්ඡානං වා
තරව්ඡානං වා යෙසං කෙසඤ්චි තිරව්ඡානගතානං වා පාණානං
ආසයො හොති, පුබ්බණ්ණනිසිතං වා හොති අපරණ්ණඅභිතා
සාතන ආසාතන සුසාන උය්‍යාතරාපවන්ති ගත්තාලා අසාසාලා
බඬිතාහාර පානාහාර සුතරව්ඡාවච්චරාසහා සංසරණිසිතං
වා හොතිති එවං වුතොති සොලසති උපද්ධවෙති, තඬ්ච අඛා
සාතනං නාම කාරාසරං, ආසාතනං නාම ධම්මගණිකා,
සුසානනාම මහාසුසානං, සංතරණං නාම අතිබිච්ඡගමනියො
ගතපච්චාගතමගො, “ආච්ඡාදි. සකඬුණොනොනායා”හි

* “කුඩබසා අඛනනර” කඬ්චි.

† “වච්ඡාර”කඬ්චි.

ජිනනවාටාදී නමහාවතො අනුපරියාසිතුං සකකුණේය්‍යතාය,
 “නෙන භික්ඛනා”ති කුටිකාරකෙන භික්ඛනා, “සාවිනෙති”ති
 එකංසං උත්තරාසංගං කතා වුට්ඨානං භික්ඛනං පාදෙ වජ්ඣිනා
 අඤ්ඤාං පග්ගහෙත්වා අහං භනෙන සංයාපිකාය කුටිං කත්තු
 කාමො අස්සාමිකං අත්තුදදසං, සොහං භනෙන සංසං කුටිවජ්ඣ
 දෙසනං යාමාමි”ති තිකඛත්තුං යාමිනෙති, “ඤ්ඤානිද්ධිසෙන
 කමෙමනා”ති “සුණාතු මෙ භනෙන සංසො අයං ඉත්තනාමො
 භික්ඛ සඤ්ඤාපිකාය කුටිං කත්තුකාමො අස්සාමිකං අත්තුදදසං,
 සො සංසං කුටිවජ්ඣදෙසනං යාමති, යදි සංසස්ස පත්තකලලං,
 සංසො ඉත්තනාමස්ස භික්ඛනො කුටිවජ්ඣං දෙසෙය්‍ය, එසා
 ඤ්ඤාති, සුණාතු මෙ භනෙන සංසො අයං ඉත්තනාමො භික්ඛ
 සඤ්ඤාපිකාය කුටිං කත්තුකාමො අස්සාමිකං අත්තුදදසං, සො
 සංසං කුටිවජ්ඣදෙසනං යාමති, සංසො ඉත්තනාමස්ස භික්ඛනො
 කුටිවජ්ඣං දෙසෙති යස්සායසමතො ඛමති ඉත්තනාමස්ස භික්ඛ
 නො කුටිවජ්ඣදෙසනා, යො තුණ්හස්ස, යස්ස තකඛමති සො
 භාසෙය්‍ය, දෙසිතං සංසෙන ඉත්තනාමස්ස භික්ඛනො කුටිවජ්ඣ,
 ඛමති සංසස්ස තස්මා තුණ්හි එවමෙතං ධාරයාමි”ති එවං පද
 භාජනො-වුත්තෙන ඤ්ඤානිද්ධිසෙන කමෙතන; ආලුචිකා නාම
 ආලුචිරථෙ ජාතා දුරකා, තෙ පබ්බජිතකාලෙපි ආලුචිකාතෙව
 පඤ්ඤාසිංසු, තෙ සන්ධාය වුත්තං “ආලුචික භික්ඛ”ති. “ලෙපෙ
 සවිනෙ”ති අනෙතා ලෙපෙ වා අනෙතා ලෙපෙන සඬං භිත්තිං ව
 ඡදනං ව එකාබ්බං කතා සපිතෙ, බ්බිග්ලපෙ වා බ්බිග්ලපෙන
 සඬං සපිතෙ වෙව දුක්ඛවාති සාරමහ අපරික්ඛමනවසෙත. උභස
 විපකනා”ති උභගෙහි දෙසනාපමාණෙහි විපනනා විරහිතා
 උභයවිපනනා; අදෙසිතවජ්ඣකා පමාණාතික්ඛනතාති අත්තො.
 “කසම්”නති වාරබ්බකො වා වාතපානෙවා; “ලෙපො න සවිසති”ති
 පුබ්බෙ දිත්තලෙපො වාරබ්බකෙන වා වාතපානෙන වා සද්ධිං
 න සවිසති, එකාබ්බං හුත්වා න තිස්සිති වුත්තං භොති. “ක”නති
 වාරබ්බකං වා වාතපානං වා පරමසති. “පඨමමෙවා”ති ලෙප
 කිවෙස්ස නිසිතතතා වාරබ්බකවාතපානානං ධ්වනතො පුබ්බෙ
 යෙව, ලෙපස්ස නිසිතකඛණේයෙවති අබ්පජායො. භික්ඛ කුටිං ක
 රෙති දෙසිතවජ්ඣකං පමාණිකං සාරමහං සපරික්ඛමනං ආපත්ති
 දුක්ඛවස්ස, භික්ඛ කුටිං කරොති දෙසිතවජ්ඣකං පමාණිකං අනා
 රමහං අපරික්ඛමනං ආපත්ති දුක්ඛවස්සාති පදභාජනිකං වුත්ත
 නතා, “කෙවලං ඝාරමහාසා”ති ආදි වුත්තං. “විපකන”නති අති
 සිතං, “අඤ්ඤාය දදනොවා”ති අඤ්ඤාය පුග්ගලස්ස වා සංසස්ස
 වා දදනොව, ගුණානාම ඉඨකගුණා වා සිලාගුණා වා දුරාගුණා වා ගු
 මිගුණා වා, තිණ් කුටිකාම සත්තගුමිකොපි පාසාදො තිණ්වජ්ඣනො

තිණ්‍යාකුටිකානි වුවවති. “අසුසුසුසු”නි ආවරයයා වා උපජ්ඣා
යයා වා සංඝයා වා, “මාසාගාරං ධිපෙඤ්ඤා”නි අතතතො වස
නන්දා වාසාගාරං ධිපෙඤ්ඤා, “උපොසථාගාරාදීසු”නි එන්ද්‍ර
යදෙදන ජනනාසරණාජනසාලාඅග්නියාලානං ගහණං, “ගෙඤ්ඤි
මපසමාණසමගමො”නි වතුහන්තිනිණ්ණනා “අදෙසාපෙඤ්ඤා
කරෙතො”නි වන්දි අදෙසාපෙඤ්ඤා පමාණාතිකතතං පමාණ
සුතතං වා කරොතො, එන්ද්‍ර වන්දිතො අදෙසාපනං අකිරියා,
කුටිකරණං කිරියා

ජට්ඨ සිකිකාපදං.

මහනං ලාභී ගණනාතිති මහලලකො, තං මහලලකං;
යොවයං ගණනාති සො තස්ස අත්තීති ආග “මහනතභාවො එතස්ස
අත්තීති මහලලකො”නි, යොව මහනතභාවො කෙන කුතො වාති
ආග “සසාමික භාවෙන”නි ආදී, න කෙවලං සසාමික භාවෙ
නෙවති ආග “සසමා වා”නි ආදී, යදි එවං අථ කසමා මහලලකො
නාම විහාරෙ සසාමිකො වුවවතිති එතතකමෙව පදභාජනෙ
වුත්ත”නති ආග “සසමා පනා”නි ආදී, විහරන්ති එන්ද්‍රති
විහාරෙ, ආවාසො, මානිකායං. “භික්ඛු වා අනභිනෙසො”නි එන්ද්‍ර
වාසදෙද “අයං වා සො මහාතාගො”නි ආදීසු විය අවධාරණන්තො
“කොසලික”නති එවං නාමන නගරෙ; තස්ස කිර නගරස්ස
ආරාමපොකධරණී ආදීසු තෙසු තෙසු ධාතෙසු කොසලිකරුකිකාව
උස්සන්තා අනෙසුං තස්මා තං කොසලිකි සංඛං ගච්ඡති, කුසුමෙ
ස්ස නාම ඉසිතො අස්සමතො අවිදුරෙ මාපිතතතාති එකෙ,
“ජනනාපෙඤ්ඤා ආරඤ්ඤා”නි යො අභිතිකිකමනකාලෙ සද්ධිං
තිකිකතො යස්මිං සන්ධාර පරිතිබ්බාණකාලෙ බ්‍රහ්මදණ්ණො
ආණ්ණො තං ජනනපෙඤ්ඤා ආරඤ්ඤා, “වෙතිස රුකං”නති
විනතිකතඤ්ඤා වෙතිසං, පුජාරභාතං දෙවධාරාතාතමෙන
මධිවචනං, වෙතිසන්ති සමතං රුකං වෙතිසරුකං,
වන්දිතො අදෙසනාය ආපජ්ජනතො අකිරියාමතතො සමුදානන
භාවොති වුත්තං, මතකසද්දෙන කිරියතො සමුදානනං පටිකිකි
පති, කෙව පන වන්දි අදෙසනාය කුටිකරණෙන ව සමුදානතො
කිරියාකිරියතො සමුධාරිති වදන්ති, පමාණධර්මාභාවොව
විසෙසො

සන්තම සිකිකාපදං.

දුස්ස නිති දුට්ඨො, දුස්ස නි පරං විතා සෙතිති
දෙසො, තෙනාග “දුස්සො වෙමා”නි ආදී, ඉද්ධති
“දුස්සො වෙමා”නි “දුස්සො වා”නි ඉමිතා සංඛෙපෙන
වුත්තමෙවන්. වින්දා රෙඤ්ඤා දස්සො තුං “උප්පන්නොති

දෙසෙ"ති ආදිමාන, පකඨිතාවං ජහාපිනොති තොවනාවං. ජහාපිනොති අනේවා, විතාරමාපාදිතොති වුත්තං නොති. ආකාර නානාත්තතාති දුෂිතාකාරස්ස වෙව දුෂකාකාරස්සවාති ඉමෙ සං. විතතං ආකාරතං නානාභාවෙන ගස්සතිනොති පිති සුඛාදිති නඅනිත්තො. අනුපගතො නඋපගතොත්තත්තො, යො ව පිතිසුඛාදිති අනුපගතො සො තෙති වජ්ජිතො නාම හොතිති ආහ පිතිසුඛාදිති වජ්ජිතොති. යො ව තෙති වජ්ජිතො, තසො තෙති අනිත්තො නාම හොතිති ආහ නඅනිත්තොති, පිතිසුඛා දිති නපඤ්චොත්තත්තො. තාස්ස මුලන්ති අමුලකං, තං පන අමුල කත්තං යස්මා වොදකවසෙන අබිප්පතං න චුදිතකවසෙන, තස්මා තදත්තං දස්සෙත්තුං "යං වොදකොති"ති ආදි වුත්තං, තත්තං නති යං පාරජිකං, එතන්ති චුදිතකස්ස ආපන්නාතාපන්නතං, ඉධාති ඉ මසමිං සික්කාපදෙ; ඉදුති අත්තනා වුත්තමෙව දිසාදිං විවරිත්තුං එත්ත වාති ආදි වුත්තං, නාමෙවාති පසාදස්සොත්තෙන වා දිබ්බස්සොත්තෙන වාති ඉමමත්තමති දස්සෙති, පරිසංකිතං පන තිවිධං දිව්ඨපරිසං කිතං සුතපරිසංකිතං මුතපරිසංකිතන්ති, තත්තං හික්ඛුක්ඛු මාතු ගාමක්ඛු තපාරුපෙ සාතෙ දිස්වා අධ්වා ඉමෙති කත්තන්ති වා කරස්සන්තිති වා පරිසං කිතං ඉදං දිව්ඨපරිසංකිතං නාම, අකි කාරෙ වා පටිච්ඡන්තනාකායෙ වා හික්ඛුස්සව මාතුගාමස්සව වච නං සුත්වා දුතියස්ස අත්තිතාවං අජාත තො පුබ්බෙ වුත්තතස්සෙත පරිසංකිතං ඉදං සුතපරිසංකිතං නාම, ධුතෙතති ඉත්ති සභිං. පච්චත්තවිහාරෙ මණ්ඩපෙ වා සාලාදීසු වා පුප්ඵගකිමංසසුරුදිති අනුභවිත්වා ගතව්ඨාතං දිස්වා කෙන නුඛො ඉදං කත්තන්ති විමංස තෙනත තත්ත කෙනවි හික්ඛුතා ගකිංදිති පුජ කතාගොති හෙ සජ්ජත්තං අරිව්ඨං වා පිතං සොතස්ස ගකිං සාගිත්වා අයං සො හවිස්සන්ති පරිසංකිතං ඉදං මුතපරිසංකිතං නාම, එවං තිවිධස්ස පරිසංකිතස්ස අභාවො අපරිසංකිතං, තෙනාහ දිව්ඨසුත මුතව සෙන චේතසා අපට්ඨෙසංකිතන්ති. තස්සව පතෙතං දිව්ඨාදිකං නකෙවලං අත්තතොවාති ආහ අත්තතොවා පරස්සවාති, යස්මා තිං පණ්ණිකොති ආදිවචනෙ යාපි වොදයතො ආපත්තිස්සෙව තස්මා හික්ඛුතො අනුරුපෙසු එකුතවිසතිසා අසුඤ්ඤාතරොති වුත්තං, යදි එවං අපි තස්මා පදහාජනෙ පාරජිකෙන ධමෙම නාති වතුන්තං අසුඤ්ඤාතරොති වුත්තන්ති ආහ, පදහාජනෙ නොති ආදි.

උපසග්ගතිපාත්තං වාචකසද්දසනතිසාතෙ තදත්ත ජොතන භාවෙන පච්චත්තතො ධංසෙසා ති වුත්තං, ධංසනං වෙත්ත අති භවතං තෙනාහ අභිග්ගෙසෙසා ති තිං මෙථුනං ධමමං පටිසෙවි, අදි විති, ආදිතා නසෙන පච්චත්තා ති තිං මෙථුනං ධමමං පටිසෙවි, අදි

තනං ආදිසි, මනුස්සං සාතසිත්ථි, අභුතං ආරොවසිත්ථාති එවං පව
 තතා; එත්ථ අස්ස මණොසිති අවඤ්ඤාකාරණස්ස චුත්තතතා අනති
 ම වත්ථිං අස්සාපනොතා න වඤ්ඤාබ්බොති වදන්ති, තං න ගහෙත
 බ්බං, අවඤ්ඤෙසු අනතිමවත්ථිං අස්සාපනාස්ස අචුත්තතතා, පච්ඡා
 උපසම්පනොතන පුරෙ උපසම්පනොතා වඤ්ඤායොති චුත්තතතාව,
 ඉදං පන අත්තතා කත්තබ්බං දස්සෙත්ථ චුත්තං. සමිපෙති වාදස
 හත්ථපමාණෙ පදෙසෙ, සිත්තාපච්චක්ඛානමෙවති හත්ථමුද්දාය සිසං
 න එති, ඉදං පන අනුදායං අභුතායොවනඤ්ච එතියෙව, තෙ
 නාහ “හත්ථමුද්දාය එවමා”ති. බ්‍රහ්මවට්ඨිකාති බ්‍රහ්මං සෙසං පසන්ථං
 වරියන්ති බ්‍රහ්මවරියං, බ්‍රහ්මානං වා සෙට්ඨානං බ්‍රහ්මපච්චෙක බ්‍රහ්ම
 අරියසාවකානං බ්‍රහ්මානං වරියන්ති බ්‍රහ්මවරියං, තමා බ්‍රහ්මවරි
 යා; තෙනාහ සෙසවට්ඨිකා ති, සාධුචතස්ස එකතෙනන හදුකං
 හවෙය්‍ය තජ්ජතිය කමමාදිසත්තවිධමපි කමමං කරස්සාමාති ආප
 තතියා වොදෙනාස්ස අධිප්පායො කමමාධිප්පායො ආපතතිතො
 වුට්ඨාපෙස්සාමාති අධිප්පායො වුට්ඨානාධිප්පායො, අනුච්ඡිකා
 ධිප්පායොති විමංසනාධිප්පායො, උපපරික්ඛාධිප්පායො, අනුච්ඡිකා
 භෙදනාති සංසමස්සෙති ඔතිණ්ණං අධිකරණං විනිවජ්ඣං තිසිතෙන
 න විනයධරෙන; කිං තෙ දිස්නති තයා කිං දිට්ඨං පඨමං පාර
 ජිකං අස්සාපජ්ජනොතා දිට්ඨා, දුතියං තතියං වතුන්ථං පාරජිකං
 ආපජ්ජනොතා දිට්ඨාති චුත්තං හොති. ආදිසද්දෙන කිත්ති තෙ
 දිට්ඨං කදු තෙ දිට්ඨං කත්ථ තෙ දිස්නති ඉමං තයං සංගණනාති,
 යමනත්ථාය පවත්තමානෙති සමපෙති අධිකාතබ්බන්ති අධිකරණං,
 යථාති සමනවසෙත සමථානං විවාදදිසු අධිකතහාවො, එවං වි
 වාදදිතං තෙති අධිකතබ්බතාති, තෙනාහ සමපෙති අධික
 රණීය භාවෙනා ති ආදි, ඉමිනාති අධිකරණ සද්දස්ස කමමසාධ
 නතා චුත්තා, අධිකරණ නති විවාදධිකරණං අනුවාදධිකරණං
 ආපත්තාධිකරණං කිව්වාධිකරණන්ති වතුබ්බිධං අධිකරණං, වි
 වාදදිති අධිකරණාති සමෙනති සමථා, සමමුඛා විතයාදයො,
 අපච්චා, අධිකරියන්ති එත්ථාති අධිකරණං, කෙ අධිකරියන්ති
 සමථා, කථං අධිකරියන්ති සමනවසෙත? අධිකරණං සමෙනති
 චුපසමෙනතිපි සමථාති එවමෙත්ථ අත්ථො දස්සෙබ්බා, ආපත්තා
 ධිකරණං ධර්මපච්චා සෙසාධිකරණෙති වොදනාය අභාවතො ඉධප
 න පාරජිකසංඛාතං ආපත්තාධිකරණමෙව අධිපොතන්ති චුත්තං,
 ආපතතිතෙව අධිකරණං ආපත්තාධිකරණං අනුදායං සිත්තකණ්
 ඨෙව සංඝාදිසෙසො සොභ තංඛණංගෙව ජානාතිත්තධිප්පායො,
 මෙනති අභුමමජ්ජන ති මෙනතිසඤ්ච භුමිමජ්ජන ජබ්බගතියා
 නං අග්ගපුරිසා එතෙ, සුඛං වා ති පාරජිකමනාපනතං වා, සමෙ

සො නං ඛණං සෙව සානාතීති ඉමිනා ආවර්ජන සමයවාහ, තං
ඛණං යෙවති ජානනං නාම දුක්ඛාරං, සමයෙන ආවර්ජිතා ඤාතෙ
පන ඤාතමෙව හොති, පච්ඡාචෙ ජානාති සීසං න එති, සික්ඛාප
වට්ඨකාන අභ්‍යන්තරෙවන දුස්සුලලවායා අත්තකාම දුට්ඨදෙසභ්‍යන්ත
රෙවන සික්ඛාපදාතීති සබ්බානෙවති ඉමානි එකපරිච්ඡේදනී, ය
සමා පන පරමමුඛා සත්තනිපි ආපනතිකකිකෙති වදන්තා දුක්ඛව
මෙව, තසමා “පරමමුඛා වොදෙන්නස්ස පන සීසං න එති”ති වුත්තං,
වුත්තනසාපනතිසො ති වාචාය වාචායාති ආදීනා වුත්තනසා සං
සාදිතෙස දුක්ඛවාපනතියො, භාෂෙට්ඨා ති වාචාය වාචායෙව, වද
නාසාති සත්තනිපි ආපනතිකකිකෙති උපසම්පන්නං සමමුඛාව
දන්තස්ස, වුත්තනසෙවෙවා ති වාචාය වාචායෙව, ඔකාසං කාරෙ
ත්තා උපසම්පන්නං සමමුඛාවදන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිතතියන්ති
ආහ ඔකාසං කාරාසෙට්ඨා වදන්තස්ස පාචිතතියෙවෙට්ඨාති. එවස
දෙදන දුක්ඛවං තිවත්තියති, අසමමුඛා සත්තනිපි ආපනතිකකිකෙ
ති වදන්තස්ස දුක්ඛවං, සන්තවිධමපි කුමම නති තජ්ජනියං නිය
ස්සං පබ්බාජනියං පරිසාරණියං තිවිධස්ස උපෙක්ඛපතියන්ති සත්ත
විධමපි කමමං උපෙක්ඛප්ථං වා පචාරණං වා ධිපෙක්ඛනස්ස ව ඔකා
සකමමං නන්ති එත් උපෙක්ඛප්ථො පුරෙට්ඨා පච්ඡාචා ධිපිතොපි
අට්ඨපිතො හොති, ඛෙතෙන ධිපිතො පන ධිපිතො හොති, තසමා
සුඤ්ඤානු මෙ භන්තෙ සංඝො අජ්ජුපොසෙට්ඨා පනනරයො යදි සංඝ
ස්ස පනනකලලං, සංඝො උපෙක්ඛප්ථං කරෙය්‍යා”ති, එත් යාවරෙකා
රං භණ්ති තාව ධිපෙක්ඛප්ථො ඉදං ඛෙතෙන, යසකාරෙ පන වුත්තෙ
ධිපෙක්ඛන පච්ඡා ධිපිතොනාම හොති, “සුඤ්ඤානු මෙ”ති, අනාර
ඥො ධිපෙක්ඛන පුරෙ ධිපිතො හොති, පචාරණධිපනං පන සබ්බ
සංභාතිකං පුග්ගලිකං වාති දුට්ඨං, තත් සබ්බසංභාතිකෙ “සුඤ්ඤා
නු මෙ භන්තෙ සංඝො-පෙ-සංඝො තෙවාට්ඨකං පචාරෙය්‍යා”ති සු
කාරතො යාවරෙකාරෙ තාව අපරියොසිතාව හොති පචාරණා,
එත්තනරෙ එකපදෙපි ධිපෙක්ඛන ධිපිතා හොති පචාරණා, යස
කාරෙ පන පනෙති පරියොසිතාව හොති, තසමා තතො පට්ඨාය
ධිපෙක්ඛන අට්ඨපිතා හොති, පුග්ගලික ධිපතෙ පන සංඝං භ
න්තෙ පචාරෙමි පෙ-තනියමපි භන්තෙ සංඝං පචාරෙමි දිට්ඨිකවා
පෙ-පස්සන්තො පටීති සංකාරතො යාව අයං සබ්බපච්ඡිමො පි
කාරෙ තාව අපරියොසිතා ව හොති පචාරණා, එත්තනරෙ එක
පදෙපි ධිපෙක්ඛන ධිපිතා හොති පචාරණා, කාරියාමිති වුත්තෙ
පන පරියොසිතා හොති, තසමා පරිකරියාමිති එකමි. පදෙසං
පනෙති ධිපිතාපි අට්ඨපිතා හොති, එයෙව තෙ වෙවාට්ඨක එක
ධිපික සමානවසිකාසු, එතාසුපිති විනිවසාපිව, 70 යෙව
වපනකෙවත්තනති. තෙනාහ “පචාරෙය්‍යා දස. තවපන

ජාතිතබ්බ” නැති. ඔසමෙ වස්සුසම් නැති වෙදකෙන අතතනා වතත බෙබ් සංඝමජේකම් උදහවෙ, ඉදඤ්ඤාදඤ්ඤා භාගේනී ති පාණානිපා තං අදින්නාදනඤ්ඤා කරෙති ජාතරූපරජනඤ්ඤා පටිගණ්ඨාති, අ සුමනාව අසුකොව අයුමිණො අනුපාසකොති අකෙකාසාධිපපා යෙන පරමමුඛා වදනනස්ස දුක්ඛං, සමමුඛාවදනනස්ස පන පාඨ තතියමෙව තෙනාහ “සවෙ පන ඔදිස්ස නියමෙත්වා” තසාදි. සංඛු භෙමනි නැති වොහාරූපගමනං.

අට්ඨම සික්ඛාපදං.

අඤ්ඤාභාගයසාති අඤ්ඤාකොට්ඨාසස්ස; යං වොදෙනුකාමො තස්ස ජාතිආදිපතා අඤ්ඤාස්ස තිරවජ්ජනජනි ආදිකොට්ඨාසස්සාති වුත්තං හොති, ඉදනති නපුංසකනිදෙදසෙන ඡකලකාදිං නිද්දි යති, අයං ඡකලකාදිකොති අප්ථො. අධිකරණසද්දපෙකඛා වා න පුංසක නිදෙදසො, ඉදං ඡකලකාදි සංඛාතං අධිකරණනති වුත්තං හොති, අඤ්ඤාභාගොමාති තිරවජ්ජන ජනි ආදිගෙදද අඤ්ඤා කොට්ඨාසොවා, අය්සා ති ඡකලකාදිකස්ස, අඤ්ඤාභාගියං ඡකල කාදි, එත්ථව අඤ්ඤාභාගසමබ්ඤ්ඤා අඤ්ඤාභාගියනති පඨමවිගගහස්ස අප්ථො, අඤ්ඤාභාගවත්තං අඤ්ඤාභාගියනති දුතියවිගගහස්ස, ථ පෙත්වා පන තිරවජ්ජනජාතිආදිකං පරමත්ථො විසුං ඡකලකාදි කෙ අසතිපි “පටිමාය සරීර” නති ආදිසුචිය අහෙදෙපි හෙදකප්ප නාය පමත්තලොක වොහාරවසෙන “අඤ්ඤාභාගස්ස ඉදං අඤ්ඤා භාගො වා අස්ස අපි” ති වුත්තනති දට්ඨබ්බං, අධිකරියති එත්ථා ති අධිකරණං, තෙනාහ ආධාරෙ වෙදිතබ්බො” ති. ආධාරියති අසමිනති ආධාරෙ, පඨවිඨාතං, තෙනාහ ‘වස්ථු අධිවිඨාතනති වු ත්තං හොති” ති ඉදති අඤ්ඤාභාගස්ස ඉදනති ආදිතා සංඝෙ පෙත වුත්තමෙවත්ථ. කෙවලං නයදස්සනත්ථ. අත්ථුප්පතතියං ආගතමෙව ගහෙත්වා විහරුන්තො සොභිසොති ආදිමාහ තෙ න නනු අනාගතෙ එවං වොදෙනුකාතං පාපභික්ඛුතං ලෙසොකා සපිදහනත්ථ. ඉදං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාතතං, න පන මෙතතියභූමෙ ජකාතං තෙසං හි ආදිකමිකතතා අනාපතති, තසො සාමිඤ්ඤා න අප්ථො විහරිතබ්බො නපන “යොහි සො අස්සුප්පතතියං දබ්බො මලලප්පනතා” ති ආදිතා විසෙසෙනාති එදිසි වොදනා අනවකා සාති දට්ඨබ්බං, හි ති කාරණත්ථෙ නිපාතො, යසොති වුත්තං හොති අස්සුප්පතනිස නති අත්ථස්ස උප්පතති අත්ථුප්පතති, අත්ථුප්පතති යෙව අත්ථුප්පතති, තසසෙ අත්ථුප්පතතිය; සික්ඛාපදස්ස නිදුතෙති වුත්තං හොති ජ්ඣුමමජ්ජනී සෙතඡකලකො සො ති ඡකලකො ඉම ස්ස පුග්ගපුරිසා එතෙ, ඉං සමබ්ඤ්ඤා, අඤ්ඤාස්ස—පෙ—ඡකලක

භාවස්ථාවා නි තිරව්ජානජාතියා චෙව ඡකලකභාවස්ථාවාති සංඛා
 තස්ස අඤ්ඤාස්ස භාගස්ස කොට්ඨාසස්ස පකෙඛායාති අපේඛා, කුතො
 යං සමඤ්ඤා යතො අඤ්ඤාස්ස භාගස්සාති වුත්තන්ති ආහ
 “ඛායං-පෙ-තනේ”ති තත්ථ මනුස්සජාතිකොචෙව ගිකඛුභා
 චොවා ති යො අයං භාගො කොට්ඨාසො පකෙඛාති සමඤ්ඤා
 මනුස්සජාතිකොචෙව ගිකඛුභාවො වාති සමඛාතො යො අයං
 භාගො කොට්ඨාසො පකෙඛාති අපේඛා නපොති මනුස්සජාති ගි
 කඛුභාවොවාති භාගතො, සොවා අඤ්ඤාභාගොති යථා වුත්ත
 තිරව්ජානජාති ඡකලකභාවස්ථාවාතො සො අඤ්ඤාභාගො වා, අස්සා
 ති ඡකලකස්ස; අත්ථි ති උපලබ්භති; නස්මාති යස්මා අඤ්ඤාභා
 ගස්ස ඡකලකො හොති, යස්මා ව සොවා අඤ්ඤාභාගො අස්ස
 අත්ථි තස්මා, අඤ්ඤාභාගිග්ගංඛං ලහති ති, එත්ථ “සො ස්වාය”න්ති
 ඉධ සොසද්දමෙව ආනෙත්වා සො අඤ්ඤාභාගිග්ගංඛං ලහතිති
 යොජෙතබ්බං, සොති වා පාඨසෙසො දට්ඨබ්බො. වසද්දෙ සමුවච
 යපේඛා, සො පන අධිකරණසද්දතො පරං දට්ඨබ්බො, අධිකරණ
 න්තිව වෙදිතබ්බොති කෙස න්ති මෙතනිග්ගමිමජ්ජාතං, ඉමං
 මයං දබ්බං මලලපුත්තං නාම කතෙමා ති ඡකලකං අජිකාය
 විපප්පිපජ්ජන්තං දිස්වා මයං ආවුසො ඉමං ඡකලකං දබ්බං මල
 පුත්තං නාම කප්පමාති වදන්තාතං, නාමකරණ සඤ්ඤායා ති
 නාමකරණ සංඛාතාය සඤ්ඤාය, එත්ථාපි යො යොති ආදිකං ආ
 නෙත්වා තස්සා නාමකරණසඤ්ඤාය යොසො අමුප්පත්තියං
 දබ්බො මලලපුත්තො නාමාති ඡකලකො වුත්තො, සො යස්මා
 ආධාරෙ වජ්ඣුඅධිට්ඨාතන්ති යොජෙතබ්බං, ඉද්දති කථමෙතං
 විඤ්ඤායති අධිකරණ න්ති වෙත්ථ ආධාරෙ වෙදිතබ්බො, න
 විවාදධිකරණාදිසු අඤ්ඤාතරංගති අනුයොගං සක්ඛායාහ “තං
 සක්ඛායා”ති ආදි, තත්ථ න න්ති තස්සා නාමකරණසඤ්ඤාය අධි
 ට්ඨාතභුතං ඡකලකං පච්චාමසති, විවාදධිකරණාදිසු අඤ්ඤාතරං
 සක්ඛාය න වුත්තන්ති සමඤ්ඤා, තත්ථ කාරණං පුච්ඡති, කස්මාති.
 කාරණමාහ අසමභවනොති. ඉද්දති තමෙව අසමභවං පාකවං
 කත්වා දමස්සතුං නාහිති ආදි වුත්තං, තති උපාදිසිංසුති සමඤ්ඤා,
 උපාදිසිංසුති ගණනිංසු; කිං වතුන්තං අධිකරණාතමපි මලසො
 අත්ථි යෙතෙවං වුත්තන්ති ආහ වතුන්තං. අධිකරණාතං න්ති ආදි,
 ඉද්දති තමෙව සමපේඛං ජාතිලෙසාදමොති ආදි වුත්තං, තත්ථ
 ජාති එව ලෙසො ජාතිලෙසො, ආදිසද්දත නාමලෙසාදීනං
 ගහණං, හොතු වෙත්ථ;—

ලෙසාජාතිනාමගොත්ත ලිංභාපත්තිවසාපිව,
 පත්තවිවරුපජ්ඣායා චිරියා වා වසා දෑ.

ආපත්තිලෙසො නාම ලුහුකං ආපත්තිං අජ්ඣාපජ්ජනොති දිවො
 ගොති, තඤ්ඤාපාරුජ්ජෙන වොදෙති අස්සමණොසි අසකාසුත්ති
 යොසිති ආපත්ති වාචාය වාචාය සංඝාදිසෙසස්සාති එවමාපත්ති
 ලෙසමපි පුග්ගලස්මිංයෙව ආරුපෙත්වා වුත්තත්තා “පුග්ගලානං
 යෙව ලෙසා වුත්තා”ති වුත්තං නාඤ්ඤා දබ්බො මලලසුත්තොති
 නාමනති මෙත්තිගභුමමජ්ජෙනති ඡකලකස්ස කතං තං දබ්බො මලල
 පුත්තොති නාමඤ්ඤා; එවං සමභවං දස්සොත්වා ඉද්දති ඉමිනාව පසං
 ගෙන දෙසලෙසසද්දතං අත්ථං සංවණෙණං චුං “එත්ථ වා”ති ආදි
 මාහ, එත්ථාති එතෙසු විසු දෙසලෙසෙසු, දෙසොනාමජාති ආදි
 ගෙන දෙ වොහාරො, තෙනාහ “ජාති ආදිය”ති ආදි, අඤ්ඤාමපි
 චන්ද්‍ර නති යසමිං චන්ද්‍රස්මිං පතිසිතං මුඤ්ඤාති අඤ්ඤාමපි චන්ද්‍රං,
 කථං “සිලියාති”ති ආහ වොහාරමනෙතනෙත්වාති ආදි, වො
 හාරමනෙතනෙව නත්තු අත්ථතොත්තාසිප්පායො ජසකං අලලිසති
 ති ඉමිනා “ලෙසො”ති ලිස අලලිසාවෙති ඉමස්ස රුපත්ති
 දස්සොති. කිඤ්ඤාපි දෙසලෙසානං වුත්තතයෙන බ්‍රහ්මජනතො
 නානාකරණං අජී, අත්ථතො පන නත්ති ආහ ජාති ආදිනං සෙව
 අඤ්ඤාකරණොට්ඨාසස්සානං අබිමච්ඡානති. යදිපන නාමක
 රණ සඤ්ඤාය අධාරභූතං ඡකලකං සන්ධාය අඤ්ඤාභාගියස්ස අධි
 කරණස්සාති වුත්තං, අථ කසමා පදහාජනෙ තං අවිභජ්ජිතා
 අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්සාති ආපත්තඤ්ඤාභාගියං වා ගොති
 අධිකරණඤ්ඤා භාගියංවාති ආදි වුත්තනති ආහ පදහාජනෙ
 මහා ති ආදි, භා නති ආධාරංඛාතං අධිකරණං ආවිභූතං
 පාකට්ඨං, අඤ්ඤාධාරමසෙත්වා ති තෙන වත්තබ්බත්ථානං උභාරණව
 සෙන, නත්තව අත්තමත්තමපති සද්ද * අභිනිවිසනති ති එතෙතන
 සද්දෙන අනෙකත්ථා අභිධියනති? සවමෙතං, සද්දවිසෙසෙ
 අපෙකතිනෙ, තෙසං තෙසං පන අත්ථානං අධිකරණසද්දවචති
 යතා සාමඤ්ඤා උපාදාය වුච්චමානො අයං විචාරෙ අධිකරණ
 සද්දස්ස අඤ්ඤාධාරෙති වුත්තො, තෙනෙවාහ “අධිකරණනති වච
 නසාමඤ්ඤානො අඤ්ඤාධාරවසෙන පචත්තාති වත්තාරි අධිකර
 ණාති” ති අඤ්ඤාභාගියො ති අඤ්ඤාපකතිතා; නිබ්බාගිසො
 ති තප්පකිත්තො; අපාකවා පදහාජනතො අඤ්ඤානු දස්සිතට්ඨා
 නාභාවතො අවසානෙ ආපත්තඤ්ඤාභාගියෙන වොදනඤ්ඤා
 ති තිකත්ත සංඝාදිසෙසං අජ්ඣාපජ්ජනොති දිවො ගොති සංඝා
 දිසෙසෙ සංඝාදිසෙසදිට්ඨි ගොති, තං වෙ පාරුජ්ජෙන වොදෙ
 තීති ආදි වොදනං සන්ධාය වුත්තං. අධිකරණඤ්ඤාභාගිය නති
 එකමෙකං ති අධිකරණං ඉත්තරෙයං තිණ්ණං තිණ්ණං අඤ්ඤාභා
 ගියං අඤ්ඤාපකතිතං අඤ්ඤාකොට්ඨාසියං ගොති චන්ද්‍රවිසභාගත්තා,
 ආදිසද්දෙන කථං අධිකරණං අධිකරණස්ස අඤ්ඤාභාගියනති

* “නත්තව අත්තමත්තමපි”ති නත්ත අඤ්ඤාපත්තිසද්ද”මරමම

ආදිකො පදවිභාගො සඛිතභිනො, නිසැවිදෙසං ලෙසමනං.
 උපාදයාති එන් යං වනනබ්බං තස්සපි අපමනවදයසනප්ප
 සංගතන ගෙට්ඨා වුතනනනා "සෙසා විනිව්ඡයකථා අට්ඨමෙ
 වුතනසදිසායෙවා"ති වුතනං තන් සෙසා විනිව්ඡයකථාති. "පාරු
 ජිකෙනා"ති භික්ඛුනා අනුරුපෙසු එකුතවිසතියා අසුසු
 තරෙනාති ආදිකා වි නි ව්ඡය ක ථා, වුතනසදිසායෙවාති
 එන් ඉමසමිං සිකඛාපදෙයා වනනබ්බා තෙන සිකඛාපදෙන
 සාධාරණභූතා සා වුතනසදිසායෙවාති අධිපොතා, න
 අසාධාරණභූතා අප්පබ්බවණ්ණනාය අධිපොතනනා, තෙනෙවාහ
 අසං මනාති ආදි, පුරිමසමිං සිකඛාපදෙපි තථසසුසුදිනො අනා
 පතතිකතනා ඉමෙවමාති වුතනං. නාමසසුසුදිනොපිති පාරුජිකං
 යෙව අයං ආපනෙනාති එවං සසුසුදිනොපි; ඉතිසදෙස ආදි
 අන්තො වා පකාරන්තො වා, තෙන කෙනවි භික්ඛුනා අසුසු
 කොවි බතතියජාතිකො පාරුජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජනො
 දිට්ඨො ගොති, අථ සො අසුසු අතතනො චෙරිබතතිය
 ජාතිකං භික්ඛුං පයසිත්වා තං බතතියජාතිලෙයං ගතත්වා එවං
 වොදෙති, බතතියො මයා දිට්ඨො පාරුජිකං ධම්මං අජ්ඣා
 පජ්ජනො තං බතතියො පාරුජිකං ධම්මං අජ්ඣාපනොසි,
 අථවා තිං සො බතතියො න අසුසු පාරුජිකං ධම්මං
 අජ්ඣාපනොසි අස්සමණොසි අසකාපුත්තියොසි නත්ති තයා
 සද්ධිං උපොසථො වා පවාරණාවාති ආපතති වාචාය වාචාය
 සඛිසාදිසෙසස්ස, එන්වි තෙසං බතතියානං අසුසුමසුසු
 අසදිසස්ස තස්ස තස්ස දිසාදිනො වා දිට්ඨාදිනො වා වසන
 අසුසුභාගියතා, බතතියජාති පසුසුතතියා ආධාරවසෙන අධිකර
 ණතා චෙදිතබ්බා, එසනගො නාමලෙසාදිසුපි, ආපතතිලොස
 පන කෙනවි භික්ඛුනා කොවි භික්ඛු ලුහුකං ආපතතිං අජ්ඣාපජ්ජ
 නො දිට්ඨො ගොති, සො වෙතං භික්ඛුං පාරුජිකෙන වො
 දෙති, ආපතති වාචාය වාචාය සඛිසාදිසෙසස්ස, යදි එවං කථං
 අසුසුභාගියං අධිකරණං ගොති? යං ටි සො ලුහුකං ආපතතිං
 ආපනොනා, නං පාරුජිකස්ස අසුසුභාගියං අධිකරණං, තස්ස
 පන අසුසුභාගියස්ස අධිකරණස්ස ලෙසො නාම, යොසො සබ්බ
 බතතියානං සාධාරණො බතතියභාවො විය සබ්බාපතතිනං සාධා
 රණො ආපතතිභාවො, එතෙනෙව උපායෙන කෙනවි භික්ඛුනා
 කොවි භික්ඛු සඛිසාදිසෙසං අජ්ඣාපජ්ජනො දිට්ඨො ගොතිති
 ආදිකං විසෙසං සංගණ්හාති.

අසුසුභාගිය සිකඛං යො නෙව සිකඛති පුතතිනො,
 ගච්ඡේ විනය විදුති අසුසුභාගියතං වනො.

නවමසිකඛාපදං.

සභිතයන්හි කායවිනිවිදි ඵලිභූතයා, තෙනාහ “විතෙන නව සරිරෙනව අවිසුත්තයාහි අත්ථො”ති. අය්‍යාහි සමග්‍යයාහි පදයා; සමාන සංවාසකොති සමානො ඵකුපපාසථාදි හෙදො සංවාසො අය්‍යාහි සමානසංවාසකො, ලභිතානාසංවාසකෙන වා කම්මනානාසංවාසකෙනවා පිරතිතො; කායසාමග්‍හිදු නතොති කායෙන කායසංවාසාමග්‍යො සභිතභාවයා දුතතො; තෙසු තෙසු සභිතකමෙසු හත්පාසුපගමනතොහි වුත්තංගොති, කථං නාමාසං භිජ්ජෙය්‍යාහි අයං යථෙසා කෙන නුබො උපායෙන වගො හවෙය්‍ය, වාසමෙය්‍යාහි උසාහං කමරෙය්‍ය, පකං පරිසෙසෙය්‍ය, ගණං බකෙය්‍යාහි වුත්තංගොති, අත්තතො ඵලං කමරාතිති කරණං, යංකිඤ්චි කාරණං, අබිකංකරණන්ති අබිකරණං, විසෙස කාරණං, විසෙසකාරණඤ්චි සභිතහෙදයාහි වුත්තං “හෙදකයා”ති අදි, හෙදකරවිජ්ජවගෙන අධාරසම්බන්ධන්ති දුටුපාලි භිකූ අබලං බලොති දීපෙනති බලං අබලොති දීපෙනති, අවිතයං විතයොති දීපෙනති, විතයං අවිතයොති දීපෙනති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙනති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙනති, අනාවිණ්ණං තථාගතෙන අනාවිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙනති, අනාවිණ්ණං තථාගතෙන අනාවිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙනති, අපඤ්ඤතතං තථාගතෙන පඤ්ඤතතං තථාගතෙනාති දීපෙනති, පඤ්ඤතතං තථාගතෙන අපඤ්ඤතතං තථාගතෙනාති දීපෙනති, අනාපනතිං අනාපනතිං දීපෙනති, අනාපනතිං දීපෙනති, අනාපනතිං දීපෙනති, ලහුකං අනාපනතිං ගරුකාපනතිං දීපෙනති, ගරුකං අනාපනතිං ලහුකාපනතිං දීපෙනති, සාවසෙසං අනාපනතිං අනාවසෙසාපනතිං දීපෙනති, අනාවසෙසං අනාපනතිං සාවසෙසාපනතිං දීපෙනති, දුච්ඡලං අනාපනතිං අදුච්ඡලාපනතිං දීපෙනති, අදුච්ඡලං අනාපනතිං දුච්ඡලාපනතිං දීපෙනති, ඵලං බකිකෙ වුත්තානං අධාරසන්තං හෙදකරකාරණානං වසෙන අධාරසම්බං, කාරණංති තදයත්තවුත්තිතාය ඵලං ඵත්ථ වසතිති වජ්ජති වුච්චති. හොති වෙත්ථ: -

බලවිතයභාසිතා විණ්ණපඤ්ඤන්තිකා දුකා,
අනාපනතිලහුදුච්ඡලා සාවසෙස දුකාතිව.
ඵතානධාරසහෙද කරවජ්ජති වුච්චරෙ,
විපලාසගතිතාති වාදමුදුපතිසයා.

පග්ගයාහි පග්ගතිතං, අබ්‍යුසිතං පාකටං කත්ථා භිජ්ජෙය්‍යාහි යථා සමාදිත්තං යථාපග්ගතිතමෙව කත්ථා අවෙජ්ජය්‍ය, යසමා පන ඵලං පග්ගණතා තිට්ඨතා ව තං දීපිතං මෙව අවිති

සුභසංඝාතොති, තසමා දීපෙය්‍ය වෙව න පටිනිසුප්පය්‍ය වාති
 චුතතං, කිංව දුරෙ සුභා ගතවා අවදනනාතං දුක්ඛවන්ති ආහ
 සබ්බන්තිමෙන පටිපෙක්ඛනාති ආදි, පිසෙද්‍ය වෙත්ථ අධ්‍යානප
 යුතො, තසා අදබ්බසාප්තමනනනති ඉමිනා සම්මතො වෙදි
 තබ්බො, තත්ථ අද්ද්‍යසාප්තමනනනති ඉමිනා එකවිභාසෙ
 වතතබ්බමෙව නන්ති දීපෙති, ගතවාති ඉමිනා දුතං වා
 පණ්ණංවා පෙසෙත්වා වදනොපි ආපත්තිමොක්ඛො නන්ති, සයමෙව
 පන ගතවා ගරුකොඛො ආවුසො සංඝභෙදො මා සංඝභෙදො
 පරික්ඛමිති නිවාසෙත්වාති දීපෙති, සමානවස්තුති එකිනෙකු;
 එකිනෙකෙව සමානලභිවසෙන හොතිති ආහ “එකලභිකො
 හොතු”ති. එකා ලභි ගහණං අසාසාති එකලභිකො, එකදිට්ඨිකො
 ත්‍යජො, අසද්දමසද්දසමපනතිසාති අසද්දමසද්දසා සමාන
 දිට්ඨිවිතතනාසංඛාතාස සම්පන්නියා, අසද්දමසද්දසා ගුණලාභාදි
 කාස සම්පන්නිතාසාති කෙවි, අසමගොති විසුං පාතිමොක්ඛං
 උද්ධුසති, බිහිසිමාසං වා අනුපරිවෙණියං වාති න එකද්දෙසො,
 තෙනාහ “එකතො පවත්තපාතිමොක්ඛද්දෙසොති අත්තො”ති.
 අපමචනියස්ස ජනො දුක්ඛාබන්ති විසුං විසුං වදනනාතං ගණනා
 ය දුක්ඛං, සමනුභාසනකමිමං කාතබ්බන්ති යාවතතියං සමනු
 භාසනකමිමං කාතබ්බං, “සුණාතු මෙ හතෙන සබ්බො අයං ඉත්ථ
 රතාමො භික්ඛු සමගාසාස සබ්බසාස භෙදො පරික්ඛමති”ති ආදිතා
 පදනාප්තො චුතතාති සද්දන්තිවතුන්ති තිති සමනුභාසනකමිම
 වාචාති කමමං කාතබ්බන්ති චුතතං හොති. භෙදොස පරික්ඛාමෙ
 සාති විසුං චුතතතො භෙදනසංවත්තතිකසා අධිකරණසා
 සමාදාය පගණනනතො පුබ්බෙපි පක්ඛපරියෙසනාදිවසෙන
 සබ්බභෙදො පරික්ඛමනනසා සමනුභාසනකමිමං කාතබ්බන්ති
 වෙදිතබ්බං, පටිනිසුප්පතසා අනාපත්තිභාවතො “සොච්චිභා
 වො තසා භික්ඛුනො”ති චුතතං කිසදොපි භික්ඛුති සබ්බං නති
 නදිති, අපිච්චො භෙදො පරික්ඛමතිති “සංඛාරණපසද්දන්ති”ති
 චුතතං, සබ්බාදිසෙසං අප්ඤ්ඤාපරික්ඛනසා සද්දන්තියා දුක්ඛං,
 විති කමමවාචාති ඵ්ලලවචො ව පටිපසාසනන්ති ආහ “සමනුභා
 සනකමෙම”ති ආදි පසද්ද දුක්ඛං තෙම ඵ්ලලවචො පටිපසාස
 මහන්තිති යසද්ධි සද්දන්තිපරියොසානෙ දුක්ඛං ආපන්නා යෙව
 විති කමමවාචාති ඵ්ලලවචො තා තිසෙසාපි ආපත්තියො ලිංගපරි
 වතෙන අසංඛාරණපත්තියො විශ පටිපසාසනන්ති, සවෙ
 පනසා සද්දන්තිපරියොසානෙ ලජ්ඣධම්මො ඔක්ඛමති, සංවරෙ
 උපපජ්ජති, තං පටිනිසුප්පති සද්දන්තියා දුක්ඛං. දෙසෙත්වා
 මුච්චති අථ තං නපටිනිසුප්පති, භෙදො පරික්ඛමතිවෙව භෙදන
 සංවත්තතිතං අධිකරණං සමාදාය පගණන තිට්ඨතිව සද්දන්තිදුක්ඛ

වං පටිපසාමානි, පඨමකමමවායං ඵලලවමයෙ පතිට්ඨාති, එසන
 යො ඉතරකමමවායංපි, අසමනුභාසයමානස්ස අපට්ඨිනිස්සජ්ජ
 නතස්සාපි සබ්බාදිසෙසෙන අනාපනති, පටිතිස්සජ්ජනතස්සාපි සද්ද
 තතීතො පුබ්බෙවං සද්දතතිකම්මෙතො සද්දතතිපරිථොයානෙන වා පඨ
 මාය වං අනුසාවනාය දුතියාය වා තතියායංවා යාව යත්තාරං න
 සමපාපුණාති, තාව පටිතිස්සජ්ජනතස්ස සබ්බාදි සෙසෙන අනාප
 නති, තෙනාහ “අසං නුතාසියංනස්සවා”ති අදිඵළු පන දෙව
 දෙනතො සමගගස්ස සබ්බස්ස හෙදය පරක්කම්, තස්මිං චන්ද්‍රියම්නති
 පටිච්චාරෙ ආගතත්තො දෙවදෙනතො ආදිකමම්මකො, සොච බො
 අබ්බාහදය පරක්කමනතංයාව න පටිතිස්සජ්ජනතස්ස, නති
 තස්ස තං කමමං කතං, කථම්දං ජාතිකබ්බනති වෙ සුත්තතො?
 තථාහි අරිට්ඨා භික්ඛු ගඬ්ඛබ්බපුබ්බො *යාවතතියං සමනුභාස
 නාය තපට්ඨිනිස්සජ්ජි, “තස්මිං චන්ද්‍රියම්”නති පරිචාරෙ ආගතත්තො
 අරිට්ඨස්ස කමමං කතනති පසුඤ්ඤාති, තතථා දෙවදෙනතස්ස, අථා
 පිස්ස කාතන හම්භබ්බනති කොචි අතතතො රුච්චතෙනත
 වදෙයත්ත තථාපි අපට්ඨිනිස්සජ්ජෙන ආදිකමම්මකස්ස අනාපනති නාම
 නත්ථි, නති පසුඤ්ඤාතිසික්ඛාපදං චිතිකකමනතස්ස අසුඤ්ඤ
 ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතතො අනාපනතිනාම දිස්සති, යමපි අරිට්ඨසික්ඛා
 පදස්ස පදභාජනෙ අනාපනතියං ආදිකමම්මකස්සාති පොඤ්ඤෙසු
 ලිඛිතං, තං පමාදලිඛිතං, පමාදලිඛිතභාවොච තස්ස පඨමං අරි
 ට්ඨා භික්ඛු වොදෙනබ්බො, වොදෙනා සාරෙනබ්බො, සාරෙනා
 අපතතිං ආරොපෙනබ්බොති එවං කම්මකම්මානකො අපතතිරෙ
 පතතො චෙදිතබ්බො, ඉධ හෙදය පරක්කමනෙ ආදිකමම්මකස්ස
 දෙවදෙනතස්ස යස්මා තං කමමං න කතං තස්මා අපතතියො න
 ජාතා, සික්ඛාපදං පන තං ආරබ්භ පසුඤ්ඤාතනති කතො ආදික
 මම්මකොති වුත්තො, ඉති අපතතියං අභාවතොගෙවස්ස අනාපනති
 වුත්තො, සා පනෙසා කිසුචාපි අසමනුභාසියමානස්සාති ඉම්මිනාව
 සිද්ධා, යස්මා පන අසමනුභාසියමානො නාම යස්ස කෙවලං
 යමනුභාසනං නකාරොනති, සො වුවවති තආදිකමම්මකො, අයංච
 ආදිකමම්මකොගෙව, තස්මා ආදිකමම්මකස්සාති වුත්තං, එතෙනෙව
 උපායෙන ඨිපෙත්වා අරිට්ඨසික්ඛාපදං බ්බාසමනුභාසනාසු චිතිච්ජ
 යො චෙදිතබ්බො, නායවාචාචත්තතො සමුට්ඨානතො සමනුභාස
 න සමුට්ඨානං, පටිතිස්සජ්ජාමිති කායම්මිකාං වා වච්චෙතංවා අත
 රෙනතංයාව පන පාපජ්ජනතො අකිරිසා, ත පටිතිස්සජ්ජාමිති
 අසුඤ්ඤා අභාවත මුවනතො සසුඤ්ඤවීමොක්ඛං. න පටිතිස්ස
 ජ්ජාමිති ජාතනවිනොතෙනෙව සද්ධත්තං.

දසම සික්ඛාපදං

—o—

* “හ බ්‍රිතාන්‍ය වි න ර ණ් වි කා” මරලම.

නිවේශනයාති හෙදාය පරික්ඛන්ධනායෙසව, ඛොති නිපාතම
 .තනං, පනාති විසෙසෙ නිපාතො, යං චචනං සමග්ගෙ චග්ගෙ
 අවයවභූතෙ කමෙති භිඤ්ඤා, තං කලහකාරවචනං ඉධ චග්ග
 නති වුවවතීති ආහ, “චග්ගං අසාමග්ගිපකිංසවචනං චදන්ති”ති.
 අසාමග්ගිපකෙව හවා අසාමග්ගිපකිංසා, කලහකාරකා, තෙසං
 චචනං = අසාමග්ගිපකිංසවචනං, අසාමග්ගිපකෙව වා හවං චචනං
 = අසාමග්ගිපකිංසවචනං, තාති සමඤ්ඤා සමඤ්ඤා කමමං කමෙති
 ති ඉදං නිග්ගහවසෙක කතතබ්බං කමමං සංකාය වුත්තං, උබ්බාති
 කාදී කමමං පන බහුත්තමපි කාතුං චට්ටතියෙව, සමමවාදීති භූත
 වාදී, විනයමවාදීති වුපසමවාදී, ජනාති නොති එත්ථාපි “ඡන්දස්ස
 රුචිස්සවා”ති ඉදං ආනන්ධා සමබන්ධිතබ්බං, තෙනාහ “අභ්‍යාකං
 ඡන්දදීති ජානාති”ති. භාසනීති එත්ථ “නො”ති ඉදං විහතති විපරි
 නාමෙන යුජ්ජති, තෙනාහ “එවං කමෙති ආවුතති සභිං භාස
 තී”ති. එතනති ඉමිතා තස්ස කමමං පච්චාපථනති, ආහ “යං
 සො කමෙති”ති ආදි, සොති සබ්බසහදාය පරික්ඛන්ධනො, සමම
 භාසමමනනානන්ති එත්ථ විත්තනති අපේක්ඛාහරිතබ්බනති ආහ
 “ආයසමනනානං විත්ත”නති, වුත්තසදිසාසෙවාවි එත්ථ යං
 චතතබ්බං තං හෙට්ඨා අස්සඤ්ඤාතිසමික්ඛාපදධිකථාසං වුත්ත
 මෙව.

එ කාදසමසික්ඛාපදං.

දුකෙඛත චත්තබ්බො අනුසාසිතුං අසකකුණේයසභාවො
 අස්සාති දුබ්බචරාතිකො, විලාමභාපි, තෙනාහ දුබ්බචරාවොති
 ආදී, චතතුං අසකකුණේයසාති කිසම්ඤ්ඤි වුවවමානෙ අසතණ්
 නො ඔවදිතුං අසකකුණේයසා, උද්දිසියතීති උද්දසො, පාතිමො
 කෙඛා, තසම් පරියාපනනා අනෙකාගමාං = උද්දසපරියාපනනා,
 තෙසු උද්දසපරියාපනෙනසු; තෙනාහ “උද්දස”ති ආදී, “අථ
 සබ්බානෙව සික්ඛාපදාති කථං පාතිමානබ්බද්දසපරියාපනනාති
 ති? ආහ “යස්ස සියං ආපනති සො ආවිකරෙයති එවං සංගතිත
 තනා”ති. සස්ස සියං ආපනතීති ඉමිතා සබ්බාපි ආපනතියො
 තිදුනුද්දසෙ සංගතිතා එව හොනති. සික්ඛාපදස්සති අධිපිලඤ්
 කමාය අධිගමුපායභූතෙසු විනයපඤ්ඤානතිස්සති අත්ථා, සො පන
 පාකමොයෙවාවි අධිකථාසං තවුත්තො, පඤ්ඤාති සහධමමිත්ත
 ගීති තිකුට්ඨිකුට්ඨිසාමණේරසාමණේරිසික්ඛවානෙති; සික්ඛිතබ්බ
 නනාති ලබ්බමානවසෙක සික්ඛිතබ්බතනා; තථාති තෙති යථා
 භකසික්ඛා සික්ඛිතති තසබ්බා, වුච්ඡස්සඤ්ඤානනාති වුද්ධොති එපි

තෙත විහිතෙතනාති අපේ. අපව, සහධම්මෙකත සකාරණෙන
වුවවමානනාති එවමෙත් අපේ. දට්ඨබ්බො. වචනාසාති නිසා
කෙන සමපදන වචනනති අහ “තතො මම වචනතො”ති.

මාදසමසිකතාපදො.

—o—

තගරසාපි ගාමවිසෙසතතා ඉධ ගාමගහණෙන තගරමපි
ගතිතනති අහ “තගරමපි අනන්තානධම්මො”ති. වාසදෙන වා
අනුත්තවිකප්පත්ත ගහණනති එව. වුත්තං. එත්ථ අපාකාර
පරිකෙඛපා සාපණො නිගමො, සපාකාරාපණං නගරං, තංතං
විපරිතො ගාමොති ඉමසං තිණ්ණං විසෙසො දට්ඨබ්බො, කුලා
ති දුෂ්සතීති ඛතතිගමුඛමණ්වෙසසසුද්දවසෙන වත්තාරි කුලාති
විකාරං. අපාදෙති, දුෂ්සතො ව න අසුචිකදුමාදීති දුෂ්සති,
අපබො අත්තනො දුප්පටිපතතිතො තෙසං පසාදං විනාසෙති,
තෙනාහ “පුප්ථදුතාදීති”ති අදි, තත්ථ හරිතො වා හරපෙතො වා
පසෙකාසිතො වා පසෙකාසාපෙතො වා සයංවා උපගතානං යසා
කසාපි අත්තතො සත්තකසා පුප්ථසා කුලසංගහත්ථාය දනං
පුප්ථදුතං, තං අදි යෙසං තෙ=පුප්ථදුතාදයො, තෙති පුප්ථදු
තාදීති; අදිසදෙන ඵලදන වුණ්ණමතතිකදත්තකට්ඨවච්චජ්
කාරංසපෙසතිතානං ගහණං, සධං විනාසෙතොති තථා අත
රෙනෙනසු අසෙසෙසු පෙසලසු භික්ඛුසු අපසාදං අදසානං
ගමෙනො පුප්ථදුතාදීතිව තෙති කතසංගහෙති අසෙසෙ පෙස
ලෙ තථාඅකරොනෙන තෙ මනුසා ඉසායනති තඅලුපිතතිති
සො තෙසං පසාදං විනාසෙති තාමාති දට්ඨබ්බො, පාපකා සමාවා
ශති බුභුපතිකුට්ඨතතා ලාමකා සමාවා, තෙ පන යසමා කුලසං
ගහත්ථො මාලාවච්ඡරෙපතාදයො ඉධ අධිපෙපතා. තසමා “මාලාව
ච්ඡරෙපතාදයො”ති වුත්තං, අරමාදිනමත්ථාය පන කප්පියවො
හාරදීති රොපාපතාදිකං උට්ඨති, තත්ථ මාලාවච්ඡනති තරුණපු
ප්ථං රුක්ඛං තරුණකාති පුප්ථරුක්ඛාපි පුප්ථගච්ඡාපි මාලාවච්ඡ
තෙව වුවවනති තසා රොපනං=මාලාවච්ඡරොපනං, තං අදි යෙ
සං තෙ=මාලාවච්ඡරෙපතාදයො; අදිසදෙන වෙත් රොපාපතසි
ඤ්ඤානසිඤ්ඤාපන ඔවිතන ඔවිතාපන ගඤ්ඤා ගඤ්ඤාපනානං ගහ
ණං, මාතිකායං දිසානතිති යෙ පච්චිකතො පසානති තෙති
දිසානති, සුසනතිති යෙ පරතො සුණනති, තෙති සොතවාපරත
සුත්තා උපධාරිගතතිති. දුෂ්සතීති දුෂ්සතීති; අලතෙන ඉධ වාසෙ
නාති තුව ඉධ වාසෙන අලං; මා ඉධ තව වාසො කොතුති අපේ,
වාරණත්ථොති ඉධ අලංසදො, “පබ්බාජතිසකම්මකතො”ති වො

දෙකා සාරෙකා ආපතනිං ආරොපෙති, “සුඤ්ඤානං මහත්තමං සංකප්පං ඉමං අස්සජ්ජනබ්බසුකා” ති ආදිනා පදනාපනෙ වුත්තාය සුත්තවිකුල්ලකමමවායා කතපබ්බාජනියකමො, සසම්මං ච විහාරෙ චිත්තනි ගාමනො බිතිවිහාරමාහ. හෙව භ සම්මං ගාමෙ—පස—වජ්‍රාං ලභතිති. සචෙපි ගාමොවා නිගමො වා වාදසංයෝජනපරමො හොති ති යොජනපරමොච විහාරෙ හොති, තෙව තසම්මං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පිණ්ඩාය වරිත්තං ලභති නවිහාරෙ වසිත්තං, තසම්මං විහාරෙ වසනෙනන සාවනනාමෙපි පිණ්ඩාය නවරිතබ්බං, සාමන්තවිහාරෙපි වසනෙනන තසම්මං ගාමෙ පිණ්ඩාය නවරිතබ්බං, සාමන්තවිහාරෙ වසනෙනන පන සාමන්තගාමෙ වරිත්තං වට්ටති. ආපජ්ජනබ්බාපනනිසංයාති කුල සංගහස්ථං අනන්තො සන්තකදුනෙ දුක්ඛං, ඉස්සරතාය සබ්බස නන්තකදුනෙ ඵුලලවමයං, පසංයාදුනෙ පාරජිකන්ති ඉමා ආපතනි යො; මාහිකාස “පක්කමතායසමා”ති පබ්බාජනිය කමෙකතසං වත්තවසෙන වුත්තං, ආදිමති පන පබ්බාජනියකමෙවසෙන දට්ඨ බ්බං. අස්සජ්ජනබ්බසුකෙති අස්සජ්ජෙව පුනබ්බසුකසුච.

තෙරසම සිත්තාපදං.

—o—

පඨමාපනනිකාති අවයවෙන විගහනො සමුදයො සමාස ජොති ආහ “පඨමං ආපතනි ඵනෙසන්ති පඨමාපනනිකා”ති. විනික්ඛමකකමෙසෙවාවන්ති විනික්ඛමකකමෙසෙව, ඵවතා රෙන සමනුභාසනකමෙකකමෙසෙව පටිකතිපති, අහස්ස යත්තකො පටිවෙජ්ජෙ—යාවතිහං, තෙනාහ “යත්තකාති අහාති”ති. අහාති ති ව දිවසාතිති අජො, චක්ඛුමෙසෙව වාති අසුචිමොවනාදිවිනික්ඛ ම මත්තවසෙන වා, ඉදං විනික්ඛමං, නාම මත්තවසෙන වා අසං ඉස්සරතායො ආපතනිති අයං සබ්බාදිසෙසො නාම ආපතනිති ඵවං විතා වක්ඛං නාමවසෙනවා, මත්තසද්දෙන වෙස්ථ වක්ඛං පටි කතිපති, පොඤ්ඤාසු පන කත්ථි නාමයොත්තවසෙන වාති ලිඛන්ති, තං නසුඤ්ඤං, “අයං ඉස්සරතායො ආපතනි”ති වුත්තතතා “ඉදුති නං කස්සපි නාරොවෙස්සාමි”ති සමිකො. ධුරං නික්ඛිපි කොති ආරොවෙන උස්සාහං ධරොපනො, න කෙවලං වක්ඛනාමව සෙනෙව ආපතනිසසුඤ්ඤි හුචා ඡාදෙත්තසෙව, අථබො යොපි ඵවමජානෙනො කෙවලං ආපතනිං ඡාදෙමිති ආපතනිසසුඤ්ඤ ය ඡාදෙති, තස්සපි ඡන්තාව හොතිති වෙදිතබ්බං. සචෙ පනස්ථ අනාපතනිසසුඤ්ඤි වා හොති අසුඤ්ඤපතනිකකිසසුඤ්ඤි වා වෙමති කො වා හුචා “නදුති නං කස්සපි ආරොවෙස්සාමි”ති ඵවං ඡාදෙ කුකාමොව ධුරං නික්ඛිපිත්වා අරුණං උඨෙපති අච්ඡන්තාව හොති ති අනෙකා යොජෙතබ්බං, අනාපතනි පන ආපතනිසසුඤ්ඤපි

අනාපතති සඤ්ඤායපි ඡාදෙන්නන අවජාදිතාව හොති, ලුහුකං වා ගරුකාති ගරුකං වා ලුහුකාති ඡාදෙති අලප්පිපකෙති තිට්ඨති, ආපතති පන අවජනනා හොති, ගරුකං ලුහුකාති මඤ්ඤාමානො දෙසෙති තෙව දෙසිතා හොති නජනනා, පභානා සභාවහුතො අතනා අසායාති පකතතෙනා, නකමෙවති කතනමෙබ්බාති අපො, තෙනාහ “අනුකම්මෙනා සමාන සංවාසකො”ති. චුත්තනසෙතො වාති “නදුති නං කසාපි අරෙවෙසාමි”ති ආදිනා චුත්තනනෙව නයෙන; අප් මයං සඤ්ඤාන කමමං කතනති අපකතනසඤ්ඤා හුත්වා ඡාදෙති අවජනනා හොති, අපකතතෙනා පකතනසඤ්ඤා නා වා පකතනනන අපකතනසඤ්ඤානා වා ඡාදිතාපි අවජනනාව හොති, චුත්තමපි වෙතං:—

ආපජ්ජති ගරුකං සාවසෙසං ඡාදෙති අනාදරියං පටිච්ච, නභිකත්ති නොව ජුසෙය්‍ය වජ්ජං පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙති

විනතිතාති.

අයං පඤ්ඤා උකම්මනකෙන කම්මතො, දසසු අනතරයෙසු යං වත්තබ්බං තං හෙසාචුත්තමෙව. සවෙ පන යො භීරුකජාති කතාය අකුකාරෙ අමනුසාවණ්ණිමිගහයෙන අනතරයිකසඤ්ඤා හුත්වා ඡාදෙති අවජනනාව හොති, යසාපි පටිච්චනපබ්බතවිහාර* වසනසාය කඤ්ඤරං වා නදිං වා අතිකතමිත්වා ආරෙවෙහබ්බං හොති, අනතරාමයෙව වණ්ණිවාලුඅමනුසාදිහයං අපි මගෙ අජගරු නිපජ්ජනති නදී පුරු හොති එතස්මිං සතියෙව අනතරයෙව අනතරයිකසඤ්ඤා ඡාදෙති අවජනනා හොති, අනතරයිකසා පන අනතරයිකසඤ්ඤාය ඡාදයන්නා අවජනනාව. ගිකත්තොති සභාගයා භිකත්තො, සවයා මුඛෙ අපමනනකො ගණෙඤ්ඤා වා හොති හනුකං වානො වා විජ්ඣාති දනො වා රුජ්ජති භිකතා වා මඤ්ඤා ලබා හොති තාවතකෙන පන තෙව වත්තුං න සකෙකාති න ගත්තුං, අපිච්චො නසකෙකාමිති සඤ්ඤා හොති, අයං පනු හුත්වා අපනුසඤ්ඤානාම, ඉමිනා ඡාදිතාපි අවජාදිනා, අපනුනාම වත්තුං වා ගත්තුං වා අසමජේන පනුසඤ්ඤානා වා අපනුසඤ්ඤානා වා ඡාදිතා හොතු අවජාදිතාව, ඉදං උත්තාහ මෙවාති ඉදං අබගවයං උත්තානත්මෙව; සවෙ පන ඡාදිසාමිති ධුරතිකෙඨපං කතා පුරෙ හත්තන වා පටිච්චනෙන වා පඨමො මාදීපුචා ලප්පිධමමං ඔකතමති අනො අරුණයෙව ආරෙවෙති අයං ඡාදෙතුකාමො න ඡාදෙතිනාම, යසා පන අභිකත්තො භානෙ වසනසාය ආපජ්ජිතා සභාගයා භිකත්තො ආගමනං ආගමනසාය වා සභාගයා සන්තිකං වා ගවජනසාය අභිසමාසොපි

අතික්කම්මති අයං න ඡාදෙතුකාමො ඡාදෙති නාම, අයම් අව්ඡන්තාව හොති, යො පන ආපන්නමනෙතාව අයං අක්කන්ත පුරිසො විය සහසා අපක්කම්මිති, සහංගට්ඨානං ගන්ත්වා ආරීක රොති, අයං න ඡාදෙතුකාමොව න ච්ඡාදෙතිනාම, සහංගම න්නාමම පමාණන්ති අවෙරිසහංගමනතමෙව පමාණං, අවෙරි සහංගස්සති සන්තිකෙ ආරොවෙතබ්බං, යො පන විසහාගො හොති සුත්වා පකාසෙතුකාමො එවරුපස්ස උපජ්ඣායස්සාපි සන්තිකෙ න ආරොවෙතබ්බං, තස්ස පුරෙහත්තං ආපත්තං ආප නෙතො හොති පච්ඡාභන්තං වා දිවාවා රත්තං වා යාව අරුණං න උග්ගච්ඡති තාව ආරොවෙතබ්බං, උග්ගතෙ අරුණෙ පටිච්ඡන්තො හොති පටිච්ඡාදනපච්චයාව දුක්ඛට්ඨාපජ්ජති, සංඛෙපකොති සමාසතො, විජාරතො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තොති අගි පපායො. අකාමා පටිච්ඡන්තමනති අප්පටිකම්මකතාය ආපත්තියා සග්ගමොක්ඛාවරුණ භාවතො අතිච්ඡන්තතාපි පරිවසිතබ්බන්ති අත්ථො, නෙතාහ “න කාමොනා”ති ආදි, පටිච්ඡාසං සමාදුශාති පරිව්ච්ඡන්තං සබ්බමජ්ජෙති සමාදිසිත්වා; යදිපි චතුක්ඛිංසා පරි වායො අපටිච්ඡන්තපරිවායො පටිච්ඡන්තපරිවායො සුඛන්තපරි වායො සමොධානපරිවායොති, තථාපි අපටිච්ඡන්තපරිවායො ඉධ අනගිපෙත්තොති අහ “තස්ස පටිච්ඡන්ත—පෙ—ති විධො පරිවා සො”ති. නික්ඛාති තස්මිං වාකෙහ; පටිච්ඡන්තාය ආපත්තියා සති දුතබ්බො පරිවායො පටිච්ඡන්තවිසයතාය පටිච්ඡන්තපරිවායො; සුඛන්තතො පඨාය දුතබ්බො පරිවායො සුඛන්තපරිවායො; සමොදභිත්වා දුතබ්බො පරිවායො සමොධානපරිවායො, ඉදුති තෙ තිවිධෙයෙව පරිවායෙ සරුපතො දස්සෙතුං නික්ඛාති ආදිමා හ. ශිති යස්මා, එකාහං පටිච්ඡන්තා=එකාහපටිච්ඡන්තා, වුග්ගන්ත සෙනාති ආපත්තිව හොතිති ආදිනා වුග්ගන්ත නයෙන, එකාහ පටිච්ඡන්තනති එස්මි ඉතිසද්දො “ඉතිවා ඉතිඑවරුපා නවටිතිවා දිතවිසුකදස්සනා පටිවිරතො”ති ආදියු විෂ ආදිඅත්ථො, තෙන “සොහං භංගන්ත සංඝං එකිස්සා ආපත්තියා සංඝඤ්චතතිකාය සුක්කවිසුට්ඨිං එකාහපටිච්ඡන්තාය එකාහපරිවාසං යාවාමි”ති ඉමං පාළිසංඝං සංගණන්තාති, එවං ඤාතාපෙක්ඛාති එවං යාවතති යං යාවාපෙත්වා; ඛනිසෙහ ආහන්තාසෙනාති සමුවච්චකකිකිකෙ ආගන්තයෙන, නිසෙහාති පක්ඛිතො පඨාය, අතිරෙකපක්ඛිපටි ච්ඡන්තනති පක්ඛිස්ස අතිරෙකො—අතිරෙකපක්ඛි, තං පටිච්ඡ න්තනති අත්ථො නිසෙහාති තිංසතිම* දිවස්සතො පට්ඨාය; මාස පටිච්ඡන්තනති සත්තානං ආයුං මිණිතො විය මිගති අත්තං.

* “එකුතතිංසතිම” කත්ථි.

කරොතිති මාසො, තිංසරතනිංදිවො, තං පටිච්ඡන්තන්ති අපේඨා,
සංවච්ඡේර සුඤ්ඤාණි තංතං සත්තං ධම්මපට්ඨන්තිඤ්ච සංගම්ම
වදනොතා පිය සරති පවත්තනීති සංවච්ඡරේ, වාදසමායො,තස්මිං
පරිපුර්ණේ, චක්ඛුකිත්තනවසෙන වාති නාමෙත සහ වජ්ඣකිත්තන
නවසෙන වාති අපේඨා, තෙනෙව හි උපරි“නාමමත්තවසෙන වා”
ති මත්තගහණං කතන්ති දඬබ්බං, නාමමත්තවසෙන වාති වජ්ඣ
කිත්තනං විනා කෙටලං නාමසොච වසෙන, නාමොති යස්මා දුට්ඨි
ධෙ නාමෙ“ආපත්ති”ති සබ්බසාධාරණං නාමං තස්මා; සුක්කාචිස
සීති සුක්කාචිසසීනාමායං; ඉතිසද්දෙ, ගොඤ්චවච්ඡිතමත්තං නිදසො
ති නිදසානමත්තඤ්චං, සුක්කාචිසසීති කායසංසග්ගාදිනම්ච ව
ජ්ඣආදිභාවෙන ඉච්ඡිතබ්බන්තා, චක්ඛුං ටෙච්ඡ ගොත්තඤ්චාති විති
කකමත්තා වජ්ඣඤ්ච අනඤ්ඤසාධාරණන්තා ගොත්තඤ්ච; ග
න්තායතිති ගොත්තං, සඤ්ඤාති නාමසංසග්ගාදිසු ග
න්තාං අදඨා බුඬිං වචනඤ්ච රක්ඛතීති අපේඨා සංසාදිසෙසොති
සංසාදිසෙසො නාමායං, එඤ්ච උතිසද්දෙ වචන වචනීය සමුද
යං නිදසොති තෙනාහ“නාමඤ්ච ආපත්තිඤ්ච”ති සඤ්ඤා
ධාරණමත්තා නාමඤ්ච තෙන තෙන විතික්කමෙන ආපර්ච්ඡිතබ්බ
න්තා ආපත්තිඤ්චාති අපේඨා, ඉදම්ච නිදසාන මත්තමෙච, “ආප
ත්තියො”ති ඉමසොපි නාමාදිභාවෙන ඉච්ඡිතබ්බන්තා, ඉතිසද්දෙ
වා ආදි අපේඨා, එවඤ්ච කතා “කායසංසග්ගන්ති ආදිවචනෙනා
පි”ති ආදිකම්ච සමප්පිතං හොති, තස්මිං කම්මවාචාය කෙන ගහ
ණෙන ගතින්තති අනුයොගං සන්ධාය “තථා”ති ආදිමාස, ආප
ත්තීති සබ්බසාධාරණනාමත්තා විතික්කමෙන ආපර්ච්ඡිතබ්බන්තාව
නාමඤ්ච ආපත්ති ගොතිති ආහ “ආපත්තියොති වචනෙනා
පි”ති, නාමොති යස්මා ඉදං පරිවාසාදි වින්යකම්මං වජ්ඣවසෙන
ගොත්තවසෙන නාමවසෙන ආපත්තිවසෙනව කාතුං වට්ටනියෙච
තස්මා ඵලසාසුති වජ්ඣආදිසු සුක්කාචිසවිති ආදිසුවා, වත්තං සමාද
නාබ්බන්ති යථා වුත්තෙසු විසු පදෙසු එකෙනපි සමාදනබ්බං, විති
එත සුසමාදින්නං යෙච, තෙනෙව වක්ඛති“සමාදනෙපි එසෙච න
යො”ති, ආගේචෙකොති අහං හන්තෙ එතං ආපත්තීං ආපර්ච්ඡං
සඤ්ඤාතතිකං සුක්කාචිසසීං එකාගපට්ච්ඡන්තං සොගං සබ්බං එ
කිස්සා ආපත්තීයං සඤ්ඤාචතතිකාය සුක්කාචිසසීයා එකාගපට්ච්ඡ
න්තාය එකාගපරිවාසං යාමි, තස්මිං මෙ සංඝො එකිස්සා ආපත්ති
යා සඤ්ඤාතතිකාය සුක්කාචිසසීයා එකාග පට්ච්ඡන්තාය එකාගප
රිවාසං අද්ධි, සොගං පරිවාසම්, වෙදියාමහං හන්තෙ වෙදියතීති මං
සඤ්ඤාධාරෙතු”ති එවමාදිනා තං තං යොජනානුරූපං අපේඨා

වේනි; ඉමිඤ්ච පන තිං ගහෙනි යාය කායචි භාසාය ආරො
 වේතුං චිට්ඨිතියෙව. පුන ආගනාගනානං ගිකුක්ඛිනං ආරො
 වේගෙනනා ති ඉදං ආගනතුක භික්ඛුං සකියාය චුතතං, එත්ථ
 එකස්ස ආරොවෙනෙන අවසානෙ වෙදියතිති මං ආය
 සමා ධාරෙතු, චිත්තං ආයසමනතා ධාරෙනතු තිණ්ණං ආයසම
 නෙනා ධාරෙනතු ති චතතබ්බං, චතතභෙදඤ්ච රතතිචේදඤ්ච
 අකකා ති “න භික්ඛවෙ පාරිවාසිකෙන භික්ඛුතා සාදිත
 බ්බං පනතතතානං භික්ඛුතං අභිවාදනං පච්චිසාන”තති ආදිතා
 පාරිවාසිකකකකිකෙ යාති චතුනචුති චතතාති චුතතාති
 තෙසං භෙදඤ්ච, “යා ච තයො ඛො උපාලිපරිවාසිකස්ස
 භික්ඛුතො රතතිචේද්ද සභවාසො විප්පවාසො අනාරොවතා”ති
 රතතිචේද්ද චුතතා, තඤ්ච අකකා; අයං හෙත්ථ චිතිච්ඡයො,
 ගවෙ ආගනතුකා මුත්තතං විස්සමිත්වා වා අවිස්සමිත්වා වා
 විහාරමුජ්ජේකත ගච්ඡන්ති තෙසමපි ආරොවෙනබ්බං, සවෙ තස්ස
 අජානනතස්සෙව ගච්ඡන්ති අයඤ්ච ගතකාලෙ ජානාති ගනනි
 ආරොවෙනබ්බං, සමපාපුණ්ණිතුං අසනෙකානතස්ස රතතිචේද්ද
 භොති, නචතත භෙදදුක්ඛතං, යෙපි අනෙතා චිතාරං අපවිසිත්වා
 උපවාරසීමං ඔක්කමිත්වා ගච්ඡන්ති, අයඤ්ච තෙසං ඡතතසද්දං වා
 උක්කාසිතසද්දං වා බිට්ඨසද්දං වා සුත්වා ආගනතුක භාවං ජානාති,
 ගනනි ආරොවෙනබ්බං ගතකාලෙ ජානනෙන නාපි අනුබ්ඤ්ඤිත්වා
 ආරොවෙනබ්බමෙව. සමපාපුණ්ණිතුං අසනෙකානතස්ස රතතිචේද්ද
 භොති, නචතතභෙදදුක්ඛතං, යෙපි රතතිං ආගනනි රතතිං
 යෙව ගච්ඡති, සොපිස්ස රතතිචේද්දං කරොති, අඤ්ඤතතතා පන
 චතතභෙදදුක්ඛතං තත්ථ, සවෙ අජානිත්වා අඤ්ඤානං කරොති
 අකතමෙව භොතිති ඤාදුද්දිඤං චුතතං, තස්මා අධිකා රතතියො
 ගහෙනි කාතබ්බං, අයං අපණ්ණකපටිපදා, තදි ආදිසු නාවාය
 ගච්ඡන්තමපි පරතීරෙ සිතමපි ආකාසෙ ගච්ඡන්තමපි පබ්බතථල
 අරඤ්ඤදිසු දුරෙ සිතමපි භික්ඛුං දිස්වා සවෙ භික්ඛුති වටන්තං
 අත්ථ, නාවාදිති වා ගනනි මහාසද්දං කති වා වොගත අනුබ්ඤ්ඤි
 ති ආරොවෙනබ්බං, අනාරොවෙනතස්ස රතතිචේද්ද වෙව චතත
 භෙද දුක්ඛතංඤ්ච, සවෙ වායමනෙනාපි සමපාපුණ්ණිතුං වා සවෙ
 තුං * වා නසනෙකාති රතතිචේද්ද ව භොති නචතතභෙද දුක්ඛ
 තං, අඤ්ඤං කීඤ්චි විහාරං ගතෙනපි භික්ඛුතං ආරොවෙනබ්බමෙව,
 සවෙ සබ්බෙ එකසානෙ සිතෙ පස්සති, එකසානෙ සිතෙනෙව ආ
 රොවෙනබ්බං, අථ රුක්ඛමුලාදිසු විසුං විසුං සිතා භොනති, තත්ථ
 තත්ථ ගනනි ආරොවෙනබ්බං සංචිච අනාරොවෙනතස්ස රතති
 චේද්ද ව භොති චතතභෙදෙව දුක්ඛතං, අථ විචිතනෙනා එක

* “ආරොවෙතුං”කත්ථි, ආරොවෙතුං ආරොවෙතුං

වෙළුන පසුගිය රත්නිවෙල්දෙව් හොඳින්, නව වත්තහෙදෙ දුකකට, සංවිධිව් අනාරොවෙනනසු පන රත්නිවෙල්දෙව්ව හොඳින් වත්ත හෙදෙව් දුකකට. නමොව්වානි මාලුකසීමායමෙව්, මාලුකතො පන හිකුඩු සුනිකවෙනනසු එකසුපි සනනික ජනකිපිතුං ටටටි, මාලු කතො නිකවිනිකාසනිං පටිලහනෙනන සහිගව්නනසු සනනි කෙ ජනකිපිතබ්බං, තෙනාහ 'එකපුගලසු වා සනනිකෙ'ති. සවෙ සොපි පනනනෙනා අඤ්ඤාසු යසු මාලුක නාපරාවතං. තසු ආරොවෙනා නිකිපිතබ්බං, සකගආනෙ නි සංසකමානං. අන රහසානෙ, මෙ ලෙඩ්පානෙ අතිකකමිධා නි හිකුඩුනං සප්කා යන සද්දසව්ඤ්ඤපවාරවිජගනනිං. චුතතං, මහාමගගිකො ඔකකමි ඩානි මගපටිපනන හිකුඩුනං උපවාරවිජගනනිං. චුතතං, භූමෙඛ න වා ඩනියා වා සවිච්ඡගතආනෙ නි දසුනුපවාරවිජගනනිං. චුතතං, වහනං. සමාදිසිධා ආරොවෙනබ්බ නති චුතතතයෙ තෙව වත්තං. සමාදිසිධා පරිවාසො ආරොවෙනබ්බො, ආරොවෙ තබ්බනති පන සාමංඤ්ඤන චුතතං, ආරොවෙනනනව සවෙ නවකතරො හොඳින්, ආවුසොති වත්තබ්බං, සවෙ වුසුතරො හ තෙනති වත්තබ්බං, සවෙ අඤ්ඤා කොපි හිකුඩු තෙනති දෙවකර ඤ්ඤෙත තං ආනං. අගව්නි සවෙ එත නං පසුගිය සද්දං වා තසු සුභාති ආරොවෙනබ්බං, අනාරොවෙනනසු රත්නිවෙල්දෙව්ව වත්තහෙදෙව්, තෙනාහ "යංපි අඤ්ඤං හිකුඩු පසුගිය තසුපි ආරොවෙනබ්බමෙවා"ති. අඵ වාදසගනිං. උපවාරං. ඔකකමිත්‍රා අජානනනසුගව්ගව්නි රත්නිවෙල්දෙ හොඳියෙව් වත්තහෙදෙ පන තසි. උච්ඡිතෙ නි උග්ගත;සං සබ්බසංඝං හිකුඩු නති විහාරතො නිකමනනං වා ආගනතුකං වා සබ්බපථමං. යං අඤ්ඤං හිකුඩු පසුගිය තසු ආරොවෙනා නිකිපිතබ්බනති අනාරොවෙනනසු දුකකට සියා තං සකාය චුතතං නතු රත්නිවෙල්දං සකාය, ඉතරපාති විහාරසීමපරියාපනනානං සබ්බසං ආරොවෙනා නි වදෙස. ආව රත්නියො පුරෙහනිති යතතකා රත්නියො ආපනති පටිච්ඡනනා නොති තතතකා රත්නියො යාව පුරෙහනි නාව පටිච්ඡබ්බං, සමනනපාසාදිකාසං පන එවං. යතතකානි දිව්සානි ආපනති පටිච්ඡනනා නොති තතතකානි තතො අධිකතරා නිවා කුකුළු වව්විනොදනනාය පරිච්ඡිකානි චුතතං, විඤ්ඤාති පපංඤ්ඤා, ඉතිපෙසු සෙව මිත්‍ර නි සුඛනනපරිවාසො සංමොඛාන පරිවාසොති විතතං. මජ්ඣෙක, ධර්මක නි සමුච්චයකකිකිකෙ, චූල සුඛංගතො මහාසුඛංගතො නි එනි යො උපසම්පදංතො පසාය අනුලොමකකමෙන වා ආරොවෙනදිව්සතො පසාය පටිලොමකක මෙනවා අසුකඤ්ඤ දිව්සං පනබ්බං වා මාසං වා සංවච්ඡරං වා නව සුඛභාවං ජානාසිති පුච්ඡියමානො ආම ගනෙන ජානාමි එතතකා

නාමි කාලං අහං සුඛොති වදති තස්ස දිනෙතා සුඛන්තපරිවාසො
 චූලසුඛනෙතාති වුවවති, නං ගහෙනා පරිවෘතෙන න යනතං
 කාලං අතතනො සුඛභාවං ජානාති තත්තං අපනෙති අව
 සෙසං මාසං වා වෛමාසෙ වා පරිවසිතබ්බං, සචෙ මාසමත්තං අසු
 මොමහීති සලලකෙඛිති පරිවාසං අගගහෙසි පරිවෘතෙනාව පුත
 අඤ්ඤං මාසං සරති තමපි මාසං පරිවසිතබ්බමෙව, පුත පරිවාස
 දුනතිවමං නස්සි. අථ වෛමාසං අසුමොමහීති සලලකෙඛිති අගග
 හෙසි පරිවෘතෙනාව මාසමත්තමෙවං අසුමොමහීති සනතිසා
 නං කරොති මාසමෙව පරිවසිතබ්බං පුත පරිවාසදුනතිවමං නස්සි
 අයං සුඛන්ත පරිවාසො උච්චෙති ආරොහති හෙසාපි ඔරොහති
 ඉදමස්ස ලකඛණං.

යො පන යථා වුත්තන අනුලොමපරිලොමවසෙත පුච්ඡ
 මානොපි රතතිපරිභන්තං නජානාති නසරති වෛමනිකො වා
 හොති, තස්ස දිනෙතා සුඛන්තපරිවාසො මහාසුඛනෙතාති වුවවති,
 නං ගහෙනා ගතිනදිවසනො යාව උපසම්පදදිවසො තාව රතති
 යො ගහෙනා පරිවසිතබ්බං, අයං උච්චං නාරොහති හෙසාපන
 ඔරොහති, තස්මා සචෙපරිවසනො රතතිපරිවෛද සනතිසානං
 කරොති මාසො වා සංචිච්ඡරොවා මයහං ආපනතස්සාති. මාසංවා
 සංචච්ඡරං වා පරිවසිතබ්බං, එත්ථ කිඤ්චොපි එතතං කාලං අහං
 සුඛොති වදනතස්ස චූලසුඛනෙතා දිසති, තථාපි නියමෙනෙව
 ජාතනාභාවා “දුට්ඨොපි වෙස—පෙ—දුනබ්බො”ති වුත්තං නාස්ස
 දුනවිධි බිභිකෙ ආගතො ති තස්ස දුට්ඨස්සාපි සුඛන්තස්ස දුන
 විධි “නෙත භික්ඛවෙ භික්ඛුතා සංඝං උපසංකම්මො එවමස්ස වච
 නීයො”ති ආදිනා සමුවවයකඛකිකෙ ආගතො; තස්මා තත්ථ
 වුත්තනගෙනෙව වෙදිනබ්බොති අධිප්පායො එසනගො විචිච්ඡය
 කථා පන වික්ඛාරතො සමනනපාසාදිසාසං වුත්තා ති එත්ථාපි
 ඔධුනිතො අවධුය පහාය සමොධානො ඔධානසමොධානො, විර
 පරිච්ඡන්තානං අග්ගන්ත සමොධානො අග්ග සමොධානො, මිස්ස
 කානං සමොධානො මිස්සකසමොධානො, ඉදං තං තිවිධමපි
 සමොධාන පරිවාසං සංචෙපනො දස්සෙත්තං නත්ථා ති ආදිමාග.
 අනතුරාපනතිං ආපජ්ජිතො පටිච්ඡාදෙනාස්සා ති යො පරිවාසං
 ගහෙනා අතික්ඛිතතපෙනො හුතො පරිවසනො අපරිනිට්ඨිතෙ
 යෙව පරිවාසෙ අනතුරාවෙමජ්ඣෙ සංඝාදිසසාපනතිං ආපජ්ජ
 තො පටිච්ඡාදති තස්ස පටිච්ඡාදිවසෙ ති ලකඛණවචනමෙතං,
 තෙන මානතොවණ්ණදවසෙ වාතිප වුත්තමෙව ගොති. මහෙකඛ
 කො ති ඤාති වතුන්ත කමෙතන මුලායපටිකස්සතවසෙන ම
 කෙඛිතො, සමොදගිතො ති මුලාපතතිට්ඨානෙ තපෙතො පක්ඛිතිතො

වාහි අපේ, දැනටත් පරිවෘත්තිය නි “සුභංගු මේ හතෙක සං
 සේ” නි අදිනා සැතපි වතුනේක කළමන දැනටත් පරිවෘත්තිය,
 ඉදං වුනනං හොති පරිවෘත්තිය අපතනිය පරිවෘත්තිය ගතෙති
 පරිවෘත්තිය වා මානතතාරහො වා මානතතං වරතතා වා
 අභ්‍යන්තාරහො වා අභ්‍යන්තං අපතනිය පරිවෘත්තිය
 සමාවා උත්තතාරවෘත්තිය පරිවෘත්තිය නි සුභංගු පරිවෘත්තිය
 සුභංගු තෙ පරිවෘත්තිය ව මානතතාරහො දිවසෙව සමෙව
 ඔබ්බිති අදිවසෙ කතා පවති අපතනිය පරිවෘත්තිය
 සමාවාත් පරිවෘත්තිය දැනටත්, සමෙව පන අතතාරවෘත්තිය
 පරිවෘත්තිය අතිරෙකපරිවෘත්තිය හොති නං මුලාපතනිය කතා තත්
 ඉතරං සමාවාත් පරිවෘත්තිය දැනටත්, සමෙව පන අතතාරවෘත්තිය
 අපරිවෘත්තිය හොති මුලාපරිවෘත්තිය අතතා පුබ්බෙ ගතිතපරි
 වෘත්තිය පරිවෘත්තිය, එකා වා—පසං—සමෙව පරිවෘත්තිය
 සොති යා එකාවා අපතනිය සමෙව පරිවෘත්තිය යා වෙවා නි
 සොති වා සමෙව පරිවෘත්තිය අපතනිය සමෙව පරිවෘත්තිය යා
 අපේ නාස නි සමෙව පරිවෘත්තිය අපතනිය; දැනටත්
 පන සුභංගු වුනනං තෙතෙව වෙදිතබ්බො, යසං පන සතං
 අපතනිය දසාපරිවෘත්තිය අපරමි සතං අපතනිය දසාප
 පරිවෘත්තිය අපරමි සතං අපතනිය දසාපරිවෘත්තිය එවං
 දසකතනං කතා අපතනිය සුභංගු දිවසෙව පරිවෘත්තිය හොති,
 තෙන නිං කතබ්බොති? සමෙව සමෙව දිවසෙව පරිවෘත්තිය
 සමෙව, එවං එතෙතෙව දසාපතනිය දිවසෙව පරිවෘත්තිය
 හොති, වුනනං වෙතං.

දසසතං රතනිය අපතනිය ඡාදිති,

දසරතනිය වසිති මුලාපතනිය පරිවෘත්තිය.

අසං අභ්‍යන්තාරහො නාම.

ඉදං මිසං සමාවාත් නිද්දිසිතං මිසං සමාවාත් නාම
 මා නි අදිමාහ, තත්තං නාම. අභ්‍යන්තාරහො සමෙව පරිවෘත්තිය
 සොති අපතනිය අපරමි, එකං පුබ්බෙව පරිවෘත්තිය, එකං කාසං
 සතං, එකං දුට්ඨප්පලවං, එකං අතතකාමං, එකං පසුච්ඡිද්ධං,
 එකං කුට්ඨකාරකං, එකං විහාරකාරකං, එකං දුට්ඨද්දසං, එකං
 අභ්‍යන්තාරහො, එකං සංසාරෙදං, එකං හෙදානුච්ඡිද්ධං, එකං
 දුට්ඨප්පලං, එකං කුට්ඨසං, සොභ්‍යන්තාරහො සංසං තාසං අපතනිය
 නං සමාවාත් පරිවෘත්තිය යා වෙවා නි කතනං යා වෙවා නි තදානු
 රූපාය කමමාවාය පරිවෘත්තිය දැනටත්, එනි ව සංසං
 දිවසෙව අපතනිය අපරමි නානාවස්ථානි සංසං දිවසෙව
 අපතනිය අපරමි ඉති පි එවං පුබ්බෙ වුනනං

නෙව වඳුල්වසෙනපි ගොතනවසෙනපි නාමවසෙනපි ආපතතිව
 සෙනපි යොජෙත්වා කලමං කාතුං වට්ටනියෙව්වාති, අයං මිත්තං
 මොඛානො සබ්බපරිවාස කලමවාචාවසෙන පන නික්ඛන්තාති
 කිංකරන වත්තාදි*කුපා පුරිමනෙයෙනව වෙදිතබ්බා තිව්බෙපි ස
 මොඛානපරිවාසෙ අත්මනනෙයෙව වුත්තන්තා විනිවුත්තාදිතං වා
 අනාමට්ඨන්තා “අයං තිව්බෙපි සමොඛානපරිවාසෙ සංවෙඨකථා
 ති වුත්තං, මහාවිසයන්තා සමොඛානවිවාරණං සං නිරවසෙසං
 කුතො ලබ්බන්ති ආහ මිත්තංගෙති ආදි. ඡාරන්තන්ති රු සද්දං
 තීයති ඡිවුත්ති එත්වාති රන්ති, සන්තාතං සද්දං වුත්තමනකාලො
 ති අනෙත්වා, ඡ රන්තියො සමාහරං=ඡන්තං රන්තීතං වා සමාහා
 රං=ඡරන්තං, ඡරන්තමෙව ඡාරන්තං; අවයවමයතිරෙකෙන සමු
 ද්දයස්සාහාවතො ඡරන්තියොති අනෙත්වා වුත්තං, සම්මාසං අද
 ඛො මානන්තමෙව දුතබ්බන්ති යස්මා ආපතති අපට්ඨන්තා
 යස්මාව ආපතනහාවෙනෙව මානන්තාරහො හොති, තස්මා පරි
 වාසං අද්ඛා කෙවලං මානන්තමෙව දුතබ්බං, යං පට්ඨන්තාය
 ආපතතියා පරිවුත්තිපරිවාසස්ස දීයති ඉදං පට්ඨන්තමානන්තං
 නාමාති ආහ, යස්ස සම්මන්තං හොතිති ආදි ඉදන්ති පට්ඨන්ත
 නාමානන්තං. ඉධාති ඉමස්මිං වාසෙ; කථමපන තෙසං චිත්තං
 මානන්තං දුතවිධිව විනිවුත්තකථාව වෙදිතබ්බාති? ආහ
 උභින්නමපි සන්තාති ආදි, අයන්ති වක්ඛමානං සන්තායාත් පරිවාසෙ
 වුත්තප්පකාරං පදෙස”න්ති. පරික්ඛන්තස්ස විහාරස්ස පරිකෙඨප
 තො අපරික්ඛන්තස්ස පරිකෙඨපාරහට්ඨාතතො වෙ ලෙඛ්වුපාතෙ
 අතික්ඛමිත්වා මහාමග්ගතො ඔක්ඛමම ගුමෙකවා ව තියා වා පටි
 වුත්තනාසානං, සමාදිසිඛොති අනෙත්වා අරුණෙයෙව සමාදිසිත්වා
 ආරුණෙයෙව්වාති අහං හන්තෙ එකං ආපතතිං ආපඤ්ඤං සංවේතති
 කං සුක්ඛවිසට්ඨිං අපට්ඨන්තං, සොහං සංඝං එකස්ස ආපතති
 යා සංවේතතිකාය සුක්ඛවිසට්ඨියා අපට්ඨන්තාය ඡාරන්තං මාන
 නන්තං යාදිං, තස්ස මෙ සංඝො එකස්ස ආපතතියා සඤ්ඤාතති
 කාය සුක්ඛවිසට්ඨියා අපට්ඨන්තාය ඡාරන්තං මානන්තං අද්දසි,
 සොහං මානන්තං වරුම් වෙදියාමහමනෙත වෙදියතිති මං
 සංඝො ඛාරෙත්වු”ති ආදිතා ආපතතිදිවසානුරූපං ආරෙවෙත්වා;
 ඉමඤ්ඤ පන අත්තං ගහෙත්වා යාය කායවි වාචාය ආරෙවෙත්වුං
 වට්ටනියෙව. ආරෙවිතකාලතො පට්ඨායව එකං හික්ඛුං ධරෙත්වා
 සෙසෙති සති කරුණියෙ ගන්තුමපි වට්ටති අරුණෙ වුච්ඡිතෙ
 තස්ස හික්ඛුස්ස සන්තිංක වන්තං නික්ඛිපිතබ්බං, සවෙ සොපි තෙ
 නපි කලෙමන පුරෙ අරුණෙයෙව ගවුත්ති අඤ්ඤං විහාරතො
 නික්ඛන්තං වා ආගන්තුකං වා අං පඨමං පස්සති තස්ස ගන්තිතෙ

* “නික්ඛන්තවත්තාදි” මරමම.

ආරොවෙතො නිකම්පිතබ්බං, අයංව යස්මා ගණස්ස ආරොවෙතො, භික්ඛුනඤ්ච අත්ථිභාවං සලලකෙතොව චසි තෙනස්ස උභතෙ ගණෙ වරණදොසො වා විප්පවාසො වා නහොති, යවෙ පන කිම් න ජස්සති විහාරං ගතො යං පථමං පස්සති තස්ස ආරොවෙතො නිකම්පිතබ්බං, තෙනාහ “තතො තෙසු ගතෙසු වා ආගතෙසු වා පුරිමතයෙන පටිපජ්ජිතබ්බ”නති. සඬු සිසාති යස්සං සමාන සංවාසිකසීවායං විසති ගණො භික්ඛුසංඝො අපී, අවිනාශිකොති අඛ්‍යාතකම්මවසෙන පකෙතාසිතබ්බො, අඛ්‍යාතකම්මං පන කථනති? ආහ අඛ්‍යාතකම්මං. පනාති ආදි පාළිවසෙනාති “සුණංචු මෙ භතෙන සංඝො”ති ආදිතා පාළිවසෙත. විනිච්ඡයව සෙතොති අබ්‍යන්තරතෙතිව පථමං අඛ්‍යාතාරහො කාතබ්බො, අයං හි නිකම්පතවතතතා පකතතතාතො හිතො පකතතතස්සව අඛ්‍යාතං කාචුං න වට්ඨති තස්මා වතනං සමාදානොබ්බො වතෙන සමාදින්නත අඛ්‍යාතාරහො හොති තෙනාපි වතනං සමාදි සිතො ආරොවෙතො අඛ්‍යාතං යාවිතබ්බං, අනිකම්පතවතතස්ස පුන වතනසමාදනකිව්වං නත්ති, සොහි ජාරතතාතිකතමතෙව අඛ්‍යාතාරහො හොතිති ආදිතා විනිච්ඡයවසෙන, තං පතෙනං සබ්බං පරිවාසාදිකම්මං පාළිවසෙනව අට්ඨකථාවසෙත ව සුචි සෙද්දොසතො අතිවිජාරහයෙන නවිජාරසිමන, අත්ථිකෙති පන තතොව ගහෙතබ්බං, ඉමස්ස පන කම්මස්ස විසතිවගගාරණීය තතා තතො උභතතරෙත කතං කුප්පති, තෙනාහ “ඵකෙතාපි වෙ-පෙ-අතබ්බිතො”ති. අසනති අයං යථාච්ඡතා † සාමිච්ඡි වතනං.

ඉති කම්මා විනිශ්චයා පාඨමොක්ඛ වණ්ණනාය

විනිශ්චය මංගල්ලයං උනිච්ඡප්පකාසතිස්.

සංඝාදිසෙස කණ්ඩවණ්ණනා හිසිතා.

—o—

මාභුගාමෙතොති වතො පුන “ඵකායා”ති චුතතතතා “මාභු ගාම සංඛාතාය ඵකාය ඉප්පියා”ති චුතතං. රහොති අප්පකාසං අප්පකාසතා ව යො අනාපතති. කරොති තස්ස අපවචකබ්භාව තොති ආහ “වකඛුස්ස රහො”ති. නසු රහොනාම වකඛුස්ස රහො සොතස්ස රහො? වකඛුස්ස රහොනාම න සකතා හොති අකම්මං වා නිවණ්ණිමානෙ භවුකං වා උකම්පිතමානෙ සිසං වා උකම්පිතමානෙ පස්සිතුං, සොතස්ස රහොනාම නසකතා හො ති පකතිකථා සොභුනති. පදහාජ්ඣපාළියං* සොතස්ස රහො”ති අනතං, අථ කස්මා තං අවතො “වකඛුස්ස ර හො”ති ඵතතකමෙව චුතතනති? ආහ කිඤ්ඤාපි ති ආදි,

† “කථාචුතතා” මරමම.

* “පදහාදතිස්” මරමම.

ඉමිනා පාලියා “සොන්තස රහො”හි ඉදං අනුබාරටසෙන වුත්ත නාති දසෙය්හි. අථ කථමෙතං විඤ්ඤායති “වකුට්ඨසොව රහො ඉධ අපිපෙසනො”හි? පටිච්ඡන්තන ආසනෙහි වචනතො සකතා හො ති මෙට්ඨනං ධම්මං. පටිසසම්භුතාති ව වුත්තතතා, තෙනෙවංග සමෙති ආදි, පිහිගතවංශයාති ඉමිනාපි පටිච්ඡන්තතාවතො වකුට්ඨස රහොසමං දසෙය්හි, අපිහිතතවංගයා පන වාගර නිසිනොනා අනාපතනිං කරෙති, තකෙවලං අපිහිතතවංගයා ගතියා වාගර නිසිනොනාපි අනාපතනිං කරෙති, අනොනා වාද සහනෙව ඔකාසෙ නිසිනොනාපිති වෙදිතබ්බො, තෙනංග සසථ පන සකතා දඬුනති ආදි, යසමා නිසිදිනා නිද්දයනොනා කපිමිධ පරෙතො කිඤ්ඤාලං වකුට්ඨති උමමිලති කිඤ්ඤාලං නිමිලති නව මහාතිදදං ඔකකමති, තසමා නිද්දයනොනාපි අනාපතනි? කාමරතීති වුත්තං, නිපපජ්ජිතා නිද්දයනොනා පන තාදිසො න හොනිති අත “නිපපජ්ජිතා නිද්දයනොනා නකරෙති”හි. අනාප තනිං න කරෙතිති අනෙව, මෙට්ඨන ධම්මයා වාතුනාමො දුති යො නහොති, ඉභ්භිංගොති අඤ්ඤාමඤ්ඤායා වජ්ජං පටිච්ඡාදනති තෙනෙව වෙසලියං මහාවනෙ වාරං විවරිතා නිපනෙන හිකු වති සම්බහුලා ඉභ්භියො යාවදන්තං කතා පකකමිංසු, තෙනංග “ඉභ්භිංගං පන සතමපි න කරෙති”හි. හං කමමනති අප්ඤ්ඤාමාර කමමං; යසමා නිසිදිනාව නිපජ්ජති තසමා නිපපජ්ජනමපි අනොනා කතා නිපජ්ජං කපප්පයාති වුත්තනති දසෙය්හුං එසථ වාති ආදිමාග, තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤාගරෙන කාරෙන බෙබ්බාති නිසජ්ජං පටිජ්ජනමානසා නිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤාතර සමායොගො හොති යෙවංති වුත්තං පාරාජිකෙන පන යංසාදි සෙසසන ව තෙනාකාරෙන නිසජ්ජං පටිජ්ජනමානොව කාරෙන බෙබ්බා, නි අපමිජ්ජනමානොති නිසජ්ජං අපටිජ්ජනමානො නි ඤ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤාතරෙන නකාරෙනබෙබ්බාති, අලජ්ජිති පටිජ්ජනමානොව ආපතනියා කාරෙනබෙබ්බා, යාව න පටිජ්ජනාති, තාව නෙව සුඛොති වා න අසුඛොති වා වහනබෙබ්බා, වුත්තානුස නීතා පන කාරෙනබෙබ්බා වුත්තං හෙතං;—

පටිඤ්ඤා ලජ්ජසු කතා අලජ්ජයාවතං න විජ්ජති,

බහුමපි අලජ්ජ භාගයා වුත්තානුසකිකෙ න කාරෙයති.

නි කෙවලං තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤාතරෙන වොදනායමෙව එවං පටිඤ්ඤාය කාරෙනබෙබ්බා, අථ බො නිසජ්ජාදිතා ආකාරෙන සසිං වොදනායමිති දසෙය්හුං, හෙත වා හා සමෙසාවමසා උපා සිකා වදෙසා හෙත සො හිකු කාරෙනබෙබ්බාති වුත්තං, තෙ

තෙවන. “නිසර්ජයාදි සු අකාරය” හි ආදි, එනම් “පරිත්තමා නො” හි අවුත්තම අධිකාරතා පරිත්තමා නොව තෙවන යොගිකත්ව කාරණයකි. වුත්තම. තපාපාය උපාසිකාය වුවන අසුදුප්තතාගාවනො, දිව්‍ය. නාම නාමාපි ගොති අසුදුප්තාපි ගොති නි දසසන අසුදුප්තතාගාවන දසසන, අනෙකාසිකතා ය න නිසනොති අනිසනො, තෙතාන කිණ්ණං ආපනනිතනති ආදි, රහොතිසර්ජයාදෙන මාතුගාමිකා ගතනිකා ගතනුකාමො අනති. අසුදුප්ති දුක්කටං, නිවාසනං නිවාසෙති කායබ්බතං බ්බති විවරං මා පාරුපති සබ්බත් පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, ගච්ඡතො පදවාරෙ පදවාරෙ ගතනො නිසිද්ධති දුක්කටමෙව, තෙතාන මෙප්පනබ්බතෙතිසිතාති ළසසංඛාතනාති ආදි, එනම් රහො නිසර්ජයාදසස අසතිපි මෙප්පනරහසගාවෙ තප්පවිබ්බති ළසසනො වුත්තම. “මෙප්පනබ්බතනිසිත කිළසස සංඛාතනොති තෙතෙව ගතනිසිත ගතණං කතං, රහසාදෙනාති ඉත්තනාමාය සම් රහො නිසිද්ධො ගසිතලපිතාදිකං කරෙය්‍යනති උප්පන අසාදගෙතු නිසර්ජය පාවිතනිසං, අසති උපවාරග තෙ නිපජ්ජිතො අතිශ්‍යයෙන අනෙක විසුදුප්පරිසෙති අධිපපායො, සවෙ සා ඉත්ති කෙතවි කරණියෙන උපායසාය පුනපුනං නිසිද්ධති නිසර්ජය පාවිතනිසං, යං සකාය ගතො සා නදිසා, අසුදු ආගනනො නිසිද්ධති අසාදෙ උප්පනෙ පාවිතනිසං, සවෙ සබ්බසුලා ආගච්ඡනති මාතුගාමගණනාය පාවිතනිසං, සවෙ උච්ඡායුච්ඡාය පුනපුනං නිසිද්ධති, නිසර්ජගණනාය පාවිතනිසාති, අනියාමෙතො දිව්‍යදිව්‍යාය සම් රහසාදං කප්පිසාමිති ගතනො නිසිතනසාපි ආගතාගතානං වසෙන පුනපුනං නිසර්ජය වනො ව වුත්තනගෙතෙව ආපනනියො වෙදිතබ්බො, වුත්තපනාපෙ පුට්ඨෙති අනෙක විසුදුප්පරිසෙ; උපවාරගතෙ සතිති මාදස ගතබ්බතනරගතෙ සති; සවෙ සුඛවිනෙතන ගතනො නිසිතනසා සන්තිකං ආගනනො නිසිතනාය ඉත්තියා රහසාදෙ උප්පජ්ජති එවමි අනාපතති.

සංඛාතන සිකාපදං.

නිසෙව මො පන පටිච්ඡන්තනති එනම් පන යමි බති පරික්ෂිතතං අනෙතාවිවටං පරිච්ඡන්තනොදිකමි අනෙතාගතිනති වෙදිතබ්බං, එවරුපංති ණං අපටිච්ඡන්තනගෙව ගතිතනති මනාපට්ඨිකං වුත්තම, සකාදිසසසෙන මාති කායසංගගදුච්ඡිලොභාසන සංඛාතෙන සංඝාදිසෙසෙනා; තෙතවති පදනාපෙන යවෙ එවං වදෙය්‍ය “අයොගා මයා දිසො නිසිතනො මාතුගා මෙන සම් කායසංගගං සමාපජ්ජනො” හි ආදි වුත්තම, ඉදං

සිකිකාපදං දුළුලලවාචාවසෙන ආගතං දුළුලලවාචාඤ්ච සුඛා තං මානුෂාමොපි නපට්චන්දෙති, තථාහි දුළුලලවාචා සිකිකාපදෙ යාවතා ඉඤ්චියො හිරිමනා තා නිකඛිකිකා හිනග්ග උජ්ඣාපෙසුං, තස්මා ඉධ ඉඤ්චිපි අනාපනතීං කරොතිති ආග “ඉඤ්චිපි”ති. අථවා ඉධ අපට්චන්දනතතා ඉඤ්චිපි අනාපනතීං කරොති, පඨමෙ පන පට්චන්දනතතා ඉඤ්චිසතමපි අනාපනතීං න කරොතිති එවමෙඤ් අනෙඤ් දඨබ්බො,, අනාඤ්චිබ්බිකොති එඤ් කායසංඝග්ගවසෙන අනෙඤ්, චුතොතා දුළුලලවාචාවසෙන අබ්බිජරා, සමුදානාදිසු ඉදං සිකිකාපදං තිසමුදානං කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො, කායවාචාචිත්තතො සමුදානාති, කිරියා, සංඝඤ්චිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකමමං, චජිකමමං, අකුසලචිත්තං, සුඛමජ්ඣිකතවෙදනාහි විවෙදනං, තෙනාග ‘සමුදානාදිනි පනෙඤ් අදිත්තාදුත සදිසාතෙවා’ති එඤ් ව කායසංඝග්ගං සමාපජ්ජනොතා දුළුලලමපි හන්ති, දුළුලලං හන්තොතා නිසීදති වාහි කායවාචාචිත්තතො ව සමුදානාති චුත්තං, දුළුලලමෙව වා සකාය චුත්තතති ගහෙතබ්බං.

දුඤ්චිසානිසා සිකිකාපදං.

—o—

අනියතුදෙදසො වායං දිට්ඨාදිසමුලකවොදනාය ටිඤ්චං පටිජනමානොව ආපනතියා කාරෙතබ්බො, න ඉතරොති, ආපනතීරො පනාතෙපන ලකඛණදස්සනඤ්ච චුතොතාති වදන්ති.

ඉති කබ්බාවිතරණීයා පානිමොක්ඛවණ්ණනාස

විනිසානි මිහිඳු සාං ලිනානි පකාසනීයං.

අනියතවණ්ණනා නිසිනා.

—o—

නිසින විවරකමනති නිසිතඤ්ච තං විවරකමනති නිසිතවිවරං නිසිතෙ ආනිසංඝමුලකෙ විවරෙ, පච්චාසාවිවරෙ වාහි අනෙඤ්. යස්මා පන තං විවරං කරණීයනපි නිසිතං හොති තාසනාදිහිපි තස්මා සුචිකමමපරිසොසානෙන වාහි ආදි චුත්තං, තඤ්ච යං කිඤ්ච සුචියං තතතබ්බං පාසවට්ඨගණිකවට්ඨ පරිසොසානකමමං තං සුචිකමමපරිසොසානං නාම, තෙන නාම නිසිතවිවරාදිහි හතං එතං ටිති කරණපට්ඨිකොධස්ස නිසිතතො නිසිතතති චුට්ඨති. විනාසනති උපට්ඨිකාදිහි බාදිතං; දඬුනති අග්ගිතා දඬුනං; විවරණ වා උපට්ඨිකානි අසුකසමිං නාම කුලෙ විවරං ලභ්ඤාමිති යා

විවරාසා උපනතා හොති සා උපච්ඡන්තා, එතෙතිපි කරණං *පට්ඨි
 බොධස්සෙව නිසිතන්තා නිසිතහාවො වෙදිතබ්බො තෙනාහ
 ඉමෙසු වානි ආදි, එතෙන විවරපට්ඨිබොධාහාවො චුතෙනා, තෙ
 නාහ "විවරස්ස කරණපට්ඨිබොධො උපච්ඡන්තනි අපේ"ති. කප
 මෙතං විඤ්ඤායතීති? ආහ අප්ඨනකසීනස්ස භිති ආදි, පඤ්චාති
 සංඝෙ අඤ්ඤාත් ගනතුං අද්චා සංගණනතපේන කසිනං පිරන්ති
 අපේ, අත්තං කසිනං යෙන සො=අත්තකසීනො, තස්ස අත්
 තකසීනස්ස; භිති කරණපේ නිපාතො, නාම කසීනාතිසංඝං.
 උභතීති එත්ථ යො අත්තකසීනො භික්ඛුති අප්ඤ්ඤාතරිතබ්බං, තාව
 සො අත්තකසීනො භික්ඛුති වෙදිතබ්බො, අනාමන්තවාදිකං
 කසිනාතිසංඝං උභතීති අපේ, අප්ඨනකසීනස්ස භික්ඛුතොති
 ඉදං වා අත්තකසීනො භික්ඛුති විහතතිපිරිතාමං කත්වා යොජේ
 තබ්බං, ඉදං චුතතං හොති, විවරපට්ඨිබොධො ආවාසපට්ඨිබොධො
 ති වෙ පට්ඨිබොධො, තෙසු එකපට්ඨිබොධො සති, යස්මා අනාමන්ත
 වාදිකං ආතිසංඝං උභති නාසති, තස්මා නිසිතවිවරස්මිනති
 එතස්ස විවරස්ස කරණ පට්ඨිබොධො උපච්ඡන්තනි අයමපේ,
 විඤ්ඤායතීති. සංඝස්සාති සංඝෙන; කතන්තරි වෙතං සාමිච්චනං,
 උබ්බතොති අධින්නං මාතිකානං අඤ්ඤාතරෙන අන්තරුක්ඛාරෙ
 න වා උච්චෙව; භත්තාති තත්ත කසීනං; උක්ඛාරෙ උච්චරණං, 'සුරිම
 වස්සං චුත්ථ තිංසමනෙන පාවෙය්‍යතෙ භික්ඛු උද්දස්ස අනුජනා
 මි භික්ඛවෙව වස්සං චුත්ථානං භික්ඛුනං කසිනං අප්ඨරතු"නති
 කසීනකබ්බාසංඝං භගවතා කසීනස්ස අනුඤ්ඤාගන්තා "අයං භි
 කසීනත්ථාරෙ නාම—පෙ—අනුඤ්ඤාතො"ති චුතතං, තත්ථ පුරිම
 වස්සං චුත්ථානනති වස්සවෙජ්දං අකත්වා පුරිමවස්සං චුත්ථානනති
 අපේ, එතෙන චුත්ථවස්සවසෙන තාව පුරිමිකාය වස්සං උපගතා
 යෙව කසීනත්ථාරං උභනති න පච්ඡිමිකාය උපගතාති දස්සෙති
 චුත්ථවස්සවසෙන තාව එවං තොතු ගණනවසෙන තං කීන්තකා
 උභනතීර්? ආහ සොති ආදි, සො කසීනත්ථාරෙ; සබ්බනතිංම
 හ පටිවෙජ්දනාති ගණනවසෙන පච්ඡිමකොටිය; සඤ්චනනං
 ජනානං වට්ටනීති පච්ඡිමකොටිය වත්තාරෙ කසීනදුස්සදායකා
 එකො පටිග්ගාගංකාති පඤ්චනනං ජනානං වට්ටති, කෙච්ච පන
 පඤ්චවග්ගකරණීයගතා පඤ්චනනං ජනානං වට්ටනීති වදන්ති,
 තං තෙසං මතිමන්තං, තත්ත වෙ භික්ඛවෙ සවායං වතුචග්ගො
 භික්ඛුසංඝො ධූපෙත්වා තිණි කම්මංති උප්පෙමදං පචාරණං අභ්‍යා
 නනති වමෙසස්ස කබ්බාසංඝං චුතතන්තා, නස්මාති යස්මා චුත්ථවස්ස
 වසෙන පුරිමවස්සං චුත්ථානං අනුඤ්ඤාතො යස්මා සබ්බනතිමෙන

* "විවරකරණ" කත්ථි.

පරිච්ඡේදෙන උඤ්ඤානං ජනානං දිට්ඨිති ත සමා, සංඝාති යසම්.
 විහාරෙ; ආනිසංසෙති අනාමනනාමාරාධිතෙ කසිනාතිසංසෙ;
 අථ පන වත්තාරො හිකු වස්සං උපගතො, එකො පරිපුණ්ණව
 සෙසා සාමණේරෙ යවෙ පච්ඡිමිකාය උපසම්පජ්ජති, ගණපුරකො
 වෙව හොති ආනිසංසං ව උභති, තරො හිකු වෙ සාමණේර
 වෙ හිකු තරො සාමණේර එකො හිකු වත්තාරො සාමණේර
 ති උත්ථාපි එසෙව නයො. බිඤ්ඤානං වුත්තාස ඤානානි දුතියකමම
 වාචායාති "සුණාතු මෙ භනෙන සංඝො ඉදං සංඝස්ස කසිනදු
 ස්සං උපපන්නං, යදි සංඝස්ස පත්තකලලං, සංඝො ඉදං කසිනදු
 ස්සං ඉත්තනාමස්ස හිකුනො දදෙය් කසිනං අත්ථිතුං, එසා
 ඤානානි, සුණාතු මෙ භනෙන සංඝො ඉදං සංඝස්ස කසිනදු
 ස්සං උපපන්නං, සංඝො ඉදං කසිනදුස්සං ඉත්තනාමස්ස හිකු
 නො දෙති කසිනං අත්ථිතුං, යස්සායසමනො ඛමති ඉමස්ස කසි
 නදුස්සස්ස ඉත්තනාමස්ස හිකුනො දුනං කසිනං අත්ථිතුං, සො
 තුණහස්ස යස්ස න කම්මති සො භාසෙය්, දිනනං සංඝෙන ඉදං
 කසිනදුස්සං ඉත්තනාමස්ස හිකුනො කසිනං අත්ථිතුං ඛමති
 සංඝස්ස, තස්මා තුණති එවමෙතං ධාරයාමි"ති එවං කසිනකම්ම
 කෙ වුත්තාස ඤානානිදුතිය කම්මවාචාය; කසිනනිවාරණස්සාති
 කසිනං අත්ථිතුං භබ්බස්ස රො ව ඛො පුබ්බ කරණඡාතනාදිති
 අට්ඨති අබ්බෙති සමන්තාගතොති වෙදිතංබ්බො, වුත්තං ගෙන
 විනිව්ජ්ජෙ 'අත්ථබ්බකොවිදෙ, හිකු කසිනනිවාරණති"ති
 පටිච්ඡාරෙපි වුත්තං අට්ඨති අබ්බෙති සමන්තාගතො පුග්ගලො
 භබ්බො කසිනං අත්ථිතුං, කතමෙති අට්ඨති අබ්බෙපි සමන්තාග
 තො පුග්ගලො භබ්බො කසිනං අත්ථිතුං. පුබ්බකරණං ඡාතාති
 පච්චුඞ්ඤාරං ඡාතාති අට්ඨංභං ඡාතාති අත්ථාරං ඡාතාති මාතිකං
 ඡාතාති පට්ඨෙබ්බං ඡාතාති උඞ්ඤාරං ඡාතාති ආනිසංසං ඡාතාති,
 ඉමෙති අට්ඨති අබ්බෙති සමන්තාගතො පුග්ගලො භබ්බො කසිනං
 අත්ථිතුනාති. එත්ථ පුබ්බකරණං නාම ධොවන විවාරණ ඡේදන
 බිඤ්ඤාසිබ්බන රජනකප්පකරණං, පච්චුඞ්ඤාරෙ නාම පුරාණසංඝා
 පි ආදිතං පච්චුඞ්ඤාරණං, අබ්බංභං නාම කසිනවිවරධිඤානං,
 අත්ථාරො නාම කසිනනිවාරණං, මාතිකානාම අට්ඨමාතිකා, පට්ඨෙ
 ධො නාම දාචාසපට්ඨෙබ්බො විවරපට්ඨෙබ්බොති වෙ පට්ඨෙබ්බො,
 උඞ්ඤාරෙ නාම පකාමනනාතිකාදයො, ආනිසංසො නාම පඤ්චා
 නිසංසො.

යමපන සමන්තපාසාදිකාසං. වුත්තං කසිනං පන කෙන
 අත්ථිතබ්බං, යස්ස සංඝො කසිනවිවරං දෙති සංඝෙන පන
 භාස්ස දුතබ්බං, යො ජිණ්ණවිවරෙ හොති සවෙ බහු ජිණ්ණවිවර

වුණිසා දුනබ්බං, වුණිසාසුපි යො මහාපරිසො නදගෙවි විවරං.
 කතා අජරිතුං සකෙකාති තස්ස දුනබ්බං, ඥෙව වුණිසා නස
 කෙකාති. නවකතරෙ සකෙකාති තස්ස දුනබ්බං, අපිව සංඛික්ක
 මහාපේරස්ස සංගහං කාතුං උට්ඨති, තස්මා තුලෙන ගණනට මයං
 කතා දස්සාණොති, තවපි කසිනජාගරහං යෙව ගණනාව දුනබ්බං.
 *දෙනෙතන පන තිසු විවරෙසු යං ජිණ්ණං ගොති, තං නදජාය
 දුනබ්බං, පකතියා දුට්ඨ විවරස්ස දුට්ඨජායෙව දුනබ්බං, සවෙපි
 ස්ස ඵකපට්ඨවිවරං සතං ගොති කසිනසාවකා ව පෙලවා සාරුප්ප
 ජාය දුට්ඨපගොනකමෙව දුනබ්බං, අහං අලභනෙතා ඵකපට්ඨං
 පාරුපාමිති වදනතස්සාපි දුට්ඨං දුතුං වට්ඨති, යො පන ලොභප
 කතිකො ගොති තස්ස නදුනබ්බං, තෙනාපි කසිනං අජරිතා
 පච්ඡාසිසිඤ්ඤතා වෙ විවරාති කරිස්සාමිති න ගණනබ්බං. ගො
 නාති කසිනජාගරකෙන භික්ඛුතා; නදගෙවොති තස්මිං යෙව දිව
 සෙ, පඤ්ච වා අතිරෙකාති වා ජිජ්ඣොති යථා පඤ්ච බණ්ඩකා
 දිනං සඛිකාපි ආදිනං තිණ්ණං විවරානං අඤ්ඤතරපගොනකාති
 මහාචණ්ඩලඅසිසිඤ්ඤාදිවසෙන පඤ්ච බණ්ඩාති වා අතිරෙකාති
 වා සත්තාදිබණ්ඩාති ගොනති ඵං ජිජ්ඣොති, තස්මිං ව කසිනවිව
 රෙ කරියමානෙ අහං පේරෙති වා ඤාසුසුතොති වා ඵකෙතාපි
 අතාතුං නලඤ්ඤාති, අතාදරියෙන අකරොනතස්ස දුක්ඛං, තස්මා
 සබ්බෙගෙව ඤාතිපතිතා ඛොවනජෙදන සිබ්බතරජනාති නිට්ඨ
 පෙනබ්බාති, තෙනාහ “සෙස භික්ඛුහිපි තස්ස සහායෙති හවිත
 බ්බ”නති. කතං චිමරමෙවොති † නිසිතපරිකමමෙව කසිනදුස්සං,
 සබ්බනතිමෙන පරිච්ඡේදෙන අනතරවාසකොපි ජිජ්ඣොති කාත
 බ්බො, අඤ්ඤථා අජාරවිපතනිතො, යථාහ “කථංඤ්ච භික්ඛවෙ
 අනජානං ගොති කසිනං න උලලිඛිතමතෙනන අජානං ගොති
 කසිනං—පෙ--න අඤ්ඤත්ථ පඤ්චකෙන වා අතිරෙක පඤ්චකෙන
 වා නතදගෙව සඤ්ජෙනතතාති තෙනෙවොහ “අව්ජනාසිබ්බිතං
 පන න වට්ඨති”ති. ගොන භික්ඛුතාති අජාරකෙන භික්ඛුතා; අ
 ඤාදිනබ්බනති අජරණං කාතබ්බං; තඤ්ච ඛො තථා වචිගෙදක
 රණ මෙවොති දුට්ඨබ්බං, යථාහ “සවෙ සඛිකාපියා කසිනං අජරිතු
 කාමො ගොති පොරාණිකා සඛිකාපි පවුට්ඨපරිතබ්බො, නවා සඛිකාපි
 අට්ඨොතිතබ්බො, ඉමාය සඛිකාපියා කසිනං අජරාමිති වාචා භිජ්ඣත
 බ්බො”ති විජාරො, හනෙන ආවුසොතිව අනුමොදට අනුමොදාතිති
 ව වචනගෙදං සත්තාය පඨග්ගඤ්චොති ආදි වුත්තං, ඵං අජාර

*“ගණනාව වෙදිනබ්බං” කතම. †“කතමෙවො”ති කතමි.

කෙත පටිපජ්ජිතබ්බවිධිං දසෙස්සන්තා ඉද්දති අනුමොදනෙති පටිපජ්ජිතබ්බවිධිං දසෙස්සන්තා භගවතී ආදී වුත්තා, “අනුමොදමා”ති අත්තනාම අත්තති ගාරව වසෙන වුත්තං, කිඤ්චාපි එවං වුත්තං, තථාපි එකභක්ත අනුමොදමාති වත්තුං නවට්ඨති අනුමොදමිවෙව වබ්බන්ති වදන්ති විමෙසෙනා ගහෙනබ්බං, ඉද්දති කසිත්තාතිසංසෙ දසෙස්සන්තා භුමිං විවාරයනෙතා පුට්ඨමය්සං. වුත්තස්සුපිති ආදිමාහ. තත් භගවතෙමාති අත්තාරක අනුමොදකානං යෙව; වුත්තං හෙතං පටිමාසර ‘විත්තං පුග්ගලානං අත්තං භොති කසිතං අත්තාරකස්ස ව අනුමොදකස්ස වා”ති භොති අත්තාරක අනුමොදකා, “භගො පඨායා”ති අත්තාරක අනුමොදකතො පට්ඨාය; ආව කසිතස්සුකාරාති න කෙවලං විවරමාසෙත්ථව අථ ඛො අට්ඨන්තං මාතිකානං අඤ්ඤාතරත වා අත්තාරකාතරත වා යාව කසිතස්සුකාරා පඤ්ඤාතිසංසෙ ලභන්ති, උඛපෙ පන න ලභන්තිති අත්තො. ඉද්දති තෙ පඤ්ඤාතිසංසෙ සරුපතො දසෙස්සන්තා අත්තමන්තවාගෙති ආදිමාහ, තත් අත්තමන්තවාගෙ තාම පංචන්තං භොජනානං අඤ්ඤාතරත නිමන්තිතස්ස සන්තං භික්ඛුං අත්තපුට්ඨා කුලෙස්ස වාරිත්තාපජ්ජනං, අසමාදාන වාජරානාම තාමෙතාධිසිතස්ස විවරස්ස අසමාදාය වරණං, තාමෙතාධිසිතානං තිණ්ණං විවරානං අඤ්ඤාතර විවරං යත් කත්ථි නිකඛිපිතා අඤ්ඤත් අරුණුට්ඨාපනන්ති අත්තො. විවරපිප්පවාසොති වුත්තං භොති, සාවද්දත්ථිවරන්ති යාවතා විවරත අත්තො භොති තාවතකං අනධිසිතං අවිකප්පිතං විවරධාරණං, දසාගමතික්කමිත්වා විවරස්ස ධානන්ති අත්තො, ගණස්ස භොජනං ගණභොජනං, ගණස්ස වෙත්ථ වත්තාරො වා තතුත්තරි වා භික්ඛු, තෙසං විඤ්ඤාතරිත්තවා නිමන්තනතො වා ලබස්ස ඔදනාදීනං පංචන්තං අඤ්ඤාතරභොජනස්ස සහගණන්ති අත්තො, භො ව ගත්ථ විවරප්පාදෙති තත් කසිතත්තව්විමාම තකවිවරං වා භොතු සඛස්ස උද්දස්ස දිත්තං වා සංඝිකං විවරං උපපජ්ජති තං තෙසං භවිස්සතිති අත්තො. තෙතාහ “තස්මිං ආවාසෙ සඛස්ස උප්පන්න විවරඤ්ඤා”ති යමපන තත් සඛස්ස උප්පන්නං පත්තාදි වා අඤ්ඤාතරණං වා සංඛෙසං පාපුණ්ති, යමපන තත්ථාපාදෙන තණ්හිදිතා වත්ථ. වෙතාපිතං අත්තකසිතා තමෙව තාති වත්තාති පාපුණ්ති වත්තති පනතණ්ඩුලාදිස්ස වෙතාපිතෙස්ස සංඛෙසං තාති පාපුණ්තිති ගණස්ස වෙද වුත්තං, තමපි වෙතාපිතකාලතො පට්ඨාය විවරප්පාදෙ තහොතිති සුචුත්තන්ති දට්ඨබ්බා, අත්තත්තකසිතා පන ඉමෙස්ස පංචස්ස ආතිසංසෙස්ස විවරමාසෙ අසමාදානවාරං ධාපති. භොතිතිසංසෙස්ස

ලභනති, යදි අසමාදානවාතරාපි ලබ්භෙය්, පාවෙය්සකා භික්ඛු වස්සං වුත්ථා ඔකපුණේණෙති විවරෙති න හගවනතං උපසංකමෙ යද්දං යසම්භං නං නුභති තස්මා විවරමායෙපි විවරං සමාදාය එව හගවනතං උපසංකමිංසු.

එවං කසිනන්දාරං දුස්සංචා ඉද්දති උඤ්ඤාරං දුස්සංචෙනා හං පනෙනං කසිනනති ආදිමාහ, තත්ථ මාභිකාති මාතරො ජනෙනති යොති අන්තං, කසිනුඤ්ඤාරමිති එතා අට්ඨ ජනෙනති, තාසුපකකමනං අනන්තා එතිස්සාති පකකමනනතිතා, එවං සෙසාපි වෙදිතබ්බා, තත්ථ යො භික්ඛු අත්තකසිනො කසිනවිවරමාදාය තස්මිං ආවාසෙ නිරපෙක්කො න පාවෙය්සති පකකමති තස්සෙවං පකකමනො කසිනුඤ්ඤාරො අතිකකනනමනතාය සීමාය හොතිති පකකමනනතිකො කසිනුඤ්ඤාරොති වෙදිතබ්බො, යො පන අති සංඝවිවරං ආදාය පකකමති තස්ස බහිසීමංගතස්ස එවං හොති ඉධෙවිමං විවරං කරිස්සාමි න පුන තං විහාරං ගව්ඡස්සාමිති තස්මිං ආවාසෙ නිරපෙක්කො හුත්වා තං විවරං කාරොති, තස්ස භික්ඛුතො නිට්ඨානනතිතො කසිනුඤ්ඤාරො, යදි පන අතිසංඝ මුලවිවරමාදාය බහිසීමං ගතො නෙවිමං විවරං කරිස්සාමි නවා හං ආවාසං ගව්ඡස්සාමිති සනතිට්ඨාතං කරොති තද්ද සනතිට්ඨා නනතිකො කසිනුඤ්ඤාරො, තදෙව ආතිසංඝවිවරං ලබා තං ආදාය බහිසීමං ගනත්වා ඉධෙවිමං විවරං කරිස්සාමි තගව්ඡස්සාමි ති කරොනතස්ස සචෙ තං විවරං තස්සති විතස්සති බග්ගති නාසනනතිකො කසිනුඤ්ඤාරො හොති, යචෙ පන අතිසංඝ විවරං ලබා තස්මිං විහාරෙ සංපෙක්කොව බහිසීමං ගතො විහාරෙ භික්ඛුති අනතරාඤ්ඤාරං කතනති සුභංති තස්ස සවණනතිකො කසිනුඤ්ඤාරො හොති, ආසාය අවච්ඡෙදා එතිස්සාති ආසා වච්ඡෙදිකා, යො පන යෙන කොතචි තුග්ගං විවරං දස්සාමිති වුත්තො තස්මිං විවරෙ ආසාය විහාරෙ අපෙක්කො පභාය බහිසීමං ගතො, පුන තෙන තසකොමි දුතුනති වුත්තො ආසං ඡන්දෙති, තස්ස ආසාවච්ඡෙදිකො කසිනුඤ්ඤාරො හොති, යො පන වස්සං වුත්ථවිහාරෙනො අඤ්ඤං විහාරං සංපෙක්කොව ගනත්වා ආගව්ඡ නෙනා අනතරාමග්ගෙයව කසිනුඤ්ඤාරං විනිතාමෙති, තස්ස සීමා නිකකමනතිකො කසිනුඤ්ඤාරො, සහ උඤ්ඤාරෙනාති සහ උඤ්ඤාරො, අතිසංඝවිවරං ආදාය සංපෙක්කොව බහිගනත්වා කසිනුඤ්ඤාරං සමභුන්ධතස්ස කසිනුඤ්ඤාරො සහුඤ්ඤාරොති මෙදිතබ්බො, එත ස්මිං පන පකකමනනතිකො කසිනුඤ්ඤාරෙ පඨමං විවර පඤ්ඤොධො ජජ්ජතිති ආදිතා විවරපඤ්ඤාබ්බපච්ඡෙදා දිකස්ස විනිව්ඡාස්ස විත්ථාරෙනො සමනනපාසාදිකාසං වුත්තතො නන්ථ විත්ථාර විති ච්ඡොති ආදිමාහ, අනතරාඤ්ඤාරොතං යෙවමා විත්ථාරවිති ච්ඡ

ත පන සබ්බථා විකප්පනපටිසෙධනන්තරී දුට්ඨබ්බං, තථාහි පුරුණ විවරං පවුඩ්වරිතා නවස්ස අබ්බිතාවචනතො අනා පතති, අබ්බිතාහි විකප්පනති අද්විතවනතො ච නිවිවරස්සපි, විකප්පනාය ඔක්කාසො දිනෙනා, එසකයො ආබ්බන්ති. නිවිවරාදි නංහි අබ්බිතනෙනා ඉමං සංඝාටිං අබ්බිතමිති අදිනා තං තං නාමං චන්ද්‍රා අබ්බිතබ්බං විකප්පනෙනා පන ඉමං සංඝාටි නති අදිනා තස්ස තස්ස විවරස්ස නාමං අග්ගෙනා ඉමං විවරං තුස්සං විකප්පමිති විකප්පනබ්බං, නිවිවරං වා හොතු අඤ්ඤං වා, යදි තං තං නාමං ග්ගෙනා විකප්පති අවිකප්පිතං හොති, අති රෙකවිවරබ්බානෙයෙව තිට්ඨති. **ගණනා පරං විකප්පනානි** වාතුමාසතො පරං ඉමං විවරං විකප්පමිති විකප්පනං, ඉද්දං පරිභුඤ්ඤානං අනුඤ්ඤානං, කෙවි පන තතො පරං විකප්පනා යං ව අග්ගිසංචිතරෙ වස්සානං වාතුමාසං තාව ධ්වපෙත්තං අනුඤ්ඤා තනති වදන්ති. **ගණනා පරංහි** අබ්බිතතො පරං, ඉමාසංකප්පි පන වස්සිකසාටිකකණ්ඩුපටිච්ඡාදිතං තතො පරං විකප්පනා පරි හොගස්ස අනුඤ්ඤාතතො තථා විකප්පිතං අඤ්ඤානාමෙන අබ්බි තිතා පරිභුඤ්ඤාතබ්බන්ති **ගණිතපදෙ** සුචිතතං, අබ්බිතබ්බං **විකප්පනබ්බන්ති** ජාතිතබ්බාති අබ්බිතබ්බං විකප්පනබ්බන්ති එවං අබ්බිතාවිකප්පනා ජාතිතබ්බාති අනෙං. පඤ්ච පරිමාණං අස්සාති පඤ්චකං, මුඛස්ස මුට්ඨිකත්ථස්ස සමෙකං පඤ්චකං = මුට්ඨිපඤ්චකං, එසකයො මුට්ඨිකිකතති එන්ධං. පාරිජනෙන පි සකකා නාහිං පටිච්ඡාදෙනාති අග්ග "විතනෙපි වට්ටති" හි, නතෙවලං අබ්බිතතෙයො ව වට්ටති, අථ බො විතනෙපි වට්ටති පිසදදනෙං දුට්ඨබ්බං. අනිතරකඤ්ඤාති සුගතවිවරප්පමාණමපි තතො අබ්බිතමපි, පවුඩ්වරමිති ධ්වපෙමි; පරිච්චිතමිති වා අනෙං. ඉදං විවරං සංඝාටිං අබ්බිතමිති එවමපි වතනං වට්ටති, **කාස විකාරං කතරානෙනාති** හන්දිනා විවරං පරාමසන්නෙන වාලෙනෙන වා, ඉදං හි අබ්බිතානං යෙන කෙනපි සර්වභය වෙන අප්පසන්නස්ස න වට්ටති. දුට්ඨිකති සමමුච්ඡාරමමුච්චවසෙන දුට්ඨං, වාචා හිද්ධිතබ්බාති වචනං නිව්ච්ඡාරතබ්බං; අනෙතා ග්ගාදිසුහි අනෙතාග්ග උපරිපාසාදෙසු; **සාමන්තවිහාරෙති** යන්ති තදගෙව ගන්තා නිවතෙනතුං සකකා එවරුපෙ සමප විහාරෙ. ඉද්දං දෙසනාසිසමතනං, තස්මා දුරෙ සිතමපි අබ්බිතා තබ්බන්ති වදන්ති. **ආපිනානං සලලකකතාති** ඉමිනා විවර සලලකකණං චිතතං, තති ආපිනානමතතසලලකකණෙන කිඤ්චපයොජනං අති, අබ්බිතතා ආපිනමතතහිති පච්ඡාරණ මුඛපුඤ්ඤාතවොලපරිකාරවොලවසෙන අබ්බිතතිතා ආපිනව නෙහි; අබ්බිතතො පුබ්බි සංඝාටි අදි වොහාරස්ස අභාවතො,

ඉමං පච්චුඛරාමිති පච්චජරණාදිතං විසුං පච්චුඛරණවිධි.
 දසොසාති, පච්චජරණාදිතාමෙත පන අබ්බිඨාතබ්බිතතා ඉමං
 පච්චජරණං පච්චුඛරාමිති ආදිතා චුතෙනපි තෙවත්ති දෙසො.
 සුත අබ්බිඨාතබ්බිතානි සංඝාරි ආදිතාමෙත අබ්බිඨාතබ්බිතා,
 පරික්ඛාරවොලකස්ස¹ පන පරික්ඛාරවොලවසෙත අබ්බිඨිතා
 ධර්මතව්වෙතිපි සංඝාරිආදිවති කතෙ පච්චුඛරිතා සුත අබ්බිඨා
 තබ්බිතනි නත්ති, ප්‍රභෙති කතාබ්බිතතමෙව අබ්බිඨාතං, අබ්බි
 තෙන පන තෙනසංඛිං මහනනමහනනතරමෙව*දුතියං පටං වා
 බණ්ඩං වා සංඝිබ්බිතනත අබ්බිඨාතබ්බිතං, සමෙ වා චුද්දකෙ වා
 අබ්බිඨාතබ්බිතං නත්ති, සුඛපටිභොගස්සානි විප්පවාසදෙසා
 භාවතො යත්ති කත්ති ධර්මපච්චා ධර්මපවණාදිතා කිවෙවත
 අසුඤ්ඤා අරුණං උඨ්ඨිතපච්චා ආගනතා නිසංඝරතං විතාප පරි
 භුඤ්ඤාං සකකුතෙය්‍යතාය සුඛපරිභොගත්ති; පටික්ඛාරවොලං
 අබ්බිඨාතානි පරික්ඛාරවොලං කත්ති අබ්බිඨාතා; අනනිකතස්ස
 මාණාති දීඝතො ජ විදුත්තියො සුගත විදුත්තියා නිරියං අසි
 තෙය්‍යාති චුතතප්පමාණතො අනනිකප්පමාණා, පච්චුඛරිතා
 විකප්පමාණාති වසිකසාරිකභාවතො අපනෙත්ති විකප්ප
 තබ්බිතා; ගෙමනනස්ස පඨමදිවසතො පඨාය අනෙතාදසාගෙ වසික
 සාරිකා වසිකසාරිකභාවතො අපනෙත්ති ඉමං විවරං තුස්සං
 විකප්පමිති ආදිතා නසෙත විකප්පතබ්බිතා චුතතං ගොති,
 අසුඤ්ඤාති වසිකසාරිකා වසානමාසාතිකතමතාපි කණ්ඩු
 පටිවත්තීදි ආබාධචුපසමෙතාපි අබ්බිඨාතං විජගතිති වකිව්වා
 තතො වසානමාසතො පරං අසති අබ්බිඨාතෙ කිං පච්චුඛ,
 රෙය්‍යාති පච්චුඛාරෙත්තිති වචනමෙව නොපපාජ්ජය්‍ය, කෙපි
 පන යථා කසිතමාසඛනනතරෙ උප්පන්නවිවරං කසිතමාසාතිකත
 මෙන නිසංගතියං ගොති, එවමයං වසිකසාරිකාපි වසාන
 මාසාතිකතමෙන නිසංගතියං ගොති, තස්මා කතතික පුණ්ණමදි
 වසෙ පච්චුඛරිතා තතො පරං ගෙමනනස්ස පඨමදිවසෙ විකප්ප
 තබ්බිතනි එවමත්තො ගගෙතබ්බිතා, පච්චුඛරිතා තතො පරං
 විකප්පතබ්බිතා පදයොජ්ජා වෙදිතබ්බිතාති වදන්ති. තං න
 සුතනං, කසිතමාසෙ උප්පන්නං හි විවරං අතිරෙක විවරස්තෙ
 සීතතො අවසානදිවසෙ අනබ්බිතං කසිතමාසාතිකතමෙ
 නිසංගතියං ගොති. අයං පන වසිකසාරිකා අබ්බිඨිතා ධර්ම
 තතො නතෙන සදිසාති වසානමාසාතිකතමෙ කථං නිසංගතියං
 ගොති? අනබ්බිතං අවිකප්පිතමෙව හි තං කාලාතිකතමෙ
 නිසංගතියං ගොති තස්මා ගෙමනෙනපි වසිකසාරිකා දසාගපරි
 භාරං ලභති, එවං කණ්ඩු පටිවත්තීදිපි අබ්බිඨාතවිජගතතො පරං

* මහනනතරමෙවව්වරමම.

දසාහපරිහාරං ලභති, දසාහං පන අතිකක්ෂිත්‍වං විකප්පෙතබ්බං, තභානන්ධාය අනුඤ්ඤාතතතා, චණ්ණසෙදමභතරතනාපි චෙසා චට්ඨනීති වුතතං, මෙ පහ නචට්ඨනීති විතතං අධිඝානා භාවතො වුතතං, සචෙ වසානෙන අපරා වසානසාරිකා උප්පන්නා හොති, පුරිමවසානසාරිකං පච්චුඛරිත්‍වං විකප්පෙතච අධිඝා තබ්බං වදන්ති. පමාණසුත්තනති දීඝතො සුගතවිදජ්ජියා චෙවිදජ්ජියා විජාරතො දියංසං, දසා විදජ්ජිති ඉමිතා පමා ණෙන යුත්තං; පමාණිකාති සුගතවිදජ්ජියා දීඝතො චතස්සො විදජ්ජියා, තිජ්ජං මෙ විදජ්ජියොති එවං වුතතපමාණසුත්තා, පච්චුඛරිත්‍වං විකප්පෙතබ්බංති එත්ථ යං චතතබ්බං තං හෙය්‍යා වුතතමෙව, යසමා භික්ඛුකං තිච්චරෙ පරිපුණ්ණෙන අත්ථෙ ව සති පරිසායාවකාදිති “අනුජ්ජනාමි භික්ඛවෙ පරික්ඛාරවොල”නති බ්‍රුතං පත්තන්තිකපරිසායාවකාදිතං සංගහවසෙන පරික්ඛාර වොලාධිඝාන චක්ඛුඤ්ඤාතං, තාසමා පරික්ඛාරවොලෙ ගණ්ඨා නාස්මිති ආදි වුතතං.

භගවතා හි යං යං භික්ඛු ලභන්ති තං තං ඉමිතාධිඝානෙන අධිඝානිත්‍වං පුන යෙන යෙන පරිසායාවකාදිතා අත්ථො හොති තං තං කත්වා ගණනන්ත්‍රති අනුක්ෂමපාය අනුඤ්ඤාතං, තෙනෙවාහ එමිකාපිති ආදි, ආදිසද්දෙන එතාති විචරාති පරික්ඛාරවොලාති අධිඝාමිති අසච්ඡෙයා අධිඝානං සංගණ්ඨාති. සෙනාසනපරික්ඛාර රත්ථාය දිනනපච්චස්ථරණොවාති ඉමිතා අත්තතො සන්තකං පටිකක්ඛපති, කෙපි පන නිවාසෙත්‍වං අපාරාමිපිත්‍වං ච කෙචලං මඤ්චපිඨෙසුයෙව අත්ථරිත්‍වං පරිභුඤ්ජයමානං පච්චස්ථරණං අත්තතො සන්තකමපි අතධිසිතං චට්ඨනීති වදන්ති, තං අයුත්තං, “සෙනාසනපරික්ඛාරත්ථාය දිනන”නති පච්චස්ථරණවිසෙසිකතතා හිසිබ්බොගණපාචාරකොජ්ජානමපි සෙනාසනපරික්ඛාරතො යෙව අධිඝානකිච්චං නත්ති චෙදිතබ්බං. අධිට්ඨිතඤ්ච පතෙන චිචරං පරිභුඤ්ජතො කථං අධිඝානං විජ්ඣතිති ආහ සබ්බඤ්ච පතෙනානති ආදි, තත්ථ අච්ඡිද්ධිං ගහණෙනාති වොරදිති අච්ඡිද්ධිං ගහණෙන; ශිනාසාවත්තනෙනාති ගිහිභාවාය ආවත්තනෙන; විඤමෙනාති අත්ථො, සීලවත්තොච හුත්වා ගිහි භවිස්සාමිති තෙතවත්තිවාසනෙනාති වුතතං හොති. අනර්ම චත්ථං අජ්ඣාපන්නස්ස සෙතචත්තිවාසො වා කාසාය චජනංවා හිතායාවත්තනන්ති කෙපි, හිතායාවත්තනෙනාති ඉමිතා භික්ඛු ඤියා එව අධිඝානවිජ්ඣනං ගතිතං හොති, සාගි යදා විඤමති තදා අස්සමණී හොති භික්ඛු පන විඤමනෙත්‍වං යාච සික්ඛං. ත පච්චක්ඛාති තාච භික්ඛුයෙවාති අධිඝානං නවිජ්ඣතිති අපරෙ. සික්ඛාපච්චක්ඛානෙනාති ලිඛෙග සිතස්සෙව සික්ඛාය පච්චක්ඛා

තෙන; යො හිනවු ලිඛෙග සීතොව සිකබං පව්වකබාති තය්‍ය කාය
ලගගමි විවරං අධිසානං විජහනීති, කාලකිඨිසොභාති මරණෙන;
ලිඛිතපටිවග්ගනනනාති පුරිසලිඛගය්‍ය ඉඤ්චිලිඛගය්‍ය වා සරිවත්ත
තෙන; පුරිසගය්‍ය ඉඤ්චිලිඛ පාතුභාචෙත ඉඤ්චිතා වා පුරිසලිඛ
පාතුභාචෙතාති වුත්තං ගොති, කණ්ණිකාලිනවපිසිසාමාණ
නාති ගෙහිමපරිවෙජ්දං දය්‍යෙති ධරණොති අඛන්තරතො;
යො පන දුබ්බලසානෙ පඨමං අග්ගලං දඬා පච්ඡා දුබ්බලසානං
ඡිඤ්චා අපනෙති අධිසානං නතිජ්ජති, මණ්ඩලපරිවත්තනෙපි
එසෙවනායො; දුපට්ඨය්‍ය පන එකසමිං පටිලෙ ඡිඤ්චා වා ජන
ගලිතෙ වා අධිසානං න තිජ්ජති බුද්ධකම්මවරං මහන්තං කරෙති
මහන්තං වා බුද්ධකං කරොති අධිසානං නතිජ්ජති උභො
කොට්ඨො මජ්ඣෙක කරොතො සචෙ පන පඨමං ඡිඤ්චා පච්ඡා
සචෙති අධිසානං තිජ්ජති අථ සචෙතා ඡිඤ්චා නතිජ්ජති, රජ
කෙහි ධොවාපෙතා සෙනං කරෙත්තය්‍යාපි අධිසානං අධිසාන
චෙව, වය්‍යානමාසාතිකකමනාපිති එත්ථ පිසද්දෙ සමපිණ්ඩ
නත්ථො, තෙන න කෙට්ඨං පුබ්බෙ වුත්තෙන දුතාදිතා අභවිඛෙ
තෙව කාරණෙන වය්‍යකසාපික අධිසානං විජහනී, අථ ඛො
වය්‍යානමාසාතිකකමනාපිති එවමෙත්ථ අත්ථො දඬවබ්බා; එස
න යො ආබාධවුපසමනාපිති එත්ථාපි, විකප්පන සිත්තාපදෙති
පාටිත්තියෙසු සුරාපානවග්ගය්‍ය* නවමසිකබාපදෙ; නං අනික්කා
මසතොති එත්ථ නන්ති විවරං කාලං වා පරාමසතිති ආහ “තං
යථා වුත්තත්තති පමාණ”න්ති ආදි, අය්‍යාති හිනවුය්‍ය, නය්‍ය යො
අරුණොති තය්‍ය විවරාප්පාදදිවසය්‍ය යො අතික්කතො
අරුණො; විවරාප්පාදදිවසෙන සමිංති විවරාප්පාදදිවසය්‍ය අරු
ණෙන සමිං; දිව්‍යසද්දෙන චෙත්ථ තං දිව්‍යනිසසිතො අරුණො
වුත්තො, ඉද්දති යය්‍ය ව නිස්සජ්ජතබ්බං යථා ව නිස්සජ්ජතබ්බං,
තං දය්‍යෙත්ථං නං ගහගාමාති ආදි වුත්තං, නත්තාසං නිස්සජ්ජන
නසොති තය්‍යමිං නිස්සජ්ජනෙ අයං චිති; අඤ්ඤාපාටිති භාසන්ත
රෙනාපි යාය කායපි භාසායපිති අත්ථො, පටිච්චලෙනාති වත්තුං
ගමත්ථෙන; ආසනිං සංවරෙණාසිති උපරි සංවරමාපරෙජ්ජයාසි;
සංවුත්තකායවිචාරො භවෙය්‍යාසිති අත්ථො, ඉමාතිව සය්‍යසිති
ආදිති යථාක්කමං පටිග්ගාහකදසකෙහි වත්තබ්බවචනාති. තථාති
සය්‍යසිති පටිග්ගාහකෙන වත්තබ්බවචනං, ආම සය්‍යාමිති තද
නුද්දෙසකෙන වත්තබ්බවචනං, ආසනිං සංවරෙණාසිති තදනු
පටිග්ගාහකෙන වත්තබ්බවචනං, සාධු සුච්ඡි සංවරෙණාමිති තද
නුද්දෙසකෙන වත්තබ්බවචනං, ඉමිනාච අත්තනො ආයතිං

* “සපාණකවග්ගය්‍ය” මරවම.

සංවරෙ පතිසිත භාවං දසෙය්හි. මිසු පන සමබ්‍රලාසුහි මිසු වා සමබ්‍රලාසු වා ආපනතීසු පුරිමතයෙනෙව වචනභෙදෙ කාතබ්බො, ඤාතතියං ආපනතීං සංවරති විවරතීති එත්ථ වෙ ආපනතියොති වා සමබ්‍රලා ආපනතියොති. වා වචනභෙදෙ කාතබ්බො, මිසු බහුසු වා වචනභෙදෙ කාතබ්බොති සංඝො ඉමාති විවරාතීති වස්ථුවසෙන වචනභෙදෙ කාතබ්බො.

එවං සබ්බස්ස නිස්සර්ජනවිධිං දසෙය්හි ගණස්ස නිස්සර්ජන විධිං දසෙය්හි ගණස්ස පන නිස්සර්ජනෙනානාති ආදිමාහ, තත්ථ සෙසං පුරිමසදිසමෙවාති නිස්සර්ජනාපනති පටිග්ගගණනියස්ස ඵ විවරදුතෙසු ආයස්සවනතානන්ති ආදිනා වුත්තවචනභෙදං මිනා අවසෙසං සංඝස්ස නිස්සර්ජනාදිසු වුත්තසදිසමෙවාති අනේවා, ඉද්දති පුග්ගලස්ස නිස්සර්ජනවිධිං දසෙය්හි පුග්ගලස්ස පනාති ආදි වුත්තං, තත්ථ මිසු නිසු වා ති මිසු නිසු වා ආපනතීසු වෙව දුතබ්බවිවරසුච්ඡා; යථා ව ගණස්ස නිස්සර්ජනෙ එවං මිනාං නිස්සර්ජනෙපි පාලි වෙදිතබ්බො, යදිහි විසෙසො හවෙය්හ යථෙව “අනුජානාමි හික්ඛවෙ තිණ්ණං පාරිසුඛිඋපොසථං කාතුං, එවඤ්ච පන හික්ඛවෙ කාතබ්බො බ්‍යතෙනන හික්ඛනා පටිබලෙන හික්ඛ ඤාපෙතබ්බො”ති ආදිනා නයෙන තිණ්ණං පාරිසුඛිඋපොසථං කාතුං, “අනුජානාමි හික්ඛවෙ මිනං පාරිසුඛිඋපොසථං කාතුං” එවඤ්ච පන හික්ඛවෙ කාතබ්බො, ථෙරෙන හික්ඛනා එකංසං උත්තරාසංග”න්ති ආදිනා නයෙන විසුං යෙව මිනාං පාරිසුඛිඋපොසථො වුත්තො, එවං ඉධාපි මිසුං පාලිං වදෙය්හ, යස්මා පන නත්ති තස්මා අවන්තාවගතොති ගණස්ස වුත්තා පාලියෙ වෙත්ථ පාලි, ආපනතිපටිග්ගගණෙන පන අයං විසෙසො යථා ගණස්ස නිස්සර්ජනීයා ආපනතියා දෙසියමානාය ආපනතිපටිග්ගාහකො හික්ඛ ඤාතතියං ඵපෙති, එවං අභිපෙත්වා මිසු අඤ්ඤාතරෙන යථා එකපුග්ගලො පටිග්ගගණාති එවං ආපනති පටිග්ගගණෙන බ්බො, මිනං හි ඤාතතීථපනං නාම නත්ති, යදි සියා මිනාං පාරිසුඛිඋපොසථං විසුං න වදෙය්හ, නිස්සඵවිවරදුතෙපි යථා ඉමං මිවරං ආයස්සම තො දමිති එකො වදති එවං ඉමං මයං මිවරං ආයස්සමතො දෙමාති වත්තුං වට්ටති, ඉතො ගරුකත්තරානිහි ඤාතතීදුතිය කමුතාති අපලොකෙත්වා කාතබ්බොතිති වුත්තාති, අපි තෙසං එතං අනුලොමං තෙතෙවාහ මිනාං පනාති ආදි, නිස්සඵවිවරං පන දුතබ්බමෙව, අද්දතුං න උබ්බති විනායකමමන්තමෙව හෙතං, තතං තෙන සංඝස්ස වා ගණස්ස වා පුග්ගලස්ස වා දින්නමෙව ගොති, තෙතාහ නිස්සඵවස්සුන්ති ආදි, අනිස්සර්ජනීයා පටිගුඤ්ජනාස්ස දුක්ඛාපනති සක්ඛිං නිවත්ථං වා සක්ඛිං පාරුතං වා කායතො අමොවෙත්වා දිවසමපි වරති එකමෙව දුක්ඛං, මො

ඔව්හු කීවාහෙති වා පාරාලවති වා පසොගෙ පරොන්ග දුකකව,
 දුනතිවන් වා දුපාරාලතං වා සණ්ඨපෙනසං අනාපනති,
 අසුසං තං පරිභුඤ්ජනොපි අනාපනති, අසුසං තං පරි
 ලභිතො පරිභුඤ්ජනීති ආදිවචනං වෙත්ථ සංඛතං, දසාහං අන
 තිකකන්නපි අතිකකන්නසංකදිගො වෙව වෙමතිකසංච
 දුකකචනති එතොපි පරිභුඤ්ජනසංචිති ආනෙනා සමඛති
 තබ්බං, අතිකකන්න අතිකකන්නසංකදිගොපිති දසාහං
 අතිකකන්නවිවරෙ තිකකන්නං ඉදන්ති එවං සංකදිගො,
 දසාහෙ වා අතිකකන්න අතිකකන්නො දසාහොති එවං සංකදි
 ගො, ඉදන්ති “අනට්ඨිතං අට්ඨිතසංකදිගො නිසංගතිගන්ති
 ආදි ආපනති වාරං සංගණිතො දසොහොනො නාමාති ආදිගො,
 නාමාති යථා දසාහං අතිකකන්න සංකදිගෙදෙ තිකපාටිතියං,
 තථා අනට්ඨිතාදිසු සත්තසු විකපෙපසු අට්ඨිතා, සංකදිගෙද
 ගොති අනෙතො. තත්ථ අට්ඨිතසංකදිගො විසංගතිගන්ති
 කසංචි අදිගෙන අපරිවචනෙන දින්නං පරිවචනං මයාති එවං
 සංකදිගො; අනෙතො නමසංකදිගොති අනතනො විවරෙන
 සන්ධිං බහුති අසංකදිගං විවරාති එකතො සපිතාති, තාති වෙ
 වොරා හරන්ති, තත්තෙස අනතනො විවරෙ අනෙතො නට්ඨසංකදි
 ගොති; තසං නමසංකදිගො, එසන්තො අවිතඤ්චිසුපි, අපි
 පුතෙතති එත්ථ පන ගඛං හිංදිතො පසංගාමාරවසෙත අපි
 පුතෙතති වෙදිතබ්බං, විසංගතිගන්ති අසංකදිගං දින්නං, කප්ථපන
 දින්නං හොති කප්ථං ගතිතං? ඉදං තුය්හං දෙමි දදමි දජ්ජාමි
 ඔනොජෙමි පරිවචජාමි නිසංජ්ජාමිති වා වදන්ති ඉන්තනාමසං
 දෙමි—ජෙ—නිසංජ්ජාමිති වා වදන්ති, සමමුඛාපි පරමමුඛාපි දින්නං
 යෙව හොති, තුය්හං ගණකාහිති වුතෙත මය්හං ගණකාමිති වදන්ති,
 සුදින්නං සුගතිතඤ්ච, තච සන්තකං කරොති තච සන්තකං
 හොතු තච සන්තකං හොතිති කෙමවුන්නතන මසං කරොමි මම
 සන්තකං හොතු මම සන්තකං කරිසාමිති වදන්ති, දුදින්නං දුගති
 තඤ්ච, නෙවදතුං ජාතාති න ඉතරො ගතො, යෙව පන තච
 සන්තකං කරොතිති වුතෙත සාධු හතෙත මය්හං ගණකාමිති
 ගණකාති සුගතිතඤ්ච, සෙව පන එකො ගණකාහිති වදන්ති
 ඉතරො න ගණකාමිති වදන්ති පුන සො දින්නං මයා තුය්හං ගණකා
 හිති වදන්ති, ඉතරොපි න මය්හං ඉමිතො අනෙතො වදන්ති, තොතො
 පුරිමොපි මයා දින්නතති දසාහං අතිකකන්නෙමති පච්ඡමොපි මයා
 පටිකඤ්චනතති, කසංච පනති න කසංච, යසං පන රාලවති තෙන
 අට්ඨිතො පරිභුජිතබ්බං, යො පන අට්ඨිතො වෙමතිකො තෙන
 කිං කාතබ්බං? වෙමතිකො වා ආරොවෙතො සෙව අනට්ඨිතං

හවිසාහි එවිං. මෙ කපපියං. හොනිති වචා. වුත්තනගෙනෙව
තිසාප්පකබ්බං, නහි එවිං. ජානාපෙත්වා විනයකමමං. කරොන්නසා
මුඛාචාදො. හොති. සමාව ඉදං. එවං. ඉතො පරානිපිති යථං,
ඉදං අතිරෙක විවරධාරණසික්කාපදං. ආචාර විපතති එවං. ඉතො
පරානිපි සික්කාපදානි ආචාරවිපතතියෙවාහි. අනො. තෙනාහ
උභතො පානිමොකෙකසුති ආදි, ආජිවිපිපතනිපවමසා පන
ධිපෙත්වා දුඛතාසිතං. ඡ ආපනනික්කකාං පඤ්ඤානාති ආජිව
හෙතු ආජිවකාරණං පාපිවෙජ්. ඉවජ්ජකතො අසන්නං අභුතං
උත්තරිමනුසාධමමං. උලුපති ආපතති පාරාජිකස්ස, ආජිවහෙතු
ආජිවකාරණං සඤ්චරිතතං සමාපජ්ජති ආපතති සංඝාදිසෙසස්ස,
ආජිවහෙතු ආජිවකාරණං යො තෙ විහාරෙ වගගි සො හික්කු
අරහාති හණති පටිවිජ්ජනනස්ස ආපතති ඵුලලවගස්ස, ආජිව
හෙතු ආජිවකාරණං හික්කු පණ්ණිතභොජනානි අගිලානො අත්ත
නො අන්ධං විඤ්ඤපෙත්වා භුඤ්ජති ආපතති පාවිතනිගස්ස, ආජිව
හෙතු ආජිවකාරණං හික්කුණි පණ්ණිතභොජනානි අගිලානො
අත්තනො අන්ධං විඤ්ඤපෙත්වා භුඤ්ජති ආපතති පාටිදෙසති
ගස්ස, ආජිවහෙතු ආජිවකාරණං හික්කු සුපං වා ඔදනං වා අගි
ලානො අත්තනො අන්ධං විඤ්ඤපෙත්වා භුඤ්ජති ආපතති දුක්ක
වසාහි එවං. පාරාජිකාදි වසෙත ධිපෙත්වා දුඛතාසිතං. ආජිව
විපතනිපවමසා ඡ ආපනනික්කකාං පඤ්ඤානාති, දිගිවිපතනිපවමසා
පාවිතනික්කකාං පවමසන මෙ ආපනනික්කකාං පඤ්ඤානාති
සමනුසාසනාය පාපිකාය දිසියා අපටිතිස්සජ්ජනෙ ඤ්ඤානියා
දුක්කවං, කමමවාචාය පරියොසානෙ පාවිතනියතති එවං. දිසී
විපතනිපවමසා පාවිතනියදුක්කවමසෙන මෙ ආපනනික්කකාං
පඤ්ඤානාති. එසමාති විපතනිකමාසු; ගණනුපගාති දිවස
ගණනං උපගතභාවො; අඤ්ඤාති ඉමං විවරං. ඉන්ද්‍රිකාමස්ස
දෙමාති පරහතෙව දිනනමපි න තාව තං ගණනුපගං—යාව න
හත්ථං. ගවජ්ජති එමමකකිකිකෙ වුත්තතතා, යාව ආහරිත්වා වා
නදිනනං තුමහාකං හනෙන විවරං. උප්පන්නතති පතිණිත්වා වා
අනාරොපිතං තාව දිවසගණනං න උපෙති, අනධිසිතං වට්ටති,
යද පන ආනෙත්වා දිනනං හොති උප්පන්නං වාහි සුතං තතො
පට්ඨාය ගණනුපගං හොති අනෙතා දසානෙ අධිසානබ්බං, කසීන
සඤ්ඤිතං සමුදානමස්සාති කසීනසමුදානං, තතිස්සට්ඨසමුදාන
වගෙත විසමුදානනති අනො. කායවාහි කත්තබ්බ අධිසාන
විකප්පනානං අකරණෙන කායවාචතො, විතෙන පන සති කාය
වාචාවිත්තතො ව සමුදානිති වුත්තං හොති. අනධිසානවිකප්පනා
වසෙන ආපජ්ජනතො අකිරියා, අජානනොපි ආපජ්ජති නො
සඤ්ඤා විමොක්ඛං, කායවාරෙව වචිවාරෙව කත්තබ්බාකරණතො
කායකමමං වචිකමමං.

තිස්සගතිසෙස පඨමං.

භික්ෂුනානි භික්ෂුණ්ණානි අන්තො, සාමිඅන්තොවෙතං කරණ
 වචනං, තෙනාහ පුජිමසික්කාපථෙද වසානි ආදි, අථ කසමා කර
 ණවසෙතෙව කරණවචනස්ස අන්තං අනගෙතො සාමිවසෙන
 අන්තො වෙදිකබෙබ්බානි ආහ “කරණවසෙන හි”ති ආදි, භික්ෂු කාර
 ණන්තො නිපාතො; ජිහ්වපලිකොධොති ජිහ්වවිවරවාසපලිකො
 ධො; එකාව රතනි එකරතනං, සමාසනනනස්ස අතනං, තිණ්ණං
 විවරනං සමාහාරෙති නිවිවරං, තෙන නිවිවරෙන; නිති විවරෙ
 හිති. අන්තො; එතෙන විප්පවුන්තොපිති නිවිවරෙන විප්පවුන්තො
 නාම හොති, පටිසිඛපරියාපනෙන විප්පවුන්තො, අවයවෙපි
 වා සමුදයවොහාරතො, තෙනාහ නිවිවරාධිස්ථානනසෙතොති
 ආදි, ඉද්දනි විප්පවාසලකඛණවචනාපකන්තං ගාමො එකුපමාගේ
 ති ආදිමාග, තත්ථ නිවෙසනනති උද්දෙසිතාදිතං වසෙන අකතා
 ය පටිස්සයවිකානියා අබිවචනං, උද්දෙසිතොති යාතාදිතං
 හණ්ඩානං සාලා ගො උද්දෙසිතොතිපි වුවති. අවෙධානි පටිඤ්ඤාදි
 පටිබාහනන්තං ඉට්ඨිකානි කතො බහලභිතනිකො වතුපඤ්ඤා භූමි
 කො පතිස්සය විසෙසො, අවොති බහලභිතනිගෙනං, යස්ස
 ගොපාණසියො අනගෙතො ඉට්ඨිකානි එව ඡදනං හොතිති අපරෙ
 අවොකාරෙන කරියතීතිපි වදන්ති, මාලොති එකකුපසංගතිතො
 වතුරස්සර පාසාදො එකකුපිසංගතිතො වා අනෙකසකාණවනනා
 පතිස්සය විසෙසො, මාලොති වට්ටාකාරෙන කතසෙනාසනනති
 අපරෙ, පාසාදොති දිස්සපාසාදො; අසිසයොනාදිගෙදො අසිසමාල
 හමමිසවජ්ජිතො සබ්බො වා පාසාදො, හමමිසනති මුණ්ඩවජ්ජනං;
 වණ්ඨිසබ්බනසුතනනති අපරෙ, නාමානි ඵලභිඋදකභවසෙන
 විබා නාවා; සෙත්තොති ජබ්බසන්තො සකටසන්තො වා; බස්සකාර
 ණනති බලං වුවති. ආග්ගමානි පුප්පාගමො ඵලාරමො වා,
 විහාරෙති සපරිකම්බෙනා වා අපරිකම්බෙනා වා සකලො ආවා
 සො; ගෙහමපිති කෙටි, නිවෙසනාදිති වෙත්ත ගාමතො බති නිවි
 ඪානි ගතිතානි, අනෙතානාමෙ සිතානං පත ගාමනගණනව
 ගතිතතො ගාමපරිහාරෙයෙවති, නිවෙසනාදයො හමමිසපරි
 යොසානා ගාමපරිකෙධවතො බති නිවිඪානීති අපරෙ, හත්ථපාසා
 නික්කමෙතොති එත්ථ හත්ථපාසො නාම අසිසවෙයසරතනපථො
 ණො පදෙසො, තස්ස අතික්කමො හත්ථපාසාතික්කමො, තස්මිං හ
 ත්ථපාසාතික්කමෙ; හත්ථපාසකතනතරෙ පත වත්ථං වට්ටති, තං
 පමාණං අතික්කමිත්වා සවෙපි ඉට්ඨිමා භික්ෂු අසාසෙ අරුණං උඨ
 පෙති නිස්සගගියමෙව හොති, අයං පනෙත්ථ විනිවජ්ජයො, සවෙ ගා
 මො එකස්ස රක්කෙදො වා ගොජකස්ස වා වසෙන එකකුලස්ස ගො
 ති පාකාරදිතො පරිකම්බනනනා එකුපවාගෙව එවරුපෙ ගාමෙ

විවරං නිකක්ෂිපිත්වා තස්මි. ගාමකතනතරෙ යථාරුචිතසානෙ වසි
තබ්බං, සුවෙ අපරිකක්ෂිතෙනා යස්මි. සරෙ විවරං නිකක්ෂිතං
ගොති තස්මි. සරෙ වසිතබ්බං, තස්ස වා සරස්ස සමන්තතො
භජ්ජාසං වා නවිජ්ජිතබ්බං, සුවෙ ගාමො ආසාදිකුසිකාරුදයො
විස නානාරුජ්ජනං වා භොජකානං වා ගොති, චූතනප්පකාරෙන
පරිකක්ෂිතෙනා ව ඵවරුපෙ ගාමෙ යස්මි. සරෙ විවරං නිකක්ෂිතං
ගොති තස්මි. සරෙ වා වජ්ජබ්බං, තස්ස සරස්ස භජ්ජාසං වා නවි
ජ්ජිතබ්බං, යස්සා විපියා සරං ගොති තස්සා විපියා තස්ස සරස්ස
සමමුඛසානෙ සභායං වා සරවායර වා වජ්ජබ්බං, තෙසං සභාවාරා
නං භජ්ජාසං වා නවිජ්ජිතබ්බං, සුවෙ සො ගාමො අපරිකක්ෂිතෙනා
යස්මි. සරෙ විවරං නිකක්ෂිතං තජ්ජ වා තස්ස භජ්ජාසං වා වජ්ජ
බ්බං, නිවෙසනෙ පන සුවෙ ඵකකුලස්ස නිවෙසනං ගොති පරිකක්ෂි
තකඤ්ඤි අනෙතො නිවෙසනෙ විවරං නිකක්ෂිපිත්වා අනෙතො නිවෙස
නෙ වජ්ජබ්බං, අපරිකක්ෂිතකඤ්ඤි ගොති යස්මි. ගතෙක විවරං නිකක්ෂි
තතං තස්මි. වජ්ජබ්බං, තස්ස ගතෙකස්ස භජ්ජාසං වා නවිජ්ජිත
බ්බං, සුවෙ නානාකුලස්ස නිවෙසනං ගොති පරිකක්ෂිතකඤ්ඤි යස්මි.
ගතෙක විවරං නිකක්ෂිතං තස්මි. ගතෙක වජ්ජබ්බං, සමබ්බසං සාධාර
ණවාරමුලෙ වා තෙතං ගතෙකවාරමුලානං භජ්ජාසං වා නවිජ්ජි
තබ්බං, අපරිකක්ෂිතකඤ්ඤි යස්මි. ගතෙක විවරං නිකක්ෂිතං තස්මි.
ගතෙක වජ්ජබ්බං, තස්ස ගතෙකස්ස භජ්ජාසං වා නවිජ්ජිතබ්බං, ඵස
නගො උපද්දසිත්වාදිසුපි. සමජ්ජා පන ජබ්බසමජ්ජා වා ගොතු සකට
සමජ්ජා වා සුවෙ ඵකකුලස්ස සමජ්ජා ගොති, සමජ්ජා විවරං නිකක්ෂි
පිත්වා පුරතො වා පච්ඡතො වා සත්තකතනාරු නවිජ්ජිතබ්බං, පස්ස
තො අකතනතරං නවිජ්ජිතබ්බං, සුවෙ සමජ්ජා ගච්ඡන්තො ගාමං
වා නදිං වා පරියාදිසිත්වා තිස්සි අනෙතො පවිසෙත යස්මි. ඵකාබ
ද්ධො හුත්වා ඔරඤ්ඤි පාරඤ්ඤි ඵරිත්වා සිතො ගොති, සජ්ජපරිභාගෙ
ව ලබ්බති, අථ ගාමෙ වා නදියා වා පරියාපනෙතො ගොති අනෙතො
පවිසෙයා ගාම පරිභාගෙ වෙච්ච නදිපරිභාගෙව ලබ්බති, සුවෙ විභා
රසීමං අතිකකම්මිත්වා තිස්සි අනෙතො සීමායව විවරං ගොති විභාරං
ගතත්වා වසිතබ්බං, සුවෙ බහිසීමාය විවරං ගොති තජ්ජ සම්පෙයෙ
ව වසිතබ්බං, සුවෙ ගච්ඡන්තො සකටෙච්චා භගෙග ගොණෙච්චා න
සෙ අනතරුජ්ජජති යස්මි. කොසාසෙ විවරං තජ්ජ වසිතබ්බං, ඛෙ
තෙනපි සුවෙ ඵකකුලස්ස ඛෙනතං ගොති පරිකක්ෂිතකඤ්ඤි අනෙතො
ඛෙනෙක විවරං නිකක්ෂිපිත්වා අනෙතො ඛෙනෙක වජ්ජබ්බං, සුවෙ අප
රිකක්ෂිතතං භජ්ජාසං විවරං නවිජ්ජිතබ්බං; සුවෙ නානාකුලස්ස
ඛෙනතං ගොති පරිකක්ෂිතකඤ්ඤි අනෙතො ඛෙනෙක විවරං නිකක්ෂි
පිත්වා ඛෙනතවාරමුලෙ වා වජ්ජබ්බං, තස්ස භජ්ජාසං වා නවිජ්ජි

තබ්බා, සචෙ අපරික්ඛිතතං විවරං හත්ථපාසා නච්ඡිතබ්බං, එස නයො ඛඤ්ඤකරණාර්මෙසු විසුපි, විහාරෙ පන නිවෙසනෙ වුත්තසදියොව විනිව්ජයො. රුක්ඛමුලෙ පන යං මජ්ඣන්තිකෙ කාලෙ සමන්තා ඡායා එරති තස්මිං ආනෙ අවිරුද්ධ පදෙසෙ තස්ස ඡායාය පුද්ගොක්කාසස්ස අනෙකායෙව නික්ඛිපිතබ්බං, සචෙ විරලසා ඛස්ස රුක්ඛස්ස ආනපෙන පුද්ගොක්කාසෙ ධර්මෙ අරුණ්ණගමනෙ ව සො භික්ඛු තස්ස හත්ථපාසෙ න ගොති අඤ්ඤාසමිං ආනෙ තස්ස ඡායායපි ගොති නිස්සග්ගිං ගොති, සචෙ නානාකුලස්ස රුක්ඛො ගොති විවරස්ස හත්ථපාසා න ච්ඡිතබ්බා, අරුණ්ණාක්කාසෙ පන විඤ්ඤාවටි ආදිසු අරඤ්ඤාසුපි සමුදදමජ්ඣෙ මච්ඡබ්බානං අග මනපථෙ ජීපකෙසුපි විවරං ධර්මො තතො සමන්තා සත්තබ්බ නතරෙ පදෙසෙ යත්ත ආත්මි වසිතබ්බං, ඉතො අඤ්ඤාත්මි වසනො විප්පවුජ්ඣො නාම ගොතිති දුට්ඨබ්බං, ඉමස්ස පන විජාරස්ස ඉධ අවුත්තත්තා සමග්ගපාසාදිකාසඤ්ච වුත්තත්තා අසමෙත්ථ සංඛෙමපොති ආදි වුත්තං, එත්ථාති තිථිවරෙත විප්පවාසෙය්‍යාති එතස්මිං පදෙ, සංඛෙමපොති සංඛෙපවණ්ණනා, එත්ථ පන පාළියං ගාමො එකුප්පාරෙත නානුප්පාරෙති ආදිනා අවිසෙසෙන මාතිකා නික්ඛිපිතොපි ගාමනිවෙසන උද්දෙසිතබ්බෙන ඛඤ්ඤකරණ ආරම්භිතාර්තං එකුප්පාර නානුප්පාරතා, ගාමො එකුප්පාරෙත නාම එකකුලස්ස ගාමො ගොති පරික්ඛිතතොව අපරික්ඛිතතො වාති ආදිනා පරික්ඛිතතාපරික්ඛිතතවසෙන විහත්තා, අට්ඨමාලපාසාද ගමිතොවාස සත්ථ රුක්ඛමුල අබ්බොක්කාසානමපි එවං අවතො එක කුලස්ස අට්ඨො ගොති නානාකුලස්ස අට්ඨො ගොතිති ආදිනා තයෙන එකකුලනානාකුලවසෙන ව අනෙකා අරුණ්ණාක්කාසො නාම අගාමකෙ අරඤ්ඤා සමන්තා සත්තබ්බනතරං එකුප්පාරෙත තතො පරං නානුප්පාරෙති ව, එවං එකුප්පාරනානුප්පාරතා විහත්තා. තස්මා ගාමාදිසු පරික්ඛිතතං එකුප්පාරං අපරික්ඛිතතං නානුප්පාරන්ති ව, අට්ඨාදිසු යං එකකුලස්ස තං එකුප්පාරං යං නානාකුලස්ස තං නානුප්පාරන්ති ගගෙනබ්බං, අරුණ්ණාක්කාසෙ වුත්තනතයෙන ගගෙනබ්බං, උප්පාරෙතිති ගාමො එකුප්පාරෙත නානුප්පාරෙති ආදිසුපාරං, අරුණ්ණාක්කාසො එකුප්පාරෙති. එත්ථ සමන්තා සත්තබ්බනතරං සංඛාතං පමාණන්ති අපරෙ, අඤ්ඤානු භික්ඛු සමමුක්ඛිස්සාති භික්ඛුතො සබ්බෙත දිනතා සමමුක්ඛි=භික්ඛුසමමුක්ඛි, තං චිත්තාති අත්ථො. තෙනාග සං සමෙක්ඛාති ආදි, අවිප්පවාස සමමුක්ඛිං දෙතිති අවිප්පවාසා සමමුක්ඛි=අවිප්පවාසාය වා සමමුක්ඛි=අවිප්පවාස සමමුක්ඛි, තං ඤානති දුතියෙන කමෙවන දෙතිති අත්ථො, සග්ගාරුහනරෙතාති 'අනතර'නති අනතරවාසකො වුට්ඨති,

නි එම. එකෙකසා රසෙකසා ආණාපවනනිසානං; විධා ආපො ගතො එන්හි දිපො, ඔසෙන අනපෙක්කාන්තො භූමිභාගො, සොව සිමා දිපසිමා, තෙනාග සමුදදනෙනානි ආදි, වකකවාල සිමා වකකවාලපබ්බතෙනෙව පරිච්ඡින්නානි ආග “එකං වකකවාල පබ්බතං පරිකෙඨපබ්බතනරවකකවාලසිමා”ති. සෙසානි බණ්ඩ සිමාදසො; බණ්ඩසිමාය දෙමානි දිනනනි බණ්ඩසිමාය කෙනවි කමෙතන සනතිපතිතං සංඝං දිසවා බණ්ඩසිමාය සංඝස්ස දෙමානි දිනනං; බණ්ඩසිමාය සිතෙ රුකෙක වා පබ්බතෙ වා සිතො පන ගෙයාවා පඨවිවෙමජ්ඣං ගතො බණ්ඩසිමායෙව සිතොති වෙදිතබ්බො, සමානසංවාසසිමාය දිනනනි සමාන සංවාසසිමාය දමිති දිනනං; එසන්තො සෙසෙසුපි. බණ්ඩසිම නනරිකයානං න පාපුණාති, තත් සමානසංවාසකසිමාය අභාව තොති අබිප්පායො, සමානසංවාස අවිප්පවාසසිමාසු දිනනස්ස ඉදං නාතතනං, අවිප්පවාසසිමාය දමිති දිනනං ගාමයානං න පාපුණාති, කසමා ධපෙත්වා ගාමඤ්ච ගාමුප්පවාරඤ්චාති චුත්තතතා, සමානසංවාසකසිමාය දමිති දිනනං පන ගාමෙ ධිතානමපි පාපුණාති, අබ්බතනරසිමාදදකුකෙකපසිමාසු දිනනනි තත් උපො සථාදි අන්තං සනතිපතිතෙ දිසවා ඉමිස්සා අබ්බතනරසිමාය දෙමානි ආදිනා දිනනං, ජනපදරභිරජ්ජ දිපවකකවාලසිමාසුපි ගාමසිමාදිසු චුත්තසදිසොව විනිව්ඡයොති ආග ජනපදසිමාදිසුති ආදි, එකොපි ගන්තො සබ්බසං ගණ්හිතුං ලහනිති එකොපි ගන්තො ඉධ වස්සගෙගන භාජෙත්වා ගගෙත්වා ආගන්තුං ලහනිති අත්ථො. එකොති සභාගො එකො හිකඛු; අගමපි භාගමෙව ගගෙතුං ලහති තෙනාග “සභාගානං භාගං ගණ්හාති”ති. එම. තාව සිමං පරමසිත්වා දෙති තස්ස දුතෙ විනිව්ඡයං. චත්වා ඉදුති යො අසුකසිමායාති වත්තුං නජානාති කෙවලං සිමාති වචනමත්තමෙව ජනතො වහාරං ආගන්තො සිමාය දමිති වා සිමයකසංඝස්ස දමිති වා හණති තත් විනිව්ඡයං. දසෙස්සතුං සො පන විහාරං පටිසිත්වානි ආදිමාග. කතරනනි කතරසිමං; අභමෙතං ගෙදං නන්තාමිති අභං අසුකසිමාති එතං විහාරං න ජනාමි; උපවාර සිමයෙහි භාජෙතබ්බං, ලාභස්ස උපවාරසිමාය පරිච්ඡින්නතොති අබිප්පායො. සාති සමානලාභකතිකා; නත් මස්සං බුච්ඡාත් කපිස්සනනිති එත් යස්මිං විහාරෙ තස්ස විවරදයකස්ස සන්තකං සංඝස්ස පාකවට්ටං වා වට්ටති, යස්මිං විහාරෙ හිකඛු අත්තතො භාරං කත්වා සදු ගෙගෙ භොජෙති යත් වා අතෙන ආවාසො වා කාරිතො සලාකහන්තාදිති වා නිබ්බතනාති, ඉමෙ බුච්ඡාරු නාම. යෙන පන සකලොපි විහාරො පතිසාපිතො තත් වත්තබ්බමෙව නත්ති, තෙනාග “යත් තස්ස පාකවට්ටං වා වට්ටති”ති ආදි,

තත් සාකච්චනා දනවටං; චට්ඨනීති පවත්තනි; සන්තානි
 යසමා විහාර; සන්තානි යසමිං විහාරෙ; සබ්බන්තානි සබ්බසු
 විහාරෙසු; මානිකං ආනන්දසේනානි එකස්මිං විහාරෙ භික්ඛු බහු
 තරු, එකස්මිං ථේරානුරු එකස්මිං චරිතං බුද්ධානුරු එකස්මිං බහුකං
 කත් දෙමානි පුච්ඡන්තා යදි පන මස්සොවා වා පිඨං වා එකමෙව
 හොති තං පුච්ඡන්තා යස්ස වා විහාරස්ස එකවිහාරෙපි වා යස්ස
 සෙනාසනයස්ස සො විවාරෙති, තස්ස දුතබ්බං, සවෙපි අසුකභික්ඛු
 ගණනතුති වදනි චට්ඨනි අප් මයං බුද්ධානුරු දෙවාරානි චරිතා අපි
 විවාරන්තා ගවුන්ති සංඝස්සාපි විවාරෙත්තුං චට්ඨනි, එවං පන විවාර
 රෙතබ්බං සංඝනේරස්ස ව්‍යාප්තානෙ දෙවාරානි වත්තබ්බං, සවෙ
 තත් සෙනාසනං පරිපුර්ණං හොති යත් නප්පහොති තත්
 දුතබ්බං, සවෙ එකො භික්ඛු මයං ව්‍යාප්තානෙ සෙනාසනයස්ස
 පරිභොගගණිං නන්ති වදනි තත් දුතබ්බං. සංඝස්ස දමිති
 දිනනන්ති ඉමානි විවාරානි සංඝස්ස දමිති එවං දින්නං; නන්තො
 බ්බිබ්බාපිති උපවාරසීමතො බ්බිබ්බාපි; හොති සමිත්ති උපවාරසීම
 ගතෙති සමිං; එකාබ්බානස්මිං පාපුරුන්ති, පරිපුරුන්ති වසිති
 සීමා හොතිති කතානි අබ්පජායො නස්මානි යසමා උපවාරසීමග
 තානං පාපුරුන්ති යසමාව තතො බ්බිබ්බාපි උපවාරසීමොක්කතො
 ති එකාබ්බානං පාපුරුන්ති තස්මා; නන්තො උපවාරසීමගතානං
 තතො බ්බිබ්බා තෙති සමිං. එකාබ්බානස්මිං, ගාහනෙති සමිති
 අනෙතවාසිකාදිකෙ ගණනනෙති සමිති; අසමන්තානමපිති උපවාර
 සීමාය සිතෙති ගණිං. පතරිත්වා කාලං සොසෙත්වා ලාභභාජන
 භානං අසමන්තානමපි උපවාරසීමායං පවිසානං තෙති වා සමිං
 එකාබ්බානුත්වා අනන්තො විහාරවාසෙ වා අනන්තො විහාර
 යෙව වා සිතානස්මානි අන්තො. නන්තො දුග්ගමිකානි සංඝනවක
 ස්ස දිනෙති අබ්පජායො, දුතියභාගෙ පන ථේරසනං ආරු
 ලෙභ ආගතානං පඨමභාගෙ නපාපුරුන්ති, දුතියභාගතො වස්ස
 ගෙන දුතබ්බං, සවෙ පන බ්බි උපවාරසීමායං සිතානං. දෙවාරානි
 වදනති න දුතබ්බං, යදි පන විහාරෙ මහා හොති ථේරසනතො
 පඨාය වජේසු දිගමානෙසු අලංකරිකා මහාථේර පච්ඡා ආග
 වුන්ති හන්තො විසතිවස්සානං දිගති තුමහාකං සිතිකා අතික්ක
 නතානි න වත්තබ්බා, සිතිකං ධරෙත්වා තෙසං දන්තා පච්ඡා සිති
 කාය දුතබ්බං, අසුකවිහාරෙ තිර බහුවිවරං උපන්නන්ති සුත්වා
 යොජනනාරික විහාරතොපි භික්ඛු ආගවුන්ති සමපන්නසමප
 න්තානං සිතානතො පඨාය දුතබ්බං, අයමෙත්ව සංඛෙපො.
 විත්තාරො පන සමන්තපාසාදිකාසං විවරකම්මකවණ්ණනාසං
 වුත්තනගෙත්තව වෙදිතබ්බො. එවං විහාරං පවිසිත්වා ඉමානි විව

රාති සංඝස්ස දමමිති දිනෙනසු විනිවර්තයං වතො ඉදුති බහි උපවා
 රසිමායං හික්ඛුං දිස්වා සංඝස්ස දමමිති දිනෙනසු විනිවර්තයං
 දස්සෙතුං සං ජනාති ආදි වුත්තං. එකාබබ්බපට්ඨාසං පාපුණාති
 ති සවෙ යොජනං ඵරිත්වා පරිසා සිතා භොති එකාබබ්බා වෙ
 සබ්බෙසං පාපුණාතිති අනේවා, එකාබබ්බා වෙත් වාදස හත්ඤ
 නතරතො පරිවර්තීතබ්බා, තෙනාහ සෙ ජනාති ආදි, උභතො
 සංඝස්ස දිනනනති උභතො සංඝස්ස දමමිති දිනනං; මෙධා සංඝ
 ස්ස දමමිති විතනං සංඝානං දමමි; හික්ඛු සංඝස්ස ව හික්ඛුතිසංඝ
 ස්ස ව දමමිති වුත්තෙපි උභතො සංඝස්ස දිනනමෙව භොති,
 උපබ්බං හික්ඛුනං. * දුතබ්බනති වෙ භාගෙ සමෙ කත්වා එකො
 භාගො හික්ඛුනං එකො භාගො හික්ඛුතිනං දුතබ්බො, ගහෙතුං
 ලහතීති උභතො සබ්බස්ස ගහණෙන ගතිතත්තාති අධිප්පායො.
 මෙතිස්සයාති ඵ්ථාදිනො; තං හි ධාතායතනාදිභාවෙන විතත්තා
 ලොකස්ස විතතිකාරථානතාය ව වෙතියනති වුවවති. න කොපි
 විසෙසොති ආහ ඉධ ජන මෙතිස්සයාති ආදි, උභතො සබ්බස්ස
 ව තුග්ගඤ්ච වෙතියස්ස වාති වුත්තෙ පන වාටිසති කොඨාසෙ
 කත්වා දස හික්ඛුනං දස හික්ඛුතිනං එකො පුග්ගලස්ස එකො
 වෙතියස්ස දුතබ්බො. තත් පුග්ගලො සබ්බතොපි අත්තනො
 වස්සගෙන පුත ගහෙතුං ලහති, වෙතියස්ස එකො යෙව, අයං
 පන වාරො යථා වුත්තෙනෙව තයෙන ඤ්ඤතීති කත්වා ඉධ න
 වුත්තො. සමන්තපාසාදිඝාසං පන වුත්තො යෙව. න මජ්ඣෙ
 හිද්දිත්වා දුතබ්බං. “හික්ඛුතින”තති පුග්ගලිකවනෙ වුත්තත්තා,
 පුග්ගලො විසුං න ලහතීති පුබ්බෙ විස විසුං පුග්ගලිකං කොඨා
 සං න ලහති, පාපුණනථානතො එකමෙව ලහතීති අත්තනො,
 වස්සගෙන පත්තබ්බව්ඨානතො එකමෙව කොඨාසං ලහති
 කස්මා හික්ඛුසබ්බගහණෙන ගතිතත්තා. හික්ඛුසබ්බස්ස ව හික්ඛුති
 නඤ්ච තුග්ගඤ්ච වෙතියස්ස වාති වුත්තෙපි වෙතියස්ස එක
 පුග්ගලස්ස පටිච්ඡෙසො ලබ්භති පුග්ගලස්ස විසුං නලබ්භති, තස්මා
 එකං වෙතියස්ස දත්වා අවසෙසං හික්ඛුව හික්ඛුතීයො ව ගණේත්වා
 භාජෙතබ්බං, තෙනාහ “වෙතියස්ස වාති වුත්තෙ පනා”
 ති ආදි, තෙති සඬ්ඨං පුග්ගලමෙතිස්සපට්ඨසනං අනන්තරන
 සසද්දිසමෙවති තෙති හික්ඛුති හික්ඛුතීති සඬ්ඨං පුග්ගලස්ස ව වෙ
 තීයස්ස ව ගහණං අනන්තරනසද්දිසමෙවති අනේවා. හික්ඛුනං
 ව හික්ඛුතිනඤ්ච තුග්ගං ව, හික්ඛුනං ව හික්ඛුතිනං ව වෙති
 යස්ස ව, හික්ඛුනං ව හික්ඛුතිනං ව තුග්ගං ව වෙතියස්ස වාති
 වුත්තෙපි වෙතියස්ස එකපටිච්ඡෙසො ලබ්භති පුග්ගලස්ස විසුං තත්ති,
 හික්ඛුව හික්ඛුතීයො ව ගණේත්වා භාජෙතබ්බනති වුත්තං.

* “උපබ්බං හික්ඛුනං උපබ්බං හික්ඛුතිනං” කත්වි.

හොඳි, පුග්ගලයා විසුං නලබ්බතීති පුග්ගලයා විසුං පරිච්ඡෙදො න ලබ්බති වස්සගෙන එකොව ලබ්බතීති අපේකා. භික්ඛුසංඝස්ස ච චෙතියස්ස වාති වුතෙන පන චෙතියස්ස විසුං පරිච්ඡෙදො ලබ්බතීති ආහ “චෙතියස්ස පන ලබ්බතී”ති. භික්ඛුසංඝස්ස ච තුග්ගං ච චෙතියස්ස වාති වුතෙන පි චෙතියස්සෙව විසුං ලබ්බති න පුග්ගලස්ස, චෙතියස්ස පන ලබ්බතීතෙසොති භික්ඛුනං ච චෙතියස්සෙව විසුං ලබ්බති න පුග්ගලස්ස, භික්ඛුතීසංඝං ආදිං කත්වාපි එවමෙව යොජෙතබ්බං, එත්වාහ “යමපානතරති පණ්ඩිතමනුස්සා හධාතුකං පරිමං වා චෙතියං වා සිපෙත්වා බුබුපමුබස්ස උගතො සංඝස්ස දුතං දෙනති, පරිමායවා චෙතියස්ස වා පුරතො ආධාර කෙ පතනං සිපෙත්වා දකඛිණොදකං දත්වා බුබුතං දෙමා”ති තත් පඨමං බාදනීයං නොජනීයං දෙනති විහාරං වා ආහරිත්වා ඉදං චෙතියස්ස දෙමාති පිණ්ඩපාතං ච මාලාගඤ්ඤිතිව දෙනති, තත් කථං පරිපජ්ජිතබ්බන්ති? වුට්ඨෙන, මාලාගඤ්ඤිතාව චෙතියෙ ආරුපෙතබ්බාති, චජේති පවාකා, තෙජෙන පදිපා කාතබ්බා, පිණ්ඩපාතමුද්ධාණිතාදීති පන යො නිබ්බං චෙතියජ්ඣානෙකා හොති පබ්බජිතො වා ගහළො වා නස්ස දුතබ්බාති, නිබ්බජ්ඣාන කෙ අසති ආහට්ඨතනං සිපෙත්වා වතනං කත්වා පරිභුඤ්ඤාං වට්ඨති, උපකාමෙ කාලෙ භුඤ්ඤිත්වා පච්ඡා වතනං කාතුං වට්ඨතියෙව, මාලාගඤ්ඤිස්ස ව යං කිඤ්ඤි ඉදං ආහරිත්වා චෙතියපුජං කරෙත්වාති වුතෙන දුරමපි හරිත්වා පුජෙතබ්බං, භික්ඛුසංඝස්ස හරති වුතෙන පි හරිතබ්බං, සචෙ පන අහං පිණ්ඩාය වරම් ආසතසාලායං භික්ඛු අපී, තෙ ආහරියන්තීති වුතෙන ගන්තා තුග්ගමෙව දමමිති වදති භුඤ්ඤාං වට්ඨති, අථ පන භික්ඛු සංඝස්ස දස්සාමිති හරන්තස්ස ගච්ඡන්තො අන්තරව කාලො උපකාමෙ නොති අත්ත නො පාපෙත්වා භුඤ්ඤාං වට්ඨති.

වස්සං වුත්ථසබ්බස්ස දමමිති වදතිති වස්සං වුත්ථසබ්බස්ස ඉමාති විවරති දමමිති වදති, නෙසං බති ශිමසානමපි පාපුණානීති අත්තෙ කාසිපෙ බතිසිමසානමපි යාව කාසිපස්ස උත්තාර පාපුණාති, තසමා දිසාපකානතස්සාපි සති පරිග්ගාහකෙ දුතබ්බං අනත්තෙ පන කාසිපෙ අන්තො ගෙමනෙත, එවං ච පන වත්වා දින්නං පච්ඡිමවස්සං වුත්ථානමපි පාපුණාති. සත්ථ කාසිපිති යෙසු කෙසුපි විහාරෙසු; එවං වදතිති වස්සං වුත්ථසබ්බස්ස දමමිති වදති; තත් සමමුඛිභූතානං සබ්බෙස්ස පාපුණාති පිඨිසමයෙ උපන්නතො, සචෙ පන වස්සං වසන්තානං දමමිති වදති අන්තො වස්සෙ

යෙව වසං. වසන්තා ලහනති, ඡින්නවසං. නලහනති, විවරම,
 යෙ පච්ඡිමිකාය වස්සුපහතානං ඡින්නවසං.නඤ්ච න පාපුණාති,
 විවරමාසතො පසාය යාව හෙමන්තස්ස පච්ඡිමා දිවසො තාව
 වසං.වාසියං දෙමාති වුතෙන කසීතං අභ්භං වා හොතු අනභ්
 තං වා, අතීතවසං. වුඤ්ඤානං යෙව පාපුණාති,තිමානං පඨම දිව
 යතො පසාය වුතෙන පන මාතිකා ආරෙපෙනබ්බා, අතීතවසං.
 වාසස්ස පඤ්ඤාමාසා අතීතකන්තා අනාගතෙ වාතුමාසව්වයෙන
 හවිස්සති කතරවසං.වාසස්ස දෙසීති, සවෙ අතීත වසං. වුඤ්ඤා
 නං දමමිති වදති, තං අනන්තා වසං. වුඤ්ඤානමෙව පාපුණාති දිසා
 පකකන්තානමපි සභාගානං ගණිතං ලබ්භනති, සවෙ අනාගත
 වසං.වාසිකං දමමිති වදති ධර්මපත්තා වස්සුපහතාසිකදිවසෙ ගතෙ
 තබ්බං, අථ අගුතෙනා විහාරෙ වොරහයං අතී නසකකා ධර්මපතුං
 ගණිතීති වා ආතිඡේදානති වුතෙන සමපත්තානං දමමිති වදති
 භාජෙත්වා ගතෙතබ්බං, සවෙ වදති ඉතො මෙ හතෙන තතියෙ
 වසෙය වසං.වාසියං න දින්නං තං දමමිති තං අනන්තා වසෙය
 වුඤ්ඤානං පාපුණාති සවෙ තෙ දිසා පකකන්තා අපඤ්ඤා විසං.
 සිකො ගණිතාති දුතබ්බං, අථ එකොයෙව අවසිඤ්ඤා සෙසා කාලං
 කතා සබ්බං එකසෙය්‍යව පාපුණාති, සවෙ එකොපි නතී සබ්බිකං
 භොති යමමුච්ඡිතෙති භාජෙත්වා. සෙසි තිමනනිතෙති සාගු
 පිතාති නිමනනිතෙති සෙසි තිකබ්බි යාගු පිතා, යෙති පන භික්ඛා
 වාරවතෙනන සරවාජරන ගච්ඡන්තෙති වා සරං පටිඤ්ඤාති වා යාගු
 ලබ්බා, යෙසං වා ආසනසාලතො පත්තං ආහරිත්වා මත්තසෙය්‍යති
 තීතා, යෙසං වා ථෙරෙති පෙසිතා තෙසං න පාපුණාති, සවෙ
 පන නිමනනිතතිකබ්බි සබ්බං අපඤ්ඤාපිව බහු ආගන්ත්වා අනන්තා
 ගෙහඤ්ඤා බහිගෙහඤ්ඤා පුරෙත්වා නිසින්නා, දුයකොව එවං වදති
 නිමනනිතා වා හොනතු අනිමනනිතා වා යෙසං මයා යාගු දින්නා
 සබ්බෙසං ඉමානි වඤ්ඤානි නොනතුති සබ්බෙසං පාපුණාති, යෙති පන
 ථෙරානං හත්තො යාගු ලබ්බා තෙසං න පාපුණාති අථ සො යෙති
 මයං යාගු පිතා සබ්බෙසං හොතුති වදති සබ්බෙසං පාපුණාති.

ගතනිවර්තනාදිති එඤ්ඤා ආදිසද්දනපි විවරයෙනාසන
 ගෙසර්ජානං ගහණං, පුගගලස්සාති සමුච්ඡාසමුච්ඡාසනස්ස පුගග
 ලස්සා, තෙනාහ ඉදං චිවරනති ආදි, සවෙ පන ඉදං තුමාකමෙව
 අනෙකවාසිකානඤ්ඤා දමමිති එවං වදති ථෙරස්ස ව අනෙකවාසි
 කානඤ්ඤා පාපුණාති, උද්දෙසං ගහෙත්වා ආගතො ගහෙත්වා
 ගච්ඡන්තො ව අතී තස්සපි පාපුණාති තුමෙහි සබ්බං තිබ්බවා
 රික භික්ඛුනං දමමිති වුතෙන උද්දෙසනෙකවාසිකානං වතනං

කතා උදෙසා පරිපූර්ණයෙන් ගෙනයා විවරණයානං සබ්බසං පා
පුණ්ණානි, එතොති අභිමානිකාසු; යදි පන අයමෙත්ථ සංඛෙපකපා,
විජායෙ පන කපං සූතබ්බොති ආහ සමනාපායාදිකාසං
වුත්තොති සමන්තපායාදිකාසං විවරකනිකිකවණ්ණකාසං
වුත්තොති අනේ. “සූතකෙති වා මෙ විවරණිය පෙසිතං මිත්තෙ
ති වා පෙසිතං තෙ ආගතා විවරෙ දස්සන්ති”ති එවං සූතිතො වා
මිත්තතො වා පච්චාසා ගොතීති වෙදිතබ්බං. කපපිසගණකතා
ති කපපායසුත්තාදිකා අත්තතො ධනෙන; සංගහන්ති සුමුමං;
අසුසු. පච්චාසා විවරං ලග්ගිකා එව කාලකතනෙර කාරෙත
බ්බන්ති අසුසු. මුලවිවරසදිසං පච්චාසා විවරං ලග්ගිකා යෙව මාස
බ්බන්තරෙ කාරෙතබ්බං; තං ච බො සතිසා යෙව පච්චාසාස, අස
තිසා පන පච්චාසාය මුලවිවරං දසාහසෙඤ්ඤ සමපතනං තදගෙව
අධිසාතබ්බං. තෙනාහ සමෙ න ලබ්බන්ති ආදි, පච්චාසා විවරං පි
පටිකතාරවොලං අධිසාතබ්බන්ති පඨමතරං උපපන්නං මුලප
ච්චාසා විවරමපි සක්කාය වුත්තං, පිසදෙදන කෙවලං මුලවිවරමෙ
වාති දස්සෙති.

නතිස සික්කාපදං.

— 0 —

අමහාකමමව සුයතීති සුති, සාව සුතිකා, න සුතිකා අසුසු
තිකා, තාය අසුසුතිකාය; තෙනාහ “න සුතිකායා”ති. මානිතො
වා පිනිතො වාති මාතිපකකිංතො වා පිතිපකකිංතො වා; සාවසන්න
මසුගන්ති යාව සත්තමස්ස පුරිසස්ස සත්තමාය වා දුතියා ආසු
පපමාණං, යාව පිතාමහාසුගං පිතාමතිසුගං මාතාමහසුගං මාතා
මහිසු ගන්ති වුත්තං ගොති. අඵවා “යාව සත්තමසුග”න්ති යාව
සත්තම වන්දන්ති අනේ. යුගසද්දෙ, වෙත්ථ එකසෙසකයෙන දඪ
බ්බො, යුගො ච යුගො ච යුගාති එවං හි තත්ථ තත්ථ වන්දං ගහිතං
ගොති කෙනවි ආකාරෙන අසමබ්බාසාති භාතුභගිතිභාගිතෙ
ස පුත්තපපුත්තාදිසු යෙන කෙනවි ආකාරෙන අසමබ්බාසාය,
පිතා පිතුපිතා තස්ස පිතා තස්සාපි පිතාති එවං යාව සත්තමා යුගා,
පිතා පිතුමාතා තස්සා පිතාව මාතා ච භාතා ච භගිතිව පුත්තාව
ධිතරෙවාති එවමපි උඬං අධො ච යාව සත්තමා යුගා, පිතා
පිතුභගිති පිතුපුත්තා පිතුධිතරෙ තෙසං පුත්තධිතුපරමපරති
එවමපි යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුමාතා තස්සාපි මාතාති
එවං යාව සත්තමා යුගා මාතා මාතුපිතා තස්ස පිතා ච මාතා ච
භාතා ච භගිතිව පුත්තා ච ධිතරෙ වාති එවමපි උඬං ච අධො ච
යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුභාතා මාතුභගිති මාතුපුත්තා
මාතුධිතරෙ තෙසමපි පුත්තධිතුපරමපරති එවමපි යාව සත්තමා
යුගා, තාව තෙව මාතුසමබ්බෙත න පිතුසමබ්බෙත, යා අසමබ්බ

ඥාන සා අඤ්ඤාතිකා නාමානි වුත්තං හොති. ආකිංශානිශො විශා
ති පඤ්ඤාසතමන්තා සාකිංශානිශො විශ නිදස්සනමන්තඤ්ඤාතං,
තස්මා භික්ඛු භාවෙ ධ්වං පරිවත්තති භික්ඛු තියොපි ඉධ සුඛ
භික්ඛුසංඛෙස උපසම්පන්නා ඉවෙව ච චෙදිතබ්බා, උභන්තො සංඝෙ
වාති භික්ඛුතිසංඛෙස ඤාති චතුජේන භික්ඛුසංඛෙස ඤාතිචතු
ජේනාති එවං උභන්තො සංඛෙසවා, පුරුණවිවරනති; එත්ථ විව
රනති නිවාසනපාරුපත්තපගමෙව අධිපොපනනති ආග රජ්ඣාති
ආදි. කප්පං කඤ්ඤාති කප්පබ්ඤ්ඤං දන්තා; ඉමිනා අදින්නං කප්පං
පාචිත්තියවත්තු න හොතිති දස්සෙතිති වදන්ති, පරිභොගසිසෙතො
ති කාසෙත පුසිත්වා පරිභොගසිසෙත; අංසෙති ජත්තුමති; මත්ථ
කෙති සිසමත්තකෙ; සවෙ පන පච්චත්ථරණස්ස හෙඨා කන්තා නිප
ජ්ජති ගන්තෙති වා උක්ඛිපිත්වා ආකාංස විතානං කන්තා සිසෙත අස
මප්පස්සන්තො ගච්ඡති, අයං පරිභොගො නාම න හොති; කාස වි
කාරං වා කාසෙතිති යථා සා ධොවාපෙත්තුකාමො අයන්ති ජිනාති
එවං කායවිකාරං ටා කරෙති. අගන්තො වාදසහගත්ථ ඔකාසෙ
ධ්වං උපපි වා බිපතීති ඉමිනා උපවාරං මුඤ්ඤාති; ඔරතො බිප
න්නස්ස අනාපනතීති දස්සෙති. අඤ්ඤාස්ස වා ගත්ථ පෙසෙතිති
අනෙතො වාදසහගත්ථ ඔකාසෙ ධ්වං සික්ඛමානසාමණේරසාම
ණේරි උපාසක ඉත්ථියාදීසු යස්ස කස්සපි අඤ්ඤාස්ස ගත්ථ වා
පෙසෙති; අහංති උපාසකොව සාමණේරෙව, උපසම්පජ්ජන්තො
ධොවතීති එත්ථ උපාසකො ලිඛෙත පරිවත්තෙත භික්ඛුතිසු පබ්බ
ජ්ජන්තො උපසම්පජ්ජන්තො ධොවති සාමණේරෙව ලිඛෙත පරිවත්තෙත
භික්ඛුතිසු උපසම්පජ්ජන්තො ධොවතිති යථායොගං අනෙතො ගහෙ
තබ්බො, සවෙ භික්ඛුතිසා ගත්ථ දිත්තං හොති සා වෙ ලිඛෙත
පරිවත්තෙත ධොවති වට්ඨති, එත්ථ ව එකස්ස තික්ඛත්තුං නිස්ස
ජනාභාවන්තො තිණ්ඨිති කාරෙන්නස්ස එකෙත නිස්සග්ගියං වෙ
දුක්ඛවානි, වෙ කාරෙන්නස්ස එකෙත නිස්සග්ගියං දුගියෙන
දුක්ඛවානං; තෙනාග ධොවනාදීනි තිණ්ඨිති ආදි, එකෙත මත්ථුනා
ති පඨමං කන්තා නිසාපිතං සන්ධාය වුත්තං, සවෙ පන ඉදං විවරං.
ධොවිත්වා රජ්ජන්තො ආනෙතීති වුත්තෙත සා භික්ඛුති පඨමං ධොවිත්වා
පච්ඡා රජ්ජති නිස්සග්ගියෙන දුක්ඛවමෙව. එවං සබ්බෙසු විපරිත
වවත්තෙසු නයො තෙතබ්බො, සවෙ පන ධොවිත්වා ආනෙතීති
වුත්තො ධොවතිවෙව රජ්ජතිව ධොවාපනපච්චයා එව ආපනති.
රජ්ජන අනාපනති. එවං සබ්බත්ථ; තෙනාග සවෙ පන ධොවාති
වුත්තොති ආදි, භික්ඛුතං වසෙත එකතො උපසම්පන්නාය ධොවා
පෙන්නස්ස යථාවත්තකමෙවාති ආග භික්ඛුතිසංඛෙසවසෙතොති
ආදි. අඤ්ඤාස්ස වා සහගත්තති අඤ්ඤාස්ස සන්නතං පුරුණ

විවරං; බොවාපෙනකසායාහි අනේ, නිසිදනපව්වන්රණනි
අසුසුසා වා අනතනොවා සන්නකං නිසිදනසෙව්ව පව්වන්ර
ණසෙව්ව නිවාසනපාරුපනුපගසෙව්ව ව ඉධ පුරුණවිවරනනි අධි
පෙතතතා අතතනො සන්නකමපි නිසිදනපව්වන්රණං. බොවා
පෙනකසා දුක්කටමෙව හොති, න නිසාගගියං. අවුත්තා වා
බොවනීති උදෙසාය වා ඔවාදය වා ආනතා කිලිඡිවිවරං දිසා
ථපිතඤානතො වා ගහෙනවා දෙථ අයෙස බොවිසාමිති ආහරපෙ
ත්තා බොවති වෙව රජනිව ආකොටෙති ව අයං අවුත්තා බොවති
නාම, යාපි ඉමිං විවරං බොවාහි දහරං වා සාවණේරං වා ආණ
පෙනකසා භික්ඛුනො වචනං සුත්තා ආහරපෙත්ත අහං බොවිසාමිති
බොවති තාවකාලිකං වා ගහෙනවා බොවිත්තා රජත්තා දෙති අයමපි
අවුත්තා බොවති නාම. අසුසුසා වා පටිකතාරනනි උපාහනත්ති
කපත්තත්ති අංසබ්බක කායබ්බක මසෙව්විති තට්ඨිකාදි යං
කිසු; “උපවාසෙ ඤා”ති වචනතො පෙසෙත්තා බොවනෙපි
අනාපනති, උපවාසෙති අනොවාදසව්වෙ ඔකාසෙ.

වතුන් සිකතාපදං.

ජනනනි බොමාදිතං ඡන්නං විවරානං මෑජ්ඣ; උපවාරං.
මුසුඛිත්තා වාදසහස්සපවාරං මුසුඛිත්තා; පිසද්දන ධම්මකථං
කථෙන්නසා වතසො; පරිසා විවරනි ව නානා විචිත්ත ආහරණ
වන්තා ව ආහරිත්තා පාදමුල ධ්වජෙනි උපවාරෙ වා ධ්වජත්තා
උපරි බිපනති, සචෙ සාදිසනි පටිගහනිත්තමෙව්ව ඵත් වත්තබ්බ
මෙව නත්ති දසෙති, බිපනුති දිවා වා රත්තිහාගෙ වා බිපතු;
පටිගහනිත්තමෙව ගොතීති කිසුත්තා ඉදං භික්ඛුතිසා ඉදං අසුසුසා
සනති සුදුසුං නසන්නා තථාපි අවිත්තකභාවෙන ගතිත්තමෙව
ගොති සසා නසාපි පන අනුසංසමපනිත්තාහි සිත්තමානතාම
ණේර සාමණේර උපාසක උපාසිකාදිසු යසා කසාපි අනුපමප
හගසා; ඤානනි භික්ඛුතිසා ධ්වජං; පංසුකුලං අබ්බිඤ්ඤාති
අසාමිකං ඉදන්ති සසුසුසා උපවාදෙත්තා; අසාමිකං හි පංසුකුල
නති වුවවති, ඉමිත්තා අමාසං අන්තං ධ්වජනනි ආදිකාස සසුසුසා
ය ගහෙනුං නවට්ඨිති දසෙති. අසුසුසා පාටිමට්ඨිකාහි පරි
වත්තනබ්බං පරිචට්ඨං, පරිචට්ඨමෙව පාරිචට්ඨකං පරිචට්ඨෙත්තා
දියමානං තං විනාහි අනේ, තෙනාහ සං අනාමසො ගට්ඨක
බණ්ඩමපිති ආදි, ආනාහං කත්තාහි විත්තන සමන්තාහරිත්තා;
සචෙ භික්ඛුති වසා වාසිකමපි දෙති තමපි යථා වුත්තවිධානං
අකත්තා ගහෙනුං න වට්ඨිති වෙදිතබ්බං. පටිලාගෙති ගහණේ;
තිකපාටිකාහි නතිති පරිමාණාහි අසාහි තිකං, තිකසෙව්ව

පාවිතරයටදානි තිකපාවිතරය, අඤ්ඤාතිකාය ඤාතිකසඤ්ඤා අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤානං වසෙන නිඤ්ඤා පාවිතරයානිති අනේ, එකතො උපසම්පන්නායාති භික්ඛුනිනං සන්තිතෙ උපසම්පන්නාය; තාය හත්තො අඤ්ඤානු පාරිවට්ටකා විවරං පතිගණනතසං දුක්ඛං, භික්ඛුනං සන්තිතෙ උපසම්පන්නාය පන පාවිතරයමෙව. පනනත්තවිකාදිමති ව අනධිදානබලපටිකාමරෙති ඉමිනා භික්ඛු විමපි සංගණනාති, සාති මහනතාපි සෙනාසනසංගතිතතනා විවර සංඛාරං න ගව්ඡතිති නෙව අධිදානුපගා න විකප්පනුපගාව, වුත්තං හි සමනතපාසාදිකාසං සවෙපි මඤ්ඤප්පමාණ භික්ඛු විහොති වට්ටති යෙව්නි. හත්තො විවරං පතිගණනානිති වචන තො පන අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනිනං පෙසිතගණනෙපි අනාපනති, පටිගහගණනො පාරිවට්ටනාකරණතොව කිරියාකිරියං.

පඤ්ඤා ම සිකඛාපදං.

—o—

ගහස්ස පති ජෙදොති ගහපති, තං ගහපතිං, ඉධ පන අපබ්බ ජිතො යො කොපි මනුස්සා අධිප්පතො, තෙනාහ “භික්ඛුසු අපබ්බජිතමනුස්ස”නති. එසෙවනගො ගහපතානිනති එනිපි. විඤ්ඤාපෙශ්ඨාති ඉදං සුඛකතනුඅනේ ව හෙතුකතනුඅනේ ව වත්තනිති අහ“යාවෙය්ස වා යාවාපෙය්ස වා”ති. යාවාපනං වෙත් අත්තතො අනිකායෙව්නි දුඃඛං. එවඤ්ඤා පන කතා අනාණනති කතනති ඉදං සමන්තිතං හොති. අඤ්ඤානු සමයාති සමෙති එත් එතෙන වා සංගව්ඡති සනෙතා සභාවධමෙමා වා සභාපකාදිති උපාදාදිති වාති සමයො, කාලො, ධම්මප්පවත්තිමත්තතාය අත්තො අහුතොපි හි කාලො ධම්මප්පවත්තිතා අධිකරණං කරණං විග්ග ව කප්පනමත්ත සිඛෙන රූපෙන වොහරියති, තං සමයං ධරෙතොති අනේ. තෙනාහ යො අව්ඡින්නවිවරො වා මහානිති ආදි, තත් රූපාදිසු යෙති කෙතිපි අව්ඡින්නං විවරං එතස්සාති අව්ඡින්නවිවරෙ, යථාහ “අව්ඡින්නවිවරො නාම භික්ඛුස්ස විවරං අව්ඡින්නං හොති රුජ්ඣි වා වොරෙහි වා බුද්ධතෙහි වා. යෙති කෙතිපි වා අව්ඡින්නං හොති”ති. අග්ගිආදිසු යෙන කෙතිපි නඤ්ඤා විවරමෙතස්සාති නඤ්ඤා විවරෙ, යථාහ “නඤ්ඤා විවරෙ නාම භික්ඛුස්ස විවරං අග්ගිනා වා දඤ්ඤා හොති උදකෙන වා වුලුහං හොති උද්දරෙති වා උපවිකාති වා බාදිතං හොති පටිගොගජ්ඣණං වා හොති”ති. සමයාති අඤ්ඤානු සඤ්ඤාපෙක්ඛාය උපයොගනේ නිස්ස කකවචනනති අහ “තං සමය”නති. අඤ්ඤාසමනති අඤ්ඤාසමං

සමයෙ; කිහිපාවිනතිසතරී අඤ්ඤානතෙ අඤ්ඤානකසඤ්ඤී වෙම තිකඤ්ඤානකසඤ්ඤීතං වසෙත තිණී පාවිතරියාති, සමයෙහි යථා චූෂෙත අවර්තනවිවරකාලෙ ව නයවිවරකාලෙ ව, ඤානකපචා ජිනෙ වා විඤ්ඤාසපනායාති ඤාතෘක පචාරිතෙ ව තුඛා කං සනතකං දෙථාති යාවනතස්ස; එත්ථ යඤ්ඤවසෙත පචාරිතෙ පමාණමෙව යාවතුං චට්ටති, පුග්ගලිකවසෙත පචාරිතෙ පන යං යං පචාරෙතරී තං තමෙව විඤ්ඤපෙතබ්බං, යොති වතුති පචව යෙති පචාරෙතියා සයමෙව සලලකෙබ්බියා කාලානුකාලං විවරදී ති දිවසෙ දිවසෙ යාගුහතතාදීති දෙති එවං යෙන යෙන අත්ථා තං තං දෙති තස්ස විඤ්ඤපනකිවචං නත්ථී, යො පන පචාරෙතියා බාලතාය වා සතිසමමාසෙත වා තදෙති ඡසා විඤ්ඤපෙ තබ්බො, යො මයහං ගෙහං පචාරෙමිති වදති තස්ස ගෙහං ගතතියා යථා සුබං නිසීදිතබ්බං, තිපජ්ජිතබ්බං න කිඤ්ඤී ගතෙ තබ්බං, යො පන යං මයහං ගෙහෙ අත්ථී තං පචාරෙමිති වදති යං තත්ථ කපපියං තං විඤ්ඤපෙතබ්බං, ගෙහෙ පන නිසීදිතුං වා තිපජ්ජිතුං වා නලගති, නයෙය්වත්ථාසාති අඤ්ඤායාති ලඛ්ථො භාරස්ස තයෙය්ව බුබරකබ්බතස්ස වා බමමරකබ්බතස්ස වා අත්ථාය; අනනාගො බගනන ගණකනායාති අනනාගො කපපියහණෙකි න කපපියවොහාරෙතෙව ගණකතතස්ස; වෙතාපෙතනායාති පරිවතනාපෙතනායාති අත්ථා.

ජයමසිකකාසදං.

තං සදෙද්ද වෙත්ථ පකතත්ථවතො, “වෙ”ති නිපාතමතතං, වෙති වා යදීති අත්ථා, නස්ස පචාරෙය්සාති ඉඤ්ඤා සමබ්බො වෙදිතබ්බො, පචාරෙය්ස වෙ යදී පචාරෙය්සාති අත්ථා. අභිති උපසංගහාති ඉමි නා තස්ස අත්ථවිසෙසාභාවං දස්සෙති. තෙතාග “ගරිතු”නති අත්ථාති පචාරණසද්දස්ස ඉච්ඡායං වතනමානතතා ඉච්ඡාපෙය්සාති චූතතං. ඉච්ඡං උපපාදෙය්සාති පච්චයෙ ඉච්ඡං උපපාදෙය්ස; උපනිමනතතායෙතං අභිවචනං, තෙතාග “යාවන ක”නති ආදි, නෙකකම්මනති පබ්බජ්ජං; දළ්ඨිති දළ්ඨං; ඡ්ඤානු රකබ්බත්ථං ගෙත්ථ අනුනාසිකලොපො, වෙමනොති නිබ්බය තො; කායෙත වා වාචාය වා අභිගරිත්වා නිමිතෙතය්සාති සමබ්බො, යථා ව කායෙත අභිගරෙය්ස වාචාය ව, තං විධිං දස්සෙත්තුං උපනෙත්වාති ආදී චූතතං, ස අනගරනති අනගරවාසකතභිතං; උහගරනති උහගරංසංගං; පරමනති අවසානං; අස්ස චිවරය්සාති අස්ස සමුදයගුතස්ස හරිතබ්බස්ස විවරය්ස; තගුණසංවිඤ්ඤාණො හි අයං බාහිරත්ථසමාසො යථා ලඛ්ඨකණ්ණො විග දඨබ්බො, තෙතාග නිවාසනතාති ආදි, උකකඨපරිවෙජ්දෙන හි සබ්බ

තං පරමං යෙව ගහෙත්තුං ලභන්ති, යස්මා අවජිනනසබ්බවිවරෙන තිවිවරමත්තකෙනෙව භික්ෂුතා එවං පටිපජ්ජතබ්බං, අඤ්ඤාන පන අඤ්ඤාථාපි. තස්මා තං විභාගං දස්සෙත්තුං නන්‍යාසං විනිවජ්ඣෙයාති ආදී වුත්තං. අධිභිනවිවරස්සාති තිවිවරාධිස්ථානනසෙන වා පරික්කාරවොලවසෙන වා යෙන කෙනපි අධිභිනවිවරස්ස; ඉදංඤාච සෙභුසෙයන අධිස්ථිතියා විවරං පරිභුඤ්ජනෙනා වුත්තං න පන අනධිභිනවිවරස්ස, විවරෙ අවජිනෙන අයං විධි න සමග වතීති. යස්ස වා තිවිවරතො අධිකමපි විවරං අඤ්ඤාත් අත්ථි තත්ථ තත්ථි, තෙනාපි තද තත්ථ අභාවතො චෙ සාදිත්තුං වට්ටති. පකනි සාම සන්තරුත්තරෙන වරතීති අත්ථකකරිතා වා සාසංකසික්කා පදවසෙන වා අවිප්පවාසසමමුතිවසෙන වා තතියස්ස අලාභෙන වා වරති; චෙ නාස්ථාතීති අධිකාරත්තා වුත්තං “චෙ සාදිතබ්බාතී” ති. එකං සාදිසසන්තරුත්තම සමො භවිස්සාතීති තිණණං විවරාතං. විසු තසෙසු එකං සාදිසනෙත්තන සමො භවිස්සාති; උභිත්තමපි සන්තරුත්තරපරමතො අවස්ථානතො යස්ස එකං යෙව භොති අඤ්ඤාන කෙනපි කාරණෙන විතස්ස සෙසවිවරත්තා, පමසු නසෙසුතී තිවිවරං උදකසාටිකා සංකවජිකාති ඉමෙසු පඤ්චසු විවරෙසු තසෙසු; එකත්ථි වා නසෙසු වචනවිපරිනාමං කතො යොජෙතබ්බං, නතො උත්තරිනති සන්තරුත්තරපරමතො උත්තරිං; සෙසකං ආහරිස්සාමිති චෙ විවරති කතො සෙසකං පුන ආහරිස්සාමිති අත්ථො. සෙසකං. භුක්තං සෙව භොතුතී වුත්තස්සාති දුතසමයෙ එවං වුත්තස්ස සවෙ පන සෙසකං ආහරිස්සාමිති වතී, ගහෙත්තුං ගමනසමයෙපි සෙසකං භුක්තං යෙව භොතුතී වදන්ති, ලභාතපපියමෙව, න අවජිනන නසකාරණා දිනනන්ති බාහුසව්වාදිගුණවසෙන දිනනං, වුත්තනසෙසාති ඤාතකපරිවාරිතෙ වා විඤ්ඤපෙනස්ස සමයෙව අඤ්ඤස්ස වා ඤාතකපරිවාරිතෙ තස්සෙවත්ථාය; විඤ්ඤපෙනස්සාති වුත්තන යෙන.

සන්තම සික්කාපදං.

භික්ෂු. පහෙව උද්දිස්සාති එත්ථ “පතා”ති නිපාතමත්තං, තථා එවසද්දෙපි, තෙනාග ඉත්ථ නනාමස්සාති ආදි, අපදිසි ඩොති කපෙත්තා; ආරබ්භාතිවා අත්ථො. අඤ්ඤානස්ස ගහපතිස්සාති අඤ්ඤාතකගහපතිතාති අත්ථො, කරණමත්ථි හි ඉදං සාමිච්චතං, අස්සකථාසමපන ඉදං සුචිඤ්ඤායන්ති න විවාරිතං. විවරං වෙතා පෙනති පරිවතෙනන්ති එතනාති විවරවෙතාපනතං, විවරමුලං, නකාමරං පනෙත්ථ ආනමො, විවරවෙතාපනතනිපි පඨනතී, තං පන යස්මා හිරඤ්ඤදීප්පු අඤ්ඤාතරං ගොති තස්මා “හිරඤ්ඤදීප්පු”න්ති වුත්තං, තත්ථ හිරඤ්ඤාතති කභාපණො වුච්චති. ආදිසද්දෙන

සුවණ්ණාදීතං ගගනං, “උපකඩ්ඛ” නම් උපට්ඨාපිතං උපකඩ්ඛිකං,* තෙසං තථා සුජ්ජනනාති ආග “උපකඩ්ඛං ගොති” ති “සුජ්ජනං ගොති” ති. “සංගමිකොට්ඨින” නම් රුසිං කතොට්ඨිතං, පරිවතනකඤ්ච අකතස්ස කාරුපනං, කතස්ස විකකිණනනාති ආග “කාරෙහිවා විකකිණිවාති අනො” ති, “අවජ්ජාදෙස්සාමි” ති පාරුමෙපස්සාමිති වුත්තං ගොති. තෙනාග “වොහාරවචනමෙත” නම්, “වොහාරවචන” නම් ව උපවාරවචන නම් අනො. “නග්‍ර මෙ සො හික්ඛු” ති ආදිසු කො පදසමබ්බොති ආග “තග්‍ර සොගග පතිවා” ති ආදි, “සුබ්බෙ අප්පමාදිනො” ති දස්සාමි කිදිසෙන තෙ හනෙන විවරෙන අනො කිදිසං තෙ විවරං වෙතාපෙමිති සුබ්බෙ අවුත්තො, “උපසංකප්පින” ති ගනනො, පදගාජනෙ පවුරවොහාරවසෙන සරං ගනනොති වුත්තං. එත්ථ “පවුරවොහාරවසෙන” ති යෙභ්‍රය්‍යවොහාරවසෙන, යෙභ්‍රය්‍යෙනති සරසාමිකං දමුකාමා තස්ස සරං ගච්ඡන්ති ති තෙට්ඨ බහුලවොහාරො, “විකප්ප” නම් විසි ට්ඨා කප්පො විකප්පො, විසදෙදො වෙත්ථ විසිට්ඨිනො, තෙනෙග “විසිට්ඨිකප්ප” නම් ඉමනා වචනත්ථමාග. “අබ්බමිධාන” නම් ඉම නා පන අබ්පරායත්ථං “සථා පන නං ආපර්ජති” ති යෙනාකාරෙ න තං විකප්පං ආපර්ජති. “නං දස්සෙතු” නම් තං ආකාරං දස්සෙ තුං “සාධු” ති අයං සාධුසදෙදො සමප්පිච්ඡනසමප්පගංසකපුඤ්ජර යා වනාදිසු දිස්සති. තථාගෙස “සාධු හනෙනති වො සො හික්ඛු ගග වතො හාසිතං අහිනන්ති ආනුමොදෙතො” ති ආදිසු සමප්පිච්ඡ නෙ දිස්සති, “සාධු සාධු සාරිපුත්තො” ති ආදිසු සමප්පගංසෙන.

සාධු බම්මරුපි රුක් සාධු පඤ්ඤාණ වා නරො,
සාධු මිත්තානමදුලොහා පාපස්ස අකරණං සුඛනති.

ආදිසු සුඤ්ජරෙ, “සාධු මෙ හනෙන ගගවා සංඛිත්තෙන බම්මං දෙසෙතු” ති ආදිසු ආයාපනෙ, ඉබ්බි ආයාපනෙයෙව දඨබ්බොති ආග “සාධු” ති “ආයාපනෙත්ථිපාතො” ති. තත්ථ “ආයාපනෙත්ථ” ති අහිමුඛං යාපනෙ අහිපත්ථිපාතෙන අනො. පරිච්ඡෙදනෙ තපා තොති සමබ්බො. “ආලපති” ති ආමනෙතති, “ආයාපනාදිසු” ති එ ත්ථ ආදිසදෙදන විතතඅපිච්ඡිකතානං ගගණං, යස්මා පන ඉමස්ස ආපර්ජනමනෙතනෙව ආපර්ජනිසිසං එති, තස්මා “නස්ස මමගෙනා ති ආදි වුත්තං. “පසොගෙ” ති සුත්තපරිසෙසනාදිප්පයොගෙ; “මහග්ගං වෙතාපෙතුකාමං අප්පග්ග” නම් විසතිඅග්ගනකං විවරං වෙතාපෙතුකාමං අලං මග්ගං තෙන දසඅග්ගනකං වා අට්ඨග්ගන

* “උපකරණ” මරමම,

කං වා දෙතිති වදනනසාහි අසො, “එවරුප”නති එවං සම
හාහං ඉමිනා සමකනති චුතනං හොති. තුඤ්ච ඛො අග්ගවසෙන
ව, නපමාණවසෙන, අග්ගවසිසනකං හි ඉදං සිකිකාපදං.

අට්ඨමසිකිකාපදං.

කසමා “ඉමිනාව නසෙන අසො චෙදිනබ්බො”ති ආහ “ඉදං
හි”ති ආදි, “හි”ති කාරණයෝ නිපාතො, න කොචි විසෙසොති
ආහ “කෙචල”නති ආදි.

නවමසිකිකාපදං.

“ගුප්තො හොංගා”නති රුජතො ලඛි හොගං, “ගුප්තො
ගො”ති රුජමනෙතා; “ගුප්තො හොගො”ති රුඤ්ඤා දිනනං
ඉසාරිදං; “ඉමිනාති ආදි”ති ඉමිනා විවරවේනාපනෙනන විවරං
වේනාපෙනා ඉත්තනාමං හිකුං විවරෙන අවජාදෙහිති ඉදං,
“ආගමනසුඛි”නති මුලසුඛි; යදිති ඉමිනා කපපියනිහාරෙන අ
පෙසෙකා ඉදං ඉත්තනාමසා හිකුනො දෙහිති පෙසෙය්‍ය යොපි
දුතො තං හිකුං උපසසිකමිකා එවං වදෙය්‍ය ඉදං ඛො හනෙන
ආයසනනං උද්දිසා විවරවේනාපනනං ආහනං අතිගණ්ඨාතු ආ
යසමා විවරවේනාපනනනති තද පටිකමිකාපි කපපියකාරකං පු
ට්ඨින තං නිද්දිසිතුං න වට්ඨති. තෙනාහ “සවෙහි”ති ආදි, “අ
කපපියමසුං ආරඤ්ඤා”ති හිරුඤ්ඤාදිං ආරඤ්ඤා; “උද්දිසෙන දුන
වචනෙන”ති පටිගණ්ඨාතු ආයසමා විවරවේනාපනනනති එවම
භුතෙන දුතවචනෙන; “නසමා”ති යසමා සමපට්ඨිත්තුං අකපපියං
හොති තසමා “සුචණ්ණ”නති ඡතරුපං “රජන”නති රුපියං;
“කහාපණො”ති සුචණ්ණමයො වා රුපියමයො වා පාකානිකො
වා කහාපණො, “මාසකො”ති ලොගමසකො වා හොතු දුරුමා
සකො වා හොතු ජතුමසකො වා හොතු යො යොයත් යත්ථන
පදෙ යද වොහාරං ගථන්ති අනතමසො අසිමයොපි චම්මමයොපි
රුකුඤ්ඤාපට්ඨිකමයොපි යළඨාපිතරුපොපි අසළඨාපිතරුපොපි
සබ්බො ඉධ මාසකොති චෙදිතබ්බො. එත්ථ ව යං චතතබ්බං තං
රුපියසිකිකාපදෙ වකිකාම, “මුත්තා”ති හත්තිකුමනජිකා අසච්ඛා
මුත්තා, තථාති හත්තිකුමනං වරහදාසං භුජබන්ධිසං වලාගකං වෙච
මච්ඡසිරෙ සබ්බො සීළසිති අට්ඨමුත්තාආරාධිතො, තත්ථ යං මච්ඡ
සභාසිප්පජ්ජනා සාමුද්දිකා භුජබන්ධපි කාචි සාමුද්දිකා හොනති
ඉතර අසාමුද්දිකා, යසමා පන බහුලං සාමුද්දිකාව මුත්තා ලොකෙ
දිසානති, තත්ථාපි සිප්පජ්ජන ඉතර කදම්භි, තසමා සමමොගමිතො
දුගිසං “මුත්තා”ති සාමුද්දිකා මුත්තාති මුත්තා, “මණ්”ති සපෙකා

වෙළුරියාදිකෙ අනන්තමසො ජාතිඵලිකං උපාදය සබ්බොපි නිලපි
තාදිවණ්ණහෙදොමණීති වෙදිතබ්බො. පටිථා කතො පන කාව
මණීයෙවෙකො පනතාදිහණිමුලන්තං සමපටිච්ඡතුං වට්ටති, වෙළුරි
යො නාම වංගවණ්ණමණී, “සබ්බො”ති ධම්මසංඝොධොතවිච්ඡා
රතනමිසො; පාතියසබ්බො පන රතනමිසසකතො, සොච් අස්ස
තාදිහෙසර්ජන්තය හණිමුලන්තය ව සමපටිච්ඡතුං වට්ටති, “සිලා”
ති ධොතවිච්ඡා රතනසංයුතතා මුග්ගවණ්ණා සිලා, රතනෙන පන අ
මිසො සන්තතිසාතාදි අන්තය පටිගණිතුං වට්ටති, එන්ත ව “රත
නසංයුතතා”ති සුවණ්ණෙන යමිං යොජෙතා පටිථා කතාති වද
නති. “පටාල”නති ධොතමපි අධොතමපි සබ්බං පටාලං; “ලොති
තබ්බකාති රතනමණී, “මසාරගල”නති කබරමණී; යං මරතන
නතිපි වුච්චති. “සත්තධස්සකාති”ති සානුලොමාති සාලි ආදීති ස
ත්තධස්සකාති, නිවාදදි උපධස්සකාපන සාලි ආදිමුලධස්සකානො
ගධතතා සත්තධස්සකාතිති වුතතං, “දුස්සිදසබ්බතවස්සපපාගම
ඵලාගමාදසො”ති එන්ත දුස්සිතාම අනෙතාජතධිතකාතිකරම
රුනිතප්පහෙද, තපාදසො, බෙත්තං නාම යසමිං පුබ්බණ්ණං රුහ
ති, වස්සුතාම යසමිං අපරණ්ණං රුහති, යන්ත වා උග්ගමි රුහති
තං බෙත්තං, තදන්තය අකතභුමිභාගො වස්සු, බෙත්තවස්සුසිසෙත
වෙන්තවාපිතලාකාදීතිපි පබ්බතානෙව, වස්සිකාදිතං පුළුන්තකො
පුළුන්තවො, අවබ්ඵලාදිතං එලනකො එලාරුමො, න පොච්ඡෙදා
අත්තනොගෙවන්තය සමපටිච්ඡතුං න වට්ටති, සවෙපි කොච් ජතරු
පරජතං ආනෙතා ඉදං සබ්බසං දමමි ආරුමං වා කරුමං වෙත්තං
වා භොජනසාලාදිතං වා අස්සකතරන්ති වදනි, ඉදමපි සමපටිච්ඡ
තුං න වට්ටති. යසං කසංචිති අස්සකසංච අන්තය සමපටිච්ඡතන
සං දුක්කමං භොගිති වහාපට්ටිසං වුතතං. තෙනාහ “වෙතිසස
බ්බගණ්ණපුගලානං වා අන්තය සමපටිච්ඡතුං න වට්ටනති”ති සවෙ
පන සබ්බං වා ගණං වා පුගලං වා අනාමසිථා ඉදං ගිරස්සපු
ණ්ණං වෙතිසස දෙම විහාරස්ස දෙම නවකමමස්ස දෙමාති වද
නති පටිකපිතුං න වට්ටති, ඉමෙ ඉදං හණන්ති කපපියකාරා
නං ආවිකපිතබ්බං, වෙතිසාදිතං අන්තය තුමෙහ ගහෙතා යපෙ
ථාති වුතෙත පන අමානං ගහෙතුං න වට්ටතිති පටිකපිතබ්බං,
“බෙසාවච්චකරො”ති තිව්වකරො; ඉධ පන සබ්බො කිව්වක
රො වෙය්සාවච්චකරොති අබ්පෙපතොති ආහ “කපපියකාරකො
ති “ඵසොබොතිති” අසුකපිපියං අසුකසරෙ අසුකතාමොති පර
මමුඛං වදනි; “ඉතරමපි”ති පරමබ්බාතිද්ධිමපි; “අන්තං මෙ ආ
වුසො විමරෙහා”ති එතං වොදනාලකකණ්ණිදස්සනනති සම
කො, තන්ත “වොදනාලකකණ්ණිදස්සන”නති වාචායවොදනාල

කබ්‍රිතාන්‍යයා, තෙතාහ “සවෙහි”හි ආදි, ඉදං වා වචනං ච තතබ්‍රිතාන්‍යයා සවෙහිකො, එතස්සවා ආරෝප්‍යා යාය කායචි භාසාය වතතබ්‍රිතාන්‍යයා සවෙහිකො, දෙහි මෙ විවරං ආහර මෙ විවරං පරි වතෙතාහි මෙ විවරං වෙතාපෙහි මෙ විවරාන්‍යා එතාහි පත වච නාහි; එතෙසං වා අරෝප්‍යා යාය කායචි භාසාය වතතබ්‍රිතාන්‍යා, තෙ තාහ “දෙහි මෙ”හි ආදි, “සාධෙසා”හි නිපථාදෙයා; “ඉවෙව නං කුසල”හි එවං යාවතනියං වොදනෙන තස්ස විවරස්ස ය දෙනං අභිනිපථාදනං එතං කුසලං, සාධු සුද්ධාහි අරෝප්‍යා, තෙතාහ “එතං සුද්ධ”හි. ඡක්කතතං පරමො පරිවෙජ්ඣෙ අස්සාති ඡක්ක තතපරමං, ඉදංහි “දාතබ්‍රිතාන්‍යා”හි ඉමිස්සා කිරියාය විසෙයනං, ඡ ක්කතතපරමං දාතං කාතබ්‍රිතාන්‍යා අරෝප්‍යා, තෙතාහ “භාවනසුංස කවචනමෙහ”හි එතං භාවෙ දාතබ්‍රිතාන්‍යා වුතනං, ධාතව්‍යම තෙත සාධෙතබ්‍රිතාන්‍යා නසුංසකලිඛවචනාහි අරෝප්‍යා. “න නිසිදින බ්‍රිතාන්‍යා”හි ඉධ හතෙත නිසිදිතාහි වුතෙත න නිසිදිතබ්‍රිතාන්‍යා, “න ආමිසං පමිග්ගතෙතබ්‍රිතාන්‍යා”හි යාග්‍රභජ්ජාදිහෙදං කිසිදි ආමිසං ගණ්ඨාප හතෙතනි යාචියමානෙනපි ගණ්ඨිතබ්‍රිතාන්‍යා, “න ධමෙමා භා සිනබ්‍රිතාන්‍යා”හි මධ්‍යලං වා අනුමොදනං වා භාසථාහි යාචියමානෙන පි කිසිදි තභාසිතබ්‍රිතාන්‍යා, “දාතං හස්ස”හි සිතිං විනායෙති, එ නා විවරං ගහෙතුං ආගතෙනති තං උද්දිස්සා තුණ්හිහුතෙන දාත බ්‍රිතාන්‍යා මෙව න නිසර්ජාදිකං කාතබ්‍රිතාන්‍යා, ඉමිතා පත තං කතනති දා තං විනාසිතං හොති. තෙතාහ “ආගතකාරණං නාම දාතමෙව, තස්මා න කාතබ්‍රිතාන්‍යා වාරිතස්ස කතතතා නිසර්ජාදිස්ස කතෙස්ස ඡස්ස දාතෙස්ස එතං දාතං හස්සති හි අයමෙත්ථ අභිපජායො, “ඡක්කතතපරමං තුණ්හිහුතෙන උද්දි ස්ස දාතබ්‍රිතාන්‍යා අස්සෙස්ස කිසි කාතබ්‍රිතාන්‍යා”හිහි ඉදං දාතලක්කණං, තෙතාහ “ඉදං”හි ආදි තත්ථ “ඉදං”හි චතුක්කතතං පචක්කතතං ජක්කතතං පරමං තුණ්හිහුතෙන උද්දිස්සා දාතබ්‍රිතාන්‍යා වචනං, එ ත්ථ නිසිදිතාදිමිකතෙ පුත විවරං ගහෙතුං. තලහතීති කෙවි, වෙ දාතාහි පරිගායනතීති අස්සෙස්ස, එතං දාතං පරිගායනතීති අ පරෙ “උග්ගං කතෙති”හි වොදෙතිපි තිස්සතිපි; “නත්‍ර නත්‍ර දාතෙ තිස්සතිහි ඉදං වොදකස්ස සිතසිතදාතතො අපකාමම තත්‍ර තත්‍ර විවරං උද්දිස්සා දාතංගෙව සකියාය වුතනං, “එත්ථා”හි එතෙස්ස මිස්ස වොදනාදාතෙස්ස.

කිමපන සබ්බකපපියකාරකෙස්ස එවං පටිපජ්ජතබ්‍රිතාන්‍යා පටිපජ්ජ තබ්‍රිතාන්‍යා. අයංහි කපපියකාරකො නාම සබ්බපතො දුට්ඨො ති ද්දිට්ඨො අතිද්දිට්ඨො, තත්ථ නිද්දිට්ඨො දුට්ඨො භික්ඛුතා තිද්දි

වේදී දුතෙන නිද්දේවේදී, අනිද්දේවේදී දුට්ඨො ඛලවෙවට්ඨකන පටියකාරකො පරමමුඛකපටියකාරකොති. තෙසු භික්ඛුනා නිද්දේවේදී සමමුඛසමමුඛවසෙන වතුබ්බිධො හොති, තථා දුතෙන නිද්දේවේදී. කර්ම. ඉද්ධෙකවෙට්ඨා භික්ඛුස්ස විවරජාය දුතෙන අකපටියවජ්ඣං පටිණාති දුතොව තං භික්ඛුං උපසංඝාමිත්වා ඉදං හනෙත ඉත්තනාමෙත තුම්භාකං. විවරජාය පටිතං ගණ්ඨ නන්ති වදති භික්ඛු ඉදං ත කප්පනීති පටිකම්පති, දුතො අත්ථිපන තෙ හනෙත වෙය්‍යාවච්චකරෙති පුච්ඡති පුඤ්ඤානිකෙහිව උපායකෙති භික්ඛු තං වෙය්‍යාවච්චං. කර්මොති ආණ්ඩනා වා භික්ඛුං වා අනුට්ඨංගන නනා කෙවි වෙය්‍යාවච්චකරං හොනති තෙසං අඤ්ඤාතරෙ තස්මිං බණේ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසිනො හොති, භික්ඛුනං නිද්දස්සති අයං භික්ඛුනං වෙය්‍යාවච්චකරොති, දුතො තස්ස හත්ථේ අකපටියවජ්ඣං දත්වා ථෙරස්ස විවරං කිණ්ණිකා දෙගිති ගච්ඡති අයං භික්ඛුනා සමමුඛානිද්දේවේදී, නොවෙ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසිනො හොති, අපිච්ච බො භික්ඛු නිද්දස්සති අසුකස්මිං. නාම ගාමෙ ඉත්තනාමො භික්ඛුනං වෙය්‍යාවච්චකරොති, සො ගන්තො තස්ස හත්ථේ අකපටියවජ්ඣං දත්වා ථෙරස්ස විවරං කිණ්ණිකා දදෙය්‍යාසීති ආගන්තො භික්ඛුස්ස ආරොචෙත්වා ගච්ඡති අයමෙකො භික්ඛුනා අසමමුඛානිද්දේවේදී, නගෙවබො සො දුතො අත්තකො ආගන්තො ආරො වෙති අපිච්චබො අඤ්ඤං පටිණාති දිනං. මයා හනෙත තස්ස හත්ථේ විවරවෙතාපනං විවරං ගණ්ඨය්‍යාපාති අයං දුතියො භික්ඛුනා අසමමුඛානිද්දේවේදී, නගෙවබො අඤ්ඤං පටිණාති අපිච්ච ගච්ඡනොව භික්ඛුං වදති අහං තස්ස හත්ථේ විවරවෙතාපනං දස්සාමි තුමෙහ විවරං ගණ්ඨය්‍යාපාති අයං තනියො භික්ඛුනා අසමමුඛානිද්දේවේදී, එවං එකො සමමුඛානිද්දේවේදී, තයො අසමමුඛානිද්දේවේදී ඉමෙ චත්තාරො භික්ඛුනා නිද්දේවේදී වෙය්‍යාවච්චකරානාම. එතෙසු ඉමස්මිං රාජසිකඛාපදෙ වුත්තනගෙනෙව පටිපජ්ජකබ්බං. අපරො භික්ඛු පුරිමකගෙනෙව දුතෙන පුච්ඡතොනත්ති තායවා අපිච්චාචරතු කාමතායවා නත්ථයාකං කපටියකාරකොති වදති, තස්මිඤ්ච බණෙකොවි මනුස්සො ආගච්ඡති දුතො තස්ස හත්ථේ අකපටියවජ්ඣං දත්වා ඉමස්ස හත්ථො විවරං ගණ්ඨය්‍යාපාති වත්වා ගච්ඡති අයං දුතෙන සමමුඛානිද්දේවේදී එවං එකො සමමුඛානිද්දේවේදී, අපරො දුතො ගාමං පටිසිත්වා අත්තනා අහි රුචිතස්ස කස්සවි හත්ථේ අකපටියවජ්ඣං දත්වා පුරිමකගෙනෙව ආගන්තො වා ආරොචෙති අඤ්ඤං වා පටිණාති අහං අසුකස්සනා ම හත්ථේ විවරවෙතාපනං දස්සාමි තුමෙහ විවරං ගණ්ඨය්‍යාපාති වත්වා වා ගච්ඡති අයං තනියො දුතෙන අසමමුඛානිද්දේවේදී එවං එකො සමමුඛානිද්දේවේදී, තයො අසමමුඛානිද්දේවේදී ඉමෙ චත්තාරො දුතෙන නිද්දේවේදී වෙය්‍යාවච්චකරා නාම. එතෙසු

“කොසියමියසක” නම් කොසියකාරකාති ලබවෙහිභාරාතං පාණ්ණානං කොසයතො නිබ්බන්තං. අංසුකොසියං; තෙන මියං—කොසියමියසකං, තෙන පුන කොසියෙන අප්පකොපි මියසිතං කොසියමියසකමෙව, නයිදං අබ්බොභාරිකනනි වහතුං ලභ්‍යා තෙන නාග “එකොනාපි” ති. ආදි, “කොසියංසුනා” ති කිම්කොසසමන වෙන අංසුනා; “අනනමසො” ති අදිකමපන ඉමස්ස සික්ඛාපදස්ස අවිතතකතතා වුතතං, සන්තං නාම සන්තරිතා කතං අවාසිමං. තෙනාග “සමෙ භුමිභාගෙ” ති ආදි, “ඉමස්සෙව චවනානුසාරෙ නා” ති ඉමස්සෙව පඨමසන්තස්ස නිස්සර්නවිධානවචනානුසාරෙන; “සබ්බසන්ත” නම් සබ්බසන්තනිස්සර්නවිධානං; අඤ්ඤස්සන්තාය කාරාපනෙන දුක්ඛවතතා අත්තනො අන්තං කාරාපන වසෙති සාණ්ණනිකනනි වුතතං. “අත්තනා විප්පකතාපටිසොසාපනානසොනා” ති අත්තනා විප්පකතං අත්තනා පරිඥොසාපෙති නිස්සග්ගියං පාවිතරියං, අත්තනා විප්පකතං පරෙති පරිඥොසාපෙති නිස්සග්ගියං පාවිතරියං, පරෙති විප්පකතං අත්තනා පරිඥොසාපෙති නිස්සග්ගියං පාවිතරියං, පරෙති විප්පකතං පරෙති පරිඥොසාපෙති නිස්සග්ගියං. පාවිතරියනනි ඉමිනා නයෙන, “විනානාදිකාරණෙ” ති විතානභූමිපූර්ණසාණි පාකාරිතිසිඛිවොග්ගකාරණෙ; යථාච විතානාදිකාරණෙ එවං තෙන තථාකාරෙන පරිඥොගෙපි අනාපතති. “අපාසිම” නම් චුට්තතතා වාසිතා කරොන්නස්සාපි අනාපතති. පඨම සික්ඛාපදං.

“කාලකාන” නම් සභාවෙන වා රජතෙන වා කාලකානං; යථාග “කාලකානං නාම වෙකාලකානි ජාතියා කාලකං පා උච්ඡතෙන කාලකං වා” ති “අඤ්ඤාති අමියසිනාන” නම් අඤ්ඤාති අමියසිනු කාලකනනි අන්තං යථා පදමෙ “පකොනාපි කොසියංසුනා” ති වුතතං තථා ඉධාපි, එකොනාපි අඤ්ඤාන අමියසිනාති අචුතතතතා අඤ්ඤාන පන මියසකභාවෙපි අපඤ්ඤායමානරූපකඤ්ඤා සුඛකාලකමිවෙව චුට්තනිති වදන්ති. එන්තං “ඉදං මෙ භන්තෙ සුඛකාලකානං එලකලොමානං සන්තං” නම් ආදිනා නිස්සර්නවිධානං වෙදිත්තිබ්බං, “සෙස” නම් පුබ්බපයොගදුක්ඛවචනුක්ඛපාපි නන්තන්ති ආදිකං අබ්බෙසු පන සුඛකාලකභාවොති අගං විසෙසො දුතිසිසික්ඛාපදං.

“ගිගොනාබ්බා” ති යථාකාලකා අභිකා නහොන්ති තථා ගහොනාබ්බා; යථාපෙක්ඛා වෙත්ති කාලකාමිදුතෙ අවසෙසා භොවරියෙසුගෙව සබ්බගං ගච්ඡන්තිති දඤ්ඤං එන්තං වෙහාගාති උක්ඛාතිපරිචෙත්ඤා.

කාලිංගයානං අභිකභගණස්ස පටිකේඛපච්ඡෙදන සිකාපදස්ස පඤ්ඤා
 තත්තතා, තස්මා කාලිංගයානං භාගවයතො අභිකං නවටති උභත
 කං වටති. තෙනාහ “එකස්සාපි”ති ආදි, “එකස්සාපි කාලිංග
 ලොමස්ස අතිරේකභාවො”ති නුලාය ධාරයිත්වා, ධම්මෙසු අනත
 මසො වාතමෙවෙනපි පාතිත්ස්ස එකස්සාපි කාලිංගලොමස්ස අභි
 කභාගෙ සතිති අත්ථො. “තතිස්සං ඔද්ධතානං චතුස්සං ගොවරියා
 න”නති ඉදමපන කෙට්ඨිමපරිච්ඡේදො, තෙසං අභිකභගණෙන ප
 ටිකේඛපාභාවතො, තස්මා තෙසං චුත්තප්පමාණතො අභිකමපි ව
 ටති. එත්ථ “ඉදං මෙ භනෙන සත්තං අනාදිසිත්වා තුලං ඔද්ධතා
 නං තුලං ගොවරියානං සත්තං කාරාපිතං නිස්සග්ගිය”නති ඉමිනා
 නයෙන නිස්සර්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං ආදාය ව චුත්තපරිච්ඡේද
 න අනාදාය ව කරණතො කිරියා කිරියං, “සෙස”නති පුබ්බං ආදා
 ග. දුක්ඛවචනකතපාචිත්තියාදිකං; අයං පන විසෙසො, භුත්තං ආ
 තානං තුලං ගොවරියානං ආදිසිත්වා කරණෙ ඛත්තරං ඔද්ධතානං
 ඛත්තරං ගොවරියානං ආදිසිත්වා කරණෙ පුබ්බං ඔද්ධතානං පුබ්බං
 ගොවරියානං ආදිසිත්වා කරණෙව අනාපතතිති. අනෙසු පන
 පඨමඛං කාලිංගයානං වෙභාගතො අතිරේකභාවොති දට්ඨබ්බං.

තතිස්සසිකාපදං.

ඉමානි තිණි න කෙවලං අතිස්සට්ඨානොව පරිච්ඡාදිතං නවට
 නතිති. ආහ “ඉමානි පඨා”ති ආදි, “පටිභුංජනං නවටනති”ති
 ඉමිනා යදි පරිභුක්තති දුක්ඛවත්ති දසෙත්ති.

යෙසුත්තසමමුතිං දෙතිති සමබ්බො. “ගිලානස්ස ගිකුචු
 ඉවා”ති යස්ස විතා සත්තා නපාසු ගොති නසකෙකාතිව සත්තං
 ආදාය පස්සකම්මං එවමනුත්තස්ස ගිලානස්ස ගිකුචුනො; “සත්තං ස
 මමුතිං දෙති”ති “පුණාතු මෙ භනෙන සබ්බෙසා අයං ඉත්තනාමො
 හික්ඛු ගිලානො නසකෙකාති සත්තං ආදාය පස්සකම්ම”නති ආදි
 නා පඤ්ඤාපතෙ චුත්තාය ඤාතිදුතීයකමච්චාය සත්තසමමුතිං
 දෙති. “සා”ති සත්තසමමුති; “පුසෙසෙනා වා පුත්තකප්පන”ති
 චුපසෙනා සො ආබාධො පුන කුප්පති; අනුපස්සමපි කාතුං වට
 ති. පුන සමමුතිදුතකිව්චං නත්ති අභිප්පායො. න කෙවලං තස්මිං
 යෙව රොගෙ කුප්පිතෙ අප්චො අඤ්ඤාතරස්මිං රොගෙ කුප්පිතෙ
 ගතගතට්ඨානෙ අනුපස්සං කාතුං උභති. තෙනෙවති සමනන්තා
 සාදිකාසං සචෙ ආරොගො හුත්වා පුනි මුලබ්බාධිනාව ගිලානො
 ගොති සොයෙව පරිභාරො, නත්තඤ්ඤං සමමුතිතිවනති පුස්සදෙ
 මත්තරො ආහ, උපතිස්සත්තරො පන යොවා බ්බාධි පටිකුප්පාතු

අසෙසො වා සතිං ගිලානොති නාමං ලබං ලබමෙව. පුත සමමුතිදා න කිවං තඤ්ඤි අභාති උපතිස්සන්තරවාදෙ පච්ඡා වුත්තො, එන්ව ඉදමෙව භන්තෙ යන්තං. උදානක ඡබ්බස්සෙ කාරාපිතං අසෙසො භික්ඛුසමමුතිසා නිස්සග්ගස්නානි ඉමිනා නයෙන නිස්සර්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං. “සෙසං පඨමසදිසමෙව්”ති ඉමිනා අත්තනා කතං පරෙන පරියොසාපෙනිති අදිකං අභිදිට්ඨං, අයං පන විසෙසො, පරිපුණ්ණ ඡබ්බස්සෙ වා අනරොජ්ඣබ්බස්සෙථා අනාපතති අබ්බසු ඩ ඡබ්බස්සානං අනොභාවො නානත්තං.

වතුස සික්ඛාපදං.

“නිසිදනසන්ත”නති නිසිදනනාම සදසං වුවවතිති එන් පදනාජනිසං වුත්තත්තා සදසං සන්තං, එන්ව නිසිදනගහණං සන්තෙ විවරසසෙසොතිවාරණන්තං, යතො තෙ භික්ඛු කබ්බල විවරසසෙසොය සන්තං ඡබ්බස්සානි බුතස්සානි සමාදිසිංසු, සයනාසන පඨොජනත්තා යන්තස්ස “පුරුණසන්තං නාම”ති අදිවුත්තං. “සන්ත”ති යසම් සන්තො; “විදන්තිවත්ත”නති සුගතවිදන්තිවත්තං; උග්ගවිට්ඨපරිච්ඡේදෙවායං, අනාපතති අලභනො ථොකතරං අදිසිත්තං කරොතිති පදනාජනෙ වුත්තත්තා; “එකදෙසෙ”ති ඉදති කතනබ්බතවසන්තස්ස එකදෙසෙ; “විජ්ජෙය්”ති විඩං සෙත්තා; “අනාද්”ති යකාරලොපෙනායං නිද්දෙසොති අභ “සන්ති පුරුණසන්තෙ අගගෙත්ති”ති එන්ව “ඉදං මෙ භන්තෙ නිසිදන යන්තං අනාදිසිත්තං පුරුණසන්තස්ස සාමන්තා සුගතවිදන්තිං කාරාපිතං නිස්සග්ගි”නති ඉමිනා නයෙන නිස්සර්ජන විධානං වෙදිතබ්බං. “සන්තනිස්සර්ජනවත්තස්මිං පසෙසත්ත”නති භගවතා සන්තාති විපපකිණ්ණාති දිසවා සමාදෙය්ස විනිපාතනෙ කාරණං නත්ති පරිභොග්ගායං නෙසං දස්සෙස්සාමිති සන්තනිස්සර්ජනවත්තස්මිං පසෙසත්තං; කිරියාකිරියත්තා ඉමස්ස සික්ඛාපදස්ස “සෙසං නතිසසදිසමෙව්”ති වුත්තං. වෙභාගසික්ඛාපද සදිසමෙව්ති අන්තො. අයං පන විසෙසො, පුරුණසන්තස්ස සාමන්තා සුගතවිදන්තිං අද්දය කරණෙ අලභනත්තස්ස ථොකතරං අද්දය කරණෙ සබ්බථා අලභනත්තස්ස අනාද්දය කරණෙව අනාපතතිති. අබ්බසු පනෙත්ති පඨමබ්බං පුරුණසන්තස්ස සාමන්තා සුගතවිදන්ති අනාද්දයනාති ද්ද්ධිබ්බං.

පසෙච්ඡසික්ඛාපදං.

“අභ්‍යන්තමග්ගපටිපන්නස්සා”ති අභ්‍යන්තමෙව මග්ගො අභ්‍යන්තමග්ගො, නපට්ඨිපන්නස්සාති අන්තො. තෙත්තාහ “අභ්‍යන්තමග්ගාන” නති අදි. අභ්‍යන්තමදෙදන විසෙසත්තො සත දිසමග්ගනාති පුත්තං.

අඩාන නමන සමය සහ විගමන “අභයොජනං ගවේස්සාමිති භුංජිතබ්බ” නති ආදිවචන්තො අභයොජනමපි අඩානමගොහොති ඵලකලොමාති වෙනාති අඩානමගොහො අඤ්ඤාත් උප්පන්නාති පටිගොහොනුං නවට්ඨනති, යතො අඩානමගොපටිපන්නාසාති ආදිකං වුත්තනති අනුයොගං සක්ඛායාහ “සබ්බොවෙන” නති ආදි, තත් “සබ්බං වෙන” නති හික්ඛුනො පනෙව අඩානමගොපටිපන්නාසා ඵලකලොමාති උප්පරේස්සනති අදිකං එතං සබ්බං; “වක්ඛුමත්ත දිපනමෙව” ති “තෙන බොපන සමයෙන අඤ්ඤාතරස්ස හික්ඛුනො කොසලෙසු ජනපදෙසු සාවත්ඨංගවත්තනාසා අත්තරුමගො ඵලකලොමාති උප්පරේස්ස” ති ආදිකස්ස වක්ඛුමත්තාසා දිපනමෙව “සත්ඤාත්වි” ති අඩානතො අඤ්ඤාත්ථාපි යත්ත ඤාතං යානෙසු; “සත්ථා” ති කරණයේ නිසාසනවචනනති ආහ “සත්ථා” ති ලකඛණවචනකොට්ඨං තස්මා යෙන කෙනවි සර්ගවයෙතොති අත්ථා දට්ඨබ්බො, තෙනාහ “අත්තනා ගරතබ්බාතිති අත්ථා” ති “අසනෙනාගරකො” ති එත් පදනං අනෙතොගධාවධාරණතො අවධාරණත්ථා ලක්ඛනිති ආහ “අසනෙනමෙව” ති ආදි, එත්ව “ඉමාති මෙ හනෙන ඵලකලොමාති තියොජනං අතික්කම්මානං තස්සගතියාති” ති ආදිනා නිසාජනවිධානං වෙදිතබ්බං. නික්කම්ම නත්ත” නති අතිරෙකනියොජනෙ අතිරෙකනියොජනසඤ්ඤා වෙමතික උපානකසඤ්ඤානං වසෙන තිස්සි පාවිත්තියාති; “පාසාධි පාසෙන ගතො වානොපරං ගරණං” ති යත්ත ගතො තත් උදෙසපරිපුච්ඡාදිනං වා පච්චයාදිනං වා අලාභෙන තතොපරං අඤ්ඤාත් ගරණං තතොපි අඤ්ඤාත්ථාති එතං යොජනසතමපි ගරණං අනාපතති. “අවත්තනාමා නිසාසංචා” ති වොරෙති අවත්තනාමා විනයකමමකතං වා; “කතගම” නති කතං හණ්ඩං කල්ලකොප්වසත්තාදියංකිඤ්ඤා, අත්තමසො සුත්තකෙන බක්ඛමත්තමපි, තෙනාහ “අත්තමසොපි” ති ආදි, යො පන තක්කපත්තත්ථි කත්තරෙව, ආයොගඅංසබ්බකකායබක්ඛනාදිනං අත්තරෙසුවා පිප්පලිකාදිනං මලරකඛණත්ථං සිපාටිකායංවා අත්තමසො වාතාබාහුකො කණ්ණවත්ථෙද්දපි ලොමාති පකඛිපිත්වා ගවත්ති ආපත්තියෙව, සුත්තකෙන පන බක්ඛත්වා පකඛිත්තං කතහණ්ඩධාරිතො තිස්සි වෙණං කත්වා ගරති ඉදං නිධානපුබ්බං නාම ආපත්තියෙව. “සසිම පටිලාහො” ති අත්තතො අත්ථාය ඵලකලොමානං පසමුප්පත්ති; එතෙන අවත්තනනිසාධි පටිලබ්බානං පටිකෙට්ඨො. “අඤ්ඤාසා අසානනාසා සානෙ පකඛිපිත්වා” ති ගවත්තෙන රථාදිකෙවා ගත්ති පිට්ඨආදිමිතිවා සාමකස්ස අත්තනාසොව ගරිසාතිති පකඛිපිත්වා ආගවත්තෙන පි එසෙව තයො. සවෙපන ආගවත්තෙන රථාදිමිති

“නසාදිවසෙනා”නි කතඤ්ඤානාකතවසෙන සුවණණා වතුබ්බිධමපි නිසංගතියවත්තු ඉධ රුපියගහණෙන ගතිතනානි ආහ “ජතරුපරජතපරිවත්තන”නති. ඉදංව උක්ඛධිපරිවේදෙන වු තත්තති ද්විබ්බංගුතෙනාහ “පුරිමසිකඛාපදෙනති”නි ආදි, “පුරි චත්තන”නති සාදිතරුපියසං පරිවත්තන, “පුරිමනසානුසාරෙනා”නි “අහංගතෙන රුපියසංවොහාරං සමාපජ්ජං ඉදං මෙ නිසංගතිය”නති ආදිනා, “රුපියසංවොහාරවත්තසම්”නති පරිගහණ සංච පරිකම්පිතතනා; පරිගහණිතපරිවත්තනෙ දෙසං අදිසවා රුපියපරිවත්තනෙ, “නසංචා”නි පරිවත්තිතසංචා; “ධනසංචා”නි අත්තනො මුලධනසංචා; “අත්තනොචා”නි අත්තනො අරුපියෙන පරසං රුපියං වෙතාපෙය් අත්තනො වා රුපියෙන පරසං අරුපියං උහයථාපි රුපියසංවොහාරෙ කතොව හොතිති

නවමසිකඛාපදං.

රුපියසංවොහාරසං පන ගෙට්ඨාසිකඛාපදෙන ගතිතතනා කපපියගණනානමෙවෙත්ථ ගහණනති ආහ. “විචරුදිත”නති ආදි, තත් “විචරුදිතං කප්පියගච්ඡානනති අත්තමසො දසිකපුත්තං උපාදය විචරපිණ්ඩපාතයෙනාසනගිලානපච්චයානං සෙසං කෙසචි කපපියගණනානං; කයං නාම පරහණියං ගහණං, විසකයං නාම අත්තනො ගණකියදනං, තෙනාහ “ඉමිනා ඉදං දෙගි”නි ආදි, “පරසං”නි යපෙතො පචසහධිමිකෙ අඤ්ඤාසං; එත්ථව “අහංගතෙන නානාපකාරකං කයවිසකයං සමාපජ්ජං ඉදං මෙ හතෙන නිසංගතියං, ඉමංගං සමසං නිසංජ්ජමි”නි ආදිනා තයෙන නිසංජ්ජතබ්බං. තෙනාහ “චුත්තලක්ඛණවසෙනා”නි ආදි, නනුවෙත්ථ විචරබ්බොවතෙ වා කෙසවේදනෙවා භුමිසොධිනාදි නවකමෙවො පරහණියං අත්තනො හත්ථගතං නිසංජ්ජතබ්බං නාම තත්ථි. තත්ථි කිං කාතබ්බනති. ආහ “අසතෙන පාවිත්තියං දෙසෙතබ්බිමවා”නි. යථා නිසංගතියවත්තුමති පරිභුතෙනවා නඤ්චා පාවිත්තියං දෙසෙති එවං ඉධාපිදෙසෙතබ්බිමවාති අබ්භාසො “ඉදං අභ්භාසං අපථි”නි ඉදං පරිගහණිතං තෙලංවා සපථිවා අභ්භාසං සංවිජ්ජති; “අභ්භාසව ඉමිනාව ඉමිනාව අත්තො”නි අභ්භාසව තදඤ්ඤාන ඉමිනාව ඉමිනාව අපරිගහණිතකෙන අත්තො “රුපියසංවොහාරෙ චුත්තගණනොචා”නි ඉමිනා තිකපාවිත්තියං අකයවිසකයෙ කයවිසකයසඤ්ඤානොවමෙමතිකසංවදුකකවනති ඉමං නගමතිදිසති

දසමසිකඛාපදං.

එලකලොමවගණා දුතිසො.

“අවිකප්පිතො” යන “ඉමං පතතං තුග්ගං විකප්පෙමි” යන ආදි නා න යෙන අවිකප්පිතො; “අභිසාලානකොදනං ගණ්ඨානි” යන මාගධිකා ශ්‍රියා චිත්තාං තණ්ඩුලනාලිතං ඔදනං ගණ්ඨානි; මාගධිකාලිතාම අභිතෙරසපලා ගොතීති අභිකප්පිතොං වුත්තං, සිහලදීපෙ පත තිනාලි මහනතා දමුලනාලි වුදදනා, මාගධිකාලි පමාණස්සත්තා, තා යමාගධිකාලියා දියඝ්ඝනාලි එකා සිහලනාලි ගොතීති මහාඅභික පාසං වුත්තං. “අනුත්තණ්ඩුලං” නති පාකතො උක්කන්තං තණ්ඩු ලං- උත්තණ්ඩුලං, න උත්තණ්ඩුලං- අනුත්තණ්ඩුලං, සබ්බසමාර සබ්බතො” යන ජරකාදිසබ්බසමාරෙහි සම්බතො; ආලොපස්ස ව තුත්තාගප්පමාණං බ්‍රහ්මඤ්ඤං ආලොපස්ස අනුරූපබ්‍රහ්මඤ්ඤං, එ වං උක්කප්පතං දස්සොත්තං ඉද්දති මජ්ඣිමොමකාදීති දස්සොත්තං. “උක්කප්පතො” යන ආදිමාහ. තත්ත්වං නයො, සචෙ නාලිකොදනාදි සබ්බමපි පක්ඛිත්තං වුත්තනසෙතෙව ගෙට්ඨිමරුජ්ඣමං. තිස්සි අයං මජ්ඣිමො නාම පත්තො, සචෙ තං රුජං අතික්කමම පුට්ඨිකතං. ති ස්සි අයං මජ්ඣිමොමකො නාම පත්තො, සචෙ තං රුජං නසමා පුණ්ණාති අත්තොගතමෙව ගොතී අයං මජ්ඣිමුක්කධෙය්‍යා නාම ප ත්තො, සචෙ පත්තොදනාදියබ්බමපි පක්ඛිත්තං ගෙට්ඨිමරුජ්ඣමං. තිස්සි අයං ඔමකොනාම පත්තො, සචෙ තං රුජං අතික්කමම පුට් ඨිකතං. තිස්සි අයං ඔමකොමකො නාම පත්තො, සචෙ තං රුජං නසමාපුණ්ණාති අත්තොගතමෙව ගොතී අයං ඔමකුක්කධෙය්‍යා නා ම පත්තොති. තෙනාහ “මොක්ඛිපි වුත්තනසෙතෙව ගෙට්ඨි මෙදි තාබ්බො” යනි. ඉද්දති තෙසු අධිධ්‍යානවිකප්පනානධිධ්‍යානවිකප්ප නුපගෙ දස්සොත්තං “ඉට්ඨෙතෙසු” යන ආදිමාහ, තත් “උක්කප්පක ක්‍රමෙය්‍ය” යන උක්කධ්‍යො උක්කධෙය්‍යා; තතොහි සො අපත්තොති වු ත්තො, “ඔමකොමකො” යන ඔමකතො ඔමකො; තතොහි සො අපත්තොති වුත්තො, එතෙපන භාජන පරිභොගෙන පරිභුංජිත බ්බො. න අධිධ්‍යානුපගා නවිකප්පනුපගා, ඉත්තරෙ පන සත්ත අධිස තිත්තා වා විකප්පෙත්තා වා පරිභුංජිතබ්බො, තෙනාහ “සෙසා සත්ත පත්තො පමාණස්සත්තා නාමා” යනි. “නසමා” යන සසමා සත්තපත්තො පමාණස්සත්තා තසමා; “සමණ්ණසාරූපෙපනපක්ක” නති එත් අයො පත්තො පඤ්ඤාති පාකෙහි පක්කො සමණ්ණසාරූපෙපන පක්කො ගොතී, මත්තිකපත්තො විහි පාකෙහි, සචෙ එකොපාකො උග්ගො ගොතී න අධිධ්‍යානුපගො, යථා සමණ්ණසාරූපෙපන පක්කොගෙව අධිධ්‍යානුපගො තථා උග්ගො යං මුලං දතබ්බං. තස්මිං දිනෙන යෙව අධිධ්‍යානුපගා, යදිපන අප්පකමපි අදිත්තං ගොතී- න අධිධ්‍යා නුපගා, තෙනාහ “සචෙපනා” යන ආදි, කාකණ්ණිකමත්තනනාම දිය ඝ්ඝවිහිති වදනති, සචෙපි පත්තසාමිකො වදනි යද තුග්ගාකං මුලං

හිමියන් තද දයාභාවයෙන් අභිමතයෙන් පරිමාණයෙන් නොව අධිමාණයෙන් හෝ හොඳින් පාකයන් ලාභනතා පතනසම්මාන නගරයකි මුලය සකලයාට එකදෙසයාට අදින්නා සකසාට. නලපෙති, අඤ්ඤායෝග සන්නායෝ හොඳින් නසමා පාකෙව මුලෙව නිසිතෙයෙව අදිමාණයෙන් හොඳින්, යෝ අධිමාණයෙන්, යෙව විකපනපත හෝ. තෙතාන “අපවමුඛරනෙතන” නි ආදි, “අපවමුඛරනෙතන විකපෙතන” නි පෙරුණපතන අපවමුඛරනෙතන නමො පතො විකපෙතනමොති අනෙක, ධර්මපතමොති අධිපතයෝ. කඩගුසුන්ගේ සත්තනතා බඳුන්ගේ ලාමකබඳුන්ගේ නිසා ආග “කඩගුසුන් නිකමනමනෙතනදෙසන” නි.

පටිමසිකතා පදං.

“අයු” නි ඉමය පතනය; තෙත ලාභපඤ්ඤාබ්භිනෙත පතොත ලපලකයෝ හුමාති අනෙක. ලාභපවබ්භිනෙතාති පතොත එත ලකබ්භිනෙතෙත ගතිනො, තෙතාන “ඉන්මිභුතයා ලකබ්භිනෙත කරුණවත” නි. තත් “ඉන්මිභුතයා” නි කිවිපකාරං පතනය ලකබ්භිනෙත අනෙතාති ලකබ්භින, තසම කරුණවත; තතිසාවිහරති අනෙක. පකායෙතිව සාමඤ්ඤායා හෙදකො විසෙයොති වුවති, තපාති. “ලාභපවබ්භිනෙතන පතොතාති එත ගිකුමුභාවසාමඤ්ඤායා ලාභපවබ්භිනපතනාමො පකායෙ, තං ගිකුමු ආපතොත, තස පතොත ලකබ්භින, යදි අපරිපුණ්ණපවබ්භිනා පතොත ලාභපවබ්භිනෙත නාම හොති අප කසමා ඉමය පදන. පතිසං අබ්භිනෙත ප්‍රතොති. ආග “තත්” නි ආදි තත් “තත්” නි වානොපඤ්ඤායෝ බ්භිනෙතාකාසෙ සති වා අසති වා බ්භිනෙතිරගිනො පතොත අබ්භිනෙත, පවබ්භිනෙතාම භිකාසො අයාති පවබ්භිනෙතාකාසො, “අනුතො” නි පතොත නාම නහොති අනෙක, පාකතිකං කාතුං සමපොති වුතොහොති, ඉදංව අඤ්ඤායා විඤ්ඤාපතෙ කරුණවත, තෙතාන “තසමා අඤ්ඤා විඤ්ඤාපෙතුං වටති” නි බ්භිනෙතාමෙතං පත යසමා බ්භිනෙතා කාසෙ සති හොති අසති න හොති, තසමා අයා ලකබ්භින බ්භින විබ්ව දෙයොතුං “සමමපන” නි ආදි වුතො. වුවවටිසමපෙත පතනෙවබ්භිනෙත විසමයමෙතෙ කපාලයා බහලතො ගිතති තසමා හෙට්ඨා විසමයමෙතො. තෙතාන “හෙට්ඨා විසමයමෙතො” නි ආදි සුමුමං වා පදං කතො බහුතමොත” නි සුමුමෙ. පදෙ තිපුපටාදි හි පයොජනං තත් සුතො පකපිතිමොව අධිමාණයෙන් අධිපතයෝ. නකෙවලං තිපුපුතනකාදිනාම බ්භිනෙතොති ආග “පාණිත” නි ආදි, “පාණිතං කාපෙතො පාසාණපුණ්ණන” නි පාසාණපුණ්ණන සමං පාණිතං පවිති; තපාපතෙතන පාසාණපුණ්ණනාති අනෙක. “නිසාපටිතමො” නි අයං මෙ හතොත ප

තෙතා උනපඤ්චබ්‍රිතෙන පනෙනන වෙනාපිතො නියසග්ගි
 යො ඉමාහං සබ්බස්ස නියසජ්ඣති නියසජ්ඣතබ්බො තෙනාහ “භි
 සාරුතෙනනා”ති ආදි, “සමමතෙනා”ති “සුභංතු මෙ හතෙන
 සබ්බස්ස යදි සබ්බස්ස පනතකලං, සංඝො ඉඤ්ඤාමං භික්ඛුං
 පනතාහපකං සමමතෙනාහ, එයාඤ්ඤාති, “සුභංතු මෙ හතෙන
 සංඝො, සංඝො ඉඤ්ඤාමං භික්ඛුං පනතාහපකං සමමතෙනාහ,
 යස්සායසමතො ඛමති ඉඤ්ඤාමස්ස භික්ඛුනො පනතාහපකස්ස,
 සමමති, පො තුඤ්ඤාස්ස, යස්ස තකඛමති පො භාසෙය්‍ය, සමමතො
 සංඝෙන ඉඤ්ඤාමො භික්ඛු පනතාහපකො, ඛමති සංඝස්ස ත
 ස්මාතුඤ්ඤි එමමෙනං ධාරයාමි”ති එවං සද්දාසඤ්ඤා වුත්තාස
 ඤ්ඤාති දුතියකමමවායාස සමමතෙනා; “පනතස්ස විජ්ජාමානාගුණං
 චක්ඛා”ති අයංහතෙන පනතො පමාණස්සතොසුඤ්ඤාති, “ආදි
 පොති ආදිතාපිජ්ජමානා නිසංඝං වජ්ජා; “පනතසද්දාසඤ්ඤා”ති
 පරිසරෙන සිතපනතො; “අද්දසෙ”ති මඤ්ඤපිට්ඨතන නාභද්දන
 කාදිකෙ අද්දසෙ, පනතස්සති නිකම්පනදෙසො “අනුජානාමි
 භික්ඛවෙ අධාරක”නති ආදිතා නයෙන බ්‍රිතෙන වුත්තාසෙව.
 “අපටිභොගෙනා”ති යාගුරකිනරජන පවනාදිතා අසුත්තපරි
 භොගෙන; අනතරමගෙන පන බ්‍රාහ්මිණිං උපපනො අඤ්ඤාසමි
 භාරතෙ අසතිමත්තිකාය ලම්පිකා යාගුං පච්ඡා උදකං වානාසන
 තුං වටති “විසංපජ්ජති”ති අඤ්ඤාස්ස දෙති, සමෙපන යතිච්ඡි
 කොවා අනෙතුවාසිකොවා අඤ්ඤා වරපත්තං සප්පකාඤ්ඤා මයා
 සාරුප්පො අයං ථෙරස්සාති ගණ්ඨාති වටති; අඤ්ඤාවා නං
 ගණ්ඨො අනතො පනතං දෙති වටති, මය්‍යමෙව පනතං
 රුති වත්තබ්බතිවං නනිති. “ඤ්ඤාන පටිභොග”ති පන සංඝ
 වසෙන පරිතඨානෙ පඤ්චබ්‍රිතෙනෙව වටති, “පුගලවසෙන
 පන පවරිතඨානෙ උනපඤ්චබ්‍රිතෙනාපි අනතවිඤ්ඤාති
 නාම වද හතෙන පටිභොගාති වං අනතවිඤ්ඤාති විඤ්ඤාති.

දුතියසසිකාපදං.

“උනපඤ්චා”ති උනපජ්ජිකං කතා; අපටිගහතිනං සයමෙව
 හතෙතොති අපටිභොගාහතික්කමෙපි අනාපතති කතාවෙඤ්ඤාන
 පොඤ්ඤාගරුණිකං ආපනතතොති වෙදිතබ්බං කසමා එතෙන ඉදං
 දුස්සිතං හොතිති ආහ “භානිති”ති ආදි, භික්ඛනස්ස ඉමාති තෙන
 අනුඤ්ඤාතත්තාති හෙසජ්ජාති, යෙසං තෙසමි සප්පායානමෙනං
 අධිවචනං, තෙනාහ “හෙසජ්ජතිවං කරොනතුචා මාවා එවං ලභි
 වොහාරුති”ති. ඉදති සත්තාහකාලිකං නියසග්ගියවක්ඛුහුතංසපපි
 නවතිනං දසෙසුතුං “සප්පිතාම ගවාදින”නති ආදි වුත්තං, ආදිස
 දෙදන අජ්ඣාදිනං ගහණං, “සෙසං මංඝං කප්පාති”ති ඉමනා පා
 කාපටි ගොඤ්ඤාදිති අඤ්ඤාතිපි මග්ගෙහිතාදිති සංඝණාති

ශෙසං හි බීරං අපි සප්පි තෙසං අපියෙව. තංතංපන සුලභංවා
 හොතු දුලලභංවා, අසමොහන්වුතනං, “මකිකාමධුමෙව” හි
 බුද්දකභමරමධුකරීති තිහි මකිකාමි කතමධුමෙව, “උච්ඡරස”
 නති සුඛොදකසමන්තනානං වසෙන දුට්ඨමපි උච්ඡරසං; “අභි
 නයස ගුලොදක” නති පන උද්දිය අනුඤ්ඤාතතා උදකසමති
 නොන අභිලානස වටති, “අවඤ්ඤාපසකාමා” හි ඉතිනා යවඤ්ඤා
 පසකා නවටතිති දසෙයති, මහාපට්ඨිකං පන එතං සවඤ්ඤා
 පසකං වටති නොවටතිති පුච්ඡංකාමා උච්ඡරාණිතං පච්ඡාගතනං
 නොවටිතනං නාම නච්ඡිති වුතනංතංසුතනනති සවනනපාසාදිකා
 යං වුතනං. “උච්ඡවිකා” හි උච්ඡරා නිබ්බතනා රසලසිකාදිකා,
 පකාගතනානං පටිතිදෙදසතනා නං සද්දසා තෙන පකානානං
 හෙසජ්ජානංයෙව ගහණං. නතෙසං වඤ්ඤානතිආග “තාති හෙස
 ජ්ජාති” හි ආදි, “නතෙසං ඔඤ්ඤා” හි තෙසං සප්පි ආදිතං කාර
 ණාති බීරා දිති අපට්ඨගගෙමාති අත්තා. “වසා තෙල” නති “අනු
 ජානාමි හිකිකවෙ පච්චසාති අච්ඡවසං ඔච්ඡවසං සුසකාවසං සුකාර
 වසං ගද්දහවසං” නති එවං අනුඤ්ඤාතවසානං තෙලං, “සාති” හි
 යාති හෙසජ්ජාති, “අනුජානාමි හිකිකවෙ වසාති හෙසජ්ජාති
 අච්ඡවසං ඔච්ඡවසං සුසකාවසං සුකාරවසං ගද්දහවසං, කාලෙ පටි
 ගගතිතං කාලෙ නිපසකං කාලෙ සංසට්ඨං තෙලපට්ඨගගෙන පටි
 භුඤ්ඤා” නති එවං තෙලත්ථං වසාපට්ඨගගණසා අනුඤ්ඤාතතා
 “වසාතෙලංපනා” හි ආදි වුතනං, “කාලෙ” හි පුට්ඨගතනං, “සං
 සක” නති පරිසාමිතං: “නසමා” හි ගග්ගා අනුඤ්ඤාතං තසමා;
 “අච්ඡවස” නති වචනෙන යට්ඨෙමා මුත්තසාවසං සංකෙසකං කප්පි
 මංසානං වසාග අනුඤ්ඤාතතා “යට්ඨෙමා මුත්තසාවසං” නති
 වුතනං. “සාමං පච්ඡා” හි කාලෙයෙව සාමං පටිත්තා, “නිබ්බනාති
 නතෙලමෙ” හි කාලෙයෙව අතතනා විවෙචිත තෙලමපි තිට්ඨමපි
 වෙතං. කාලෙයෙව වටති, වුතනමපි වෙතං. “කාලෙවෙ හිකිකවෙ
 පට්ඨගගතිතං කාලෙ නිපසකං කාලෙ සංසට්ඨං, තං වෙ පට්ඨඤ්ඤා
 යස අනාපතති” හි පච්ඡාගතනං පන පට්ඨගගෙනුං වා කාභුං වා
 තවටිතියෙව. වුතනමපි වෙතං. “විකාලෙ වෙ හිකිකවෙ පට්ඨගගති
 තං විකාලෙ නිපසකං විකාලෙ සංසට්ඨං, තං වෙ පට්ඨඤ්ඤායස
 ආපතති තිණ්ණං දුක්ඛවානං, කාලෙවෙ හිකිකවෙ පට්ඨගගතිතං
 විකාලෙ නිපසකං විකාලෙ සංසට්ඨං, තං වෙ පට්ඨඤ්ඤායස ආප
 තති විනං දුක්ඛවානං, කාලෙවෙ හිකිකවෙ පට්ඨගගතිතං කාලෙ
 නිපසකං විකාලෙ සංසට්ඨං, තං වෙ පට්ඨඤ්ඤායස ආපතති දුක්ඛ
 වසාති. “සත්තාගං නිරාමිසපට්ඨගගෙන වටති” හි ඉමිනා
 පන කාලෙ පට්ඨගගතිතං කාලෙ නිපසකං කාලෙ සංසට්ඨං තං

තෙලපරිභොගෙක පරිභුඤ්ඤානුනති ඉදං නිරුමිසපරිභොගං සක්ඛා
 ය චුත්තනති දසෙසති, යමපනෙත්ථ සුඛමරජසදිසං මංසං වා
 නහාරු වා අට්ඨි වා ඉලාහිතං වා හොති තං අබ්බොභාරිකං, සචෙ
 පන අනුපසම්පන්නො නාය පටිගහනිතවසායු ජිනලං කච්චා දෙති
 තං කථනති ආග “අනුපසම්පන්නොනා”ති ආදි, “නදමු”ති යසමි
 අහති පටිගහිතං. නදමුපච්ඡාභතතතො පටියාය පන සත්තාහං
 නිරුමිස මෙව වට්ටති, තත්ථාපි අබ්බොභාරිකං අබ්බොභාරිකමෙව.
 යාවකාලිකච්ඡුතං අඤ්ඤාසං වච්ඡං පටිතුං නවට්ටති තිසමිකො.
 තත්ථ යාවකාලිකච්ඡුත”නති යාවකාලිකං වච්ඡු එතෙසනති යාව
 කාලිකච්ඡුති, තෙසං යාවකාලිකච්ඡු මනනානනති. අනේ.
 “අඤ්ඤාසං”නති වසාතෙලපො, අඤ්ඤාසං සප්පි ආදිතං; “චචු”
 නති බිරුදිතං යාවකාලිකභූතං වච්ඡං පටිතුං නවට්ටති යෙව,
 සාමං පාකතතාති අධිප්පායො. “නිබ්බන්තිනසප්පිවා”ති යාවකා
 ලිකච්ඡුතො විවෙචිතසප්පිවා, යථා තත්ථ දග්ගතං වා තක්කගතං
 වා බයං ගමිසුති එවංකාපිතං වාති අනේ. “නවතිනංවා”ති
 තක්කබ්බන්තිපි දග්ගප්පිකායොපි අපනෙත්ථා සුඛොත්තවතිතං පටි
 තුං වට්ටති, සාමං පාකතාවතොති අධිප්පායො. යදිසසම්පන්න
 සත්තාහංසාලිකෙන සමිං ආමිසං භුජ්ජති තං. ආමිසං සයං පකත
 සත්තාහංසාලිකෙන මිසිතං අත්තනො යාවකාලිකභාවං සත්තා
 හංසාලිකෙන ගණාපෙනි, යථාවසාවකාලිකං අපකතමපි සසම්ප
 ක්කභාවං උපගමිතිති තංපන. නදමුපුරෙහත්තමපි සාමිසං පරි
 භුඤ්ඤානු නවට්ටතිති චුත්තං, යථාසසම්පන්නසත්තාහංසාලිකං
 වසාතෙලං සයංගජ්ජතසාසපාදි යාවජ්චික වච්ඡුතං තෙලංව සාමි
 සං නදමුපුරෙහත්තමපි නවට්ටති තථා නවතිතං සප්පි වෙදි
 තබ්බං චුත්තව.

යාවකාලික ආදිති සංසට්ඨාති සහත්තනා,

ගාගාපයනති සමිතවනති ව තෙසෙව හික්ඛුතා පකතං

කප්පතෙ යාවජ්චිකං නිරුමිසංව සත්තාහංසාමිසෙසාමපාකතාතිව.

“බිරුදිතො”ති එත්ථ ආදිසද්දෙන නිලාදිතං ගගණං, සාමි
 සාතිපි”ති නකෙවල්ලං නිරුමිසානෙවාති අනේ. පච්ඡාභතත
 තො පන පටියාය නවට්ටති යෙව. “සත්තාහනිකතමෙපි අනා
 පනති”ති සච්ඡුකානං පටිගහනිතතා තාති පටිගහනිතො
 ලිති චුත්තං. තෙතාග “පච්ඡාභතතො පටියාසා”ති ආදි,
 පච්ඡාභතතං පටිගහනිතකෙහිකතං පන අබ්බොභාරිකපු උප
 නෙතබ්බං, පුරෙහත්තමපිව උපගහිතකොති කතං උග්ගෙස
 මපි සත්තාහනිතමෙපි අනාපනො, “අනොගා සත්තාගෙ”ති

සත්තාගබ්භන්තරෙ; “අබ්බසද්ධිනිදාන” නම් එතැන් සද්දෙන
 මුඛනි තෙලං අරුමකිණ්ණසරසුපතාදිනං ගහණං, “අබ්බසද්ධිනිදාන” නි
 ඉද්දති න මග්ගං අපේක්ඛාගරුණත්ථය භවිස්සති ඉදං සප්පිව තෙලං ව
 වසාව මුඛනි තෙලිත්ථං වා අබ්බසද්ධිනිදානං වා භවිස්සති මුම අරු
 මකිණ්ණත්ථං වා එතණිතං සරසුපතාදිනං වා භවිස්සති එවං විතතං
 උපපාදෙත්වා; තොපතෙත්ථ යාවකාලික යාවජීවික වත්තූපි විසස
 සොති? ආහ “සාමසුචිකානි” නි ආදි, සාව අරුණස්ස උග්ගමනා
 නිසානි” නි සත්තමදිවසෙ කතනෙලං වෙ යාව අරුණගමනානි වා
 තිති අපේඛා. “පාලිසං අනාගතසප්පිආදින” නි එත්තා ව විග
 රෙතිනාදිනං සප්පි පාලිසං අනාගතසප්පි, තථා නවතිතං, නාප්පි
 කෙරතිමිකෙකා සමෙකරමද්දසාසප ආදිනං තෙලං පත පාලිසං
 අනාගතනෙලං; තථා මධුකපුප්ඵලාණිතං පාලිසං අනාගතඵලාණි
 තනති වෙදිතබ්බං, තසබ්බමධුක පුප්ඵලාණිතං ඵලාණිතගතිකන්ති
 ආහ “සීතුදකෙන” නි ආදි, “සීතුදකෙන කත” නි මධුකපුප්ඵ
 ති සීතුදකෙ පකබ්බිත්ථා ආමග්ගිත්තා පුප්ඵලසෙ උදකගතෙ සති
 තං උදකං ගහෙත්වා පච්චිත්වා කතං * “ඵලාණිතගතිකවෙවා” නි
 ඉමිතා සත්තාගබ්භාලිකානුති දස්සෙති න පත නිස්සංසවත්තූනති.
 තස්මා සත්තාගං අතිකාමයතො දුක්ඛවන්ති වෙදිතබ්බං, චුත්ත
 මපි වෙතං සමන්තසාසාදිකාසං සීතුදකෙන කතං මධුකපුප්ඵ
 ඵලාණිතං පුරෙහන්තා සාමිසං වට්ඨති පච්චාහන්තො පට්ඨාය
 සත්තාගං නිරුමිසමෙව වට්ඨති, සත්තාගතිකතමෙ වත්තූගණනාය
 දුක්ඛවන්ති, සවෙපන බීරං පකබ්බිත්ථා කතං † යාවකාලිකං,
 බණ්ඩා කුරං පත බීරජලිතං අපතෙත්වා සාධෙත්ති. තස්මා
 වට්ඨති. අබ්බසද්ධිනිදානසංඝරලිබ්බජ්ජරිච්ඡාදිනං සබ්බෙසං යාව
 කාලිකඵලානං ඵලාණිතං යාවකාලිකමෙවාති ආහ “අබ්බසද්ධිනිදා
 නිදාන සාවකාලිකානි” නි “කාමිකපටිගොගං වට්ඨති” නි කාය
 ස්ස වා කායෙ අරුති වා මකිණ්ණං වට්ඨති, අපේක්ඛාගරුණං පත
 න වට්ඨති. “ස” නි යං සත්තාගතිකතනං ගහසරු; “නිරසෙ
 කෙකා පටිවජ්ජි” නි අනප්පකෙකා සාමනෙරස්ස දත්වා; “න” නි
 එවං පරිච්චිත්වා පුත ලබ්භෙත්ථ; එවං දිනනං ගහසරු
 සවෙ සො යාමණෙරෙ අතිසංඛරිත්වා වා අනතිසංඛරිත්වා වා තස්ස
 හික්ඛන්තො දදෙත්ථ ගහෙත්වා තත්තූකමමං වා කාතබ්බං, අසුඤ්ඤං වා
 යංතිච්චරිතොගං; තෙනාහ “අපේක්ඛාගරුණමපි වට්ඨති” නි යවෙ යො
 බාලො ගොති දතුං නන්තාති අසුඤ්ඤන හික්ඛන්තා වත්තූබ්බං

* “ගණිතසද්දං පත කොට්ඨාසා මග්ගිත්තා රසං ගහෙත්වා කත
 නති චුත්තං” කතවි.

† “මධුඵලාණිතං” කතවි.

අපි තෙ සාමනේර හෙසර්නති ආම හනෙන අපි ආහර ථෙර සා හෙසර්. කරසාමාති එවමපි වටති. “වජ්ජගණනායා”ති සප්පි ආදි වජ්ජගණනායවෙව සප්පිණ්ඩාදි වජ්ජගණනායව, මිසි තෙසු පත එකං නිසංගිතං පාවිතනිතං, එසව් “ඉදං මෙ හනෙන හෙසර්. සත්තාහතිකතනං ඉමාහං සංඝස්ස නිසංගමි”ති නිසංගමිතං. වෙදිතබ්බං. සාධාරණපඤ්ඤාත්ති, සත්තාහං අනති කතනෙතපි අතිකතනසඤ්ඤානොවෙව වෙමතිකස්සව දුක්ඛං, අතිකතන අනතිකතනසඤ්ඤානොපි වෙමතිකස්සාපි නිසංගිතං පාවිතනිතමෙව. තථා අනධිට්ඨිතාවිකප්පිතාවිසාජ්ජනා නථා විනථාදධ්ඨා විදුජනනසු අබිසිතාදිසඤ්ඤානො’ අනෙතාසත්තාහං අබිසිතෙ විසංගමිතෙ නථෙ විනථෙ දඤ්ඤා අවර්තනෙ විසංගමිතෙ ගතිතෙ උමමතතකාදිනංව අනාපතති, ආචාරවිපතති, සප්පි ආදිනං අත්තනො සත්තකථා ගණනුපගතා සත්තාහතිකතමොති ඉමානෙත්තිණි අබ්භාති, කමිතසමුට්ඨානං, අකිරියං, නොසඤ්ඤාවිවොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවර්ණං, කායකමමං, වචිකමමං, තිවිත්තං, තිවෙදනං, තෙතාහ “සෙසංචිවරමග්ගස්ස පඨමසිකඛාපදෙ චුන්තනසෙනෙව වෙදිතබ්බ”නති,

හෙසප්පසිකඛාපදං.

“පච්ඡමමාසස්සපඨමදිවසනො පට්ඨායා”ති ජෙඨමුලපුණ්ණමාසියා පච්ඡමපාරිපදදිවසනො පට්ඨාය; “නාචා”ති. තාවපරමාණෙ කාලෙ; ජෙට්ඨමුලපුණ්ණමාසියා පච්ඡමපාරිපදදිවසනො පට්ඨාය යාවකතතිකපුණ්ණමා ඉමසමි. පඤ්චමාසෙති අනෙතා. “වසිකසාවිකාසාති ආදිනා”ති එත්ථාදිසදෙදන සමයො වසිකසාවිකාය අඤ්ඤාපි මනුස්සා වස්සිකසාවිකං චිවරං දෙනතිති ඉමෙසං ගහණං, “දෙඨ මෙවසිකසාවිකචිවරනති ආදිනායා”ති එත්ථාදිසදෙදන පත ආහරථ මෙ වස්සිකසාවිකචිවරං පරිවතෙතථ මෙ වස්සිකසාවිකචිවරං චෙතාපෙථ මෙ වස්සිකසාවිකචිවරනති ඉමෙසං ගහණං, අත්තනො අඤ්ඤාතකඅප්පචාරිතෙසු තදුභයං කාලෙත්තස්ස කිං හෙ තිති? ආහ “අඤ්ඤාතකඅප්පචාරිතට්ඨානෙ”ති ආදි, “වජ්ජගණනෙද දුක්ඛං”නති ඉදං වස්සිකසාවිකං පුබ්බෙ අදෙත්තෙ සක්ඛිය වුත්තං, යෙ පත පුබ්බෙපි දෙනති තෙසු වත්තහෙදෙනපි දුත්තංති සමග්ගසාසාදිකායං යෙ පත මනුස්සා, පුබ්බෙවස්සිකසාවිකචිවරං දෙනති ඉමෙපත සමෙපි අත්තනො අඤ්ඤාතිකඅප්පචාරිතා හොනති වත්තහෙදෙනපි යෙසු සතුප්පාදකරණස්ස අනුඤ්ඤාතගාති. “අඤ්ඤාතක විඤ්ඤාති සිකඛාපදෙන තිස්සග්ගිසං චාචන්තිස”නති “යො පත භික්ඛු

අඤ්ඤා තතං ගහපතිං වා ගහපතාතිං වා විවරං විඤ්ඤාපෙය්‍ය අඤ්ඤාත්‍රුසමං නිසංගිතං පාවිත්තිය” නති ඉමිනා සිකඛාපදෙන නිසංගිතං පාවිත්තියං; ඉදං පන පකතිස් වස්සිකසාරිකදයනෙ සුචි හොති යෙව. “භික්ෂානා පච්ඡිමඤ්ඤාසංසං පච්ඡිමපාරිපදදිව සතො පට්ඨාය යාව ආසාල්ති පුණ්ණමා අයමඤ්ඤාසංසං ගිමානං පච්ඡිමඤ්ඤාසංසං නාම, තස්ස පච්ඡිමදිවසතො පට්ඨායාති අනේ. අඤ්ඤාසංසං *, පච්ඡිමපාරිපදදිවසතො පට්ඨායාති වුත්තං හොති. කතතිකමාසස්ස පච්ඡිමදිවසො නාම පච්ඡිමකතතිකමාසස්ස පුණ්ණමා, “එත්තං වග්ගා” ති මාසො සෙසො ගිමානනති සිකුත්තා වස්සිකසාරිකවිවරං පරියෙසිතඛො, අඤ්ඤාසංසං සෙසො ගිමානනති කච්ඡා තිවාසෙතඛොති එත්තං සකත ගණනෙන, “පඤ්ඤාසංසං තත” නති පරියෙසනස්ස බෙත්තං; එතස්මිංහි මාසෙ වස්සිකසාරිකං අලඛං පරියෙසිතං වට්ටති. “කරණනිවාසනබෙත්තමපි” ති කරණබෙත්තනඤ්ඤව තිවාසනබෙත්තනඤ්ඤ පියදෙදනා පරියෙසනබෙත්තං යමපි භෙදති, එතස්මිංහි අඤ්ඤාසංසං පරියෙසිතං කාතුං තිවාසෙනුඤ්ඤ වට්ටති අභිධ්මාතුං යෙව තවට්ටති යමපන සමන්තපාසාදිකාස කන්ථි පොත්තෙ පෙට්ඨිපුලුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාරිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව කාලපකුලපොසථො අයමෙතො අඤ්ඤාසංසං පරියෙසනබෙත්තනඤ්ඤව කරණබෙත්තනඤ්ඤ, එතස්මිංහි අත්තරෙ වස්සිකසාරිකං අලඛං පරියෙසිතං ලඛං කාතුඤ්ඤවට්ටති, තිවාසෙනු අභිධ්මාතුඤ්ඤ තවට්ටති වචනං දිස්සති, තං පමාදලිඛිතං, මාතිකාස විරෙඛතොති දට්ඨඛො. අඤ්ඤාසංසං සෙසො ගිමානනති කච්ඡා තිවාසෙතඛොති හි පාළි “සබ්බමපි” ති පරියෙසනකරණනිවාසන අභිධ්මානබෙත්තනති සබ්බමපි; ඉමිනා ඉමෙ වත්තාරෙ මාසා පරියෙසනකරණනිවාසනාභිධ්මානානං වතුත්තමපි බෙත්තනති දස්සෙති. එතෙසුහි වතුසු මාසෙසු අලඛං පරියෙසිතං ලඛං කාතුං තිවාසෙනු අභිධ්මාතුඤ්ඤ වට්ටති. “වස්සං උකකභිසිසති” ති සංවච්ඡරං උඛං කභිසිසති වසිසිසති ආරායනති අනේ. වස්සානස්ස පච්ඡිම මාසං උකකභිසිසති ගිමානං පච්ඡිමමාසමෙව කතෙන්නති වුත්තං හොති. “වස්සපනාසිකාදිවසෙ අභිධ්මානබ්බා” ති වස්සානතො පුබ්බෙයෙව දසාහස්ස අතික්කන්තත්තා වස්සපනාසිකාදිවසෙයෙව අභිධ්මානබ්බා; තංහි දිවසං අතික්කාමෙතුං තවට්ටති අනෙත්තාවස්සෙ පන උඛාවෙව තිවිසාව තස්මිං යෙව අනෙත්තාවස්සෙ ලඬදිවසතො පට්ඨාය දසාහං නාතික්කමෙතබ්බා, දසාහාතික්කමෙ තිඤ්ඤා පනතදහෙව අභිධ්මානබ්බා, දසාහෙපසහො

* “ආසාලනමාසස්ස” කන්ථි.

තෙත විවර්තාලං නාභිකකමෙතබ්බා, අයං ණාචි කතාය පරිහා
රේ, අකතාය පන කොපරිහාරේති. ආග "සමෙ"හි ආදි, එකාග
මපි නලහති ඉතො අඤ්ඤාසං පරිහාරස්සාභාවතොති අබ්පායො
සාකුතොහොතිති ආග යාවගෙමනස්ස පුද්ගලවයොති ජෙදමුල
පුණ්ණමාසතො පට්ඨාය යාව කතතිකපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාරිප
දදිවයො තාවාති අපො. "එතෙසු සත්තසු පිභිසමසමාසසු"හි
පටිලොමසකමෙන චුතෙනසු කතතිකපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාරිප
දදිසු ජෙදමුල පුණ්ණමාසාවසානෙසු එතෙසු සත්තසු පිට්ඨිසමය
නාමකෙසු මාගෙසු; "සතුප්පාදකරණෙනා"හි "කාලො වසිකසා
රිකායා"හි ආදිකා නයෙන සතුප්පාදකරණෙන; "විඤ්ඤාපෙනන
ස්සා"හි "දෙදමෙ වසිකසාරිකවිවර"නති ආදිකා නයෙන විඤ්ඤා
තති. කරෙනස්ස; "ගෙන සිකඛාපදෙන අනාපතති"හි අඤ්ඤා
තකවිඤ්ඤාතතිසිකඛාපදෙන අනාපතති; ඉමිනාපන සිකඛාපදෙන
ආපතතියෙව අගමයත්තා, චුතතංඤෙනා භදනනබ්බදනතාවරියෙන

කතා පන සතුප්පාදං වසිකසාරිකවිවරං,
තිප්පාදෙනස්ස හිකබ්බස්ස සමයෙපිට්ඨිසමෙන

හොති නිස්සගගියාපතති ඤ්ඤතකාඤ්ඤතකාදිනො,
තෙසුයෙව ව විඤ්ඤතති කතා තිප්පාදෙන තාවාති.

එත්ථව ඉදං මෙ හතෙන වසිකසාරිකවිවරං අතිරේඛමාසෙ
සෙසෙ ගිව්හානෙ පරිඨිට්ඨං අතිරේකසිසමාසෙ සෙසෙ. ගිව්හානෙ
කතා පරිද්දතිතං, නිස්සගගියනති ඉමිනා නගෙත නිස්සර්තවිධා
නං වෙදිතබ්බං. "වසිකසාරිකපටිලොමසමාසසු"නති පටිග
ලෙව වසිකසාරිකපරියෙයනවත්ථුයමිං, "තිකපා වතතිස්ස"නති
අතිරේක මාසබ්බාසෙසු අතිරේකසඤ්ඤාදි වෙමතිකලානසඤ්ඤා
නං. පරියෙයන නිවාසනවසෙන තිණ් ඵාවිතියාති; එතෙසෙස
නිදෙදසො වායං සාමඤ්ඤානිදෙදසොවා. "උගතකමාසබ්බාසෙසු"
හි උගතකමාසෙවෙව උගතකබ්බා සෙව; "අතිරේකසඤ්ඤාතො
වෙමතිකසසවා දුකකම"නති එත්ථ පරියෙයනං. නිවාසනං ක
රෙනස්සාති පාඨසෙසො. ඉදං චුතතං භොති උගතකමාසෙ සෙ
සෙ ගිව්හානෙ අතිරේකසඤ්ඤාතො වෙමතිකසසවා පරියෙය
නස්ස දුකකමං, උගතකසිසමාසෙ සෙසෙ. ගිව්හානෙව අතිරේ
කසඤ්ඤාතො වෙමතිකසසවා නිවාසෙනස්ස දුකකමනති. "පා
ඨා"හි ඉමිනා දුකකමං අතිදිස්සති. තඤ්ච දුකකමං උදකපුරිතග
ණනාය අකතා නගානපරියොසානවසෙන පයොගෙ පයොගෙ
කාරෙනබ්බං තඤ්චබො විවට්ඨගණ්ණ ආකාසතො භතිතඋදකෙ
නෙව නගායනස්ස, නගානකොට්ඨකවාපි ආදිසු සටෙති ආසි

ත්තුදකෙනවා නඟායනනය, තෙතෙවාග "සනිසා වයසිකසා වි
 කායා" කි ආදි, පොකනිරණිආදිපු පන නගායන නඟායනනය අ
 කාපනති කි සමබකො. පොකනිරණිආදිපු පන යනියාපි වයසිකසා
 විකාය නගායන නඟායනනය නැති දුකතවාපනති අනෙ, එවං
 අනතරුපනතිය අනාපනති දසෙසො ඉදති නිසසගගියෙන අනා
 පනති දසෙසො. "අවජිනනවිවරසා" කි ආදිවුතනං. තත් "අවජි
 නනවිවරසා" කි අවජිනනසෙව විවරසා තසාපි අසමයෙ තිවා
 සතො අනාපනති: "එසනසො නභිවිවරසාවා" ති එතාපි යථාමෙ
 ත් නිවාසෙන්නානං තෙසං අනාපනති, එවං තත් පරිසෙසන්නා
 නමිති ද්වයිධං. එතාපන මහග්ගං වයසිකසාපිකං යපෙතො න
 ගායනනය වොරුපද්දවො ආපද නාමාති ආග "අනිපිතන" නති
 ආදි, "ආපදසුචානිමාසසංගා" කි ආපදසු විජ්ජාමානාසු අසමයෙ
 නිවාසෙන්නාය; යමන සමනායාසාදිකාස "අවජිනනවිවරසා
 වා" කි එතං වයසිකසාපිකංයෙව සකායවුතනං. තෙසං නගා
 නං කායෙ වයාපනෙ අනාපනති එතව මහග්ගං වයසිකසාපිකං
 නිවාසෙතො නගායනනය වොරුපද්දවො ආපද නාමාති. අවජි
 නනවිවරදිනො නිසසගගියෙන අනාපනති දසෙසො නගායන
 නගායනො දුක්ඛවෙනෙව අනාපනතිදසානං, තං සුතතො වියන
 දිසාති සබ්බසික්ඛාපදෙසුහි මුලාපනතියා එව ආපනතපසමෙහ
 අනාපනතිදසානත්ථං අනාපනතිවං. ආරභියති, න අනතරුප
 නතියාති. තසමා උපපරිකතිතධං. "සවිවරනා" කි අනතරවාසක
 උපතරුසමෙහි සවිවරනා;

වතුන්ගිහිභාසදං.

"දකා" කි ගංකිති පව්වාසිය මානසෙව දනමිහ අධිපෙත්තං,
 න නිසාධිදනනති ආග "වෙකාමව්වාදිනි" කි ආදි, "සකසකසා
 සා" කි සකනති සකසාය; ඉමිනා පාරුජිකතාවං දසෙසති. වජ්චා
 දිනනමිති සකසකසාය ගමනතො නපි, පාරුජිකං. "අවජින
 නනසා" කි එකතො අබ්බාති විපුං ධම්මානිව බහුනි අවජිනනො
 සංසාරිං ආගර උතතරුසමං ආගරති එවං ආගරපයතොව, තෙ
 නාග "වජ්චගණනාය ආපනතියො" කි. මයා දිනනාති සබ්බාති ආ
 ගරති වදනොපි එකවෙනෙතෙව සමිහුලා ආපනතියො. එකවි
 වරං පන එකාබ්බානිව බහුනි අවජිනනො එකාපනති. "අවජිනන
 ආණනසා දකකව" නති මයා දිනනාති සබ්බාති ගමනාති ආණ
 නතියා එතං දුක්ඛවං, අවජිනනසු පන එකවෙනෙතෙව සමිහුලා
 පාවිතතියො; තෙනාග "අවජිනනසු වජ්චගණනාය ආපනතියො"

නි. “අව්‍යේනොසු” නි නොනාණ්‍යොනන අව්‍යේනොසු විවරෙසු; යනු පන පොළුකොසු අව්‍යේනොසු යන්නානාති ආණ්‍යොනි තෙසං ගණනාය ආපනතියොති පාඨො තනු “සත්තකානි ආණ්‍යොනි” නි යන්නානාති විවරනි ගණනිතුං ආණ්‍යොනිති අපො. යමපන සමනපාසාදිකාසං විවරං ගණනාති ආණ්‍යොනි එකං දුක්ඛං, ආණ්‍යොනා බහුනි ගණනාති එකං පාවිත්තියනති වුත්තං, තං එකාබ්‍රාහ්මණියං. එවස්ස කතා සමනතං ආසාදිකාසං සතිං ඉමාය අභිකථාය නකොපි විරෙධො. සමෙපන සබ්බාපිං ගණනා උත්තරායංගං ගණනාති ආණ්‍යොනි වාචාය දුක්ඛං, අව්‍යේනොසු වනුගණනාය ආපනතියො එනුව “ඉදං මෙ හතොන විවරං හිකුසුසං සාමං දත්වා අව්‍යේනො නියසායයි” නති ඉමිනා නයෙන නියසායනවිධානං වෙදිතබ්බං. “නිසංචිතනිසං” නති උපසම්පන්න උපසම්පන්නාසංඝඤ්ඤි වෙමතිකආනුපසම්පන්නාසංඝඤ්ඤිතං වයෙන තිණි පාවිත්තියාති; අඤ්ඤං පටිකම්බාරං” නති පනතාදිඅඤ්ඤං පටිකම්බාරං අනතමයොසු විමිපිති අපො. නකෙවලං අනුපසම්පන්නාසං විවරං යෙව අව්‍යේනො දුක්ඛංවනති ආහ “අනුපසම්පන්නාසංචා” නි ආදි, තනු “යං කිම්” නි විවරංවා හොතු පනතාදියංකිඤ්ඤං පටිකම්බාරංවා; නියසායියංගංව ගණනානාසං” නි යසං දිනනා තසං විසංසෙනගණනාසං; තනියනෙවෙනං උපයොගවනං, “උපසම්පන්නා” නි අව්‍යේනොසමයෙ උපසම්පන්නාහොවො කිවාපි උපසම්පන්නාහොවො පාලියං එතිකභිකථායංව දුතගතණෙසු දියසති, තථාපි අනුපසම්පන්නාහොලෙපි විවරං දත්වා උපසම්පන්නාහොලෙ අව්‍යේනොසං ආපනතියො අව්‍යේනොසංලෙයෙව උපසම්පන්නාහො අබ්‍යනති වෙදිතබ්බං නති.

පමමසිකම්බාරංදං.

ජබ්බිධං බොමසුත්තාදි” නති සුත්තංනාම ජසුත්තාති බොමං කප්පාසියං කොසෙයං කම්බලං සාණං හබ්බනති එවං වුත්තං ජබ්බිධං බොමසුත්තාදි; තනු “බොම” නති බොමවාකෙති කතසුත්තං “කප්පාසියං” නති කප්පාසියො නිබ්බත්තං, “කොසෙයං” නති කොසියංසුති කතනිවා කතසුත්තං, “කම්බලං” නති එලකලොමසුත්තං; “සාණං” නති සාණවාකෙති කතසුත්තං, “හබ්බ” නති පාවෙකකං වාකසුත්තමෙවාති එකෙ, පච්ඡිපි මියොත්තා කතසුත්තං පන හබ්බ නති වෙදිතබ්බං. “නොසං අනුලොම” නති තෙසං බොමාදිතං අනුලොමං දුකුලං පනතුණණං යොමාරපට්ටං විනපට්ටං ඉතිපං දෙවදිනනනති ජබ්බිධං සුත්තං, “තුපි” නි වායානුපකරණො එකොදුණො, විකම්බානානං යනු යංගර්ථායං පෙනති, “මෙම” නති වායානුප

කරණෝ එකෝ දැන්මො, සුභතං පච්චෙසෙතිං යෙන අනොවෙ
නනා, සනඤ්ඤාං සමපාදෙනති. “හෙසු සබ්බපයොගෙසු දුක්ඛ
ඛ”නති තත්තවායස්ස යෙ තෙ තුරිවෙමසජ්ජනාදිකා පයොගා
තෙසු සබ්බෙසු පයොගෙසු භික්ඛුස්ස දුක්ඛං, තස්ස තත්තවාය
ස්ස පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්ඛංවනති වුත්තං හොති,
තුරිආදිනං අභාවෙ තෙසං කරණස්ථං වාසිථරසු ආදිනං මග්ගන
තිස්සානං රුක්ඛවෙජ්දනාදි සබ්බපයොගෙපි එසෙව නයො, තත්තු
නං අත්තනො සත්තකත්තා විත විතට්ඨානං පටිලඛමෙව හොති
ති ආහ “පටිලාභෙන නිස්සංගියං හොති”ති විතප්පනුපග පච්ඡි
මච්චරූපමාණෙ විතෙ නිස්සංගියං හොතිති වුත්තං හොති. තෙ
තෙව වක්ඛති “දිස්සො, විදජ්ජිමත්තෙ තිරියං භජ්ජමත්තෙ විතෙ
නිස්සංගියං පාවිත්තිය”නති. එත්ථ “ඉදං මෙ භතෙන විවරං
සාමා සුභතං විඤ්ඤාපෙතිං තත්තවායෙහි වායාපිතං නිස්සංගි
ය”නති ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං. “හෙසෙ
ව”ති විඤ්ඤාපිත තත්තවායෙතෙව; “එව ඉධ දුක්ඛං”නති ඉ
දාපි තත්තවායෙතෙව දිස්සො විදජ්ජිමත්තෙ තිරියං භජ්ජමත්තෙ
ත්තෙ දුක්ඛංවනති අත්ථො. “අකප්පියසුත්තමයෙ”ති විඤ්ඤාපිත
සුත්තමයෙ. “ඉතරංගි”නති අවිඤ්ඤාතතිසුත්තමයෙ පරිච්ඡේදෙ;
“නතො වෙ උභනිභරා”ති වුත්තාප්පමාණතො වෙ උභනකරා;
අත්තමසො අච්ඡිමණ්ඩලප්පමාණාපිති අබ්පජායො, කප්පිය
තත්තවායෙකපි අකප්පියසුත්තං වායාපෙනස්ස යථාපුබ්බ
නිස්සංගියං එවමිධ දුක්ඛං, තෙතෙව කප්පියංව අකප්පියංව
සුත්තං වායාපෙනස්ස යථෙ පච්ඡිම විවරප්පමාණා වා උභනකා වා
අකප්පියසුත්ත පරිච්ඡේද හොනති, තෙසු පරිච්ඡේදගණනාය
දුක්ඛං, කප්පියසුත්තපරිච්ඡේදෙසු අනාපතති, අථ එකත්තරි
කෙන වා සුත්තෙන දිස්සොවා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා
විතං හොති පමාණසුත්තෙ පරිච්ඡේදෙ දුක්ඛං, යදිපත වෙ
තත්තවායා හොනති එකො කප්පියො එකො අකප්පියො සුත්තං
ව අකප්පියං තෙ වෙ වාරෙන විතනති අකප්පියතත්තවායෙන
විතෙ පමාණසුත්තෙ පරිච්ඡේදෙ පරිච්ඡේදෙ පාවිත්තියං, උභනක
තරෙ දුක්ඛං, ඉතරෙන විතෙ උභයත්ථ දුක්ඛං, සචෙ වෙපි
වෙමං ගණෙති, එකතො විතනති පමාණසුත්තෙ පරිච්ඡේදෙ පාවි
ත්තියදුක්ඛං, අථ සුත්තං කප්පියං විවරංව කොදරබ්බාදිහි
යපරිච්ඡේදං අකප්පියතත්තවායෙන විතෙ පරිච්ඡේදෙ පරිච්ඡේ
දෙ දුක්ඛං, ඉතරෙන විතෙ අනාපතති, සචෙමෙපි එකතො
විතනති පමාණසුත්තෙ පරිච්ඡේදෙ පරිච්ඡේදෙ දුක්ඛං, අථ
සුත්තමපි කප්පියංව අකප්පියංව තෙ වාරෙන විතනති අකප්පි
යතත්තවායෙන අකප්පිය සුත්තමයෙසු ව පච්ඡිම විවරප්පමාණසු

පරිවේෂ්ඨයෙහි විනෙසු පරිවේෂ්ඨයෙහි කාල පාඨිතත්වය, උපකරණ
 රෙසු කප්පියසුත්තමයෙහි ප්‍රකාශය, කප්පියසුත්තමයෙහි
 අකප්පියසුත්තමයෙහි පමාණසුත්තමයෙහි, උපකරණප්‍රවා ප්‍රකාශ
 මෙව කප්පියසුත්තමයෙහි අනාපතති, අප් එකතරිකෙනවා
 සුත්තෙන දිසනො වා අකප්පියය නිරිතය කප්පියය කප්පිය විතනති
 උපොසිවා වෙම ගහෙනවා එකතො විතනති අපරිවේෂ්ඨයෙහි විවර
 පමාණසුත්තෙහි පරිවේෂ්ඨයෙහි පරිවේෂ්ඨයෙහි ප්‍රකාශය, සපරිවේෂ්ඨයෙහි පරි
 වේෂ්ඨයෙහි ප්‍රකාශය, තෙනාහ “එතෙනෙව උපාසෙනා”ති
 ආදි, එතෙව තනනවායො තාව අඤ්ඤාතකප්පියවාරිතතො විඤ්ඤා
 තතිසා ලබො. අකප්පියයො සෙසො කප්පියයො සුත්තමපි සාම.
 විඤ්ඤාපිතං අකප්පියයො සෙසං ඤාතකාදිවසෙන උපානනංව කප්පි
 යනති වෙදිතබ්බං. “තිකපා වින්තිස”නති වායාපිතෙ වායාපිත
 සඤ්ඤාවෙමතික අවායාපිතසඤ්ඤාතං වසෙන තිණි පාඨිතතිසා
 ති; “විවරජාය විඤ්ඤාපිත සුත්ත”නති සාම. වා අඤ්ඤාතවා
 විවරජාය විඤ්ඤාපිතසුත්තං; කිවාපි පාලියං සාම. සුත්තං විඤ්ඤා
 පෙය්නි වුත්තං, තථාපි ඉධ විවරජාය සාම. විඤ්ඤාපිත සුත්ත
 නති අවසා කෙවලං විවරජාය විඤ්ඤාපිත සුත්තනති වුත්තනතා,
 අඤ්ඤාත විවරජාය විඤ්ඤාපිත සුත්තමපි සංගහං ගව්හිති
 වෙදිතබ්බං. “අකප්පියවිඤ්ඤාතතිසා”ති විවරං මෙ ආවුසො
 වායථාති එවමිභුතාය අකප්පියවිඤ්ඤාතතිසා.

ජයමසිකතාපදං.

“විවරසාමිකෙහි පුබ්බෙ අප්පමාදිනො හුත්වා”ති කිදිසෙන
 තෙ හනෙන විවරෙන අත්ථා කිදිසං තෙ විවරං වායාපෙමි වද
 හනෙන යදිව්ඡසිති විවරසාමිකෙහි පුබ්බෙ අවුත්තො හුත්වා; එතෙ
 ව ආයතාදිහි තිහි සුත්තවසිසනාකාරෙන සහ වායනාකාර.
 දසෙය්හි සුචිතාදිහි වතුහි වායනාකාරමෙව. කිඤ්ඤාතතං අනුප
 ද්දෙය්සාමාති ආදි, තස්ස කතනබ්බාකාරමතනදස්සනං න සභිග
 හදස්සනං, සුත්තවසිසන වසෙනෙව ආපජ්ඣතබ්බතතාති ආහ
 “නව ගිකඛුනො පිණ්ඩපාන දුග්ගමෙනතා”ති ආදි. එතෙව
 “ඉදං මෙ හනෙන විවරං පුබ්බෙ අප්පමාදිනෙ අඤ්ඤාතකස්ස ගහ
 පතිකස්ස තනනවායෙ උපසංකම්භා විකප්පං ආපනනං තිස්සග්ගි
 ය”නති ඉමිතා නයෙන තිස්සජන විධානං වෙදිතබ්බං. “තිකපා
 වින්තිස”නති අඤ්ඤාතකෙ අඤ්ඤාතක සඤ්ඤාවෙමතිකඤ්ඤාතක
 සඤ්ඤාතං වසෙන තිණි පාඨිතතිසා.

සන්තමසිකතාපදං.

“පඨමපදයා” නි දසාහනාගතනි පදයා; “සුචිමනසෙන චා” නි අව්වනනසංයෝග චසෙනෙව; “නානි දිවසානි” නි තෙසු දිවසෙසු; “අව්වනනුමචා” නි නිරන්තරමෙව; තෙසු දසාහෙසු යන් කන්ති දිවසෙති වුත්තං හොති. “පචාරණමාසයා” නි පුබ්බ කත්තික මාසයා සොති ඉධ පඨමපචාරණයොගෙනා පචාරණ මාසොති වුත්තො. “පුණ්ණපක්කපචමිනො පට්ඨායා” නි සුක්ක ප කෙතිපමිං ආදිං කත්වා, පචාරණමාසයා පුණ්ණපක්ක පචමිතොවා, පචාරණමාසයා පක්කයනොවා, පුරිමයා පුණ්ණපක්කයා පචමිතො පඨායාති අජෝ. යො පනෙත්තාමිං වෙස දසාහපරමං අතිරෙ ක විවරං. ධාරෙතබ්බනති ඉමිනාව සිද්ධො අස්සපත්තිවසෙන පන අපුබ්බං වීය අන්තං දසෙය්වා සික්කාපදං ධර්මතනති පාඨො දියාති, සො පමාදපාඨො, “දසාහනාගත” නති ඉමිනා විරෙධතොති දඨ බ්බං. කිව පුණ්ණපක්කපචමිතො පඨායාති වුත්තත්තා අඨකථා යෙව පුබ්බාපරවිරොධොපි සීයා. අවෙකච්චර” නති අව්වාසික විවරනති වුච්චති යොව අව්වාසිකභාවො දයකයා ගමිකාදි භා වෙනාති දසෙය්තුං. “ගමිකාතිලාභගබ්හිති අභිනවුප්පනනසබ්බා තං සුගාලාන” නති ආදි වුත්තං, තත් ගමිකොනාම සෙනාය වා ගතතුකාමො හොති පවාසංවා ගතතුකාමොගොති කි වුත්තො. “අඤ්ඤානරෙන වය්සාවාසිකං දය්සාමිති ඵලං ආරෙවෙත්වා දි නන්” නති ගමිකාදිතං අඤ්ඤාතරෙන ගමිනාදිති කාරණෙති දතු කාමෙන දුතංවා පෙසෙත්වා සයංවා ආගන්ත්වා වය්සාවාසිකං දය්සා මිති ඵලං ආරෙවෙත්වා දිනනං විවරං; ඵන්තං “ඉදං මෙ හනෙන අවෙකච්චරං විවරකාලසමයං අතික්කාමිතං නියාගති” නති ඉමිනා නයෙන නියාජනවිධානං වෙදිතබ්බං. “සෙස” නති සාධා රණපඤ්ඤාතනිති ආදිකං; අයමපනවිසෙසො තත් අතිරෙකවි වරෙ අතිරෙකවිවරසඤ්ඤාදි ආදිනො දසාහතික්කමො, ඉධ අවෙ කච්චරෙ අවෙකච්චවරසඤ්ඤාදි ආදිනො විවරකාලාතික්කමො, තථා අතවෙකච්චරෙ අවෙකච්චවරසඤ්ඤාදිනො වෙච්චතික්කම ව දුක්කමං. ජනිප්පමාණසමපනනසා අවෙකච්චරයා අත්තනො යත්තකතා දසාහානාගතාය කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමාය උප න්තායාවො අනබ්බිත අවිකප්පිතතා විවරකාලාතික්කමොති වතු රභිභාවොව ඵන්ති විසෙසො.

අඨමසික්කාපදං.

“උපසමපථනති ආදිසුචියා” නි පඨමප්ඤ්ඤානං උපසමපථති ගරනිති ඉමයා විහරෙත උපසමපථනාති උබ්චිතබ්බෙ උපසම පථනති උභවං, තදිහ නිදයානංකතං, ආදිසද්දනපන අනාපුච්ඡං.

වා පකකමෙඟ්‍යානි ආදීනං සම්භවො දඬබො, “උපගන්වා”නි උපසද්දස්සන්ධමාහ. “වසිත්වා”නි අඛණ්ඩං වසිත්වා; යෙන යස්සති සම්බන්ධො දුරට්ඨමපිව තස්ස තනති වචනතො ඉමස්ස-පෙ-ඉමිනා සම්බන්ධොති වුත්තං. තත්ථ “ඉමස්ස”නි උපවස්සනති-පදස්ස; විනය පරියායෙන අරඤ්ඤලක්ඛණං අදීනනා දුනපාරුජ්ඣොආගතං තත්ථ ති භාමාවා අරඤ්ඤවාති අනවසෙසතො අවහාරයානපරිගහෙන තදුභයං අසම්කරතො දස්සෙතුං. “යපෙත්වා භාමඤ්ඤවා”නි ආදිවුත්තං. භාමුපවාදෙති ලොකෙ භාමසංඛ්‍යමෙව ගව්‍යතිති ඉධ පත සු තතනතපරියායෙන පවධනුසතිකං පච්ඡිමනති ආගතං ආරඤ්ඤිකං තිකුට්ඨං සක්ඛාය නති යො විනයපරියාසිකො අරඤ්ඤ වසනො ආරඤ්ඤිකො පනතසෙනාසනොති සුතෙන වුත්තො. තස්මා තත්ථ ආගමෙවලක්ඛණං ගහෙනබ්බනති දස්සෙතො. “සබ්බපච්ඡිමානි ආරොපිතෙන ආවේසධනුනා”නි ආදිමාහ. තත්ථ ආවරියධනුනා ම පකතිහත්තෙ නවපිදත්තිපමාණං ජයාය පත ආරොපිතාය ව තුහත්තිපමාණනති වදනති. “භාමස්ස”නි පරික්ඛිත්තස්ස භාමස්ස; “ඉඤ්ඤිලනො”නි උමාරතො; “පටිකෙබ්බාරහයානනො”නි පරි යනෙන සීතසරස්ස උපවාරෙ සීතස්ස; මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස පඨම ලෙභිවුපාතතො; කීත්තකෙනමගෙන මිනිත්ඛබ්බනති ‘ආග’සවෙ” ති ආදි, මජ්ඣිමවස්සකථාසමුපන විහාරස්සාපි භාමස්සෙව උපවාරං නීහරිත්වා උභින්නං ලෙභිවුපාතානං අන්තරං මිනිත්ඛබ්බනති වුත්තං වොරුනං නිව්චෙධාකාසාදිදස්සනෙනා”නි ආරුමෙ ආරාමුපවාරෙ ව වොරුනං* නිව්චෙධාකාසාදිදස්සනෙන කාරණෙන; ආදිදෙදන භුතො කාස සිතොකාය නිසිනොකාස නිප්පනොකාසානං ගහණං. “වොරෙති මනුස්සානං හනවිලුත්තාකොටිනභාව දස්සනතො; “අන්තරසරෙ නික්ඛිපෙස්සා”නි අන්තරෙ අන්තරෙ සරුති එත්ථ එතස්සාති වා අන්තරසරං, භාමො, තස්මිං ධිපෙය්‍යා නි අත්තො. තෙනාහ “අරඤ්ඤකස්සා”නි ආදි, “නාමා”නි නික්ඛි පනඤ්ඤා; මහාපවාරණාස පවාටිතො හොති”නි ඉදං වස්සවේඡ දං අකත්වා වුත්භාවං දස්සෙතුං වුත්තං, නපත පවාරණාය අභිග භාවං තෙනෙවති බ්‍යතිරෙකං දස්සෙතෙන න සමන්තපාසාදි කාසං වුත්තං, සවෙ පච්ඡිමිකාය වා උපගතො හොති ටිනනව යස්සා වා නික්ඛිපිතුං නලබ්බතිති. කතතිකමායො නාම පුබ්බ කතතිකමාසස්ස කාලපකක පාරිපදනො පට්ඨාය යාව අපර කතතික පුණ්ණවා තාව එකුතතිංස රත්තින්ද්‍රවා, එව සදෙදන

* “වොරුදීනං” සිහල.

කතතිකමාසතො පරං නලභානිති දසෙය්ති. උනප්පමාණෙ තා ව අරඤ්ඤලකඛණායොගතො නලභනි තසමා ගාවුතතො අතිරෙ කප්පමාණෙ නලභනිති ආහ “සත්‍රගි”ති ආදී, නිවන්නිතො පන අඛයොජනමපි යොජනමපි ගන්තො වසිතුං වට්ඨති ඉදමප්පමාණං, “සාසඛකප්පවිහසමෙව හොති”ති සාසඛකඤ්ඤව ජප්පවිහස ඤ්ඤව හොති, එවසදෙදන අනාසංකප්පවිහසෙ හි අඛගසුතෙනපි සෙනාසනෙ වසනො නිකඛිපිතුං නලභනිති දසෙය්ති. එතතාව තා පුරිමිකාය උපගන්තො අබණ්ඨං කතො වුත්ථසෙසා යං ගාමං ගොවරගාමං කතො පඤ්චබ්බසතිකපච්ඡමෙ අරඤ්ඤකසෙනාස නෙ විහරති තසමිං ගාමෙ විවරං යපෙතො සකලකතතිකමාසං ත සමිංයෙව සෙනාසනෙ තෙන විවරෙන විනා වජ්ඣං අනුජනිතො ඉද්ධති විහාරතො අඤ්ඤත්ථ වසන්තස්ස ඡාරත්තං විප්පවාසං අනුජ නනො, “සියං ව තස්ස භික්ඛුතො”ති ආදිමාහ, අසමාදානවාරංහි අත්තකසිත්තං එව ලභන්ති, නෙවිතරෙති. එත්ථ ඉදමපි තාරණං දට්ඨබ්බං, තත්ථ “ඡාරත්තපරමං තෙන භික්ඛුතා තෙන විවරෙන විප්පවසිතබ්බං”න්ති යො භික්ඛු විහාරෙ වසනො තතො අඤ්ඤ ත්ථ ගමනතිවෙව සති අත්තරස්සරෙ විවරං නිකඛිපි තෙනභික්ඛුතා තෙන විවරෙන ඡාරත්තපරමං විප්පවසිතබ්බං; ඡ රත්තියො ත මහා විහාර අඤ්ඤත්ථ වසිතබ්බන්ති වුත්තං හොති. වුත්තං හි හද නෙනත බුඛදත්තාවරියෙන:-

යං ගාමං ගොවරං කතො භික්ඛු අරඤ්ඤකෙ වසෙ,
තසමිං ගාමෙ යපෙතුං තං මාසමෙකමපි වට්ඨති.

අඤ්ඤත්ථෙව වසන්තස්ස ඡාරත්තපරමං මතං,
අගමස්ස අභිප්පායො පටිච්ඡන්තො පකාසිතොති.

තෙනෙවාහ “නගොවෙ උත්තරිං විප්පවසෙය්සා”ති “ඡාර තතතො උත්තරිං තසමිං සෙනාසනෙ සත්තමං අරුණං උට්ඨපෙ ය්සාති අත්තො”ති ආදී, “නාථාඅසකෙතොනොනා”ති ගතට්ඨාන ස්ස දුරතාය සෙනාසනං ආගන්තො සත්තමං අරුණං උට්ඨපෙතුං අසකෙතොනොන; එවං අසකෙතොනොන තත්‍රෙව සිතෙනපච්ච ඔරිතබ්බං, අතිරෙකවිවරට්ඨානෙ යස්සතිති. “වසිකා”ති අරුණං උට්ඨපෙතො; භික්ඛුසමමුති උද්දොසිකසිකිකාපදෙ වුත්තාව. “සෙස, නති අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසමමුතියාති අගමෙත්ථ අනුප්පඤ්ඤන්ති ආ දිකං; තත්ථහි අඛගසුයං රත්තිවිප්පවාසො තං වතුත්ථමඛං, තං ඉධ ඡාරත්තතො උත්තරිවිප්පවාසොති අගමෙව විසෙයො.

නවමසිකාපදං.

නනුවායං සංඝස්ස පරිණතො න පරිච්චන්තො, අථ කථං සංඝ සත්තකො හොති ති? ආහ “සොගි”ති ආදී, තථ “සො”ති ලාභො; “එතෙතනපටිඤ්ඤාසෙතා”ති පරිණතභාවසංඛාතෙන එතෙතන පරියා යෙන; “ලභිතබ්බ”නති ඉමිනා ලාභසද්දස්ස කම්මසංඛිතො, “චිත්තදිවච්ඡ”නති චිත්තපිණ්ඩපාතසෙතාසනසිලානපච්චයහෙසස්පරිකකාරං; අත්තමයො වුණ්ණපිණ්ඩමපි දත්තකථමපි දසිකසුත්තමපි “පටිණ්ණ”නති සංඝස්ස නිත්තං (සංඝපරිණතං) සංඝපොණං සංඝ පඤ්ඤාරං සුඤ්ඤා සීතනති අත්තො, යෙන පන කාරණෙන යො පරිණතො හොති තං දස්සෙත්වා තස්ස අත්තං දස්සෙත්වා “දස්සාමි කපිස්සාමා”ති ආදී වුත්තං. “අත්තතො පටිණ්ණාමෙත්තස්සා”ති ඉදංමයං දෙහිති සංඝස්ස පරිණතභාවං සුඤ්ඤා අත්තතො පරිණාමෙත්වා ගණනාත්තස්ස; “පටිඤ්ඤා”ති පරිණාමපයොගෙ; එත්ථ “ඉදං මෙහ තෙනාත්තං සංඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තතො පරිණාමිතං නිස්සග්ගිය”නති ඉමිනා තයෙන නිස්සජ්ජවිධානං වෙදිතබ්බං. “සංඝ චෙතිසපුගගලෙසු”ති එත්ථ අත්තමසො සුත්තං උපාදය යොතො විසන්තො පුගලොති වෙදිතබ්බං. “අඤ්ඤාසංඝාදින”නති අඤ්ඤා සංඝචෙතිසපුගලානං; ඉදං වුත්තංහොති සංඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤා සංඝස්ස වා ඉච්චියස්ස වා පුගලස්ස වා, චෙතිසස්ස පරිණතං අඤ්ඤාචෙතිසස්ස වා සංඝස්ස වා පුගලස්ස වා, පුගලස්ස පරිණතං අඤ්ඤාපුගලස්ස වා සංඝස්ස වා චෙතිසස්ස වා පරිණාමෙත්තස්ස වද්ධි කවන්ති. ඉදං අත්තපත්තිං දස්සෙත්වා “අපටිණ්ණසඤ්ඤිතො”ති ආදිමාහ, පරිණතෙ අපරිණතසඤ්ඤිතොවාති සම්බන්ධො, “පරිණතෙ අපරිණතෙවා”ති උභයත්ථාපි අත්තපත්තිති අත්තො, වුත්තං හෙත්තං පරිණතෙ අපරිණතසඤ්ඤි අත්තතො පරිණාමෙති අත්තපත්ති අපරිණතෙ අපරිණතසඤ්ඤි අත්ත තො පරිණාමෙති අත්තපත්තිති “දෙස්සාමිමමා”ති වත්තාරෙ පච්චා; ආදීසද්දෙන පටිසංඛාරංවා ලභෙය්ග විරහිතිකොවා අස්ස යත්ථාපන නුමාහං විත්තං පටිදති තත්ථ දෙථාති වචනානං ගහණං, යචෙපන දායකා මයං සංඝහත්තං කත්තුකාමා චෙතිසපුරං කත්තුකාමා එකස්ස භික්ඛුනො පරිකාරං දතුකාමා නුමාහං රුපියා දස්සාමි හණ්ඨ කත්ථදෙමාතිවදන්ති එවං වුත්තෙන තෙන භික්ඛුනා යත්ථ ඉච්ඡති තත්ථ දෙථාති වත්තබ්බං.

දසමසිකඛ්ඪාපදං.

පත්තමගො නතිසො.

ඉති කඩ්ඩා විහරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය
විනායකමඤ්ඤායාය ලිඛිතපකාසනියං.
නියාග්ගියවණ්ණනා නිද්ධිනා.

“සමප්තිමුසාවාදෙ”ති එත් “මුසා”ති අහුතං අතච්ඡං වජ්ඣ “චාදෙ”ති තස්ස භූතතො තච්ඡතො විඤ්ඤාපනං; සමප්තිතස්ස මුසාවාදෙයමප්තිතමුසාවාදෙ,තස්මිං සමප්තිතමුසාවාදෙති අනේ, තෙනාහං “සුඛෙබ්බ”ති, සුඛෙබ්බං පන මුසාවාදෙ පුබ්බභාගකභිණ්ණං ඛණ්ණෙව විජිතනන්තස්ස භොති පුඛෙබ්බං භොති මුසාභණ්ණිකානති භණ්ණානස්ස භොති මුසාභණ්ණමිති චුත්තත්තාති අහං “සුඛෙබ්බපිත්ති චාදි වචනභිණ්ණපිත්ති භිණ්ණානස්ස”ති එවං ති * වයං ආසන්නං ඉ තරංපන භොතු වා මා වා අකාරණමෙතං, තනුචේතං භණ්ණමෙව න ඤායතිති අහං “භණ්ණමාමා”ති අදි, අහුතස්සාති අතච්ඡස්ස “හත්තං සකාසපුත්ත”නති එත් “හත්තො”ති තස්ස ථෙරස්ස නා මං, සකාසානං පුත්තොති සකාසපුත්තො, බුබ්බාලෙ කීර සකාසකුල තො අසීතිපුරිසසහස්සාති පබ්බජංසු තෙසං යො අඤ්ඤාතරෙ, “අ ච්ඡතිචා පච්ඡතිහාදි වජ්ඣසමි”නති එත් අවජ්ජතිචා පටිජිතනං නාම තිත්ථියෙහි සථිං කපේතො; අතතතො වාදෙ කිච්ඡෙදසං ස ලලකෙබ්බතො නායං මම වාදෙති අවජ්ජතිචා පුත කපේතො, තිද්දොසනං සලලකෙබ්බා මමෙව අයං වාදෙති පටිජිතාති. අදි සද්දෙන පටිජිතාති අමජිතනං අඤ්ඤාතඤ්ඤා පටිච්චරණං සමප්තිතමුසාභාසනං සංකේතං කාමා විසංවාදකරණඤ්ඤා සහණ්ණා ති. ඉද්දති ආප්තතිභෙදදස්සනත්තං “උත්තමිම භුක්ඛං ඛමමාණෙවන ත්”නති චුත්තං. අනුපබ්බාසිචා සහසාභණ්ණානස්ස”ති අවිමංසි තො වෙගෙන දිස්මපි අදිභිමෙමති අදිනා භණ්ණානස්ස, “අඤ්ඤං භ භණ්ණාමිති අඤ්ඤං භණ්ණානස්ස”ති යො මන්දත්තා මොචුතත්තා විචරනති වත්තඛෙබ්බ විරන්ති අදිති භණ්ණි අයං අඤ්ඤං භණ්ණාමිති අඤ්ඤං භණ්ණි නාමයොපන සාමණේරෙන අපි හනොමස්සං උපජ්ඣායං පසිත්තාති චුත්තො † කෙළිං කුරුමානො තච උපජ්ඣා යො දුරුසකටං යොජෙත්වාහනො භවිස්සතිතිවා සිගාලසද්දංසුත්තා කස්සායං සද්දොති චුත්තෙ මාකුයං තෙ යානෙන ගච්ඡන්තියංකද්ද මෙ ලග්ගවකං උච්චන්තානං අයං සද්දොතිවා, එවං තෙවදවා ත රවා ‡ අඤ්ඤං භණ්ණිසොආපත්තිං ආපජ්ජති යෙව. අඤ්ඤා පුරුණ කථානාමභොති. එකො ගාමෙ ථොකං තෙලං ලභිත්වා විහාරං ආග තො සාමණේරං භණ්ණි තිං අරු කුභිංගතො ගාමො එකතෙලො අභොසිති වා, පච්ඡිකාය ධර්මපුට්ඨභිං ලභිත්වා අරුගාමෙපච්ඡි

* “එත්ති” සිහල.

† “පසිත්තාති” කත්ති.

‡ “තෙවදවාසි”

කාහි පුවෙවා රෙසුංවාති* අයං මුසාවාදෙව හොති. “විසංවාදනපු රෙකබ්බරතා”ති විසංවාදෙනති එතෙනාති විසංවාදනං, වඤ්චනා ධිප්පාය වසප්පවත්තං විත්තං, තස්ස පුරෙකබ්බරතා-විසංවාදනපුරෙ කබ්බරතා, විසංවාදනවිත්තස්ස පුරතො කරණෙනති අත්ථො.

පටමසිකබ්බපදං.

“ඔමසමාදෙ”ති බුංසන ගරහණවටනෙ; සමාපනතං නෙව කණ්ණසුඛං තභදයසුඛං; තස්මා තෙන කණ්ණඤ්ඤව හදයඤ්ඤ විජ්ඣාතිති ආහ “ඔමජ්ඣානවටනෙ”ති. ජනිතාදිහි සටෙත්තා වට නෙති වුත්තං හොති. තෙනාහ “ජනිතාමා”ති ආදි, තත් ජනි තාම බ්‍රාහ්මණාදි උක්කච්චාවෙව වණ්ණාලාදිහි තාව ජනි, තාම නතා ම අවකණ්ණකාදි හිතඤ්ඤව බුබ්බරකබ්බාදි උක්කච්චඤ්ඤ නාමං, ගොත්තං නාම කොසියාදි හිතඤ්ඤව ගොත්තාදි උක්කච්චඤ්ඤ ගොත්තං, කල්පනාම ප්‍රපථජඛිකාදි හිතඤ්ඤව කසිවණිජ්ජාදි උක්කච්චඤ්ඤ කල්මං, සිප්පනාම නලකාරදි හිතඤ්ඤව මුද්දාග ණකාදි උක්කච්චඤ්ඤ සිප්පං, ආබාධොත්තාම සබ්බොපි රුගො, සො හිතොසෙව අටවා මධුමෙසො උක්කච්චො, සෙසො හිතොති වෙ දිතබ්බො. ලිඛිතං නාම අතිදිසාදි හිතඤ්ඤව තාතිදිසාදි උක්ක ච්චඤ්ඤ ලිඛිතං, කිලෙසො නාම රුගාදිකො සබ්බොපි කිලෙසො, ආපත්තිනාම සොතාපත්තාදිකා උක්කච්චාවෙව පාරජිකාදි අනු ක්කච්චාව ආපත්ති, අසෙකාසො නාම ඔට්ටොසිති ආදිකො හිතො වෙව පණ්ණිකොසිති ආදිකො උක්කච්චො ව අසෙකාසො, “සඨාන ඨා”ති පාළිආගතානාගතපද්‍යං යෙන කෙනවි ආකාරෙන, ඉම සමං සිකබ්බපදෙ යටෙචා භික්ඛුං භික්ඛුති ආදයො සබ්බො සත්තා අනුපසම්පන්නොනෙ සිතාති ආහ “ඉධා”ති ආදි, දවකම්පනානා මකෙළි හස්සාධිප්පායතා “සබ්බත්ථා”ති උපසම්පන්නානුපසම්පන්නෙ සු වෙව පාළිආගතානාගතපදෙති සබ්බත්ථා; “අත්ථමම අනුසාස නි පුරෙකබ්බරතා”නති එත්ථ වණ්ණාලොසිති ආදිකාය පාළියා අත්ථං වණ්ණෙනෙතො අත්ථපුරෙකබ්බරෙනාම, පාළිං වාවෙනො ධම්මපු රෙකබ්බරෙනාම, අනුසිට්ඨිං යත්තා ඉද්දති වණ්ණාලොසි පාපං මා අකාසි මා තමොතමපරයනො අහොසිති ආදිනා තයෙන ක ථෙත්තො අනුසාසති පුරෙකබ්බරෙනාමාති වෙදිතබ්බො.

ද්විතියසිකබ්බපදං.

* “ගරිංසුවාති” කත්ථි.

† “පහෙදෙනවාති” සිහල.

“භික්ෂුපෙසුසෙය්‍යො”හි පිංසනීති පිටුණා, යාය වාචාය සමගෙහ සතො අවයභුතෙ වගෙහ භින්නා කුරෙති සා වාචා පිටුණා පිටුණා එව පෙසුසෙය්‍යො, තාය වාචාය සමනනාගතො පිටුණො තස්සක මමං-පෙසුසෙය්‍යො භික්ෂුසං පෙසුසෙය්‍යො-භික්ෂුපෙසුසෙය්‍යො, තස්මිං භික්ෂුපෙසුසෙය්‍යො; භික්ෂුතො සුඛා භික්ෂුතා භික්ෂුසං උපසංභවං පෙසුසෙය්‍යොහි අපො තෙනාහ. “ජනිතාදිති”හි ආදි, තඤ්චො චිති කාරණෙහි උපසංභරතීති ආහ “භික්ෂුතො පියකම්පතාය වා”හි ආදි, තත් “භික්ෂුතො පියකම්පතාය”හි යස්ස තං භාසති තස්ස භික්ෂුතො එවමහං එතස්ස පියො භවිස්සාමිති අත්තනොපියභාවං පඤ්චමානතාය; “ගෙදුබ්භාසෙනා”හි එවමහං තෙන සංභිජ්ජස්සතිති; †පරස්ස පරෙන ගෙදං ඉච්ඡන්තො, අඵවා පියසුසෙය්‍යො කරණං. පෙසුසෙය්‍යො නිරුත්තනියෙන, යාය වාචාය යස්ස තං භාසති තස්ස හදයෙ අත්තනො පියභාවං පරස්සව සුසෙය්‍යොහි කුරෙති සා වාචා, භික්ෂුසං පෙසුසෙය්‍යො භික්ෂුපෙසුසෙය්‍යොහි ආදිනා එවමෙ ත් අපො දුට්ඨබ්බො, “වුත්තනසෙතො”හි ජනිතාදිති අනෙකා සචන්ද්‍රිති ආදිනා වුත්තනියෙන; “පාළිමුත්තනඅනෙකා සුපසංභාරො”හි වොරෙසීති ආදිනා අනෙකාසස්ස උපසංභාරො; අනත්තොසචන්ද්‍රිතං පන පෙසුසෙය්‍යො කරණං තස්ස කිරියවතොවා පියකම්පතාය උපසංභරනස්ස කිඤ්චාපි ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපනති න දියස්සි, තථාපි දුක්ඛවෙන භවිතබ්බන්ති වදන්ති “පාපගරහිනාස වදන්තස්සා”හි එකං අනෙකාසනං එකඤ්ච මමනනං දිස්වා අහො නිලලඤ්ඤා රදිසමපි නාම භවනනං පුන වත්තබ්බං මඤ්ඤිස්සතිති එවං කෙවලං පාපගරහිතාය භණ්ණස්ස.

භවිතබ්බාපදං.

“පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යා”හි එකතො පදං පදං ධම්මං වාචෙය්‍යා; කොට්ඨාසං කොට්ඨාසං වාචෙය්‍යාහි අපො. යස්මා නකෙවලං තියස්සා සංගිතියො ආරුලහධම්මං යෙව පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යාස්ස ආපනති, තස්මා “සංගිතියං අනාරුලහමිති”හි ආදි වුත්තං, ආදි සද්දෙන සීලපදෙසධුතභිගපඤ්ඤා ආරම්භකථා බුඞ්ඤ්ඤා ඤාණවන්දි අසුභකථාදිනං ගහණං, මෙවකම්මිලිඤ්ඤාපඤ්ඤාපථස්ස යකපට්ඨාසෙහි අනාපනති, යං රඤ්ඤො සඤ්ඤාපනත්ථො ආහරිතො වුත්තං තත් ආපනති, වණ්ණපිටක අභුලිමාලපිටකරථපාලගජ්ජන ආලවකගජ්ජන ගුලහමයහ ගුලහවෙස්සනකර ගුලහවිතය වෙදල

විවකාදීනි පන අබ්බවචනානි යෙව, යසමා පන තං පදං චතුබ්බිධං
 ගොති, තසමා තං දසෙසතුං “පදනුපදඅනිකබරනුබ්‍රසඤ්ඤානෙසු”ති
 චුතතං, තත් ‘පද’නති එකො ගාථාපාදෙ අධිපෙපතො, “අනුපද”
 නති දුතියපාදෙ; “අනිකබර”නති එකෙකමකබරං; “අනුබ්‍රසඤ්ඤා
 න”නති, පුරිමබ්‍රසඤ්ඤානෙත සද්ධිං පච්ඡාබ්‍රසඤ්ඤානං, යංකිඤ්ඤා වා එක
 මකබරං අනිකබරං, අකබරසමුභො අනුබ්‍රසඤ්ඤානං, අකබරනුබ්‍ර
 සඤ්ඤානසමුභො පදං, පථමං පදං පදමෙව, දුතියං අනුපදනති එවමෙ
 ත්තානාකරණං වෙදිතබ්බං. එතෙසු පදද්වයං යංකිඤ්ඤා කොට්ඨාසං
 භික්ඛුඤ්ඤා භික්ඛුනිඤ්ඤා ධිපෙචා අවසෙසපුගාලෙති සඬං එකතො
 භණ්ණාසං පද්ධිගණනාය පාචිත්තියනති සමබ්බො, එත් ගාථා
 බ්බොසු තාව “මනොපුබ්බබ්බමා බ්බමා”ති එකමෙකං පදං සාම
 ඤේරෙන සඬං එකතො ආරභිත්වා එකතො නිදාපෙනාසං පදග
 භ්ණාය පාචිත්තියං, ථෙරෙන ‘මනොපුබ්බබ්බමා බ්බමා ති’ති චුතෙන
 තං පදං අපාපුණ්ණිකා “මනොසෙඨා මනොමයා”ති වචනකාලෙ ප
 තෙනන සාමඤේරෙන එකතො භණ්ණාසං අනුපදගණනාය, රු
 පං අනිච්චනති ආදිවචනකාලෙ තෙන සඬං රුකාරමනනමෙව වා
 වෙනාසං අනිකබරගණනාය, එසනගො ගථාබ්බොපි. “රුපං භි
 ක්ඛවෙ අනිච්චං වෙදනා අනිච්චා”ති ඉමං සුතතං වාචිමපනොථෙ
 රෙන රුපං අනිච්චනති චුච්චමානෙ සාමඤේරෙ සිසපඤ්ඤානාය
 වෙදනා අනිච්චාති ඉමං අනිච්චපදං ථෙරසං රුපං අනිච්චනති එ
 තෙන අනිච්චපදෙන සඬං එකතො භණ්ණෙනා වාචානිච්ඡරෙති එ
 වං වා වෙනාසං අනුබ්‍රසඤ්ඤානෙත පාචිත්තියනති වෙදිතබ්බං.
 ‘නිකපාචිත්තිය’නති අනුපසමපනෙන අනුපසමපනනසඤ්ඤා වෙම
 නික උපසමපනනසඤ්ඤානං වසෙනතිණි පාචිත්තියාති, අනුපසමප
 නෙනන සඬං එකතො උද්දසගභණෙන එකතො භණ්ණාසං අ
 නාපතති තිසමබ්බො; එසනගො ‘සඤ්ඤායකරණෙ, තසංසනතිකෙ
 උද්දසගභණෙන’ති එත්ථාපි. තත්‍රායං විනිච්ඡගො උපසමපනෙනා ව
 අනුපසමපනෙනාව නිසීදිත්වා උද්දසාපෙනති ආචරිගො නිසින්නා
 නං භණ්ණමිති තෙති සඬං එකතො වදති ආචරිගසෙව ආපතති.
 අනුපසමපනෙනන සඬං භණ්ණාසං අනාපතති, වෙපි ධීතා ගණ්ඨ
 නති එසෙවනගො, දහරභික්ඛු නිසින්නො සාමඤේරෙ ධීතො නිසි
 න්නාසං භණ්ණමිති භණ්ණති අනාපතති; සවෙ දහරෙ තිඨති, ඉතරෙ
 නිසීදති ධීතසං භණ්ණමිති භණ්ණොපි අනාපතති, සවෙ බහුතං භි
 ක්ඛුතං අනනරෙ එකො සාමඤේරෙ නිසින්නොහොති නිසින්නො
 පදසො බ්බමං වා වෙනාසං අවිතතකාපතති. සවෙ සාමඤේරෙ උ
 පචාරං මුඤ්ඤා ධීතො වා නිසින්නො වා ගොති යෙසං වාචෙති

තෙසු අපරියාපනානතා, එකෙන දියාභාගෙන පලායනගන්බො නා ම ගණිතාතිති සබ්බසං ගව්ඡති තස්මා අනාපනති. “සජ්ඣායකරණේ”ති අනුපසම්පනෙනාන සතිං එකතො සජ්ඣායකරණේ; “න ස්ස සනතිකෙ උද්දෙසගහණේ”ති අනුපසම්පනනස්ස සනතිකෙ උද්දෙසගහණේ; “සෙභුසොනිසගුණං ගන්බො ගණනාස්සා”ති සවෙ එකගාථාය එකො පාදෙ නාගව්ඡති, අවසෙසං ආගව්ඡති, අයං යෙභුසොන පගුණගන්බො නාම. එතෙන නයෙන සුතොපි වෙ දිතබ්බො. “නා ගණනාස්ස ඛසාරෙනාස්ස වා”ති පරිසමචේක සුතං උච්චාරෙනාස්සව.

චතුස්සිකාදිපදං.

ඉධ හිනබ්බං ධාපෙතො සෙසො අනුපසම්පනො නාමාති වචන තො තීරව්ඡානගතොපි අනුපසම්පනො, යොව බොපන සබ්බො මෙථුනධම්මාපනතියා වජ්ඣුතො වාති ආග“අනනමසො”ති ආදි, තස්සව පරිවේජදෙ මෙථුනධම්මාපනතියා වුත්තනගෙනෙවවෙදිත බ්බො. “චිරතනතිරතන”නති එන් “චිරතන”නති * වචනෙන න කොචි විසෙසන්තොලහති. කෙවලං ලොකවොභාරවසෙන බ්‍යාජන සිලිඨතාය වුබාරලුකතාය එවං වුත්තනති වෙදිතබ්බං. “චිත්තොවා තිණ්ණොවා රතතින”නති පන වචනත්ථමතන දස්සනන්බො වුත්තං. තී රතතරනතිරතනදස්සනන්බො දිරතනගහණං කතනති දඨබ්බං, “සහසෙසා”නති එකතො සෙය්‍යං; සෙය්‍යාති ව කායපඨාරණයං බාතං සයනමපි වුච්චති, සයනං සෙය්‍යාති කතො, යස්මිං සෙනාස නෙ සයනති තමපි සයනති එන්බො සෙය්‍යාතිකාතො, තදුගහමපි ඉධ සාමඤ්ඤෙන එකසෙසනගෙනවා ගතිතනති ආග“සබ්බව්ඡනනම ටිව්ඡනෙන”ති ආදි, තන්බො යං සෙනාසනං උපරි පංචති ඡදනෙති අ ඤ්ඤෙනවා කෙනවි අනනමසො වන්තොපි සබ්බමෙව ඡනනං; භු මිතො පට්ඨාය යාව ඡදනං ආගච්ච අනාගච්චාපිවා සබ්බනතිමෙ න පරියායෙන දියඤ්ඤාච්ඡෙදිතො පාකාරෙනවා අඤ්ඤෙනවා කෙනවි අනනමසො වන්තොපි පරිකම්භතං ඉදං සබ්බව්ඡනනස බ්බපරිව්ඡනනං නාම යස්ස පන උපරි බහුතරට්ඨානං ඡනනං අප්පං අව්ඡනනං, සමනතතොව බහුතරං පරිකම්භතං අප්පං අපරිකම්භතං ඉදං යෙභුසොනව්ඡනන යෙභුසොනපරිව්ඡනනං නාම. තස්මිං ස බ්බව්ඡනන පරිව්ඡනෙන යෙභුසොනව්ඡනන පරිව්ඡනෙනවා; “චිද් ටෙසසා”ති කරෙය්‍ය; තඤ්ඤොවො අන්තො සමපාදනනති ආග “සමපාදෙය්‍යා”ති අයංගෙනන්බො පෙපන්තො සෙනාසනසබ්බාතංසෙ

* “දිරතනතිරතනනති” කන්ථි.

යාං පවිසිතා කායපසාරණසබ්බානං සෙය්‍යං කපෙපය්‍ය විදහෙ
 යා සමපාදෙය්‍යාති. දිගඛ්ඤානුකූලොධො වඛ්ඤානිගජොත ගහෙන
 ඛෙබ්බා, “එකුපමාගේ”ති වළඤ්ඤානුපාරය්‍ය එකතනං සකිංයවුතනං
 සතගඛ්ඤං වා වතුසාලං වා එකුපමාරං හොතිති සබ්බෙකො: “නාන්
 වා”ති පුරිමපුරිමදිවසෙ යන් වුන්, තස්මිං යෙව සෙනාසනෙ “අ
 ඤ්ඤාන්වාසාදිසේ”ති යථාචුතතලකඛණෙන සමනනාගතෙඅඤ්ඤ
 සම්. පුඤ්ඤ අචුන්සෙනාසනෙ වා “නෙත්වා”ති යෙන සහ පුරිම
 පුරිම දිවසෙ වුන් තෙනවා; “අඤ්ඤානවා”ති යෙන සහ පුරිම
 පුරිමසම්. දිවසෙ වුන් තෙනා අඤ්ඤානවා; “සංඛෙපසා”ති සංඛෙ
 පවණණනා, යදි එවං වින්දෙ කථං වෙදිතඛෙබ්බාති; ආහ “වින්දා
 ගේපනා”ති ආදි, උපඛ්ඤානුකූලපරිවර්තනාදිසු”ති ආදිසද්දෙන ස
 බ්බවර්තනෙ වුළුපරිවර්තනෙ දුක්ඛං, යෙභුය්‍යෙනවර්තනෙ වුළු
 පරිවර්තනෙ දුක්ඛං, සබ්බපරිවර්තනෙ වුළුකවර්තනෙ දුක්ඛං,
 යෙභුය්‍යෙන පරිවර්තනෙ වුළුකවර්තනෙ දුක්ඛං තනි අර්ථකථාය
 චුතතානං ගහණං, ‘නාතිසාස රතතිසාපුරුණා නිකම්භවා පුන
 චසනනාසා’ති තතියාය රතතිසාපුරුණො පුරෙතරමෙවතිකම්
 භිවා අරුණං ඛති උර්ධ්වපෙත්වා වතුන්දිවසෙ අන්තර්ගතෙ සුරියෙ
 පුන වසනනාසා; “සබ්බවර්තනසබ්බපරිවර්තනාදිසු”ති එන් පන
 ආදිසද්දෙන සබ්බවර්තනසබ්බපරිවර්තනසබ්බවර්තනසබ්බ
 පරිවර්තනෙ යෙභුය්‍යෙනවර්තනෙයෙභුය්‍යෙනපරිවර්තනෙතිපාලි
 යං ආගතානං උපඛ්ඤානුකූල වුළුකපරිවර්තනෙ අනාපතති, උප
 ඛ්ඤා පරිවර්තනෙ වුළුකවර්තනෙ අනාපතති, වුළුකවර්තනෙ වුළුක
 පරිවර්තනෙ අනාපතතිති අභිකථාසං ආගතානාඤ්ඤ ගහණං.

පඤ්ඤාමසිකතාපදං.

“මනුසිකාසා”ති ජිවමානකමනුසිකාසා; මතිස්ස පන කිංවා
 පි පාරජිකවනුභූතා අනුපාදිණණපකෙඛ පන සිතතතා සහයෙ
 යාපතතිං න කුරෙතිති වදන්ති, අදිසාමානරූපාති පන යකති
 පෙතිති මෙථුනස්ස අවනුභූතාය ව තිරවර්තනගතිස්සා අනාප
 තති, “පඨමදිවසෙපි”ති පඨමසම්. විස සිකතාපදෙ න වතුන්දි
 යෙව දිවසෙ; අපබො ඉධ පඨමදිවසෙපිති අන්තො. ඉමිනා ඉධ දි
 වසපරිවර්තෙදෙ නන්ති දසෙසති. අභිගත පන පාවිතතිස්ස වනුක
 සෙනාසනං, තන් මානුගාමෙන සහ නිපජ්ජනං සුරියන්තර්ගත
 නති තිණි අභිගාතිති අයමපි විසෙසො දඬුඛෙබ්බා.

පඨමසිකතාපදං.

“ජප්පඤ්චායාමි”හි ජප්පඤ්චායාමි; වාචාපරිවේෂ්ඨෙ, ප
 නෙත්ති කථං. වෙදිතබ්බොති. ආහ, ‘උත්තරිං ජප්පඤ්චායාමි’හි
 ආදි, “සබ්බන්තා”හි සුත්තෙ අට්ඨකථායඤ්ච, සචේ අට්ඨකතං ඛමම
 පදං ජත්තකාදිවජ්ඣං වාකථෙතුකාමො හොති ජප්පදමත්තමෙව ක
 ථෙතුං වට්ටති, පාළියා සසිං කථෙන්නෙත එකං පදං පාළිතො ප
 ඤ්ච අට්ඨකථාතොති එවං. ජප්පදාති අනතීක්කමිත්තාවකථෙතබ්බා,
 “පුට්ඨසෙත්තා”හි මනුස්සපුරිසෙන; තෙනාහ “මනුස්සවිගහං ගහෙ
 නාපනා”*හි ආදි, “තික්කපාටිත්තිය”නති මාතුගාමෙ මාතුගාමස
 ඤ්ඤි වෙමතිකෙ අමාතුගාමසඤ්ඤිතං වසෙන තිණි පාටිත්තියාති
 “අඤ්ඤාසමා මාතුගාමස්ස”හි එකස්ස මාතුගාමස්ස දෙසෙත්තා
 තිසින්නෙ පුත ආගතස්ස අඤ්ඤාසමාතුගාමස්ස එවං. පත එකාස
 නෙ තිසින්නෙත මාතුගාමසත්තස්සාපි දෙසෙතුං වට්ටති, “විඤ්ඤාම
 නුසසිත්තියා”හි වචනතො අවිඤ්ඤාත්තියාපි දෙසසතො අනාපනති.
 “ඉට්ඨිසාපථපට්ඨත්තනාහාචො”හි අත්තනොවා මාතුගාමස්ස වා
 ඉරියාපථ පරිවත්තනාහාචො, “කප්පියකාරකස්සාහාචො”හි වි
 ඤ්ඤාසමා කප්පියකාරකස්සාහාචො; දුතියාතිසතෙ වුත්තලකකිණ
 ස්ස මනුස්සස්ස අභාවොති වුත්තං. හොති “කිට්ඨිකිට්ඨි”නති එත්ථ
 උත්තරං. ජප්පඤ්චායාමි ඛමමදෙසනං. කිරියා කප්පියකාරකස්ස
 අගහණං අකිරියාති දට්ඨබ්බං.

සත්තමසික්කාපදං.

තිප්පට්ඨසෙත්තා”හි පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජනති ආදිතා උජ්ජ
 කමෙව පරියාසෙන, “ආරෙච්ඡා”නති යො තෙ විහාරෙ වසිසො
 හික්ඛු පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජති සමාපන්නාති ආදිතා අඤ්ඤාප
 දෙ සෙන භණ්ණිතං, පරිතිබ්බාණකාලෙ පත අනන්තවා ආකඛිසිත
 මානෙත උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරෙච්චෙතුං වට්ටති, “අනුතික්ඛිසි
 යමානෙතාපි තථාරූපෙ කාරණෙ සති ආරෙච්චෙතුං වට්ටති යෙව
 තෙනෙව අඤ්ඤාතරෙත දහරහික්ඛුතා උපවදිතො අඤ්ඤාතුරෙ
 ථෙරෙ ආවුසො උපරිමග්ගන්තාය වායාමං මා අකාසි බිණ්ඤ්ඤා ත
 යා උපවදිතොති ආහ, ථෙරෙතව අත්ති ථේ ආවුසො ඉමසමිං සාස
 නෙ පතිට්ඨාති පුට්ඨො දහරහික්ඛු ආමහන්නෙ සොභාපන්නො අ
 හනති අමොච, කාරකො†අයනති ඤාත්තාපි පටිපත්තියා අමොසභා
 වදස්සනෙත සමුදොත්ථනාය සමපහංසනායව. අරියා අත්තානං.

* “පුරිසවිගහං ගහෙත්තා තිත්තෙත පත”කඛ්ඛාටිත්තරණි.

† “කාරණො” මරමො.

පකාසෙනතියෙව, තෙනාහං “තථාරූපෙ කාරණෙ සති උපසම්ප
නනාසා ආරේඛයතො”ති. සුතපරියතනිසිලගුණමපන අනුපසම්ප
නනාසාපි ආරේඛවේදාං වට්ඨති. කසම, න ඉධ උම්මතතකාදියො ග
තිතාති ආහ, “සසමාපනා”ති ආදි, ආදිසද්දන් ඛිත්තවිත්තවේදන
ටානං ගහණං, “නාසමිං සති”ති උම්මතතකාදිභාවෙ සති; “ඉධන
ගතිනා”ති ඉමසමිං සික්ඛාපදෙ පදභාජනියං න ගතිනා; “අවිත්ත
ක”නති පණණතතිකතවිත්තාභාවෙන අවිත්තකං “කුසලාබ්‍යා
කතවිත්තෙති විවිත්ත”නති ඉදං උක්ඛාට්ඨපරිවේෂ්ඨෙන අරියපු
ග්ගලෙ යෙව සකාය වුත්තං, නති පණණතති අත්තනා, කාන
ලාභිනො පුපුර්ජනාවච්ඡුමති ලොභවසෙන අකුසලවිත්තනාපි න
ආරේඛෙනතී; දුක්ඛවේදනායවා අභාවතො “විවේදන”නති ඉම
සා අනුරූපං කතා එවං වුත්තනති දට්ඨබ්බං.

අභිමසික්ඛාපදං.

“විත්තං ආපතතික්ඛකියාහ”නති පාරජිකසම්ඝාදිසෙසසම්බ්බං
තානං. විත්තං ආපතතික්ඛකියානං; “ආසනිං සංචරන්ධායා”ති. එව
මෙස පරෙසු හිරේත්තපෙතාපි ආයතීං සංවරං. ආපජ්ජියාතිති
ආයති සංවරන්ධාය; ආපතතිනඤ්ඤා කුලානඤ්ඤා පටිසන්නං කතා
වා අකතා වා”ති එත්තකා ආපතතියො ආරේඛෙනබ්බා එත්ත
කෙසු කුලෙසු ආරේඛෙනබ්බාති එවං. ආපතතිනඤ්ඤා කුලානඤ්ඤා
පරියන්තං කතා වා අකතා වා; “අදුඤ්ඤායා”ති පාරජිකසම්ඝා
දියෙසං ධරෙතො අවයෙසපඤ්ඤාපතතික්ඛකියාතාය අදුඤ්ඤා
ය ආපතතියා; අවයෙසම ජ ආපතතික්ඛකියො”ති සම්ඝාදියෙසව
ජ්ජනෙ සෙසෙ ජ ආපතතික්ඛකියො; “පුට්ඨමපඤ්ඤාපදවිහික්ඛ
මසංඛාතං දුඤ්ඤ”නති පාණාතිපාතා වෙරමණී ආදිකසා ආදි
තො පඤ්ඤාපදයා විනික්ඛමසංඛාතං දුඤ්ඤං; “ඉතරං අදු
ඤ්ඤං වා අජ්ඣාචාර”නති තතො අඤ්ඤං විකාලභොජනාදිකං ප
ඤ්ඤාකං; සුක්ඛවිසඨි කායසංයගං දුඤ්ඤ අත්තකාමඤ්ඤාති අදුඤ්
ඤං වා අජ්ඣාචාරං; “වච්ඡුමත්ත”නති අයං සුක්ඛවිසඨිං ආපනො
දුඤ්ඤං අත්තකාමං කායසංයගං ආපනොති එවං වච්ඡුමත්තං වා
ආරේඛෙනත්තසා; “ආපතතිමත්ත”නති අයං පාරජිකං ආපනො
සංඝාදියෙසං ඵලලවයං පාවිත්තියං පාවිදෙසනියං දුක්ඛවංදුක්ඛා
සිතං ආපනොති එවං ආපතතිමත්තං වා ආරේඛෙනත්තසා; “වු
ත්තලක්ඛණස්ස”ති පාරජිකං අජ්ඣාපනාසාති එවං වුත්තල
ක්ඛණස්ස; “සවච්ඡුතො”ති වච්ඡුතා සහ සට්ඨො.

නවමසික්ඛාපදං.

“පාසාණසකබරකසිලමරුමබවාලිකාසු”ති එනමුසිප්පමාණ තො උපරි පාසාණා වෙදිතබ්බා,මුසිප්පමාණා සකබරු,“කසිලා”ති කපාලබණ්ඩාති,“මරුබ්බා”ති කවසකබරු; වාලිකා වාලිකායෙව. “අඤ්ඤානරයස නතිසහාගොගොති”ති තතියො හාගො ගොති, ඉදං චුත්තංගොති යතො පංසුචා මත්තිකං වා ආගරු පෙත්වා විසුං විසුං කතෙ ඡව කොට්ඨාසා පංසුචා මත්තිකාවා, එතො පාසාණාදි සු අඤ්ඤාතරෙ ගොති අයං මියසකපඨවි නාමාති. ඔවගො නාම දෙ වෙන ඔවට්ඨො, “චුත්ත”නති පදහාපතිසං සිහග්‍රට්ඨකථායමෙව වා චුත්තං; “අබිකනරපාසාණාදිමියසා”ති අබිකනරපාසාණාදිති මියසා; අදබ්බාපි චුත්තප්පමාණතො අබිකනරපාසාණාදිමියසාති අබි ප්පායො. වාසදෙදා අපුත්තවිකප්පජො, තෙන උන කවතුමාසෙ චුට්ඨපඨවි සභිගණ්ණාති; “සුඛපාසාණාදිහෙද්‍යසා”ති සුඛපාසාණා එනමු සුඛපාසාණා, යා ආදි යසා හෙදයස සො සුඛපාසාණාදි, ආදිසදෙදන සුඛසකබරුදිනං ගහණං, සුඛපාසාණාදි හෙදෙ යසා සා සුඛපාසාණාදිහෙද්‍ය,තාය සුඛපාසාණාදිහෙද්‍ය;සුඛපාසාණාදිප්ප කාරයාති අජො. “සසං බණ්ණි”ති එන යො අත්තමසො පාදං ගුට්ඨකෙන පි බණ්ණි උදකමපි ඡබ්බෙනො හිඤ්ඤිපාදුබගුට්ඨකෙන පි විලිඛති පත්තමපි පවනො දහති සො සබ්බො බණ්ණි යෙව්නි වෙදිතබ්බො, තෙනාහ “බණ්ණහෙදනවිලෙබතපම නාදිති වි කොපෙති”ති. පත්තං පවනො නති පුබ්බෙ පත්තට්ඨානෙන යෙව ප විතබ්බො, අදබ්බාය පඨවි ෪ ගතිං ධිපෙත්තුං න වට්ටති,පත්තපව නකපාලයස පන උපරි අග්ගිං ධිපෙත්තුං වට්ටති දරුතං උපරි ධිපෙ ති සො අග්ගි තාති දහනො ගන්තො පඨවිං දහති නවට්ටති; ඉ ට්ඨකකපාලාදිසුපි එයෙවනයො; තත්‍රාපිති ඉට්ඨකාදිනං යෙව උප රි ධිපෙත්තුං වට්ටති කසමා තෙසං අනුපාදනන්තා, තති නාති අග්ගි යස උපාදනසබ්බං ගච්ඡති, සුක්ඛබාණ්ණරුක්ඛාදිසුපි අග්ගිං දත්තුං න වට්ටති, සවෙපන පඨවිං අපක්කමෙව නිබ්බාපෙත්වානම්යාමිති දෙති වට්ටති, පච්ඡා නිබ්බාපෙත්තුං තසකෙනාති අවිසයන්තා අනා පත්ති. “චුත්තනිසෙගොච්ඡා”ති බණ්ණහෙදනවිලෙබතපමනාදිතිති චුත්තනෙනෙව නයෙන; “නිසමෙත්ථා”ති සනතිට්ඨානං කතො; “ඉගා ගෙ”ති ආණාපකො පොකබරණ්ණි බණ්ණාති වදති වට්ටති, බතායෙ ව පොකබරණ්ණි නාම ගොති තසමා අයං කපපියවොහාගරු, එසන යො වාපිං තලාකං අවාචං බණ්ණාති ආදිසුපි.ඉමං ඔකාසං බණ්ණ මසමිං ඔකාසෙ පොකබරණ්ණි බණ්ණාති පන වත්තුං න වට්ටති, කඤ්ඤ බණ්ණ මුලං බණ්ණාති අතියමෙත්ථා වත්තුං වට්ටති, ඉමං වලලිං බණ්ණ මසමිං ඔකාසෙ කඤ්ඤ වා මුලං වා බණ්ණාති වත්තුං න වට්ටති තෙ

තාහ “මනාසං අනියමෙතො -පෙ- ගුණනන්දයා”ති. ආතපෙන සු කකකදුමොව එලති තනු යො හෙට්ඨා පඨවියා අසමකො තමෙ ව අපතෙකුං වටති, එයනසො ගොකණ්ටකෙපි. තෙනාහ “ආත පෙන -පෙ- අසමක”නති. තත්ථ ගොණ්ටකො තාම ගාථිනං බු රව්ඨ්නාකදුමො වුටති, සවෙපන හෙට්ඨමනලෙතභුමිසමකො විකොපෙකුං න වටති, “ගිජ්ජතො පනිනාදිමාට”නති හිජ්ජතො නදිසාමන්තා පනිතං ඔමකවාතුමාසං ඔවට්ඨං නදිවාටං; සවෙපන හිජ්ජතො උදකෙයෙව පතති දෙවෙ අතිරෙකවාතුමාසං ඔවට්ඨෙපි උදකෙයෙව උදකස්ස පතිතතො වටති, “මහත්තමපි නඩගල ච්ඡන්තං මග්ගිකාපිණ්ඩ”නති මහත්තමපි කසිතට්ඨානෙ හෙට්ඨා පඨවියා අසමකො නඩගලච්ඡන්තං මතතිකාපිණ්ඩං, එවං ආදිස දෙදන කුටාසිඤ්චනයොගගනනුකකදුමාදීනං ගහණං, “අසඤ්ච ව රුකඛාදිපමත්තනොති හිඤ්ඤානන්දයා”ති පාසාණරුකඛාදීති වා පවටෙන්නස්ස කතතරදණෙකින වා ආහව්ව භවජනාස්ස පඨ විං හිජ්ජති යො තෙන හිජ්ජස්සාමිති එවං සංවිච්ච අභිනන්තො අ සංවිච්ච හින්නා තාම ගොති, ඉති අසඤ්චිච්ච රුකඛාදිපවටනො න හිඤ්ඤානන්දයා අනාපහති. “අසතිස්ස පාදබ්බට්ඨකාදිහි විලිඛ නන්දයා”ති යො අඤ්ඤාචිතිනො කෙනවි සඬං කිඤ්ඤ කපෙන්නො පාදංගුට්ඨකෙන වා කතතරගට්ඨයාවා පඨවිං විලිඛන්නො තිට්ඨති තස්ස එවං අසතිස්ස වා පාදබ්බට්ඨකාදිහි විලිඛන්නස්ස අනාපහති.

දසමසිකඛාපදං.

මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

“භවන්ති”ති ඉමිතා විරුද්ධමුලෙ නීලභාවං ආපජ්ජතො වසි මානකෙ තරුණගවෙජ් දසෙයති, “අහෙසු”නති ඉමිතාපන වසිස්ස තො ධිතෙ මහනෙතරුකකගවජ්ජකෙ දසෙයති, තෙනාහ “ජ්ඣස්ස නි”ති ආදි, එත්ථ “භවන්ති”ති ඉමස්ස විවරණං ඡයන්ති වසිස්සනති ති. “අහෙසු”නති ඉමස්ස ඡතා වසිසිතාති “ගාමො”ති සමුගො; “පට්ටිඨිනාගිනිග්ගරුකඛාදීනි”නති භුමියං පට්ටිඨිතස්ස හරිත ස්ස තිණස්සවෙව හරිතරුකඛාදීනඤ්ච, ආදියදෙදන ඔයගි භවජල තාදයො වෙදිතඛො, නිමිත්තත්ථෙව ගිමමං, යො අත්ථො සමපජ්ජති තමාහ “භුතගාමපාතබ්බතායා”ති ආදිතා, නනුවරුකඛාදයො විතතරහිතතාය නජ්ථා? විතතරහිතතාව පරිබ්බාහාවතො * ජි තෙන විරුද්ධතතො විසදිසජ්ජතිකභාවතො චතුසොතිස්ස අපරියා

* “පරිථකුභාවතො” කත්ථි.

පනතනොවි වෙදිතබ්බො, ට්‍රිභිභිපන පවාලුසිලාලවණණනාවපි වි
 රජනීති තතෙසං ජිවහාවෙ කාරණං විසයගතණඤ්ඤා තෙසං පරි
 කප්පනාමතතං සුපිතං විස විඤ්ඤාදිතං තථා දෙහලාදයො, අථ
 කසමා භුතගාමස්ස පාතබ්බතාය පාවිතති ඉච්ඡිතාති; සමණඥසා
 රුප්පතො තනනිස්සිතාසත්තානුරකකිතනොව, තෙනෙවාහ “ජිව
 සඤ්ඤාදිතොගි මොසපුරිසමනුස්සා රුකකිසමි”නති ආදි, “සාසපබ්
 ජකසෙවාලමපි”ති සාසපබ්ජකසබ්බාතං සෙවාලමපි සාසපසෙවා
 ලං බිජකසෙවලමපිති අනෙථා. තත්ථ සාසපසෙවාලොනාම සාසප
 මතෙතා බුද්දකසෙවාලො, බිජකසෙවාලො නාම උපරි බුද්දකප
 තෙතා හෙට්ඨා බුද්දකමුලො සෙවාලො, “මුලබ්බිකාබ්බිකාමුලබ්බික
 අග්ගබ්බිකාබ්බිකාබ්බිකා”නති එත්ථ මුලමෙව බිජං-මුලබ්බිකං, එවං සෙසෙ
 සුපි. තත්ථ මුලබ්බිකං හලිඤ්ඤා ආදිකං, බහිබ්බිකං අස්සත්ථාදිකං, එළුබ්බිකං
 උච්ඡ්ඤ්ඤා ආදිකං, අග්ගබ්බිකං හිරිවෙරුදිකං, බිජබ්බිකං පුබ්බිකාදිකං,
 “භාජනගත”නති සරවාදිභාජනගතං; තිකකිතනං මුලමතතං එ
 තසමාති තිකකිතනමුලමතතං. මතතසද්දෙත වෙත්ථ පණණස්ස ති
 ග්ගමනං පටිකබ්බිකා, එසනගො “තිකකිතනඅබ්බාදමන්ත”නති එ
 ත්ථාපි. සවෙ පන මුලඤ්ඤා පණණඤ්ඤා තිග්ගතං භුතගාමසබ්බාසං ග
 ච්ඡති. “විද්දත්ථිමන්තා පන්තාවච්චිති නිගච්ඡති”ති විද්දත්ථිමතතා අ
 මුණණං පතතවච්චිතිකමති තෙනාන “අතිකකිතනෙ”ති ආදි
 “භාජනගතොති”ති තිලවණණා නගොති; මුග්ගාදිතං පන
 පණ්ණ උට්ඨිතෙසු විහිඤ්ඤාදිතංවා අබ්බාදෙ හරිතෙ භුතගාමසං
 ගභ ච්ඡති. එසනගො අමබ්බිකා ආදිසු, “භුතගාමබ්බිකාමෙ”
 ති ථ භුතගාමතො විගොජිතං විරුහනසමත්තමෙව මුලබ්බිකාදි
 කා ජගාමොනාමාති වෙදිතබ්බො, “උග්ගසත්ථා”ති භුතගාමබ්බිකා
 සු; “අනාථාසඤ්ඤාස්සා”ති අභුතගාමාබ්බිකාමසඤ්ඤාස්සා; කො
 තවාදො, අභුතගාමාබ්බිකාමෙසු අභුතගාමබ්බිකාමසඤ්ඤාස්සා;
 අසංචිච්චා”ති පාසාණරුකකාදිති පවට්ටනනස්ස සාමාමාකසෙසි
 තනස්ස කතතරදණෙකිතවා භුමිපහරිකා, ගච්ඡනනස්ස තිණාතිකු
 තනති තාති තෙන විකොපිස්සාමිති එවං සංචිච්ච අවිකොපිත
 තො අසංචිච්ච විකොපිතාති නාම ගොනති ඉතිඅසංචිච්චවිකො
 පනනස්ස අනාපතති. “අසත්ථිසා”ති අඤ්ඤාචිතිතො කෙනවිසබ්බං
 ඤ්චි කප්පෙනො පාදංගුළකෙනවා ගතෙතවා තිණංවා ලතංවා
 විකොපෙනො තිසති එවං අසත්ථිසා විකොපෙනනස්ස අනාපතති
 “අත්ථිති”ති එත්ථ අභ්‍යන්තරෙ බිජගාමොතිවා භුතගාමොතිවා
 ත තනාති විකොපෙමිති පන ජනාතිඑවං තිණංවාපලාලපුඤ්ඤ
 වා භුතති වා කුද්දලං වා සංගො පනත්ථාය ධපෙති ඛ්‍යාමානග
 ත්ථා අග්ගිං පාතෙති තත්ථවෙති භාතිව ජජනති ඛ්‍යාතතිඑවං

අරුතියා විකොපෙනාසය අනාපනති, 'සෙනෙකෙතිවිඅග්නිනා'ති කට්ඨග්ගියොමයග්ගි ආදිසු යෙන කෙනවි අග්නිනා; අනනමසො ලොභබණ්ඩනපි ආදිතෙනන, "කප්පියනති වච්ඡා"ති යාය කාය වි භාසාය කප්පියනති වච්ඡා, එවසදෙදන දුමමං අග්නිනාපුග්ගියා පව්ඨා කප්පියනති වනතුං නවට්ඨනිති දසෙය්ති, පඨමං අග්නිං නි කබ්චිකාව තං අනුබරිකාව කප්පියනති වුතෙනපි වට්ඨනිති වද නති, එසනගො සෙසෙසුපි. "නපෙච්ඡා"ති කප්පියනති වච්ඡාව, අ ස්මතිසසුකරමිගගොරුපානං පන බුරු අතිබිණා තසමාතෙගි න කාතබ්බං, කතංපි අකතං හොතිති ආග"සිපෙච්ඡා ගොමග්ගිසාදි හං වුරෙ"ති හප්පනවා පන බුරුනගොනති තසමා තෙගි වට්ඨනි. 'නිවෙජ්ඣනාන'නති සීහබ්‍රහ්මදිපිමකකවානං සකුන්තානසුචි, තෙ සංගි නවා තිබිනාගොනති, තසමා තෙගි කාතබ්බං. "අනනමසො ජිව්ච්ඡා ආගවෙච්ඡා"ති ඉමිනා යෙගිකාතුං වට්ඨනි, තෙගි හප් ජතකෙගි කාතබ්බනති එත් වනතබ්බමෙව නප්පිති දසෙය්ති 'ස තෙ වුග්ගනසෙනෙච්ඡා"ති ඉමිනාජෙදංවා මෙධංවා දසෙය්තෙන න කප්පියනතිවච්ඡාති වුතනමතිදියෙති, එත්ව කිසුචාපි කප්පිය නති වච්ඡාව කාතබ්බනති ආදිනා කප්පියං කරුනෙනන කතන බ්බපකාරමෙව දසියිතං, තථාපි හිකබුනා කප්පියං කරුගිති තෙනගෙව අනුපසම්පනෙනන කප්පියනති වච්ඡා අග්නිපුරිදි කාතබ්බනති ගහෙතබ්බං, අවචනං පන පුත්ති කප්පියං රුතිති කාරෙකා පරිච්ඡාජිතබ්බනති පඨමමෙව වුතනතතා "සුපෙ කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති"ති එකං ගෙව දසෙය්ති. අබ්පජායෙනාපි කප්පියෙ කතෙ එකාබ්බතතාසදිකතං හොති; "දුරුතං විජ්ඣාති"ති ජුතිකාවා අරුතියාවා විජුතිවා විජ්ඣාපෙතිවා වට්ඨනියෙව. "ගතනසිට්ඨි විජ්ඣාති"ති එක එ සෙව නගො; "තං විජ්ඣාති නවට්ඨනි"ති වලිච්ඡාදිනංභාරකාති කතතාති අබ්පජායො, "හිසෙච්ඡා කප්පියං කාරෙනබ්බ"ති බිජතො මුතනසා කවාහසා භාරකගතිකතතා වුතනං; "අබ්ප නති අබ්බරජනනසමත් බිජරගිතං තරුණමඵලාදි, තෙනතු "ගමපන එලිං තරුණං හොති අබ්ජ"නති තිබ්බතනබ්ජංතාමබ්ජං තිබ්බතෙනකා, විසුං කතා පරිච්ඡාජිතං සක්කුණෙය් අමපනාදි ඵලං, තෙනාග"බිජං අපනෙකා පරිච්ඡාජිතබ්බ"නති තත්තාප්‍රිය කරුණකිවටං තප්පි සගමෙව කප්පිගාතිති අබ්පජායො.

පඨමසිකබ්බාපදං.

"සමත්"නති තිං කිර දුකතවාපනති. ආපනෙනාති ආදිකං යංතිසු අත්ථං; "නගොඅසුක"නති පුච්ඡිතත්ථතො අසුකමත්ථං; "අසුකනසුකං පටිවරණසා"ති විනගබ්බරෙනයං වචනංදෙය

පුච්ඡනන්. චුත්තං තතො අඤ්ඤාන වචනෙන පටිච්ඡාදනස්ස; ප
 ටිච්ඡාදනන්තොපිහි චරණයදෙදා හොති අනෙකන්තතා ධාතුනං,
 “චුත්ත”නති පාළියං චුත්තං; “සාවසෙසං ආපත්තීං ආපනො”
 ති එන් ධපෙකා පාදුජ්ඣං සෙසං සාවසෙසාපත්ති නාම තං ආප
 නො; “අනුයුජ්ඣමානො”ති කිං ආවුසො ඉන්තනාමං ආපත්තිං
 ආපනොසීති පුච්ඡයමානො; “අඤ්ඤාන වචනෙන”ති කො ආ
 පනො කිං ආපනො කියමිං ආපනො කථං ආපනො කංභ
 ණථ කිං භණ්ඨාති අඤ්ඤාන වචනෙන; “අඤ්ඤ”නති කිං කිං ඉ
 න්. නාමාපත්තිං ආපනොසීති ආදිකං අනුයුජ්ඣවචනං; “නාම
 නාමා විකම්පති”ති තෙන තෙන පකාරෙන විකම්පති කිං චුත්තං
 හොති, යො කිඤ්චි විකිකතමං දිස්වා ආවුසො ආපත්තිං ආපනො
 සීති සංඝමජ්ඣෙක ආපත්තියං අනුයුජ්ඣමානො කො ආපනොති
 වදති, තතො නුත්ති චුත්තෙ අභං කිං ආපනොති වදති, අභ
 පාචිත්තිශංචා දුක්ඛවං වාති චුත්තෙ අභං කියමිං ආපනොති ව
 දති, තතො අසුකසමිං නාම වස්තුසමිත්ති චුත්තෙ අභං කථං ආප
 නො කිං කථෙත්තො ආපනොමිති චුචති, අථ ඉදං නාම ක
 ථෙත්තො ආපනොති චුත්තෙ කං භණ්ඨාති වදති, තතො තං භ
 ණාමාති චුත්තෙ කිං භණ්ඨාති එවං අනෙකෙයි පකාරෙහි විකම්
 පතිති චුත්තංහොති යො පන භික්ඛු සාවසෙසං ආපත්තිං ආප
 නො තං නි කථෙතුකාමො තුණ්හිභාවෙන විභෙසෙතිති සමබ
 කො, “විභෙසෙති”ති විරතිස්සජ්ජනවිරහාසනෙහි පිට්ඨිඅභිලාශ
 නතාලිසොසාදිවසෙන සංඝං විභෙසෙති; පරිස්සමං තෙසං කථෙ
 තිති අන්තො, පරිස්සමොති විභෙසො නාම. “අඤ්ඤවාදකාමම”
 නති අඤ්ඤවාදකස්ස භික්ඛුනො අඤ්ඤවාදකාථෙපනන්. තාත
 බ්බං ඤාතිදුතියකමමං; “විභෙසකාමම”නති එන්තං එසෙව න
 යො. “නසමිං සමෙසන කතො”ති තසමිං අඤ්ඤවාදකකමම ව වි
 භෙසකකමම ව සංසෙන ඤාතිදුතියකමමවාචාය කතො, “නාමා
 කතෙන්නාන”නති. තං පකාරං කථෙන්නානං අඤ්ඤවාදකඤ්ච
 විභෙසකඤ්ච කථෙන්නානනති අන්තො; “විභෙසකො”ති, අගමෙථා
 අනුපඤ්ඤාති, අවචනං වෙත් ආපත්ති උපථානකර ව හොති, “අ
 ඤ්ඤවාදකසිකාපදදිප්පිතො”ති චුත්තන්තො ගෙව පඤ්ඤාසතිති ක
 තො, එසනසො උපරි සිකාපදෙප්ප “බමමකමම තිකපාච්ඡාචි
 ය”නති බමමකමම බමමකමමසඤ්ඤවෙමතිකඅබමමකමමසඤ්ඤ
 නං වසෙන තිණි පාචිත්තිශානි, “අබමමකමමතිකදක්කම”නති
 එන්තං එසෙවනසො. “අනාගෙපිගො”ති කමමවාචාය අනාගෙපි
 තෙ; අපතිට්ඨාපිතෙහි අන්තො. “ගෙලඤ්ඤානා”ති ගෙන කමම
 තුං න සකෙකාති, මුඛෙ තාදිසෙන බසාධිතා; “සබ්බස්ස භණ්ඨානා

දිනිවා හවිසාන්ති” හි සංඝමජ්ඣිකවිතෙතපට්ටයා සංඝස්ස හ
 භෙදානං වා කලහො වා විග්ගහොවා විවාදො වා සංඝභෙදො වා සං
 ඝරුජ්ඣා හවිසාන්ති ඉමිනා වා අභිප්පායෙන න කථෙන්නාස්ස,
 එත්ථව “අධම්මොනා” හි අභුතෙන වජ්ඣනා සමුට්ඨානාදීනි අදින්නා
 දුකසදිසානිති අවිසෙසං අතිදය්යිත්වා විසෙසං දස්සෙතුං “ඉදං ප
 නා” හි ආදි වුත්තං, “සිසාති සෙං” නති අඤ්ඤානාඤ්ඤං පටිවර
 න්නස්ස සියා අතිරියා තුණ්හිභාවෙන විගෙසන්නස්ස.

දුතිසසිකඛාපදං.

“සෙන වවනෙනා” හි ඡන්දය ඉත්ථනාමො ඉදං නාම කරෙ
 තිති ආදිකෙන යෙන වවනෙන; තෙනාහ “ඡන්දාසා” හි ආදි, තත්ථ
 “ඡන්දයා” හි ඡන්දෙන පක්කපාතෙන “අකාරාය වාචෙති” හි ආදිසු
 විග් ලිඛිතවිපලාසො එස, “ඉදං නාමකරොති” හි අත්තනො සන්දි
 ට්ඨසම්මතතානං පඤ්ඤිතසෙනාසනං වා පඤ්ඤාපෙති හත්තාදිකං.
 වාති අභිප්පායො. “සෙනාසන පඤ්ඤාපකාදිභෙද” නති එත්ථාදිය
 දෙදන හත්තුදෙදසකයාගුහාරක ඵලහාරකාදීනං භිභණං, අතෙක
 ත්ථනා ඛාතුතං ක්කිසදෙදා ඔලොකකත්ථොපි හොතිති ආහ “අව
 ඤ්ඤාය ඔලොකාපෙනති” හි. විත්තතත්ථො යෙව්වා ගහෙනඛෙඛා
 හි ආහ, “ලාමකතොවා විත්තාපෙනති” හි “නාමෙව වදන්නා” හි
 ඡන්දය ඉත්ථනාමො ඉදං නාම කරොතිති ආදිති වදන්නා; “මුත්ත”
 නති පාළියං වුත්තං; “බිසනකෙ” හි අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤානති; “අස
 මමනස්සා” හි සංසෙත කම්මවාචාය අසම්මතස්ස; කෙවලං තවෙ
 සො භාරෙති සංසෙත ආරොපිතභාරස්ස, හිකුක්කං වා ඵාසුචිභාර
 ත්ථාය සයමෙව භාරං වගන්නස්ස, යත්තවා වෙ තයො හිකුක්ක විහර
 නති තත්ත තාදිසං කම්මං කරොන්නස්සාති අභිප්පායො. “ස්සස්ස ක
 ස්සච්ඡි” හි උපසම්පන්නස්සවා, අනුපසම්පන්නස්ස වා යස්ස කස්සච්ඡි;
 “අනුපසම්පන්නස්ස පනසම්මනස්සවා අසම්මනස්සවා” හි එත්ථපන
 කිඤ්ඤාපි අනුපසම්පන්නස්ස තෙරස සම්මුතිසො දුතුං න වට්ඨති,
 තථාපි යො උපසම්පන්නකාලෙ ලබසම්මුතිකො පච්ඡා අනුපසම්ප
 න්නභාවෙ සිතො, තං සක්ඛාය, “සම්මතස්සවා” හි වුත්තං, සස්සපන
 ඛ්‍යත්තස්ස සාමණේරස්ස කෙවලං සංසෙත සම්මතෙනවා හිකුක්කා
 නිං ඉදං කම්මං කරොතිති භාරො කතො, තං සක්ඛාය “අසම්මත
 ස්සවා” හි වුත්තං, යස්මා උප්ඛාපනඤ්ඤා බිසනඤ්ඤා මුසාවාදෙසෙන
 ව වුත්තං. තස්මා ආදිකම්මිකස්ස ඉමිනා ව අනාපතති, මුසාවාදවන
 පන “ආපතති යෙවාති ගහෙනඛෙඛං.

නතිසසිකඛාපදං.

“මමංවා”නි මසාරකො බුනිකාබ්බො, කුටිරපාදකො*ආග
චපාදකොති, ඉමෙසු චතුසු යංකිඤ්චි මඤ්චං වා, “පිඨං වා”නි
එන්ධි එගෙව නයො. “භිසිච්චා”නි උණණ්ණිසි වොලුභිසි වාකභිසි
තිණ්ණිසි පණ්ණිසිති*ඉමාසු පඤ්චසු භිසිසු යං කිංචි භිසිචා; තෙ
නාග “මඤ්චාදිසු”නි ආදි, තත් “මඤ්චසංචෙපෙතා”නි ඉමිනා
පිඨසං චෙපං පටිකඛිපති, “කප්පිසචමෙමහා”නි මහාපෙළකච
මෙමන; එන් පන මගචමෙව එණිමිගො වාතමිගො පසදමිගො කු
රුභිතමිගො මිගමාතුකො රෙහිතමිගොති එතෙසං යෙව චමොති
චට්ටනති, අඤ්ඤායං පන.

මකකචො කාලසිගොච සරහො කදලිමිගො,
යෙව වාලුමිගා කෙවි තෙසං චමං න චට්ටනති.

තත් වාලුමිගාති සිහබ්බාග්ගඅච්ඡතරච්ඡා, න කෙවලඤ්ච එ
තෙයෙව, යෙසං පන චමං න චට්ටනති වුතතං, තෙ යංපෙතා අ
වසෙසා අනතමසො ගොමහිසසසබ්බිලාරුදයොපි සබ්බෙ ඉමසමි.
අනෙ වාලුමිගාකෙව වෙදිතබ්බා, එතෙසං හි සබ්බෙසං චමංතච
ට්ටනති. “නාලිසපන්ත”න්ති සුඛතමාලපතනා; අඤ්ඤානමිසං.
තචට්ටනි තිණ්ණිසචොලෙසු අකප්පියංතාම නත්. කිං පතෙත්ථ
විමොහනෙ වි ය නිසිදිතුඤ්ච නිපජ්ඡතුඤ්ච න චට්ටනති ආග“ත
න්ධා”නි ආදි; න කෙවලඤ්චදමෙවොති ආග, “පමාණපරිවෙජ්ඣෙ
පි චෙත්ථ නත්”නි. එතතකමෙව කාතබ්බනති භිසියාපමාණ නිය
මොපි තත්ථි අනෙ. මඤ්චහිසි පිඨහිසි තුමත්ථ රණ්ණිසි වංකම
නහිසි පාදපුංජනහිසිති එතාසං පන අනුරූපතො සලලකෙතො.
අතතතො රුචිවසෙන පමාණං කාතබ්බං. ‘අපනාසංචෙල්ලිතා
බ්බ’න්ති යථා වෙමජ්ඣං සංඛිතතංගොති එවං මජ්ඣෙ සුසුචෙබ්බ
තො බ්බං, යෙ අධිමාසාති සමබ්බො, ‘සෙ අවජ්ඣිකාසංකෙතා’නි
එතසෙසච විවරණං, වසානමාසාති එවං අපඤ්ඤාතාති අපභිකා
අපභිබ්බාති අනෙ, “අසඤ්ඤිතා”නි පිපාඨො, තත් අවිඤ්ඤාතා
ති අනෙ; “අට්ඨමාසා”නි චතතාරෙ ගෙමන්තිකා චතතාරො හි
මහිකා මාසාති අධිමාසා; “ඛට්ඨසාමණ්ණිකපෙ”නි සාඛා මණ්ඩප
පදරමණ්ඩපානං යත්තත්ථි ඛට්ඨසාකෙ මණ්ඩපෙ, “සන්ධා”නි
යෙසු ජනපදෙසු; “සබ්බිත්ථා”නි යබ්බෙසු ජනපදෙසු. “නානාදි
හං නිබ්බවාසරුක්ඛමුලෙ”නි යත්ථ ධ්වනිවාසෙන කාකා වා කුල
ලා වා අඤ්ඤා වා සකුන්තා කුලාවකෙ කතො වසන්ති තාදිසසා
කාකාදිනං නිබ්බවාසසා යසා කසාති රුක්ඛසා ගෙඨායත්ථ

* “කුටිරපාදකො” සිහල.

පන ගොවරපසුතා සතුන්තා විසූමිනා ගව්නනි තසු රුකකසු
 මුලෙ නිකුතිපිතු වටති. “කදුපිපි”ති ඉමිනා න කෙවලං වසික
 සංකෙනෙ යෙවති දසෙයති, “ඔත්තා”ති යසමි පදෙසෙ; “සදු”ති
 යසමි කාලෙ; “සො”ති යසසත්තා සත්තො සො; “සකති සත්ත
 තෙ”ති පකතියාව සත්තෙ; යං නෙවත්තනා සත්තං තං නපරෙ
 න සත්තරාපිතං තසමිනති වුත්තං හොති. “ලජ්ඣොති”ති ලජ්ජන
 සිලො හොති. පරිකුරවිතාසනෙ හිතොති අත්තො, තෙනාහ “අ
 තතතො පළිබොධං විශ. මඤ්ඤති”ති ඉමිනා අලජ්ජං ආපුත්තො
 ගනතුං නවටතිති දසෙයති “නිරපෙකොති”ති ආගන්තුං ලබ්ධිසා
 මිති අපෙකාරතිතො; ඉමිනා සාපෙකො වෙ ගව්නති අනාපනති
 ති දසෙයති, තෙනෙව හි අනාපනතිවාරෙ ඔතාපෙනො ගව්නති
 ති වුත්තං; “අඤ්ඤත්ත ගව්නනො”ති තං මග්ගං අතික්කමෙත්වා අ
 ඤ්ඤත්ත ගව්නනො; ලෙඩ්ඩුපාතුප්චාරතො බහි සිත්තනා පාදුඛා
 රෙත කාරෙතබ්බොති වුත්තං, අඤ්ඤත්ත ගව්නනසු පඨම පාදු
 ඛාරෙ දුක්ඛං, දුතියපාදුඛාරෙ පාවිතරියන්ති අත්තො; තිකපාවි
 තන්තං, සංසිකෙ සංසිකඤ්ඤාදි වෙමතිකපුගලිකඤ්ඤාදිනං වසෙ
 න, ඉමිනා ව තයෙන තිකදුක්ඛං වෙ වෙදිතබ්බං. විමලිකාදිනං අ
 තත්තා දුතියසිකාපදෙ දසෙයතොව. පාදපුත්තී නාම රජ්ජකෙති
 වා පිලොති කාතිවා පාදපුත්තනත්තං කතා, ඵලකපිඨං නාම ඵලක
 මයං පිඨං, න කෙවලං විමලිකාදිනං යෙව අපේක්ෂාකාසෙ යපෙ
 තො ගව්නනසු දුක්ඛං තති ආහ “යං වාපනා”ති ආදි, යං කිවිදරු
 හණ්ඩං. යං කිවි මන්තිකාහණ්ඩන්ති සමබ්බො, “අත්තමසො පන්
 තාධාරකමිති”ති ඉමිනා තාලවණ්ටවිජ්ජනිපත්තපාතීය උප්ඵකපා
 තීයසංඛාදිසු වත්තබ්බමෙව නත්ති දසෙයති, අරඤ්ඤ පණ්ණකු
 විසු වසන්තනානං සීලසමපදය පසන්නවිත්තා මනුස්සා මඤ්ඤපිඨාදි
 ති දෙනති සංසිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජාති. තත්තං කාතබ්බ
 නති, ආහ “ආරඤ්ඤකෙති පනා”ති ආදි, තත්තං “අසති අනොව
 සසකෙ”ති පඤ්ඤාදි අනොවසසකයානෙ අසති; ඉදංඤා ලකුණ
 වචනං සභාගානං අභාවෙතිව ඉවජ්ජනබ්බතො, ආරඤ්ඤකෙති
 හිකුන්තා තත්තං වසිතො අඤ්ඤත්ත ගව්නන යාමන්තවිහාරෙ හි
 කුන්තා පෙසිතො ගන්තනබ්බො, සභාගානං අභාවෙ අනොවසසකෙ
 තිකුතිපිතො ගන්තනබ්බො, අනොවසසකෙ අසති රුකෙහි ලග්ගොති
 ගන්තනබ්බො, නකෙවලං ඉදං යෙව කතාගනතුං වටතිති ආහ “යථා
 වා”ති ආදි, “සථා වා උපවිසා. හි නිබ්බර්නි”ති යථා යපිතෙ උපවි
 කාති සෙතාසනං නිබ්බර්නති ඵලං තථා පාසාණානං උපරි යපනං
 කතොති අත්තො. ඉදං වුත්තං හොති, වතුසු පාසාණෙසු මඤ්ඤං ය

පෙනීම මඟින් අවසන් වන්නා වූයේ ආරම්භයෙන්ම උපරි සීමිත
 දින රැස් කළා දැනටත් මනසින් මනසින් පරිසරයෙන් ගම්ය
 වන්නා වූයේ ගන්නා බවකි. අනෙකුත් සියලුම දින උපරි සීමිත
 අනෙකුත් සියලුම දින උපරි සීමිත අනෙකුත් සියලුම දින උපරි
 පසුපස පෙනීම නිසිදිනට නිසිදිනට නිසිදිනට දෙසන්නා
 ආහ, “අනෙකුත් සියලුම දින උපරි සීමිත අනෙකුත් සියලුම
 රන්කතා කුටි අනෙකුත් රන්කතා නෙව සකෙකානි සන්නාහ
 වදදලිකාදිනි භවනානි හිඬුනො කායානුගතිකතා වටති, රු
 කුච්ඡලිකාසංඝි ඵයෙවනො යසම් විසාසගාහො රුහති: තස්ස
 සන්නාහ අනනනො පුගලිකම්ව හොතිනි ආහ “විසාසිකපුගල
 ලිකෙ”නි යසම් පන විසාසො න රුහති තස්ස සන්නකෙ දුක්ඛ
 වමෙව “අමනුසො”නි යනො වා පෙනො වා; “පලිබ්බංගොති”
 නි උපද්ධං හොති.

වතුන් සිකුණාපදා.

“සංකිම්බමම”නනි කප්පියා කප්පියං යං කිම්බමම; නනු න
 “හික්කවෙ මහාවමමානි ධාරණබ්බානි, සිහවමම ව්‍යංග්ගවමම දීපි
 වමම යො ධාරණ ආපනානි දුක්ඛවසා”නි බික්කෙ සිහවමමාදි
 නං පරිකෙඛපොකතොති, ආහ “සිහවමමාදිනංගි”නි ආදි: “පච්ඡ
 රණෙසෙව පච්ඡෙඛෙසෙව”නි අනනනො සන්නකා කතා තං තං වි
 හාරං හරිතො මංවපිදාදිසු අන්තර්තො පරිහොගෙ යෙව පරිකෙඛ
 පො, සෙතාසනසන්නකං කතො භුමමන්තරණවසෙත පන පරිහො
 ගෙ නෙවච්ඡිදෙසො, තෙතාහ “සෙතාසනපරිහොගෙ-පෙ-නනි”
 නි පචාරෙනති සංජාදෙනති සරිරං එතෙතානි පචාරෙ, “කොප්
 පො”නි උද්දලොම් එකනනලොම් ආදි*කොප්වන්තරණං, “සෙස”
 නනි හික්කිසිදනං තිණසන්තරෙ පණ්ණසන්තරෙති අවසිංසෙතා
 සනං; තත් “හික්කි”නි මඤ්චකහිසි වා පිටිකහිසි වා; “නික්කිදන”නනි
 සදසං වෙදිතබ්බං, “නිණසන්තරෙ”නි යෙසං කෙසංචි. තිණානං
 සන්තරෙ; “එසනායො පණ්ණසන්තරෙ, එන්ව හිසි හෙට්ඨා වුත්ත
 තතා පාකවා, නිසිදනං නිසිදනසිකුණාපදෙනෙව පාකවා, තිණස
 න්තර පණ්ණසන්තරෙති පන ලොකපසිඛානි යෙව, තෙතෙතාහ “පා
 කවමෙව”නි. “නෙව උච්ඡරණං න උච්ඡරණං”නි අනනනා වා
 උච්ඡරණං පරිදාපෙ ආනෙත න ධර්මය පරෙත වා, තථා න කාර
 ය; අනනාහ “සද්ධාසික”නනි ආදි, තං ධර්මයෙතන වතුසුපාසා
 ණෙසුති ආදිනා පුබ්බෙ වුත්තනායෙනෙව අනෙතාගෙනෙව අනෙතා

* “උද්දලොම් ආදි” මරම.

වසසකෙ නිකඛිපිතබ්බං, සචෙපන සෙනාසනං ඔවසාති ඡදනභංච
 තිණංවා ඉට්ඨිකාවා අනිතා තොනති සචෙ උසාහති ඡාදෙනබ්බං,
 නොචෙ සකෙකාති යො ඔකාසො අනොවසාකො තත්ථ නිකඛිපිත
 බ්බං, සචෙ සබ්බමපි ඔවසාති උසාහනොන අනොතාගාමෙ උපා
 සකානං සරෙ ධිපෙතබ්බං, සචෙ තෙපි සංඝිකං නාම ගනොති භාරි
 යං අග්ගිද්ධාදීනි භාගාමාති න සමපට්ඨන්ති, අබොකාසෙ පාසා
 ණානං උපරි මඤ්ඤං ධිපෙතො සෙසං පුබ්බෙ වුත්තනසෙනෙව නි
 කඛිපිතො තිණෙති පණෙණති ව පට්ඨන්තීදෙනබ්බං, යං තත්ථ අභග
 මත්තමපි අවසිසාති, තං අඤ්ඤාසං තත්ථ ආගතානං භික්ඛූනං උප
 කාරං භවිසාති. “උපමාර” නති සබ්බපච්ඡමසෙනාසනතො චෙ
 ලෙඛිපුපාතෙ, අයමෙත්ථ ආපුච්ඡිතබ්බං, නාපුච්ඡිතබ්බවිතිච්ඡයො, ය,
 නාව භුමියං දීසසාලාවා පණෙණසාලාවා හොති යංවා රුක්ඛත්ථලෙන
 සු, කතගෙහා උපට්ඨිකානං උට්ඨානථානං හොති තතොපකකමනො
 න ආපුච්ඡිතාව පකකමිතබ්බං, තසමිං කතිපයාති දිවසාති අප්ගති
 යමානෙ වමමිකාවසං නිට්ඨන්ති, යංපන පාසාණපිඨියංවා පාසාණ
 ත්ථලෙනසුවා කතසෙනාසනං සිපුච්චයලෙණංවා සුධාලිත්තසෙනාස
 නංවා යත්ථ යත්ථ උපට්ඨිකාසංකා නත්ථි තතො පකකමනාසස ආපු
 ච්ඡිතාව අනාපුච්ඡිතාව ගනතුංවට්ඨති, තෙනාග “සත්ථපනා” නි ආ
 දි, සචෙ තාදිසෙපි සෙනාසනෙ එකෙන පසොන උපට්ඨිකා ආරෙ
 හන්ති ආපුච්ඡිතාව ගනනබ්බං. “ආපුච්ඡිතං පන චත්ත” නති ආපු
 ච්ඡිතං ගමිකචත්තං; ඉදඤ්ඤා ඉති කතතබ්බතා චත්තදසානත්ථං වු
 ත්තං න පන චත්තභෙදෙ දුක්ඛවන්ති දසානත්ථං කෙචි පන දු
 ක්ඛවන්ති දසානත්ථන්ති වදන්ති, තං නසුජ්ජති, චත්තකකිකිකට්ඨ
 කථායං යං පාසාණපිට්ඨියං වා පාසාණත්ථලෙනසු වා කතසෙනාස
 නං යත්ථ උපට්ඨිකා නාරෙහන්ති තං අනාපුච්ඡන්තසාපි අනාපත්ති
 ති වුත්තත්තා, ආපුච්ඡන්තන පන භික්ඛුමිති යති භික්ඛු ආපුච්ඡ
 තබ්බො, තසමිං අසති සාමණෙරො, තසමිං අසති ආරොමිකො,
 තසමිංපි අසති යෙන විහාරො කාරාපිතො සො විහාරසාමිකො,
 “උපමාරෙ” නි එතසොව විවරණං, “බති ආසනෙන” නි විහාරසා
 බති ආසනනථානෙති අත්ථො, “උපට්ඨානසාලාස වා” නි හොජන
 සාලාය වා; “දුක්ඛමමෙවා” නි වුත්තප්පකාරංති දසවිධං සෙය්‍යං
 අනොතාගභිඤ්ඤාදිමිති ගුත්තට්ඨානෙ පඤ්ඤාපෙතො ගච්ඡන්තසා ය
 යමා සෙය්‍යාපි සෙනාසනමපි උපට්ඨිකාති පපුජ්ජති වමමිකාරාසියෙ
 ව හොති, තසමා පාටිත්තියං වුත්තං, බති පන උපට්ඨානසාලාදීපු
 පඤ්ඤාපෙතො ගච්ඡන්තසා සෙය්‍යමත්තමෙව නසොය්‍ය ථාන
 සා අගුත්තත්තාය, න සෙනාසනං තසමා එත්ථ දුක්ඛවං වුත්තං,
 මඤ්ඤාපිඨං පන යසමා න සුක්ඛා සහසා උපට්ඨිකාති බාදිතුං, තසමා

තං විහාරෙපි සරිකිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්ඛං වුත්තං, විහාරාපවා
රෙ පන විහාරවාසිකං ආභිණ්ඩනතා දිස්වා ව පටිසාමෙනති, “උච්ච
රණාදිති කතං”ති එන් උච්චිත්වා ගච්ඡන්තන මඤ්චපිඨකාදිං
සබ්බං අපනෙත්වා සංඝරිත්වා, චිවරවංසෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං, ප
ච්ඡා ආගන්ත්වා වසනකභික්ඛුනාපි පුන මඤ්චපිඨංවා සසිත්වා ගච්ඡ
න්තන තප්ථ ව කාතබ්බං, අනෙතාකුඛිකතො සෙය්‍යං බහිකුඛෙඛ
පඤ්ඤපෙත්වා වසන්තන ගමනකාලෙ පුන ගභිතට්ඨානෙ යෙව
පටිසාමෙනබ්බං, උපරි පාසාදතො ඔරොපෙත්වා හෙට්ඨාපාසාදෙ
වසන්තස්සාපි එයෙව නයො, රත්තට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු මඤ්චපිඨං
පඤ්ඤපෙත්වාපි ගමනකාලෙ පුන ගභිතට්ඨානෙයෙව ධිපෙතබ්බං,
උච්චාරාපෙත්වා ගමනෙපි එයෙව නයො. ආපුච්ඡිත්වා ගච්ඡන්තන
පන “භික්ඛුමිති යති භික්ඛු ආපුච්ඡන්තබ්බො”ති ආදිතා හෙට්ඨාපු
ත්තනතයෙනෙව ආපුච්ඡිත්වා ගන්තබ්බං.

පඤ්චමසිකතාපදං.

“ඡන්”නති වුත්තෙ “අනුට්ඨාපනියො අයනති ඡන්තන්තො”ති
අයං විසේයො කුතො ලබ්භතිති ආග “නෙතෙමස්සා”ති ආදි, නනු
පදභාජනෙපි වුඛිභවාදිඡන්තනමෙව වුත්තං; තතු අනුට්ඨාපනිය
භාවනති අනුයොගං සක්ඛායාග “පුඤ්ඤාගි”ති ආදි, “බුදුපකාරන”
නති ගණඛාගාරිකතතාදි බහුඋපකාරභාවං, තකෙවලං ඉදමෙවාති
ආග “ගුණවිසිට්ඨනඤ්චා”ති ආදි, තෙන බහුපකාරතෙනපි ගුණ
විසිට්ඨතතාභාවෙ ගුණවිසිට්ඨතෙනපි බහුපකාරතතාභාවෙ දතුංක
වට්ඨතිති දසෙය්‍යති. ගණඛාගාරිකස්ස බහුපකාරං ධම්මකපිකාදිතං
ගුණවිසිට්ඨනඤ්ච සලලකෙත්වාති කෙවි, “ධ්‍රව්‍යාසන්තාසා”ති ති
ච්චවාසන්තාය; “සමමනනි ඤ්චා”ති අපලොකනන කමෙත ස
මමනනිත්වා, කාමඤ්චත්ථ ගිලානස්සාපි සංකොයෙව අනුච්ඡිකං
සෙතාසනං දෙති, ගිලානො පන අපලොකෙත්වා සංසෙන අදිත්ත
සෙතාසනොපි නපිලෙතබ්බො අනුකමපිතබ්බොති දසෙය්‍යතුං විසුං
වුත්තො “සමන්තා දිශෙස්සා ගන්තො”ති මජ්ඣෙ පඤ්ඤත්තං ම
ඤ්චපිඨං සක්ඛාය වුත්තං, එකපසෙය්‍ය පගොනකදිසාභාගතො * ග
හෙතබ්බං, “පාදධොවනපාසාණන්තො”ති වාරෙ තික්ඛිතතපාද
ධොවන පාසාණන්තො; “නිසිදන්තස්ස වා නිපජ්ජන්තස්ස වා පා
චිත්තික”නති එන් නිසිදනනිපජ්ජන මනෙතනෙව පාචිත්තිකං; “පු
තප්පුතං කණෙත්තස්සා”ති උට්ඨාසුට්ඨාය නිසිදතොවා නිපජ්ජ

* “එකපසෙය්‍යන වෙ පගොනකදිසා දිස්සති තතො”කන්ති.

තොවා; සංඝිකෙ සංඝිකාසඤ්ඤි වෙමතිකපුගාලිකසඤ්ඤිනං ව සෙන තිකපාචිතතියං වෙදිතබ්බං, තිකදුක්කවං පන පුගාලිකෙ සංඝිකසඤ්ඤි වෙමතිකඤ්ඤි පුගාලිකසඤ්ඤිනංවයෙන; “විභාරස්ස උපවාසෙ”ති තස්ස බග්භි ආසන්නපදෙසෙ.

ජට්ඨමසිකඛාපදං.

“අනෙකකෝඨිකානි”ති අනෙකවාරකොට්ඨිකානි; “තිකබ්බමා”ති වචනං සුඛා අත්තනො රුචියා වෙ තිකබ්බමති, අනාපතතීති වදන්ති, “නාස්ස පටිකඛාරතිකබ්බමෙන”ති තස්ස සත්තකං යංකිඤ්ඤි පත්තචිවරපරිස්සාවනබ්බමකරකමඤ්ඤපිට්ඨිසිඛිලොභනාදි හෙදං අත්තමසො රජනජලලිපි † අනි තස්ස පරිකඛාරස්ස තිකබ්බමෙන; “නංවා”ති දුක්කවං පරමසති, තිකබ්බසාපනෙපි එසෙව නයො. භාලුං බන්ධිතා ධිපිතකෙසු පන එකාව ආපතති, හණ්ඩන කාරකකලහකාරකමෙව සකලසංඝාරමතො තිකබ්බසිඬුං ලහති සොග්භි පකං ලහිතා සංඝමපි භිඤ්ඤා, අලජ්ජිආදයො පන අත්තනො වසනට්ඨානතො තිකබ්බසිඬුබ්බං, සකලසංඝාරමතො තිකබ්බසිඬුං න ලහති තෙනාහ “සකලසංඝාරමතොපි”ති ආදි.

සත්තමසිකඛාපදං.

“උපට්ඨි වෙහාසකුට්ඨස්‍ය”ති උපට්ඨනලෙ අසත්තපදරූප කුට්ඨස්‍ය; තෙනාහ “උපට්ඨි අවුන්තිනලාසා”ති ආදි, යාග්භි කාචි උපට්ඨි අවුන්තිනලා විභූමිකකුට්ඨිකාවා තිභූමිකාදිකුට්ඨිකා වා සා වෙහාසකුට්ඨිකි චුච්චති. ඉදංගි වෙහාසකුට්ඨිකාණං, යදි එවං කසමා පද භාජනෙ මජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස අසිසඝට්ඨාති චුත්තනති; ආහ “පද භාජනෙ පනා”ති ආදි, “ඉධාබ්ථෙපනං කුට්ඨං දයෙස්‍යතු”නති ඉම සමං සිකඛාපදෙ අබ්ථෙපනං වෙහාසකුට්ඨිකා දයෙස්‍යතුං “මජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස”ති පමාණමජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස; සබ්බහෙට්ඨමාගි කුලාග්‍යි* සියං න සට්ඨෙතිති අසිසඝට්ඨා, “අභික විජ්ඣන්ති”ති අවති යො විජ්ඣන්ති; “පච්චෙසිනපාදසිං”නති පච්චෙසිනපාදසිං; “නසමා”ති භූමමත්ථෙ “වා”ති ආදිනා චුත්තමෙවත්ථං කාරණභාවෙන පච්චාමයති, යසමා ආහව්වපාදකාදිසු යථා චුත්තො අත්ථො හොති තසමාති චුත්තං හොති. “සහස්‍ය”ති අභිහවිත්ථං අජේඤාභරිත්ථං; “අච්චෙහාසකුට්ඨස්‍ය”ති භූමියං කතපණ්ණසාලාදිසු තත්ථ අනාපනති. නග්භි සහස්‍ය තත්ථ පරස්ස පිලාකාතුං, “සිසඝට්ඨාසා”ති යා

† “රජනජලලිපි” මරමම.

* “කුලාදිති” මරමම.

සිය ස්වයං ගොති තණ්හාපි අනාපනති, නති සංකා-තන් හෙට්ඨා පාසාදෙ අනොනතෙන විවරිතුං, තසමා අසඤ්ඤානිකතනා ඵරපිලා න භවිසුති. “උපරිමනලං වාපදරසං විනවා” නති උපරිම තලං දරුඵලකෙති සංකසන්තං; “කිංවි ගණ්ඨාති” ති උපරි නාග දන්තකාදිසු ලග්ගිතවිවරදි යංකිඤ්ඤා ගණ්ඨාතිවා; “ලග්ගතිවා” ති එණ්හිම එසෙව නගො, පටිසභුතා * ආණ්ඨපටාති යසා දින්නා ය නිසීදනෙහි පාද නතිප්පතනති එවං භුතා ආණ්ඨමඤ්ඤපිට්ඨා නං පාදසිඛාසු දින්නා ගොතිති අනෙං තෙනාග “පාදසිසාන” නති ආදි.

අප්‍රේමසිකතාපද්.

“පිළිසංඝාමසාය” නි වාරඛකියා; “සමනතා අඛිනෙසසත
තො පදෙසො” නි යසා වෙමජේක වාරං ගොති උපරි භාගෙව
උච්චා තිත්ති තසා නිසු දිසාසු සමනතා අඛිනෙසසතො පදෙ
සො; බුද්දකසා පන විහාරස්ථානිසු දිසාසු තත්තාපි යං තිත්තිවිවරිත
මානං කථාටං ආහනති සා අපරිපුණ්ණපචාරාපි ගොති, සවෙපන
වාරසා අධොභාගෙපි ලෙපොකාසො අත්ති තං ලිමිත්තුං වටති
“අගලට්ඨපනායා” නි එත් අගලසද්දෙන තං සමඛකිතො වාර
ඵලකසභිතං වාරඛකිං අභිපොතං, තෙනාහ “සකචාමසා” නි අ
දි, “නිවලභාවතායා” නි ඉමිතා තස්සච බො ධ්වනං ඉධ නිවල
භාවෙනාති දසෙය්හි, කො පනෙත් අභිපොයොති; ආහ “කචා
මංගි” නි අදි, “කමපති” නි වලති; “සාවමාරකොසා අගලඵප
නාය පුනප්පුනං ලිමිතබ්බො වාලෙපාපෙනබ්බොවා” නි අග
ලට්ඨපනත්ථාය යාව වාරකොසා පුනප්පුනං අතතනාලිමිතබ්බො
වාපරෙහිලෙපාපෙනබ්බොවාති අත්තො, නනුවායමත්තො තෙවමා
ති කායං න පදභාජනෙ වුත්තො; අථ කුතො දට්ඨබ්බොති; ආහ
“නත්ත” නි අදි, “කිසුචාපි” නි යදිපි, “අපුප්පංග්ගිස” තති සිකඛා
පදසා නිදුනෙ; “අභිකාදුතො” නි අනුවතතනතො ආලොකං ස
කෙති පිබෙතිති ආලොකසකි, තෙනාහ “ආලොකසකිති වාත
පානකචාමකා වුච්චනති” නි තත් “වාතපානකචාමකා” නි වාත
පානඵලකා; අනුඤ්ඤාතබ්බදෙසතො අඤ්ඤත් පුනප්පුනං විලි
මිත්තුංවා විලිමාපෙත්තුංවා නවටති, මත්තිකාය කතතබ්බකිවටං
නිට්ඨපෙති පුන වතුත්තලෙපෙ දිනෙන පාචිත්තියන්ති කෙවි, පු
නප්පුනං ලෙපදුතසා වුත්තප්පමාණතො අඤ්ඤත් පටිකිත්තිතම
තනං ධ්වෙත්වා පාචිත්තියසා අවුත්තතනා දුක්ඛවන්ති අපරෙ,

* “අරිපක්කගුණා” සිංහල.

“අධිස්තබ්ධ” නැති සංවිධානබ්ධ; “අපහරිතෙ” නි එළු අපහරිතෙ දෙදා “අප්පිවෙත්” නි ආදිපු විශ අභාවනොති ආහ “අහරිතෙ” නි, සාලිවිහිආදිපු බ්බණ්ණං පුරකබ්බසංස්ථලනති කචා තබ්බපරියා යනො මුග්ගමාසාදිඅපරණ්ණං, “මුතන” නැති වපිතං; “නසමිං ධාතා අධිස්තබ්ධො දුක්ඛං ආපර්ජනි” නි ඉමිනා යසමිං පදෙසෙ යම නතා වුතනපමාණෙ පරිවෙජ්දෙ පුබ්බණ්ණාදිති තසනති තථ විහාරෙ කාරෙතබ්බො, යථ පත සනතිතථකාරපෙතුං නවටති නි දසෙය්ති; “නපෙමා” නි මුඛවට්ඨිඅනොත; තසමිං ධාතබ්බො, පතනනසං විහාරසං අපතනොකාසනතා තසං තිකුබ්බො උපරි තපතෙය්සාති අධිපරායො, යථා පරිවජ්ජනසං පත මකාසසං අ බ්බනනරං විහාරසං පතනනසං මකායොති, අපහරිතෙපි තසමිං ධාතා අධිස්තබ්ධො නලහතිතෙනාහ, “තසං අනොතා අහරිතෙපි ධා තුං නලහති” නි, “නනො වෙඋතනපි” නැති තිණ්ණං මග්ගානං වා පරියායානංවා උපරි වතුචෙ මග්ගොවා පරියායොවාති අනොතෙන නාහ, “මග්ගෙන ඡාදිසමානෙ” නි ආදි, තථමග්ගෙන ඡාදිසමානෙ නි අපරිකුඛිපිතා උජ්ජකමෙව ඡාදිසමානෙ; “පටිසාසෙතා” නි පරි කෙබ්බෙත; තථ මග්ගෙන ඡාදනං ඉට්ඨකසිලාසුධාතිලබ්බති, පරි යායෙන ඡාදනං තිණ්ණපණ්ණෙහිති ආහ “ඉට්ඨකසිලාසුධාසි” නි ආ දි, තසමා යථාඉච්ඡති තථා වෙ මග්ගොවා වෙ පරියායොවා අධිට්ඨ තිතා තතිසමග්ගොවා පරියායොවා එවං ඡාදෙහිති ආණාපෙචා, ප කකමිතබ්බො, සවෙ න පකකමති තුණ්හිභාවෙන ධාතබ්බො, යබ්බ මපි වෙන ඡදනං ඡදනුපරි වෙදිතබ්බො, උපරිපරි ඡනෙනාති වි හාරෙ විරං අනොවසංකො හොතිති මඤ්ඤමානා එවංඡාදෙනති “තිණ්ණවට්ඨිගණනාසා” නි තිණ්ණරලුගණනාය; “තිකපාචිතතිස” නැති අතිරෙකවතතිපරියායෙ අතිරෙකසඤ්ඤි වෙමතිකලානකස ඤ්ඤිතං වසෙන තිණ්ණි පාචිතතියාති; “සෙතාචණ්ණාදිකරණො” නි සෙතවණ්ණකාලවණ්ණගෙරුකපරිකමමාලාකමමකරදනන පඤ්ඤමතතිකානං කරණෙ, “ලෙණගුහාතිණ්ණාදිකාදිසු” නි එළු “ලෙණ” නැති වාරබ්බො, “ගුහා” නි කෙවලා පබ්බතගුහා: තිණ්ණ විකා පාකවා එව.

නවමසිකඩාපදං.

“මුකසමිංසවෙ එකාච ආපනති” නි එකසමිං උදකසවෙ එකා ච ආපනති; එසනෙයො සබ්බහාජනෙසු, “විවජ්ඣනනසං” නි ධා රං විවජ්ඣනනසං; “එකෙකං පකඛිපනනසං” නි එකෙකං තිණ්ණො පණ්ණො මතතිකාවා අඤ්ඤොවා කට්ඨිගොමොදිං පකඛිපනනසං;

“පරිශාදන” නම් බය; පදිපෙ පතිනා පටහාදිපාණනා මරියා නතීති ජනනායාපි කුසලවිනේන පදිපුරුලනං විශ සිංජනෙ න පාණනා මරියානතීති පුබ්බහාගෙජනනායාපි ඉදං ජලං සි ඤාමිති සිඤ්ඤානායු වධිකවිතතං නගොතිති ආහ “විනාවධන වෙනනායා” ති ආදි, එවඤ්ඤා කතා “පණණතතිවරු” නති ඉදමපි සමජීතං හොති, “නිවිතන” නති කුසලාකුසලාබ්‍යාකතවසෙන ති විතතං; තථාහි පණණතතිං මද්දිනා සිඤ්ඤානායා වා සිඤ්ඤාපෙ නායායා අකුසලවිනේන හොති, ආසනං බොවියාමිති විනේන බොවනන් සිඤ්ඤානායායා සිඤ්ඤාපෙනායායා කුසලවිනේන හොති, පණණතතිං අජනනා අරියෙන සිඤ්ඤානාදිකරණෙ අ බ්‍යාකතවිනේන හොතිති කුසලාකුසලාබ්‍යාකතවිතතවසෙන ති විතතං හොති.

දසමස්සිකතාපදං.

භූතභාමවග්ගො දුතියො.

“අවධිබ්‍යසමනනාගනායා” ති සිලවා හොතිති අදිති අවධිති අධෙහි සමනනාගතයා; “අනුඤ්ඤානා” ති ඉමයා සිකතාපදයා නිදනෙ අනුඤ්ඤානා; “වය්‍යසමුපසමපනනායා” ති ආදි වකඛමා න අවධිගරු බමමදයානං, තත් “සාමිටිකමම” නති මග්ගසමපදන විජ නපානියපුච්ඡනාදිකං අනුච්ඡිකවතනා. ආදිසද්දෙන න හි කුඛුනියා අහිකුඛුකෙ ආවාසෙ වය්‍යං වය්‍යිතබ්බං, අනුබමාසං හි කුඛුනියා හිකුඛුසංඝතො වෙබ්බම, පට්ටාසිංසිතබ්බා, උපොසථපු. ච්ඡකඤ්ඤා ඔවාදුපසමුකමනඤ්ඤා, වය්‍යං චුළාය හිකුඛුනියා උභතො සංඝෙ තිහිදානෙහි පටාරෙනබ්බං දිට්ඨිතවා පුතෙනවා පරිසං කායවා, ගරුබමමං. අජ්ඣාපනනාය හිකුඛුනියා උභතො සංඝෙ ප කතමානතතං වරිතබ්බං, වෙ වය්‍යානි ඡසු බමෙමසු සිකතිතසිකතා ය සිකතිමානාය උභතො සංඝෙ උපසමපද පරියෙසිතබ්බා, න හි කුඛුනියා කෙනවි පරියායෙන හිකුඛු අකෙකාසිතබ්බා පරිභාසි තබ්බා, අජ්ජතගෙගු ඔවටො හිකුඛුනිතං හිකුඛුසු වචනපටො අ නොවටො හිකුඛුතං හිකුඛුනීසු වචනපටොති ඉමෙ සත්තබ්බමෙ සංගණාති. “ගජුබමෙම” ති ගරුකෙබ්බමෙ තෙහි ගාරවං කතා හිකුඛුනීති සමපටිච්ඡිතබ්බතනා ගරුබමමාති චුච්චනති. “අඤ්ඤා න බමෙමනා” ති ධිපෙතා අවධිගරුබමෙම අඤ්ඤාත යෙන කෙන වි බමෙමන; “හිකුඛුනීසු උපසමපනනමතතං වා බවදනො” ති හි කුඛුනීසු උපසමපනනමතතං ගරුබමෙමන ඔවදනො, හිකුඛුතං ය නතිකෙ උපසමපනනාය උථාවනුකමෙව, “අබ්බමකමෙම” ති ආ

දිසු හිකුනුනොවාදසමුතිකමනති වෙදිතබ්බනති ආහ “සමමන
සංඝ”ති ආදි, “වග්ගෙ හිකුනුනිසංඝෙ ඔවදනො නිකපා විතති
ස”නති වග්ගෙ හිකුනුනිසංඝෙ ඔවදනො වග්ගසංඝඤ්චෙමතිකසම
ග්ගසංඝඤ්ඤානං වසෙන තිණි පා විතති යාති, “නාමාමෙමතිකසංඝා”ති
අධමමකමෙම වෙමතිකසංඝා වග්ගෙ හිකුනුනිසංඝෙ ඔවදනො ති
කපා විතති යනති අනෙක. එසකයො ධමමකමසංඝඤ්ඤානොවා”ති
එනොපි යථා වග්ගෙ හිකුනුනිසංඝෙ ඔවදනො නවපා විතති යාති.
එවං අධමමකමෙම අධමමකමසංඝඤ්ඤානො සමග්ගෙ හිකුනුනිසංඝෙ
ඔවදනො තසමිං සංඝෙ වග්ගසංඝඤ්ඤානං වෙමතිකසමග්ගසංඝඤ්ඤානං ව
සෙන තිකපා විතති යං, තථා වෙමතිකසංඝා ධමමකමසංඝඤ්ඤානො
වාති නවපා විතති යාති තෙනාහ “සමග්ගෙපි හිකුනුනි සංඝෙනවා”
ති ආදි, ධමමකමෙම පන අධමමකමසංඝඤ්ඤානො වග්ගෙ හිකුනුනි
සංඝං ඔවදනො තිකදුක්කථං, තථා වෙමතිකසංඝා ධමමකමසංඝඤ්ඤා
නොවාති නවදුක්කථාති, සමග්ගෙ පන හිකුනුනිසංඝං ඔවදනො අ
ට්ඨාති සත්තරසදුක්කථාති, තෙනාහ “සමෙපනා”ති ආදි, “අසංඝං
බමම”නති අසංඝං සුත්තනතං වා අභිධමමං වා; සමග්ගවග්ගයාති
වචනෙනති ඔවාදං පට්ඨාසිංසනති තසමා ඤාපෙතො ඔවාදං අසංඝං
ධමමං භණන්තසං දුක්කථං, “ඔවාදං අනිසාදෙකං”ති එසො භගි
ති ඔවාදෙති අවනො; “පරිපුච්ඡං දෙති”ති තසායෙව පඤ්ඤාය හ
රුධමමපාළියා අනං භණති; “ඔසාරෙති”ති උට්ඨාරෙති කපෙතිති
අනෙක; “ඔසාරෙති”ති අට්ඨාරුධමමපාළිං වදති; “පඤ්ඤාපුරුෂා”
ති හරුධමමතිසිතං වා බ්‍රහ්මදිතිසිතං වා පඤ්ඤා හිකුනුනි යා
පුට්ඨො.

පසම්මසකතාපදං.

“එකතො උපසම්පන්න”නති හිකුනුනිසංඝෙ උපසම්පන්න ම
නනං; ඉතො පරමපිටි යත් යත් එකතො උපසම්පන්නනති වුවති
සබ්බන් අයමෙව අනෙක දට්ඨබ්බො.

දුතිසසිකතාපදං.

“සංවාසාසා”ති උපොසථාදි අනං; “ඉතර”නති උභතො සං
ඝෙ උපසම්පන්නං;

නතිසසිකතාපදං.

තඤ්ඤාදිට්ඨිති ආමසිතබ්බතො ආමසං; විවරදි ආමසමෙව
හෙතු-ආමසහෙතු, තෙනාහ “විවරදිතං අසංඝාතරහෙතු”ති. ආදි
සද්දෙන පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපට්ඨසසකකාරගරුකාරමාන

තවදුරටත් නොහැර, “අවමන්තරය” නි අසන්නාමත්,
 සෙව; “බමකමෙ” නි අදිසු නිකුතොවාදස මුතිකමනනි වෙ
 දිනබබ; තත් “නිකමන්තරය” නි බමකමෙ බමකමෙසඤ්ඤ
 වෙමතික අබමකමෙසඤ්ඤ. වසෙන නිති පාවිතනියානි; තථ
 ච අබමකමෙ නිකුතකම. වෙදිනබබ, “අසමන්තරය” නි සම
 තෙන වාසංසෙනවා භාරං කතා ධර්ම. උපසම්පන්නා; තත්ථවා
 දසමුති උපසම්පන්නසොච දිගති න සාමනෙරයානි; අහ “න
 ත්වා” නි අදි, සමතෙනවා සංසෙනවා ධර්මො පන බහුසුතො
 යාමනෙරෙ අසමතොති වෙදිනබබ, “සකතිසා විමර්දිතෙතු
 බවදනන. පන ඵමං හණන්තයා” නි පකතිසා විමර්දිතෙතු බව
 දනන. එස විමර්දිතෙතු බවදනති සඤ්ඤාය එවං හණන්තයා; න
 විමර්දිතෙතු බවදනති. සඤ්ඤාය පන එවං හණන්තයා, දුක්ඛ
 වං, “නඤ්ඤාය තත්තරයා” නි අමසවිතතාභාවො. අමසතෙතුබවද
 යාමති එවං පවතන අත්තාසයාභාවොති අත්තො, විතතපරියායො
 හෙත් අත්තරසදො “යසන්තරතො නසන්ති කොපා” නි අදිසු
 විස.

වතුන්සිකතාපදං.

පඤ්ඤාමසිකතාපදං උත්තානන්තමෙව

පඤ්ඤාමසිකතාපදං.

“සුචං පච්චෙසෙත්වා පච්චෙසෙත්වානිහරණේ” නි ආරපථෙආර
 පථෙ පාවිතනියං, සිබ්බියාමති පන විවාරෙනන්තයා ජිනුතකයා.
 පි දුක්ඛවං, “සතකතන්තමපි විජ්ඣන්තො සකිං නිහරන්තයා” නි
 සකලසුචිතිහරන්තො දිසසුත්තපච්චෙසනන්තකතකතකමපි විජ්ඣ
 නො සකිං නිහරන්තයා; “සිබ්බානිවුත්තො” නි සකිං විවරං සිබ්බා
 නි වුත්තො; “නිසංසෙත්” නි සබ්බං සුචිකමමං පරියොසාපෙති; “න
 යං ආරපථෙ ආරපථෙපාවිතනිය” නි අනන්තයා සුචං පච්චෙසෙ
 නො පච්චෙසෙත්වා නිහරණෙකමෙකං පාවිතනියං; “උද්ධි” නි ලාච
 දසිං; “වුත්තලකණං සිබ්බනංවා සිබ්බාපනංවා” නි සුචිං පච්චෙසෙ
 නොති අදිනං වුත්තලකණං සිබ්බනංවා සිබ්බාපනංවා.

ජට්ඨමසිකතාපදං.

“සංවිද්ධිත්වා” නි එති අසුකතාමං ගච්ඡාමාතිවා සෙව අහං ග
 ච්ඡාමි කමපි අගච්ඡෙය්‍යාසිතිවා වන්තො; තඤ්ඤො සංවිද්ධනං අ
 ත්තො සෙව තකමනනි අහං “ගමනකාලෙ සංසෙතංකතො” නි

අනෙකුත්. “අනප්පිසභුමිසං ධ්වං සංවිදනනස්ස” නි අනෙකුත්
 මෙහි කුඩා උපසංගය වාරෙ රජිකාය අසෙසෙසු වා චතුක්කසිංහාච
 කභස්සාලාදීසු ධ්වං සංවිදනනස්ස; නෙතාහ තත් “ධ්වං” නි
 ආදි, “ආසනනස්සාපි” නි අව්වාසනනස්සාපි, රතනමත්තනනරස්සා
 පිති අධිප්පායො. “අසෙසෙසු ගාමස්ස” නි “යතො නිකම්භි ත
 තො අසෙසෙසු ගාමස්ස. “නං ඔක්කමනනස්ස” නි තං අනතරගා
 මස්ස උපවාරං ඔක්කමනනස්ස; සචෙ දුරං ගනතුකාමො හොති ගා
 මුපවාරගණනාය ඔක්කමනෙ ඔක්කමනෙ පුරිමනෙයෙනෙව ආප
 තති, තෙතාහ “ඉති ගාමුපවාදෙක්කමනගණනාය පාවිතතියාති”
 නි. තස්ස පන ගාමස්ස අතික්කමනෙ අනාපතති, “ගාමෙ අසති” නි
 අඛයොජනඛනනරෙ ගාමෙ අසති; තස්මිං පන ගාමෙ සති ගාම
 නතරගණනායෙව පාවිතතියාති, “අඛයොජනගණනාය පාවි
 තතිය” නති අඛයොජනෙ අඛයොජනෙ පාවිතතියං; එකමෙකං
 අඛයොජනං අතික්කමනනස්ස අතික්කමිස්සාමිති පඨමපාදෙ දු
 ක්කවං, දුතියපාදෙ පාවිතතියනති අනෙකු. ඉමස්මිං හි තෙය අති
 ක්කමනෙ ආපතති, ඔක්කමනෙ අනාපතති. “විසංකෙතො” නි
 එත් පුරෙ භතතං ගච්ඡස්සාමාති වත්ථා පච්ඡාභතතං ගච්ඡනති අ
 ජ්ජවා ගච්ඡස්සාමාති වත්ථා සෙවගච්ඡනති එවං කාලවිසංකෙතො
 නෙව අනාපතති, වාරවිසංකෙතෙ පන මගගවිසංකෙතෙවා සතිපි
 ආපතතියෙව “ආපදසු” නි රඨිභෙදෙ වක්කසමාරලුතා භ්නපද
 පරියායනති එවරුපාසු ආපදසු අනාපතති, “වක්කසමාරලුතා” නි
 එවං ඉරියාපථවක්කසං සකථවක්කසංවා සමාරලුතාති අනෙකු. “මාගු
 ගාමසුක්කාපදෙතා” නි සප්පාණකවග්ගෙ සත්තමසික්කාපදෙන;

සත්තමසික්කාපදං.

“කිලාපුරෙක්කාගේ” නි ලොකස්සාදමිත්තසඵ්චවසෙන කිලා
 පුරෙක්කාගේ; “නාච්චා” නි කිලාචසෙනෙව; “අගාමකතීරපස්
 සෙතා” නි අඛයොජනඛනනරෙ ගාමානං අභාවතො අගාමක
 තීරපස්සෙන, පාලියං ‘උඛගාමිතිංවා අධොගාමිතිංවා’ නි වචනතො
 පන වාපිසමුද්දාදීසු කිලාපුරෙක්කාරතායපිගච්ඡනතුස්ස අනාපතති
 තෙතාහ ‘සමුද්දෙපන යථාසුඛං නෙත්තං වට්ඨති’ නි ‘විසංකෙතො’ නි
 ඉධාපි කාලවිසංකෙතෙතෙව අනාපතති, තිත්ථවිසංකෙතෙතෙ පන
 නාවා විසංකෙතෙතවා ගච්ඡනනස්ස ආපතතියෙව. ‘සෙස’ නති සභිං
 සමුදානාදීති අවසෙසං; කෙවිපන ‘කිලාපුරෙක්කාගේ සංවිදහිත්වා’ නි
 වචනතො ඉමං සික්කාපදං අකුසලවිතතං, ලොකවජ්ජං, කසොසෙසං
 නාම ධ්වංසො පණ්ණනති වජ්ජං. තිත්තනනති ඉමං වයං අවසෙසනති

වදනති, තං නගහෙනබ්බං. කිලාපුරෙකකාරතාය අභිරුහිතාපි
ගාමනතරෙකකමනෙ අබ්බයොජනාතිකකමනෙවා සංවෙගංවා ප
ටිලහිතා අරහතතංවා සච්ඡිකරෙය්‍ය නිදදංවා ඔකකමෙය්‍ය කමම
චානංවා මනසි කඳුනෙතො ගවෙජ්‍යය කුතොවස්‍ය අකුසලවිතකස
මබ්බිතා; යෙතිදං සිකිංසදං අකුසලවිතතං ලොකවජ්‍ය අභිසිංසාති

අට්ඨමසිකකාපදං.

“පටිපාචින” නති පරිපාකමාපාදිතං, යථාලහති තථාකතා
ථපිතනති වුතතංහොති. තෙනාහ “නෙව නස්සං” නි ආදි, “තස්සා”
ති යො පරිභුක්ඛෙය්‍ය තස්ස භික්ඛුනො; භික්ඛුස්ස ගුණං පකාසෙ
තො” නි අයොසා හාණකො අයොසා බහුස්සුතොති ආදිතා ගුණං ප
කාසෙතො, “සිණ්ඨපාන” නති පඤ්චනාං හොජනානං අසුඤ්ඤතරං;
කමමසාධනොයං සමාරඛ්‍යසද්දොති ආහ “සමාරඛ්” නති “පටිපාදි
නස්සං” නි සමාදිතස්ස; යසමා ඤාතකපචාරිතොති භික්ඛුස්ස අතො
ය, අයමාරඛොපි පිණ්ඨපානො සමාරඛොවහොති යථාසුචං හරපෙ
තබ්බො, තස්මා “ඤාතකපටිපානං වාසනාන්තක” නති වුතතං,
“උතසථො” නි පරිපාචිතාපරිපාචිතෙසු; “අවසෙසෙ” නි භික්ඛුති
පරිපාචිතෙපි යාගුබජ්‍යකථාලාපිදිකෙ * සබ්බජ්‍ය; නිමිතොහාස
පරිකථා විඤ්ඤානතිවයෙන පන අවසෙසෙපි දුක්ඛවතො නමුච්චති

නවමසිකකාපදං.

“උපජි” නි අවෙලකවග්ගෙ; “උපනිඤ්ඤස්ස වතුන්තිකකාපදෙ
නා” නි පටිච්ඡනෙත මාතුගාමෙන සභිං රහොතිසජ්‍යසිකකාපදෙ
න; තංහි උපනිඤ්ඤජේරං ආරඛ්‍ය පඤ්ඤානෙතස්ස වතුන්තිභාවතො
උපනිඤ්ඤස්ස වතුන්තිකකාපදනති වුතතං යදි එකපරිච්ඡේදං අථ
කසමා විසුං පඤ්ඤානතනති ආහ “අසුප්පතති වයෙන විසුං පඤ්ඤ
තත” නති, තත්ථ “අසුප්පන්තිවසෙනා” නි අත්ථස්ස උප්පතතිවසෙනා;
භික්ඛුතියා එව රහොතිසජ්‍යස්ස උප්පතතිවසෙනාති අත්ථො. අයං
ගෙත්ථාගිප්පායො. වතුන්තිකකාපදවත්ථුතො ඉමස්ස සිකකාපදවත්ථු
තො පඨමං උප්පනතතතො එකපරිච්ඡේදෙපි ඉමං පඨමං විසුං †
පඤ්ඤාතතනති.

දසමසිකකාපදං.

බවාදවග්ගො නතිසො.

* “යාගුබජ්‍යකථාලාපිදිකෙ” මරමම. † “ඉමං විසුං” මරමම.

“අභිලාෂො”නි එත් අන්තමයො විතා වුතං ගන්තුං සමන්තො අභිපෙපතොති ආහ “අභිසංයෝජනවේ ගන්තුං සමන්තො”නි “ආ වසපිපිණ්ඩො”නි ආවසපෙ පිණ්ඩො; සාලාදිසු අන්තොදිසං යාවදු තං පඤ්ඤාන්තං පඤ්ඤාන්තං භොජනාන්තං අඤ්ඤාන්තං භොජනාන්තං අන්තො. තෙනාහ “ඉමෙසංචා”නි ආදි, තත් “ඉමෙසංචා”නි ඉමෙ සං පාසණ්ඩානංචා; “එත්තකානංචා”නි ඉමසමිං පාසණ්ඩා ඒත්ත කානං පාසණ්ඩානංචා; “පාසණ්ඩා”නි ජන්තවුතිවිධ සමණපරි ධ්වංජකාදි, තෙති තණ්හාපාසංවෙව දිට්ඨිපාසඤ්ඤා බෙනති ඔභෙධ නතිති පාසණ්ඩාති වුවනති, “අන්තොදිසං”නි අනුද්ධිසංචා; අප රිච්ඡිකාති අන්තො, “සාලාදිසු සත් කත්ති”නි සාලරුක්කමුල අභ්‍යන්තරාසාදිසු යත් කත්ති යානෙසු “එකදිවසමෙස භුංජිතම් භො”නි එකදිවසං සකිංයෙව භුංජිතභො, එකසමිං. දිවසෙ පුන ප්‍රකාශං භුංජිතං නවටති, “දුතිසදිවසමෙස පඤ්ඤා”නි භුත්තදිව සංයු දුතිසදිවසමෙස පටිභාය “අපේක්ෂාභාගෙ අපේක්ෂාභාගෙ පා වින්ති”නි ආලොපෙ ආලොපෙ කබලෙ කබලෙ පාවිත්තං; නානාකුලෙස පන නානායානෙසු පඤ්ඤාන්තං එකසමිං යානෙ එකදිවසං භුංජිතා දුතිසදිවසමෙ අඤ්ඤාත් භුංජිතං වටති, පටිපා විං පන ඛෙපෙතා පුන ආදිතො පටිභාය භුංජිතං නවටති. එක පුග්ගානාපුග්ගානාමානානාමෙසුපි එසෙවනගො, යොපි එක කුලයංචා නානාකුලානංචා එකතො පඤ්ඤාන්තො කණ්ඩුලාදිතං අභාවෙන අන්තරන්තරං ජිවත්ති යොපි න භුංජිතභො, සවෙපන නසකෙකාමදානති උපරිච්ඡිකාපුනකලාසංචිතෙන උපන්තො දාතුං ආරහන්ති එතං පුන එකදිවසං භුංජිතං වටති. “තිකාපා වින්ති”නි අභිලාෂො අභිලාසසංයු චෙතිකභිලාසසංයු නං වයෙන තණ්හා පාවිත්තං, “භිලාසසංයු භිලාසසංයු”නි භිලාසසංයු පන භිලාසො අහනති සංයුතො අනුචිතො භුංජි තංයං අනාපතති, “සකිංභුංජිති”නි එකදිවසං භුංජිති; “භව්ත භව්තො”නි ඉදං අභිසංයෝජනවයෙන ගහෙතභො, තථා “භව්ත භව්තො”නි ඉදං භව්ති වදනති. “කෙනවිඋපද්දමෙතො”නි නදිපුරපොරහොදිතො කෙනවි උපද්දමෙතො; “අඤ්ඤා”නි යාගුඛ රුකපලාචලාදිභෙදං යංකිඤ්ඤා අඤ්ඤා; “අනුචිතො”නි පුනචිතො

පසමසිකමාපදං.

“ගණ්හොජනෙ”නි ගණන ලබනා ගණය සන්තකෙහො ජනෙ; තෙනාහ “ගණයහොජනෙ”නි නනුවෙළු ගණය භොජ නෙති වුවටති; සොච භො ගණො කත්තිවිති කත්තිවිති ආදිතා

අනෙකුත් අභිප්පත්තො, ඉධ කතීහිති ආහ “ඉධවා”හි ආදි, තං පනෙනං ගණභොජනං චිහි පකාථෙහි පසවති නිමන්තනතොවා විඤ්ඤානතිතොවාහි ආහ “තෙසං නිමන්තනතොවා”හි ආදි, තත් “නිමන්තනතොවා”හි අකප්පියනිමන්තනතොවා; “ඔදනාදිනං පඤ්චනන”හි ඔදන සත්තුකුල්වාසමච්ඡමංසානං පඤ්චනන; “ඔදනෙන නිමන්තනමි ඔදනං මෙ ගණ්ඨං”හි ආදිනා තයෙන යෙන කෙනචි වෙවචනෙනවා භාසනනරෙනවා පඤ්චනනං භොජනානං නාමං ගහෙයා නිමන්තනතිහි යමෙකො, “වත්තාඤ්ඤ”හි එකච්ඡානෙනවා නානාච්ඡානෙනවා සීතෙ වත්තාඤ්ඤ භික්ඛු; ලක්ඛණව චනං වෙතං තසමා වත්තාඤ්ඤවා තතොවා අධිකෙ භික්ඛුහි අපේ “වෙවචනෙනවා”හි භත්තඅනාදිපරියායසද්දෙනවා; “භාසනන රෙනවා”හි අකුදමිලාදිභාසනනරෙනවා; “පඤ්චනනං භොජනානං නාමං ගහෙයා”හි පඤ්චනනං භොජනානං අඤ්ඤාතරස්සානාමං ගහෙයා; “ඔදනෙන නිමන්තනමි”හි තුලෙන හනෙන ඔදනෙන නිමන්තනමි; ආදිසද්දෙන ආකඛිඨ ඔලොකෙඨ අභිවාසෙඨ පටිමානෙඨ සත්තුනා නිමන්තනමි සත්තුං මෙ ගණ්ඨං ආකඛිඨ ඔලොකෙඨ අභිවාසෙඨ පටිමානෙඨාහි ආදිනං ගහණං; “එකතොවා”හි එකත් සීතෙනවා නිසීනෙනවා භික්ඛු දිස්වා තුලෙන හනෙන ඔදනෙන නිමන්තනමිහි ආදිනා එවං එකතො නිමන්තිතා නාම; “නානතොවා නිමන්තිතා”හි වත්තාරිපරිවෙණාතිවා විහාරෙනවා ගහෙයා නානතොවා නිමන්තිතා එකච්ඡානෙන සීතෙසුයෙව වා එකො පුතෙත්ත එකො පිතර්හි එවමපි නිමන්තිතා නානතො යෙව නිමන්තිතා නාම භොජනි, “එකතො ගණ්ඨං”හි අඤ්ඤාමඤ්ඤාස්ස වාදගහස්ථිපථාරෙ සීතා ගණ්ඨනති; කසමාපනා නානතො භුතෙනපි ගණ්ඨොජනං භොජනීහි ආහ “පටිගගහණමෙවහි එත් පමාණ”හි, යදි එවං අඨ කසමා පාළියං ගණ්ඨොජනං නාම යත් වත්තාඤ්ඤ භික්ඛු පඤ්චනනං භොජනානං අඤ්ඤාතරෙන භොජනෙන නිමන්තිතා භුඤ්ජන්ති තං ගණ්ඨොජනං නාමාහි වුත්තං; තං පටිගගහණනියමනත්මෙව*හි අපටිගගහිතකං භික්ඛුභුඤ්ජන්තිහි පටිගගහණනියමවචනංහොති. “එකතොවා නානතොවා විඤ්ඤාපෙත්වා”හි වත්තාඤ්ඤ භික්ඛු එකතො සීතවා නිසීනවා උපාසකං දිස්වා අමාසං චතුන්නමපි භත්තංදෙහිතිවා පාවෙක්කං පටිසිඤ්ඤා† මග්ගං භත්තංදෙහි මග්ගං භත්තං දෙහිති එකතො වා නානතොවා විඤ්ඤාපෙත්වා; “ග්ගස්ස දුට්ඨස්සාපි”හි යඤ්චනිමන්තන

* “පටිගගහණනියමනත්මෙව” මරමම.

† “පටිසිඤ්ඤා පටිසිඤ්ඤා” කත්ථි.

නතො ලබං ගණභොජනං යඤ්ඤා විඤ්ඤානතො ලබං තස්ස දුට්ඨි
 බස්සාපි ගණභොජනස්ස; “එවං පටිගහගණෝ”ති එකතො පටිගහ
 ගණේ, “පාද්‍යනමිපි එළිනතො”ති අනතමසො පාද්‍යනමපියථාමහා
 චමමස්ස ථරතො මංසං දිස්සති එවං ථාළිතතො; “නසනෙකානි පි
 ඤ්ඤාය චරිතු”නති වාලිකායවා සකබ්බයවා පුට්ඨමනෙත දුකඤ්ඤ
 ථපත්තතො අනෙතොගාමෙ පිණ්ඩාය චරිතුං නසනෙකානි; “චිචරෙ
 කාසිමානෙ”ති සාටකඤ්ඤා පුත්තඤ්ඤා ලභිනිචිචරෙ කාරියමානෙ
 “සංකිඤ්ඤා චිචරෙ කතතබ්බකමම”නති විවරපිචාරණථිඤ්ඤානමො
 සපුත්තාණෙපනාදි යංකිඤ්ඤා විචරෙකතතබ්බං කමමං අනතමසො
 සුචිචෙධනමිපිති අභිප්පායො. “අඛණ්ඩපානමිපි”ති ආදි අවකංස
 තො වුත්තං, යොපන දුරං ගනතුකාමො තථ වත්තබ්බමෙව න
 ත්ථි, ගච්ඡන්තො අඛණ්ඩපානස්සනතරෙ ගාචුතෙපි භුංජිතුං ලභති,
 ගතොපන එකදිවසං යද්‍යනාවං අභිරුහිතුකාමොවා භොති ආරු
 ලෙභාවා ඔරුලෙභාවාඅයං නාවාභිරුහනසමයො නාවාතිආහ“න
 වා භිරුහනසමයෙපි එසෙවනයො”ති. අයංපන විශෙසො අභිරු
 ලෙභන ඉච්ඡිතධ්‍යානං ගනත්වාපි යාවනමරෙහතිතාවභුංජිතබ්බං,
 “චතතාගේ භික්ඛු”ති අනතිමපරිචේජ්ඤො, යථපන සතං වා සහ
 ස්සංවා සනතිපතිතං තථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි තස්මා තාදිසෙ කා
 ලෙ මහාසමයොති අභිධ්මිතිභා භුංජිතබ්බං. “සොකොච්ඡි පබ්බජ්ජි
 නො”ති සහබලමිකෙසුචා තිත්ථියෙසුචා අඤ්ඤාතරෙ යෙව; “වෙ ග
 සො එකතො ගණ්ඨන”තියෙපි අකප්පියතිමනනනංසාදිසිභා
 වෙ වා තයොවා එකතො ගණ්ඨනති තෙසමපි අනාපතති, පණ්ණිත
 භොජනපුපොදනවිඤ්ඤානතිපන ආපතතියෙවාති වදනති. උප
 පරික්ඛිතබ්බං. “නිච්චගතතාදිසු”ති නිච්චගතෙන සලාකහතෙතප
 කතිකෙ උපොසථිකෙ පාරිපදිකෙ; තථ “නිච්චගතත”නති ධූවහ
 තතං වුච්චති, නිච්චගතතං ගණ්ඨථාති වදනති බහුතමපි එකතො
 ගණ්ඨිතුං වචති. සලාකහතතාදිසුපි එසෙව තයො.

දුතිසසිකතාපදං.

“ගණ්ඨපොජනෙ වුත්තනසෙතොවා”ති භික්ඛුං උපසඬකමිනිභා
 තුලෙන හනෙත ඔදනෙන නිමනෙතමි ඔදනං මෙ ගණ්ඨථාති ආදි
 නා තයෙන යෙන කෙනචි වෙවචනෙනවා භාසනතරෙනවා ප
 ඤ්ඤානනං භොජනානං අඤ්ඤාතරස්ස නාමං ගහෙතො නිමනෙත
 මිති වුත්තෙනතෙව තයෙන; “නිමනතිසස්සා”ති අකප්පියතිමනන
 නාය නිමනතිසස්ස; “අච්ඡිකපෙපනා”ති සමුඛාසමුඛවයෙන අ
 විකපෙපනා; අපරිච්චජිනාති අපො, අයංහි හතතවිකපනා නාම

“ගුත්තවා”හි කතභතනකිවෙවා; “සාසමෙත්තමපි හොජනං අපේක්ෂා භවිත”නති එවං පරිත්තමපි හොජනං සබ්බරිත්තවා අසං බ්බරිත්තවා ගිලිතං; “පච්චාදිහො”හි පරිකෙබ්බිතො; යොති භුඤ්ජ තෙනා පරිවෙසකෙන උපනිතං. හොජනං අනිවර්තනො පරිකම්පති යො තෙන පචාරිතො පරිකම්පිතො නාම හොති, බ්බාඤ්ජනං පන අනාදිසිත්වා අත්ථමත්තමෙව දසෙය්‍යතුං “කතපචාරණො කත පරිකෙබ්බපොති අනේවා”ති වුත්තං. යොව පරිකෙබ්බපො යසමා නප රිකෙබ්බමත්තෙන අථ බො පඤ්චභිග්ගසෙන, තෙනස්ස පදහාප්තො “අයනං පඤ්ඤායති”ති ආදි වුත්තං; “හොජනං පඤ්ඤායති”ති පඤ්චනාං හොජනානං අඤ්ඤතරං පත්තාදිසු දිස්සති, තෙනාහ “පචාරණ පහොණකහොජන”නති ආදි, “සාලි”හි අත්තමසො නිවාරං උපාදය සබ්බාපි සාලිජති; “විශි”හි සබ්බාපි බිහි ජති, යව ගොට්ඨමෙහෙදො නනි “කභිගු”හි සෙතරත්තකාලහෙදො සබ්බාපි කභිගුජති, “වරකො”හි අත්තමසො වරකවොරකං උපාදය සබ්බාපි සෙතවණ්ණො කොදුචජති, “කුදුසකො”හි කාලකොදුවො වෙ ව සාමාකාදිහෙදව සබ්බාපි තිණබඤ්ඤජති, නිවාරවරකවොරකා වෙත්ථ බඤ්ඤානුලොමාති වදන්ති, “සාගු”නති අච්චිලයාගු බිර යාගු ආදිහෙදං යංකිඤ්චි යාගුං, ඉමිනාව පායාසස්සාපි ගතිනත්තො අච්චිලපායාසාදිසු අඤ්ඤතරං පචාමාති වාති නවුත්තං, “පචාරණං ජනෙති”හි අනතිරිත්තහොජනාපත්තිතිබ්බිත පරිකෙබ්බං සාධෙති, සචෙපතමසි න පඤ්ඤායති යාගුසභිග්ගං ගවජති, පචාරණං නජනෙති. පුත පචාරණං ජනෙති සතභාවගමනතො පට්ඨාය හොජනයභිග්ගතත්තාති අබිපජායො; “උදකකඤ්ජිකාබ්බිදිති ආකිංචිතො”හි උදකකඤ්චව කංථකඤ්ච බිඳදිතිව ආකිරිත්තොති සසිං. චද්දිත්වා භත්තමිස්සකෙ කත්වා; තෙනාහ “යාගුං ගණ්ඨං”හි ආදි, සචෙපත භත්තං උදකකංචකබ්බිදිති ආකිරිත්තො යාගුං ගණ්ඨංචාති දෙනති පචාරණානහොති. “සාගුසාපි”හි එවං යාගුසංගහං ගතායවා අඤ්ඤායවා යාගුයාපි; සුඛරසකෙ පන රසකයාගු වා නජනෙති, පඤ්චනාං හොජනානං අඤ්ඤතරවසෙන විපකතහොජනභාවස්ස උපවර්ජනත්තො වෙපි කාදිබාහිහොනති—පෙ—නාපචාරෙති”හි වුත්තං, අකප්පියමංසං අකප්පියහොජනඤ්ච බ්බුච්චතිකුට්ඨං පරිකම්පතො පචාරණය අවච්ඡුත්තායනපචාරණො හොති ති ආහ “පසාපනා”හි ආදි, යංහිකබුත්තො බාදිතුං වට්ටති තං. එව පරිකම්පතො පචාරණො හොති, ඉදංපන ජනනොති අකප්පියත්තං පරිකම්පති, අජනනොති පරිකම්පිතබ්බානො සිතමෙව පරිකම්පතිනාම, තස්මා න පචාරෙති සචෙපත අකප්පියමංසං බාදෙතො කප්පියමංසංවා හොජනංවා පරිකම්පති පචාරෙති කස්මා.

විච්ඡිකාය, යංගි තෙන පටිකඛිතතං තං පචාරණාය වච්ඡි, යං පන බාදති තං කිඤ්චාපි පටිකඛිපිතබ්බවධානෙ සීතං බාදිගමානං පන මංසභාවං නැන්නාති තස්මා පචාරෙති, කොපනවාදෙ කප්පියමං සං බාදතො කප්පියමංසභොජනපටිකෙබ්බපෙ, එසෙවනගො අක පටියභොජනං බාදතො කප්පියභොජනපටිකෙබ්බපෙ, “හොස්සෙහි සති”ති පඤ්චස්ස භොජනෙස්ස එකස්මිම්පි භොජනෙසති; “අඤ්ඤං චුත්තලකඛණං භොජන”නති පත්තාදිගතතො අඤ්ඤං චුත්තල කඛණං පඤ්චස්ස භොජනෙස්ස එකම්පි භොජනං; “නිරපෙකෙබ්බා භොති”ති එතස්සෙව විවරණං; “සං පත්තාදිස්ස”ති ආදි, නතෙව ලං නිරපෙකෙබ්බාවාති ආහ “අඤ්ඤානුමා”ති ආදි, “සං පටිකඛිප භොජනාපි නාපචාරෙති”ති සත්තම්පි වෙ අනතරෙ අඤ්ඤංභොජනං අභිභවං තං සො පටිකඛිපනොපි න පචාරෙති, කස්මා විපකත භොජනභාවස්ස උපචිත්තනතො, “උපනාමෙති”ති ඉමිනා කායා භිහාරං දස්සෙති, “ගහේවා අධාරකෙවා”ති එත්ථ වාසද්දො අවු ත්තවිකප්පජෝ, තෙන ‘උගරස්සවා’ති වික්ඛෙපෙති, දුරෙ නිසින්නස්ස දුගරභිකක්ඛස්ස පත්තං පෙසෙත්වා ඉතොඔදනං ගණ්ඨාතිවදති ගණ් භිත්වා පන ගතොතුණ්භි තිට්ඨති තම්පටිකඛිපතො එසෙවනගො, කස්මා භිකක්ඛස්ස දුරභාවතො දුතස්සව අනභිගරණතො සවෙපන ගහෙත්වා ආගතො භිකක්ඛ ඉමං හත්තං ගණ්ඨාති වදති තං පටිකඛි පතො පචාරණාගොති, “එචං චුත්තෙපි”ති හත්තං ගණ්ඨාති චු තෙතපි, “ගත්තපචිත්තං ගහෙත්වාපටිවිසන්තස්සා”ති එකෙන ගහේ න ගත්තපචිත්තං ගහෙත්වා එකෙන ගහේත කචචිත්තං ගහෙත්වා පරි විසන්තස්ස; “අඤ්ඤා අහං බාරෙස්සාමිති ගතිනාමත්තකමෙව කමෙති”ති අඤ්ඤා ආගන්ත්වා අහං පචිත්තං බාරෙස්සාමි තිං ඔද නං දෙහිති වත්වා ගතිතමත්තකමෙව කරෙති; “අභිභවාමහොති” ති පරිවෙසකෙනෙව අභිභවාම හොති, ඉදං අසති තස්ස දකුකා මාභිහාරෙ ගහණස්මයෙපි පටිකඛිපතො තගොතිති දස්සෙතුං “ස වෙපනා”ති ආදි චුත්තං, “උඛෙව”ති උඛෙවගතෙන, කචචිත්ත අභි භාරෙයෙවති තස්ස අභිහාරෙති අභිප්පායො, “අනන්තරස්ස දිස මාගෙ”ති අනන්තරස්ස භිකක්ඛතො හතෙතදිගමානෙ; “කාසමිකා රෙහා”ති අභිභුලිවා හත්ථංවා මකඛිකාචිජතිං වා විවරකණණං වා වාලෙහි හමුකායවා ආකාරං කරෙති කුඛොවා ඔලොකෙතිති එවං චුත්තෙන අභිභුලිවලනාදිනා කායවිකාරෙන; “අලං මාදෙ .හිති ආදිනා මට්ඨිකාරෙහා”ති අලනතිවා තගණ්ඨාමිතිවා මාආ කිරතිවා අපගමන්තිවා එවං යෙන කෙනචි වචිවිකාරෙන, අභිග වෙ පන ගතෙති පචාරණාය හිතො ගහේ අපතෙත්වා පුනප්පුනං

පතෙක මදනං ආකිරිතං ආකිර ආකිර කොට්ඨො, කොට්ඨො
 කො පුරෙහිති වදනො පවාරණා නහොති, එසනසො හතතං අති
 හරිතං භික්ඛුං සලලකෙකිකා කිං ආවුසො ඉතොපි කිංඤ්ඤි ගණි
 හිසාසි දමම් තෙ කිංවිති වදනොපි, රසමපට්ඨිගණිතාති අපවාරණ
 ජනකායා නාමං ගතොති වුත්තනනා තං පුත්වා පටිකම්පතොව ප
 වාරණා නප්පිති වුත්තං, “මංසරස”නති එත්ථ පන නකෙවලං මංස
 සාරසං මංසරසමිච්චෙව විඤ්ඤායති අථබො මංසංව රසඤ්ඤ මංස
 රසනති එවං පවාරණාජනකනාමවසෙතොපි, තසමා තං පටිකම්ප
 තො පවාරණාව හොතිති ආහ “මංසරසනති වුත්තෙක පන පටිකම්ප
 පතොහොති”ති. පරතො මච්ඡමංසබ්‍යඤ්ඤනනති එත්ථාපි එසෙව
 නසො,යසමිං ඉරියාපථෙපවාරෙති තං අකොපෙනෙනෙව භුංජි
 තබ්බනති යොගච්ඡෙනො පවාරෙති තෙන ගච්ඡෙනෙනෙව භුං
 ජිතබ්බං, කදදමංවා උදකංවා පත්වා සිතෙන අතිරිතං කාරෙත
 බ්බං, සවෙ අනතරුතදී පුරාණොති නදීතිරෙ ගුමිං අනුපරියාය
 නෙනත භුංජිතබ්බං, අථ නාවා වා සෙතුවා අත්ථි තං අතිරුහිතො
 පි වච්ඡමෙනෙනෙව භුංජිතබ්බං ගමනං න උපච්ඡිද්ධිතබ්බං, එස
 නසො ඉතර ඉරියාපථෙපුට්ඨි, තංතං ඉරියාපථං කොපෙනෙන අ
 තිරිතං කාරෙතබ්බං, යො උක්කුටිකොව තිසිද්ධිකා පවාරෙති
 තෙන උක්කුටිකෙනෙව භුංජිතබ්බං තස්ස පන ගෙට්ඨා පලාලපි
 ථංවා කිංවිවා තිසිද්ධං දුතබ්බං, පිඨකෙ තිසිද්ධිකා පවාරිතෙනපන
 ආසනං අවාලොකාව වතස්සො දියා පරිවත්තනෙනත භුංජිතුං ලහ
 ති, මඤ්ඤො තිසිද්ධිකා පවාරිතෙන ඉතොවා එතෙනොවා සංසරිතුං
 නලහති, සවෙපන සහමඤ්ඤොන උක්කිපිතො අඤ්ඤත්‍ර තෙනතිව
 ට්ඨති, තිපජ්ජිකා පවාරිතෙනපි තිපෙනෙනෙව භුංජිතබ්බං, පරිව
 තනෙනෙන යෙන පසස්සන තිපෙනො තස්ස ථාතං නාතිකනම්
 තබ්බං, “අලමෙනා සබ්බ”නති එතං සබ්බං අලං පරියතතං; ඉදමපි
 තෙ අධිකං ඉතො අඤ්ඤං නලච්ඡසිති අධිපජායො.

“සො අතිරිතං කැරෙති”ති යො අලමෙනං සබ්බනති අති
 රිතං කැරෙති. “පටිපක්ඛනසෙනා”ති කපපියං කතං පටිගහතිතං
 කතං උච්චාරතං කතං හත්ථපාසෙ සිතං කතං භුත්තාවිතා කතං
 භුත්තාවිතා පවාරිතෙනආයනා අවුසිතෙනකතං අලමෙනං සබ්බ
 නති වුත්තනනති ඉමෙහිසතතති විතයකමොකාරෙහි යං අතිරිතං
 කපපියං කතං යඤ්ඤො ගිලානාතිරිතං තදුභයමපි අතිරිතනනති එ
 වං තස්සෙව පටිපක්ඛනසෙන, එත්ථව අලමෙනං සබ්බනති තිකබ්
 නතුං වත්තබ්බං අයං කිර ආවිණේණා, විතයබ්බං පන සකිං එවං ව
 තතබ්බනති වදනති; කසමා තං සො පුත කාතුං නලහතිති ආහ

“යංභි”නි ආදි තථ “යංභි අකතං”නි යෙන පඨමං කප්පියං කතං තෙන යං අකතං තං කාතබ්බං පඨමභාරතෙ පන කාතුං නලගති, තථ “යෙන අකතං”නති අඤ්ඤාන භික්ඛුනා යෙන පඨමං කතං තෙන කාතබ්බතති අත්ථො, “වුත්තං”නති සීගලට්ඨකථාසු වුත්තං; “අඤ්ඤාසමිං පභි භාරතෙ”නි යසමිං පන භාරතෙ පඨමං කතං තතො අඤ්ඤාසමිං පතෙනවා කුණ්ඩවා පච්ඡයංවා යථ කථවි පුරතො ධපෙත්වා ඔනමිත භාරතෙ; “අඤ්ඤානුභුඤ්ජනවණ්ණසමි”නති භුත්තාචිනා පවාරිතෙන හුත්වා අඤ්ඤානුභුඤ්ජනවණ්ණසමි “තිකපාචිතනිස”නති අනතිරිතෙන අනතිරිතතසඤ්ඤාවෙමනික අතිරිතතසඤ්ඤාදිනං වයෙන තිණි පාචිතනියාති; “අපේක්ඛාභරතො ව දුක්ඛම”නති අපේක්ඛාභරතො අපේක්ඛාභාරෙ අපේක්ඛාභාරෙ දුක්ඛම; සචෙ පන ආමිසසංසට්ඨාති හොනති ආභාරත්ථායපි අනාභාරත්ථායපි පටිගගහෙත්වා අපේක්ඛාභරනතස්ස පාචිතනියමෙව, “නෙසං අනුඤ්ඤානපටිගගාගවසෙතා”නි යාමකාලිකාදිනං අනුඤ්ඤානපටිගගාගවසෙන; යාවකාලිකං පිපාසාය සති පිපාසවෙජ්ජනත්ථං, සත්තාහකාලිකං යාවජ්චිකඤ්ච තෙන තෙන උපසමෙන බ්බකෙ ආබාධෙ සති තස්ස උපසමනත්ථනති වුත්තං හොති. ඉදමපි අපේක්ඛාභරණතො කායකමමං, වාචාය අතිරිතතං කරොමහනෙන ති අකාරපතෙ නවමිකමනති ආග “සමුට්ඨානාදිති පඨමකසීත සද්ධිසානෙවා”නි. කිසියංකිසියං”නති එත්ථ පටිකසිපිත්වා භුඤ්ජනං කිරියා, අතිරිතතස්ස අකරණං අකිරියාති වෙදිතබ්බං.

පඤ්චමසිකතාපදං.

“සුත්තං වා”නි අඤ්ඤාන වා තෙනෙව වා ආරොචිතං සුත්තං; “භුත්තසමිං පාචිතනිස”නති වුත්තතතා භොජනපරියොසානෙ පාචිතනියනති වුත්තං.

ජට්ඨමසිකතාපදං.

“විකාලෙ”නි එත්ථ අරුණුගමනතො පට්ඨාය යාවමජ්ඣනති කො, අයං බුඩ්ධානං අරියානං ආචිණ්ණසමාචිණ්ණො භොජනස්ස කාලොනාම, තදඤ්ඤා විකාලො විගතො කාලොති කත්වා තෙනාග “විගතෙ කාලෙ”නි ආදි, ජීවමජ්ඣනතිකොපි කාලසංගහං ගවජ්ඣ, තතො පට්ඨාය පන බාදිතුං වා භූජිතුංවා තසක්කා සග්ගා පිචිතුං ගක්කා, භවෙය්, කුක්කුච්චකෙන පන න කතබ්බං, කාලපරිවෙජ්ජ ජනනත්ථඤ්ච කාලත්ථෙහො යොජෙතබ්බො, කාලනතරොවා භත්තකිව්වං කාතබ්බං, “යංකංචි-පෙ-වාදනිසං වා”නි

ඉමිනා යං තාව සක්කලිමොදකාදිපුබ්බණ්ණාපරණ්ණමයං තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ති දසෙය්ති, හොජනියං නාම පඤ්චහොජනා නි; “සත් පච්චසෙ”ති පිපාසාදිකාරණෙ විශ්ජමානෙ, “රොමන්ත කසසා”ති රොමන්තකසස භික්ඛුනො; අජේඤ්ඤාභරිතො උග්ගරිතො මුඛෙව ඵපිතො බහි මුඛවාරු විනිග්ගතො හොජනස්ස මග්ගා බහි නිග්ගතොව රොමන්තොති පවුච්චති. ඉධ පන අජේඤ්ඤාභරිතො උග්ගරිතො මුඛෙව ඵපිතොති අභිපෙපතො, තෙනාහ “නවතික්ඛමෙ” ති ආදි, ඵපෙතො රොමන්තකං සෙසානං ආගතං උග්ගාරං මුඛෙ ස න්ධාරිතො ගිලන්තානං ආපත්ති, සචෙ පන අසක්ඛාරෙන්තමෙව පරගලං ගච්ඡති වට්ඨති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

“නාගේ කාරණං කිසිසා”ති අත්තො, එකන්ති එතෙතකාර සදදස්ස භාවත්තං දසෙය්ති, සමමානිධානං ඵපනං සන්තිති “පටිග්ගහෙතො එකරත්තං විනිනාමිගසෙය්නං නාම”නති ඉමිනා පටිග්ගහෙතො එකරත්තං විනිනාමිතෙ ඉමස්ස රුසභාවං දසෙය්ති, කිඤ්ඤාපි යාමකාලිකං බාදනියහොජනියං නහොති අනාපත්ති යාමකාලිකං “යාමෙ නිදනිතොභුඤ්ජති”ති ආදිවචනතො පන තත්ථාපි යාමානික්ඛමෙ සන්තිතිපච්චයා පාවිත්තියෙන භවිතබ්බන්ති යං කිඤ්ඤායාමකාලිකංවා යාමකාලිකංවාති වුත්තං, ඉද්දති දුඛොතභාවමෙව විභාවෙත්තුං “අඛුලිලියා”ති ආදි වුත්තං, තත්ථ “සං අඛුලිලියා සං සෙත්තස්ස ලෙඛා පඤ්ඤායති”ති යං පත්තං ධොතං අඛුලිලියා සං සෙත්තස්ස පතො අඛුලිලිලොබා පඤ්ඤායති; සො පතොතො දුඛොතො හොතිති අත්තො. තෙලවණ්ණෙ පතොත පන අඛුලිලිලොබා පඤ්ඤායති සා අබ්බොභාරිකා, “සිතොහො”ති තෙලං; “සද්දියාති”ති යාගුයා උපරි සන්දියාති; “නාදිසෙ පතොතපි”ති පටිග්ගහණං අවිස්සජ්ජිතො සයංවා අඤ්ඤානවා හොජනං නිගරිතො නසමො ධොතෙ පතොතපි, “සුභදිවසෙ භුංජන්තස්ස පාවිත්තිස”නති පතොතලග්ගං අවිජිතිතපටිග්ගහණං හොතිති දුතියදිවසෙ භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියං; පරිච්චතොත පන පතොතපුන දිවසෙ භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති, “සංපනා”ති යං හොජනං පන, “අපටිච්චන්තමෙවගි”ති අනපෙක්ඛවිස්සජ්ජනෙනවා අනුපසම්පන්නස්ස නිරපෙක්ඛදුක්ඛෙනවා අපරිච්චන්තමෙව. “කප්පිසහොජන”නති අත්තමසො එකසිඨ මත්තමපි කප්පියහොජනං; “අකප්පිසෙසු”ති අකප්පියමංසෙසු; “සෙසෙසු”ති මනුස්සමංගතො අවසෙසෙසු; තත්ථාපි සුත්තමආතිපි හබ්බග්ගදීපි අච්ඡතරච්ඡමංසෙසුචෙව අපටිච්චෙක්ඛිතෙ උද්දියා ක

තමංසෙව; පාලියං සත්තාහකාලිකං යාවජ්චිකං ආහාරජාය පටි
ගමනාති ආපතති දුක්ඛාවස්ථාති ආදිනා සනතිතිතෙසු සත්තාහ
කාලිකයාව ජ්චිකෙසු පුරෙහත්තමපි ආහරජාය අජේඛාහරණෙ
පි දුක්ඛාවස්ථා වුත්තත්තා යාමකාලිකෙපි ආහරජාය අජේඛාහර
ණෙපි විසුං දුක්ඛාවෙන්ටාපි හවිතබ්බන්ති ආහ“ආහරජාය අජේඛා
හරණො දුක්ඛවෙන සභිං පාවිත්තිය”න්ති; “සබ්බවිකපොසු”න්ති
“කප්පියභොජනං භුක්ඛන්තස්සා”ති ආදිනා වුත්තෙසු සබ්බෙසු වි
කපොසු; අපරමපි පාවිත්තියං වසිති, ඉදං වුත්තං හොති, කප්පි
යභොජනෙ වෙ පාවිත්තියාති, මනුස්සමංසෙ ථුලලව්වයෙන සභිං
වෙ පාවිත්තියාති, අවයෙසෙසු පන අකප්පියමංසෙසු දුක්ඛවෙන
සභිං වෙ පාවිත්තියාති, යාමකාලිකං සති පච්චයෙ යාමසෙන මු
ඛෙන අජේඛාහරණො වෙ පාවිත්තියාති, නිරුමිසෙන එකමෙව
ආහරජාය අජේඛාහරණො විකප්පකොපමෙපි දුක්ඛවෙන සභින්ති
“අවසෙසෙසු”ති යාමකාලිකාදිතො අවසෙසෙසු; “පාවිත්තියං
වසිතිතෙසු”ති අපරමපි පාවිත්තියං වසිතිතෙව; ඉදං වුත්තං
හොති සචෙ විකාලෙ අජේඛාහරති පකති භොජනෙ සනතිතිප
ච්චයා ව විකාලභොජනපච්චයා ව වෙ පාවිත්තියාති; අකප්පිය
මංසෙසු මනුස්සමංසෙ ථුලලව්වයෙන සභිං වෙ පාවිත්තියාති, අව
යෙසෙසු දුක්ඛවෙන සභිං වෙපි. බෙලට්ඨිසිසො නාම ජට්ඨසහස්ස
ස්සඛන්තතරෙකො මහාපෙඨෙ, “තිකපාවිත්තියං”න්ති සනතිතිකා
රකෙ සනතිතිකාරකසඤ්ඤි වෙමතිකඅසනතිතිකාරකසඤ්ඤිතං
වසෙන තිණ්ණි පාවිත්තියාති, “සංසට්ඨාති”ති සංසට්ඨරසාති; සංති
න්තරසං සඤ්ඤායෙවති තදහු පටිග්ගතිතං කාලෙ කප්පතිති ආදි වු
ත්තං, තෙනාහ “නසමා”ති ආදි, එත්ථ අසමග්ගිනරසං”න්ති අමි
සිතරසං; ඉදංසු ජිතලපායාසාදිනාසහ ලඛං සප්පිපිණ්ඩාදිකං ස
ඤ්ඤාය වුත්තං, “සුඛොභංචා”ති ඉදං පන පිණ්ඩපානෙන සභිං ලඛං
තකෙකාලජති එලාදිං යාගු ආදිසු පකඛිපිත්ථා දිත්තසිඛිත්ථෙරදිං
ව සඤ්ඤාය වුත්තං, “එහෙතා”ති සත්තාහකාලිකෙන; තදහු පටි
ග්ගතිතං අස්සාති තදහු පටිග්ගතිතං; තෙන තදහු පටිග්ගතිතෙන
එසත්තො “විහපටිග්ගතිතෙනා”ති ආදිසුපි, “නසමා”ති යසමා සු
රෙ හත්තං පටිග්ගතිතමපි වට්ටති තසමා; “පටිග්ගතිතං සත්තාහං
කප්පතිති වුත්තං”න්ති “සත්තාහකාලිකෙන හික්ඛවෙ යාවජ්චිකං
පටිග්ගතිතං සත්තාහංකප්පති සත්තාහාතික්ඛන්තො න කප්පති”ති
භග්ගජ්ජකකිකිකෙ වුත්තං; කිඤ්ඤාපි මුඛෙ එකරත්තං නවුත්තං,
තථාපි මුඛෙ පකඛිත්තමෙව යසමා සනතිති නාම හොති; තසමා
මුඛ සනතිති වුත්තං. “වනසොකප්පියභුමිසො”ති උස්සාවන්ති

කා ගොනිසාදිකා ගහපති සමමුතිනි චතසො කප්පියකුටියො න
 න් උසාවනනතිකා නාම ගෙගෙ කරියමානො යමපරිවාරෙණා ඝී
 තෙති කප්පියකුටිං කරොම කප්පියකුටිං කරොමාතිවා කප්පියකු
 ටිකප්පියකුටිතිවා වදනෙනති සපිත පඨමධිකප්පියාදිකා සඝ්ඤ
 සාවා එකස්ස භික්ඛුනොවා කුටි, යොපන ආරුමො යෙභුයොන
 වා අපරිකම්බෙනො ගොති සකලොපිවා සො ගොනිසාදිති වුවති,
 “ගහපති”ති යා සපෙණා භික්ඛුං සෙසෙති කප්පියකුටිං දෙමාති
 දිනනා තෙසංවා සත්තකා සමමුතිකා නාම කවෙමාවාය සාවෙමා
 කතා, කපං පනෙනාසං විනිව්ජයො ජනිතබ්බොති; ආහ “නාසං
 විනිව්ජයො සමගතපාසාදිකාසං වුත්තො”ති.

අසමසිකඛාපදං.

“සමගතපාසාදිකා”ති ඉදං මජ්ඣෙක පදලොපං කතං නිද්දි
 වානති ආහ “පඤ්ඤාසංසංයානි”ති ආදි, “සමබ්බාපි ඔදනොති
 වුත්තලකඛණො මච්ඡ”ති මච්ඡොනාම ඔදනො උච්චතිති එවං
 විහග්ගෙ වුත්තලකඛණො සබ්බො‘පි මච්ඡො එව. යොකොපි උද
 කෙ ජනො මච්ඡො නාමාති වුත්තං ගොති “මහානාමසිකඛාපදෙ
 නා”ති අභිලානෙන භික්ඛුනා වාතුමාසවය පවාරණා සාදිතබ්බා
 අඤ්ඤානු පුත පවාරණා අඤ්ඤානු නිවපවාරණා තතො වෙ
 උතතරි සාදියෙය් පාවිත්තියනති ඉමිනා සිකඛාපදෙන, එනිති ස
 ඝ්ඤවසෙන ගිලානපවයපවාරණාය පවාරිතුවානෙ සවෙ තනු
 රතතිතිවා හෙසජ්ජෙති වා පරිච්ඡේදෙ කතො ගොති එතතිකාඑව
 රතතියො එතතිකාතිවා හෙසජ්ජාති විඤ්ඤාපෙතබ්බොතිති තතො
 රතතිපරියන්තතොවා හෙසජ්ජපරියන්තතොවා උතතරි න හෙස
 ජ්ජකරණියෙනවා හෙසජ්ජං අඤ්ඤාහෙසජ්ජකරණියෙනවා‘පි අ
 ඤ්ඤාහෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙනාස්ස පාවිත්තියං වුත්තං, තසම අභිලා
 නො ගිලානසඤ්ඤානුචා පඤ්ඤාහෙසජ්ජාති විඤ්ඤාපෙනො න
 ඤ්ඤාජ්ජකරණියෙන හෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙනො නාම ගොතිති
 “මහානාමසිකඛාපදෙන නාමරතබ්බො”ති. වුත්තං “යොපන න
 හෙසජ්ජානුචා විඤ්ඤාපෙති අඵබ්බො කෙවලං අත්තනො භුඤ්ජන
 නුචා සො සුපොදනවිඤ්ඤාත්තියායෙව කාරෙතබ්බො, වුත්තංගෙ
 තං. “සමගතපාසාදිකාසං සුඛාති සප්පිආදිති විඤ්ඤාපෙනා භු
 ඤ්ජනො පාවිත්තියං නාපජ්ජති සෙබ්බෙසු සුපොදනවිඤ්ඤාත්ති
 දුක්ඛං ආපජ්ජති”ති. “සුපොදනවිඤ්ඤාත්තිනා නාමරතබ්බො’
 ති “නසුපංවා ඔදනංවා අභිලානො”ති ආදිනා සිකඛාපදෙන කා
 රෙතබ්බො; දුක්ඛවෙන කාරෙතබ්බොති වුත්තං ගොති ‘ඉමිනා’ති

ඉමිනා පණිනගොපනසිකඛාපදෙන, සප්පිහත්තං දෙහිති වුතෙන කිං හොතිති ආහ “සප්පිහත්තං දෙහිති වුතෙන පනා”ති ආදි, සු පොදනවිඤ්ඤානනියා දුක්ඛාවමෙව හොතිති සබ්බකො, කසමාති ආහ “සසමාපනා”ති ආදි, තත්ථ “සමාපණ්ණානගොපනාති”ති එවං සප්පිහත්තනනි ඉදමපි කසමා නවිඤ්ඤායතීති වෙ; අනෙකනනික තතා යථාහි පණිනගොපනාණිති වුතෙන පණිනසංඝට්ඨාති හො පනාති පණිනගොපනාතිති අයමනො එකනතතො පඤ්ඤායති සප්පිහත්තනනි වුතෙන පන සප්පිමයං භතතං සප්පිහත්තං තිපි විඤ්ඤායමානතතා යප්පිසංඝට්ඨං භතතං සප්පිහත්තංතිපි අයම නො න එකනතතො, පඤ්ඤායති. එසතයො “තවනිතභතතං දෙහි”ති ආදිසුපි පුරිමනගෙනෙව්හි භතතං දතො සප්පිං කතො, භුඤ්ජාති පුරිමෙනෙව නගෙන සවෙපන සප්පිනා පි වුතෙන කෙ වලං සෙසෙසු නවනිතාදිසු අඤ්ඤාතරෙන දෙති විසංකෙතමෙව හොති අනාපතනිති විසංකෙතතතා සබ්බාහි යෙව ආපතනිති අ නාපතනි, කිඤ්චාපි අනාපතනි අතතතො පන පයොගෙන නිබ්බ තතතතා න භුංජිතබ්බතනි වදනති, “කප්පියසප්පිනා”ති කප් පියමංසසප්පිනා; එසතයො “අකප්පියසප්පිනා”ති එත්ථාපි. කප් පියාකප්පියතාහි මංසානං යෙව නසප්පිආදිනං. යිපෙකොහි එකං මනුස්සවයා තෙලං සබ්බෙසං බීරදධිසප්පිනවනිතවසානෙලෙසු අ කප්පියං නාම තත්ථ පරිභොගෙපි දුක්ඛාවමෙව ඉධ අනඛිපෙපත තතාහි අඛිපපායො. සවෙ අසති අකප්පියසප්පිමහි පුරිමනගෙනෙ ව අකප්පියනවනිතාදීති දෙති සප්පිං කතො, භුඤ්ජාති අකප්පිය සප්පිනාව දිනනා හොති. යථාව කප්පියසප්පිනා දෙහිති වුතෙන අකප්පියසප්පිනා දෙති විසංකෙතං, එවං “අකප්පියසප්පිනාහි වුතෙන කප්පියසප්පිනා දෙති”ති එත්ථාපි පටිපාටියා එකමෙකං විත්ථාරෙතො වුච්චමානෙපි අයමනො වත්තබ්බො සියා, සොව ස භෙබ්බපෙතාපි සකතා විඤ්ඤාතුනනි විත්ථාරතයං හිතො ඉමිනාව නගෙන සබ්බපදෙසු විනිව්ජයො වෙදිතබ්බොති වුතතං අයං හෙ ත්ථ සබ්බපනො. යෙන යෙන විඤ්ඤානනි හොති තසමිංවා තසා මුලෙවා ලදො තං ලදාමෙව හොති සවෙ පන අඤ්ඤං පාලියා ආගතං වා අනාගතං වා දෙති විසංකෙතතනනි. ‘නානාසානෙවා’ ති තසමිං යෙව සරෙ සප්පි ඉතරසමිං නවනිතනනි ආදිනා නා නාඨානෙවා.

නවමසිකඛාපදං.

“කායෙහි” කි හන්දි සු යෙන කෙන වි සරි රුවය වෙන අනන්
මසො පාද බ්‍යාලියාපි ගණනෙනා කායෙහි ගණනා නාමාති වෙ
දිහබෙබ්‍යා. දුනෙපි එසෙවනගො. “කායපට්ඨබ්‍යා” කි පනතාදි
සු යෙන කෙන වි සරි රසවනෙන උපකරණෙන; දුනෙපි එසෙවන
ගො. කවච්ඡු ආදී සු යෙන කෙන වි උපකරණෙන දිනනං කායපට්
ඨබ්‍යා දිනනමෙවගොති “අසුඤ්ඤාද්‍යවසෙනා” කි: කායෙනවා කා
යපට්ඨබ්‍යා නිසංගතියෙනවාති අනෙ. තත් “නිසංගතියෙ
නවා” කි කායතොව කායපට්ඨබ්‍යා මොවෙනවා හන්දි පාසෙ සිත
සංකායෙනවා කායපට්ඨබ්‍යා පාති යමානං හිනිසංගතියෙන පයො
ගෙන දිනනං නාම හොති. “නිසංගතියෙ” කි පටිගහතිතකසං; “චුත්ත
විපල්ලාසවසෙනා” කි චුත්තසං පටිපකඛවසෙන; ඉදං චුත්තංගෙ
ති යං කායකායපට්ඨබ්‍යා නිසංගතියෙන. අසුඤ්ඤාදරෙන දීගමානෙ
කායෙනවා කායපට්ඨබ්‍යා ගහණං එතං පටිගහතිතං නාමාති
“සංහාරිමෙව” කි එමමඤ්ඤිමෙව පුරිසෙන සංහාරියෙන; ඉමිනා
අසංහාරිමෙ ඵලකෙවා පාසාණෙනවා පටිගහණං නරුහතිති ද
සෙයි. “ධාරෙතං සමන්තො” කි සංධාරෙතං යොගෙන; ඉමිනා
සුච්ඡෙසු තිත්තිකාදිපණෙන සු පටිගහණං නරුහතිති දසෙයි
ති. “අඵත්ත ජානරුකඛපණෙනවා” කි ජනරුකතො චුත්තෙව ප
දුමිතිපණෙනවාදිනා, ඉමිනා මහනෙතපි තත්ජනකෙ පදුමිතිප
ණෙනවා කිංසුකපණෙනවා දිමිතිවා පටිගහණෙනවා. නවටති තති තං
කායපට්ඨබ්‍යාධාරං ගව්ඡතිති දසෙයි. යථා තත්ජනකෙ එවං
බාණ්ණකෙ බන්ධනා ධර්මතමඤ්ඤාදිමිතිපි නපුපට්ඨබ්‍යාපට්ඨබ්‍යාපි ප
නතාධාරාදිනා පටිගහණෙනා පටිගහණං රුහති; අඵ කසමා
කායකායපට්ඨබ්‍යාධාරෙව පටිගහණං ඉධ චුත්තං; න පට්ඨබ්‍යාපි
බ්‍යාපිති ආහ “පට්ඨබ්‍යාපිබ්‍යා නාම ඉධනෙති” කි. කෙවි පන
ආධාරකෙන පටිගහණං කායපට්ඨබ්‍යාපිබ්‍යා පටිගහණෙනා
මහොති තසමා නවටතිති වදනති තං වචනමත්තමෙව, අන්තො
පන සබ්බමපි තං කායපට්ඨබ්‍යාධාරෙව ගොතිති දසෙයි. “අභ්‍යාල
කො” කි ගිලානො, “චුත්තෙව පටිගහණෙන” කි සහන්තෙ ගහ
නො පරිභුංජිතං අසකෙනානෙනා චුත්තෙව පටිගහණෙනා; අභිභව
භාර්ජනතො පතිතරජමපි වටති අභිභවතොති අධිපපායො. “න
සමිං ධර්මො” කි තාදිසෙ හන්දි පාසෙ ධර්මො; “ස” නති යං හාරං; “ම
ඤ්ඤිමො පුරිසො” කි එමමඤ්ඤිම පුරිසො; විතසෙ පසුඤ්ඤාතං දු
ක්කවං විතසෙත්තං, “නං අනුපසම්පන්නසංගො” කි පිණ්ඩාය
වර්තො විහාරංවා ආසනසාලංවා ගතො තං හික්කං අනුපසම්ප
න්නසංගො දනො; ඉදං ව පුබ්බාසොගසං අනුරූපවසෙන චුත්තං, ය
සමා පන තං අනුපසම්පන්නසංගො දසංගමිති විතතුපපාදමනෙන

තං සනතකං නාම නගොති කසමා විනාපි තස්ස දුනාදිපට්ඨගතෙන
 නාම පරිභුංජිතං වට්ටති. “අසුසුබෙලසිංහං ඡායාදිසු”ති එතදසුසු
 නාම අකබ්ජලං බෙලොනාම ලාලා; “සිංහාණිකා”ති අනෙතාසිස
 තො පුතිසෙගහංවං ආපනනං මන්ද්‍රධනං ගලිනා තාප්‍රමන්ක වි
 වරෙන මතරිකා නාසාපුටෙ පුරෙතා සිතං වුවට්ටති. ආදිසද්දෙන
 මුත්තකාරිසසෙගහදන්තමලඅකබ්ගුඵකණ්ණගුඵකානං සරිරෙට්ටති
 තලොණස්සව ගහණං “ආනගො”ති අකබ්බුපාදිතො අන්තරුවෙ
 ගහණාති කිංගොතිති ආහ “උගහිතකං නාම ගොති”ති. දුළුගහි
 තකං නාම ගොතිති අනො “ඵලිනං”ති ඵලවන්තං, “නන් ජනක
 ඵලිති සාමාසමා”ති තස්මිං රුකෙහි ජනාය ඵලිති සාමාසමා; “ද
 රුපවිණ්ණදුක්කම”නති න කතතබ්බනති වාරිතස්ස කතතතා දුළු
 ආවිණ්ණං වරිතනති දුරුපවිණ්ණං, තස්මිං දුක්කමං දුරුපවිණ්ණ
 දුක්කමස්සව, තස්ස ආපර්ජනිති අනො. ආහසිසෙති ආහාරෙ, අ
 පේකාගරිතබ්බං යං කිසු, ඉධ පන වත්තාරි කාලිකාති අධිපෙප
 තාතිති ආහ “යං කිසු”ති ආදි, තත් අරුණ්ණගමනතො යාව
 සිතමජ්ඣනතිකා භුංජිතබ්බතො යාවකාලො අස්සාතියාවකාලිකං
 අරුණ්ණගමනතො යාමාවසානා පිපාසාය සති පිපාසවේදනත්තං
 පාතබ්බතො යාමො කාලො අස්සාති යාමකාලිකං, යාව සත්තා,
 හං නිදගිතා පරිභුංජිතබ්බතො සත්තාහං කාලො අස්සාති සත්තා
 හකාලිකං, යාවජ්වමපි පරිහරිතා පරිභුංජිතබ්බතො යාවජ්වං
 එතස්සාති යාවජ්විකං, තෙනාහ “තත්”ති ආදි, වනමුලපත්තපු
 පඵලාදීතිති එතත්තාව, මුලං නාම මුලකවොරකවත්තු තමපකාදීනං
 තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකති ආහාරවසෙන මනුස්සානං බාදනී
 යත්තං වෙව හොජනීයත්තං ඵරණකං පුපෙය්‍යපණ්ණමුලං, පත්තං
 නාම මුලක බාරකවත්තු තමපකාදීනං තාදිසං යෙව පත්තං, පුපඵං
 නාම මුලක බාරකාදීනං තාදිසං යෙව පුපඵං, ඵලං නාම පණ්ණල
 බුජ්ඣනං තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකති ආහාරවසෙන මනුස්සා
 නං බාදනීයත්තං වෙව හොජනීයත්තං ඵරණකං ඵලං, ආදිසද්දෙන
 කන්දමුලාදීනං ගහණං, “අමබපාන”නති ආමෙහිවා පකෙකතිවා අ
 මෙහි කතපානං, තත් ආමෙහි කරෙතෙන අමබතරුණාදීති
 ජිහ්විකා උදකෙ පකපිටිකා ආතපෙ ආදිට්ටපාකෙන පටිනා පරි
 සාවෙතා තදසු පටිගහිතෙහි මුඛකබරකප්පුරදිහි යොජෙතා
 කාතබ්බං. එවං කතං පුරෙහත්තමෙව කපපති, අනුපසම්පන්නත
 කතං ලගිතා පුත්‍ර පුරෙහත්තං පටිගහිතං පුරෙහත්තං යාමිසපරි
 ගොගෙනාපි වට්ටති. පච්ඡාහත්තං නිරුමිසපරිගොගෙන යාවඅ
 රුණ්ණගමනා වට්ටති. එතත්තො සබ්බපානෙසු තෙසු පන “ජමු

පාන"නම් ජලමුඵලෙහි කතපනං, "මොවපාන"නම් අධිකකදලි ඵලෙහි කතපානං, "මොවපාන"නම් අනධිකෙහි කදලිඵලෙහි කතපානං, "මුඛකපාන"නම් මුඛකානං ජනිතසෙන කතපානං, තමපන උදකසමනනං වට්ටි, සුඛංතවට්ටි, "මුඛකපාන"නම් මුඛකා උදකෙ මඤ්චා අමපානං විස කතපානං, "සාලකපාන" නම් රතනුපල නිලුපලාදිතං සාලකෙ මඤ්චා කතපානං, "ඵ, රුකකපාන"නම් ඵාරුකකෙහි අමපානං විස කතපානං, ඉමිනා වනයෙන වනය පානාදිති වෙදිතබ්බාති, එතාතිව පන සබ්බාති පානාති අග්ගිපානාති නවට්ටනති, තෙනාහ "සිතුදකෙතා"ති ආදි "අවසෙසෙසුපි අනුඤ්ඤානඵලපත්තපුප්ඵරසෙසු"ති ධඤ්ඤඵල පත්තසාකමුඛකපුප්ඵරසතො අවසෙසෙසු "අනුජනාමි හිකබ්බෙ සබ්බඵලරසං ධපෙඤ්ඤා ධඤ්ඤඵලරස"නම් ආදිනා අනුඤ්ඤාතකෙ සු ඵලපත්තපුප්ඵරසෙසුපි; "බාදනිසත්"නම් බාදනිසෙන කතන බ්බකිවට්ටි; "තෙවඵරති"ති නතිප්ඵාදෙති; "අනාහාරෙපි උදකෙ ආහාරසඤ්ඤාසා"ති ආහාරං ආහරෙය්‍යාති පදසං පදහාජනෙ වුත්තමත්ථං සමො අසලකෙඤ්ඤා "ආහරිසතිති ආහාරෙ"ති අ නාහාරෙපි උදකෙ ආහාරසඤ්ඤාසා කුක්කුල්වායනනානං; "දහන පොණෙව මුඛවාරං ආහරං ඉදංහි සඤ්ඤාසා"ති මුඛවාරං අනා හටමපි දහනපොණං මුඛවාරං ආහරං ඉදං දහනපොණනම් විප ල්ලත්ථසඤ්ඤාසා කුක්කුල්වායනනානං, "සඵාසුඛං පානු"නම් පටි ගගනෙඤ්ඤා වා අපටිගගනෙඤ්ඤා වා සඵාකාමං පානුං; "දහනපොන පටිගගනෙඤ්ඤා"ති දහනකට්ඨපටිගගනෙඤ්ඤා; දහනධොවනාදිනා ති අනෙථා, ඉමිනා තසං පතරසං ගිලිතුං නවට්ටනිති දසෙය්‍යති, "මත්තාපි මහාවිකට්ඨාති"ති ගුඵං මුත්තං ඡාරිකා මත්තිකා ව ආස යාදිවසෙන විරුපාති ජනාතිති කඤ්චා විකට්ඨාතිති වා අපකතිහො ජනනා විකට්ඨාති විරුපාති ජනාතිති අනෙථා, "සතිපට්ටසෙ"ති කාරණෙ සති, සප්පදට්ඨෙති අනෙථා, "බුමාදි අබ්බොහාරිකාහා මො"ති බුමපුප්ඵගකිදහනබ්බාදි අබ්බොහාරිකාහොවො.

දසමසිකඛාපදං.

හොජනවග්ගො වතුනෙථා.

"අවෙලකසා"ති යසංකසංපි පබ්බරුසමාපනනසං නග්ග සං "පටිබ්බාජකසා"ති ධපෙඤ්ඤා හිකබ්බෙසාමණෙරව අවසෙසසං යසං කසංපි පබ්බරුසමාපනනසං; "පටිබ්බාජිකාසා"ති ධපෙඤ්ඤා හිකබ්බෙසාමණෙරව අවසෙසසං යසං කසංපි පබ්බරුස මාපනනාය, එතෙව සබ්බෙ අඤ්ඤාතිත්ථිසා වෙදිතබ්බා, තෙනාහ

“එහෙයං අවෙලකාදිහං අඤ්ඤාතිත්ථාන”නති “හෙයං”නති අඤ්ඤාතිත්ථානං, “භාජනං භික්ඛිපිත්ථා”ති ආමිසභරිතං භාජනං නික්ඛිපිත්ථා; “බාහිරාලෙප”නති දෙලාදිං, අවෙලකාදයො යසො තිත්ථියංව මිතා ඉධ තසො තිත්ථියතාදෙන නික්ඛෙජ්ඣෙ කතො තතො.

අතිත්ථියස්ස නගගස්ස තථා භිත්ථියලිඛිතො,
ගහස්සාපි භික්ඛුස්ස කප්පතිති විනිව්ජයො.
අතිත්ථියස්ස විතොන තිත්ථියස්සව ලිඛිතො,
සොතාපන්නාදිනො දුතුං කප්පතිතිධි නොමති.

පටිමසික්ඛාපදං.

“භාමං වා නිගමං වා”ති එත් නගරමපි ගාමගහණෙනෙව භහිතනති දසබ්බං, “පටිසිස්සාමා”ති එත් ගහෙනා ගනතුංති පාස් සෙසසා. අසමන්තාභාරොවා තස්සා ඉත්ථියා තසමිං ගාමෙ සනති භිතභාවං අත්තනෙනා වා එතාච්ඡෙසො භාමංවා නිගමංවා පිණ්ඩාය පටිසිස්සාමාති භික්ඛුං ගහෙනා ගනතුංති අත්ථො. “සංකිච්ඡාමිස” නති යාගුආදිකං යංකිච්ඡාමිසං. “උසෙසාපෙසස”ති අත්තනො කිලානුරූපං ඉත්ථිං දිස්වා උසෙසපෙස පභිනෙය්‍ය, තෙනාහ “ආතුභාමෙහි සඬ්ඛි”නති ආදී, ආදිසද්දෙන චුත්තාවසෙසං කායවච්චි වාර විනික්ඛමං සහණ්ඨාති “ගව්ජාති ආදිති පඤ්චා”ති ගව්ජාච්ඡ යො නමෙ තයා සඬ්ඛිං කථාපා නික්ඛත්ථාපා ආසු ගොති එක්කස්ස මෙ කථාපා නික්ඛත්ථා ආසු ගොතිති වත්ථා. “පඤ්චාමාරමෙ ව්‍ය”ති එතං යථාචුත්තං ගසනාදි අනාචාරමෙව; “නිඤ්ඤාදං පඤ්ච රූපකාරණ”නති යථෙත්ථා චුත්තප්පකාරං අනාචාරං උභින්නං එ කතො න යාපනාදි අඤ්ඤං පටිච්චපකාරණං පච්චයං කර්ත්වා න ගොතිති අත්ථො. “අස්සා”ති උසෙසාපකස්ස; “සො”තිසො උසෙස ජිහ්වා යො; “අනුපසම්පන්නා”ති යාමිසණ්ඨො; සො ව ඉධ අනුප සම්පන්නාති අධිපෙපකොති වදනති “උභින්නමිද්ධං”ති උපසම්ප න්නස්සවා අනුපසම්පන්නස්සවා උභින්නමිද්ධං; “කලිසාසනාපොප ගො”ති “කලි”ති කොට්ඨො, තස්ස සාසනං ආණං කලිසාසනං, ත ස්සාපොපනෙති අත්ථො. අපෙපවතංගඉමිතාපි උඤ්ඤාදං ලතා පස්ස මෙය්‍යාති යොධ වසෙන යානානික්ඛත්ථාදිසු දෙසං දංස්සත්ථා පස්සථ ගො ඉමස්ස යානනික්ඛත්ථං. ආලොකිත විලොකිතං වානු විග නිසිද්ධි සුභාමො විග නිසිද්ධි මක්කවො විග ඉතො විතො වි ලොකෙතිති එවං අමනාප වචනස්ස ගණනෙත්ථ චුත්තං ගොති සුඛවිහෙතන පනෙවං ගණනෙ දෙසොනත්ථි. “පටිමාදී”ති එතා දිගද්දන මහස්සං ගවං පස්සිත්ථා ලොභධමමං උපපාදෙස්සතිති

උග්‍රයාපේති මානුෂාමං පයසිකාං අනභිරතීං උප්පාදෙස්සනීති උග්‍රයාපේති හිලානස්සවා ඔභියක්ස්සවා විහාරපාලස්ස වා යාගුං වා භතතං වා බාදනීයං වා නිහරාති උග්‍රයාපේති න අනාචාරං ආචරිතුකාමො සති කරණීයෙ උග්‍රයාපේති එතෙසං ගහණං.

දුතියසික්ඛාපදං.

“සභොජනෙ”ති පදං බාහිරත්ථසමාසොයං උභයදෙදාකාරස්ස වාලොපොති ආහ “සහ උභොති ජනෙති”ති ආදි, තත් “උභොතිජනෙති”ති ජයාව පතිවාති උභොති ජනෙති; හුජ්තබ්බනති වා භොජනං, ඉත්ථි පුරිසොව, තෙන සහ වතනතිති සභොජනනති ආහ “අඵමා”ති ආදි, “රාගපඤ්ඤිනාස්සා”ති මෙට්ඨකාගිප්පාස්සය; “සසනිසර”නති සයනීයසරං; වාසගෙගනති අත්ථො, “මහලලකස්සා”ති මහලලකස්ස සයනීයසරස්ස; “පඨි සංඝාචරො”ති වාරබාහතො; “බුද්දකස්සවා”ති යථා තථාචා කතස්ස බුද්දකස්ස සයනීයසරස්ස “මෙමජ්ඣං අනිකාමිකාං නිසිදෙය්‍යා”ති පිඨිචං සං අනිකාමිකාං නිසිදෙය්‍ය; බුද්දකාං නාම සයනීයසරං විජාරතො පචගත්ථපමාණං හොති තස්සව මජ්ඣමයානං පිට්ඨිසංඝාචතො අසිසිතෙය්‍ය හත්ථපමාණමෙව හොති තස්සා තාදිසෙ සයනීයසරෙ පිට්ඨිසංඝාචතො හත්ථපාසං විජ්ජනා නිසිනො පිඨිචංයං අනිකාමිකාං නිසිනො නාම හොති එව නිසිනොච චෙට්ඨො අනිකාමිකාං නිසිනො නාම හොති, තෙන වුත්තං පාලියං පිඨිචංයං අනිකාමිකාං නිසිදෙය්‍යා”ති, සවිත්තකස්සෙත්ථ අනුපට්ඨිකාං නිසිදනවිත්තෙන දට්ඨබ්බං.

තතිය සික්ඛාපදං.

වතුත්ථපමම සික්ඛාපදෙ යං වතනබ්බං සියා තං සබ්බං අතීයතවයෙ වුත්තමෙවාති ආහ “සෙසො කථාහසො අනිසගාවසෙ වුත්තහසෙතෙව මෙදිනබ්බා”ති.

වතුත්ථ පමම සික්ඛාපදං.

“අනො උපචාරසීමාස දස්සනුපමාතෙ භික්ඛුං දිස්වා”ති යත්ථ සිතස්ස කුලානි පසිරුපාසන විත්තං උපපන්නං තතො පඨායගච්ඡනො අනො උපචාරසීමාස දස්සනුපමාතෙ භික්ඛුං පස්සොවා අභිමුඛෙ වා දිස්වා; “පකාඤ්චවතො”ති යං වාදගහත්ථ බ්‍රහ්මනෙර සිතෙන සොතුං සකන්තාදිසෙන ච්චනෙන; ඉතො ථිතොච පරිසෙසිතාආරොචනක්චුම්භන නත්ථි යොතිඵලං පරිසෙසිතබ්බො යොඅසනොගෙව, තෙනාහ “තාදිස”නති ආදි, “අනා

සුවිච්ඡා”හි ආනාරොච්ඡා: “අනතරාරාම හිඤ්චුපසංය නිත්‍රියසෙය්‍ය පච්ඡිකමන හතරියසරුති”හි එන “අනතරාරාම”නති අනෙතා ගාමෙ විහාරො; පච්ඡිකමන”නති ආසනසාලා. “හතරියසරු”නති නිවහනිතසරු වා සලාකහතතාදි දයකානං වා සරං, “ආසද්දසු”හි ජීවිත බ්‍රහ්මවරියනතරාගෙසු; “කිට්ඨෙකිට්ඨෙ”නති එන කුලෙසු වාරිතතාපර්තං කිරියා, අනාසුවිතං අකිරියාති ටෙදිතබ්බං.

ජයම සිකිඛාපදං

“සබ්බං චේතං චජ්ඣවසෙන චුත්තං”නති “අභිලානෙත හිකුච්ඡිත වාතුමය පච්චයපවාරණ සාවිතබ්බා අඤ්ඤානු පුත පවාරණං අඤ්ඤානු නිව්වපවාරණං”හි එන සබ්බං සිකිඛාපද නිදන සංඛාතසං චජ්ඣනෙ, වසෙන චුත්තං; තත්භි මහානාමෙත සකෙතන ඉච්ඡා මහං හනෙතසබ්බං වාතුමාසං හෙසරේත පවාරෙතුනති ආදිනා උසංනනුසංනෙනාන ව හෙසරේත වාතුමාසපච්චය පවාරණං කතා තසමා හගවතා තසං වසෙන එවං චුත්තනති චුත්තං හොති. “අඤ්ඤානු පුත්තිපවාරණං”හි යදි පුත පවාරණං අභි තං ධපෙත්වා; “අඤ්ඤානු නිව්වපවාරණං”හි එනාපි එසෙවතයො. යදි පන තාපි අභි යාදිතබ්බාති අභිප්පායො තෙතාහ “අසමපතෙත්ව අපෙත්වා”හි ආදි; “තාත්වා”හි තිසං පවාරණං. “හෙසරේතභිවා සට්ඨෙච්ඡදො කතො හොති”හි; “සප්පිතෙල”නති එවමාදිනා නාමවසෙනවා පඤ්ඤානු නාලියා ආලන කෙනාති ආදිනා පරිමාණවසෙන වා, “එතතකාති වා හෙසරාති විඤ්ඤාපෙතබ්බාති”හි හෙසරේත පරිච්ඡෙදො කතො හොති න හෙසරේතකරණියං මිසංකහනෙතනාපි වෙයා පෙතුං භවෙතාති න හෙසරේතකරණියං නාම හොති. “අඤ්ඤානු හෙසරේත”නති සප්පිතා පවාරිතො තෙලං ආලනකෙන පවාරිතො දොණං; “සථාගුණං ආවිකිත්ථා”හි ඉමෙහි තයා හෙසරේත පවාරිතයා අවිකාකව ඉමිනා ඉමිනාව හෙසරේත අපො යාසු තයා රතතිසු පවාරිතයා තා රතතියො දිතිවතතා අවිකාකව හෙසරේත අපොති යථාගුණං ආරොචෙත්වා, එවම විඤ්ඤාපෙතුං භිලානොව ලභති න ඉතරො.

සත්තම සිකිඛාපදං.

“වතුරගිහි”නති හත්ති අසං රථා පතති වතතාරි අභිතාති “එතායා”හි වතුරගිහි, තා වතුරගිහි, වාදසපුරිසො හත්ති, හි පුරිසො අසං, වතුපුරිසො රථො, වතතාරෙ පුරිසා සරහත්වා.

පතතිති අගං පච්ඡිකොටියා වතුරඛගසමනාගතා සෙනානාමි,
 ඊදිසං සෙනනති අපේ, “නමොනවිජතිනි”ති, කෙනවි අනාරි
 තාවාතිනතං ඔරුය්නවා නදියාති ඉධ ස්වා න සකකා දස්සනති තං
 දය්සනු පචාරං විජතිනි අප්පදං සාතං ගතං “සෙනාං දය්සනමි
 ත්ථිතමි”තති සෙනාං දය්සනාය ගමනවත්ථිතමි; අගමෙවචාපාසො
 “නප්පිආදිසු එකමෙක”තති හප්පි ආදිසු වතුසු අබෙහසු එකමෙ
 කං අනතමසො එකපුරිසාරුලා හප්පිමපි එකමපි සරහන්තං පුරිස
 නති අපේ, අනුයුත්තානාම රාජා උය්සානංවා නදිංවා ගච්ඡති
 එවං අනුයුත්තා හොති “නමාරුපපවටසෙ”ති මාතුලො සෙනාය
 ගිලානො හොතිති ආදිකෙ අනුරුපකාරණ සති; “ආපදසු”ති
 ජිවිත බ්‍රහ්මවර්ගනතරුසෙ සති; එත් ගතො මුත්ඛයාමිති ගච්ඡ
 තො අනාපතති.

අසම සිකඛාපදං.

“පටිසෙනාස රුඛාසා”ති යථා සචාරො ගිජ්ජති එවං පටි
 සෙනාය රුඛාය සෙනාය; “සෙනානවි පළිබ්බය්සා”ති වෙරිකෙනව
 ඉය්සරෙනවා කෙනවි රුඛය්සා.

නවම සිකඛාපදං.

“සමපහාරසානියා”ති යුච්චුමියා; බලය්ස අගං ජානනති”
 ති එතතකා හප්පි එතතකා අය්සා එතතකා රථා එතතකා පතතිති
 බලය්ස කොසාසං ජනනති, “අනුජනාමි තිකඛවෙ විහාරගෙන
 වා”ති ආදිසු විස කොසාසපේ හෙත් අගගපදදා, තෙනාහ
 “බලගණනසානනති අපේ”ති, “සෙනාස විසුහ”නති ඉතො
 හප්පි හොනතු ඉතො අය්සා හොනතු ඉතො රථා හොනතු ඉතො
 පතති හොන්තුති සෙනාය ස්වතං රුසිං කත්වා ස්වතනති අපේ,
 තෙනාහ “සෙනාසනතිවෙසය්සොතං නාම”නති “මාදස පුරිසො
 හප්පි”ති වතනාරෙ ආරොහකා එකෙක පාදරක්කකා වෙවෙති
 එවං මාදස පුරිසො හප්පි, තිපුරිසො අය්සොති එකො ආරොහ
 කො; වෙ පාදරක්කකාති එවං ති පුරිසො අය්සො, වතුපුරිසො
 රථොති එකො සාරපි එකො යොධො වෙ ආණ්ඩරත්තකාති එවං
 වතුපුරිසො රථොති.

දසම සිකඛාපදං.

අවෙලක වගො ප්ඵමො.

“පිසාදිගි නාගං මජ්ඣං සුග්”ති පිසපුච ඔදනකිණ්ණසමා
 රෙති කතං මජ්ඣං සුරාති අපේ, ඉදංපුත්තං හොති පිසසුර සුච
 සුරා ඔදනසුරා කිණ්ණසකතිතකා සංහාරසංයුත්තාති ඉමාති පටි

සුරු නාමිනි. තත්ව පිළිං භාරතෙ පක්ෂිපිනා තත්. උදකං දනිං
මිපිනා කතාපිසසුරු, එවං සෙසෙසුරි. “කිනනා”නි පන තය්සා සු
රාය බිජං වුවවති සෙ සුරු මොදකාතිපි වුවවනති හෙ පක්ෂිපිනා
කතා කිනනපක්ෂිපිනා, බානකි සාහසාදි නානාසමානාරති සංයො
ජිනා සමානාරසංයුතතා ප්‍රපථාදීති කතො ආසවො, “මෙරස”නති
ප්‍රපථල මධ්‍යගුහසමානාරති කතො විරපරිවාසිනො මෙරසනති අ
සො, ඉදං වුත්තානොති ප්‍රපථාසවො පලාසවොමධ්වාසවො ගුලා
සවො සමානාර සංයුතතොති පඤ්ච මෙරසං නාමිනි තත්ව මධ්‍යකතා
ල නාලිකෙරදි ප්‍රපථරසො විරපරිවාසිනො ප්‍රපථාසවො, පනසාදි
එලරසො එලාසවො, මුද්දිකාරසො මධ්වාසවො, සමනතපාසා
දිශාසමපනි එලාසවො, නාම මුද්දික එලාදීති මුද්දිනා නෙසං ර
සෙන කතො, මධ්වාසවො නාම මුද්දිකානං ජනි රසෙන කතො,
මක්ෂිකා මධ්‍යකාපි කරිගතීති වදනතීති වුත්තං, උච්ඡරසො ගුලා
සවො, හරිවිතාමලකකවුක හබාදි නානාසමානාරානං රසො විරප
රිවාසිනො සමානාරසංයුතතො, එත්ව පසුරු මෙරස භාවසමානෙපි
සමානාරසංයොගෙ මුද්දිනා කතා සුරු විරපරිවාසි තවතෙතන මෙ
රසනති එවමිමෙසං නානාකාරණං දඬබ්බං. “ඛිජනො පඬාසා”
නි සමානාර පරිගාදෙදිනා වාරිගංපක්ෂිපිනා කාලනො වෙව නාල
නාලිකෙරදිනං ප්‍රපථරසංයුත අතිනවකාලනොව පඬාසං “ලොණ
සොචරකං වා සුත්තං වා”නි ඉමෙ වෙ අනෙකෙති හෙසරෙර්ථි
අතිසංඛතා ආසවමිසෙසා; “මාසමානාපනත්”නති සුගතිභාවතො
භාපනත්; වද්දං අතිනතනාය වෙත්ව අවිතතකතා වෙදිනබ්බා
අනුසලෙනෙව පානබ්බතාය ලොකවර්ජං, යමපනත්ව වත්තබ්බං
සිගා නං සබ්බං පඨමපාරජිකවණ්ණනායං වුත්තනසමෙව.

ಪರಮಪೂಜ್ಯವರ್ತಮಾನರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣುಪಾದಂ. ೧೭೭೭

“භයාධිපායයා” හි විධාධිපායයා; ඉතිහාස කාලසංසලාගි
පායං පරික්ෂිත උපුටු හික්කුණිමි භයාධිපායෙන ප්‍රමුතා
හික්කුණා දුක්කටං තථා හික්කුමි ප්‍රසන්නයා හික්කුනියාති දානං.
“උපුටු හික්කුණිමි හික්කුණා හික්කුට හික්කුණියා අනුපමපනොතා
උවා” හි. කාස පටිබලාදිසු සබ්බන්තං” හි කායෙන කායපට්ඨමෙ,
කායපට්ඨමෙන කායෙ, කායපට්ඨමෙන කායපට්ඨමෙ, තිස්සගගි
යෙන කායෙ, තිස්සගගියෙන කායපට්ඨමෙ, තිස්සගගියෙන තිස්ස
ගගියෙති සබ්බන්තං; සති කාරණිසෙ ආමසෙත්වා” හි සති කාරණි
යෙ පුරිසං ආමසෙත්වා අනාපත්තං, ඉතිමපන සති කාරණිසෙපි
ආමසිත්වා තවට්ඨති.

දුනියා සිංහලාසනය

“උපරිගොභවකෝ”හි ගොපථකානං උපරිභාගප්පමාණේ; “භග්ගාබ්ථපණො”හි කිලාපිප්පාණො; “සෙභ්බ සෙභ්බ අභේගනා”හි භත්ථපාදදිසු යෙත අභේගන. “නථානාචාය කිලකෝ”හි පියාරි තතාදිති නාචං පාජේත්තං වා තිරෙ උසාරෙත්තං වා දුක්ඛ චන්ති අත්ථො.

නාචික සික්ඛාපදං.

දුට්ඨං භෙත්ථ අනාදරියං පුග්ගලානාදරියං ච ධම්මානාදරියං වාති ආහ “පුග්ගලං වා”හි ආදී. තත්ථ යො හිකඤ්ඤ උපසම්පාදනෙන පඤ්ඤානෙනා වුච්චමානො අයං උකඤ්ඤො වා චම්භි තො වා ගරහිවිතො වා ඉමං වචනං අකතච භවිස්සතිති අනාදරියං කුරෙති අයං පුග්ගලෙ අනාදරියං කුරෙති නාම, යො පන පඤ්ඤානෙනා උච්චමානො කථායං තස්සෙය්‍යවා චිතස්සෙය්‍යවා අත්තරධාපෙය්‍යවාති නසිකඤ්ඤාමො අනාදරියං කුරෙති අයං ධම්මෙ අනාදරියං කුරෙති නාම, තෙනාහ “තස්මා”හි ආදී, “ඉදං නසලෙලඛාය සංවත්තති”හි සම්මා නිලෙසෙ ලිඛතිති සලෙලඛො, අප්පච්ඡනා, තදත්ථං නසිද්ධ සංවත්තති; ආදිසද්දෙන ඉදං නඩුතත්ථාය සංවත්තති තපාසාදිකතාය නප්පවයාය නචිරියාරම්භාය සංවත්තතිති ඉදං සම්මාණොති. “අපඤ්ඤානෙනා”හි සුත්තවා අභිධම්මවා ආගතෙන; “පච්චේණිකා ආගතා”නති සමුත්ති කාල තො පඨාය මහාකස්සපාදි ආචරිය පරම්පරාය ආගතං, සචෙපනායස්මා උච්ඡුරස්සා සත්තාගකාලිකො තස්ස කසථො යාවජ්චිකො විනාශයෙව සම්මාණො උච්ඡුයසී තස්මා විකාලෙ උච්ඡුයධ්මිං බදිතුං චට්ඨති ගුලුහරිතකංවියාති ඵම්මාදිකං ගාරණං චරිසුග්ගතං ගහෙත්වා ඵලං අමනාසං ආචාරියානං උග්ගතො පරිපුච්ඡාති හණ්ති ආපත්තිසෙව.

මතුත්ථ සික්ඛාපදං.

“රූපාදීනි”හි භග්ගකානි රූපසද්දගඤ්ඤ පොඨාබ්බාති; “භග්ගානං කථ”නති මොරකත්තාර වාලුකත්තාර පියාවකත්තාර පටිසංසුත්ත කථං.

පඤ්චම සික්ඛාපදං.

“අභිලානො”හි යස්ස විනා අග්ගිනා ථාසු කොති සො ඉධ අභිලානො නාම, “ජෙට්ඨ”නති අග්ගි, “භග්ගෙසු”හි ඵලං. නාමකෙ ජනපදෙ; භග්ගානාම ජනපදිකො රාජකුමාරා තෙසං නිවාසො ඵකොපි ජනපදෙ රුද්‍රිකිසද්දෙන භග්ගානි වුච්චති තෙන වුත්තං “භග්ගෙසු”හි ඵලං නාමකෙ ජනපදෙති. “නථාපට්ඨලානං උකඤ්ඤ”

සන්නයා” කී ඕනෑමානං අලානං පතිතං උක්ඛිපන්නස්ස නථාදු
ක්කවන්ති අනේවා. “නංඛා” කී දුක්ඛවං පරමස්ස “අවිජ්ජාන” නති
අතිබ්බතාලාතං; “පදිප්පෙතින ජනනාසරාදිනෙ” කී පදිපුජ්ජල
නං පනතපවන යෙදුකමාදිසු ජෙතිකරණෙ අග්ගසාලාස්ව සමං
දහනනාස්ස අනාපතතිති අනේවා. “නථාරූපපට්ඨසෙ” කී ධරෙ
ත්වා පදිපාදිති අසුඤ්ඤාමිම්භි නථාරූපපට්ඨසෙ; “ආපද්දු” කී දුඝ
වාලමිග අමනුස්සෙති උපද්දුවෙසු.

ජට්ඨම සික්ඛාපදං.

“දියඤ්ඤා මාසො සෙසො භිමානනති වය්‍යානස්ස පටිමො
මාසො ඉට්ටවනෙ අභිසන්ධස්සමාසො උණ්හසමසො පටිලාභ
මසො” කී භිමානං සෙසො දියඤ්ඤා මාසො උණ්හසමසො වය්‍යා
නස්ස පටිමොමාසො පරිලාභ සමසොති එවං එතෙ අභිසන්ධස්ස මා
සාකමෙන උණ්හසමසො පරිලාභසමසො නාමිහොතිති අනේවා.
තෙනෙව පද්ධතාජතියං උණ්හසමසො නාමි දියඤ්ඤාමාසො සෙ
සො භිමානනති, පරිලාභසමසො නාමි වය්‍යානස්ස පටිමො මා
සොතිවුත්තං. යදුචිතා නහානං නථාසුභොති අග්ගලානසමසො,
පද්ධතාජතියමපන ගිලානෙ තිව්ඡිතෙ ගිලානකාලො තිව්ඡිතොව
හොතිති යස්ස චිතා නහානංථාසු නහොති ගිලානසමසොති
නහාතිතබ්බනති වුත්තං. “පටිපෙණ සමමජ්ජනමත්තමපි” කී අ
නතමසොපරිවෙණ සමමජ්ජන මත්තමපි” වාලිකං උක්ඛිපිත්වා” කී
සුක්ඛාය නදියා වාලිකං උක්ඛිපිත්වා “ආවාපෙසුපි” කී පියදෙදන
නදියං වත්තබ්බි මෙව නත්ති දස්සෙති. “ආපද්දු” කී හමරුදිති
අනුබ්බෙසු.

සත්තමසික්ඛාපදං.

ලාභසද්දොයං කම්මසාධනො “කො හවතා ලාභො උචො” කී
ආදිසුචිය, සොචෙත්ථ අතිතකාලිකොති ආහ. “අලිති” කී “ලාභා”
ති. ලබන්ති අනේවා. ලභො එව ලාභොති ඉමිනා සකත්තෙ ඤප්
ච්චෙයොති දස්සෙති, “කිං අලිති” කී කිං ලබං; “නව” නති අතිතවං
එත්තාවතාව නවව තං විවරවාති නවවිවරං, නවවිවරං ලාභො
එත්තොති නව විවරලාභොති එවමෙත්ථ සමාසො දඬුබොති
යදි එවං කපං. “නවවිවරලාභෙන” කී වුත්තනති ආහ “ඉතිනවං
විවරලාභෙන” කී ආදි, එත්ථ විකප්පනුපගපව්ඡිමනති නවුත්ත
තො “විවරං” නති යංතිවාසෙත්තුං වාපාරුපිත්තුං වාසකකායොති ත
දෙව වෙදිතබ්බනති ආහ “තිවාසන පාරුපනුපගවිවර” නති,
“දුබ්බණ්ණකරණං ආද්දනබ්බ” නති එතං කප්පනිත්තුං යත්තායවුත්තං

නනිලාදිති සකලවිවරං දුබ්බණ්ණකරණං තව පන කප්පං ආදිය නොනන විවරං රජ්ඣා වතුසු නොණෙසු වාහිසු වාමිසු වා එක සමිං වා නොණෙ මොරසා අකබ්බලමනනං වා මෙඤ්ඤපිපිම තතංවා ආද්‍යතබ්බනති ආහං “නාසා”ති ආදී “කංසනිලෙනා”ති චම්බකාරනිලෙන මහාපච්චරියමපන අයමලං ලොහමලං එතං කංසනිලනනාමාති වුතතං “පතනනිලෙනා”ති යෙන කෙනපි නිලවණ්ණෙන පණ්ණරසෙන; “කප්පබ්‍රහ්මං ආදිසිතා”ති චම්බ එකං කප්පබ්‍රහ්මං ආදිසිතා; පාලිකප්පකණ්ණිකකප්පාදයො පන සබ්බසි කප්පාසු පටිසිඬා. අග්ගලාදිති කප්පකතවිචරේ පන පච්ඡා ආරොපෙනා කප්පකරණකිච්චං නඤ්ඤි ආහං “පච්ඡා ආරොපිතෙ සු”ති ආදී, “අග්ගල අනුමානපටිපණ්ණසු”ති උච්චිතා අලලියා පන බණ්ණ පිසි අනුමාන කුච්ඡ අනුමානෙසු, “කිසිසාකිසිස”නති නිවාසන පාරිපතනො කප්පසා අනාද්‍යතො කිරියාකිරියං.

අසම සිකබ්බාපදං.

සමමුඛෙන විකප්පනා සමමුඛාපිකප්පනා. පරමමුඛෙන විකප්පනා පරමමුඛාපිකප්පනා, “සනතිනිනාසනතිනිනානාච”නති ආසනාදුරතාවං, ආසනාදුරතාවොව අසිඬානෙ වුතතනගෙනෙව චෙදිතබ්බො, “මිතො”ති දලහමිතො, “සඤ්ඤො”ති දිඨමිතො, නාඤ්ඤි දලහමිතො, “අකානපච්චුඬාර”නති මයංසනතසං පරිභුජ්චා විසායෙර්භිතාති ආදිනා අකතපච්චුඬාරං, “සෙයා විනස කම්මංකා”නති යෙන සබ්බං විතයකමං කතං, පරිභොගෙන කායකමමං අපච්චුඬාරාපනෙන ච විකමමනති ආහං “සප්පට්ඨානාදී නි පඨමකසිතස දිසානෙවා”ති කිසිසාකිසිස”නති එතං පරිභුඤ්ඤානං කිරියා, අපච්චුඬාරාපනං අකිරියා.

සමමසිකබ්බාපදං.

“අසිඬානුපත”නති අසිඬානගොග්ගං අගොපනතාවෙව මනති කාපතනව, සුකරනතං නාම කුර්කකොසො විස අනො සුසිරං කතො කොට්ඨිතං; “අඤ්ඤං සෙසිකබ්බා”නති පාලියා අනාගත පතනඤ්ඤිකාදී; “ඤ්ඤංකා”ති සමණෙන නාම අතිහිත පරිකබ්බාරෙන භවිතුං තවට්ඨතිති එවං ඛමකපං කපෙතො දයා මිති නිකබ්බතො අනාපතති.

අසම සිකබ්බාපදං.

සුත්තානවග්ගො ජයො.

“පාළිනට්ඨ” නම් අනුකූලතාවය වටපිටා සොබාවෙන්ම වඩානු නිප්පතෙහි පාණ්ඩුකුලී නිකායාරුණිකතාය නං හි අදහසට අපනෙහි පාළිනට්ඨ, තෙතන “තං බුද්ධකංඨි” හි ආදී, උපකාමයෝ මහත්ත දාතා අකුසලං ඔහන්තං හොතිති බහුකමනුං පවත්නාප්පතෙහි ලභාසෙවනාය සහති යොපකාමවත්තාය වසෙන පසාගයා මහත්ත දාතා අකුසලං ඔහන්තං හොති මහාසාපයං හොතිති අධිප්පායො.

පටිම සිකිමාපදං.

එත්ථ පටිමිතපාණිකානං පතනං සැමාපි සුච්චිකතාය පදිපු ජ්වලනෙ විය සප්පාණිකතාවං සැමාපි උදකසංඝ්ඤාය පරිතුජ්ඣමි තො පණ්ණන්තව්ඡායාති වෙදිනදෙකා.

දුතිස සිකිමාපදං.

“තස්ස නස්ස භික්ඛුනා” හි යෙන යෙන උපසම්මං තස්ස භික්ඛුනා “අකතං කමම” නම් ආදීති වදනෙතා” හි අකතං කමම දුක්ඛතං කමම පුත කාතබ්බං කමම අනිගතං දුනතිගතං පුත නිගරිතබ්බතෙති වදනො. “සථා සීතභාවෙන පතිසාතුං නද දෙය්‍යා” හි තෙසං පවත්ති ආකාරදස්සනත්ථං වුත්තං, තෙතන “සමප න ධම්මෙත අසිකරණං නිගතං තං සුනිගතවෙමා” හි.

නාතිස සිකිමාපදං.

මහතාපි පාරාජිකාති අනුඛාරවසෙතෙත්ථ පදහාජනිකං දසසි තානිති ආත “දුමුලල” නම් සංඝාදිකසං අසිප්පතං” හි. “යෙන කෙනවි උපායෙන” හි සාමංවා ජානාති අසෙසෙවා තස්ස ආරො වෙනති සොවා නං ආරොවෙනති වුත්තෙස යෙන කෙනවි උපායෙන, පාළිතනිසං බුරුනිකම්භන මහෙත්තෙසොති අධිප්පායො. සමෙ පටිඡාපි ආරොවෙති බුරුනිකම්භපකතෙන ආපත්තිතො නමුවෙති තෙතන “ස මෙ” හි ආදී, “සමණ්ණසනාපි ආපජ්ජනිකමා” හි සමණ්ණසනාපි සුමා සදි ඡාදෙති පාළිතනිසං ආපජ්ජනි සෙවාති අනෙ. “සෙන ස්ස ආරොවිත” නම් යෙන දුතිගෙන අස්ස තනිකස්ස ආරොවිතං “නාසස්සවා” හි තස්ස දුතිකස්සවා; “ආරොවෙති” හි පටිඡාදනත්ථ මෙව මා කස්සවි ආරොවෙසිති වදනි “සොච්චිනිතා හොති” හි සසමා පටිඡාදනත්ථවා ආපත්තිං ආපජ්ජිකම්භ දුතිගෙන තනිකස්ස ආරොවිතං තස්මා තප්පමිතා පුත තෙන ආපජ්ජනිකම්භතනිසා අ

භාවතො ආපනතියා කොට්ඨිකතා නාම ගොති, “භද්දපදෙ”ති දුඛුලාපනතිසංකල්පයෙහි වෙමනිකො අදුඛුලාපනතිසංකල්පයෙහි ඉමෙසු ති සු දුඛුලාපනතිසංකල්පයෙහි පටිච්ඡාදෙතිති ඉමංගමං පටිච්ඡාදෙ “ඉතංගමං” චිත්තයෙහි වෙමනිකො පටිච්ඡාදෙති අදුඛුලාපනතිසංකල්පයෙහි පටිච්ඡාදෙති ඉමෙසු චිත්තපදෙසු “අදුඛුලාපන”ති අවසෙසෙ පටාපනතිකමකො “අනු පසම්පන්නස්ස දුඛුලෙවා අදුඛුලෙවා අජ්ඣාමාරො”ති අනුපසම්ප න්නස්ස පුරිමසිකතාපදෙ විනිශ්චයකමංගානදුඛුලෙවා ඉතරසමං අදුඛුලෙවා අජ්ඣාමාරො, සම්පන්න සම්පන්නාසාදිකාසං අනුපසම්ප න්නස්ස සුඤ්ඤාසම්පන්නාසාදිකාසංගොවාති අයං දුඛුලො අජ්ඣාමා රො නාමාති වුත්තං තං දුඛුලොරොචනසිකතාපදසංඝරාය න සමෙ ති නවාපි එවංවත්තං පුළුල්ලා ආරොචනෙ අනුපසම්පන්නස්ස දුඛුලං අඤ්ඤාතා අධිපෙත්තං පටිච්ඡාදනෙ අඤ්ඤාතාති විසෙසකාරණස්සා නුපලබ්ධතතො තසමා තං උප පරිකම්භබ්බං.

වතුපටි සිකතාපදං.

“ගම්භවිසොපිති පරිපුණ්ණ විසොනෙව සංඛං ගච්ඡති”ති ආග පටිසංකිග්ගණතො පඨායා”ති ආදි, තථ “පටිසංකිග්ගණතො පඨායා”ති සං මාතු කුච්ඡිකමං පඨමං විභතං උප්පන්නං පඨමං ටි කුඤ්ඤං පාතුගුතං තං ආදිං කතා, “සංඝ”ති සො පුග්ගලො උප්ප නිසිතිවසො උපසම්පාදිතො සො පනතලො “අඤ්ඤං උපසම්පාදෙ ති”ති උපසම්පාදෙතො කම්මවාචාචරිතොවා ගුණා අඤ්ඤං පුග්ගලං උපසම්පාදෙති, “න”නති උප්පත්තිසම්පාදං පුග්ගලං, “සිමංවා සමම නනති”ති තවං සිමං බ්බති.

පටිම සිකතාපදං.

“රාජාන, වා වෙමකා”ති රාජානං ථෙතෙතො රඤ්ඤෙ ස න්නකා කිචි ගතෙතො, ඉදං තස්ස නදස්සාමාති මග්ගපටිපන්නා ක තකම්මාවෙව අකතකම්මාව වොරාති වුත්තං ගොති, එසංගො “සුං සං පටිගිග්ගකාමා”ති එතාපි. “කාලමිසංකෙතනනා”ති කාලස්ස විසංකෙතන දිවස්සංකෙතනනාති වුත්තං ගොති මග්ගවිසංකෙ තෙන පන අට්ඨවිසංකෙතනවා ගච්ඡතො ආපනතිසෙව.

සමම සිකතාපදං.

“මානුෂ්‍යමය” හි ඉඤ්ඤා එකතො උපසම්පන්නා පුන සික්ඛ මාතා සාමනෙරිවාහි ඉමා නිසොපි ඉධ සංගතං ගවස්නහි ඉමාස මපන තිස්සනනා සමසො රක්ඛති අසමේවාසං මානුෂ්‍යමයෙව විසෙ සොති භවදිනබ්බං.

සන්නම සික්ඛාපදං.

තංතං සම්පන්නියා විබ්බකිනවසෙන සන්නසන්නානස්ස අන්නෙර වෙමහේඛි එත් ආගමිකීති අන්නරාසො, දිසිධම්මොදි අනෙත්වා, අන තික්කමනසෙන තයමිං අන්නරාසෙ නිපුන්නා අන්නරාසං වා ඵලං අරහන්ති අන්නරාසස්ස වා කරණසිලාහි අන්නරාසිකා, තෙනාහ “සන්නමානානං අන්නරාසං කුරුත්ති” හි අන්නරාසිකාහි. තෙ ක මමකිංලසම්පාක උපවාදපඤ්ඤානතිවිටිකමන වසෙන පම විධාහි එත් පවානනැරියකමම. කමමන්නරාසිකංනාම, තථා හික්ඛුණ්ණි දුක්කකමමං, තමපන මොක්ඛයෙව අන්නරාසං කුරුත්ති න සංග සස්ස, නිසන්ධිවත්තදිසිධම්මා කිලෙසන්නරාසිකානාම, පණ්ඩකතිරවත්තා නගන උගන්වාමසන්නකානං පටිසංකි ධම්මා විපාකන්නරාසිකා නා ම, අරිප්පවාද උපවාදන්න රාසිකා නාම, තෙ පන යාව අවසෙ නා බමාපෙනහි යාවදෙව, න තනොපරං. සම්මම ආපනනා ආපනනියෙ පඤ්ඤානතිවිටිකමන්නරාසිකා නාම, භාටි යාව හික්ඛුණා වා පටිපා නාහි නවුචාතිවා නදෙසතිවාත්තී භාවදෙව, න තනොපරං. නත්තාසං අරිසො හික්ඛු බත්තස්සතො ධම්මකම්මො සෙසන්නරාසිකෙ ජාතාහි විනසෙන පන අකොවිදපනා පණ්ණානතිවිටිකමන්නරාසිකෙ න ජානාහි තස්මා රහොගතො එවං විනෙතසි ඉමෙ අගාරිකා පමකාම ගුණෙ පරිභුජන්තා සොනාපනනාපි සංකදගාමිනොපි හොන්ති හි ක්ඛු පියමනාපිකාහි වහ්නුවිඤ්ඤායසාහි රුපාහි පස්සනාහි-පෙ-කායවිඤ්ඤායසං පොඨිබ්බං පුස්සාහි මුද්දකාහි අත්ථරණ පාපුරණාදි හි පරිභුජන්ති එතං සබ්බං. වට්ඨති. කස්මා ඉඤ්ඤාපා-තෙ-ඉඤ්ඤාසංඝබ්බාවචන වට්ඨන්ති එතෙපි වට්ඨන්ති හි එවං රසෙ න රසං සංසදෙත්වා සච්ඡෙදරාගාරිහොගව නිච්ඡෙදරාගපට්ඨොග ම එතං කත්වා තුලවානෙහි සඬ්ඛං අතිසුබ්බමසුභංගං ඝට්ටෙන්නාවිස සාස පෙන සඬ්ඛං සිනෙරුං. උපසංගරන්තො විසම පාපකං දිග්ගතං උපාං දෙත්වා කිං ගගවතා මහාසමුද්ධං බ්බකින්නතවිස මහතා උද්ඝාතෙන පඨප්පාරාජිකං පඤ්ඤානං නත්ති එත් දෙසොති සබ්බසංඝානං දෙන්න සඬ්ඛං පටිප්පාදකිනොහො හබ්බපුංගොනං ආසං ජිඤ්ඤො.

ජිනසා ආණ්ඩුකේත පතාරද්දසි තෙනාහ “තෙසු” ති ආදි, තත් “තෙසු” ති රුපාලියොසු අතතරයෙසු; “සීතලිලපමා කාමා” ති එත් අසිකකිලනනාම උරුපිවා පිසිකණ්ටකංවා සිසසිවා, තං හිනිමං සතතා කඩලනති වුවිවති, ඵගතමංසාස කි අසිසංබලිකාස එකසිමිවා කංබලසයො නිරුලොනා තංසදිසා කාමා අපසසාදංසිනාති. ආදිසලොන මංසපෙසුපමා කාමා නිණුකකුපමා කාමා අභාරකාසුපමා කාමා සුපිනකුපමා කාමා යාතිනකුපමා කාමා රුකබ්ඵලපමා කාමා අසි සුනුපමා කාමා සත්තිසුලපමා කාමා සපසිරුපමා කාමාති එතෙසංසතණ, තත් මංසපෙසුපමා කාමා බ්‍රහ්මාධාරණසෙන නිණුකකුපමා කාමා අනුදගන සි, අභාරකාසුපමා කාමා මනාතිතාපසෙන, සුපිනකුපමා කාමා ඉතතරපවුපාසානසෙන, යාතිනකුපමා කාමා තාවකා කසෙන, රුකබ්ඵලපමා කාමා සබ්බගපවගපලිහඤ්ජනසෙන, අසිසුනුපමා අසිකුට්ටනසෙන, සත්තිසුලපමා විනිට්ඨකිනසෙන, සපසිරුපමා සාසංතසමප්පිගයසෙන. “නමෙමා” ති මා ආයසමා” ති ආදිති, “ඉගරෙස” නති යො සබ්බමණ්ණං ආකඩ්ඨිවා යෙති මා ආයසමාති ආදිනා වුභොනා තත් තෙතා අසෙසෙසු සුතානං හිකුනං, “ඤාති මතුංසත්ත කෙමමනා” ති “සුණංතු මෙ භගෙන සබ්බො ඉත්තනාම සං හිකුනොනා එවරුපං පාපකං දිසිගතං උපපන්නා” නති ආදිනා පද භාජනියං වුතෙනන ඤාතිමතුසත්ත කෙමමන.

අසම සිකාපදං.

“අකනානුබ්බමනා” ති උකඬිපිවා අනොසාරිතෙන, තෙනාහ “අනුබ්බමනා වුවිවති” ති ආදි, එත් “අනුබ්බමනා” ති මසාරණං වුවි තිති සමකො උතෙබ්බතිසකම්මසංනුරුපො පච්ඡා කාතබ්බොවා, බ්බමනාති අනුබ්බමනා, “අනුලොමවනං දිසො” ති න උපසමපාද බ්බං නතිසංයො දුතබ්බොති ආදිකං අභාරසම්මං වනනං දිසො, එතෙසු අභාරසසු අනුලොමවෙනසු වනනං දිසොති අධිපාසො. “ආමිසසංචනාගංවා බ්බමසංචනාගංවා” ති එත් යංකිච්ඡි ආමිසසං දුතං පටිගහනණ්ව ආමිසසං සමොගො, බ්බමසං උපද්දසනං උද්දිසාපනව බ්බමසංචනාගො, “සංචාසං කතරසා” ති උපොසථංවා පචාරණං වා සබ්බකම්මංවාති එවං පදභාජනියං වුනනං නිවිධං සංචංසං කඤ්ජන; යසමාපෙනත් උපොසථංවාරණාපි සංඝෙහි යෙව කාතබ්බො

භාග්‍ය සම්පන්නත්වයෙන්ම සොයාගත නොහැකි උපායයන්ගේ සම්පන්නත්වය කෙරෙහි වුනු. “සමසාමන සමසාමන” හි දුන්න දුන්න; ගුණගුණ ගුණගුණවැනි අනෙකු. පණ්ණාසකයේ අනුමානකරණයේ සිටින බොහෝවිධයන් අනුමානකරණයෙන් වුනු.

නවම සිකුණාපද.

“පර” හි නිපාතපදය, සමමානවන වනාන්තරපදයෙන් සමානත්වය වන්නේ අනු “පරදාමන” හි. අනුමාන අනුමානකරණයෙන් අනෙකු “පර” හි “පරන” හි ඉතිරි සමානත්වය නිපාතපදය නොව පරෙහි පරනෙක ගුණ මා ඉතිරි නිසා එවැනි අනෙකු දැක්වේ.

දසම සිකුණාපද.

සමානකරණය සත්‍යය.

“සමමානකරණය වුවහොත්” හි සමමානකරණය වුවහොත්; කරණයෙන්ම. උපසංගතවන, පවතින සමමානකරණය සිකුණාපදයෙන් සමානකරණය සමමානකරණය ලබා නොගෙන වුවහොත් සිකුණාපදයෙන් වුවහොත් ඉතිරියෙන්; දුටුවසිකුණාපදයෙන් වුවහොත් “සමමානකරණය වුවහොත් ඉතිරියෙන්; දුටුවසිකුණාපදයෙන් වුවහොත්” හි වුනු, “අනුමානකරණය” හි අනුමානකරණයෙන්; නැති පාමුණකින් අනෙකු, “ලෙසෙන එවැනි වැනියා” හි උපුටා න සිකුණාපදයෙන් අනෙකු ගැන අනෙකු හිකුණා අනෙකු ලෙසෙන වැනියා.

පටිමසිකුණාපද.

“බුද්ධකරණය අනුබුද්ධකරණය” හි සමානකරණයේ බුද්ධකරණයෙන්ම පුළුල්වන අනුබුද්ධකරණය; එකෙකුගේ වෙනස් පාරාජිකානු අවස්ථා සිකුණාපදයේ පරිශාසනා බුද්ධකරණයෙන්ම සොයාගත අනුබුද්ධකරණය, වුනු ගුණය. පටිමසිකරණයෙන් “කරණයෙන් පහ හෙතෙම බුද්ධකරණය සිකුණාපදය” හි එකෙකුගේ එවැනි සුභකාරී පාරාජිකානු අවස්ථා බුද්ධකරණය සිකුණාපදයෙන් එකෙකුගේ එවැනි සුභකාරී පාරාජිකානු

යපෙතා තෙරසසඬ්ඤාදිසෙසෙ යපෙතා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධානි සිකිකාපදානිති, එකච්චෙ ථෙරා එවමාහංසු චත්තාරි පාරාජිකානි යපෙතා තෙරසසඬ්ඤාදිසෙසෙ යපෙතා, චෙ අනියතෙ යපෙතා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධානි සිකිකාපදානිති, එකච්චෙ ථෙරා එවමාහංසු චත්තාරි පාරාජිකානි යපෙතා තෙරසසඬ්ඤාදිසෙසෙ යපෙතා, චෙ අනියතෙ යපෙතා නිංසනිංසනියෙ පාචිතනියෙ යපෙතා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධානි සිකිකාපදානිති, එකච්චෙ ථෙරා එවමාහංසු චත්තාරි පාරාජිකානි යපෙතා තෙරසසඬ්ඤාදිසෙසෙ යපෙතා, චෙ අනියතෙ යපෙතා නිංසනිංසනියෙ පාචිතනියෙ යපෙතා, චෙනවුත්තාචිතනියෙ යපෙතා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධානි සිකිකාපදානිති, එකච්චෙ ථෙරා එවමාහංසු චත්තාරි පාරාජිකානි යපෙතා තෙරසසඬ්ඤාදිසෙසෙ යපෙතා, චෙ අනියතෙ යපෙතා නිංසනිංසනියෙ පාචිතනියෙ යපෙතා, චෙ නවුත්තාචිතනියෙ යපෙතා චත්තාරා පාටිදෙසනියෙ යපෙතා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධානි සිකිකාපදානිති. යමන නාගසෙන ඤේරෙන මිලිඤ්ඤාදා පුරුෂාන වුහනං දුක්ඛං මහාරාජ බුද්ධං දුක්ඛාසිතං අනුබුද්ධානන්, තස්ම අනුමතොසාසමෙව වුහනං, තංවාදපපථාපච්ඡේදනාත්තනි දසිංඝං. “සංවිතනනමධිසාදපච්ඡේදවමන”නි සංවිතනනසා මරියාද අවධි=සංවිතනනමරියාද, තාය නියමවසෙන සො පරිච්ඡේදො හංසු වචනං=සංවිතනනමරියාදපරිච්ඡේදවමනං; ඉද්දනි තං මරියාදං විවරිතා දසෙසානුං. “ඉදං වුහනං තොත්”නි ආදි වුහනං, තස්ම “උද්දිසගති”නි ආවරියා අතතො රුචියා උද්දිසගති; “උද්දිසාපෙගති”නි ආවරියා යාචිතා අතතො වාසිතො උද්දිසාපෙගති; “සජ්ඣාසගති”නි ධාරෙනති; “කුක්කුළුචි ඤාපිසාරො”නි කුක්කුළුචසංඛාතො විප්පට්ඨාරො; “විසෙසා විචිකිල්චා මනොවිලොචා”නි විසෙසා විචිකිල්චා සංඛාතා මනොවිලොචා; “ගරුතණ”නි නිඤ්ඤා; “අනුසංඛාතනසා විවණ්ණන”නි අනුසංඛාතනසා සන්තො නිඤ්ඤා තසා තසමිං විමතිං උපදෙතුං විතයවිමණ්ණනො.

පුත්තික සිකිකාපදං.

“නසමිං අනාවාසර”ති තසමිං අනාවාසර විමෙණ්ණ; “මොකෙවා නෙවි”ති තසසා ආපනතියා මොකොති නති; “නසමිං මෙ”ති තසස නව “අලාභා”ති යෙ අසකෙසං පාතිමොකෙති උද්දායානෙස සාධුකං අවිසිනත්වා මනසිකරණසස ආනිසංසකෙසදිනා දිස්ඛිවමිකසමපරා සිකාව ලාභා ඉවජ්ඣබ්බා; මෙ සසෙබ්බ තුස්සාං අලාභ ඵං හොනති. “අලෙඛ”නති පුඤ්ඤවිසෙසෙන ලෙඛවිටි මනුස්සහතං දුලෙඛං; “සාධුක”නති සුට්ඨි; “අභි කඤ්ඤා”ති අභිකභාවං කඤ්ඤා පෙට්ඨකා හුත්වාති වුභතං හොති “ඤ්ඤාතිස්සෙන කමෙමිතා”ති “සුඤ්ඤා මෙ භගතො සංඝස්ස”ති ආදිනා පදනාජනියං චිත්තෙන මොගාපරාපන කෙන ඤ්ඤාතිස්සෙන කමෙමිත, “අභිමමකමෙමි”ති එත්ථ මොගා පරාපන කමිමං අභිමෙසහං.

නතිස සිකඛාපදං.

“පහාරං දෙදසො”ති අනන්තමසා උප්පලපත්තං උපාදය නාය කායපටිබ්බ නිස්සංගතියානං අසකෙතරෙන පහරං දෙදසො ඵලං පන පහාරෙ දින්නෙ තත්ථාවා හිත්තං පාපෙවා පිපෙචා මරනවා පාපිනාතිසමව තෙනාහ “පහරිතුතාමාසා”ති අ.දි. “අනපසමස නෙන”ති ගහසෙවා පාලනිතොවා ඉත්තියවා පරිකෙවා අනන්තමසා හිරවජ්ඣනගතෙති, සමෙවං රත්තවිතොති ඉත්ති පහරති සසිස පි සෙසො, “මොනවි විගෙසීයමානස්සා”ති චිත්තෙසා වා හිරවජ්ඣන ගතෙනවා විගෙසීයමානස්ස: “මොකඛාධිප්පායස්සා”ති තෙනා අභනනො මොකං පඤ්ඤානස්ස: සමෙවි අකාරාචරෙහ මොරංවා පවච්ඡිකංවා විගෙසෙතුකාවං දිස්වා උපාසක ඵලං ඵලං දිස්වා ආන මාති වත්වා වචනං අනාචිසිත්වා ආචරෙණං ගමිත්තරෙති මහාර නවා සත්ථකනවා පහරිත්වා සාති සොමෙ තෙන පහාරෙන මරති අනාපනතිසෙව වාලමිසෙසුපි ඵාසවනසො.

මනුස්ස සිකඛාපදං.

—පෙ—වැ

සමෙජ්ජනා

“නලසනතික”නති නලමෙව සත්තිකං තලා පබ්බලා සමඤ්ඤෙන සත්තිකනති එකෙ, “උච්චාරෙණස්ස භග්ගක “නපහාපිතුකාමනාස දිනනනාදකාම”ප්ථි සමඤ්ඤෙන නාය පහරිතෙ පුරිමසිකඛාපදෙන පාපිනා අයං සමඤ්ඤ කෙවලං උග්ගිරණමෙනෙ කතෙ ඉමිත්තා වට්ඨතියෙව “භුඤ්ඤා

විරජ්ජිතා පතාමරා දිනෙනා තසමා පුංඤාමං, එත්ත පන තිරිඳිනා
ගතාදීනං අසුචිකරණාදීනි දිසවා කුඤ්ඤිතාපි උග්ගිරන්තස්ස මො
ක්ඛංසිප්පාසොසෙවාති වදනාති.

පළමු සිකඛාපදං.

පළමු සිකඛාපදං උත්තරානමෙව.

“කුඤ්ඤවිමං උප්පාදෙහගස්සා”හි සංසයං ජනෙනත්‍යස්ස; පරො
කුඤ්ඤවිමං උප්පාදෙහවුචා මාචා තං අප්පමාණං, “මසෙද්ද”හි තකක
යාමි; ආදිසද්දන විකාලෙ මසෙද්ද තසා භුතතං මජ්ඣං මසෙද්ද තස,
පිටං මාතුගාමෙන සසිං රහො මසෙද්ද තසා නිසිනනාති අදීනං
ගතණං, “අනුපසම්පනෙන”හි සාමමණරෙ.

සත්තම සිකඛාපදං.

සුයතීති සුති, සද්දං, සුතිසා සමිපං උපස්සුතීති ආග “සුති සමි
ප”තති සද්දසමිපතති අපො, යත්ත පන ජිනෙන සකකා හොති
සද්දං සොත්තං තත්ත තිස්සනතා සද්දසමිපෙ තිස්සති නාමාති ආග “යත්ත
සමිපා”හි ආදි, අරවා උපෙවම සුසති එත්තාති උපසුති, සානං, සංසානං.
උපගන්තන සකකා හොති කප්පනතානං සද්දං සොත්තං තත්තාති
එවමෙත්ත අපො දසිමෙති, “බුද්ධිගමනෙපි”හි පච්ඡනා ගච්ඡ
නත්‍යස්ස පුරතො ගච්ඡනතානං සද්දසමිපං සිසගමනෙපි; “බුද්ධි
මානෙපි”හි පුරතො ගච්ඡනත්‍යස්ස පච්ඡනො ගච්ඡනතානං වචන
සමිපං, ඔතිගනෙපි, “පුපසමිසාමි”හි උපසමං ගමිසාමි කලහං
නකරිසාමි “අනතානං පටිමොමෙසාමි”හි මම අකාරණභාවං
කප්පතා අග්ගතානං පටිමොමෙසාමි; “සිසා කිට්ඨ”තති කදුපි සො
තුකාමතාය ගමනවිතතන සමුදානතො සියා කිරිසං; “සිසා අකිට්ඨ
ස”තති කදුපි සිතසානං ආගනත්තා මනත්තමානානං අජානාපතව
සෙන සමුදානතො සියා අකිරිසං.

අළුම සිකඛාපදං.

“බුද්ධිකං”තති බුද්ධිවත විතසයන සජ්ජසංකෙන කතනතා
බුද්ධිවතා මසෙද්දති බුද්ධිකාති; තෙසං බුද්ධිකානං, “කමමාන”
බා; “ගරුතමෙකමමානං; තෙනාග “බුද්ධිකා”හි ආදි, තත්ත
අනුපසම්පනනතන වාචුතා, “විනාසෙනා”හි වොදනායමෙව
දෙතුං විතසවිමං සෙනා”හි සුත්තසම්පද්දගෙවෙ අනුසාවණා
සෙද්දං විතසවිමං සෙද්දං”හි සිවසකසකසං සොධෙත්තා ජ
භා, කාතබ්බතා කායෙන මෙව විපතනතව
ආං වජ්ජ”තති අවණණභණ්ණාදීනං තං

විදුහි. ඔසාරණනි සංඝමණ්ඩං. එතෙනාහි ඔසාරණං, නිසාරණ
නාහි සම්භවතා එතෙනාහි නිසාරණං, “භණ්ඩුකමම”හාහි ලුණු
කරණං, කෙසෙව්ඤ්ඤාපුච්ඡනනාහි අපඤ්ඤා. කමමෙව ලභකණං
කමමිලකණං, ඔසාරණාදපයා පිය කමමෙව හුත්වා අඤ්ඤාසම
නාමං. නලභාහි කමමෙව හුත්වා ලභකීයනීති කමිලකණණනාහි
අපඤ්ඤා. ඔසාරණං. නිසාරණං. නි වෙත් පදසිලිසිතාපෙතං. වුත්තං,
පඨමං පත නිසාරණා ගොති පච්ඡා ඔසාරණාහි ආය “තත්ථ
කණ්ටකසාමණේරස්සා”හි අදි “කණ්ටකසාමංණේරස්ස නාසනා විස
නිසාරණා”හි යථා කණ්ටකසාමණේරස්ස දණ්ඩකමනාස
නා නිසාරණං. තථා බුට්ඨස්සවා ධම්මස්සවා සංඝස්සවා අවණණං.
භණ්ණතා අකප්පියං කප්පියාහි දීපයතො මිඤ්ඤාදිසිකස්ස අ
ග්ගානිකාය දිසිසා සමනතාගතස්ස අඤ්ඤාස්සාපි සාමණේරස්ස සං
ඝමනනත පුච්ඡාමි අයං ඉඤ්ඤානාමො සාමණේරො බුට්ඨස්සවා
ධම්මස්සවා සංඝස්සවා අවණණවාදි මිඤ්ඤාදිසිකො යං අඤ්ඤාද සා
මණේරො ලභනාහි දිරන්තනිරන්තං හික්කුති සථිං සහසෙය්‍යං. තස්සා
අලභාය නිසාරණං රුච්චති සංඝස්සාහි, දුතියමපි තතියමපි භ
ගෙන සධිසං පුච්ඡාමි අයං ඉඤ්ඤානාමො සාමණේරො—පෙ—රු
ච්චති සංඝස්සාහි චර පිතෙ විනස්සාහි කතනබ්බන්ධනං නිසාරණං
නි අපඤ්ඤා “නාදිසානංසෙව සමමාවගන්තං දිස්වා පචෙසනා ඔසාර
ණා”හි නාදිසානංසෙව අපතරන සමසෙන “අභමනනත බාල
තාය අඤ්ඤාණනාය අලකඛිගතාය එවං අකාසිං සවාගං පඬිසං බණ්
පෙමිති බණ්පෙනාං දිස්වා යාවතනියං යාවාපෙමා සංඝං භගන්ත
පුච්ඡාමි අයං ඉඤ්ඤානාමො සාමණේරො බුට්ඨස්සවා ධම්මස්සවා සංඝ
ස්සවා අවණණවාදි මිඤ්ඤාදිසිකො යං අඤ්ඤාද සාමණේරො ලභනාහි
හික්කුති සථිං දිරන්තනිරන්තං සහසෙය්‍යං. තස්සා අලභාය නිසා
රිතො සවාගං ඉදුති ඔරතො * ලුඤ්ඤිමමං. ඕක්කනන්තො
තිරොත්තපෙපා, පභිසිංතා කතදණ්ඩකමෙමා අවිච්ඡං දෙසෙහි
ඉමස්ස සාමණේරස්ස යථාපුණ් කායසමොගං සාමග්ගිදනං රුච්ච
නිසංඝස්සාහි, දුතියමපි තතියමපි භගෙන සංඝං පුච්ඡාමි—පෙ—රු
ච්චති සංඝස්සාහි පචෙසනා ඔසාරණාහි අපඤ්ඤා “කෙසෙව්ඤ්ඤා
පුච්ඡන”හාහි සිමපරියාපනෙන හික්කු සන්තිපාභාපෙනා පබ්බලා
පෙකං තත්ථ නෙත්වා “සධිසමනන ඉමස්ස දුරකස්ස භණ්ඩුක
මමං ආපුච්ඡාමි”හි නික්කන්තොවා වික්කන්තොවා සකිංවා වචනං,
ඉධව ඉමස්ස දුරකස්ස භණ්ඩුකමමං ආපුච්ඡාමිතිපි සමණේරණං
ආපුච්ඡාමිතිපි ඉමස්ස පබ්බලානං ආපුච්ඡාමිතිපි අයං සමණේ
රොතු කාමොතිපි අයං පබ්බලානුකාමොතිපි බුත්තො වට්ඨතියෙව “බුට්

* “ඔරතො පිරතො” කන්ති

“රක්‍ෂා”හි මුලධන බරසා, යං අවන්ධිසකමං අනුසන්ධානනි සමි
 තො “උරුං විවරිතා දක්‍ෂනාදිවස්තු”හි “තෙන බොපන සමයෙ
 න ජබ්බතියා හික්ඛු හික්ඛුණියො කද්දමොදකෙන ඔසිඤ්චනාදි අ
 පෙපටනාම අමොසු සාරජ්ජයස්”නහි කායං විවරිතා හික්ඛුණී
 නං දසෙසනති උරුං විවරිතා හික්ඛුණීනං දසෙසනති අභිගජානං
 විවරිතා හික්ඛුණීනං දසෙසනති හික්ඛුණියො ඔභාසෙනති හික්ඛු
 ඤ්ඤි සථිං සමපයොජනති අපෙපටනාම අමොසු සාරජ්ජයස්”නහි
 ඉමෙසු වස්තු, “අවන්ධිනවිවරකාදින”නහි අවන්ධින විවරජ්ජනණ
 විවරකවිවරකිලානභුක්ඛුසුතාදී සංඝාරනිච්ඡරකානං “විවරකිනී”
 හි විවරකෙසජ්ජයෙනසනාදිති; “පට්ඨකුසල්භබ්බානි වස්තු”හි,
 පට්ඨකුසල්භබ්බානි මුලතවපත්තඅංකුරසුභ්භ්ථාදිති, “අපෙනභබ්බා
 නි වා වස්තු”හි ආවාසකරණාදිඅත්ථං භරිතබ්බානිපි ඡායුපගථසු
 පගරුකකාදිති, “නාථාරුපංවා ධම්මිකං කතීතං කතෙතෙහති”හි
 විවරපිණ්ඩානන්ධං දිනනානං ආවාසජ්ජනනාදිකං තාදිසංවා
 අඤ්ඤාමපි ධම්මිකං කතීතං කතෙතෙහති. “තෙවස්සනං ආගමජ්
 නී”හි න මානිකා ආගමජ්නී, “නොසුත්තවිගහො”හි විතයොපි
 න පගුණො, “බ්‍රහ්මචරිකායා අත්ථං පට්ඨානති”හි බ්‍රහ්මචරිකා
 මෙව ගතෙතො අත්ථං පට්ඨෙධෙති, ජාතරුපරජතබ්බතවස්තුපටි
 ග්ගනණාදිසු විනසධමෙති හික්ඛුනි ආපනතියා කාරියමානෙන දිසො
 කිං ඉමෙ ආපනතියා කාරෙථ නනුජාතරුපරජතපටිග්ගනණ පටි
 විරතො ගොති”හි එවං සුතෙන පටිවිරතීමත්තමෙව වුත්තං න
 තී එත්ථ ආපනතීති වදති, අපරො ධම්මකපිකොසුද්ධාසං ආගතත්තා
 මුලමෙධිතො නිවාසෙනානං ආපනතියා ආරොපියමානාය කිං
 ඉමසං ආපනතීං ආරොපෙථ නනු “පට්ඨකුසල්. නිවාසෙසාමිති
 සික්ඛා කරණියා”හි එවං සික්ඛාකරණමත්තමෙව වුත්තං නතී එත්ථ
 ආපනතීති වදති “උබ්බානිකවිනිච්ඡසෙ”හි සමථකුඤ්ඤානිකෙ දුත්ත
 උබ්බානිකවිනිච්ඡසෙ “සිලවා ගොති”හි ආදිකායෙදී දසංගසමපත්තියා
 සමත්තාගතෙ වෙ තයො හික්ඛු උච්චිතීතො විනිච්ඡයො උබ්බානිකවි
 නිච්ඡයොති දඨෙධෙධො “පචාරණා පවුත්තධම්මා”හි පචාරණාය
 උත්තංගනං උධං කසිත්තාති අත්ථං “නිණ්වජ්ජාරකසමථෙ ස
 බ්බසංගාහිකඤ්ඤානිවා”හි “සුණාතු මෙ හතෙන සබ්බසංගාහි
 කං හණ්ඩනජාතානං—පෙ—ඨපෙතො භිනිපටිසංසුත්ත”නහි එවං
 නිණ්වජ්ජාරකසමථෙ කතා සබ්බපඨවො සබ්බසංගාහිකඤ්ඤානිවා,
 “අලාභාස පට්ඨකකතනාදිකෙති”හි වතුනතං පට්ඨකතං අලාභනාය
 පසොගකරණාදිකෙති, ආදිසමද්දන අනන්ධං පට්ඨකකතං අනාචා
 සං පට්ඨකකතං අනෙකාසනපට්ඨකතං හික්ඛු හික්ඛුනි සොද

නං බ්‍රහ්මයා අවණ්ණහණනං ධම්මයා අවණ්ණහණනං සමාසයා
අවණ්ණහණනංති අවසෙසං සහතඛිනං සංගණනාති “අභිභවෙහ
භි සමනනාගතංසා”ති අභිභවෙව අසෙසං ඵලෙනෙනෙනෙති අ
සෙසන සමනනාගතයා “අසමනනාගතංසා”ති තෙන දිනන
යා දෙයාධම්මයා අපරිභ්‍යාගණනං “පහනනිකකුප්පනවසෙනා”
ති කම්මවාචාය පහනනිකකුප්පනවසෙන, අධ්‍යාලිකා ධර්මනවසෙන
“පහනුකකුප්පනවසෙනා”ති එතාපි එසෙව නයො, “නසෙසවා
”ති යො පහනනිකකුප්පනවසෙන කතනියාරණං තසෙසව
උපාසකස්ස, “සමමාචගනනසසා”ති යෙන සමනනාගතයා ප
හනනිකකුප්පනං තෙනඅසමනනාගතයා “සා”ති යථාබ්‍රහ්මා නි
සාරණං ඔසාරණංව. සුච්ඡාදි අපමානකං තං තදප්‍රකාශං වි
සාරෙති දෙතති අපමානකවිසාරණං “සාමසගාතාපසො”
ති වසතිකසාපිකගාතපසො, කම්මං කරොතෙත ආරාමිකෙ පෙ
සනස්සාය දුතඛිනං සම්මුති ආරාමිකපෙසකසම්මුති එසනසො
“සාමසෙරංසසකසම්මුත”ති එතාපි. “නස්සනසමමාදින ස
තනනන”ති තප්පනියං නියසං පබ්බාජනියං පටිසාරයං
නිවිධංව උපකම්පනියනති තප්පනියාදිතං සහතනං, “අ ස
වනනියකා”ති හිකුන්තං වසෙන වතනාරො හිකුන්තං වසෙන
වතනාරොති අභි සංඝාදිසෙසා; සුතනිකමමාදිවසෙනා”ති සුතනි
කම්මසුතනිදුතනකම්මසුතනිවතුන්කම්මවසෙනා තථාකරියමානං ද
ලහකරණං ගොති තසමා කාතඛිනනති එකමෙව වදන්ති එවං පන ස
ති කම්මසෙසකරො ගොති තසමා නකාතඛිනනති පටිකම්මතමෙව
“සමෙ පන අකරපරිතිනං වා පදපරිතිනංවා දුරුතතපදංවා
ගොති තසස සොධනස්සං පුනපුනං වතනුං වට්ටති ඉදං අකුප්ප
කම්මයා දලිකම්මං ගොති කුප්පකමෙව කම්මං හුන්ති තිස්සි
“සකලකම්මංසෙව”ති සුතනි ව නිසෙසංව කම්මවාචායො
සාවෙනාව, “නසසකම්මවසෙනා”ති අපලොකනකම්මාදිනා අව
සෙසකම්මවසෙන නකාතඛිනං.

නවමුතිකතාපදං.

“අග්ගවිකවජ්ජං අවිනිවජ්ජන”ති ආරොපිතවජ්ජං ආපනතිකවා
වෙන තවතිවජ්ජනං, එතම වොදකෙනව වුද්ධකෙනව අත්තනො
කථා කපිතා අනුචිත්තො සම්මතො එතතාවතා වතු මෙව ආරො
පිතං නොතින් දඬබලං, “ස්සං අදායා උපාසකනා පසකමසො”

නී කථාං ඉදං කම්මං කුප්පං අස්ස වග්ගං අස්ස නකරෙය්‍යානී ඉ
මිනා අධිප්පායෙන ඡන්දං අදනා නිසිනනාසනතො උභාය ගවච්ඡි
ය්‍ය,තෙනාගං “සො තිඤ්ඤ”භී ආදී, “කිම්කාකිම්ස”න්ති එත්ථ ගමනං.
කිරියා,ඡන්දස්ස අදනං අකිරියා.

ਦਸ ਉਥੇ ਜਾਇ ਪਦੰ.

“සමාසය” නම් යථා මිත්තං, තෙනාහ “යොයො” හි අංදී, ක
 ක් “මිත්තසංදිසංහතනවසෙනා” හි මිත්තසංදිසංහතනනාවසෙන
 න, තත් මිත්තා මිත්තාව, සංදිසා තත් තත් සංගමම දිසමනෙන
 නාති දද්ධමිත්තා, සංහතනා සුද්ධිපත්තා සිතෙනවනෙනා දද්ධමි
 ත්තාති දසිංඛා. “සංවගරුහණ්ණානි” හි රාසිවසෙන පංවගරුහ
 ණ්ණාති, සරුපවසෙන පනෙනාති බහුති භොනති තෙනාහ “රා
 සිවසෙන පංවගරුහණ්ණානි වුත්තාති” හි. ආරාමො නාම පුළුඵරා
 මොවා ඵලාරාමොවා, ආරාමවත්තනාම තෙනසංසෙව ආරාමානං අත්ථා
 ය පරිවර්තීත්ථා ඵමිතොකාසො, තෙසු ආරාමෙසු විතරෙසු තෙනසං
 පොරාණකභූමිභායො, විහාරොනාම යංකිංවි පාසාදදිසෙනාසනං,
 විහාරවත්තනාම නය්‍ය පටිථානොකාසො, මරෙද්ධානාම මසාරකො
 බ්‍රුද්ධිකාබෙදො කුලීරපාදකො ආවට්ඨපාදකොති ඉමෙසං පුරෙඛ
 වුත්තානං වතුනනං මඤ්චානා අඤ්ඤාතරො, පිඨානාම මසාරකාදී
 නංසෙව වතුනනං පිඨානං අඤ්ඤාතරො; හිසිනාම උණ්ණ්ණිසිආදී
 නං පංවතනං හිසිනං අඤ්ඤාතරො, බීජමොගනං නාම රුක්කතුලල
 තාතුලපොටකීතුලං අඤ්ඤාතරෙන පුරුණං, ලොහකුම්බිනාම කා
 ලපලාගෙන වා තඬිලොගෙනවා යෙනසෙකති ලොගෙන කහකු
 ම්බි, ලොහහාණකාදීසු පිඵසෙව නය්‍යො, ඵත්තන “හාණ්ණ” නම් අ
 රංජරො වුවවති. “චාරකො” ති සටො, කවාහං කවාහමෙව, වාසි
 ආදිය වලලිආදියව දුර්ව්ඤ්ඤායං නාම නත්ථි ඵව.

ඒසංගාභානී චෙ භොනනි තනිසං චතුසංගං,
චතුෂ්ඨං නවකොඨාසං පච්චං අභිභෙදනං.

ඉති පංච හි රාජිති පක්ෂවනිමමල ලොචනො,
පක්ෂවිසර්ඛං නාමො ගරුභණ්ඩං පකාසති.

[illegible]

“ඵාමරන ඵාමර” නති ආරාමආරාමවත්ත චිතාරචිතාරවත්ත ආරා
මආරාමවත්ත චිතාරචිතාර. ඤං, “ඉතාරනා” නි අඵාමරන පච්ඡි
මරාසිත්තසෙතානි වුට්ඨං. හෙති “අකප්පිසෙතා” නි සුවණ්ණමස
මඤ්චාදිනා වෙථං අකප්පියති ස්ථිතියොගනතිව, “මහණකප්පිසෙ
තා” නි දන්තමයමංචාදිනා වෙථ පාචාරාදිනාම “ඉතාර” නති අඵා
මරං. “කප්පිසපට්ටනනතෙත පට්ටනෙතා” නති යථා අකප්පියං
නහොති එවං පට්ටනෙනතුං, තත්‍රායං පට්ටනනතයො සංඛ්‍යාසා
නාමුත්තරාරාමො දුරෙ හෙති කප්පියානාරතාව ඔහුතරං බාදනති
යමි නිබාදනති තතො සකට්ඨෙතනං දමි. අප්පමෙව ආභරනති
අපඤ්ඤාසං පන තසාරාමයා අවිදුර ගාමවාසිනා මනුස්සානං
විහාරයා සමීපෙ ආරාමො හෙති තෙ සඤ්ඤා උපසංකමිති, සතෙ
න ආරාමෙත නං ආරාමං යාවනති සංඛ්‍යාසා රුචිති සංඝස්සාති
අපළොකෙති, සමපට්ඨිතබ්බො සමෙපි හික්ඛුනං. රුක්ඛසහස්සං
හෙති මනුස්සානං පංචසතානි තුමාකං ආරාමො බුද්ධකොති න
වත්තබ්බො කිංව පි අයං බුද්ධො අඵංඛා ඉතරතො ඔහුතරං
ආයං දෙනි සමෙපි සමකමෙව දෙනි එවමි ඉද්ඨිතිවිජිතකිණේ
පරිභුක්තිතුං සන්ධානි ගහෙනබ්බමෙව. සමෙපන මනුස්සානං ඔහු
තරා රුක්ඛා හොතති නනු තුමාකං ඔහුතරා රුක්ඛාති වත්ත
බ්බං සමෙ අභිමරකං අමිතාකං පුද්දෙදං හොතු සඤ්ඤා දෙමාති
මදනති ජානාපෙති, සමපට්ඨිතුං වට්ටති හික්ඛුනං. රුක්ඛා ඵලධා
රිතො මනුස්සානං රුක්ඛා නතාව ඵලං ගණ්හනති කිංවාපි නග
ණ්හනති නවිමරන ගණ්හිස්සනති සමපට්ඨිතබ්බමෙව, මනුස්සා
නං රුක්ඛා ඵලධාරිතො හික්ඛුනං. රුක්ඛා නතාව ඵලං ගණ්හ
නති නනු තුමාකං රුක්ඛා ඵලධාරිතොති වත්තබ්බං සමෙ ග
ණ්හන හතෙන අමිතාකං පුද්දෙදං හවිස්සනති දෙනති ජානාපෙති,
සමපට්ඨිතුං වට්ටති එවං ආරාමෙන ආරාමො පට්ටනෙනතබ්බො,
එතෙනෙව නයෙති ආරාමවත්තමි විහාරොපි විහාරවත්තමි ආරා
මෙන පරිවරතනබ්බො, ආරාමවත්තාව මතනෙනතවා බුද්ධකෙ
නවි ආරාමො ආරාමවත්තං විහාරං විහාරවත්තං කථං විහාරන
විහාරො පට්ටනෙනතබ්බො, සඤ්ඤා අනෙතානාමෙ ගෙහං හෙති
මනුස්සානං. විහාරමණ්ඩල පාසාදෙ උභොපි අඤ්ඤා සමිතා සමෙ
මනුස්සා තෙන පාසාදෙන නං ගෙහං යාවනති සමපට්ඨිතුං වට්ටති
හික්ඛුනං. මෙ මහණතරං ගෙහං හෙති මහණතරං අමිතාකං ගෙ
හනති වුට්ඨෙතව කිංවාපි මහණතරං පබ්බජිතානං අසාරුප්පං න
සන්ධානං තත් පබ්බජිතොති වසිතුං. ඉදමෙන සාරුප්පං ගණ්හනාති
මදනති එවමි සමපට්ඨිතුං. වට්ටති සමෙපන මනුස්සානං මහණං

හොඳි නවු තුච්ඡාකං ගෙහං මහඤ්ඤාති වග්ගබ්බං හොතු ගුණෙන අභිමානං පුද්ගලං හවිසස්ස ගණනාති වුත්තෙතපන සමපට්ඨිත්තුං ඵට්ඨති එවං විහාරෙන විහාරො පරිවත්තෙතගබ්බා, එතෙතෙව නසෙත්ති විහාරවත්ථමපි අරාමො ආරාමවත්තුමපි විහාරෙන පරිවත්තෙතබ්බං විහාරවත්තුනාව මහඤ්ඤාතවා අප්පගෙසනවා විහාරං විහාරවත්තු ආරාමං ආරාමවත්තු. එවං භාවථාවරෙන ථාවරපරිවත්තනං පෙදිතබ්බං, ඉතාදරන ඉතරපරිවත්තනෙතපන මඤ්ඤපිඨං මහනතං වාහොතු බුද්ධකංවා අනන්තසො චතුරංගුලපාදකං ගාමදුරකෙති පංඤ්ඤාගාරකෙසු කීලුනෙනති කතමපි සංඝස්ස දිනනකාලතො පට්ඨාය ගරුහණං හොති සචේපි රාජාවා රාජමහාමහතාදසො වා එකපසගාරතෙව මඤ්ඤසතංවා මඤ්ඤසතස්සංවා දෙනති සප්ඨබ්බ කප්පිමඤ්ඤා සමපට්ඨිත්තබ්බා සමපට්ඨිත්තුං වුස්සපට්ඨාපියා සබ්බි කපරිහොගෙන පරිතුඤ්ජථාති දුතබ්බා, ධුගගලික පරිහොගෙන න දුතබ්බා, අතිරෙකමඤ්ඤං හණ්ඩාගාරාදිසු පඤ්ඤපෙත්වා පත්තභිවරං නිකම්පිත්තුං. වට්ඨති බ්බිසිමාය සබ්බස්ස දෙමාති දිනනමඤ්ඤා සබ්බසේවරස්ස වසනසානෙ දුතබ්බා තත්ථ චෙ බහුමඤ්ඤා හොනති මඤ්ඤාන කමමං නත්ථ යස්ස වසනසානෙ කමමං. අත්ථි තත්ථ සබ්බි ක පරිහොගෙන පරිතුඤ්ජථාති දුතබ්බා නිපුගලිකපරිහොගෙන, සතඤ්ඤතිකෙතවා සතස්සඤ්ඤතිකෙතවා මඤ්ඤාන අඤ්ඤා මඤ්ඤා සතං ලාගති පරිවත්තෙත්වාගහෙතබ්බා, නත්තවලං මඤ්ඤාන මඤ්ඤා සෙව. ආරාමආරාමවත්තු විහාරවිහාරවත්තු පිඨිසිඛිමබ්බාගනාතිපි පරිවත්තෙත්තු. වට්ඨති එසෙවනසො පිඨිසිඛිමබ්බාගතෙසුපි. “චර සෙත්තාසත්තාදිනං සංරක්ඛණං” නති සචේ දුර්ඛික්ඛං හොති හි කුටු පිණ්ඩපානෙන ත සාපෙනති එත්ථ රාජරොගවොරහයාති අඤ්ඤත්ථ ගව්ඡන්තානං විහාරාපලුඡන්ති තාලනාප්‍රිකෙරාදිකෙ විනා සෙනති සෙත්තාසත්තවට්ඨයං සන්ධිය පාපෙත්තු. සකකා හොති එවරු පෙ කාලෙ චරසෙත්තාසත්තාදිනං සංරක්ඛණං, “ලාමකාදිති විස්ස ජේජත්තුං” ති ලාමකං ලාමකං විස්සජේජත්තුං ලාමකකොටියා විස්සජේජත්තුනති අභිසාපසායො, “විස්සජේජත්තුං සභ්ගඤ්ජත්තුං වට්ඨති” ති විස්සජේජත්තුං තතො ලබ්බාගුහාන වට්ඨාදිති පරිඤ්ජිත්තුං. වට්ඨති “කාලලොභනමබ්ලොභනං සලොභවට්ඨලොභන” නති එත්ථ කං සලාහං වට්ඨං ලාහං ච කිත්තිමලොහං, තිත්ති කිත්තිමලොහාති කං සලාහං. වට්ඨං ලාහං ආරක්ඛාති තත්ථ තිත්තිමලොහං මිසෙස්සත්තුං කතං කං සලාහං, සිසතමෙබ් මිසෙස්සත්තුං කතං වට්ඨලොහං රසකතමෙබ් මිසෙස්සත්තුං කතං භාරකුටං, තෙන වුත්තා “කං සලොහං. වට්ඨලොහං කිත්තිමලොහ” නති. “නාගාභතිර

කො"හි නමො අතිරේකගණකනකො"සරසනා"හි මෙයකි
මිතුලං දෙසෙය්මො මුඛවටිවිසිත්තං කතො පිළිනො නාමෙත්තො කං
තබ්බං එකං භාජනං, සරාචනාහි වදානි. ආදියදෙන කියැවි
නකාදිනං ගිහිලපකරණානං ගහණං, නානිහි මුද්දකානිපි ගරු
භණ්ඩානෙව ගිහිලපකරණානා, පියදෙන පහෙව මහනනානිහි
දෙසෙය්මො මොති පන භාජනියානි හිකුලපකරණානානි අපිපාසො,
යථාච එතානි එවං කුණ්ඩකාපි භාජනියා, වක්කනිති යථාච මහති
කහණෙකි එවං ලොහගණකපි, කුණ්ඩකා භාජනියකොඨාසමෙව හ
ජනිති. "සබ්බිකපටිපොභයා"හි ආගනතුකානං මුද්දකරානං
දමා පරිභොගෙන, "නිතිවිකටානි"හි ගිහිවිකටා පසුදෙනා අතත
නොවා සන්නකකරණෙන චිරුපං කතා, "පුගලික පටිපොගෙන
ක වට්ඨනි"හි ආගනතුකානං අදමා අතතනො සන්නකං විස ගහණ'
නා පරිහරිතො පරිභුජ්තුං නවට්ඨනි, පිප්ඵලිකො කතතරි, ආරක
ණවකං සුච්චවකං, තාලංතාලයනනං, කතතරයසි වෙධකොකතත
රයථිවලයං. "සථා නාථාචාසනකතා ලොහ"නහි ලොහකසි ලො
හගුළො ලොහපිණ්ඩිලොහවකකලිනනානි එවං සන්නතං ලොහං,
"බ්වපාසාණමසානි"හි මුද්දකබ්වරවණණපාසාණමසානි ගිහිවිකටානි
පි නවට්ඨනානි අනාමාසනනා, පියදෙන පහෙව සබ්බිකපරිභොගෙ
නවා පුගලිකපරිභොගෙනවාහි දෙසෙය්මො. සෙනාසනපරිභොගෙ
පන සබ්බිකපටිපොසා නසමා ජාකරුපාදිමසා සබ්බිකපි සෙනාසනප
රිකකාරා ආමාසා, තෙනාන"සෙනාසන පරිභොගෙන"හි අදි, 'සෙසා'
හි නමො මහනනතරිවාසි. "සාපනා"හි යා කුඨිරි පන, කුඨුලො
අනතමසො වතුරභිතුලමනෙතාපි ගරුභණ්ඩමෙව, නිබාදනං වතුර
සාරමුඛංවා හොතු දෙය්මො මුඛංවාටංකංවා උජ්ඣංවා අතතමසොගමමු
ජහිදණ්ඩමෙධනවපි දණ්ඩබ්බංවෙගරුභණ්ඩමෙව තෙනාන"කු
ඨුලො දණ්ඩබ්බනිබාදනං වා අගරුභණ්ඩංනාම නානි"හි. සිපා
පිකානාම බුරකොසො, සිබරවපන දණ්ඩබ්බනිබාදනං. අනුලො
මෙතීහි ආත"සිබරමපි නිබාදනෙනෙනවසංගහින"නහි සමෙ තවපි
පන අදර්ශකං එලමතනං භාජනියං, උපකකිරෙති වාසිආදිභණ්ඩා
නි, පහ්තබ්බිකනො නාම පහ්තසා ගණ්ඩකාදිකාරකො පටිමානංසුච
ණ්ණාදිපහ්තකාරකොනිපිවදනති හිප්ඵෙජ්දනකසත්ථං සුචරණ
වෙජ්දනකසත්ථං කතපරිකමමවමම විජ්ඣනිකා, මුද්දකසත්ථනති ඉමානි
වෙත්තී නිණි පිප්ඵලිකං. අනුලොමෙතීහි ආත"අයමපන විජ්ඣකො"
හි අදි"ඉගනිති"හි මහාකතතරි ආදිති, "අබ්බකාමුප්පමාණා"හි
කප්පරතො පඨාස යාව අංසකුට්ඨමාණො වදෙති වතුරංගුලප්පමා
ණාහි වුදනං ගොති, තත්ථ"ජාහකා"හි සාසිකගුමියං ජාතා, අ

රකබසංචිඨානෙන රකඛිතතතා රකඛිතාව සා මඤ්ජුසාදිසු පකඛිතාං මිස සථා තං නතඤ්ඤාති එවං ගොඤ්ඤානො ගොපිතාවාහි රකඛිතගොපිතා තත්ථ ජාතකාපි පත අරකඛිතා ගරුභණ්ඩමෙව න හොති “සඤ්ඤානමෙව වෙතිසකමෙව කතා”හි ඉමිනා සඤ්ඤානතකෙන වෙතිසසන්නකං රකඛිතං පරිවිතතිතං ව වට්ටනීති දිපෙති. “සුත්තමසනා”හි වට්ටිතා වෙව අවට්ටිතං ව සුත්තං, “අභි ගලසුච්ඡිදරාභිමතොනා”හි අත්තමසො දිසසො අභිංගුලමධොනා, රිණාගතො සිතලපණ්ණසුච්ඡිදරාභිමතොනා, “එකා”හි වෙච්ඡාණ්ඩ දසිං ගෙනං යෙසං තෙ=දසිමතොනා, “නාමාරොහනිකා”හි මා ගණනිත්වා ගවජථාති නතිසංධෙවනිකා දෙසන්නරගතො සමපත්තමිතාපර සමසිකාවාසෙයමපත්තමිකා, “අවමසසංජදනාතිණ”නති මුත්තමිකා ජෙති අවමසසං සංකිඤ්චි ජදනාතිණං, යත්පත ගිණං නති තත්ථ පණ්ණාති ජාදෙනාති තස්මා පණ්ණමිපි තිණ්ණතව සංගතිතාති ආග “ජදනාතිණසංවොගතතස්”හි ආදි “අභිංගුලසමාණොපි”හි විකාරතො අභිංගුලසමාණා; ලිඛි ගපොත්තකාපත ගරුභණ්ඩං න හොති “වෙච්ඡාතිවත්තාසමාණො”හි අභිංගුලසුච්ඡිදරාභිමතොනාපිති වෙච්ඡාණ්ඩ වත්තාසමාණො “සඤ්ඤාසාදිපනාමා”හි දරුදලභා භානෙ සංඝාසාදිපනාමා, කුරුඤ්ඤං වත්තාසමත දරුභණ්ඩ මිතිවජයං වත්තා ඉදති මහාඅභිකථාසං වුත්තාසමතවත්තං “අපිච්චා”හි ආදිමා. “ආසාදිකාදිති”හි එත් ආසාදිකොති වතුරසාරපිඨං වුච්චති උච්චතමපි ආසාදිකනති වචනතො එකතො භාගෙන දිසපිඨමෙවති අභිංගුලාපාදකං වට්ටිති වතුරසාරාසාදිකොපමාණා තිකකතොනාපි වට්ටිතිති වෙදිතමෙකා. ආදිසංඥාන සත්තංගො හඳුපිඨං පිඨිනා එමුකපාදකපිඨං ආවලක් * වණ්ණපිඨකා එලකං කො වණ්ණපලාපිඨංති ඉමෙ සංගණනාතිති වෙදිතමෙකා, තෙනාන “අත්තමසො”හි ආදි, “පණ්ණාති”හි කදලිපණ්ණාදිතිවා, බ්‍රහ්මවමං නාමමිපි වාදුරුපපරිකඛිතතං රතනපරිසිඛිතං කොච්ඡං ගරුභණ්ඩමෙව, සථනඑලකනනාම යත් සමෙකා රජ්‍යවිවරං ගජෙන සමෙකති, සථනමුග්ගරො නාම අනුවාසාදිසථනංකාති වදනති දණ්ඩමුග්ගරොනාම යෙන රජ්‍යවිවරං පොඨෙකති “අමමණ”හි එලකති ථොකරණි විය කතං පාතිසභාපතං “රජ්‍යනදෙණි”හි පකකරජතං ආකිරිත්වා ස්පත්තාපතං, “අකපපිසමමම”හි සිහදිතං වමම. “භුමමස්සරණං කාතුං වට්ටනී”හි ඉදං අකපපිසමමමං සකිය වුත්තං “පඤ්ඤාතික”හි ඉමිනාම ඤාපිඨෙපි අත්ථිතං වට්ටනීති දිපෙති, පාචාරදි පච්චත්ථරණමි ගරුභණ්ඩනති එකෙ, නොති අපරෙ, විමසිත්වා ගතපතමිකා, “කපපි

සම්මතයාන”හි විගාදිතං වමොති; “සබ්බං වස්සාසුතසානං” නති ර ඵසසවාදිතං සබ්බං වස්සාසුතසානං, ඵසංඛරිඨවස්සං පන සානං භාජනිසං, අනුඤ්ඤාවාසිනාම යා සිපාවිකාස පක්ඛිපිතා පරිහරිතුං සක්කාති වුත්තා “මුසිපණ්ණ” නති තාලපාතං’ තංහි මුසිතා ග්භොතා පරිහරන්ති මුසිපණ්ණන්ති වුවවති. “වුසිපණ්ණ” නති ජ ත්තවස්දතපණ්ණමෙවාහි භෙති, “අරණිසභිනං” හි අරණියුගලං, උත්තරාරණී අධිරාරණීහි අරණිවයන්ති අත්ථො. “ඵාතිකමිමං කතො” හි අත්තමසො තං අග්ගනකං මෙලුකාසපි ඵාවරං වසිතිතමං කතො ඵාතිකමිමං අකතො ගණ්හනෙතන තත්ථව වලඤ්ඤා බෙබ්බගමනකාලෙ සංඝිකෙ ආවාසෙ ඨපෙතො ගන්තබ්බං, අසතිතා ග්භොතො ගතෙන පභිතිතො දුතබ්බො, ඥෙසන්තරං ගතෙන ස මපත්තව්භාසෙ සංඝිකාවාසෙ ඨපෙතබ්බො “ඵුත්තා” හි මත්තිකා හභෙති, “කුණ්ඩිකා,, හි අසකුණ්ඩිකාවෙව තමමලොතකුණ්ඩිකා ම “කාජනියකොඨාසමෙව භජනි” හි භාජනියපකඤ්චෙව සෙව ති තතු ගරුභභෙති අත්ථො. කඤ්චනසකා පන ගරුභභෙතිමෙවාහි අපිප්පාසො “ඉන්ද්” නති ගරුභභෙති.

ඵකාදසම සික්ඛාපදං.

මාදසමෙ න ඤිති වතනබ්බං අත්ථි.

සහධමිකවගෙහා අසමො.

“අනිකඛකනග්ජනෙ අනිග්ගතරතනසෙ” හි ඵත්ථ සසති සරෙ” හි පාඨසෙසො දඨබ්බොති ආග “අනිකඛිනො රාජා ඉ තො,, හි ආදි, තත්ථ “ඉතො,, හි සගතිසරතො, “සසතිසර” හි සගතිසසරෙ; යත් රඤ්ඤාසු සසතං පඤ්ඤාතං ගොති අත්තමසො ඤාතිපාකාරපරික්ඛි තතමපි, තසමිති වුත්තා ගොති. රතීජතන ඤේත රතනං, හභිආදි, ඉධපන ඉත්ථිතනං අධිප්පාතං හි ආග “ර තනං වුවවති මගෙසි” හි. “උගොසු” හි රාජමගෙසිය, “කිට්ඨාකිට්ඨ” නති ඵත්ථ ඉද්දබ්බොතිකතමො කිරිසා, අප්පට්ඨංචිදිතං අකිරිසාති දඨබ්බං.

පඨමසික්ඛාපදං.

“මුත්තාදිදසවිධං,, හි මුත්තා මණි වෙථරිසො සංඛො සිලා ප වාලා රජතං ජාතරූපං ලොභිතභෙකා මහාරගලානති දසවිධං ර තනං. “අජකාමසමෙ” හි ගෙගෙ; තෙතාග. “පරික්ඛිත්තසා” හි ආ දි, පරික්ඛිත්තසා ආවසංචස්සාහි දුත්ථො, දුච්චෙති මෙත්ථ අත්තො

භාම නිවිඳිගෙහං අභිප්පත්තං ආරාමෙ නිවිඳිගෙහං පත් අර්ඛා
 රාමගගණෙනෙව ගතිං. “ආවසථො”ති වෙළු අනෙතා ආරාමෙ
 වා හොතු අඤ්ඤත්ථ වා අත්තනො වසනසානං වුවවතීති කෙවි.
 “සප්පිකමපි අප්පාස දුක්ඛාමෙවමා”ති අභ්‍යන්තොවා තෙතං ස
 ඩ්ඛාදිනංවා අත්තං උග්ගණන්තස්සවා උග්ගණනාපෙත්තස්සවා දු
 කකම්මෙව සංව පන මාතාපිතුනං සද්දාසං අවස්සං පටිසාම
 තබ්බං කප්පියගණ්ඨං හොති අත්තනො අත්තං ගහෙත්වා පටිතා
 මෙතබ්බනති ආත “නාදිසම්පත්තා”ති ආදි, “නාදිස”නති සං මාතාපි
 තුනං සත්තං අවස්සං පටිසාමෙතබ්බං කප්පියගණ්ඨං නාදිසං
 “ජ්ඣෙදනපි භංගනපි”ති වස්සකිආදිය ජ්ඣෙදනපි රාජවල්ලගෙසු
 ගසෙනපි “නාදිසං ඩාමහි,,ති මහාවිහාරසදිසස්ස මහාරාමස්ස
 පාකාරපරිකම්භෙන පරිමෙණ, “සඤ්ඤාණං නාමො,,ති එත්තක
 කතාපණාති ආදිනා රුපෙත්තවා උඤ්ජනාදිනිමිංගෙනත්තවා සඤ්ඤාණං
 කතො සල්ලකෙත්තවා අත්තො. “පඨිට්ඨානං ගිහිකුන්තං ගතෙ”ති
 ලජ්ජිතං කුක්කුල්වකානං හික්කුන්තං ගතෙ, ලොලජාතිකානං හි ග
 තෙ සංපෙත්තං නලබ්බති, “නෙම පඤ්ඤාමති,,ති තෙව තස්මා ආවාසා
 පකාමති, එවරං සෙතාසනංවාති ආදිනා අත්තනො විවරාදි
 මුලං නකාතබ්බනති දසෙස්සති, “නං දසෙස්සමො,,ති සං එවරසෙතා
 සනාදිකං තං තං “උපාසක තව සත්තංකෙන ඉදංනාම කත”නති
 එවං දසෙස්සමො “සමාදසෙස්සමො,,ති අඤ්ඤං සමාදසෙත්තො; “උද්දස්ස
 අරියා තිස්සති එසා අරියානං යාවනා”ති වුත්තනායෙන යාවිත්තා
 ති අත්තො. “අනුඤ්ඤාමසානෙ”ති අර්ඛාරාමෙ අර්ඛාවසථො, “ආමා
 ස”නති ආමසිත්තං වෙව පටිසාමෙතබ්බඤ්ඤව වත්ථාදි.

දුතියිකඛාපදං.

“මාදිසෙන”ති වාරිත්තසිකාපදෙ, “උපමාර”නති දුතියලෙ
 ඩ්ඪුපාතං, “අඤ්ඤං ගාමං ගවස්නානං පුන ආපුච්ඡනකිව්වං න
 ජි”ති උස්සාගං අපටිප්පාසමෙත්තො අඤ්ඤං ගාමං ගවස්නානං
 ගාමසතව්විවා හොතු පුන ආපුච්ඡන කිව්වං නජිති අත්තො, තෙන
 ග “සමෙත්තා”ති ආදි, “උස්සාග,,නති ගාමප්පවගනුස්සාගං අ
 නන්තාරාමාදිය නකෙවලං අනාපුච්ඡාය ගවස්නායෙස්සව කායබ්
 ඛනං අබ්භිත්වා සඩ්ඛාපිං අපාරුපිත්වා ගවස්නායෙස්සව අනාප
 තති “ආපදසු”ති සිහොවා බ්‍යගෙස්සවා ආගවස්ති මෙකොවා උභේ
 ති අඤ්ඤාවා කොචි උපඤ්ඤො උපාජ්ජති අනාපතති එවරාපාසු
 ආපදසු මතිගාමතො අනෙතාගාමං පටිසිත්තං වට්ඨති.

තෘතියිකඛාපදං.

“හං අස්ස අඤ්ඤාං, හි පඨමං භික්ඛුනාං පච්ඡා දෙසෙතබ්බතානං හෙදනකං අස්ස පාඨනාදිස්ස අඤ්ඤාං. “අරණියක” හි අරණියකුකෙ “පඨම” හි වෙධනකෙ, “මාසිපඨම” හි වාසිදර්ශකෙ.

මතුන්සිකතාපදං.

“අට්ඨකුලපාදක” නම් භාවනාංසකනිදෙදො, “මෙදහනං මෙදහනකසද්ධිමෙව” හි ඉමිනා මෙදහනෙර මෙදහනං හං අස්ස අඤ්ඤාං මෙදහනනාදි ඉමමත්තං අභිදිසන්. “සමාපට්ඨාණමෙව උපපිදිස්සන් ඵලං නිබන්ධොපා” හි සමෙපන න භික්ඛුනාමො හොති සමාපට්ඨාණමෙව උපපිදිස්සන් ඵලං භුමිසං නිබන්ධොපා, “අට්ඨමා බන්ධො” හි උසන්තිනා තුලාසබ්බසාවෙ යෙතො අට්ඨං නති.

සංඛමසිකතාපදං.

“විමිලිකං සංඛමසිකා ගුලං පක්ඛිපිකා, හි මුද්දප්පිකාං උපපි විමිලිකං පක්ඛිපිකා තස්ස උපපි තුලං පක්ඛිපිකානි අහො, “උපපි විමිලිකාසා, හි උපපි මහාගෙ විමිලිකාසං. “සිසප්පමාණ” නති සත්තං ගලවාටකතො පඨාය සබ්බසිසං උපදගන්ති තං සිසප්පමාණං තං උපකාශකරිවෙත්තො තිරිසං මුඛිරතනං හොති දීඝතො මිත්තනනති දස්සං. “යස්ස වින්දායතො නිසු කොණෙසු” හි අභිද්ධානං. “විනනං අනන්ධං මිදන්ති මතුරංගුලං හොති, හි විනනං කොණං හං අනන්ධං මිත්තමානං මිදන්තිවෙව මතුරංගුලං ව හොති. “මුද්දකු මුඛිරතන” නති බිමෙකාගනස්ස මත්තං තිරිසතො මුඛිරතනපමාණං හොති, අයං හි සිසප්පමාණස්ස උපකාශකරිවෙත්තො වාතො උඨං තවටති මෙසා වට්ඨති අභිලානස්ස සිසුපධානං ව පාදිපධානං වාති මස මෙව වට්ඨති ගිලානස්ස බිමෙකාගනාති පක්ඛිපිකා උපපි වට්ඨකරණං අතො නිසන්තුමි පට්ඨති.

මසමසිකතාපදං.

සත්තමං උපකාශමෙව.

“අමොනාති උපකාශමසමසික” නති නාහියා ගෙසා ජාත්‍රමණ්ඩලානං උපපි, “කණ්ඩුපිලකඅස්සාවච්ඡුලකමණ්ඩාධානං” ඵත්තකණ්ඩු හි කවජ්ජ, “පිලිකා” හි ලොභිතතුණ්ඩිකා සුචුමපිලිකා “අස්සාමා” හි අරිසතගඤ්ඤාමුද්ධමතානං වසෙන අසුචි පංකරණං, “පිලිකමණ්ඩාධානො” හි පසාපිලිකාධානො වුට්ඨති.

අසමසිකතාපදං.

නිබ්බමං දස්සමං උපකාශමසමෙව

රතනවග්ගො නිවංචා.

ඉති කම්මාවිගරණිකා පාඨිමානවමං නානාස.

විනයසම්මසජ්ජකාසං ලිඛ්‍යමසකාසිතිසං.

පාඨිගතසමිණ්ණනා නිසිතා.

“අනන්තරං පටිඝාසා”හි රචිතං බ්‍රහ්මං සිඛිකාවතං සරං පටිඝාසං, “අසප්පාසං”හි සංගමොක්ඛානං අභිතං අනන්තකුලං, හි කුමුණියා අනන්තරසරෙ යම්වා දදමානාය චසෙනෙත්ථ ආපනති වෙදි තංබො, හිකුමුණු සීතසානං පන අප්පමාණං, ඉත්තාහ “අනන්තරං පටිඝාසාති චචනතො”හි ආදි, “අනන්තරාමාදිසු, හි අනන්තරා මහිකුමුණුපසසං නිත්තියසෙය්‍යා පටිකතමනෙසු “රචිතං බ්‍රහ්මසිඛිකා චකසරාන”හි එත් “රචිතං, හි රච්ඡා, “බ්‍රහ්ම”හි අනිත්තියභිමා සීතා ගතපට්ඨාගතරච්ඡා “සිඛිකාවතං”හි චතුකොණංවා නිකොණංවා මහාසමොධානසානං. “සරං”හි කුලසරං යථාච රචියාදිසු යම්වා දදමානාය ගණනතො ආපනති ඵලං ගත්ථසාලාදිසුපි දඬුබො ‘සාමනාලිකාදිසු පටිගගනණෙපි අප්පකාගරණෙපි දුක්ඛං”හි ඉදං ආමිසෙන අසමිතිනං සකියං වුද්ධං සමිතිනෙන පන එක රසෙ පාරිද්දසනියමෙව, “එකතො උපසම්පන්නාසා”හි හිකුමුණි තං සත්තිකෙ උපසම්පන්නාය හිකුමුණං සත්තිකෙ අනුපසම්පන්නාය පන යථාචන්ත්‍රකමෙව “ඤාතිකාස දුපෙන්නිසා”හි සංයං අදන්තියාය කාය ඤාතිකාය දුපෙන්නියා; අඤ්ඤාතිකායාති අත්ථො. “උපතිකම්පිකාවා දදමානාසා”හි භූමියං යථෙත්වා ඉදං අය්‍ය තුමිනා කං දමිති දදමානාය; එවං දිනනං සාධු හගිනිති සම්පට්ඨිත්තා නාය එව වා හිකුමුණියා අඤ්ඤාතවා කෙනපි පටිගගාහාපෙත්වා ඉදං භුඤ්ජිතුං වට්ඨති.

පටිමසිකවාපදං.

යොව පටිගගනෙත්වා භුඤ්ජිති සමබ්‍රමො “අනන්තොවා හ තතං දුපෙන්නිසා”හි එත් සමෙපි අනන්තො හන්තං දෙනි ඉමිනාසි කතාපදෙන අනාපනතියෙව පුරිමසිකතාපදෙන ආපනති. “අඤ්ඤා සංවා හන්තං පදන්නිසං”හි එත්පන සමෙ දුපෙය්‍ය ඉමිනා සිකතා පදෙන ආපනති හවෙය්‍ය දෙනතියාපන නෙව ඉමිනා න පුරිමෙන ආපනති.

දුතිසසිකවාපදං.

“උබ්බසමසමුත්තිකාති”හි ඤාතිදුතිසෙන කමෙමන උබ්බසමසමුත්තිකාති, යංභිකුලං සකියං වරිසිති භොගගත භායති එවරුපසස කුලසස ඤාතිදුතිසෙන කමෙමන සෙබසමුත්තිංදෙනති තං සකියසෙනං වුද්ධං. “සරතො නිහරිකා”හි සරතො ආසනසාලංවා විහාරංවා ආනෙත්වා, තෙනාහ “ආසනසාලාදිසුවා”හි.

“ඉමස්ස දෙනති”හි ඉමිනා සමබ්බො. “චාරමුලො ධම්මං දෙනති”හි චාරමුලෙ ධම්මං පච්ඡා සම්පන්නස්ස දෙනති හිංක්ඛං පන දිස්වා අනෙතා ගෙගතො නිගරිත්වා දීපමානං නවට්ඨති. “නිව්චග්ගනං”හි නිව්චං දුතබ්බගහනං; “සලාකග්ගනං”හි රුක්ඛසාර මයාය සලාකායවා වෙථිථිලිවතාලපණ්ණාදිමයාය පටිකායවා අසුකස්ස නාම සලාකගහනංහි එවං අකුරාති උපතිබ්බත්වා ගාභාපෙනා දුතබ්බගහනං; “පඛත්තං”හි එකස්මිං පඛෙහි එකදිවසං දුතබ්බගහනං, “උපාසමිකං”හි උපාසමෙ දුතබ්බගහනං, “පාමිපදිකං”හි පාමිපදිවසෙ දුතබ්බගහනං.

නාම සම්මන්ත්‍රණය.

“නස්ස පරිවාරං කත්වා අක්කං වා තෙන සම්. පහුගමි”හි යාගුයා පරිසංවිදිතං කත්වා කිං සුඛාය යාගුයා දිනතාය සුච්ඡාදනාදිනිපි එත්ඤා යාගුයා පරිවාරං කත්වා දස්සාමාති ආදිනා තස්ස බ්‍රාහ්මණස්සවා භොජනස්සවා පරිවාරං කත්වා අක්කං වා යං කම් තෙන සම්. බහුකමපි ආගරන්තු, “වාදනික”න්ති නිදස්සනමහතං භොජනිකං වා නිපි ඉච්ඡතබ්බත්තා. “ගොතස්සං. ආගරන්තු”හි තෙන සම්. අහතො දෙය්‍යධම්මං ආගරන්තු; යාගුයා පරිසංවිදිතං කත්වා සුපංවා හතතංවා ආගරන්ති නමපි පට්ඨන්ති කුරුඤ්ඤං වුත්තං. “පටිසංවිදිතං කත්වා ගිලා නාවසෙසකංවා”හි පරිසංවිදිතස්මිං ගිලානොව පරිසංවිදිතගිලානා, තෙසං අවසෙසකං, පරිසංවිදිතස්සව ගිලානස්සව සෙසකන්ති අපොථකස්සත්ථාය පරිසංවිදිතං කත්වා ආගමං තස්ස සෙසකං අක්කං ස්ථාපි පරිභුජිත්වං වට්ඨති. චතුසතංවා පඤ්චතතංවා පරිසංවිදිතං කත්වා බහුතං ආගමං ගොති අක්කංදෙසමපි දුත්තං ඉච්ඡන්ති එතංදි පරිසංවිදිතං, සෙසකමෙත්ථ සබ්බෙසමපි පට්ඨති අථ අභිකමෙව ගොති සන්තං මොචෙත්වා ධම්මං දුතිද්දිවසෙපි වට්ඨති ගිලානස්සව වාටසෙසෙපි එසෙව නයො. යමන අසංවිදිතමෙව කත්වා ආගමං තං ඛති ආරාමං පෙසෙත්වා පරිසංවිදිතං කාරෙත්වා ආගරා පෙතබ්බං හිංක්ඛති වා ගන්ත්වා අන්තරාමයෙහි ගහෙතබ්බං යමපි විහාරමණ්ඩපන ගච්ඡන්ත්වා වනවරකාදයොවා පනතො ආගරිත්වා දෙනති පුරිමනසෙනෙව පරිසංවිදිතං කාරෙතබ්බං කත්විපන පොථමකපු පරිසංවිදිතං කත්වා ආගමංවා ගිලානාවසෙසකංවා නි පායො දිස්සති යො නගගෙතබ්බො. “ගාමපානකමෙවා”හි ආරාමෙ ජාතකමෙව, “මුලඵලාදි”න්ති මුලඵලතවපත්තාදිං අක්කං

නා කප්පිතං නත්තා දිනනං පරිතුල්ලතො අනාපතන් සමෙපත නා මං ගරිත්වා පවිත්වා ආගරන්ති නව්වෙති පටිසංවිද්තං කාරෙනබ්බං.

වතුසංසික්ඛාපදං.

කංචාපිගර්ණ් යා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාස

විගායයමඥ්ජාසං උතඤ්ජසකාසිනිසං.

සාමිදෙසනිසවණ්ණනා නිඛිනා.

“අනතුරුසරෙ”හි විසෙසෙනා නවුත්තායනා ආරාමෙපි අනතුරුසරෙපි සබ්බජාති වුත්තං. “ආශ්මෙපි”හි බුබුපසානාදිකාලං සකාය වුත්තං යථා තත්ත්වෙ වත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා උදෙසං ආගමන්නති”හි ආදිනා කල් තල් පරිවෙන්නදෙ කායනා ඵලමෙ ජාපි තත්ත්වෙ පඤ්චසත්තාති සෙබ්බා ධම්මා උදෙසං ආගමන්නති කසමා පරිවෙන්නදෙ න කතොති ආග “ඵල්වා”හි ආදි, “වත්තකතිකාසක වුත්තනවත්තාති”හි ආගනතුකාලාසිකගාමි සානුමොදනා හත්තග්ග පිණ්ඩවාරිකාරුද්දසෙනාසනප්පනා කරවවකුටි උපජ්ඣාචරිත සම්පිණ්ඩක අනෙත්වාසිකප්පනාති, ඉදංව නිදසුනමත්තං අනෙදෙසව්ව බකිකවත්තානං ඵලෙව සම්පතසු ඉවත්තබ්බත්තා අසං හෙත් අභිප්පායො සෙබ්බගග ඡේන මෙත් වත්තකතිකාදිසු ආගතවත්තාදිනමපි ගගණං, තෙපිති සිකතිතබ්බසදන සෙබ්බාති ඉවත්තා, “සාසමා”හි කසමායං පාරාජිකාදිනං ඵස සෙබ්බානං පරිවෙන්නදෙ නකතොති න කෙවලං වත්තකතිකාදිසු ආගතවත්තාදිනං ගගණත්මෙවති. ආග “මාදිනනසදසසනමංවා”හි ඵල්වාපි පරිවෙන්නදෙ නකතොති ආනෙත්වා යොපෙතබ්බං. මානිකාස පුකකටංහි අවුපත්ත කථං පතෙත් පුකකවත්තා වෙදිතබ්බත්ති ආග “යොපනා”හි ආදි, “අභිඛුලුමන”නති පකතඛුලුලෙන අභිඛුලුමත්තං, යොපන සුකතිරංඡොපා මහාපිණ්ඩකමංසොපා හොති තස්ස සාරුප්පාය අභංගුලාභික භික්ඛාරෙත්වාතිවසෙත්තුං වට්ටති “සාසගන”නති පාසසුඅනත්, දසා මුලනත් අපො. “අප්පිමණ්ණලං නිවාසසසාමි”හි පුරතොපා පමන්නොපා ඔලුබ්බිත්වා නිවාසසසාමිති ඵලං අසංවිච්ච කිංවාපි පරිමණ්ඩලං නිවාසෙත්තුං අජානාතසු අනාපතන් තථාපි නිවාසතවත්තං සාමුකං උග්ගතෙතබ්බමෙව සංවිච්ච අනුග්ගණංහි අනාදරිතං සියාති ආග “අපිච්චිවාසතවත්තං උග්ගතෙතබ්බං”හි.

පඨමසික්ඛාපදං.

“සම්මතනිකං ගීතිපාරාන” නම් බ්‍රහ්මචරීන්ගේ පටිකම්
 ත්තං ගීතිපාරාන; ඉද්දති “ගතිකතෙව” නි ආදිනා සංඛේපෙන වු
 ත්තාමත්තමෙව වින්දාමෙති දසෙසංකං තපාති ආදිනා “සංඛිඤ්ඤි අ
 ඤ්ඤාපා පාරාන” නම් සම්මතනිකං. “කසබ්බ” නි සසමා සසතපටිපාදා
 කාදි ගීතිපාරානං නාම තසමා සසතපටිපාදා එකසෙව විවරණං.
 “අබ්බාලකනිගණ්ඨා” නි අබ්බං පාලෙන්නති අබ්බාලකා අබ්බාල
 කාව තෙ නිගණ්ඨාවාති අබ්බාලකනිගණ්ඨා, තෙති උපරි එකසෙව
 සසතවන්තං උපකම්පිතෙ පමෙසෙති, පරිදහනති ගෙසා නානාපි අ
 ධිමම පාලකති. “පරිකම්පනා” නි ගිතිකතනං පතාය පබ්බාද්ධප
 ගතා; “උරංචිමට්ඨො” නි ගදයමජ්ඣං. විවරනා; “දෙක්ඛානාම
 ත්තං” නි අකම්මතනං; “ආර්ථමවා” නි බ්‍රහ්මචරීනාදිනාලං සන්ධාන
 වුත්තං. “අනන්තරසමා” නි අනන්තර සරාති එත එතස්සාත්තා
 අනන්තරසරසත් ලබිනාමෙ ගාමෙ.

දුර්ගතිකතාපදං.

“සුසුමමමනෙතා” නි ජායුමපි උරමපි අවිවරිතා පටිච්ඡාදන
 බ්බසානෙ පටිච්ඡනෙතා න පටිච්ඡනෙතා නසිසපාරානො, තෙනා
 හ “ගණ්ඨිකං පටිබ්‍රහ්මිනා” නි ආදි, තත් “ගණ්ඨිකං පටිබ්‍රහ්මි
 නා” නි ගණ්ඨිකං පාසයෙ පටිබ්‍රහ්මිනා; “අනන්තරසමා” නි ගොව
 රනාමෙ එකදිවසමපි වාසුපගහස්ස සන්තිකං සපාසුබං ගතං එ
 ට්ටත් කොපනවාදෙ වතුපඤ්චාගං වා සමිතිසාය වසිතෙ හික්කුතං
 සන්තිකනති ගණ්ඨිකපදෙ ලිඛිතං.

ගතිසසිකතාපදං.

“මාසුපගහස්සා” නි රත්තිවාසන්තං උපගහස්ස රත්තිගාගෙවා
 දිවසසාගෙවා කායං විවරිතා නසිදතො අනාපතති.

මතුසසිකතාපදං.

“සුසංවුතො” නි සුසංගතො; සපාපනෙත් සුසංවුතො නාම
 ගොති තං දසෙසංකං “ගන්තංවා” නි ආදි වුත්තං.

සංඤ්චමසිකතාපදං.

කිසිතකෙන පන ඔක්කිත්තාවකඤ්ඤා ගොතිති ආග “සුගමිකතං
 භූමිභාගං පෙකබ්බානො” නි. සුගමිකතකොති දනෙතා ආජානියො
 සුගමිකතං පෙකබ්බා පුරතො මතුසත්තප්පාමං භූමිභාගං ඉමිනාපි
 එකතකං පෙකබ්බානො ගතනබ්බං යො අනාදරිතං පටිච්චතං.

දියාභාගං පාසාදං කුටාගාරං විජිං. ඔලොකෙනෙතා ගව්ජනි ආපනති
දුක්කවස්සා; “භජ්ජිඅස්සාදිප්පිස්සාසාභාව” නති පරිසත්තනසේන අභිභ
වනසේන විගෙඤ්ඤානසේනාවං පරිස්සයො, ගජ්ජි අස්සාදයො එව පරි
ස්සයා ගජ්ජිඅස්සාදිපරිස්සයා, තස්සාභාවං, “භජ්ජිඅස්සාදිඋපද්දාභාව
නති අපේඨා, යථාච එකස්මිං ධාතෙ ඤ්ඤා එවං. ගව්ජනෙතාපි පරිස්ස
යාභාවං. ඔලොකෙත්තුං ලභාති යෙව නථා ගාමෙ සුජනති වදනති.

සත්තමං.

“අනෙතාභුඤ්ඤිලනො පඨාසා” නි පරික්ඛින්නස්ස ගාමස්ස අ
භුතතා උම්මාරහො පඨාස අපරික්ඛින්නස්ස පන දුතිය ලෙඛිමුපාත
නො පඨාස නථවං ගනනබ්බං.

නවමං.

“භස්නිස්සමිං චක්ඛුස්මිං.” නි නිමිත්තයේ භුමිමං, ගසිතබ්බවත්ථ
කාරණාති අපේඨා.

වාදස්මං.

කිත්තාවතා අපපසදො ගොතීති ආග “අයං පනෙත්වා” නි ආදි,
“සද්ධමෙවසුණාති” නි අපරිබ්බතතකබරං සද්ධමත්තමෙව සුණාති,
තෙනාග “කථං න වචන්තාපෙති” නි.

මුද්දස්මං.

“කාසාදිති පගගහෙත්වා” නි එතස්සෙව විවරණං. “නිව්චලා
නි උජ්ජනි සපෙත්වා” නි ගනනබ්බං. වෙව නිසිදිගබ්බං. වා” නි සමෙත
ඉරිසාපථෙන ගනනබ්බං. වෙව නිසිදිගබ්බං.

කාසපචාලකාදිසුත්තං ඡත්තං.

“දුස්සපලලඤ්ඤිකාසා” නි එත් ආයොගකාසපලලඤ්ඤිකාපි දුස්ස
පලලඤ්ඤිකාපි දුස්ස පලලඤ්ඤිකායෙව;

ඡබ්බිස්.

ඡබ්බිසති සාරාප්පා නිභිනා.

“සතිං උපඨපෙත්වා” නි ඡබ්බිකුකාමා විස් අනුත්වා පිණ්ඩපා
නෙ සතිං උපඨපෙත්වා පිණ්ඩපාතං. ගණ්ඨස්සාමිති සතිං උපඨපෙත්වා.

පඨමං.

“උපතිබ්බසංඝස්සේ හුංචා”හි විභක්තිපාතය. දෙවෙනි අනුදර්ශය පවිත්‍ර නගංහඟය. අනෙකුත් ලෝකෙත්වා පවත්නා ආගමාසංඝස්සේ හුංචා.

ද්විතීයං.

“සමසුප්පක”නම් පමාණයුග්ගා සුපවිතතා කතා, භාවනාප්‍රාය කතිදෙදුසොවායං. බන්ධනංපන අනාදිතිත්වා අත්ථානපවිද්දසො භුං. “සමසුප්පකානාම”හි ආදිවුත්තං. “සංඛාපි සුප්පකානාම”හි මිලෝනිකාකසුප්පකාමවිජ්ජමංසරසාදිකා සුප්පකාමි සුප්පකාමි නම්කති.

තනිතං.

“සමගිනික”නම් භාවනාප්‍රායකතිදෙදුසො, සමිතිකතිකා කතාහි අනෙක. එවමෙදෙසුප්පි ඊදිසෙසු ධානසු අනෙක දසි ලබ්බා. “සමසුප්පක”නම් පහතස්ස අනෙකාමුඛවට්ඨිලෝබ්බසමසුප්පකං. “සමගිනික”නම් එතාපි එතෙවනාසා. තෙත්තො අධිකානුපගසෙසු පහතස්සෙව නෙතරස්ස. නෙතාන “අධිකානුපගපහතස්ස”හි ආදි, “රවිහං”හි කතං, පකිත්තං සුරිතනති අනෙක. “සංඝස්සේ භාවනාලික”නම් සාමාන්‍යානුපාලනාදි සංස්ථා ආදිසථානිකං; “සමසුප්පක”හි අධිකානුපගොපා ගොභු අධිකානුපගොවා සමසුප්පකාමි පනත්; “උපිකානාම”හි උපංචිත කතානි; අධිකානුපගසෙසු පහතස්ස අනෙකා මුඛවට්ඨිලෝබ්බ අතිකාමිති කතානිහි අනෙක. ඉදෙදු “සාමසාලිකානි”හි ඉමස්සෙවසෙන වුත්තං. “සාමසාලිකානි”ඉමස්ස පනවසෙන වචනබ්‍යක්තයං කතාඋපිකතං වට්ඨිති තොපෙත්තබ්බං. පිසෙදුන අඋපිකතානි වට්ඨිතිනි එත්තපාව නිප්පිති දෙසෙති. “ගෙසා ධර්මානි”හි සමනතා භික්ඛසමබ්බාධර්මා වාලිකාමානං ගෙසා ගස්සති “නානසාලවට්ඨිකාදෙසො”හි එත්ත මත්තෙක සිපිතතෙසොලාමව වට්ඨික සද්ධිකතාතෙසොලවට්ඨිකං. ආදිසෙදුන ප්‍රාථමිකකවුත්තප්පාදිවට්ඨිකානං ගතණං, නතං උපිකතං නාම ගොති පාචෙකකං භාජනතානාමනාදිතං.

වතුත්තං.

“සපදන”නම් එත්ත දුතං වුවහි අවබන්ධනං, අපෙතං දුතං නො අපදනං, අනවබන්ධනංහිඅනෙක. සහ අපදනං සපදනං, අවබන්ධනවර්තනං අනුපට්ඨිතානි වුත්තං ගොති නෙතාන “සපදනං භික්ඛං අසාමා අනුපට්ඨිතාමසා”හි,

සතතං.

“මාසානසමසාදියු” හි එළු යැමි. සමයෙ පාණ්ණ නගනන බෙබාති රාජානො ගෙරි. වරාපෙනති අයං මාසානසමයො නාම. “බ්‍රහ්මණං පටිවජ්ජාදෙධා දෙනති” හි බ්‍රහ්මණං ඡන්තං කතා දෙනති.

ද ස ම ම.

“එකාදසමම” හි සුපොදනවිඤ්ඤානතිකං; එළු පන යස්ස මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා විපට්ඨසාරෙ උප්පන්නො පන උග්ගිරිතුකාමස්සාපි සචෙ සහස්සා පට්ඨති අයං අයංවිට්ඨ පරිභුඤ්ඤාති නාම. යොපන විඤ්ඤානති මිටි එකයමි. ධාතො ජිතං සහස්සා අනුපධාරෙත්වා ගගෙත්වා භුඤ්ඤාති. අයං අසතිස්සා භුඤ්ඤාතිනාම.

එකාදසමම.

උප්ඝායති එතෙතාති උප්ඝායනං, විතතං තසමි. සඤ්ඤා උප්ඝාය නගඤ්ඤාති ආග “උප්ඝායනසඤ්ඤාති” ආදි, “ඛලොකෙනනස්සා” හි පරෙසං පතතං ඛලොකෙනනස්සා.

මාදසමම.

මයුරණිකං. අතිමහන්නන්ති වචනතො මයුරණිකප්පමාණො පි කඛලො නවට්ඨති. නෙවිපන මයුරණිකතො මහන්නොව නවට්ඨති. න මයුරණිකප්පමාණොතිපි වදන්ති තං න ගගෙතබ්බං. “කුකකු වණ්ණං අතිමුද්දක” නති එත්ථාපි එසෙව තයො, ගිලානස්ස පන අත් මුද්දකං කඛලං කප්පොතොපි අනාපන්නි.

තෙරසමම.

“සකලංගත්ථ” නති සකලා අංගුලියො; ගත්ථසද්දො වෙත්ථ තදෙකදෙ සෙසු අභිගුලියු දඨබෙබා “ගත්ථමුද්දා” හි ආදියු විස. එව. ව සත්ථා සබ්බගගගණං සමස්සිතං ගොති අඤ්ඤාතා සකලගත්ථං මුඛෙ පටෙ සෙතුටසකකුප්පොත්තො සබ්බගගගණමසමත්ති තමෙවසියං සමුදයෙ පටත්තස්සාව චොභාරස්ස අවසට්ඨෙපි පට්ඨන්නතො එකභිගුලිමිති තතො එකදෙසමි මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා නවට්ඨති.

සොලසමම.

“ගන්නතො සති වට්ඨති” හි තත්තතො මුඛමිති සති කප්පොත්තං වට්ඨති.

සන්නරසමම.

“විප්පවිප්පති එවංසද්දං කතා”නි විප්පවිප්පති එවං අනුකරණ සද්දං කතා.
වතුමිසං.

“සඤ්චිසෙසි එසේමනසා”නි ඉමිනා “සුරුසුරුකාරක” නති සුරුසුරුනි එවං සද්දංකතානි ඉමමන්ථං අනිදිසානි.

සඤ්චිසං.

ගොජනපටිසංසුගතානි නිංස නිසීතානි.

“සංකිඤ්චිජනන” නති සෙනවිජනනකිලඤ්චිජනනපණ්ණවජ්ඣතෙතසු සංකිඤ්චි ජනනං, සට්ඨි නන්ථ ජාතකදණ්ඩකෙන කතං එක පණ්ණවජ්ජනනං ගොති තමපි ජනනමෙව. “සන්ථිකන්ථවිසදිරා වස වෙ”නි අංසලරාභාදිකෙ සන්ථිකන්ථි සරිරාවසවෙති.

සඬමං.

“සබ්බාපි ධනුච්ඡානි”නි වාප කොදණ්ඩාදිහෙද සබ්බාපි ධනු චිකති; වාපොති මජ්ඣෙක වර්තනාකාරදණ්ඩසද්දසා ධනුච්ඡානි “කොදණ්ඩා”නි දළහදණ්ඩා ධනුච්ඡානි; “පටිමුක්ක”නති පටෙසිතං ලගතිතා; “සාව නගණ්ණානි”නි යාව ගණ්ණ නගණ්ණානි; අස මෙවවා පාසො “නාව වට්ටනි”නි තාව ධමමං දෙසෙත්තුං වට්ටති.

වතුමිසං.

“කෙවලං අකකන්තසසා”නි කෙවලං පාදකං අකකමිත්තාසීතසස “පටිමුක්කසසා”නි පටිමුක්කමිත්තා සීතසස; තෙනාග “පටෙසෙත්තුං ධානවසෙත්තුං”නි.

පට්ඨමං.

“යානගතසසා”නි යානං නාම වය්හං රථො සකථං සද්දමානි කා සිථිකා පාවංගිති චුත්තං යානං උපාදය අන්තමසො ගන්ථසංඝා වම්භ ගතසස; තෙනාග “සටෙපි මිති ජනෙති”නි ආදි, “වය්හාදීපක” නි එන්ථ “වය්හ”නති උපරි මණ්ඩපසද්දසං පදරවජ්ජනං, සබ්බපාලිගුණසීලංවා ජාදෙත්තුං කතං සකථවිසෙසං වය්හන්ති වදන්ති. ආදිසංඥා රථාදීනං ගතණං.

සන්තමං.

“සංකීර්ණික” නැති වුවාමයකනායං, “සමිතන” නැති වුවා විජානනවිජානන පණණිතවිජානනවිජානනව සමිතනකං; “අනාදිසං පටිච්චා” නි ධ්වනනනා යමා, අනාදරියවංසනෙව ආප ස්වතබ්බතො ඉදං සබ්බං කෙවලං අකුසලමව තඤ්චපකතියා පජ්ජං, සඤ්චිච්ච විනිශ්කමනංව දෙමනසසිකසෙසව භොති තසමා ලොකවජ්ජං අකුසලවිජානං දුකඛවේදනනා වුභතා. සෙසෙසුපි එසෙව නසො

ඉති කංඛාවිනරණීයා පාතිමොකවචණනාය

විනයසම්මන්ත්රයං. චිතසම්පයකාසනියං.

සෙබ්බවණනා නිසීතා.

—*+*—

“ගණනපටිච්චපද” නි සබ්බසාපරිච්චපද; අධිකරියනනි එනැති අධිකරණනි, කෙ අධිකරියනනි? සමථා. කථං අධිකරණීය නනි සමනවසෙන තසමා තෙ තෙසං සමනවසෙන පටතනනනිති ආහ “අධිකරණානි සමෙනති” නි ආදි, “උපපනනානං උපපනනාන” නනි උභිතානං උභිතානා; කිඤ්චාපි අධිකරණසෙන එකවිධං තථාපි වඤ්චසෙන නානා භොතිති අධිකරණනනනි බහුවිචනං කතං. ඉදුති තසසනානනං දසෙසානි, විචරිතුං ‘ච්චාදුධිකරණ’ නනි ආදි වාහ. විචාදෙසෙව අධිකරණං විචාදයිකරණං, එසනසො සෙසෙසුපි. “සමක” නනි සමනනං; අධිකරණසං සමමුඛාවිනසනනා සමමුඛාවිනසො. දබ්බවලලපුතනානරතදිසසං සතිවේපුලලපතනසං බිණ්ණසවසෙව දතඤ්ඛා භිතසො සතිවිනසො. සමුද්දාසං ගතතිකුඤ්ඤසං උමමතනකසං දානඤ්ඛා විතසො අමුද්දාසිතසො. පටිඤ්ඤතෙන කරණභුතෙන කරණං පටිඤ්ඤතකරණං, අථවා පටිඤ්ඤතෙ ආපනනභාවාදිකෙ කරණං කිරියා ආයනිං සංවරෙය්‍යාසීති පරිවාසදානාදිවසෙනව පටිතනං. චිචිකමමං පටිඤ්ඤතකරණං යසො කිරියාස ධම්මවාදිනො බහුතරා එසා සෙභ්බසසිකානාම. සො පාපුසසනනාය පාපිසො පුග්ගලො තසං උපවාලතිකුඤ්ඤසං කතනබ්බතො තසංපාපිසසිකා, අලුතනසමාසොයං, නිණ වණාරක සදිසතනා නිණවණාරකො, යථාති ගුථංවා මුතනංවා සපියමානං දුග්ගඤ්ඤාය බාධති නිතෙති අවණරිතා සුපටිච්චාදිතසං පතසං ගතො නබාධති එවමව, යං අධිකරණංමුලානුමුලං ගතො මුල සමියමානං කකමලතනාය වාලතනාය හෙදය සංවණනි තං ඉමිනා

කමෙහින ව්‍යාසමනනං ගුණං විය නිණවණාරකෙන පටිච්ඡතනං සුඛ
පසන්නං. හොති තෙන වුහතං “නිණවණාරකසදිසහතා, තිණවණාර
කො”ති ‘නිණානි’ තෙසු සහනසු අධිකරණසට්ඨප්පු; ‘අසාරයගිවණු
ගි’ති ලකාණවචනමුඛං, සදිමෙධ්‍යාධිකාග්‍යවයසං දුතබ්බමිදපො
සධනනි ආදිසු විය තසමා තෙසු අඤ්ඤාතරඤ්ඤාගරන විචදනතා
අසාරසති වණ්නි විචදනනිති වුවිති. “විචාසද”ති විචචනිකවිචද
“උපවාදනා”ති අසෙකාසො; “වොදනා”ති අනුසොගො, “මෙත්ත”
ථුල්ලවිය දුබ්බාසිතාපනනිසො වෙ; “මනුනනං කමමානං කරණ”
නනි චතුතනං කමමානං අනන්තර යසා කසසි කමමසා කරණං;

එවං අධිකරණානි දසොක්කා ඉදාති තෙසු ඉදං අධිකරණං එතන
කෙති සමපේති සමමතීති දසොක්කං “නිසං” ති ආදි වුහතං. යසමි.
විහාරෙ උපපන්නං තසමි. යෙව වා සමමතීති සමිසංකා. එවං සෙසෙ
සුපි. තත් “සසමි. විහාරෙ උපපන්න”නති යසමි. විහාරෙ මග්ගං ඉමි
නා පහතා ගතිතො විවරං ගතිතනනි ආදිනා නයෙන පත්තවිට
රාදිතං අන්තරා විචාදාධිකරණං උපපන්නං. හොති “නිසමි. සෙසට
වා සමමතී”ති තසමි. විහාරෙයෙව ආවාසිකෙති සනතිපතිනා අලං
ආවුසොති අන්තරාධිකරණෙ සඤ්ඤාපත්තා පාළිවුහතකවිනිච්ඡයෙ
තෙව වුපසමනනං සමමතී සමෙපන තං අධිකරණං නෙවාසි
කා වුපසමෙත්තුං නසෙකානානි අථසෙකා විනාශමරො ආගන්තො
කිං ආවුසො ඉමි. විහාරෙ උපපාසමොවා පවාරණාටා ඤාති පු
ච්ඡති තෙතිව තසමි. කාරණං කපිතෙ තං අධිකරණං බහුමතොව
පරිවාරතොව වුපත්තනං විනිච්ඡිද්ධි වුපසමෙති චට්ඨි තසමි.
යෙව සමමතීති දසබ්බං. අඤ්ඤාත් වුපසමෙත්තුං ගච්ඡන්තාතං අනන්
තරාමග්ගවා සමමතීති නමසං එතසා විනිච්ඡයෙ තිසාම නායං වි
නසෙ කුසලො අමුක්කමි. නාම ගාමෙ විනාශමරා ථෙරා වසනති තත්
ගන්තො විනිච්ඡිසාමාති ගච්ඡන්තාතං අනන්තරාමග්ගවා කාරණං
සල්ලකෙති අඤ්ඤාමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙන්නති අඤ්ඤාතිවා තෙ
තිකල්ල නිජ්ඣාපෙන්නති සමමතී නග්ගවබොපන අඤ්ඤාමඤ්ඤං ස
ඤ්ඤාතිසාමා සභාගතිකල්ල නිජ්ඣාපනෙතවා වුපසමෙත්තුං. නොති
අපිව බො පටිපථං ආගච්ඡන්තා එකො විනාශමරා දිසා කන්තා
වුසො ගච්ඡති පුච්ඡති, අසුකං නාම ගාමං ඉමි. නාම කාරණං
නාති වුපත්ත අලං ආවුසො කිං තත් ගන්තනාති තත්ථව බමෙහින
විනාශන තං අධිකරණං වුපසමෙති එවමි අනන්තරාමග්ගෙ වුප
සමමතීනාම. යත් ගන්තා සංසයා නිසාදිතං තත් සංකපතවාති ස
මෙපන අලං ආවුසො කිං තත් ගන්තනාති වුවිමි. නාපි මසං තත්ථ

එ ගතොත් විනිවිජ්ජං පාපසංසාරාත් විනයධරයා ච චිතං අනාදිසි
 නා යත් ගතොත් සභාගතිකුල සංඝයා අධිකරණං නිසාදිතං තත්
 සමෙකං අලං ආවුසං සංඝසන්නිපාතං නාම ගරුකතාත් තපෝච
 නිසිදිතො විනිවිජ්ජං සමමත්තං නාම භාගතිකුලසංඝයාත්
 යා වුපසන්නං ගොති අපිට්ඨො සංඝං සන්නිපාතාපොඤ්ඤා ආරොපිතං
 සංඝමයෙකං විනයධරා වුපසමෙනා ඵලපි තත් සමෙකං විනිවිජ්
 ජං සමමත්තං උඤ්ඤාතිකාය සමමනපුගලෙති ච, විනිවිජ්ජනනි
 අපාලානෙත්වා ඛණ්ඩක වුපසායං ඤාන්දුනිකමමචාචාය සමම
 තෙති පුගලෙති විසුංවා නිසිදිතො තස්සායෙව චා පරිසාය අසංඤ්ඤ
 න නඩංචි කප්පනඛනිකාත් සාවෙනා විනිවිජ්ජනං. “අසං” නති අයං
 යථා වුපසායං චතුර්විධා සමමුඛතා “කාරක සංඝයා” නි වුපසමෙතං
 සන්නිපාතයා කාරකසංඝයා “සංඝසාමගතිවසෙන සමමුඛතාවො”
 ති සාවතීයා භික්ඛු කමමපයායා තෙ ආගතා ඡායානති ඡන්දරගානං
 ඡන්දො ආගතො ගොති සමමුඛිභූතා තපවිසයකාසන්නති ඵලං වුගත
 සංඝසාමගතිවසෙන සමමුඛතාවො ඵලෙන යථා තථා පධානකාරක
 පුගලානං සමමුඛතාවයං සමෙක සමමුඛතා නාම ගොතිති දසෙස
 හි “ගුහනා” නි තවත්තා; සම්මං රියායොති ඉධ ධම්ම සමෙස. “ධම්ම
 චාදි” නි ආදිසු විස. විනෙති ඵලෙනාති විනයො. තස්ස තස්ස අධිකර
 ණයා වුපසමනාය භාවතා වුගතවිධි, තස්ස විනයයා සමමුඛතා
 විනය සමමුඛතා තෙනාග “යථාතං පෙ වුගතසමමුඛතා”
 හි “සංඝයා” නි යෙන පුගලෙන “අසමමුඛතා” නති ඵලාද ඵල
 උප්පාදිකායෙ අසම මුඛතා සංඝසමමුඛතා පරිසායති සමමන
 පුගලෙනෙව වුපසමනතො “නංති” ඵලාදධිකරණං, “සංඝසමමුඛ
 මනනාගතං” නි නඡන්දගතිං ගමන්ති නඡන්දගතිං ගමන්ති නමොගා
 ගතිං ගමන්ති නඡන්දගතිං ගමන්ති ගතිතාගතිතං ජානාතීති වුගතනි
 පඤ්ඤාති අමෙගති සමනනාගතං. “ගුලනකම්මට්ඨකං ඡන්දපයානසු
 නිසු සලාකගාගෙසු” නි “අනුජානාමි තිත්තවෙ තායො සලාකගාගා
 ගුලනකං විවට්ඨකං සකඡන්දපයක” නි සමමනනිකෙ වුගතසු
 නිසු සලාකගාගෙසු; “සලාකං ගාතාපොඤ්ඤා” නි ධම්මචාදිතංච
 අධම්මචාදිතංච සලාකායො නිමිත්තසංඝයො ආරොපෙත්වා විවර
 ගොගෙ කත්වා සමමනනිකෙ වුගතනඤ්ඤා ගාතා පොඤ්ඤා; ඵලංති
 තස්ස වුගතං. කප්පෙති භික්ඛව ගුලනකො සලාකගාගො ගොති
 තෙන සලාකගාගාපකෙන භික්ඛුනා සලාකායො වඤ්ඤාචරණා
 යො කත්වා ඵකමෙකො භික්ඛු උපසංකම්මිත්වා ඵලස්ස ඵවතීයො
 අයංඵලං චාදියාසලාකා අයං ඵලංචාදියා සලාකා යං ඉඤ්ජිති තං ග
 ණයාතිති ගතිතෙ වහනඤ්ඤා මාකස්ස වි දසෙසිති සමෙ ජානාති අධ
 ම්මචාදි බහුතරාභිදුග්ගාගොති පච්චුයාසිතිවඤ්ඤා. සමෙජානාති ධම්ම
 චාදි බහුතරාත් සුගාගොති සාපෙතඤ්ඤා, ඵලං තිත්තවෙ. ගුලනකො
 සලාකගාගො ගොති. කප්පෙති භික්ඛවෙ විවට්ඨකො සලාකාගො
 ගොති? සමෙ ජානාති ධම්මචාදි බහුතරාති විසුසෙසනෙව විවට්ඨන

භාග්‍යතලෙඛා එවං ඛො භික්ඛවේ විච්චකො සලාකභාගො භොති. කථංඤ්ච භික්ඛවෙ සකණ්ණන්තප්පකා සලාකභාගො භොති. තෙන සලාකභාගාපකෙන භික්ඛුනො එකමෙකස්ස භික්ඛුනා උපකණ්ණං කෙ ආරොචෙතබ්බං. අයං එවං වාදිස්ස සලාකා අයං එවංවාදිස්ස සලාකා සංඉච්ඡිමි තංගණ්ණානිති ගතිනෙ වත්තනලෙඛා මාකස්සපි ආරොචෙතිති. සචෙ ජානාති අධිමමවාදි ඛුත්තරාති දුක්ඛාභොති පච්චුක්ඛාබ්බිතබ්බං. සචෙජානාති ධම්මවාදි ඛුත්තරාති සුභාගොති වත්තබ්බං. එවංචඛො භික්ඛවෙ සකණ්ණන්තප්පකා සලාකභාගො භොතිති. එත්ථ අඋජ්ජස්සනනාය පරිසාය ඉද්දන්තො සලාකභාගො කාතලෙඛා. උජ්ජස්සනනාය විච්චකො බාලස්සනනාය සකණ්ණන්තප්පකොති චෙදිතනලෙඛා. “ධම්මවාදිනං සෙභ්බසානාසා” ති ධම්මවාදිනං එකෙතපි අබිකතාය; කොපනවාදෙ මිනිත්ති “මනුනි සමථෙති සමමනි”ති ඉදං සබ්බ සංගාභක වසෙන වහනං. තත්ථ පන මිනිමිති එව චූපසමනං දභබ්බං. “එවං මිනිවජ්ජන” නති සමෙව ආපත්ති නැරි උභො බමාපපමා අපි අස්සි ආපත්තිං දස්සෙමා රොපනවසෙන මිනිවජ්ජනං, පටිකමමං පන ආපත්තාබ්බකරණ් සමථෙ පරතො ආගමිස්සන්ති නසඤ්ඤාසාරුප්පං අස්සාමණ්ඩං සමණෙහි අකත්තබ්බං. තස්මිං අජ්ඣාචාරෙ මිනිකතමෙ සති “පාරාජික සාමපනානවා” ති දුක්ඛවෙනවා ඵුලලව්වයෙනවා මෙඵුනධම්මෙහි පාරාජිකසාමනනා නාම දුක්ඛවංභොති. අදිනනාදනාදිසු ඵුලලව්වයං. “පටිච්චරණොනා” ති පටිච්චාදෙනස්ස “අවජ්ජනමුලො ගමිස්සති”ති පාරාජිකා අනාපනෙනා ගමිස්සන්ති සීලවා ගමිස්සන්ති වහනං භොති “සමමා වතනිමා”ති වහනං පුරෙමා; “බසාරණං ලභිස්සති”ති කමමපටිපස්සමිං ලභිස්සති; “ගස්සා”ති ආපත්තාබ්බකරණස්ස සමුමා මිනසෙනෙව චූපසමො නස්සි පටිඤ්ඤාය නවා රුපාය බන්ධිසාවා මිනා අචූපසමනතො, සාපන පටිඤ්ඤාතිසම්මෙය්‍යො. “එස්සා”ති ආපත්තිදෙ සනායං, “සිසා” ති අවස්සා; “කකඛලනාස වාලනාසා”ති කකඛලනාවාය මෙව වාලනාවායව; “චුලලව්වස්”නති පාරාජිකාවෙව සබ්බාදිසෙසඤ්ඤා “ගිහිපටිසංසුතන”නති ගිහිනං ගිහනභ මුංසන වමනධම්මික පටිස්සවෙසු ආපනනං ආපත්තිං. “සථානුරූප”නති මිනි සමථෙහි නිසි වතුහි එකෙනාති එවං වුත්තනසෙව යථායුරු පදං “එස්සා” ති ඉමසමිං සමථාබ්බකාරෙ; “මිනිවජ්ජනසො” ති මිනිවජ්ජනසමවහනං; තෙනාහ “මිනාරොපනා” ති ආදි, “අස්සා”ති මිනාරස්ස; “සමනපාසාදිකාසං චුතොනා” ති සමනනපාසාදිකාසං නාම මිනසභිකථායං චුතොනා; යස්මා තත්ථ චුත්තනසෙවෙව වෙදි තලෙඛාති අබිප්පායො. “එතනන”නති එතංපරමං; නතුපනා භිසෙසා.

ඉති කබ්බාවිචාරණීයා පානිමොක්ඛවණ්ණනාය
 විනස්සඤ්ජාසං ලිතස්සප්පකාසිතිසං.
 භික්ඛුපානිමොක්ඛවණ්ණා නිසිතා.
 —:✽:✽:—

නිව්වානස්ස නිව්වානා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධො.

නාම භික්ඛුණිනං නිව්වානස්ස සම්මාසම්බුද්ධො පනාසසීති සම්බුද්ධො. තත් “කොසලී”ති ආදසයි, පඤ්ඤාපටිති අපෙය්.

“අභිලාසමනනං” ති වචනමනනං, න අපෙය්හි අභිපජායො. “උඛ්ඨාසකදමනනං” ති පුරිසලිඛිත ඉති ලිඛිතනි ලිඛිත විසෙ ස මනනං. “විසසෙය්”ති නානමනනං; “ඡන්දනමමා”ති පෙමෙනවෙව සිතෙනෙනවාති අපෙය්. “රැවිකාවා”ති ඉවජායව “පබ්බිකායා” ති දුසිතාය; පරිපුණ්ණා උපසම්පදා යය්හාතිසං පරිපුණ්ණ උපසම්පදා; උභතො සමෙකන උපසම්පදාති අපෙය්; “උඛ්ඨාසකපර” නති දුතිසමගාසකිනො උඛ්ඨං; “ඉතො විනාම සංම රණ්”නති හත්ඨසාවා කායසාවා නිරිසං ඉතොවිතොව සංචාරණං; “උභතො අවසසුතො” ති භික්ඛුණියා කාය සංසග්ගරාගෙන අවසසුතභාවෙ සතිති අපෙය්. භික්ඛුණියා වසෙනෙව ඵකතො අවසසුතභාවො ගගෙතබ්බො. වුද්ධානංගෙන සමනනපාසාදිකායං “එකතො අවසසුතො”ති. ඵත් කිංවාපි ඵකතොති අවිසෙසෙන වුද්ධානං. තථාපි භික්ඛුණියා ඵව අවසසුතෙ සති අයං ආපනතිහෙදො වුද්ධතාති වෙදිත බෙබ්බාති. “පුරිසස්ස කාය” නති පුරිසස්ස සංකිඤ්චි කායං; “උභතො අවසසුතෙපි” ති භික්ඛුණියාවෙව පුරිසස්සව කායසංසග්ග රාගෙන අවසසුතභාවෙසති; “කාසෙනා” ති යථා පරිච්ඡින්නෙන අත්තනො කායෙන, “කායපටිබ්බ” නති පුරිසස්ස කායපටිබ්බං; “අවසෙස කාසෙනවා” ති යථා පරිච්ඡින්නකායතො අවසෙසෙන කායෙන; උඛ්ඨාසකඅධොජානුමණ්ඩල අධොකපපරසංඛාතෙන කායෙනාති වුද්ධානං ගොති. “නායසකාය” නති අවසසුතස්ස නස්ස පුරිසස්ස සංකිඤ්චිකායං; යථා වෙත් සයං ආමසන්තිසා පුලුවංසං, ඵං තස්ස ආමසනං සාදිසන්තිසාපිති දඨබ්බං.

“පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගො නති” ති පුරිසස්ස මෙථුනරා ගො ගෙසසිතපෙමං ප්‍රච්චිතතංවා “අවසෙසෙ” ති පාරාජිකපක්ඛි තතො අවසෙසෙ;—“කායපටිබ්බෙන කායපටිබ්බාදිහෙදො” ති කායපටිබ්බෙන, කායපටිබ්බං ආමසති ආපනති දුක්ඛංගසාති

ආදික සබ්බවාරෙ; “අසංවිච්ඡා” හි අදිසු විරජකිත්වා වා ආමසනති යා අසුඤ්චිතියා වා අයං පුරිසොති වා ඉථිති වා අජානනකියා වා නොනපුදායපි එසං අසාදිකනතියා වා ආමසනෙවිසති අනාපසති.

සමම සිකුතාපදං

“සාධ්‍යිකං ධම්මං අස්සාපනන” නහි හිඤ්ඤා සාධාරණානං චතුනනං අසාධාරණානං චතුනනංවාති අභිනනමිඤ්ඤතරං අස්සාපනනං; ඉදංඤ්ච පාරාජිකං පච්ඡාපඤ්ඤතනං සංහිතීකාරකාවරී ඥෙහි පන පුරිමෙහි සසී. යුගලං කත්වා ඉමසමී. ඕනාසෙ ධරිත නති වෙදිගබ්බං. “අභිනනං පාරාජිකානං අඤ්ඤතරං” හි වචන නො පන වජ්ජපටිච්ඡාදිකං යා පටිච්ඡාදෙහි සාපි පජ්ජපටිච්ඡාදිකා යෙවාහි දඬබ්බං. කිඤ්චාපි වජ්ජපටිච්ඡාදනං පෙමවසෙන හොති තථාපි සිකුතාපදවිතිකකම් විතනං. දෙමනායාමෙව නොතිති කත්වා දුක්ඛවෙදනං හොතිති “නත්‍රහි පාවිතියං පසංසං තාදි සමෙවා” හි වුතනං.

දුතිය සිකුතාපදං

“සසුසාසනන” හි ඤාති සමපදය වෙච් අනුසාදිතසම පසව; ඉධපන වොදනං සාරණං පුබ්බතවෙච් ඤාති, අනුසාවණං සන්ත්‍ර සාසනනති අග “ඉධාපි” හි අදි. “කරණ” නති ඤාති ධරනංචච අනුසාවණං ධරනංච; “අභාදර” නහි පුග්ගලෙවෙච් බිමෙව ආදරවීරිතියං; තෙනාහ “සෙනා” හි අදි; “තස්ස සමිකා පනනග්ගණවා” හි තසමී. සමිකපරියාපනන සමිහුලපුග්ගලං බාතෙ ගණෙවා; “සමමාචතනනාස ආමනනවාන” නති අත්ථාහි ඉමිතා අධිපපායත්ථො වුතෙතා. “එකකමොදික” හි එකකමෙ එ ඤාදෙස සමසිකතියාහ; “සහ අසනනාමනා” හි සහවතනනතා වෙන; සමාතො සංවාසො එතසනහි සමානසංවාසනා. “ඉදහි සෙන සංවාසෙන තෙ සමානසංවාසකාහි වුතනා. සො සංවාසො නායා උක්ඛිතනකයා තෙහි සසී. නහි සෙහිව සසී. තසා සො සංවාසො. නහි නතෙ ධ. හිඤ්ඤා අනතො සමාසකතා නො නති තයවා සො අනතසමාසො නාමිති ඉමිත්ථං දසෙතුං. “යසා පසා” හි අදි වුතනං. එවං පදවණ්ණනං කත්වා ඉදහි අභමතනං දසෙතුං “සමාග සංවාසකුතාවං අනුගෙගතති අත්ථො” හි

වුහනං, කිං තං අනුච්ඡාදනනාහි කායං ආසංකා සියාති තං සරූප
තො දසෙය්නො යං දිඨ්ඨො සො හොතිති ආදිමාග තත්ථ “සො”
ති යො උක්ඛිතතො සො,

නනිස සික්ඛාපදං

“ලොකායාද මිත්තස්ස ච සෙනා” ති ලොකායාද සංඛා
තස්ස මිත්තස්ස ච සෙනා; “කින්නං” ති ආත “කායසංසග්ග
ග්ගෙනා” ති, කායසංසග්ගරාගෙනෙව නින්නා ඉධා වස්සුතානාම
න මෙජ්ඣතරාගෙනාති. කථං? චෙතං විඤ්ඤායතිති ආත “අසමෙවති”
ති ආදි, කිං පනෙත්ථ කාරණෙනි? ආත සමනතපාසාදිකායං පතස්ස
විචාරණකතා” ති; තත්ථායං විචාරාණා එත්ථ “අසමමමා” ති කාය
සංසග්ගො වෙදිතබ්බො න මෙජ්ඣනධර්මො, නති මෙජ්ඣනස්ස සාම
නතා ඵලලව්වයං හොති විඤ්ඤා පටිබලා කායසංසග්ගො සමාපජ්ජි
තුං ති වචනවපි චෙත්ථ සාධනනාහි යං යෙන කතං තං තස්ස හො
තිති “පුරිසපුග්ගලස්සා” ති සාමිච්චනනති දසෙය්තුං “යං පුරිස
පුග්ගලෙනා” ති ආදි වුහනං. තත්ථ “ගජේ” ති අභතතො ගජේ
න කෙවලමෙත්ථ ගත්ථගගණනති, ගජේනාම කප්පරං උපාදය
යාච අග්ගනමාති වුහතස්ස හත්ථස්සෙව ගගණං, අථබ්බො තස්ස ච
අඤ්ඤායාපි අපාරාජිකකෙබ්බතතස්ස ගගණං එකාජිකං කතො හත්ථ
ගගණනති වුහනං, තථා “සංඝාපිකාණ්ණගගණං” නති න කෙවලං
සංඝාපිකාණ්ණස්සෙව ගගණං, අථබ්බො තස්ස ච අඤ්ඤායාපි යස්ස
කායාපි විවරප්පදෙසස්ස ගගණං වුහනං ති දසෙය්තුං එත්ථ ය
ස්ස කායාපිති ආදි වුහනං, “ඉත්ථං නාමං ධාන” නති එවං නාමකං
ථානං; “පටිපාටිසාවා උප්පටිපාටිසාවා පුරෙකා” ති ඉදං නිද
ස්සන මහනං, තස්මා පටිපාටියාවා උප්පටිපාටියාවා එකනතරිකා
ගවා, යෙන තෙන නයෙන පුරෙකාහි අජේ, “නා ආපනතිසො” ති
තා ආපනනා ආපනතිසො; යථා වෙකෙකස්මිං වත්ථස්මිං එවං විසුං
විසුං සතනස්ස වත්ථස්ස සතනකබ්බතුවපි විනිකකතෙනස්ස ආපනතිසො
දෙසෙකො වුවති “ගණනුපිකා” ති දෙසිත ගණනං උපගව්ඡති;
“බුරුනිකෙබ්බං කතා” ති අඤ්ඤාචත්ථං ආපජ්ජියාමිති උසාහං
ස්මරෙතො.

වතුත්ථ සික්ඛාපදං

ඉති සික්ඛාපිතරාණි සාහිමොක්ඛවණ්ණනාය
විනයසම්මසුල්ලාස ලිඛිතස්ස කායනිසං
ගිකුණි සාහිමොක්ඛ පාඨජිකාණ්ඩ වණ්ණනා නිසිනා.

“මුනුසාසවසෙන කොට්ඨසාසවසෙනා” නි බාහුලුතයෙනවු
 නතං. තෙනෙව චකනති නිවිතනානිවෙදනනති, “අට්ඨකරණ්ණා
 සා” නි එත්ථ “අට්ටො” නි වොහාරික විනිවජ්ජයො වුට්ඨති යං පබ්බ
 ජ්ජා අට්ඨකරණංති වෙදනති තස්ස තස්ස කරණ්ණාය වොහාරික
 විනිවජ්ජයායාති වුතතං හොති. “විනික්ඛාමකපාණ්ණෙව” නි වද්දු
 අට්ඨකාචාරකකිණ්ණෙයෙව, න තනියාය සමුද්ධායනායාති අට්ඨපා
 යො. “භික්ඛුණි සංඝනො නිසාරෙති” නි ආපනතං භික්ඛුණිං
 භික්ඛුණි සංඝමා නිසාරෙති හෙතුමතිවායං කතත්වොහාරොති
 නිසාරණ්ණහෙතුතුත ධම්මො නිසාරණ්ණෙයොති වුතොති කතා,
 “සප්පභිතායා” නි උපස්සාය භික්ඛාචාරමනාදිසු යසම් ධානෙ ධී
 තාය; “නනොපඨාස ගවජනිසා” නි තනොපඨාය වොහාරිකා
 නං සනතිකං ගවජනිසා; “දුතිසෙ” නි දුතියාරොවනො; “තෙනා”
 නි උපාසකෙන; “මම වුතනාසා” නි මමව තවව කථං තිංසෙව ආ
 රොවෙතිත් වුතනාය; “අසෙසෙදන කථාංපති” නි කපපියකාරකෙ
 න කථාපෙති; “සථා කථාපා ආරොචිසමානෙ” නි කපපියකාර
 කොචා භික්ඛුණියා කථං පඨමං ආරොවෙතු ඉතරොචා අත්තනො
 වා කථං කපපියකාරකොචා උභිතනාමපි කථං ඉතරො උභිතනාමපි
 කථං ආරොවෙතුති එවං යථා තථාචා ආරොචිසමානෙ; “උභිතන
 මධි පන කථං සුඤ්ඤා” නි යථාතථාචා ආරොචිතං පන උභිතනාමපි ක
 ථං සුඤ්ඤා; “ආකඛිසිමානා ගවජනි” නි වුට්ඨමානා වොහාරිකානං
 සනතිකං ගවජනි; ඉමස්ස තස්සා අනාපනතී නි ඉමිතා සමමකො.
 එවං සෙසෙසුපි. “ජක්ඛං ඝාමනි” නි ධම්මිකං රක්ඛං ගාමති.

ඉද්දති යථා යාමිතා රක්ඛං ධම්මිකාහොති තං “දසස්සාදුං උපස්ස
 යෙ අසෙසෙදනි කතං අනාචාරං අනොදිස්ස ආචිකිනනති” නි උත්තං.
 තත්ථ අනිත්තං ආරබ්භ අඤ්ඤා ඔදිස්ස ආචිකිනනා, අඤ්ඤා අනොදිස්ස ආචි
 කිකිනනා, අනාගතං ආරබ්භාපි අඤ්ඤා ආචිකිනනා, අඤ්ඤා අනොදි
 ස්ස ආචිකිනනා, කථං අනිතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආචිකිනනා හොති. භි
 ක්ඛුණි උපස්සයෙ ගාමදරකා බුද්ධාදයොචා යෙ කෙචි අනාචාරං
 වා ආචරනති රුක්ඛං වා ජිඤ්ඤනති එලාඵලං වා හරන්ති පරික්ඛාසෙ
 වා අවජිඤ්ඤනති භික්ඛුණි වොහාරිකෙ උපසංඝකම්මා අමනාකං උප
 ස්සයෙ ඉදංනාම යාගනති වදති කෙනාති වුත්තන අසුකෙනවා අසු
 කෙනවාති ආචිකිනති එවං අනිතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආචිකිනනා හෙ
 ති, යාන චට්ටනි තනො සුඤ්ඤා තෙ වොහාරිකා තෙසං දණ්ඨං කරො
 නති සංඝං භික්ඛුණියා ගිවා හොති දණ්ඨං ගණ්ඨායනනති අට්ඨ
 ප්පායෙපි සති ගිවායෙව හොති. සමෙවන තස්ස දණ්ඨං ගණ්ඨායන
 වදති පද්ධතියාසකම්මෙන ගතිතෙ පාඨාපිකං හොති තෙති කෙනා

භී වුනෙහි පන අසුකෙනාහි වනතුං. අමනාං නවට්ටි තුළෙහි
සෙව පානියුථ සෙවලං හි මසං රතනං යාමාම තං නො දෙථ අව
භව හණ්ඩපි ආභරාපථාත් වතඛබ්බං. එවං අනොදිය්ස ආචිකික
නා හොති හා වට්ටි. එවං වුනෙහි පන සෙවලං වෙ වොහාරිකා නා
රකෙ ගෙවසිකා, නෙසං දණ්ඩං. කිරොනති සබ්බං සාපතෙසසම්පි ගති
තෙ හිකුඤ්ඤා නෙව ගීවා න ආපනති. පරිකුඤ්ඤා හරනෙහි දියා
තෙසං අනන්තාමතාස වොරා වොරාති වනතුමපි න වට්ටි එවං.
වුනෙහි පි යං තෙසං දණ්ඩං කිරොනති සබ්බං හිකුඤ්ඤා ගීවා,
හොති අනුතෙතො වචනකර්මන ඉමිනා මෙ පරිකුඤ්ඤා ගතිතො,
තං ආභරාපථි මාමසං දණ්ඩං කිරොථාත් වනතුං වට්ටි. දස දසි
එපි ආදීනං අනාය අට්ටං කිරොනති අයං අනප්පිස අට්ටොනාම
න වට්ටි. “කථං අනාගතං ආරභ්බ මදිය්ස ආචිකිකනා හොති
වුනතනෙසෙනව පරෙති අනාචාරාදියු කතෙසු හිකුඤ්ඤා වොහාරිකෙ
එවං වදති අමනාං උපසංගෙ ඉදං විදං ව කිරොනති රකඛං නො
දෙථ ආයතීං අකරණිකායාති. කෙන එවං කතනති වුනෙහි අසු
කෙනව අසුකෙනවාග් අචිකිකති එවං අනාගතං ආරභ්බ මදිය්ස
ආචිකිකනා හොති සාපි න වට්ටි. තෙසං හි දණ්ඩ කතෙ පුරිම
නෙසෙනව සබ්බං හිකුඤ්ඤා ගීවා. තෙසං පුරිම සද්ධිමෙව. සෙව
පන වොහාරිකා හිකුඤ්ඤාසංගෙ එවරුපං අනාචාරං කිරොනතා
නං ඉමං නාම දණ්ඩං කිරොමාග් ගෙරි. වරාපෙකා ආණාය අතීඨ
මානෙ පරිසෙසිකා දණ්ඩනති හිකුඤ්ඤා නෙව ගීවා න ආප
නති. “යොවායං හිකුඤ්ඤානං වුනෙහි හිකුඤ්ඤා එසෙවනෙයො. හි
කුඤ්ඤාපිති මදිය්ස ආචිකිකනා නවට්ටි යනොව ආචිකිකතෙ තෙසං
දණ්ඩං. කිරොනති තමපි සබ්බං ගීවා හොති වුනතනෙසෙනව ද
ණ්ඩං ගණ්ඨාපෙනසං පාරාජිකං. යොපන දණ්ඩං කිරිසනනතිති
ජානනොපි අනොදිය්ස කපෙති තෙව පරිසෙසිකා දණ්ඩං. ක
රොනතිසෙව නදෙසො. ඵ්භාරසීමාය රුකකාදීති ඡිකුඤ්ඤා වාසි
පරසුආදීති ගනෙහි පායානෙ කොට්ටනති නවට්ටි. සෙව ධාරා
හිකුඤ්ඤා කාරාපෙකා දනඛ්බා උපධාවිකා තෙසං පරිකුඤ්ඤා
ගණ්ඨනති තමපි න කාතඛ්බං උහුපරිවතනංගි විකතං, ථෙසසෙවන
නාස උපතනාය මුලපෙඡ්ඡමපි ගෙවසසං.

පඨම සිකිකාපදං.

“මලලග්ගි හනති + පුනතග්ගිදික” නති ආදියු මලලග්ගි
නාම නාරායන භනතිකා, තත් තත් පානියම න පොකිරිකි

+ ගට්ටි-කත්ති.

බණ්ණාදි පුඤ්ඤකම්මකාරණො ගණො, හානිදුන්නතණො නාම ණු
මාර හත්තිගණනා; “බමමගණො”හි සායනගායනීකො; අනෙකප
කාරපුඤ්ඤකම්මකාරණො ගණො, “ගනිකංසනි”හි අනෙකප
කාර සුගනිවිකතිකාරණො ගණො; “දුස්සකණෙනි”හි දුස්සවාණීර
සමුභො; පෙසකාරකගණෙනි අනෙක. “උසාපෙතනිසා”හි උප
පෙතාදෙනනිසා; කෙනවි කරණියෙන පකකන්නාසු හික්කුණිසු
ආගන්නා බණ්ණසීමං සථා නිසින්නසානෙයෙව අත්තනො නිසිත
ක පරිසායසනිං වුසාපෙතනිසා, වාමාවිහරණො සමුසානි අඤ්ඤං
සීමංවා නදිංවා ගායනා උසාපෙතනිසා කායවාමා විහතානො සමුසා
නිනි ආග “මොරිවුසාපනසමුසාන”නි. අනාපුච්ඡා වුසාපනවසෙ
න කිරියා කිරියං, පඤ්ඤනාමං අජානන්තා අරියාපි වුසාපෙනති
නිවා කමමවාමා පරිසෙසානෙ ආපතනිකගණෙ විපාකාබ්‍යාසක
සමබ්බිතා වසෙන වා තිවිහරං,

දුතිය භික්ඛාපදං.

අඤ්ඤා ගාමො ගාමන්තරං, “නදිපාර”නහි නදියා පාරිමන්තරං
“ගාමන්තරං ගවේජකා”හි වුහත්තා අඤ්ඤසීමං ගාමෙයෙව ආ
පතනි න සකගාමනෙති ආග “සකගාමනොවා”හි ආදි, “පරිකෙව
පෙවා උපමාපෙවා අනිකකනෙන”හි පරිකම්බනස්ස ගාමස්ස පරි
කෙවපෙවා අපරිකම්බනස්ස ගාමස්ස පරිකෙවපාරගසාපෙවා අනි
කකනෙන; “දුතියෙන අනිකකනා මනෙත”හි දුතියෙන පාදෙ
න ඉතරස්ස ගාමස්ස පරිකෙවපෙවා උපමාපෙවා අනිකකනාම
කෙන; සෙසුපන පොඨකෙසු එකෙනපාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස ප
රිකෙවපෙවා අනිකකනෙන උපමාපෙවා ඔක්කනෙන ථුලලවිඨං
දුතියෙන අනිකකනාමනෙත ඔක්කනනාමනෙතවා සබ්බාදිසෙසො
ති පාසො දිස්සති. තත්ථ ඔක්කනෙන ඔක්කනනාමනෙතවාහි එතානි
වෙපදානි පාලියා විරුද්ධනහි අපරි කම්බනස්ස ගාමස්ස උපමාරං
අනිකකාමෙනනියානිති පාලි, තථා සමන්තපාසාදිකායපි විරුද්ධ
නති තත්ථ පරිකෙවපාරගසානං එකෙන පාදෙන අනිකාමහි ථු
ලලවිඨං දුතියෙන අනිකකමනෙත සබ්බාදිසෙසො; අපිච්ඡත්ථ ස
කගාමනොපෙසං එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස පරිකෙව
පෙවා උපමාපෙවා අනිකකනනාමනෙත ථුලලවිඨං, දුතියෙන අනි
කකනනාමනෙත සබ්බාදිසෙසොති වුත්තං. “පඨමපාදං අනිකකමෙන
යා”හි ආදිවචනනො පදයා ගමනෙව ඉධාගිපපන්නාහි ආග “පද
සාව පටිසන්තිසා ආපතති”හි. ඉමිනා සවෙපි ගනිපිති ආදිතිවා ඉ
ධිසාවා පටිසති වචනිගෙවාහි දසෙයති අයමෙත්ථ සබ්බෙතො. විත්ථා

රොපන සමනතපාසාදිකායං වුතෙනාති අබිප්පායො “නදිපාරගමි
 නෙ වුත්තලකකණ්ණාය නදියා”ති නදිනාම නිමසෙත්ථං පටිච්ඡාදෙත්ථා
 යත්ථකත්ථි උත්තරන්තියා අත්තරවාසකො තෙමියතීති නදිපාර
 ගමනෙ විභවෙන වුත්තලකකණ්ණාය නදියා; නදිපාරගමනෙ ච්ඡවෙන
 ති ඉධ නදිපාරගමනසද්දෙන වුතෙනා. පුන “මිරිමතීරමෙව පටිච්ච
 තත්තරන්තියා”ති පරතීරං ගතත්තකාමත්තාය ඔතිත්තන්තා වුත්තං.
 ඉතරික්ඛාපතායං පකකන්තසානෙ සීතා හොති තස්මා පරතීරං
 ගමන්තතියා අනාපතති. සචෙ සප්පයායංවා පඨානංවා අඤ්ඤංවා
 කිඤ්ඤිකමමං කුරුමානා පුරෙ අරුණෙයෙව දුතිසිකාය සතතිකං
 ආගමි ස්සාමි ති ආහො ගංකරොති අජානන්තියා එවතස්සා
 අරුණං උග්ගච්ඡති අනාපතතිති ආග “පුරෙ අරුණෙ යෙවා”
 ති ආදි, අඵපන යාප අරුණුගමනා ඉංධව හවිසාමිතිවා අන,
 හොගෙනවා විහාරස්ස එකදෙසෙ අච්ඡති දුතිසිකාය ගත්ථපාසං න
 ඔතරති අරුණුගමනෙ සබ්බාදිසෙසො. තත්ථ පාසොයෙවති ඉධ
 පමාණං ගත්ථපාසාතිකමෙ එකගබ්බෙපි නරකති. තෙනාග “එක
 ගබ්බෙ ~~පෙසො~~ ආපත්ති”ති. ‘දස්සනුපවාරංවා සචණුපවාරංවා’ති
 එත්ථ දස්සනුපවාරො නාම යත්ථිතං දුතිසිකා පස්සති, ‘සචණුපව
 රොනාම යත්ථිතා මග්ගමුලකසද්දෙන විධ ධර්මසචණාරොචනස
 ද්දෙන විධ අයෙයති සඤ්ඤාන්තියා සද්දං සුණාති, “නසමා”ති යසමා
 ඔතිසනං නාම දස්සනුපවාර සචණුපවාරානමඤ්ඤන්තරස්ස විජග
 නං තස්මා; අනෙතා ගාමෙපන ඔතිසනං වට්ටනිය ආග, “ඉඤ්ඤා
 නිකකමනො පඨායා”ති ආදි, තත්ථ “ඉඤ්ඤාතිකකමනො”ති
 උමාරාතිකකමනො; “බහිගාම”ති ගාමස්ස ඔති පදෙසෙ; මග්ග
 මුලකා උච්චාසද්දං කරොන්තිති ආග “මග්ගමුලකසද්දෙන විධා”ති.
 මග්ගමුලකා අවනායන්තස්ස සද්දෙන විධාතිපි වදන්ති “සද්දසනති
 සා”ති සද්දං කමරාන්තියා සද්දසචණාතිකකමෙ ආපත්තිංයවාති
 ඉමිනා දස්සනුපවාරො එවරුපෙ සචණුපවාරෙ විජතිතෙ නරකති
 ජතිතමනෙව ආපත්ති සබ්බාදිසෙසාති දස්සෙති “මග්ගං ගමන්
 නති”ති එක මග්ගං ගමන්තති; සචෙ පුරිමායො අඤ්ඤා න මග්ග
 න ගමන්තති පකකන්තානාම හොති. අනාපතතියෙව. විනනං
 ගමන්තතිනං එකා අනුබ්බිතුං අසකෙතාන්ති ගමන්තු අයන්ති ඔති
 යති ඉතරාපි ඔතිසතු අයන්ති ගමන්ති විනනමපි ආපතති. සචෙපන
 ගමන්තතිපු පුරිමාපි අඤ්ඤං මග්ගං ගණ්හාති පච්ඡිමාපි අඤ්ඤං
 එකා එකස්සා පකකන්තසානෙ නිසීති විනනමපි අනාපත්ති
 “සබ්බාදිසෙසා වතුරො”ති අයං පඤ්ඤා අරුණෙගෙ ගාමන්තර
 උරියාපනනං නදිපාරං ඔක්කන්තා නිසබ්බං සකාය වුත්තං. සාති

සකගාමනො පවුසු සමයෙ නිකම්මිනා අරුණුගමනකාලෙ
 චුත්තපසකාමං නදිපාරං ඔක්කන්තමන්තාව රත්තිවිපසවාසගාමනතර
 නදිපාරගමනගණමනා ඔතිසනලකිණේ එකපසාදෙතෙව් වතුරො
 සබ්බාදිසෙසෙ ආපජ්ජති, “පක්කසංකප්පායා” ති නිජායයන
 සබ්බන්තාය; “අනන්තරාසෙනා” ති ගජිමොවතාදි අත්තරායං
 විතා.

නතිස සිකඛාපදං.

“නසෙසව කාරක සබ්බාසා” ති යො උකෙඛපතියකවමකා
 රකො ගණො තසෙසව කාරකසබ්බසා; වතෙතවා වත්තනාති තෙ
 චත්තාලියපසහෙදෙ තොඤාරවතෙත වත්තමාන

චතුස්ව සිකඛාපදං.

“එතනො අවස්සනො” ති පුග්ගලස්සවා හිකුණ්ඨාසවා අවස්ස
 නෙ; මහාපච්චරියං පනෙත්ථ හිකුණ්ඨාසා අවස්සනභාවෙති දඬුබ
 නති චුත්තං, තං “අනවස්සනොති ජානනති පතිගණනාති” ති ඉමාය
 පාලියා න සමෙති. යදිහිපුග්ගලස්ස අවස්සනභාවො, නපසමාණං
 කිං අනවස්සනො අවස්සනොති ජානාතිති ඉමිනා වචනෙන අනාප
 නති. උභො අනවස්සනා භොගාති අනවස්සනා පතිගණනාතිති එතන
 කමෙව වත්තබ්බං සියා. “උභොසු අනවස්සනොසු” ති පුග්ගලො
 චෙව හිකුණ්ඨාසාති උභොසු අනවස්සනොසු ගණනාතිසා සබ්බථාපි
 අනාපනති. “අනවස්සනොතිවා සුඤ්ඤා ගණනනාතිසා” ති සයං අන
 වස්සනා සමානා අවස්සනෙති අනවස්සනො අයනාති සඤ්ඤාය නසා
 ගජමනො පටිගගණනාතිසා අථසයං අථ සයං අනවස්සනාපි අඤ්ඤං
 අනවස්සනංවා අනවස්සනංවා අවස්සනොති සුඤ්ඤා ගණනනාති
 දුක්ඛාපමෙව. චුත්තං ගෙතං අනන්තරසිකඛාපදෙ කිසසු නිං අයෙස
 පතිගණනාසීති අවස්සනො අයෙසාති නිං පන අයෙස අවස්සනාති,
 නාහං අයෙස අනවස්සනාති.

පංචම සිකඛාපදං.

දුක්ඛවාදිකා සබ්බාදිසෙස පරියොසානා ආපත්තියො, ඉමි
 නා සිකඛාපදෙන උයොජ්ජනායෙව. ඉත්තරස්සා පන ආපත්තිගෙදෙ
 පඨම සිකඛාපදෙනාති ආග “සා එවං උයොසාජනෙ නා” ති ආදි,
 “කුලානුදුසනාසා” ති කුලානුකම්පකතාය.

ජඝම සිකඛාපදං.

අනුමාදිති උත්තානායානෙව.

“හික්ඛුණ්ණිකං න හිංගනි” ති කමම උදෙසාසාවාහි මිති හෙ
 භෙදො සො නාය සති. නැපිති හික්ඛුණ්ණි සම්භානාහිංගනි; නනෙවලං
 පරිවාසාදිභාවොසෙවති ආග “ඡාදනපථවසා”ති ආදි, එතථ ඡං
 දනපථවසාපි නදුක්ඛං ආපජ්ජතිති පාසො දඬුමෙ, ඡාදනපා
 වසාපි දුක්ඛං න ආපජ්ජතිති අනෙව, එවංච කප්පා ආපජ්ජති
 ගරුකා සාවසෙසංඡාදෙති අනාදරියං පටිච්ච න හික්ඛුණ්ණිනොව පු
 සෙසං වජ්ජං. පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙහි විනතිනා’ති එත් හික්ඛුණ්ණි
 නීසෙධො උපපනෙතා නොත් සෙසුපන පොත්තෙසු ඡාදනපථව
 සාපන දුක්ඛං ආපජ්ජතිති විනා නකාරං. පාසො දියසති සො ප
 මාදලෙඛොති දඬුම. “නසමා”ති සසමා පරිවාසො නාම නැපි
 නසමා; “අනුමානො විහාරං සොසෙධො විහාරසීමායමා”ති විහා
 රෙ ඛිට්ඨිමමෙව සකියාම වුත්තං. “සොසෙධො අසංකොතානිති”ති
 විහාරසීමං සොසෙධො අසංකොතානිති; “මුඛමනනිදස්සන”නාති
 පච්චෙසොපායමනන නිදස්සනං; එතංච “අථ කසමා යථා හික්ඛු චං
 නතතකථාය පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්කප්පො අපරික්ඛිත්ත
 ස්ස විහාරස්ස පරික්කපාරභානතො වෙ ලෙඛිමුපාතෙ අතික්ක
 මා”ති වුත්තං. එවං අවතො “ගාමුපවාරතොව හික්ඛුණ්ණිනං විහාරුප
 වාරතොව වෙ ලෙඛිමුපාතෙ අතික්කමිත්වා”ති ඉදං වුත්තනති,
 තත්ථ චෙක වදන්ති හික්ඛුනං වුත්තපසකාරං පදෙසං අතික්කමිත්වා
 ගාමෙපි තං කමමං කාතුං වට්ටති හික්ඛුණ්ණිනං පන ගාමෙ නවට්ට
 ති තසමා එවං වුත්තනති. අපරෙපන භණන්ති හික්ඛුනමපි ගාමෙ
 නවට්ටති, හික්ඛු විහාරොනාම පුබ්බිකෙයෙව ගාමුපවාරං අතික්කමි
 ත්වා නිසිති තසමා ගාමං අවතො විහාරුපවාරමෙව හෙසා වුත්තං.
 හික්ඛුණ්ණිනං පන විහාරො ගාමෙයෙව න ඛිට්ඨි, තසමා ගාමුපවාරස්ස
 විහාරුපවාරස්ස උභයමෙවෙත්ථ දස්සිතං. තසමා උභයත්ථාපි ‘අත්ථ
 තො නානත්තං නැපිති විමංසිත්වා යංවෙත්ථ යුජ්ජති තං ගගෙතමිං
 ‘නායො පඬාසා’ති ආරොවිතකාලපො පඬාසං.

ඉති කඛ්ඛා විහාරණිසා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

විනයසම්මසද්දසායං ලිඛ්‍යපසාසනිකං.

හික්ඛුණ්ණි පාතිමොක්ඛෙ සම්භාදිසෙසවණ්ණනා නිසීනා.

පසුම. උතතානාච්චෙව. “සං අතතනා ලඛං. නං නිසංගි සං. හොති” නි යං විවරං භාජිතාය අතතනා ලඛං තච්ච නිසංගි යං. හොති, තං ධිනසතමං කතාපි අතතනා න ලඛති තෙ, නාග “නිසංගි” නති ආදි, තච්ච “නිසංගි. පච්චලගිත්වාපි” නි අයතාය දමිති එවං නිසංගි. පච්චලගිත්වාපි; “සථාදුතෙ සෙවලපපනානිඛං.” නති යථා දයකෙති දිනනං තච්ච උපනෙතබ්බං, අකාල විචර පනෙතෙව සිපෙතබ්බනති වුතතං. හොති.

දුතිස සිකතාපදං.

“මෙන” නති මෙ එතං; සකසඤ්ඤාය ගතිතතතා පාචිතතිසඤ්චෙ ව දුකතචංච වුතතං, ඉතරථා හණ්ඩායොන කාරෙතබ්බං.

නාතිස සිකතාපදං.

“පච්චලාගෙනා” නි පසුමවිඤ්ඤානතිතො උපතතරසාපි අඤ්ඤා සා පච්චලාගෙන; “නසමි. අපපහොගෙන පුන නාඤ්ඤා” නි යං පසුම. විඤ්ඤානති ථොකතතා තසමි. අපපහොගෙන පුන ත ඤ්ඤාච විඤ්ඤාපෙනතිසාති අනො; “අඤ්ඤානපි අනෙව සති” නි පසුමවිඤ්ඤානතිතො අඤ්ඤානපි අනෙව සති; “ගෙන සමි. අඤ්ඤා ඤා” නි යං පසුම. විඤ්ඤානතං. ගෙන සමි. අඤ්ඤාඤා; කිං වුතතං. හොති සචෙ පසුම. සපපිවිඤ්ඤානතං. යමපකතං පච්චලාගෙනතිව චෙ ජෙජන වුතතතතා තෙලෙනපි අනො ගොති තතො තෙලෙනාපි; මෙ අනොති එවමාදිතා අඤ්ඤාඤා විඤ්ඤාපෙනතිසාපිති වුතතං. හොති; “ආනිසංසං දසසානා” නි සචෙ කතාපණ් සපපි ආහතං. හොති ඉමිනා මුලෙන මිගුණං තෙලං. ලබ්බති තෙලෙනාපිව ඉදං කි චිට්. නිපපජ්ජති තසමා තෙලං ආහරාති එවං ආනිසංසං දසසානා.

මතුච්ච සිකතාපදං.

“තුප්පනා අඤ්ඤාචෙතාපෙසා” නි පසුමචෙතාපිතතො යං කිඤ්චි අඤ්ඤා චෙතාපෙසා.

පංචම සිකතාපදං.

“අඤ්ඤාසානාස දිනෙනනා” නි යං චෙතාපෙති තතො අඤ්ඤා සා අනොය දිනෙනන; “අඤ්ඤාසානාස” නි පුරිමසොච්චදිප නං; “සෙසකං උපනෙනතිසා” නි යදානොය දිනෙනනා තං චෙතා පෙනා අවසෙසං අඤ්ඤාසා අනොය උපනෙනතිසා; “සාමිසෙ

අපලොකනා'ති දයකෙ ආපුච්ඡිමා; "ඵවරුපාසු ආපදසු උපතෙ නත්ත"නති ඵවරුපෙසු උපද්දවෙසු අඤ්ඤාත් යස්ස කස්සම් අත්ථාය උපනෙතත්තං. පඨම සිකඛාපදං.

"න කෙවලං තෙනෙව පරික්ඛාමරනාති" ආහ "යයං යාචිත කෙනාපි"ති. චුත්තං. හෙතං. පාළියං "හික්ඛුණ්ණියො තෙනෙව පරික්ඛාමරන සංග්ගි යාචිමා හෙසජ්ජං. වෙතාපෙමා පරිතුඤ්ජං" ති. මාහික්ඛායමපන ගමසමානත්තා පිසඤ්ඤා නපසස්සත්තා, ගමස මානස්ස සද්දස්ස පයොගංති කාමවාමරොති යුත්ති.

සත්තම සිකඛාපදං.

අභිම නවම දසමාති උත්තානස්ථානෙව.

පඨමා වග්ගො.

යසමා පචාරිතඨානෙ විඤ්ඤාත්තාම න පටිසෙධෙනබ්බි තස්මා භගවා ධම්මනිමන්තන වසෙන පචාරිතඨානෙ වදෙස්ස යෙන ඡොති චුත්තාය වතුකංසපරමං විඤ්ඤපෙතබ්බිනති පරිච්ඡදං දස්සෙසිති වෙදිතබ්බං. "නෙතෙම මෙතාපෙතබ්බි"නති ඨපෙමා සහධම්මකෙව ඤාතකාපාරිතෙව අඤ්ඤාන කිංචිති දෙව ගුණෙ පරිතුඤ්ජන වදෙස්ස යෙනඡොති චුත්තාය විඤ්ඤපෙතබ්බිනති චුත්තං. "රාජාන"නති පසෙනදිකොසල රාජානං.

පඨම සිකඛාපදං.

දුතියං චුත්තානස්මෙව. තාතිසං වග්ගො.

ඉති කඛ්ඛාචිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

විනයසංග්ගේ මංගල්ලයං. ලිප්පාසකාසිනියං.

හික්ඛුණ්ණියාතිමොක්ඛෙ නිස්සග්ගිස වණ්ණනා නිසීතා.

"ලසුන"නති කිඤ්චාපි අවිසෙසෙන චුත්තං, තථාපි මනබෙසුජාතං ලසුනමෙව ඉධාධිපෙතං. භණ්ඩික ලසුනමෙවොති ආහ "මගධරජ ජාත"නති ආදි; "භණ්ඩිකලසුන"නති පොඤ්ඤාලික ලසුනමෙව, සම්පුණ්ණමිඤ්ඤානමෙතං අභිවචනං. තෙනාහ "නථකම්මිතිඤ්ජක" නති. "අපෙකාභාරෙ අපෙකාභාරෙ"ති එත්ථ සඡව මෙ තස්මා භ භණ්ඩික එකඤ්ඤාසෙව සංඛරිමා අපෙකාභාරති එකං. පාචිත්තියං.

භිංජුකා එකමෙකමිංජකං බාදනායාපන පයොග ගණනාය පාඨ
 තතියාති. පලණඩුකාදිනං වණ්ණණන වා මිඤ්ජායවා නාතතතං. චෙ
 දිතබ්බං වණ්ණණන තාව පලණඩුකොනාම පණ්ඩුවණ්ණණං හොති
 භාද්දනකො ලොභිතව්ණ්ණණං ගරිතකො ගරිතපණ්ණණං චිඤ්ජා
 ය පන පලණඩුකාය එකාමිඤ්ජා හොති භාද්දනකයං චෙ ගරිතක
 යං නියොයා වාච ලසුනො අමිඤ්ජකො අංකුරමතතමෙව සි තයං
 හොති. මහාපච්චරිතාදිසු පන පලණඩුකයං තිති මිඤ්ජාති භාද්ද
 න කයං චෙ ගරිතකයං එකනති වුතතං, එතො පලණඩුකාදයො
 සභාවෙනෙව වට්ටනති සුපසම්පාකාදිසු පන මාගබ්බමි වට්ටති
 තංචි පච්චමානෙසු මුග්ග සුපාදිසුවා මච්ඡමංස විකතියවා තෙලෙ
 වා බදරසාලවාදිසුවා අච්චිලසාකාදිසුවා උතතරිතබේගසුවා යථා
 කථාපි අනතමසො යාගුහපොතපි පකඛිතං. වට්ටති. බදරසාල
 වං නාම බදරඵලානං සුකඛාපෙනා වුණ්ණණනා කතතබ්බා බාදනි
 විකති.

සංඛිත සිකඛාපදං.

“පට්ටිච්ඡනනායාසෙ” නි එතයං විභාගදයංනථං උපකච්ඡ
 කෙසුච මුත්තකරණෙවාති අපොති වුතතං. “ආබාධසච්චයා” නි
 කණ්ඩුකච්ඡ්ඡාදි ආබාධපච්චයා; සංගරාපෙතනියා අනාපතති
 හික්ඛුයං එථව ලසුනෙව දුකකචනති පොරාණං.

දුතිස සිකඛාපදං.

“නලඝාතක” නි මන්තෙ පහාරදනෙ; තඤ්චබො තලං
 මුත්තකරණෙ පහාරං දෙතීති පදඝාජනියං වුත්තතතා. මුත්තකර
 ණයාති විඤ්ජායතීතිආග “මුත්තකරණයං නලඝාතකෙ” නි “සුපිම්
 නසෙංගච සාණ්ඨතීකං” නි අරතනො අථාය අඤ්ඤං ආර්ණපෙ
 නතියා සාණ්ඨතීකං.

ගතිස සිකඛාපදං.

“මඤ්චසෙසනනා.මුග්ග” නති ජතුමතතකෙති එතං නිදනවසෙ
 න උපනතනාය වාසුතො වසෙනෙව වුතතං, සංඛිඤ්චිපන දණ්ඩකං
 පචෙසෙනතියා ආපතතියෙව, තෙනාග “කාමරාගෙන පනා” නි ආදි.
 මතුථ සිකඛාපදං.

“ආදුගබ්බ” නති පචෙසෙනබ්බං; “අග්ගපබ්බ” නති කෙසන
 මතතමි අග්ගපබ්බං; “නනියපබ්බං පචෙසෙති” නි කෙසනමතත
 මි තතියං පබ්බං පචෙසෙති; වුතතං හෙතං සම්භාවාසාදිකාසං
 “ගමභීරහො විනතං පබ්බානං උපරි කෙසනමතතමි පචෙසෙ

තනියා පාවිහනිය” නැති. “අතීතමහිරං උදක සුඛිකං ආදිසන වන්ත්‍රි සමිං” නි අති අනෙකා පවෙසෙත්වා උදකධොවන කරණවත්‍රසමිං, උදකසුඛිසාවමයෙ පන තති එසාසාදියනෙ යථාච්ඡින්න පරිවේෂ්ඨෙ අනාපතති. සංඥාම සිකිකාපදං.

“නක්කාදිසුචා අසංඝාතපනා” නි තක්කදම් මධුරස බිරාදිසු අසංඝතරෙන; “යාස කාසම් චිජනියා” නි අනතමයො විවරකණණං උපාදය යාසකාසම් චිජනියා; “ඉමං සිවථා” නි ඉමං පානියං වා සුපාදිං වා පිවථ; “ඉමිනා චිජථා” නි ඉමිනා තාලවණ්ණවන චිජථ “දුපෙනනියා” නි අසංඝාත උභයම පි දුපෙනනියා.

ජඝම සිකිකාපදං.

“නසමා” නි යසමා විඤ්ඤාතනිවෙව හොජනඤ්ඤා පමාණං තසමා; න කෙවලං වෙත්‍ර පටිග්ගහණ්ණයෙව දුක්කටං හොති පති ගණනිත්වා පන අරඤ්ඤානො ආහරණෙපි සුක්කාපනෙපි වග්ගලිදිව සෙ භජ්ජනස්ථාය උද්ධනසජ්ජනෙපි කපලලහජ්ජනෙපි දබ්බිහජ්ජනෙපි දරුති ආදය අගතිකරණෙපි කපලලමති බඤ්ඤාපකම්පනෙ පි දබ්බියා සබ්බසට්ඨනෙසුපි කොභිනභ්ථං උදුක්කලමුසලාදි සජ්ජනෙ සුපි, කොභින පපෙථාටන ධොවනාදිසුපි යාවමුඛෙ ධිපෙත්වා අපේකා හරනස්ථං දනෙනාති සබ්බාදති නාව සබ්බපයොගෙසු දුක්කටාතිති ආහ “පටිග්ගහණ්ණො පඨාය යාව දනෙනාති සබ්බාදනං තාව සු බ්බපයොගෙසු දුක්කටාති” නි.

සත්තම සිකිකාපදං.

“නිරොකුඤ්ඤි” නි සරකුඤ්ඤියා පරහාගෙ; “නිරොපාකාරො” නි පරිකෙට්ඨපකාරස්ස නිරොහාගෙ; තෙවබො කුඤ්ඤිපාකාරඉභික සිලාදරුතං වසෙන නිපපකාරාති ආහ “යසා කසාපි කුඤ්ඤියා වා පාකාරස්සවා පරතො” නි. “සබ්බාති පෙතාති එකපනා ඡෙඤ්ඤි නනියා” නි එතාත් වතකාරිපි වන්ත්‍රිති එකතො ඡෙඤ්ඤිනනියා; පා වෙකකං පන ඡෙඤ්ඤිනනියා වන්ත්‍රිගණ්ණාය ආපතතියො, ආණ්ණති යවපි එසෙව න යො. “නිකුඤ්ඤියා දුක්කට” නති නිකුඤ්ඤියා සබ්බස්ථ දුක්කටං.

අඝම සිකිකාපදං.

“නිකුඤ්ඤියාපි” නි පියඤ්ඤන නිකුඤ්ඤියා සමුච්චිතොති, අතිකම්පනා බිජෙජුපන වෙතෙනසු කොණාදිසුචා අසංඝාතරොපිතෙසු වෙ තෙක මරියාදදිසුචා ඡෙඤ්ඤිත්‍රං වට්ඨති. මනුස්සානං කවචරජ්ඣි තඨානෙ පන වට්ඨතියෙව, “ජබ්බිතවෙතෙන” නි මනුස්සෙසු

සැස. උඩිරියා ගතෙසු ජඩිතබෙනත. නාම හොති තත් වටති යත් පත ලාසිතමපි පුබ්බණ්ණාදි පුත උච්ඡය්‍යති රක්කන්ති තත් යථා වත්තුකමෙව, “සාමිකො අපෙලාසොයා” ති එත් බෙහතපා ලකා ආරාමාදිගොපකාව සාමිකාව; ඉමිනාව සබ්බසන්නාකෙ භික්ඛු සස ඡබෙඛිතුං වට්ඨති සබ්බස පරිසාපනනත්තා, නභික්ඛුඤ්ඤිතං සි ක්කුණීනමපි න අනතනො සන්නකෙ භික්ඛුසන්නාකෙ වුග්ගනසෙ තෙව වට්ඨතිති දසෙසති. එවං සහෙතපි සාරුප්පවසෙන කාතබ්බං.

නවම සික්ඛාපදං.

“නවම” නහි නව්වාදසොවා නව්වනතු සොණ්ඩාවා අනතමසො මොර සුච මය්‍යවාදසොපි, සබ්බමෙවතං නවමමෙව. තෙනාහ “නවමනති අනතමසො මොරනව්වට්ඨි” ති. “ගිහ” නති නවාදිතං වා ගිතං හොතු අරියානං පරිනිබ්බානකාලෙ රතනතතයතුණ්ණප සංගිතං සාධුකීලනකගිතංවා අනතමසො දනතගිතමපි ගාසිය්‍යා මාති පුබ්බහානෙ ඕකුජනතා කපරානති සබ්බමෙවතං ගිතමෙව-තෙනාහ “ගිතනති “අනතමසො ධම්මනාණ්ණකගිතමපි” ති. තත් ඛම්මහාණ්ණකගිතං නාම අසඤ්ඤන භික්ඛුනං තං භං වත්තං සිද්ධි යා අතිදීඝං කත්වා ගිතාය්‍යරෙන ධම්මහණ්ණනං, තමපි නෙව භි ක්කුතො න භික්ඛුණීනං වට්ඨති. පථාති වුත්තං පරමස්මාපොති කාස චුදදකථකපාස “ධම්මුපසංගිතො ගිතො වට්ඨති ගිතුපසංගි තො ධම්මො නවට්ඨති” ති. තසමා ධම්මං හණ්ණෙනත ජාතකවත්තා දි තං තං වත්තං අවිනාසෙත්වා වතුරසෙසන වහෙනත පරි ම ණ්ඩලාති පදබ්‍යංජනාති දසෙසතබ්බාති. “වාදිත” නති බවාදිවා දනියහණ්ඩවාදිතං වා හොතු කුටහෙරිවාදිතංවා අනතමසො උදකහෙරිවාදිතමපි සබ්බමෙවතං වාදිතමෙව. තෙනාහ “වා දිත” නති අනතමසො උදකහෙරිවාදිතංගි. “යමපන නිච්ඡිහනතිවා සාසංකො වාදිතා අවජරිකංවා භපාසෙති පාණිංවා පභරති තත් අනාප්‍රත්ති. දසුනෙන වෙත් සවණ්ණමපි සංගමිතං චරුපෙකාසස නසෙන, ආලොචනපහාසනායවා පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සවණ්ණකිරියායපි දසුනාසංඛෙප සඤ්ඤාචිතො දසුනාස ඉමෙව වු තතනතිති ආහ “එතෙසු යංකඤ්චි දසුනාස ගව්ඤ්ජනියා” ති. “සසා සිනා” ති එවං ගතත්වා යසමං පමෙසෙ සිතා; නනුව සසං නව්වාදිසු පාචිත්තියං පාලියා න වුත්තං, අථ කථං ගගෙනබ්බතති ආහ “සබ්බඅභිකථාසු වුත්තා” නති ඉමිනා පාලියා නවුත්තෙව අභි කථාපමාණෙන ගගෙනබ්බනති දසෙසති. “සමුච්ඡානාදිති එළකලො මඤ්ඤියාති” ති මාතිකාගතපාචිත්තියසෙසව වසෙන වුත්තං. සමබ්බ

සං. විසෙත පන ඡයමුච්ඡානනති ගහෙනබ්බං, “ආරාමෙ ධම්මා” ති
ඉදං නිදංගනමත්තං, සෙස ඉරියාපථෙහි යුතත්තං පස්සනතියා අ
නාපනතියා ඉවත්තබ්බත්තං ඉතරථාති නිසින්නාපි පස්සිතුං න ල
භෙග්ග පස්සියාමිති විහාරණො විහාරං ගිවත්තනියා ආපනතියො
ව ආසනසාලාය නිසින්නා පස්සති අනාපනති, පස්සියාමිති උච්ඡ
තිත්වා ගවත්තනියා ආපනති, විවිසං ධම්මා ගිවං පරිවත්තනා පස්ස
නතියාපි ආපනතියෙව, තික්ඛුස්සපි එතෙවනෙයං ආපනතිභෙදෙව
නානත්තං.
දසම සික්ඛාපදං.

උසුනවගෙනා පඨමො.

“අරහො පෙක්ඛාසා”ති න රත්තස්සාදුපෙක්ඛාය; “අඤ්ඤාචි කි
නාසා” හි රහොඅස්සාදුතො අඤ්ඤාචිනියාය හුත්වා ඤාති වා පුච්ඡ
නතියා දුනෙවා පුජායවා මනෙන්නතියා.

පඨම සික්ඛාපදං.

දුතිය භතිසාති උත්තානන්තො. “සුචිත්තසෙතො”ති
ඉමිනා “සනතිභේසව”ති ගජපාසෙ සිතමත්තාය පාවිත්තියා;
“සලලපෙසා”ති තත්ථ ධම්මා ගෙහසිතකථං කථෙන්නතියාපි පාවිත්ත
ිය වෙව; “කණ්ණිකංවා ජපෙසා”ති කණ්ණමුලේ ජපෙපනතියාපි
පාවිත්තිය වෙවාති ඉමං තසං දස්සති.

මතුස්ම සික්ඛාපදං.

ආසිද්ධති එත්ථාති ආසනනති ආග “පලලකියොකාසගුතො”ති
උරුබ්බාසනස්ස ඔකාසෙහි අත්ථො. “අනොවසක” නති නිව්ඛ
කොකාසං; “අප්පකානාසෙ උපමාර” නති අප්පකානාසෙ නි
සිදිත්වා මාදසමභත්ථපමාණපපදෙසං; “ගිලානායා”ති නාදිසෙන
ගෙලඤ්ඤන ආපුච්ඡිතුං නසකකාති; “ආඥාසු” හි සරෙ අභි
වා උච්ඡිතො ගොති වොරොවා එවරුපෙ උපග්ගෙව අනායුච්ඡි පක්ඛ
මති අනාපනති.

පඤ්චම සික්ඛාපදං.

“චුම්බකඤ්ඤන” හි තික්ඛුභේතං අත්ථාය නිව්චපඤ්ඤතෙත.

ඡස්ම සික්ඛාපදං.

“කුලානි” හි කුලස්ස සරාති.

සත්තම සික්ඛාපදං.

අභිමං උග්ගානන්තමෙව. “මනුස්සපද්මයෙන වා”ති කාණා ගොමි කුණිගොමි ඉතරාවා ජද්දසාගොතුති ආදිනා මනුස්සවිරූපසා වෙන; “අප්ඨමම අනුසාසති පුරෙකකාරාන” නති එත් “අත් පුරෙකකාරායා”ති අභිකුථං කප්පනන්තය; “ධම්මපුරෙකකාරායා”ති පාළිං වාවෙනන්තය “අනුසාසති පුරෙකකාරායා”ති ඉදන්ති කිං ජද්දසා සාධු විරම්සු නපව විරම්සි අධා පුත එවරූපාති කම්මාති කත්තා නිරසෙ උපපත්තිසසි නිරවජ්ජනසොතිතා උපපත්තිසසිති එවං අනුසාසති. කත්තා වදනන්තය.

නමම සිකඛාපදං. දසමං උග්ගානන්තමෙව.

අකිකාරමගො දුගිසො.

“ඉද”නති ඉදං උදකකාටක. විවරං.

පඨම සිකඛාපදං.

දුගිසං උග්ගානන්තමෙව. “විසිකෙක කො”ති විජ්ජෙකො; “දුර නිකිනිතපාමනෙත”ති දුරෙ නිකිනිතමනෙත; නිකිනිපිට්ඨා සවෙපිං පච්ඡාසිඛිති ආපතතිසෙවති අපො.

නතිස සිකඛාපදං.

“ඉදංමෙ විවරං මගංගො ජද්දසෙ වොරගසෙ න සකකා ධාරෙතු නති එවරූපාසු ආපදසු”ති එත් පාසො, සොපන කාකපදසං ජනිතමොගෙති ලොකෙති උපරිසිකකාපදෙ ලිඛිතො කිවාපි තත් ලිඛිතො එත්ථෙවපන දභිකෙබ්බා.

චතුස්ථ සිකඛාපදං.

“ආපදසුවා ධාරෙති”ති සමෙ අපාරතංවා අතිවත්ථො වො රාගරනති එවරූපාසු ආපදසුවා ධාරෙති අනාපතති.

පඤ්චම සිකඛාපදං.

“අසුඤ්ඤාමිං පටිකකාරෙ”ති සත් කත්ථි සාලකාදීතං වා සප්ඨි තෙලාදීතංවා අසුඤ්ඤාතරාමිං. “සමංගොගාලෙදස්සථාති එවං ආති සංඝං දසස්සථා නිවාරෙනන්තය”ති කිත්තකං අග්ගනකං දතුකා මත්ථාති පුච්ඡිතා එතකකං නාමාති වුත්තෙ ආරොචෙඨ කාව ඉදන් එත්ථ මගංගො කතිපාගෙන කප්පාසෙ ආගටෙ සමගංගො ගතිසති තස්මිං කාලෙ දස්සථාතිඑවං ආතිසංඝං දසස්සථා නිවාරෙනන්තය.

ඡට්ඨම සිකඛාපදං.

“ආනිසංසං දසෙසාධා පටිබාහනනියා” නි එකිණ්ණා එකසාවකං නප්පභොති ආගමෙථ තාව කනිපාභෙන උපපත්තිසංඝනි තභො හා ජෙස්සාමිති එවං ආනිසංසං දසෙසාධා පටිබාහනනියා අනාපනති. සත්තම සිකඛාපදං.

අසම නවමානි උත්තානස්මෙව. “සෙස” නති ධම්මෙක වෙමති කායානි ආදිකං අවසෙසං; තත් “ආනිසංසං දසෙසාධා පටිබාහනනියා” ති හික්ඛුණ් සංඝො ජිනනවිවරො කසිනානිසංසමුලකො මහාලාභො හොති එවරූපං ආනිසංසං දසෙසාධා පටිබාහනනියා අනාපනති.

දසම සිකඛාපදං.

නගගවගෙහා ගතියො.

පඨමං උත්තානස්මෙව. “වචස්සානං දසෙසාධා” නි මජ්ඣිකාසායංවා කහතරසඨිංවා අත්තමසො කායබ්බිතමපි ධ්වපෙත්වා නිපරුජනනිකං අනාපනතීති අත්තො.

දුතිය සිකඛාපදං.

තතීයං උත්තානස්මෙව. “පටියෙසිධා අලහනනියා” නි අඤ්ඤං උපඨාසිකං අලහනනියා, “ගිලානායා” නි සංගිලානාය; “ආපද්දු” නි තථාරූපෙ උපද්දුවෙ සති.

චතුත්ථ සිකඛාපදං.

පඤ්චම ජස්ම සත්තම අසම නවමානි උත්තානස්මෙව. “ධුරනිකඤ්ඤාමගෙන” නි සවෙපි ධුරං නිකඤ්ඤා පච්ඡා පකකම නි ආපනතියෙවාති අත්තො. “අනනරාසෙසනි” නි දසවිධෙසු අත්ත රාසෙසු අඤ්ඤාතරසමි. සති; “ගච්ඡස්සාමි” නි නිකඛනතා නදිපුරා පුත ආගතා වොරාවා මගෙන ජිතා හොනාති මෙසොවා උඨගති නිවර්තනි වට්ඨති.

දසම සිකඛාපදං.

තුච්චකවගෙහා චතුත්තො.

“කිලන විතසාල” නති න රඤ්ඤාප ඤාතිතවිතසාලං; අථබ්බො යෙසං කෙසංචි මනුස්සානං කිලනස්මං යත්තස්මි කත සාලං; එසනසො “කිලන උපවන” නති ආදිප්පි යථාග, රාජාගාර නතාම යත්තස්මි මනුස්සානං කිලිතුං රමිතුං කතං හොතිති ආදිකො විජාරො, තත් “කිලන උපවන” නති කිලනස්මං අනෙතා නගරෙ කතං ආරාමං; “කිලනුසානා” නි තථෙව බ්බිතගරෙ කතං උග්ගානං; පඨම සිකඛාපදං.

“අනික්කනනපසමාණා”නි අභිංගුලනො අනික්කනනපසමාණ පාදකා “චූපනනා”නි පදගාජනියං වුනෙනා; අකපපියරුපාකුලො අකපපියමසෙඤ්චා “පලලභෙනා”නි තරදසහසාවරියො.

• දැනිය සිකඛාපදං

“උප්පුප්පුමෙ”නි උග්ගිරිනා උග්ගිරිනාපෙධනො, “කනනින සුතනං කනනනනිසා”නි දසික සුතනාදිං සංඝාපෙතො කනනනනි යා; දුක්ඛනනිතං වා පටිග්ගනනනනිසා.

නැනිය සිකඛාපදං

“අනතනො වෙසසාවච්චකරසසචා”නි සචෙපි මාතා පිතරො ආගච්ඡනනි යංකිංචි විජනිංවා සමමුංජනිදණ්ඩකංවා කාරාපෙතො වෙසසාවච්චකරසානෙ ධිපෙචා යංකිඤ්චි පටිතුං වට්ටති.

චතුසස් සිකඛාපදං

“අනනනරාසිකිනි”නි දසවිධෙසු අනනරාසෙසු එකනාපි අනනනරාසිකිනි “ධුරංගිකිනිසා පච්ඡා විනිව්ඡිනානි”නි අපතති. අපච්ඡිනාච පච්ඡා විනිව්ඡිනානි.

සංචම සිකඛාපදං.

ජභං උතතානසමෙව. “ආපදසු”නි මහස්සවිරං සරිරතං මොවෙචා සුප්පට්ඨාමිතමෙ මොරා හරනනි ඵවරුපාසු ආපදසු අනියස ජිඤා නිවාසෙනනියා අනාපනති.

සතතම සිකඛාපදං

“කචාච ඛකුච්ඡාර” නනි වාරඛකුච්ඡාරො; “තිලානාසා”නි වච්ඡි හෙදං කාතුං අසමජාය; “ආපදසු”නි රසෙ තිස්සනෙන ආවාසෙ, ඡලෙඛනා ගච්ඡනනි ඵවරුපාසු ආපදසු.

අභම සිකඛාපදං

තඤ්ඤි ආදිසු සිප්පසද්දො පචෙවකං යොජෙතඛෙඛා. තථා ආත ප්පණාදිසු මනනසද්දො තඤ්ඤි “ඵරු”නි බගනමුඛි, ආතප්පන මනෙතා නාම ආපච්ඡිකණ වෙද විභිනො පරුපසාතකරො මනෙතා ලිඛ න මනෙතා නාම දුරුසාර ඛිලං මනෙතානා පභවියං පචෙසෙතො මාරණ මනෙතා, අගදප්පයොගො නාම විසභොජනං.

නවම සිකඛාපදං

“ලොබෙ”හි ලිඛිතසිසෙය, “ධාරණාසවා”හි ධාරණසමෝඤ්ඤා. චුක්ඛතසෙයන පටිපට්ඨන්තා බහුතිපි ගණාති ධාරෙනති, “නාග මණ්ඩලාදිකෙ”හි ධාරණාසමෝඤ්ඤා. සප්තානං පච්චෙසන නිවාරණයං ඉන්ධ්‍රියවිනිවර්තනා.

දසම සිකඛාපදං.

විනයාගාරවග්ගො පංචමො.

“සිසානුලොඛිකාසා”හි සීසං අනු විලෝකෙනනිසා; “සමා වා හික්ඛුණ්ණිකා සනතිපනිනා”හි සමා හික්ඛුණ්ණිකා පටිමනර සප්තාසන චෙතිසවඤ්ඤාදි අත්ථං සනතිපනිනා, “ආපදසු”හි කෙන වි උපදසුනා හොති ඵවරුපාසු ආපදසු පටිසිත්ථං වට්ඨති.

සසම සිකඛාපදං.

දුතියං උත්තානත්ථෙව. “සස”නති අත්ථධම්ම අනුසාසති පුරෙකාරායාති ආදිකං අවසෙසං; තත්ථ “අනුසාසතිපුරෙකාරාසා”හි ඉදංතිපි තිං බාලා අබ්‍රහ්මානි ආදිනා නයෙන අනුසාසති පනෙති සමා වදන්තිසා අණාපනති.

නතිය සිකඛාපදං.

මතුයං උත්තානත්ථෙව.

කුලෙ මච්ඡරො=කුලමච්ඡරො, පුරිමසම්. පනෙති සකප්ථො ඉන්ධ්‍රියවග්ගො, නං කුලං “අසංඛිං අසංඛන”නති කුලස්ස අගුණං අසංඛං භාසනතිසාති අත්ථො, “හික්ඛුණ්ණිකං අවණ්ණං භාසනතිසා”හි හික්ඛුණ්ණිකො දුස්සීලා පාපධම්මාති හික්ඛුණ්ණිකං අගුණං අසංඛං භාසනතිසා, “සනංගසම ආදිනව”නති කුලස්සවා හික්ඛුණ්ණිකං වා සනංගසම අගුණං.

සංචම සිකඛාපදං.

“සමනපාසාදිකාසං වුත්තනා”හි සමනපාසාදිකාස මවාද වග්ගස්ස පටිම සිකඛාපදෙ චුත්තනා.

සසම සිකඛාපදං.

සන්නමසමානි උත්තානන්තොව.

උපපාසප්පස පුච්ඡනං-උපපාසප් පුච්ඡා සාවි කප්පව්වසං රසස
ත්තඤ්ච කතා උපොසප්පච්ඡකන්ති වුත්තානි අංග “උපොසප් පුච්ඡ
න”න්ති. “ඔවාදසාසා”ති ඔවාදසාවන්තන්තො.

නවම සිකඛාපදං. දසමං උත්තානන්තොව.

ආරාමවග්ගො ජසො

පසමං උත්තානන්තොව එතෙ භවං එඤ්ඤං, ඛිරං; “සං පාසස
ති”ති යං දුරකං පාසෙති.

දුතිය සිකඛාපදං

“පදගාජනෙ වුත්තනසෙනා”ති පාණානිපාතා වෙරමණිං වෙ
වසානි අවිතිකකම සමාදනා සමාදියාමි පෙරුමිකාඋභො
ජනා වෙරමණිං වෙ වසානි අවිතිකකම සමාදනා සමාදියාමිති
පදගාජනෙ සමිපෙ අට්ඨුප්පන්ති. වුත්තනසෙනා; ඉමාපන ජසිකතා
සො සතිවසාසපි පඤ්ඤානස දුතනිකාසෙව, න එතාසු අසිකකිතා
උපසමපාදෙතබ්බා.

නතිස සිකඛාපදං.

පදගාජනෙ වුත්තා උපසමපදසමමති නදිත්තා හොති”ති
පදගාජන සමිපෙ අභිප්පන්ති. වුත්තා උපසමපදසමමති ඤාති
දුතියාස කමමවාසාස නදිත්තා හොති.

වතුඤ්ඤා සිකඛාපදං.

පඤ්ඤාමං උත්තානන්තොව. දසවසාසය ගිතිගතාස සිකඛාස
සිකතා සමමුතිං දසා පරිපුණ්ණ වාදසවසං උපසමපාදෙඤ්ඤං
වට්ඨති.

ජසම සිකඛාපදං. සන්නමාදිනි උත්තානන්තොව.

ගබ්භිනිවග්ගො සන්නමො.

“සබ්බපසම, මෙ මහාසිකඛිමානා”ති ගබ්භිනිවග්ගො වුත්තා
වෙ සිකඛිමානා සිකඛිමානා “දුමමම මහාසබ්බා”ති සමමුති කතො.

දිස්ස එවං වත්තබ්බා, “ගිහිගතාතිවා කුමාසිගුතාතිවා න චිත්තබ්බා”
ති සචෙ වදන්ති කමමං කුප්පතීති අභිප්පාසො.

නතිස සික්ඛාපදං.

මතුඤ්ඤවමානී උත්තානන්තො. “උඝනසමුච්ඡිසා සාවි
නාසා”ති උපසම්පද සමුච්ඡිසා යාවිතාය.

ජසම සික්ඛාපදං.

සතතමසමානී උත්තානන්තො. “ආගවස්මානා”ති ආග
වස්නති.

නවම සික්ඛාපදං.

“නෙසං අප්පිනාමං අජානනාතිසා”ති නෙසං මානාදිතං අප්පි
භාවං අජානන්ති; “අනනුඤ්ඤගසමුඝාන”න්ති යං වාවතො
කායවාචනො වාචා විතතනො කායවාචා විතතනො සමුඝාති තං අන
නුඤ්ඤතා සමුඝානං, කථං? අභිනානකමමාදිසුකෙනවි දෙව කරණි
යෙන බණ්ඩසීමායං නිසිතනා පකෙකාසථ සික්ඛාමානං, ඉධෙව න.
උපසම්පදෙස්සාමිති වත්තා උපසම්පදෙති එවං වාවතො සමුඝාති
උපසම්පදෙතො උඝාය උපසම්පදෙස්සාමිති වත්තා බණ්ඩසීමං ගව්ස්
න්ති යා කායවාචනො සමුඝාති. චිත්ත භානෙසු පණ්ණානතිභාවං ජාති
ත්වා විතිකතමං කරොන්ති යා වාචා විතතනො කායවාචා විතතනො ව
සමුඝාති, අනනුජානාපෙත්වා උපසම්පදනතො කිරියාකිරියං.

දසම සික්ඛාපදං.

“දුරුණ”න්ති පාපං; “පතිමානෙග්ගං”ති ඕලොකෙග්ගං.

එකාදසම සික්ඛාපදං.

“එකනන්ධික”න්ති එකෙන ච්ඡෙදන අනන්තරිකං කත්වා.

මාදසම සික්ඛාපදං.

මානිකායං එකං වස්සං වෙති එකනන්තරිකෙ එකෙකස්මිං යං
වච්ඡරිකෙ වෙ “එකනන්ධිකං වුඤ්ඤානිසා”ති ඉමස්මිං වස්සං
එකං, පුන එකනන්තරිකං එකගති වෙ වුඤ්ඤානිසා අනාපතනිං

තෙරසම සික්ඛාපදං.

කුමාසිගුතවග්ගො අසමො

“තිලකකණං ජනනං” නම් ජනනං නාම තිණි ජනනාති සෙත වජ්ජනං කිලාඤ්ඤා වජ්ජනං පණ්ණවජ්ජනං, මණ්ඩලබ්බංසලාකබ්බනති එවං පදහාජනෙ වුත්තලකකණං ජනනං; “නාදිසං ධාතං පඤ්ඤා” නි ගවජ කඤ්ඤාදිසු තංතං ධාතං පඤ්ඤා; “ජනනසෙසවා” නි කඤ්ඤාදිති පඤ්ඤා උපාගනා ඔමුච්ඡායා ජනනසෙසවා ධාරණං “උපාගනානං සෙසවා” නි ගවජාදිති දිසවා ජනනං අපනාමෙත්වා උපාගනානං අපව ධාරණං.

පසම සිකඛාපදං.

දුතියං උත්තානස්මෙව. “සකඛාණි” නම් කට්ඨං අනුගච්ඡි තබ්බං ආභරණං, තෙතාග “සංකිංචි කට්චිකති” නති.

නාගික සිකඛාපදං.

වතුන්පසුවමානි උත්තානස්මෙව. “ගකචාසිතකෙතා” නි ගකචපරි භාවිතෙන.

ජසම සිකඛාපදං.

“තිලානාසා” නි අනතමසො මග්ගමනපරියයමෙනාපි ආබාධාය; “ආපදසු” නි වොරහසාදිනා සරිරකවපනාදිසු.

සත්තම සිකඛාපදං.

අසම නවම දසමෙසු කිඤ්චි වහ්නබ්බං නත්ති.

“උපමාරං සකඛාසා” නි සමනතා වාදසහ ආපමාරං සකඛාස.

එකා දසම සිකඛාපදං.

“අනොදිසා” නි අමුක්කමි. නාම පුච්ඡාමිති එවං අනියමෙත්වා, කෙමිලං පුච්ඡිතබ්බං අත්ති පුච්ඡාමි අයසානි එවං වත්වා.

මාදසම සිකඛාපදං.

“පට්ඨකඛිත්තස්ස ගාමස්ස පට්ඨකඛපං අපට්ඨකඛිත්තස්ස උපමාරං අනික්කමනතිසාවා ඔක්කමනතිසාවා” නි එත්ථපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස පරිකෙඛපං අනික්කමෙනත්තාවා අපට්ඨකඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපමාරං ඔක්කමනතිසාවානි අපායකමං සමුඛෙකා වෙදිතබ්බං;

“ආපසදසු”ති මහග්ගා භොගි සංකල්පිකං පාරාමිකාගව්ජනනියා
උපද්දවො උපපජ්ජති ඵවිරුපාසු ආපදසු.

නොරසම සිකිකාපදං.

ජගතවසෙකා නවමො.

ඉති කඛ්ඛාචිගරණීසා පාතිමොක්ඛවණණනාස
විනයසංග්ගේ මඤ්ජුසාසං ලිඛ්‍යාසංකාසනිසං ගිහිකුණිපාතිමොක්ඛො
පාචිතනිසවණණනා නිසීනා.

“අචිත්තකානි”ති නවවනති ආදිනා අජානිකා දසකාදිං කරො
භානියා ආපතති සංඛාවතො වජ්ජු අජානන විතොන අචිත්තකානි,
“පලාකවජ්ජානි”ති නවවනති ආදිනා ජානිකා දසකාදිං කරො
නනියා අකුසලෙනෙව ආපජ්ජනතො ලොකවජ්ජානි, තෙනාග
“අසමපනෙත් අභිප්පායො”ති ආදි. සචිත්තකානි”ති වොරිති
ආදිනා වජ්ජං ජානිකා කරණෙයෙව. ආපතතිසංඛාවතො සචිත්ත
කානි, උපසමපදදිනං එකනතා කුසලවිතොනෙනෙව අකතනබ්බතො
පච්ඡන්තතිවජ්ජානි. ඉධ සචිත්තකාචිත්තකතා පණණාගිජාන
නා ජානනතාස අගගෙකා වජ්ජිජානනා ජානතාස ගගෙනබ්බ
නති වදනති, “පාලිසං අනාගගෙසු පඤ්ඤා අභිසුජි”ති පාලිමුත්තකෙසු
සපච්ඡ ආදිසු අභිසුජි.

ඉති කඛ්ඛාචිගරණීසා පාතිමොක්ඛවණණනාස
විනයසංග්ගේ මඤ්ජුසාසං ලිඛ්‍යාසංකාසනිසං ගිහිකුණිපාතිමොක්ඛො
පාචිතෙදසනිස වණණනා නිසීනා.

“සෙබ්බානිවමා”ති පඤ්ඤාතතති සෙබ්බානි වෙව; “ගිහිකුණි
නිමොක්ඛ වණණනාසං වුත්තනසෙතෙව වෙදිගඛ්ඛානි”ති ඉමිනා
සෙමා තාදිසංයෙව වෙත් අත්ථිතිවජ්ජං චිද්‍ර වදනාති තභවා චිද්‍රං
තෙසං අත්ථවණණනා නවුත්තා තත්ථ යා වුත්තා යා ඉධාපි වුත්තා
යෙවාති දසෙසති.

ඉති කඛ්ඛාචිගරණීසා පාතිමොක්ඛවණණනාස

විනයසංග්ගේ මඤ්ජුසාසං ලිඛ්‍යාසංකාසනිසං

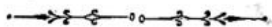
ගිහිකුණිපාතිමොක්ඛවණණනා නිසීනා.

සං පාතිමොක්ඛසාස වණණනං ආරභිනති සමබ්බො, “මහා
විහාරවාසීන”නති ඉදං පුරිවපච්ඡිම පථෙති සභිං ඥානිතඤ්ඤං, මහා

විහාරවාසිනා පොරාණසකථාහිවැනි ව “කෙවලං පාළිඅත්ඤා” හි සකලං පාළිඅත්ඤා; උභතො විභවතොවානි වුජනං හොති “ඵඤා” හි එතිස්සා කංඛාවිතරණීයා; යස්මා නති අඤ්ඤි සම්බන්ධො, “ස” නති යං පදං “සිහලෙසකථානස” නති සිහලමානිකසකථානසං.

“අසකථාසාර” නති සිහල මානිකසකථායා අත්ඤාසාරං; අථවා විනයසකථාසු අත්ඤාසාරං; තෙනෙතං දසෙසති සිහලමානිකසකථාය අත්ඤාසාරං ආදය ඉමං කංඛාවිතරණීං කරොනෙතා විනයසකථාසුපි ඉධි විනිවිජ්ජෙය් යොගකම්මං අත්ඤාසාරං ආදයෙව අකාසිනති.

ඉද්දති සදෙවකස්ස ලොකස්ස අවමනනසුඛාධිගමාස අනතතො පුඤ්ඤං පරිනාමෙනෙතා “සථාව නිසං සමානතා” හි ආදි ගාථා වයමාග. “කලායාණනිසයිනා” හි කුසලනිසයිනා, “සබ්බසතා ක” නති කාමාවච්ඡාදිහෙද්දනං සබ්බසං සත්තානං එතතාවතාව;—

ලබ්බිස්සරො යො විජ්ඣාරිරාජො රාජා පරික්ඛනනති සුජො යස්සති නිධාගතං සිහලමෙකරජං අකා නිකායඤ්ඤා තථාසමඤ්ඤා.

පුරෙ පුලුන්චිති වරෙ පුරානං මජ්ඣමිති නානාරතනාකරානං, අනන්තසමපතති භරාවිරාමෙධරාධරුතකුඛනසරාහිරාමෙ.

අහෙජ්ජපාකාර සුගොපුරස්මිං නිරාකුලානෙක කුලාකුලසමිං, මුනිඤ්ඤාචර වාසභූතෙ යො ලොවනා නඤ්ඤෙවෙ වසනෙතා.

සුපුලලිතමොරුග සාදුසිත පසනනතිරෙති ජලාසයෙති, සුපුලලිතානෙක කදඛප්ඛිපුනනාගනාගාදිති වාහිරමෙම.

සුධාවදනෙති මනොගරෙති පාකාරපනතිතිව ගොපුරෙති, විකිණ්ණමුනතා එලසනතිහෙති විලොකනීයෙ සිකතාතලෙති.

කඤ්ඤානපාසාද සහස්සරමම තතිං තතිං පිති කතෙ විහාරෙ, මහාදයො ජෙනවතාද යොපි සුසං යමානං යමිනං අදුසි.

යොදුරභූතං චතු පච්චිතඤ්ඤා ගුණපසනෙතා සමණෙසු තෙසු, නිවමංමභොසං විය වතනතනෙතා යොජෙති තෙ ගථා විපස්සනාසු.

කාරිතසු විහාරෙසු තෙන තෙසු යස්සසිතා,
රමො යො පච්ඡිමාරාමො පුපාරාමාදිසොහිතො.

පරිවෙණමිති නාමෙන තතිං වොළි කුලනතකෙ,
භාසාදෙ දස්සනීයමති වසනෙතා කරුණාපරො.

සිංහස්සා සසිකරභවත් සීලාචාරස්ස භිමනො,
සාරිපුත්තමහාථෙර මහාසාමිස්ස තාදිනො.

චිරාතෙන භූණොසෙන ථෙරෙන සුච්චුත්තනිනා,
චිකාසට්ඨිතිකාමෙන සුමමෙධනාතිසාවිතො.

සො බුඩ්ධතාග ථෙරොභං භික්ඛුනං පරමංභිතං,
මහා ඕහාරවාසිතං යමිනං සමයානුතං.

චිතයන්තාදි මඤ්ජුසං ලීනත්ස්ස පකාසනිං,
මාහිකට්ඨකථාසෙමං අකාසිං සාධුවණ්ණනං.

සායංසුඛොධා බුඩ්ධණ්ණනිසා සංවණ්ණනා සත්තසංඝස්සමනනා,
නිරාකරොත්ති චිතයමහි මොහං තමං ඥද්දිපසිබෙව භාතු.

ආකඝ්ඛමානෙන පරත් මිට්ඨං මහත්සාරං සුචිතිච්ඡයඤ්ච,
සංවණ්ණනං සාධු පතුරුභූතා යං චිතං මයා පුඤ්ඤමනපපභූතං,

පුඤ්ඤෙන හෙතාවිතදුනසීල මයාදිනා තෙන චිධෙන වෙව,
සත්තා අනිසා සුඛිතො අවෙරා, පපොනතු සබ්බෙ සුගතිං සිවඤ්ච.

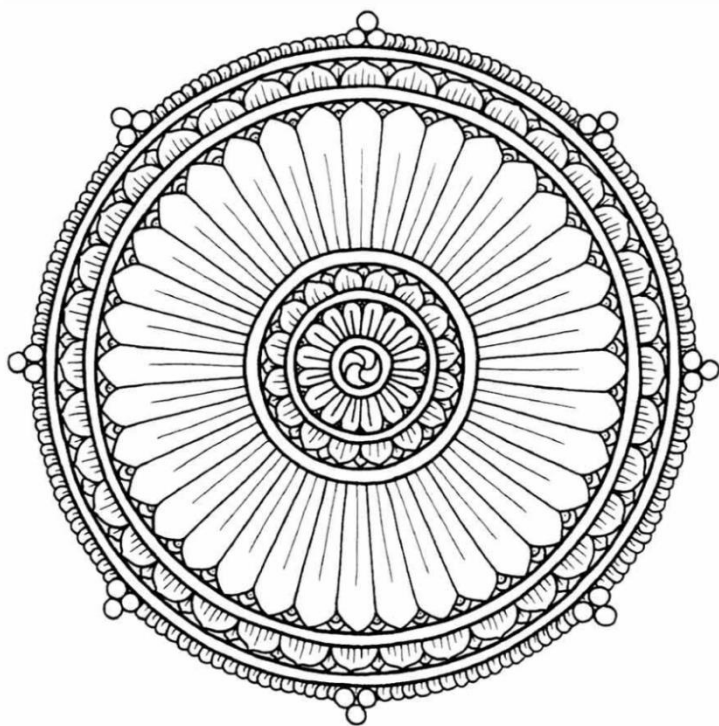
සිඬිං යතොපඤ්චමනනරෙන ගතා හි ලීනත් පකාසනිසං,
තථා ජනානං අපි ධම්මසුත්තා මනොරථා සිඬි මුපෙනතු නිච්චං.

කාලෙ පටස්සනතු සද්ද පයොද්ධමිනින පාලෙනතු මහිං මහිඤ්ඤ,
සත්තා පසන්නා රතනත්තයස්මිං දුතාදි පුඤ්ඤභිරතා භවනතු.

විනායක මඤ්ජුසා ලීනත්ස්සකායනි නාමකා විකා
නිසිතා.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ භෝතු